

А. Т. Фоменко

СТАТИСТИЧКА ХРОНОЛОГИЈА

МАТЕМАТИЧКИ ПОГЛЕД
НА ИСТОРИЈУ

У КОМ СМО ВЕКУ?

А. Т. Фоменко

МАТЕМАТИЧКИ ПОГЛЕД НА ИСТОРИЈУ
СТАТИСТИЧКА ХРОНОЛОГИЈА

Наслов оригинала

Анатолий Тимофеевич Фоменко
Методы статистического анализа
нарративных текстов и приложения к хронологии
Издательство Московского университета, 1990

Превод

Драган Благојевић
Александар Липковски

Рецензенти

Милан Божић
Павле Младеновић

Издавачи

Математички институт САНУ и
Д©СИЈЕ

За издаваче

Зоран Марковић
Велько Топаловић

Уредник

Душан Мрђеновић

Примљено за штампу одлуком Научног веча
Математичког института од 29. јуна 1995.

А. Т. Фоменко

**СТАТИСТИЧКА
ХРОНОЛОГИЈА**

**МАТЕМАТИЧКИ ПОГЛЕД
НА ИСТОРИЈУ**

Београд,
1997

CIP — Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

930.24:940.1

ФОМЕНКО, Анатолиј Тимофејевич

Статистичка хронологија : (у ком смо веку?) / А. Т. Фоменко ;
[превели Драган Благојевић, Александар Липковски]. — Београд :
Математички институт САНУ : Досије, 1997 (Београд : Марго-Арт). —
449 стр. ; 24 cm

Превод дела: Metody statističeskogo analiza narrativnyh tekstov i priloženija
k hronologii / Anatolij Timofejevič Fomenko — Тираж: 1000 — Од
преводиоца: стр. 1-2, — Стр. 5-6: Предговор / А. Н. Ширјајев. —
Библиографија: стр. 427-447.

ИСБН 86-80593-22-2

930.24:931 529:519.2

а) Историја, општа – Стари век — Хронологија

б) Историја, општа – Средњи век — Хронологија

ц) Хронологија — статистички методи

ИД=508499548

ОД ПРЕВОДИЛАЦА

Пре више од десет година међу београдским математичарима прочула се вест да је познати руски математичар Анатолиј Тимофејевич Фоменко, истражујући старе историјске текстове и Библију, дошао до необичне теорије о потреби темељите промене хронологије историјских догађаја. Своју теорију је у кратким цртама изложио у рукопису, откуцаном на стотинак страна. После извесног времена то је пало у заборав. А онда се године 1990 у Москви појавила књига са детаљним излагањем целе теорије и математичких метода примењених у истраживању. Због догађаја наредних година, сецесионистичког рата у Југославији и наметнутих санкција, књига је доспела у Београд са малим закашњењем. Ту књигу, као и ранији рукопис, у Београд је донела Слободанка Јанковић из Математичког института САНУ. Затим је 1992/93 за време боравка у Москви један од нас имао прилику да се са Фоменком лично упозна, више пута састане и дискутује о садржају књиге и другим питањима која се тичу поменуте теорије. Кратак приказ ове књиге на српском језику се појавио из пера Милана Божића, професора Математичког факултета¹. После свега, рођена је идеја да се књига преведе на српски језик и тиме постане доступна широком кругу читалаца српског говорног подручја.

Шта је допринело да се упустимо у посао око превода и приређивања ове књиге? Свакако, изузетна занимљивост и утемељеност Фоменкове теорије, којом коренито ревидира историју Европе пре XIV века. Ревизија се у великој мери тиче и словенских простора, некадашњих и садашњих. Њена највећа врлина је што је изведена егзактним, математичко-статистичким методама, што ће свако ко познаје снагу и строгост тих научних метода, умети да цени. По Фоменковом мишљењу, до таквих грешака у хронологији је могло доћи зато што је данашња хронологија стварана у XIV веку (на основу старих писаних докумената) у уском кругу научника блиских Језуитском реду Католичке цркве, а затим само некритички преписивана у историјским делима и уџбеницима.

Аутор књиге Анатолиј Тимофејевич Фоменко је у свету познат математичар, један од најмлађих чланова Руске академије наука, професор Механичко-математичког факултета Московског државног универзитета, аутор многих математичких књига и уџбеника, цењени предавач, а поврх свега и сликар-аматер.

Мањи део књиге, око 15%, садржи опис примењених математичких метода, и тај део просечном читаоцу може бити теже разумљив. Међутим, претежни део књиге чини критика уобичајених метода датирања догађаја, излагање мање познатих занимљивих историјских чињеница и резултата до којих је дошао. Они су такви да заинтересованог читаоца тешко да могу оставити равнодушним.

---

¹М.Божић: Проблематичност старе учитељице. Галаксија, бр. 245, октобар 1994.

Осим поменутог Божићевог чланка, београдска публика била је упозната са садржајем књиге преко наших јавних наступа (Математички институт САНУ, Коларчев народни универзитет, Математичка гимназија) и телевизијских емисија (Научни програми РТС Београд и Нови Сад), а професори средњих школа Србије из предавања Павла Младеновића, професора Математичког факултета и једног од рецензената овог издања.

Аутор је основном тексту књиге љубазно додао предговор за српског читаоца, као и два прилога који у том тренутку (лето 1993) нису били објављени и представљали су кратке верзије ауторових текстова који су се касније појавили као нове књиге. Одлучили смо да и те прилоге уврстимо у ово издање, јер је мало вероватно да ће књиге у целини бити у скором времену преведене на српски. Најзад, после годину дана од завршетка превода и после решавања свих финансијско-издавачких проблема, књига се појављује пред вама. Верујемо да ће побудити интересовање и подстаћи на озбиљно размишљање.

Београд, новембра 1996

УЗ СРПСКО ИЗДАЊЕ

Ова књига представља превод руског издања:

1) А.Т. Фоменко. Методе статистичке анализе наративних текстова и примене у хронологији. (Препознавање и датирање зависних текстова, статистичка древна хронологија, статистика древних астрономских саопштења). Москва, изд. МГУ, 1990. год ([402]).

Та прва књига, објављена 1990. године, данас се може насловити "Статистичка хронологија-1". Знатно проширену варијанту је затим објавила у два тома на енглеском језику холандска издавачка кућа Kluwer:

2) А.Т. Fomenko. Empirico-statistical analysis of narrative material and its applications to historical dating. Volume 1: The development of the statistical tools. Volume 2: The analysis of ancient and medieval records. Kluwer Academic Publishers. 1994, The Netherlands ([407]).

Године 1993 била је објављена следећа књига, такође посвећена примени математичких метода на проблеме древне хронологије:

3) А.Т. Fomenko, V.V. Kalashnikov, G.V. Nosovsky. Geometrical and statistical methods of analysis of star configurations. Dating Ptolemy's Almagest. CRC-Press, 1993, USA ([408]).

У тој књизи детаљно је изучен само један фундаментални проблем: датирање чувеног Птолемејевог Алмагеста. Испоставило се да та књига није настала у II в. н.е. (како сматра традиционална историја) већ у интервалу од IV до XIII в. н.е.

Осим тога, у штампи су још две књиге (могуће је да ће до појаве овог издања и оне бити објављене):

4) А.Т. Фоменко. Критика традиционалне хронологије антике и Средњег века (У ком смо сад веку?). Кратки реферат. Москва (у штампи)².

То је популарна књига, предвиђена за најшири круг читалаца.

5) А.Т. Фоменко. Статистичка хронологија-2. Истраживање историје Старог света и Средњег века. Математичке методе анализе извора. Глобална хронологија. Москва (у штампи)³.

Та књига, поред популарних поглавља, садржи и нове научне одељке, посебно компаративну анализу библијске и европске историје и хронологије.

У овом тренутку Носовски и Фоменко припремају нову књигу са радним насловом "Статистичка хронологија-3"⁴.

Недавно су Носовски и Фоменко применили емпиријско-статистичке методе разрађене у овој књизи "Статистичка хронологија-1" на хронике и летописе који осветљавају историју Русије и Енглеске. Као резултат, показало се да традиционална хронологија тих земаља такође противречи резултатима добијеним на основу нових методика датирања древних догађаја. Ослањајући

---

²Изашла је [405] - прим. прев.

³Изашла је [403] - прим. прев.

⁴И ова књига је изашла [406] - прим. прев.

се на те резултате, предложена је нова хипотетичка концепција руске и енглеске историје која се суштински разликује од традиционалне. Посебно, многи древни догађаји су померени знатно ближе нашем времену. У ову књигу је укључен прилог Носовског и Фоменка посвећен кратком излагању резултата анализе руске историје. Потпуни текст и анализа енглеске историје ући ће у "Статистичку хронологију-3".

Закључке наведене у овој књизи не сматрам дефинитивним и сматрам да ће бити неопходан огроман (и веома занимљив) рад научника разних специјалности да би се реконструисала истинита историја и хронологија старог и средњовековног света.

Српски превод је урађен на иницијативу Д. Благојевића (Математички институт САНУ) и А. Липковског (Математички факултет БУ). Изражавам им овом приликом дубоку захвалност. Пуно времена сам провео са А. Липковским, разматрајући не само детаље превода, већ и разноврсна питања древне историје и хронологије. Ова разматрања су суштински побољшала квалитет превода (на садржајном а не само формалном нивоу).

Појављивање управо српског издања чини ми се необично значајним. Оно ће помоћи да се пажњи српских научника предложи истраживање древне хронологије Европе и Средоземља. Управо српска писана традиција садржи изузетно вредне (и још увек не до краја истражене) податке, који ће помоћи да се реконструише истинита слика давних времена. Огромну улогу српских извора у овој књизи демонстрира пример "Српске Александриде" ([73], [73']), која је одиграла кључну улогу у открићу фундаменталне чињенице - паралелизма између чувеног Тројанског рата (који се данас традиционално смешта у XII-XIII век п.н.е.) и не мање чувеног готског рата у Италији (који се данас смешта у VI век н.е.). И то су тек први кораци у истраживањима која се ослањају на српске средњовековне документе! Осим тога, српска је историја на најтежни начин повезана са руском. Због тога ће изучавање српских текстова помоћи да се баци додатна светлост на древну руску историју, чију су анализу (са нових позиција) започели Носовски и Фоменко (в. Прилог 5). Надамо се да ће корист бити обострана - није искључено да ће српски научници бити заинтересовани могућношћу да сагледају историју своје земље с гледишта метода ове књиге.

На крају желим да изразим искрено дивљење за српске научнике који раде у домовини и који данас не само да не смањују, већ проширују научну активност у разним правцима. У најтежим условима рата и блокаде, у којима се данас налази Србија, то је чин несумњивог научног јунаштва.

А.Т. Фоменко
Москва, јуни 1994

Херодот, причајући о изградњи пирамида, примећује: "...колико су тек онда морали износити остали трошкови за гвожђе, за алат са којим су радили..." [78', књ. 2 : 125]. Са-времени коментар: "У Хеопсово време, у првој половини 3. миленијума п.н.е., Египћани су користили само бронзане алате" [76, с. 34, комент. 18]

ПРЕДГОВОР

Данас методе примењене статистике продиру у најразноликије области знања, па и у задатке изучавања текстова различите природе. При том се под "текстом" могу сматрати низови сигнала овог или оног типа, дуги кодови који се појављују у генетици, графички ликови (који се могу кодирати и представити у облику "текста"), а такође и реални наративни текстови (напр. историјске хронике, праизвори, документи и сл.). Један од важних задатака који овде настају, састоји се у препознавању зависних текстова тј. "сличних" текстова, који имају у одређеном смислу заједничку природу, заједничко порекло. На пример, у задатку препознавања ликова важно је да се у великом скупу "ликова" нађе онај који је максимално "близак" унапред задатом; у задатку изучавања дугих низова сигнала важно је умети налазити "хомогене поднизовете" и места њиховог надовезивања. Овде посебно спада и познати задатак о "растројству", чијем се решењу у математичкој статистици, статистици случајних процеса, поклања велика пажња. Приликом изучавања наративних текстова, задатак препознавања зависних и независних текстова (напр. хроника) изгледа као задатак тражења текстова који потичу од једног заједничког праизвора, оригинала (такве текстове је природно називати зависним), или напротив, који потичу од суштински различитих праизвора (такве текстове је природно назвати независним). Јасно је да су задаци овог типа веома компликовани и због тога су добродошле нове емпиријско-статистичке методе препознавања, које заједно са класичним прилазима могу бити од непроцењиве користи у конкретним истраживањима (нпр. истраживањима извора).

Ова књига професора математике А.Т. Фоменка углавном се бави разрадом таквих нових метода које се могу применити на проблем препознавања зависних и независних наративних текстова и за њихово датирање (у односу на текстове с унапред познатим поузданим датирањем). Аутор књиге предлаже нови прилаз задатку препознавања зависних и независних наративних (историјских) текстова на основу неколико нових емпиријско-статистичких модела (законитости), које је открио као резултат обимних статистичких експеримената с разним квантитативним карактеристикама конкретних текстова, хроника, праизвора и сл. Провера тих модела (статистичких хипотеза) на конкретном материјалу хроника потврдила је ефективност модела и омогућила предлагање нових метода датирања текстова (а тачније, догађаја описаних у тим текстовима).

Прилаз који предлаже А.Т. Фоменко је нестандардан и захтева од читаоца одређену пажњу и марљивост да усвоји нове и, могуће, неуобичајене

логичке конструкције. У исто време основне ауторове идеје се усвајају врло природно са тачке гледишта савремене математичке статистике и лако се уклапају у склоп мисли стручњака из примењене статистике.

Научни резултати које је добио аутор су интересантни и, можда, данас већ треба говорити о настанку новог (и прилично неочекиваног) научног правца у примењеној статистици, чији развој представља несумњиви интерес. Сви ови резултати се ослањају на огроман обим рада, који је урадио аутор заједно са колективом својих колега - научника, углавном специјалиста - професионалаца у области математичке статистике и примена.

Пошто је књига посвећена проблемима на споју неколико научних дисциплина, неизбежно настају потешкоће успостављања контакта међу специјалистима разних струка. Многи појмови и термини уобичајени у једном кругу научника, захтевају специјални превод на језик научника друге специјалности и оријентације. То треба да имају на уму читаоци ове књиге, како представници природнонаучних специјалности, тако и представници хуманитарних наука. Уосталом, такве "комуникацијске тешкоће" су типичне и успешно се савлађују унутар било ког интердисциплинарног рада на решењу примењеног научног проблема. Надајмо се да ће многи читаоци продужити интердисциплинарно истраживање започето у књизи коју је написао чувени математичар.

Упоредо са разрадом нових емпиријско - статистичких метода датирања догађаја, књига садржи и прилоге проблему савременог научног заснивања хронологије догађаја прошлости. Овде треба јасно раздвојити основни статистички резултат добијен у књизи (наиме, раслојена структура глобалне "хронолошке карте" и њено разлагање у "збир" четири слоја), и његове разне интерпретације и тумачења. Хипотезе и тумачења резултата се налазе изван оквира тачног математичког сазнања, и због тога, како примећује аутор, треба крајње опрезно формулисати закључке, који се односе на могућу конструкцију нове "статистичке хронологије древности". Аутор, не једном, инсистира на неопходности критичке анализе и раздвајања тачно утврђених чињеница од хипотеза и интерпретација тих чињеница. Концепција коју предлаже Фоменко је нова, местимично неочекивана и заслужује најпажљивије изучавање.

Књига је написана на високом научном нивоу, представља јединствену појаву у међународној научној литератури у области примене метода математичке статистике, и неће оставити равнодушним ниједног читаоца. Она даје такође могућност читаоцу да се упозна са привлачном личношћу њеног аутора - математичара и истраживача историје...

Желео бих да мислим да ће читалац који се упозна с првим страницама књиге, прочитати је с неослабљеним интересовањем до краја и, као минимум, упозна се с интересантним научним проблемом, а могуће, и сам се укључи у даља истраживања у овој новој и перспективној научној области.

А.Н. Ширјајев
председник Међународног друштва
математичке статистике и теорије
вероватноће "Бернули".

ПРЕДГОВОР АУТОРА

Ова књига је посвећена разради нових емпиријско - статистичких метода проналажења зависности текстова и на томе основаних начина датирања догађаја прошлости. Као једна од могућих примена метода, анализирају се датуми догађаја описаних у древним и средњовековним текстовима.

Задатак препознавања зависних и независних текстова се среће у примењеној статистици, лингвистици, физици, генетици, науци о изворима итд. На пример, у односу на науку о изворима велики интерес представља проналажење зависних хроника, летописа, тј. оних који произилазе из заједничког праизвора, који се ослањају на заједнички оригинал (који можда није дошао до нашег времена). Са друге стране, корисно је знати који су текстови независни, тј. ослањају се на суштински различите праизворе, архивске податке.

Сам појам текста се интерпретира веома широко. Текст може бити низ симбола, сигнала, кодова (било какве природе), на пример низ генетских кодова у ланцу ДНК. Заједнички задатак потраге за "зависним текстовима" формулише се овако: пронаћи у датом дугачком низу сигнала "сличне делове", тј. фрагменте текста који понављају, дублирају један другог.

Данас је познато много метода проналажења зависности. Ми предлажемо неке нове емпиријско-статистичке методе које се могу показати корисним како код анализе наративних текстова (тј. хроника, летописа, историјских текстова и сл.), тако и за изучавање биолошких кодова, за откривање такозваних хомологних фрагмената итд.

Ради удобности читаоца поделићемо књигу на неколико делова. То ће му помоћи да се оријентише у материјалу, да одвоји поуздано утврђене статистичке чињенице од хипотеза. Та подела књиге на делове је условна, пошто су теме набројане даље тесно испреплетане. Исправније је говорити не о деловима књиге, већ о њеним "слојевима". Аутор их оцењује на разне начине. Тај размештај акцената (водич за читаоца) ми и дајемо у предговору. Надамо се да ће читалац моћи самостално да повеже сваки фрагмент са овим или оним слојем.

1. слој. Решава се задатак статистичког откривања скривених зависности и проналажења зависних текстова. Формулишу се нови статистички модели (хипотезе). Они се проверавају на великом експерименталном материјалу конкретних наративних текстова (хроника, летописа и сл.). Испоставља се да се модели које смо предложили потврђују. Другим речима, успели смо да откријемо интересантне статистичке правилности које управљају процесом стварања великих наративних текстова од стране хроничара (лат. *narratio* - прича, причање). Откриће тих законитости је један од главних резултата спроведеног рада. На основу тих правилности предложене су методе датирања догађаја описаних у текстовима. Ради тога се текстови који се анализирају статистички упоређују са текстовима чије датирање не изазива сумње. Методе се проверавају на опширном конкретном материјалу. Испоставља се да њихова примена на текстове који описују догађаје из интервала XIII-XX в.

потврђује ефективност метода. Посебно, статистичка датирања добијена нашим методама, слажу се овде са датирањима раније познатим и утврђеним другим (традиционалним) методама. На интервалу XIII-XX в. извесно зависни парови текстова су зависни и са тачке гледишта наших метода, а парови извесно независних су независни и у нашем смислу.

Откривање правилности, које руководе расподелом и еволуцијом информације у великим историјским текстовима, разрада и експериментална провера нових метода датирања (у овом тренутку их је осам) је први основни резултат нашега рада. Датирања добијена нашим методама не могу бити сматрана апсолутним и дефинитивним. Зато ћемо говорити само о "статистичким датирањима". Понекад, краткоће ради, реч "статистички" ћемо изостављати. Дакле, ми разматрамо добијене емпиријско-статистичке датуме као резултат статистичких истраживања и не приписујемо им апсолутни карактер. У исто време, пронађено слагање тих статистичких датума на интервалу XIII-XX в. са раније познатим датумима указује на објективни карактер наших резултата.

2. слој. Овај део се може условно назвати критичким. Овде се анализирају традиционална датирања догађаја древне и средњовековне Европе, Средоземља, Египта. Ради удобности читаоца овде смо сабрали материјал разбацан по научној литератури, познат стручњацима разних профила (али често не и општепознат) који демонстрира озбиљне тешкоће које данас постоје у проблему заснивања датума многих догађаја древности.

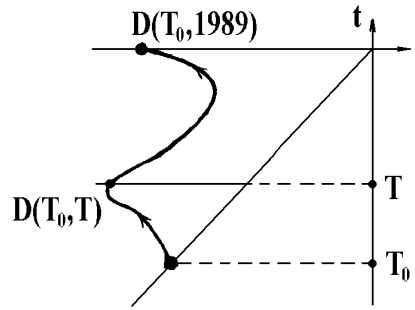
Ми информишемо читаоца о фундаменталним истраживањима изузетног научника - енциклопедисте Н.А. Морозова (1854-1946), почасног члана Академије наука СССР, који је први пут у пуном обиму поставио проблем природнонаучног заснивања древне хронологије, који је сабрао огроман критички материјал и изрекао смеле хипотезе. Причамо такође о хронолошким истраживањима И. Њутна (који је стављао под сумњу многе датуме догађаја древности), о другим познатим представницима критичког правца у хронологији. Дајемо реч крупним стручњацима у археологији, науци о изворима, нумизматици и сл., често цитирамо мишљења познатих научника, упоређујући разне тачке гледишта да би читалац могао да формира сопствену представу о дотакнутим проблемима.

Основна примена емпиријско-статистичких метода у књизи је анализа датума древних догађаја. Због тога је аутор био принуђен да анализира по могућству све верзије датирања ових или оних догађаја сачуване до нашег времена. Наиме, древни текстови се често суштински разилазе у мишљењима код датирања многих важних догађаја. Тежећи да реконструише "истините верзије", аутор је често давао предност верзијама датирања фиксираним у текстовима из XI-XVI в. Хронолози XI-XVI в. су били ближи (по времену) догађајима древности које описују, што је од не мале важности. Касније хронолошке верзије из XVII-XX в. су често резултати секундарних обрада, које понекад замагљују првобитну хронолошку схему. Разјаснимо подробније изложено мисао.

Размотримо еволуцију у времену историјских докумената и еволуцију погледа на датирање у њима описаних догађаја. Због одсуства јединственог (у

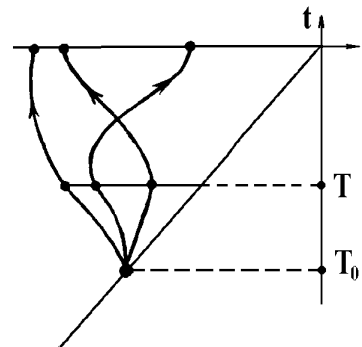
древности и у Средњем веку) унифицираног система ознака датума, једни исти догађаји и документи могли су бити различито датирани од стране хронолога разних епоха. Нека се неки догађај десио године T_0 и био описан у документу X од стране савременика тог догађаја (хроничара). Документ X почиње да "живи у времену" прелазећи наредним поколењима. Следећи хроничар, који живи у каснијем времену T може већ да не поседује потпуну информацију и може другачије да процени датум догађаја описаног у документу X . Обележимо са $D(T_0, T)$ датум који је хроничар из године T приписао догађају описаном у документу X (и фактички реализованом у години T_0). Јасно да се датум $D(T_0, T)$ може разликовати од фактичког датума T_0 (на ову или ону страну). Верзија каснијег хроничара може бити древнија (тада је $D(T_0, T) < T_0$) или пак напротив млађа (тада је $D(T_0, T) > T_0$). Дакле, датум $D(T_0, T)$ фиксира тачку гледишта каснијег хроничара (из године T) на догађаје описане у тексту X . Јасно да датум $D(T_0, T)$ зависи и од првобитног датума T_0 и од T , јер разни хроничари који живе у каснијим епохама T могу различито датирати једне исте догађаје прошлости.

Конструисимо график зависности датума $D(T_0, T)$ од T (за фиксирано T_0). Добићемо зорну представу еволуције тачке гледишта каснијих хроничара на датум догађаја који се фактички десио године T_0 . График в. на сл. 0.1. Са $D(T_0, 1989)$ је условно означен датум који приписују наши савременици - хронолози догађају који се десио године T_0 . Другим речима, $D(T_0, 1989)$ је савремена верзија датирања датог древног догађаја. Наравно, датум $D(T_0, 1989)$ се може разликовати од фактичког (истинитог) датума T_0 - бити старији или млађи.

Сл. 0.1

Пошто је један исти догађај године T_0 могао бити описан од стране савременика у неколико разних докумената (при томе је ово типична ситуација), ове посебне "верзије догађаја T_0 " почињу да живе у времену самосталним животом као посебни текстови, можда сасвим неповезани међусобно са тачке гледишта потомака. На сл. 0.2. смо условно представили ту ситуацију као раздвајање или вишеструко дубирање неких догађаја и њихових датирања. Даљи развој сваке од верзија представља посебна крива. При томе верзије једног исто догађаја различите спољашњости могу се међусобно јако удаљити (са тачке

Сл. 0.2

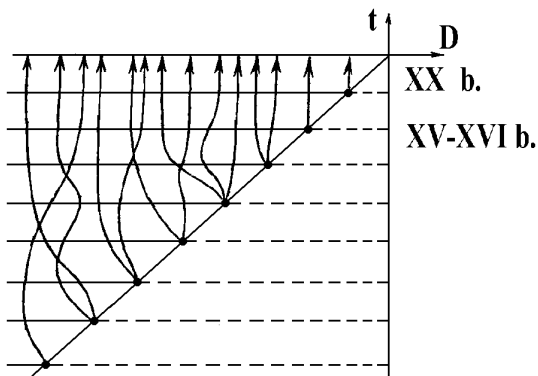
гедишта каснијих хронолога).

На сл. 0.3. условно је приказана потпуна слика еволуције датирања древних догађаја. Свака следећа епоха ствара своје гедиште о датирању догађаја прошлости. Ова гедишта (хронолошке верзије) могу да се мењају у току времена (примери следе у књизи).

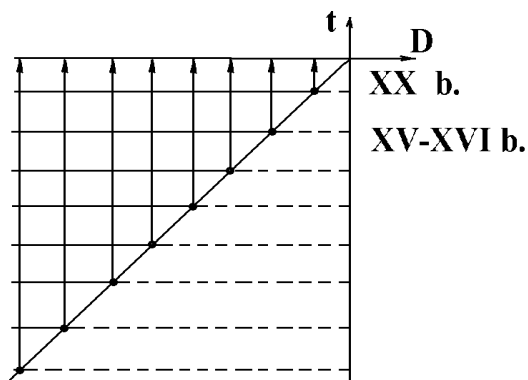
Почев од XVI-XVII в. (в. сл. 0.3.) верзија хронологије створена радовима Ј. Скалигера и Д. Петавијуса⁵ "очвршћује" и наша савремена тачка гедишта у основним цртама се поклапа са

верзијом Скалигера и Петавијуса. На сл. 0.3. то се види по "изравнавању" линија које представљају еволуцију датирања. Оне постају блиске вертикалним одсечцима. Данас ми добро знамо управо ту последњу верзију. Али практично је врло мало познато о свим претходним верзијама, које су се често битно разликовале од садашње. Другим речима, на сл. 0.3. ми добро знамо горњи ред, на коме су представљени датуми $D(T, 1989)$. Али ми мало знамо о свим осталим доњим редовима, којих има јако много. Дакле, од нас је данас засад сакривена огромна основа хронолошког леденог брега унутар кога је формирана данас прихваћена верзија древне хронологије. Главно питање формулисано у критичком делу књиге односи се на овај "подводни део". Управо у том смислу смо давали велики значај верзијама древне хронологије којих су се држали рани хронолози из X-XV в.

Разјаснимо (у терминима сл. 0.1-0.3) шта би била тачна, реална хронологија. То је хронологија у којој би се еволуција древних датума представљала практично вертикалним одсечцима (сл. 0.4). Само у том случају би се за данас прихваћене датуме древних догађаја могло сматрати да одговарају реалности. Да би проверили да ли овај услов задовољава данас прихваћена верзија хронологије древности, било би неопходно наћи

Сл. 0.3

Сл. 0.4

⁵Јосиф Јустус де Скалигер (1540-1609), оснивач научне хронологије; Дионисије Петавијус (1583-1652), хронолог и припадник језуитског реда - прим. прев.

(сачуване до данас) хронолошке таблице за сваку хоризонталну врсту на сл. 0.3 тј. таблице састављене од стране узастопних хронолога прошлих векова. Било би неопходно наћи оригинале тих хронолошких верзија, по којима би се (као по степеницама) датуми древних догађаја пењали да би дошли до нас.

Међутим, покушај спуштања наниже од нашег времена у прошлост по таквим "степеницама" (са "кораком" од, рецимо, 50 година) омогућује нам да се померимо наниже само до XII-XIII в. Пре тих векова се "степенице" прекидају. Ту наилазимо само на разбацане "комаде хронологије", који нису обједињени у јединствене хронолошке таблице. Другим речима, реконструкција историје стварања хронологије пре XIII в. (приближно) наилази на огромне потешкоће. Пре XIII в. н.е. успевамо да нађемо (сачуване до данас) краће претходнике хронолошких таблица. При томе је пожељно да скраћивање таблице сваки пут буде за приближно 20-30 година, да би се могли надати да је догађаје описао савременик тих догађаја.

Сакупили смо на једном месту критички материјал и као резултат тога, он поприма нови квалитет и омогућује да се са јединствене тачке гледишта обухвати велики обим информације, накупљене о хронологији. Ми претпостављамо да је читалац мање или више упознат са традиционалним представама о древној хронологији (школа, универзитет и сл.). Зато обично не понављамо ту традиционалну верзију, сматрајући је општепознатом, него напротив, основну пажњу концентришемо на излагање и критику конкурентних верзија, које се понекад јако разликују од традиционалне (и које су развиле разни научници XVI-XX в.)

У оквирима 2. слоја књиге укратко анализирамо и традиционалне методе датирања: датирање по изворима, археолошко датирање, метод радиоактивног угљеника и сл. То је корисно ради тога да читалац самостално оцени поузданост и тачност тих метода и оквира њихове применљивости.

3. слој. Аутор конструише таблицу, коју назива глобалном хронолошком картом (ГХК). Њу можемо сматрати довољно потпуним традиционалним "учбеником" древне и средњовековне хронологије. Дуж хоризонталне временске осе размештени су сви основни древни догађаји са њиховим данас традиционално прихваћеним датумима, спискови основних актера и сл. За сваку епоху на ГХК су назначени основни праизвори, сачувани до данашњег времена који причају о догађајима тог периода. Карта садржи десетине хиљада датума, имена, референција и сл. Она заузима површину од неколико десетина квадратних метара и представља незаменљиву збирку статистичких података и водича по данашњој згради традиционалне верзије древне хронологије. Због великог обима материјала скупљеног на ГХК, он је у књигу ушао скраћено (у облику кратких таблица и графика). Приметимо још једном да се ГХК заснива на данас прихваћеним (пореклом од Скалигера и Петавијуса) традиционалним датумима догађаја древности.

4. слој. На статистички материјал скупљен у ГХК примењен је сав комплет разрађених емпиријско-статистичких метода (слој 1.). При томе су били разматрани сви могући парови временских интервала (епоха) заједно са основним текстовима који их описују. Текстовете смо статистички упоређивали и

обрађивали. Као резултат, израчунали смо "коэффициенте зависности" текстова. Ако је тај коэффициент за два текста X и Y који се упоређују истог реда величине као код поуздано зависних текстова из интервала XIII-XX в., текстове X и Y (и одговарајуће временске периоде) смо називали статистички зависним. У том случају одговарајуће временске одсечке на ГХК смо обележавали истим симболима, рецимо, истим словом P . Симболе смо бирали произвољно. Ако је пак коэффициент близине за текстове X и Y који се упоређују био истог реда величине као код поуздано независних текстова из интервала XIII-XX в., тај пар текстова X и Y смо називали статистички независним. У том случају смо одговарајуће епохе на ГХК представили различитим симболима (на пример, словима H и C). Наиме, експерименталном анализом поуздано датираних текстова који описују догађаје из XIII-XX в. било је откривено да уведени коэффициенти близине сигурно разликују парове поуздано зависних текстова од парова поуздано независних текстова. Дакле, поређењем произвољних текстова X и Y можемо утврдити да ли вредност одговарајућег коэффициента пада у "зону зависних" или у "зону независних" текстова. Наравно, границе зона су нађене експериментално.

Као резултат статистичких истраживања пронађени су и на ГХК обележени парови статистички зависних текстова и одговарајућих епоха. Показало се да се резултати примене разних метода чудесно слажу. Наиме, ако је пар текстова (периода) статистички зависан са аспекта једне методе, исти пар је зависан и са аспекта осталих метода (ако су оне уопште применљиве на те текстове). Сматрамо да је такво слагање резултата значајно. Такође је значајно да на интервалу XIII-XX в. наше методе нису откриле никакве неочекиване дупликате, зависне текстове, непознате раније. У исто време, пре XIII, а нарочито пре X в., исти методи неочекивано откривају много нових статистички зависних текстова (дупликата) који су раније сматрани у сваком смислу независним и који су обично везивани за разне епохе.

Глобална хронолошка карта са обележеним на њој статистичким дупликатима је други главни резултат књиге.

Трећи главни резултат је од стране аутора уочено разлагање ГХК у збир четири слоја, при чему су ти слојеви практично међусобно идентични, али померени један у односу на други за знатне временске интервале. Сваки такав слој се може сматрати извесном "кратком хроником". Веома грубо речено, можемо казати да је савремени традиционални "уџбеник" древне и средњовековне хронологије (са статистичке тачке гледишта) збир, добијен лепљењем четирију копија једне исте кратке хронике.

Основни део књиге је концентрисан око набројаних резултата. Следећи слојеви имају хипотетички и интерпретативни карактер. Они су предвиђени само да формирају могући одговор на питање значења откривених емпиријско-статистичких чињеница.

5. слој. Можемо га назвати интерпретацијским. Овде предлагемо хипотезе које би могле да објасне пронађене законитости и разлоге настанка дупликата. Овај материјал се не сматра дефинитивним. "Кратки уџбеник" који овде предлаже аутор не претендује на "коначност" и може се сматрати

засад само могућом верзијом. Неопходан је велики даљи рад многих стручњака разних профила. Ауторов став о многим питањима дотакнутим у књизи, формиран је као резултат интеракције, заједничког рада, многобројних дискусија и разговора са стручњацима разних профила. Посебно, ауторови статистички резултати били су излагани на 3. и 4. Међународној Вилњуској конференцији о теорији вероватноће и математичке статистике (1981. и 1985. год.), на 1. Светском конгресу Друштва математичке статистике и теорије вероватноће им. Бернули 1986. год. (Ташкент), на семинару "Вишедимензионална статистичка анализа и вероватносно моделирање реалних процеса" под руководством проф. С.А. Ајвазјана у ЦЕМИ (Централни економско-математички институт АН СССР), на Савезним семинарима о проблемима непрекидности и стабилности стохастичких модела под руководством проф. В.М. Золотарјова (Математички институт им. В.А. Стеклова АН СССР) и проф. В.В. Калашњикова (ВНИИСИ - Савезни научноистраживачки институт системских истраживања), на семинару "Управљиви процеси и мартингали" под руководством проф. Н.В. Крилова (Мех.-мат. факултет МГУ) и проф. А.Н. Ширјајева (Математички институт им. В.А. Стеклова АН СССР).

Аутор је захвалан свим слушаоцима и учесницима расправа.

Аутор изражава захвалност академицима Е.П. Велихову и Ј.В. Прохорову за испољену сарадњу.

Велики подстицај мом раду су били многобројни лични разговори, научне консултације, дискусије са колегама - математичарима, а такође механичарима, физичарима. Међу њима желим да поменем сараднике МГУ проф. В. В. Козлова, проф. Н.В. Крилова, проф. М.М. Постникова, проф. А.С. Мишченко, проф. Е.М. Никишина, проф. В.А. Успенског, доп. чл. АН СССР проф. П.Л. Уљанова, проф. Е.В. Чепуринас, проф. Е.Г. Скљаренко, проф. В.И. Питербарга, проф. В.В. Мошчалкова, проф. Н.В. Брандта, проф. Р.Н. Кузмина, проф. В.В. Сурикова, проф. Ј.П. Гајдукова, проф. М.К. Потапова, проф. Ј.П. Соловјова, проф. В.В. Александрова, к. ф.-м. н. Ј.В. Татарина, к. ф.-м. н. Н.Н. Колесњикова, к. ф.-м. н. Г.В. Носовског; сараднике Математичког института им. В. А. Стеклова АН СССР проф. В.М. Золотарјова, проф. А.Н. Ширјајева; сараднике ВНИИСИ проф. В.В. Калашњикова, проф. В.В. Фјодорова; сарадника Математичког института Бугарске АН проф. Д.И. Крстева; проф. С.Т. Рачова (САД); сарадника ЦЕМИ проф. Ј.М. Кабанова; сарадника ИППИ АН СССР (Савезни научноистраживачки институт проблема преношења информације) проф. А.В. Чернавског, сарадника Московског института нафте и гаса к. ф.-м. н. И.А. Володина, проф. Чељабинског универзитета С.В. Матвејева, сарадника Кијевског универзитета к. ф.-м. н. М.В. Михалевича, проф. Мех.-мат. факултета МГУ В.Г. Дјомина. Аутор им свима изражава захвалност.

Књига не обухвата сав спектар добијених резултата. Нови резултати, добијени недавно, посебно заједно са В.В. Калашњиковим и Г.В. Носовским, биће публиковани посебно. Аутор користи прилику да изрази захвалност проф. В.В. Калашњикову и к. ф.-м. н. Г.В. Носовском за плодну научну сарадњу.

Аутор захваљује на помоћи у статистичкој обради произвора к. ф.-м. н. Г.В. Носовском, к. ф.-м. н. Н.С. Келлину, П.А. Пучкову, М. Замалетдинову, А.А. Макарову, Н.Г. Чеботарјову, Е.Т. Кузменко, В.В. Бјаше, Б.А. Зилбергофу, Т.С. Туровој, А.А. Борисенко, Е.С. Гавриленко, М.Р. Вовченко, Ј.В. Дејкало, Нгуен Тјен Зунгу, М.Ј. Штејну, својим родитељима В.П. Фоменко и канд. техн. наука Т.Г. Фоменко, својој жени к. ф.-м. н. Т.Н. Фоменко.

Велику помоћ у састављању алгоритама, програма и обради материјала на компјутерима су дали к. ф.-м. н. Г.В. Носовски, к. ф.-м. н. Н.С. Келлин, к. ф.-м. н. Н.Ј. Ривес, к. ф.-м. н. И.С. Шиганов, П.А. Пучков, М. Замалетдинов, к. ф.-м. н. С.Ј. Жолков, А.В. Колбасов.

Аутор захваљује Т.Г. Захаровој - директору Музеја Н.А. Морозова (при Институту за биологију унутрашњих вода АН СССР) и сарадницима музеја на помоћи у проучавању материјала везаних за научни рад Н.А. Морозова.

Аутор захваљује проф. А.Н. Ширјајеву и проф. В.М. Золотарјову на подршци.

Важан утицај на формирање ауторових погледа су имале дискусије са научницима из области историје, филологије, лингвистике.

Аутор такође захваљује проф. В.Д. Поликарпову, проф. В.К. Абалакину, проф. М.И. Гросману, проф. Ј.М. Лотману, проф. С.Н. Соколову, проф. Л.Д. Мешалкину, проф. Р.Л. Добрушину, д. ф.-м. н. Б.С. Дарховском, к. ф.-м. н. Б.Е. Бродском, канд. ист. наука С.А. Пустовојт на корисним дискусијама.

Аутор изражава дубоку захвалност редактору Т.В. Властовској за велики рад на припреми рукописа.

Књига је посвећена успомени на изузетног научника - енциклопедисту Николаја Александровича Морозова, аутора значајних радова из хемије, физике, математике, астрономије, историје. Он је први поставио у пуном обиму проблем научног заснивања древне хронологије у оквирима природних наука и добио у том правцу фундаменталне резултате.

Аутор се нада да ће књига послужити као следећи степен у разради нових статистичких метода изучавања наративних извора и у решавању проблема заснивања древне хронологије. Књига представља "увод у проблем", даљи резултати ће бити објављени посебно.

Неретко се спомиње челично длето, нађено у спољном каменом слоју пирамиде Хуфу (Хеопса, почетак XXX века п.н.е.); међутим, највероватније је инструмент доспео тамо у каснијој епохи, када је камење пирамиде разношено као грађевински материјал... Микеле Џуа, Историја хемије, ([272], стр. 27, комент. 23).

УВОД

Хронологија игра важну улогу у истраживању изворних докумената и омогућава одређивање временског интервала између догађаја у прошлости и данашњице, уколико се временски подаци документа успешно претворе у јединице нашег рачуна времена, на пример јулијанске датуме пре н.е. или н.е. Многи закључци и концепције зависе од датирања догађаја описаних у изворнику. До данашњих дана се, као резултат рада многих хронолога, формирала глобална традиционална хронологија, у чијим оквирима су сви основни догађаји распоређени у времену по јулијанском календару. Већина савремених метода датирања заснована је на принципу поређења података документа са другим подацима, чије датирање се сматра већ утврђеним. Данас прихваћена верзија хронологије у знатној мери је створена у низу фундаменталних радова из XVI-XVII века, започетом радовима Ј. Скалигера (1540-1609), оснивача хронологије као науке [36, стр. 82]. Међутим, серија ових и других радова није завршена, јер, како примећује Е. Бикерман, не постоји довољно потпуно истраживање древне хронологије које одговара савременим захтевима [36, стр. 90, коментар 1]. Одсуство таквог истраживања које би систематски изложило строге основе глобалне хронологије на основу савремених података и метода, може се објаснити не само огромним обимом материјала који треба обрадити, већ и низом објективних тешкоћа (в. поглавље 1).

Први истраживач који је поставио питање заснивања данас прихваћене хронологије био је Н.А. Морозов - познати научник-енциклопедиста, револуционар и друштвени активиста. Са двадесет година започео је своју активност народњака. Године 1881. био је осуђен на доживотну казну затвора у Шлиселбургу, где је самостално изучавао хемију, физику, астрономију, математику, историју. После ослобођења бавио се активном научном и научно-педагошком делатношћу; после Октобарске револуције био је директор Природнонаучног института Лесгафта (после одласка Морозова са места директора институт је потпуно реформисан). У овом институту је Морозов обавио главни део својих познатих истраживања древне хронологије (природнонаучним методама) уз сарадњу групе ентузијаста. Од 1922. је почасни члан АН СССР, носилац ордена Лењина и Радне Црвене Заставе [361]-[370].

Године 1907. Морозов је издао књигу "Откривење у олуји и бури" [16] у којој је анализирао датирање књиге "Апокалипсе" и дошао до закључака који противрече традиционалној хронологији. Године 1914. издао је књигу "Проро-

ци" [17], у којој је на основу астрономске методе датирања ревидирано датирање библијских пророчанстава. У периоду 1924-1932. Морозов је издао фундаментални седмотомни рад "Христос" [9]-[15], чији је првобитни наслов био "Историја људске културе у светлу природних наука". У овом раду је изложена детаљна критика традиционалне хронологије. Важна чињеница, констатована у [9]-[15], је одсуство концепције у основи данас прихваћене традиционалне хронологије. Базирајући се на анализи огромног материјала, Морозов је изнео и делимично образложио фундаменталну хипотезу да је традиционална хронологија вештачки растегнута, продужена у поређењу са реалношћу. Хипотеза се заснива на тзв. "дупликатима" нађеним у [9]-[15], текстовима који вероватно описују исте догађаје, али су различито датирани, и који се данас сматрају различитим. Појава рада [9]-[15] изазвала је живу полемику у штампи (в. напр. [250], [189], [190]), чији одједи постоје и у савременој литератури. Биле су дате неке оправдане замерке, али критички део рада [9]-[15] у целини није био оспорен. Године 1974. проф. М.М. Постников је обновио интерес за ту проблематику, одржавши у МГУ групи математичара пет предавања по материјалима књига [9]-[15].

Морозов није био први који је обратио пажњу на озбиљне потешкоће у традиционалној хронологији. Сумње у тачност данас прихваћене верзије имају дугу традицију. Тако, Морозов је писао да је професор Универзитета у Саламанки де Арсила (de Arcilla) још у XVI веку објавио два рада, 'Programma Historiae Universalis' и 'Divinae Florae Historicae', у којима је доказивао да је сва древна историја написана у средњем веку. Исте закључке је извео језуитски историчар и археолог Жан Ардуен (J. Harduin, 1646-1724), који је класичну литературу сматрао творевином становника манастира у претходном, XVI веку. Немачки приват-доцент Роберт Балдауф је написао 1902-1903. књигу "Историја и критика", у којој је на основу филолошких аргумената доказивао да је не само древна, већ и рана средњовековна историја фалсификат епохе Ренесансе и наредних векова [15, стр. 7-8, Увод]. Аутор не дели мишљење ових истраживача, укључујући Морозова, да су наводно древни текстови резултат фалсификовања. По мом мишљењу, највећи део древних докумената су оригинали који описују реалне догађаје. Друго је питање, где и када су се ти догађаји десили. Овде је потребна озбиљна анализа. Није искључено, да су неке оригиналне древне текстове нетачно датирали каснији хронолози, што је довело до "продужења хронологије". Широка критика традиције, у првом реду римске хронологије, почела је још у XVIII веку - у "Академији натписа и лепих уметности" основаној 1702. у Паризу, у којој се у 20-тим годинама осамнаестог века развила дискусија о аутентичности римске традиције уопште (Пуи, Фрере и други). Сакупљени материјал је послужио као основа за још дубљу критику у XIX веку. Један од значајних представника тог правца, који је добио назив "хиперкритицизам", био је познати историчар Т. Момзен (в. појединости у погл. 1). О потешкоћама римске хронологије (која у неком смислу представља "кичму" европске хронологије), Н. Радциг је писао: "Наиме, римски летописи нису дошли до нас, и зато све наше претпоставке морамо чинити на основу римских историчара-аналиста. Али и ту... се сударамо са великим тешкоћама,

од којих је главна да и текстове аналита имамо у веома лошем стању..." [33, стр. 23].

Научна открића Исака Њутна су добро позната читаоцу. Међутим, његови интереси су се, осим математике, физике, механике, астрономије, такође простирали и на друге области сазнања. Та Њутнова истраживања су мало позната савременом читаоцу, мада су својевремено око њих вођени бурни спорови. Данас нас упознају са овим истраживањима обично у оваквој интерпретацији: "Последњих година свог живота Њутн је потпуно запоставио истраживања у области математике, физике и астрономије, а почео поклањати много пажње теологији и написао велики број дела о том предмету." [360, стр. 39]. "Сва Њутнова теолошка дела представљају нерационално трошење времена..." [360, стр. 40]. При томе се обично указује на следећа дела И. Њутна:

1) "Observations upon the Prophecies of Holy. Writ.; particularly the Prophecies of the Aposcalypse of S. John" ("Примедбе о пророчанствима Светог Писма, посебно о пророчанствима Апокалипсе св. Јована");

2) "An Historical account of two notable corruptions of Scripture" ("Историјски запис о двема значајним изменама текста Писма").

Њутнови коментатори примећују да ови његови радови не представљају посебан научни интерес и цитирају речи француског писца и истраживача професора Луја Фигјеа (Louis Figuier), који је изражавао жаљење поводом тога што је Њутн трошио време на теолошка истраживања. Савремени читалац, упознавши се са таквим коментарима, обично губи интерес за те "чудне" Њутнове радове. Поврх тога, код њега се формира осећање да ови теолошки радови исцрпљују научно наслеђе Исака Њутна посвећено проблемима датирања. Међутим, то није тако.

Уствари, савремени читалац није свестан да тиме пропушта интересантне (и практично заборављене) Њутнове радове, чија се актуелност и значај може оценити тек данас.

Основни Њутнови радови, повезани са проблемима хронологије, нису два наведена рада, већ сасвим други.

Њутн се много година бавио анализом хронологије. Ако покушамо кратко да формулишемо резултате његове анализе, они ће изгледати овако. Необично велики број датума, приписаних данас овим или оним догађајима древности, није у складу са резултатима природнонаучних метода датирања. Да бисмо прецизирали те датуме, треба их углавном подмладити тј. померити многе догађаје ближе нама. Савремени коментар: "Њутн се такође бавио хронологијом, која је у то време спадала у математичке науке (данас је та традиција изгубљена - А.Ф.), и резултат његовог рада у тој области представљају следећа два штампана дела:

1) "Кратка хроника историјских догађаја, почев од првих у Европи до покорвања Персије од стране Александра Македонског" ("Brevis chronica, a prima rerum in Europa gestarum memoria ad Persidem ab Alexandro Magno in potestatem redactam"),

2) "Исправна хронологија древних царстава" ("Chronologia veterum regnorum emendata")..." В. [358] у нашем списку литературе. По свему судећи, пуни

списак публикованих радова И. Њутн може се видети у "The British Library General Catalogue of Printed Books to 1975" (London, 1984, Vol. 236). По том приручнику, треће и последње прештампавање рада 2 било је 1770. године. В. такође [394].

Њутн је подвргао хронологију древности изузетно великој трансформацији. Неке (врло малобројне) догађаје померио је у прошлост. То се односи, рецимо, на легендарни поход аргонаута. Њутн је сматрао да тај поход није био у X веку п.н.е. (како је сматрано у Њутново време), већ у XIV веку п.н.е. Уосталом, датирање овог догађаја је веома разнолико и у каснијим хронолошким истраживањима. Али је у целини нова Њутнова хронологија суштински краћа од традиционалне (данас прихваћене). Већину догађаја он је померио навише, у смеру подмлађивања, ближе нама.

"У основним Њутновим историјско-теолошким радовима сабрани су историјски материјали фантастични по свом обиму. То је плод четрдесетогодишњег рада, напрегнутог истраживања, огромне ерудиције. У суштини, Њутн је прегледао сву основну литературу о древној историји и све основне изворе, почев од античке и источне митологије..." [359, стр. 104-105].

"Циљ Њутнових историјско-теолошких радова... је да скрати хронолошке оквири древних времена..." [359, стр. 105].

"Њутн користи текстолошку и филолошку критику, астрономске прорачуне повезане са помрачењима Сунца (! - А.Ф.), изучава огромну литературу, показујући изузетну фантазију у новим интерпретацијама историјских догађаја, да би скратио хронологију древности. Њему се чини да је та нова хронологија, усклађена са библијским оквиром, веродостојна. 'Кратку хронику' Њутн завршава речима: 'Саставио сам ову хронолошку таблицу да бих ускладио хронологију са током историјских догађаја, са астрономијом, са светом историјом и са самом собом, уклонивши многобројне противречности, на које се жалио још Плутарх. Не претендујем на то да је таблица тачна до у годину. Могуће су грешке од пет или десет година, понегде можда и двадесет, али не много више...' " [359, стр. 106].

Упоређујући Њутнове закључке са данас прихваћеним датумима древних догађаја, савремени коментатори неизбежно долазе до мишљења да је Њутн био у заблуди:

"Наравно, у недостатку дешифрованог клинастог писма и хијероглифа, у недостатку података археологије, која тада још није постојала, окован претпоставком исправности библијске хронологије и вером у реалност митова, Њутн је грешио не за десет или чак и сто година, него за миленијуме, и његова хронологија је далека од истине чак и што се тиче саме реалности неких догађаја. В. Винстон је писао у својим успоменама: 'Сер Исак је у области математике често увиђао истину само путем интуиције, чак и без доказа... Али исти тај сер Исак Њутн је саставио хронологију... Али та хронологија не вреди више од општроумног историјског романа, што сам дефинитивно доказао у свом делу које оповргава ову хронологију. О, како слаб може бити највећи од свих смртника у неким стварима' " [359, стр. 106-107]. Познато је такође да је Њутн

неколико десетина пута својеручно преписивао прву и основну главу свог рада [359, стр. 106-107].

"У поменутиим радовима из хронологије Њутн је показао широко познавање материјала, који се односе на изабрану тему, показао своје умеће да даје општоумна објашњења, али је, како је показао Фрере, дошао до сасвим погрешних закључака" [360, стр. 39]. Међутим, упознавање са радовима опонената Њутна и Морозова показује да они не садрже озбиљне контрааргументе. Основни аргумент опонената је позивање на традицију и ауторитет првих хронолога XVI века.

Објављивање Њутновог рада изазвало је много одјека. У основи су имали негативни карактер ("заблуде поштованог дилетанта" и слично). Уосталом, било је објављено и неколико радова који су подржавали Њутна. Шта је изазвало такву негативну реакцију опонената? Да бисмо то схватили, треба макар укратко навести промене древних датума које је предлагао Њутн. Он је изучавао углавном хронологију Старог Египта и Старе Грчке пре наше ере (за анализу "млађих" епоха вероватно није имао довољно времена). На пример, данас прихваћена хронологија смешта почетак управе првог египатског фараона Менеса (Мене) приближно у 3000. годину п.н.е. Њутн пак овај догађај датира у 946. год. п.н.е. Померање навише износи приближно 2000 година. Ако данас мит о Тезеју датирамо у XV век п.н.е., Њутн је тврдио да су се ти догађаји десили око 936. год. п.н.е. Дакле, померање навише је приближно 500 година. Ако данас знаменити Тројански рат датирамо приближно у 1225. год. п.н.е. [85], Њутн је тврдио да се тај догађај десио 904. год. п.н.е. Значи, померање навише је приближно 320 година. И тако даље. Сажето се основни Њутнови закључци формулишу овако.

Део историје Старе Грчке померио је временски навише у просеку за 300 година ближе нама. Историју Старог Египта (која, у складу са данас прихваћеном верзијом, обухвата неколико хиљада година, од 3000. године п.н.е. навише), Њутн је померио навише и сажео у временски одсечак дужине свега 330 година: од 946. године п.н.е. навише. При томе је неке основне датуме историје Старог Египта Њутн померио навише за приближно 1800 година. Није неопходно објашњавати да, без обзира на сву хаотичност ових промена датирања, оне указују на неопходност пажљиве анализе данас прихваћене традиционалне верзије.

Њутн је стигао да ревидира само датуме старије од 200. године п.н.е. Његова разматрања су имала партикуларан карактер, и он није успео да открије неки систем у тим променама датирања (на први поглед потпуно хаотичним). Значајно је да се његове делимичне транслације датума запрепашћујуће слажу са даљим Морозовљевим истраживањима. Вероватно да Морозов није знао за Њутнов рад, због реткости и чињенице да су ти радови већ пали у заборав. Због тога је задивљујуће да се многи Морозовљеви закључци слажу са Њутновим твђењима. Морозов је проширио истраживања на период све до VI века и пронашао и ту многобројне противречности. Ближе од VI века Морозов није ишао, сматрајући да је ту данас прихваћена верзија хронологије мањевише тачна.

Резултати Њутна и Морозова су у сагласности са потпуно независним резултатима добијеним емпиријско-статистичким методама датирања, које смо ми разрадили. Како је већ речено, нађена је статистичка чињеница да се "са-времене уџбеник" хронологије добија као резултат спајања четирију практично идентичних "кратких хроника", померених наниже (у односу на њихов "оригинал"), приближно за 330, 1000 и 1800 година респективно. Другим речима, може се претпоставити да је данас прихваћена хронологија добијена од "реалне" вероватно путем њеног дуплирања и знатног продужавања. Важно је да се померања неких датума навише за 330 и 1800 година која су нашли Њутн и Морозов, слажу са наведеним глобалним померањима нађеним другим методама.

Нове емпиријско-статистичке методе анализе наративних текстова и методе датирања, које је предложио аутор, изложене су у серији научних публикација [7], [322], [323], [326], [332-338], [340-344]. Закључци добијени као резултат астрономске анализе неких текстова, изложени су у серији публикација [321], [324], [325], [330]. Касније су те методе развили аутор заједно са В.В. Калашњиковим, Г.В. Носовским, С.Т. Рачовим, В.В. Фјодоровим, И.С. Шигановим, Н.Ј. Ривесом, Н.С. Келиним, С.Ј. Жолковим. Неки од тих резултата изложени су у публикацијама [335], [345], [348], [352], [396], [397].

У овој књизи нећемо понављати детаље математичког излагања метода, већ ћемо изабрати други пут. Укратко ћемо изложити главне идеје које леже у основи тих метода, упућујући заинтересоване читаоце на публикације [7], [277], [321-326], [330-355], [371] у вези са математичким и статистичким детаљима. Ове идеје ћемо илустровати на конкретним примерима анализе древних текстова. Затим ћемо навести богати табеларни материјал, који није ушао (или је само делимично ушао) у набројане специјалне статистичке публикације. На тај начин, ова књига представља природни наставак серије наших публикација на ову тему.

Поглавље 1. ИЗВОРИ, ЊИХОВО ПОРЕКЛО И ДАТИРАЊЕ

1. Древни извори

Скелет традиционалне хронологије је био изграђен анализом хронолошких упутстава древних писаних извора. Треба разјаснити питање о њиховом пореклу и датирању. Нажалост, у савременој историографији одсуствује потпуни и детаљни преглед околности појављивања античких рукописа у видокругу савремене науке. Бележи се само чињеница да је већина ових докумената испливала на површину тек у епохи Ренесансе после периода "тамних векова". Пажљиво упознавање са овим процесом, учињено на пример у раду [9]-[15], показује да се појава тих рукописа често дешавала у околностима, неповољним за критичку анализу датирања налаза. Познати пример је налаз знамените Тацитове "Историје", која је сада један од најважнијих извора о историји императорског Рима од Тиберија до Веспасијана [2]. Традиционална хронологија сматра да је Корнелије Тацит живео 55-120. године. [2, т. 2, стр. 203, 211].

У XIX веку су два историчара, Гошар (Француска) и Рос (Енглеска), практично истовремено објавили (1882-1885. и 1878. године) истраживања, у којима су детаљно образлагали тврђење да Тацитова "Историја" уствари припада перу знаменитог хуманисте из епохе Ренесансе Пођа Брачолинија [1], [3]. Не улазећи сада у расправу о питању оригиналности "Историје" (наше мишљење: овај документ је изворник, а не фалсификат), упућујемо читаоца на детаље у [1], [3]; в. такође Прилог 2.

Управо је Пођо пронашао и пустио у промет дела Квинтилијана, Валерија Флака, Асконија Педијана, Нонија Марцела, Проба, неке трактате Цицерона, Лукреција, Петронија, Плаута, Тертулијана, Марцелина, Калпурнија Секула и др. [1], [3]. Нигде и никад нису детаљно и документовано разјашњене околности проналажења и датирања ових рукописа.

У XV веку у Италију долазе чувени хуманисти Мануил Хрисолор, Хемист Плетон (Плифон), Висарион Никејски и др. [65], [64], [116], [134], [15], [81]. Они су по први пут (!) упознали Европу са достигнућима "древне грчке мисли". На пример, Хрисолор је објавио "дословне преводе Платона". Висарионови другови су истакнуте личности хуманизма, посебно Пођо Брачолини. Висарион је скупио изванредну библиотеку дела отаца источне и западне цркве и класичних текстова [15]. Ова богата колекција чини основу познате Библиотеке св. Марка из које су касније изашли многи рукописи који се данас сматрају античким. У то доба је Византија дала Западу скоро све данас познате старогрчке рукописе античког времена [15]. И управо су у то време италијански хуманисти на челу са Пођом открили скоро сва латинска дела Старог Рима слабо се занимајући за датирање тих дела и догађаја описаних у њима [15].

О. Нојгебауер је писао: "Већи део рукописа на којима се заснива наше знање грчке науке су византијски преписи, настали 500-1500 година после смр-

ти њихових аутора" [18, стр. 69]. У складу са традиционалном хронологијом [64], сва се класична древна литература појавила тек у Ренесанси или непосредно пре те епохе. Како анализа показује, нејасноћа порекла многих рукописа и одсуство документованих података о њиховој судбини у претходним, такозваним "тамним вековима" приморавају да се посумња у исправност датирања како самих текстова, тако и догађаја који се у њима описују [15]. При томе су понекад хуманистима и њиховим претходницима била позната имена аутора који се данас сматрају древним, али су референције на њих често бесадржајне и откривају непознавање оригинала рукописа, који су се у видокругу науке појавили тек у време Ренесансе. Данас практично нема информација на основу чега су догађаји описани у класичним текстовима били смештени у далеку прошлост.

Например, као и сви антички аутори, Цицерон је истраживачима постао познат тек у Ренесанси [20], [21], [82]. Данас се најстаријим преписима такозваног непотпуног извода Цицеронових текстова сматрају преписи из IX-X века, док је изворник непотпуног извода "одавно страдао" [20]. У XIV-XV веку интерес за Цицерона расте, "тако да је око 1420. године милански професор Гаспарино Барцица... предузео ризикантни покушај: решио је да попуни белине 'непотпуног извода' сопственим допунама ради повезаности (! - А.Ф.). Међутим, није стигао да заврши свој рад, кад се десило чудо: у забаченом италијанском градићу Лоди нађен је заборављени рукопис са пуним текстом свих Цицеронових реторских дела. Барцица и његови ученици се устремљују на нови налаз, дешифрирају с муком његов старински стил (вероватно из XIII века) и припремају најзад читљиву копију. Од ове копије се праве преписи, и у целини они чине 'потпуни извод'... У међувремену се дешава непоправљиво: оригинал тог извода, Лодијски рукопис, бива забачен, нико не жели да се замара његовим тешким текстом, шаљу га назад у Лоди и тамо он нестаје без трага: почев од 1428. године о његовој судбини ништа није познато. Европски филолози до данашњег дана оплакују овај губитак" [20, стр. 387-388].

Светонијева књига "Живот дванаест цезара" такође постоји само у виду касних преписа. Сви они "потичу од јединственог античког рукописа" [22] који је наводно био на располагању дворске академије Карла Великог и са којим се "упознавао Ајнхард" (око 818. год.) када је писао свој "Живот Карла", педантно понављајући "Светонијеве биографске шеме", како се данас сматра [22, стр. 281]. Овај "рукопис из Фулде" и "први његови преписи до нас нису дошли" [22, стр. 281]. Најстаријим преписом Светонијеве књиге сматра се текст из IX века, али се он појавио тек у XVI веку. Остали преписи се датирају не пре XI века [22, стр. 281].

Фрагменти "О знаменитим људима" Светонија такође су се појавили ве-ома касно: најстарији фрагмент је датиран у IX век. "Овај рукопис је открио у Немачкој Пођо Брачолини године 1425... Херсфелдски рукопис није сачуван (остало је само неколико листова из Тацитовог дела), али остало је око двадесет његових преписа, урађених у Италији у XV веку" [22, стр. 337-338]. Датирање античких рукописа и догађаја описаних у њима било је извршено углавном у XIV-XVI веку, на основу закључивања која до нас нису дошла. Тек

је 1497. године [12] била откривена књига "О архитектури" Марка Витрувија Полонија. У астрономском одељку те књиге су са невероватном тачношћу дате периоде хелиоцентричних (!) орбита планета [12, стр. 624]. Архитекта Витрувије (наводно I-II век) је знао те бројеве боље од астронома Коперника (појединости в. у [12, стр. 625-626]). Ови су прорачуни наводно урађени 1500 година пре Коперника. Поменимо овде велике паралеле између књига Витрувија и великог хуманисте из XV века Леона Батисте Албертија (узгред, алб(в)ерти-витрувије, без самогласника имамо ЛВРТ-ВТРВ; о проблему самогласника види даље) [25]. Алберти (1414-1472) је познат као велики архитекта (као и Витрувије), аутор је познате архитектонске теорије, која је најтешње повезана са аналогном Витрувијевом теоријом [25, стр. 3-4]. Као и Витрувије, Алберти је написао фундаментални рад, који је садржао не само његову теорију архитектуре, већ и податке из математике, оптике, механике итд. [25]. Необично је да се наслов Албертијевог рада "Десет књига о архитектури" подудара са називом аналогног Витрувијевог рада. У историји архитектуре се данас сматра да је Витрувије за Албертија био "узор за подражавање приликом писања сопственог трактата" [25, стр. 152]. Рад Албертија је у целини урађен у "античком тону" [25, стр. 31]. Специјалисти су одавно саставили таблице паралела, у којима паралелно један другом (понекад се дословце поклапајући!) теку фрагменти рада Албертија и рада Витрувија. "Све ове многобројне паралеле нису наведене... да би ухватиле Албертија у 'несамосталности'... Оне откривају ону хеленистичко-римску атмосферу у којој су се формирале његове сопствене мисли" [25, стр. 89]. Дакле, књига Витрувија се потпуно природно уклапа у "хеленистичко-римску атмосферу" и идеологију XV века. "Око 1450. године Алберти се нашао у улози водећег архитекте епохе... Он се сматра највећим архитектонским умом, који је одговарао потребама нове уметности за 'античким укусом'" [25, стр. 163]. Највећи део Албертијевих грађевина је урађен у "античком стилу" [25, стр. 165, 167, 173]. Алберти је руководио "реконструкцијом Рима" (од 1447. год.); његове грађевине дају "сасвим антички утисак" [25, стр. 173]. На пример, он ствара дворац "по моделу и лику староримског амфитеатра" [25, стр. 179].

Дакле, водећи архитекта епохе пуни градове Италије античким грађевинама, које се данас (али не у XV веку) сматрају "подражавањем древности". Он пише књиге "у античком стилу", не подозревајући да ће оне касније бити проглашене "подражавањем антике" итд. И тек касније (године 1497.) биће откривена књига "античког архитекте Витрувија", која се понегде готово дословце подудара са аналогном књигом Албертија. Могућа тачка гледишта: градитељи из XIV-XV века нису сматрали своју активност "подражавањем антике", већ су стварали антику. Теорија пак о "подражавању древности" појавила се знатно касније под притиском традиционалне хронологије, која помера антику у дубоку прошлост.

Аналогна ситуација се види и код научне литературе. М.Ј. Вигодски: "До нас није дошао ниједан антички рукопис Еуклидових 'Елемената'... Најстарији познати рукопис је копија урађена 888. године... Постоји много копија из X-XIII века." [28, стр. 224]. И.Г. Башмакова саопштава да су европски научници

још пре публикације првог латинског превода Диофантове "Аритметике" "користили Диофантове алгебарске методе не познавајући при томе његова дела" [29, стр. 25]. Башмакова ову ситуацију описује тек као "унеколико парадоксалну".

Историја Архимедових рукописа и штампаних издања следи нама већ познат шаблон. И.В. Веселовски пише да је основа свих савремених издања Архимеда изгубљени рукопис из XV века и константинопољски палимпсест нађен тек 1907. године. Сматра се да су први Архимедови рукописи доспели у Европу после 1204. год. Први превод је урађен 1269., али комплетан текст нађен је тек 1884. год. Прво штампано издање - 1503. год. Прво грчко издање - 1544. год., и тек "после тога Архимедови радови улазе у употребу у научном свету" [30, стр. 54-56].

Аполонијеви "Конусни пресеци" објављени су тек 1537. год., при чему "Кеплер, који је први открио значај конусних пресека (елипси) у астрономији, није доживео појављивање комплетног издања Аполонијевих дела. Следеће три књиге... су први пут објављене у латинском преводу (и опет превод - А.Ф.) године 1631." [31, стр. 54]. Дакле, Аполонијев рад је комплетно објављен тек после Кеплеровог открића значаја објеката, чијем је опису посвећен тај рад.

2. О римским летописима

Прве грубе хронолошке схеме су утврђиване на основу сачуваних историјских извора. Али такав начин реконструкције хронологије је далеко од једнозначности и наилази на озбиљне потешкоће. Очигледан пример су римски летописи, на којима се заснива хронологија Старог Рима и фактички хронологија Европе.

"Римска традиционална историја је до нас дошла у делима врло малог броја аутора; најсолиднији од тих радова је без сумње историјски рад Тита Ливија" [33, стр. 3]. По традиционалној верзији (в. [33]), Ливије је рођен 59. године п.н.е. и описао је историју Рима у периоду од око 700 година. Прво издање Ливија било је 1469. године, на основу изгубљеног рукописа непознатог порекла. Тек после тога је у Хесену откривен рукопис који садржи још 5 књига [195].

Традиционална наука има много замерки на Ливијеву причу о "раном, царском Риму". На пример, постоји чак "ултраскептични поглед, који одриче аутентичност читаве Ливијеве прве декаде (750-292 год. п.н.е. тј. првих 500 година римске историје - А.Ф.)" [33, стр. 32]. Таквих историчара има доста: Луис, Момзен, Ранке и др. [33, стр. 32].

"Римски летописи до нас нису дошли, и зато све наше претпоставке морамо чинити на основу римских историчара-аналиста. Али се и овде... сусрећемо са великим потешкоћама, од којих је најважнија та да и анализе имамо у веома лошем стању" [33, стр. 23]. Страдали су римски Велики Анали [34, стр. 6-7]. Сматра се да је у римским фастама вођен годишњи списак свих службеника Рима [36]. Г. Мартинов: "Али како са тим ускладити неслагања у именима конзула, њихово често изостављање и потпуну произвољност у из-

бору њихових имена, што се код Ливија среће на сваком кораку (сматра се да су Ливију биле доступне фасте - А.Ф.)? Како ускладити са тим немогућу збрку у именима војних трибуна?" [34, стр. 6-7]. И даље: "Не можемо веровати фастама, које не знају ко је које године био конзул, не можемо веровати платненим књигама, на основу којих Лициније Макр и Туберон дају сасвим противречне изјаве. По свему судећи, чак се и за најпоузданије документе после пажљивије анализе испоставља да су фалсификовани, фабриковани много касније" [34, стр. 27-28]. Традиционална хронологија Рима, која оснивање града помера у VIII век п.н.е., стоји на веома климавим основама (а римска хронологија је "кичма" европске хронологије). На пример, велики списак противречности у традиционалној хронолошкој схеми презентирао је познати историчар Рима Т. Момзен: "мада је цар Тарквиније Други већ био пунолетан у моменту смрти свога оца и започео царевање тридесет девет година касније, ипак је заузео престо као младић. Питагору, који је у Италију доспео скоро читаву генерацију пре прогона царева, римски историчари ипак сматрају другом мудрог Нуме (скок од око 200 година - А.Ф.). Државни посланици, послати у Сиракузу године 262. од оснивања Рима, воде тамо преговоре са Дионисијем Старијим, који је ступио на престо осамдесет шест година касније (348. год.)" [35, т. 3, стр. 876]. Штавише, између разних верзија датирања оснивања Рима постоји размимоилажење од 500 година [35, т. 3, стр. 876]. Због тога је Александар Полихистор, како указује Момзен, "дао пример како хронолошки повезати недостајућих 500 година између пада Троје и настанка Рима... и попунити тај интервал једним од оних бесадржајних спискова царева, које су нажалост на такав начин користили египатски и грчки летописци..." [35, т. 3, стр. 512-513]. Сви ови дисконтинуитети у датумима данас се у традиционалној хронологији не коментаришу. Штавише, по сведочанству познатог савременог хронолога Е. Бикермана, "довољно потпуно истраживање древне хронологије које би одговарало савременим захтевима, не постоји" [36, стр. 90, примедба 1]. Важна монографија [36] самог Бикермана нажалост такође не садржи ни наговештај заснивања фундаменталних датума древне хронологије. Уместо излагања основа датирања, [36] наводи само избор појединачних примера, који претпостављају да је груба схема данас прихваћене традиционалне хронологије већ позната. На пример, Бикерман примећује: "Пошто постоје потпуни спискови римских конзула за 1050 година (од VI века п.н.е. до V века - А.Ф.)..., може се лако утврдити јулијански датум за сваког од њих, под условом да су древни датуми веродостојни" [39, стр. 76]. При томе се везивање краја списка конзула за V век оправдава само позивањем на "фундаментални рад" Јевсевија⁶. Јевсевијева хронолошка концепција није образложена ни код његових средњовековних коментатора (узгред, његов рад до нас није дошао), ни у савременим делима из хронологије. На тај начин виси у ваздуху цела хронологија Старог Рима, која и без тога садржи 500-годишње противречности. Напоменимо да је поред данас прихваћене верзије постојала и друга верзија датирања пада Троје

---

⁶Јевсевије Памфил=Јевсевије Кесаријски (270-340), први историчар цркве, најпознатије дело "Хроника" - прим. прев.

и то 2-3 генерације пре оснивања Рима, што даје поменуто 500-годишње колебање у датумима. В. например [164, стр. 23-25].

3. Ствараоци традиционалне хронологије и њихови следбеници

Први аутори који су дали грубу хронологију древности, били су Јевсевије Памфил и Блажени Јероним⁷, који се традиционално смештају у IV век. Међутим, њихови су текстови пронађени тек у касном средњем веку. Основу хронологије Јевсевије је дао у "Историји времена од почетка света до Никејског сабора" (такозвана "Хроника"). "Грчки оригинал сада постоји само у одломцима и допуњује се слободним латинским преводом Блаженог Јеронима" [75, стр. 8]. Чудно је да је Никифор Калиста у XIV веку предузео "покушај да напише нову историју прва три века, али није могао да уради ништа више, већ да понови оно што је рекао Јевсевије" [75, стр. 11]. Пошто је Јевсевијев рад био објављен тек 1544. [75, стр. 13] тј. после Никифора, умесно је поставити питање: није ли данас позната "Јевсевијева верзија" заснована на раду Никифора Калиста? Бикерман тим поводом основано примећује: "Хришћански историчари су световну хронографију ставили у службу свете историје... Компилација Јеронима (који је "слободно препричавао Јевсевија", в. горе - А.Ф.) постала је основа хронолошких знања на Западу. Јосиф (Жозеф) Скалигер, оснивач савремене хронологије као науке, покушао је да реконструише цео Јевсевијев рад..." [36, стр. 82]. "Јевсевијева датирања (оснивача хронологије - А.Ф.), која су у рукописима често погрешно преношена, данас су од мале користи..." [36, стр. 82].

Није неважно да је традиционална хронологија створена у оквирима цркве и неколико столећа била под њеном потпуном контролом. "Интерпретирајући разне податке скупљене у Светом писму, средњовековни теолози су не једном покушавали да израчунају старост Земље. Изучивши текст Библије, архиепископ Јероним дошао је до закључка да је свет створен 3941 годину пре почетка савременог рачунања времена. Његов колега Теофил, епископ антиохијски, увећао је то на 5515 година. Августин Блажени је додао још 36 година, а ирски архиепископ Џејмс Ашер, очигледно склон прецизним подацима, изрекао је претпоставку да је свет створен ујутро 26. октобра 4004. године пре Рођења Христовог" [108, стр. 8]. Утицаја цркве хронологија се није ослободила све до XVI-XVII века. Скоро сви знаменити хронолози из XVI-XVII века били су дубоко религиозни људи и заузимали често званичне црквене дужности. На пример, Скалигер (1540-1609) био је теолог, оснивач палеографије Тишендорф (1815-1874) - доктор теологије, Дионисије Петавијус (1583-1652) - језуита, аутор теолошких дела итд. [74, стр. 320, коментар 5]. Апсолутна вера у непоколебљивост онога што саопшава црквена традиција била је у основи њиховог погледа на свет и због тога су се односили према подацима других наука само као према адвокатима који треба да заштите ово или оно њихово априорно тврђење, које се базира на црквеној хронологији (фактички преименованој

---

⁷Јероним Блажени=св. Јероним из Стридона у Далмацији (331-420), превео Библију на латински ("Вулгата"), по легенди проналазач глагољице - прим. прев.

касније у научну). Величање активности Јевсевија и Јеронима као религијских ауторитета од стране каснијих црквених хронолога потпуно је искључивало сваку могућност било какве (чак и минималне) критике основа хронологије коју су Јевсевије и Јероним дали.

У таквом се стању хронологија развијала све до XVI века када је Скалигер први пут (заједно са Дионисијем Петавијусом) применио астрономску методу за потврђивање (али не и критичку проверу) црквене хронологије претходних векова. Овај успон научности у склопу са црквеним ауторитетом био је довољан за хронологе из XVII-XVIII века да у потпуности прихвате хронологију која је (већ прилично окоштала) дошла до њих. До XIX века укупан обим хронолошког материјала је толико порастао да је изазивао поштовање већ самим својим постојањем. Хронолози XIX века су свој задатак видели само у ситним прецизирањима и допунама ове грубе основе. У XX веку се питање сматра углавном већ решеним и хронологија је дефинитивно отворила у стању у коме је изишла из текстова Јевсевија, Јеронима, Теофила, Аугустина, Иполита, Клемента Александријског, Ашера, Скалигера, Петавијуса. За хронолога XX века сама помисао о томе да су хронолози претходних векова могли следити погрешну хронолошку схему, изгледа потпуно неприхватљива.

Скалигер није могао ни да дође на "јеретичку" мисао да поново провери хронолошки темељ отаца цркве (Јевсевија и других), пошто "Скалигер назива овај Јевсевијев рад (ради се о "Јеванђеоској припреми" - А.Ф.) божанским" [75, стр. 8, Увод]. Безусловно се клањајући ауторитету претходника, хронолози су оштро реаговали на критику "са стране". Исти тај Скалигер упечатљиво демонстрира свој однос према објективној научној критици у следећој епизоди. "Познати филолог Жозеф де Скалигер, аутор хронологије високо оцењене у научном свету, постао је страствени квадратуриста (подсетимо да се квадратуристима називају људи који помоћу шестара и лењира покушавају да конструишу квадрат површине једнаке површини датог круга; овај задатак је принципијелно нерешив, како је доказано у геометрији - А.Ф.)" [109, стр. 130]. Скалигер је објавио књигу у којој је тврдио да је пронашао "истинску квадратуру" (тј. решио задатак). "Колико год су се најбољи математичари епохе - Вијет, Клавије... трудили да му докажу да је његово закључивање погрешно, све је било бескорисно (из Скалигеровог "доказа" лако је следило да је обим правилног 196-угла тобоже већи од обима круга описаног око њега, што је апсурдно - А.Ф.)... Скалигер и његове присталице, тврдоглаво бранећи своје мишљење, ништа нису признавали... одговарали су увредама и презривим епитетима, на крају крајева прогласивши све геометре савршеним незналицама у области геометрије" [109, стр. 130]. Можемо замислити како су ти људи реаговали на покушаје критичке анализе хронологије коју су утврдили.

4. Средњовековни анахронизми

Скалигерова хронолошка верзија (прихваћена данас) нипошто није била једина. Постојале су и конкурентске верзије. Бикерман са жаљењем говори о

"хаосу средњовековних датирања" [36, стр. 73]. Осим тога, пажљива анализа древних докумената показује да су се раније (средњовековне) представе о времену јако разликовале од савремених. "До XIII-XIV века справе за мерење времена су биле реткост, предмет раскоши. Чак ни научници их нису увек поседовали. Енглеz Валхерије ... се жалио, да је тачност његовог посматрања помрачења Месеца године 1091. омело одсуство часовника" [112, стр. 68]. "Уобичајени часовници за средњовековну Европу су сунчани сатови... пешчани сатови и клепсидре - водени часовници. Али сунчани сатови су ваљали само за ведрa времена, а клепсидре су биле реткост..." [111, стр. 94]. Крајем IX века за рачун протицања времена су се широко користиле свеће. На пример, краљ Алфред (Енглеска) је приликом путовања носио са собом свеће једнаке дужине и наређивао да се пале једна за другом [11, стр. 94]. Такав рачун тока времена коришћен је још у XIII и XIV веку, на пример за време Карла Петог.

"Монаси су се оријентисали по броју прочитаних страница светих књига или броју псалама које су стизали да изговоре између два осматрања неба... За основну масу становништва главни оријентир у току дана био је звон црквених звона" [11, стр. 94].

За тачна астрономска посматрања потребан је сат са секундном казаљком, али "чак и после изума и ширења у Европи механичког часовника, он врло дуго није имао минутну казаљку" [111, стр. 95]. У парадоксалном контрасту са непрецизношћу мерења тока реалног времена у Средњем веку се развија префињена хронолошка зависност. Посебно, "они исти одсечци времена који се користе за мерење земног ... времена, добијају сасвим другу трајност... када се користе за мерење библијских догађаја... Августин је изједначавао сваки дан Постања са миленијумом (! - А.Ф.) и покушавао да одреди трајање историје човечанства..." [111, стр. 109-110].

Савремени научници, полазећи од традиционалне хронологије, природно сматрају да су се у Средњем веку у грандиозним размерама "помешале епохе и појмови", да су средњовековни аутори "због незнања" изједначавали древну, античку, библијску епоху са њима савременом епохом Средњег века (уметници су на пример представљали библијске и античке личности у средњовековној одећи и сл.).

Осим тог традиционалног објашњења (тобоже чудна "љубав средњовековних аутора према анахронизмима") могућа је и друга хипотетичка тачка гледишта: сва ова тврђења средњовековних аутора више или мање одговарају стварности, а данас их сматрамо за "анахронизме" само зато што следимо друкчију хронологију од оне која је била позната средњовековним ауторима.

Списак тих "анахронизама" је огроман; овде није могуће дати чак ни кратак преглед, зато ћемо се ограничити само примерима.

"... таква нераздвојна црта средњовековне историографије, као што је анахронизам. Прошлост се слика у истим категоријама као и савременост... Библијске и античке личности фигуришу у средњовековним костимима... Средњовековни моралиста... приписује древним Римљанима "куртоазију" - специфичан витешки квалитет... Епохе Старог и Новог завета се не налазе у простом временском низу. Сваком догађају и личности Старог завета одговара аналогна појава из епохе Новог завета... Суседство на порталима старозавет-

них царева и патријарха са античким мудрацима и личностима из Јеванђеља најбоље показује анахроничан однос према историји... Крсташи с краја XI века су били убеђени да не кажњавају потомке Спаситељевих целата, већ саме те целате..." [111, стр. 117-118].

Данашња традиционална хронологија фиксирала је и канонизовала само једну од неколико конкурентских средњовековних хронолошких концепција. Упоредо са данас прихваћеном хронологијом, постојале су и друге, јако различите. На пример, сматрало се да је Света Римска империја германске нације (X-XIII век) - непосредни продужетак Римске империје [26, т. 1, стр. 16]. Ево трагова чудног (са данашње тачке гледишта) средњовековног спора: "Петрарка је... наводно на основу целог низа филолошких и психолошких посматрања тврдио да су привилегије које су Цезар и Нерон дали аустријском херцогском дому (! - А.Ф.) фалсификоване. (Тада је то још било потребно доказивати)" [26, т. 1, стр. 32]. За савременог стручњака (в. [26]) помисао о томе да су Цезар и Нерон савременици аустријског херцогског дома (који је почео да влада тек 1273. год., дакле 1200 година после Цезара и Нерона) је бесмислена. Али средњовековни опоненти Петрарке у XV веку нису тако мислили ("тада је то још било потребно доказивати") [26, т. 1, стр. 32]. Данашња тачка гледишта: "Све заинтересоване личности су одлично знале да су то били очигледни и дрски фалсификати, па ипак су "из пристојности" затварали очи пред том околношћу" [293, стр. 26]. О фантастичности хронолошких представа у епохи Хабзбурга в. такође [294]. Јако велики број анахронизама који преносе многе античке догађаје у средњовековну Европу, садржан је у средњовековним немачким текстовима сабраним у [316]. На пример, читалац је навикао на мисао да су чувене гладијаторске борбе одржаване "у далекој прошлости". Али то није тако. В. Класовски у [146], испривавши о борбама гладијатора у античком Риму, одмах додаје да су се те борбе дешавале и у средњовековној Европи у XIV веку. На пример, он наводи гладијаторске борбе у Напуљу (око 1344. год.) на којима су били присутни Јована Напуљска и Андреј Мађарски [146, стр. 212]. Ове су се борбе (као и у антици) завршавале смрћу борца.

5. Религијски извори

5.1. Најстарији рукописи Библије

Црквена традиција и традиционална хронологија се оштро разилазе у многим важним питањима датирања и ауторства библијских књига. Хронологија старозаветних књига је веома неодређена и заснива се на убедљивости хришћанских ауторитета Средњег века.

"Права историја настанка новозаветних књига такође се не поклапа са оном коју брани црква... Редослед (неких - А.Ф.) новозаветних књига, данас прихваћен, управо је супротан поретку који је установила црквена традиција... Права имена аутора новозаветних књига... остају непозната" [89, стр. 264].

Црква, на пример, инсистира да је Апокалипса⁸ - последња новозаветна књига (такво је и њено место у савременом библијском канону), а у складу са савременом научном тачком гледишта "Апокалипса је, у ствари, прва по времену свог настанка (књига у Новом Завету - А.Ф.)". Како ћемо касније видети, данас прихваћена тачка гледишта да књиге Старог Завета претходе књигама Новог Завета, такође изазива много сумњи и није потврђена применом нових метода датирања. У вези са тим умесно је размотрити питање о старости рукописа библијских књига сачуваних до данас. Испоставља се да су ови рукописи средњовековног порекла.

"Најстарији од сачуваних више или мање потпуних примерака Библије су Александријски, Ватикански и Синајски рукописи... Сва три рукописа ... датирају се (палеографски, тј. на основу "стила рукописа" - А.Ф.)... у другу половину IV века. Језик кодекса је грчки... Сваки од набројаних кодекса има сложу и врло интересантну историју, која нам је уосталом само делимично позната... Најмање се зна о Ватиканском кодексу - посебно је нејасно како је и одакле овај споменик доспео око 1475. године у Ватикан... О Александријском кодексу се зна да га је године 1628. патријарх Кирил Лукарис поклатио енглеском краљу Карлу Првом" [89, стр. 267-268]. Синајски кодекс је тек у XIX веку пронашао богослов К. Тишendorf (1815-1874) [89, стр. 268-270]. Дакле, сва три најстарија кодекса Библије појављују се тек после XV века. Штавише, сву репутацију недокучиве древности наведених докумената створио је Тишendorfов ауторитет, који није навео никаква закључивања осим "типа рукописа". Али сама идеја палеографског датирања већ претпоставља да је глобална хронологија позната. Поуздано нам је познато само једно: историја тих рукописа се може пратити само до 1475. године. Других више или мање потпуних древних Библија (на грчком) нема. Од посебних библијских састава, најстаријим се сматра рукопис Захаријевог пророчанства и рукопис Малахије, који се датирају у VII век [89]. "Најдревнији од сачуваних рукописа Библије су на грчком језику" [89, стр. 270]. Никакви јеврејски рукописи Библије пре IX века не постоје, мада се рукописи из каснијег времена, углавном средине XIII века чувају у многим националним библиотекама. Најстарији јеврејски рукопис - одломак из књиге Пророка - датиран је у 859. год. [89, стр. 270]. Два наредна по старости рукописа су: први из "916. године садржи књиге Пророка, други датиран у 1008. год. садржи цео текст Старог завета" [89, стр. 270]. Први рукопис је снабдевен датумом који је ставио преписивач - 1228. година. По такозваној "вавилонској пунктуацији" слова, данас се сматра да је та година означена по "селеукидској ери", што и даје 916. год. Али озбиљно образложено ове тврђење није наведено, па је зато могуће да је година 1228. означена по ери од рођења Христовог [17, стр. 263-264]. Најстарији јеврејски рукопис који садржи комплетну старозаветну Библију, потиче тек из 1008. год. [89, стр. 270]. "Данас општеприхваћени текст Новог Завета потиче од два сачувана кодекса из средине IV века ..." [27, стр. 37]. То су Синајски и Ватикански кодекс.

---

⁸Откривење светога Јована Богослова - прим. прев.

5.2. Канон и проблем самогласника

Претпоставља се да је канон Библије утврђен на Лаодикијском сабору године 363, али никакви акти тог или ранијих сабора нису сачувани [100, стр. 148]. У ствари, канон се званично сматра утврђеним од времена новог Тридентског сабора, који је сазван 1545. и трајао до 1563. године (у време Реформације). Сабор је издао декрет којим се одређује канон [100]. У [27, стр. 76] наведен је велики списак књига које нису признате као канонске и зато су уништене (!). Међу њима је на пример, "Летопис о царевима Јудејским и Израилским". Ове књиге више никада нећемо прочитати, али једно се може сигурно тврдити: оне су уништене управо зато што древну историју нису описивале онако како је то било у књигама победничке црквене фракције. Апокрифа је "било много више него дела која су призната... као канонска" [27, стр. 86]. Највећи део датирања рукописа библијских књига заснива се на палеографији тј. на изучавању "рукописа текстова". Али само то датирање зависи од претпостављене већ познате хронологије тј. оно не може служити као метода независног датирања. Наведимо пример: "Године 1902. Енглеz Неш је купио у Египту фрагмент папирусног јеврејског рукописа, о чијем датирању научници до дана данашњег не могу да дођу до јединственог мишљења" [89, стр. 273]. Најзад, договорено је да се сматра да се текст односи на почетак н.е. "Касније, после открића кумранских рукописа, управо поређење "рукописа" Нешовог папируса и кумранских рукописа омогућило је да се одмах утврди велика старост последњих" [89, стр. 272-273]. На тај начин, један фрагмент папируса, о чијем датирању научници "не могу да дођу до јединственог мишљења", повлачи за собом целу масу других докумената. Па ипак: "око датирања свитака (кумранских - А.Ф.) међу научницима су настала велика неслагања (од II века п.н.е. све до времена крсташких ратова)" [27, стр. 47]. Датирање "почетак н.е." сматра се потврђеним 1962. године, после испитивања методом радиоактивног угљеника. Међутим, (в. одељак 9) ова је метода непримењива на догађаје који су од нас удаљени мање од 2-3 хиљаде година, због "дисперзије" од 1-2 хиљаде година коју метода даје.

Мада је у [89] за кумранске рукописе наведен датум 68. год., амерички историчар С. Цајглин категорички инсистира "на средњовековном пореклу ових текстова" [89, стр. 27].

Данас постојећа датирања других фрагмената библијских текстова такође захтевају додатну пажљиву анализу.

Приликом покушаја читања древних рукописа (не обавезно библијских) често настају озбиљне тешкоће принципијелног карактера.

"Од првих корака нашег истраживања о првобитном језику Старог Завета сусрећемо се са чињеницом од огромне важности. Чињеница је да јеврејски писани језик првобитно није имао самогласнике, као ни знаке који их замењују... Књиге Старог завета су биле написане самим сугласницима (вероватно, због штедње скупог и ретког у старим временима материјала за писање - А.Ф.)" [100, стр. 155]. Овде одмах приметимо да је и старословенски текст такође низ сугласника, понекад чак без знакова самогласника и без раздвајања на засебне речи (тј. непрекидни низ сугласника). Поред тога, и

староегипатски текстови су били писани самим сугласницима. При томе су "имена (египатских - А.Ф.) царева... дата (у савременој литератури - А. Ф.) на услован, савршено произвољан, такозвани школски... начин, прихваћен у уџбеницима... Ови се облици често знатно међусобно разликују и немогуће их је некако уредити, јер су сви они резултат произвољног читања (! - А.Ф.), које је постало традиционално" [36, стр. 176].

Вероватно су реткост и скупоћа материјала за писање терали древне писаре да их штеде, одбацујући самогласнике. "Истина, ако сада узмемо јеврејску Библију или рукопис, наћи ћемо у њима скелет сугласника, допуњених тачкама и другим знаковима... који означавају недостајуће самогласнике. Ови знаци нису припадали старојеврејској Библији... Књиге су читали само по сугласницима, попуњавајући их самогласницима... по мери свог умећа и у складу са привидним захтевима смисла и усменог предања" [100, стр. 155]. Али замислите само колико и у наше време може бити тачно писмо написано сугласницима, када на пример КРВ може значити: крв, крив, кров, крава; РК - река, рука, рок и сл. Произвољност самогласника у старојеврејским и другим древним језицима је изузетно велика, многе комбинације могу бити осамоглашене⁹ на десетине разних начина [100]. Хесенијус је писао: "Лако је разумети како је такав начин писања несавршен и нејасан" (цит. по [100]). Т.Ф. Кертис такође примећује: "Чак је и за свештенике смисао речи остајао крајње сумњив и могао бити схваћен само на основу ауторитета предања" (цит. по [100, стр. 155]). Робертсон Смит: "Осим огољеног текста, често двосмисленог, књижничари нису имали другог упутства сем усменог читања. Они нису имали граматичка правила која би могли следити. Јеврејски језик на коме су они сами писали, често је допуштао реченичне обрте, немогуће у древном језику..." (цит. по [100, стр. 156]). Сматра се да је такво стање трајало много стотина година [100]. Претпоставља се даље да је "тај озбиљни недостатак јеврејске Библије отклоњен не пре VII или VIII века", када су такозвани масорити (масорети) обрадили Библију и "додали... знаке који замењују самогласнике. Међутим, они нису имали никаква упутства, осим сопственог расуђивања и врло несавршеног предања. Ово није тајна ни за једног познаваоца јеврејског језика" [100, стр. 156-157]. Драјвер је указивао: "Од времена... масорита у VII и VIII веку... Јевреји су почели чувати своје свете књиге са необичном бригом тек онда када је било сувише касно да се исправи... штета која им је учињена. Резултат те бриге било је само овековечавање деформација, које су сад по ауторитету биле на истом нивоу као и оригинални текст..." (цит. по [100, стр. 157]). "Раније се сматрало да је самогласнике у јеврејски текст увео Јездра у V веку пре рођења Христовог... Када су у XVI и XVII веку Левита и Капелус у Француској оповргли то мишљење и доказали да су самогласнике увели тек масорити тј. више од хиљаду година после Јездре, то откриће је изазвало велику сензацију у целој протестантској Европи. Многима се чинило да нова теорија повлачи за собом потпуно оповргавање религије. Ако самогласници нису били дело божанског откривења, већ само људски проналазак и при томе из много

⁹тј. допуњене самогласницима. Иако можда неприкладна, ова кованица ће се у даљем често користити - прим. прев.

каснијег времена, како се онда могло поуздати у текст Писма? Расправа покренута овим открићем била је једна од најжешћих у историји нове библијске критике и трајала је више од једног века. Најзад је престала и исправност новог погледа су признали сви..." [100, стр. 157-158].

Ако увођење самогласника у свакодневне речи још и није тако неједнозначно, ситуација се из корена мења када се у древном тексту појављује комбинација која означава име града, државе, реке, име цара и томе слично. Појављују се десетине (и стотине!) различитих осамоглашавања истог термина. И тада настају "идентификације" библијских назива градова, држава итд., које чине традиционални хронолози с предубеђењима у хронологији и локализацији библијских догађаја на Истоку.

5.3. Археологија и традиција

Археолог Милар Бероуз пише: "У целини... археолошки рад даје несумњиво најјачу увереност у поузданост библијских навода" (цит. по [89, стр. 16]). Исто тако и директор Британског музеја Ф. Кенон категорички инсистира на томе да је археологија оповргла "рушилачки скептицизам друге половине XIX века" (цит. по [89]). В. Келер је издао књигу "Библија је ипак у праву!" [101]. Али ево информације познатог археолога Л. Рајта, загриженог присталице исправности ортодоксне локализације и датирања Библије: "Већина налаза ништа не доказује и ништа не оповргава; они попуњавају позадину и дају историјски амбијент... На несрећу, многи радови доступни просечном читаоцу прожети су жељом да "докажу" Библију. Сведочанства се неправилно користе, закључци који се из њих изводе често су нетачни, погрешни или само половично тачни" (цит. по [89, стр. 17], [104]).

Пионери-археолози у Месопотамији у XIX веку су били К.Д. Рич, О.Г. Лејард, П.Е. Бота, али су они ради добијања субвенција били принуђени да прибегавају сензационалистичкој реклами својих налаза, прилично произвољно идентификујући нађене градове са библијским.

У току прикупљања чињеничног материјала појавиле су се, међутим, озбиљне тешкоће. У XX веку Л. Вули је откопао град који је идентификовао као "библијски Ур", али се "на несрећу, са хронолошке тачке гледишта не могу задовољавајуће датирати епизоде (у вези са Аврамом - А.Ф.) у оквирима другог миленијума блискоисточне историје" [6], [89, стр. 71]. Традиција сматра да су у Месопотамији и Сирији били активни библијски патријарси, али "што се тиче личности самих патријарха Аврама, Исака и Јакова, може се само поновити да су најбогатији резултати ископавања у Сирији и Месопотамији дали о њима најсиромашније резултате, просто речено, никакве" [6], [89, стр. 77]. Да ли је исправно тражити трагове патријарха у Месопотамији? Даље, традиција сматра да су се у Египту одвијали бурни догађаји у вези са Аврамом, Јосифом, Мојсијем итд. При томе се пише: "Археологија није утврдила историјску истинитост ових прича, али је показала њихову историјску вероватност, а такође је оцртала околности у којима су могли живети и можда заиста живели патри-

јарси" [89, стр. 80]. Штавише, сматра се да "треба бити опрезан код примене културних и социјалних параметара у циљу датирања: пошто у питању о времену патријарха имамо принципијелне ставове, потребна је одређена флексибилност у фиксирању хронологије" (цит. по [89, стр.82]). "Али овог пута Египат остаје дужан истраживачима. Не само да нису нашли ништа о Јосифу, они нису открили ни документе, ни споменике из његовог времена", - пише В. Келер [101]. Исто тако "Египат не плаћа дугове" ни у односу на Мојсија [89, стр. 91]. "Испоставило се да није могуће утврдити чак ни положај Синајске горе. Тешкоћа њеног налажења се увећава тиме, да у Библији често као планина на којој се десило откривење не фигурише Синај већ Хорив. Ако озбиљно схватимо библијске описе страшних природних појава које су пратиле ток откривења код Синајске горе, треба сматрати да је та планина била вулкан... Али несрећа је у томе да планина која се данас назива Синај, никада није била вулкан" [89, стр. 133]. Неки археолози Синај смештају у Северну Арабију, у Мидију, близу Кадеша итд. [89, стр. 133]. Али све ове планине такође нису никад биле вулкани.

Библиста и историчар Мартин Нот директно тврди да нема никаквих основа да се разрушени градови нађени у Палестини приписују израелском освајању (у потрази за такозваном "обећаном земљом") [106]. Како се примећује, са археолошке тачке гледишта сва историја освајања Ханана од стране Исуса Навина (у њеној традиционалној локализацији и датирању) виси у ваздуху [104], [106]. Даље: "Ни један библијски исказ о 'епохи судија' није до данас добио ни једну археолошку потврду. Сва имена судија која се јављају у Старом завету, позната су нам само по том тексту и не срећу се ни у једном другом археолошком споменику Палестине нити било које друге земље. Ово се односи и на имена првих царева Саула, Давида и Соломона" [89, стр. 158]. Знатни материјал садржан у цитираној литератури показује да ни једна од историјских књига Библије (Старог Завета) нема сигурну археолошку потврду традиционалне географске локализације. Под знаком питања се налази сва "месопотамска" теорија Библије.

Још горе стоје ствари са археологијом Новог Завета: "Треба нагласити, као чињеницу која изазива недоумицу, то што догађаји описани у Новом завету немају никакав одјек у нехришћанској литератури I века... Нема фактички ни једног нехришћанског сведочанства које би припадало савременику догађаја описаних у Новом завету" [89, стр. 195]. Ова чињеница добила је посебан назив - ћутање века. Одсуство археолошких потврда Новог завета (у традиционалној локализацији догађаја описаних у њему) објашњава се наводно тиме да је 66-73. год. Јерусалим био срушен до темеља и "Јеврејима је било забрањено... да се појављују у његовој близини" [89, стр. 196]. Затим је на месту Јерусалима у II веку изграђен нови град Елија Капитолина (локални назив Ел Куде). "Историјски остаци" који се данас показују туристима и хацијама као што је "зид плача" итд. не могу издржати чак ни минималну критику (уз потпуно одсуство историјских потврда) и имају искључиво комерцијално-рекламни карактер. Упоредо са традиционалним гледиштем постоје и друга: католичка црква

(почев од XIII века) изјављује да се у италијанском граду Лорету налази управо она кућа у којој је живела "девица Марија" и "у којој јој се приказао арханђел Гаврило" [89, стр. 198]. Најранији документ који се односи на "кућу у Лорету" је була Урбана VI (1387. год.). Године 1891. Лав XIII је објавио енциклику поводом "чуда у Лорету" тј. "чудо се датира" у XIII век. "И данас је Лорето - место ходочашћа... католика" [168, стр. 37].

Као закључак наведимо следећи резиме: "Читање литературе посвећене археологији Новог завета оставља чудан утисак. Десетине и стотине страница описују како су била организована ископавања, какав је спољни изглед одговарајућих локација и предмета, каква је историјска и библијска "позадина" одговарајућег сижеа, а у закључку, када ствар долази до саопштавања конкретних резултата целог рада, брзометно следи неколико необудљивих и очигледно конфузних фраза о томе да проблем још није решен, али постоји нада да ће у будућности итд. Може се са пуном сигурношћу и категоричношћу рећи да ниједан, буквално ниједан новозаветни сиже нема до дана данашњег иоле убедљиву археолошку потврду (у традиционалној локализацији - А.Ф.). То се у потпуности односи посебно на личност и биографију Исуса Христа. Ни једно место које се по традицији сматра позорницом овог или оног новозаветног догађаја, не може бити наведено са минималном дозом веродостојности [89, стр. 200-201]. Археолог Швеглер: "Место његове (Христове - А.Ф.) смрти, ако расуђујемо археолошким појмовима, обавијено је најдубљом тамом" (цит. по [89, стр. 202]). Нема никакве могућности да се утврди положај например града Назарета, горе "Голготе", града Капернаума итд. [89, стр. 204-205]. Настаје питање: да ли је исправно тражити трагове новозаветних догађаја у Палестини, на Блиском Истоку?"

6. Древна географија

6.1. Рим, Нови Рим, Напуљ, Троја, Јерусалим, Вавилон и традиционална географија

Сматра се да је Константин I око 330. год. пренео престоницу из Рима на Босфор, у место Визант, које је добило име Нови Рим, касније - Константинопољ [37, стр. 26]. Оба Рима су били престонице великих империја: Римске и Ромејске. Житељи Новог Рима су упорно себе називали "Римљанима" (а "Ромејима" су их наводно називали само други народи; в. даље). Зато и Ромејска империја с гледишта њених становника постаје Римска империја тј. називи обеју империја се поклапају [37, стр. 26], [15, стр. 47]. На Балкану се налазила држава Романија (данас Румунија), која се наслањала на Босфорску империју. Упоредо са легендом о преносу престонице из италијанског Рима у босфорски Рим, постоји и "супротна" легенда о покушају преношења престонице из босфорског Рима у италијански Рим [15, стр. 288].

Овај покушај је био предузет наводно 663. год., при томе опет од стране императора Константина (али сад не I него III), који није завршио свој наум, јер је био убијен у Италији [15, стр. 288].

Знаменита легенда о оснивању Рима (наводно у Италији) каже да су у стварности основана два града: један је основао Ромул, а други Рем. То саопштава Ливије [195, књ. 1]. Оба оснивача имају слична имена, затим је Ромул "убио" Рема и остао је само један Рим-престоница (Г. Ливије, књ. 1, гл. 1). Није ли то одраз бркања два Рима: италијанског и босфорског? Тим пре што неке древне хронике називају осниваче двеју престоница (царску браћу) не Ромул и Рем већ "Ром и Рим", што још више приближава имена оснивача (и имена градова) [39, стр. 18, 1, Б. 170-175].

Напуљ, "нови град" (у преводу), се такође у древним хроникама јавља у неколико примерака и на разним местима. Наиме: Напуљ у Италији, Картагина [39, стр. 13, Б. 162-165], Напуљ у Палестини [40, стр. 130], Напуљ Скитски (колекција ГИМ Москве).

Једна од локализација знамените Троје је око Хелеспонта (за Хелеспонт уосталом такође постоји неколико суштински различитих локација). Управо зато је Х. Шлиман дао нађеном граду име "Троја". Осим тога, у традиционалној верзији се сматра да је Троја била дефинитивно разрушена у XII-XIII веку п.н.е. [36]. Али у Средњем веку је заслужену славу имала позната италијанска Троја, која постоји до наших дана [41]. То је чувени средњовековни град, моћна тврђава, која је играла важну улогу у многим средњовековним италијанским ратовима, а особито у чувеном рату у XIII веку. Фотографије раскошних тројанских храмова (и данас активних) дате су на пример у [41]. Сем тога, о Троји као о постојећем средњовековном граду говоре и византијски историчари: Никита Хонијат [49, т. 5, стр. 360], Никифор Григора [50, т. 6, стр. 126]. Тит Ливије прича, да су се "преживели Тројанци ускоро после пада Троје искрцали у Италији и место где су се они први пут искрцали назива се Троја, а одатле и област носи име Тројанска... Енеја... је био одбачен на Сицилију, а после Сицилије пристао је са својим бродовима у Лоранској области. И то се место такође зове Троја" [195, т. 1, књ. 1, бр. 1, стр. 3-4]. Неки средњовековни историчари су идентификовали Троју са Јерусалимом, на пример [73, стр. 88, 235, 162, 207]. То наравно збуњује савремене коментаторе: "Сама Хомерова књига се мало неочекивано претворила (у средњовековном тексту приликом описа доласка Александра у Троју - А.Ф.)... у књигу 'о разарању Јерусалима од почетка до краја' [73, стр. 162]. Ана Комнина, говорећи о Итаки, постојбини Хомеровог Одисеја, неочекивано за нас изјављује: "Видите ово острво Итаку: на њему је у давнини био изграђен древни град, назван Јерусалим..." [46, т. 2, стр. 274-275]. У вези са тим подсетимо да је други назив Троје Илион, а други назив Јерусалима - Елиа-Капитолина [15]. Дакле, у називима оба града присутан је исти термин Илион - Елиа. Јевсевије Памфил: "Невелике фригијске градове Петузу и Тимион називао је он (Монтан - А.Ф.) Јерусалимом (! - А.Ф.)..." (цит. по [15, стр. 893]). То означава да је термин "јерусалим" (један од његових превода - град мира; в. [15]) - термин примењиван за разне градове.

Приметимо такође да је југ Италије у Средњем веку називан Велика Грчка [75, стр. 282-283].

Данас се сматра да је Вавилон био у савременој Месопотамији. Другог су мишљења неки древни текстови. На пример, "српска Александрида"¹⁰ смешта Вавилон у Египат; више од тога, локализује у Египту и смрт Александра Македонског, која се у складу са данашњом традиционалном верзијом десила у Месопотамији [73, стр. 255]. Штавише: "Вавилон је грчки назив насеобине смештене преко пута пирамида... У средњовековној епохи тако је понекад називан Каиро, чије је предграђе постала ова насеобина" [76, стр. 45]. Текстови из XIV века (в. детаље у [77]) такође наводе ову идентификацију. Приметимо да реч "вавилон" има осмишљени превод (врата господња; в. [9, стр. 56]), зато је овај термин могао бити употребљен (и како видимо, заиста био употребљаван) за разне градове. Јевсевије саопштава да је Рим називан Вавилон [75, стр. 85]. Даље се испоставља да су "под 'Вавилоном' византијски историчари најчешће подразумевали Багдад" [124, стр. 266, комент. 14]. О Вавилону као о граду активном у Средњем веку, а нипошто не уништеном у древности како каже данашња верзија, говори аутор XI века Михаил Псел [124, стр. 9].

Наведимо два примера из Херодота. Први пут се рукопис његове "Историје" појавио у Европи тек у XV веку [78, стр. 500]. Значај Херодота за традиционалну верзију хронологије и географије је огроман. Али ето, он тврди да Нил тече паралелно са Истаром, који се данас идентификује са Дунавом (али због нечега не са Дњестром) [78, стр. 492]. Испоставља се да је "мишљење о паралелности Дунава и Нила било распрострањено у средњовековној Европи све до краја XIII века." [78, стр. 493].

Херодот: "Персијанци станују у Азији све до Јужног мора, које се назива Црвено" [78, књ. 4, бр. 37]¹¹. А у складу са савременим коментаторима, Јужно море је Персијски залив. Описујући полуострво (које данашњи коментатори сматрају Арабијским), Херодот пише: "Оно почиње код персијске земље и протеже се до Црвеног мора" [78, књ. 4, бр. 39]¹². Изгледа тачно, али то противречи мишљењу коментатора да је код Херодота Црвено море - Персијски залив [78]. Због тога савремени коментатор "исправља" Херодота: "Овде је то (Црвено море - А.Ф.) Персијски залив" [78, прил. књ. 4, комент. 34]. Даље: Црвено море (у његовом савременом схватању) може да се простире "изнад Персијанаца" (по Херодоту; в. [78, књ. 4, бр. 40])¹³ само уз један услов - ако се Херодотова карта преврне у односу на савремену (управо тако се у неким средњовековним картама замењују места севера и југа). И зато су коментатори овде принуђени да идентификују Црвено море са Персијским заливом [78, прил. књ. 4, комент. 36], мада се Персијски залив налази ниже (или источније)

---

¹⁰Роман о Александру [73'] - прим. прев.

¹¹"Персијанци станују на југу, управо допиру до обала такозваног Еритрејског мора" [78', стр. 264] - прим. прев.

¹²"Друго почиње од Перзије и иде у Еритрејско море" [78', стр. 265] - прим. прев.

¹³у српском преводу те фразе нема [78', стр. 265] - прим. прев.

од Персијанаца, али нипошто не изнад. Ово исто море, поменуто код Херодота у књ. 2, бр. 102¹⁴, коментатори идентификују са целим Индијским океаном [78, прил. књ. 2, комент. 110]. И опет замена истока и запада (карта је преокренута). У књ. 4, бр. 37 Херодот идентификује Црвено море са Јужним (в. горе). Ово дефинитивно збуњује коментаторе, који покушавају да "уклопе" Херодота у оквиру традиционалних локализација (и традиционалног положаја карте). Сада су принуђени [књ. 4, бр. 13]¹⁵ да идентификују Црвено (тј. Јужно) море са Црним морем! [78, прил. књ. 4, комент. 12]. И опет замена истока и запада (у односу на Персијанце).

Дакле, Црвено море = Јужно = Црно = Северно = Средоземно = Персијски залив = Наше море = Индијски океан [78]. На исти начин се можемо уверити у могућност следећих идентификација по Херодоту: Асирија = Германија, Вавилон = Рим, Персија = Галија (Француска), Мидија = Мађарска. Чудно изгледају повремена помињања "крстонеја" и "крстона", града Крестона, области Кросеје. Анализа ових фрагмената рађа аналогију са средњовековним крсташима (узгред, "крос" је "крсташки термин") [78, стр. 27, 239, 240, 344, 345, 408, 524]¹⁶. Да ли су догађаји описани код Херодота исправно датирани?

Географска знања у Европи XVI века била су још веома далеко од савремених. На пример, на карти из 1522. године, коју је саставио Т. Окупарије (в. фонд ГИМ Москве), Европа и Азија су представљене у непрепознатљивим пропорцијама: Гренланд је полуострво Европе, Каспијско море је издужено хоризонтално и сл. Једина област представљена мање-више тачно је обала Средоземног мора, па и ту је Грчка представљена као троугао без Пелопонеза. Етнографске деформације: Дакија је смештена у Скандинавију, Албанија - на обали Каспијског мора, Готтиа (готи?) - на Скандинавском полуострву и сл. Али за једно столеће су се географска знања брзо накупила и, на пример, глобус из XVII века (в. фонд ГИМ Москве) са великом поузданошћу одражава реалност.

6.2. Географија религијских извора

Пуно питања настаје и у вези са географијом Библије. По нашем мишљењу Библија је један од најважнијих извора древне хронологије и историје и зато је изузетно важно имати поуздану географску локализацију догађаја описаних у њој. Горе смо навели податке о крајњој несигурности археолошких потврда традиционалних библијских локализација и неједнозначности читања географских назива. Почнимо од "вулканских фрагмената" Библије. Чињеница да многи библијски текстови описују вулканске појаве, примећена је одавно. Добро је позната реч Сион (ЦИУН), коју теолози интерпретирају као "стуб" [10]. Идентификација планина Сион, Синај и Хорив добро је позната у

---

¹⁴"За њега (Сезостриса) свештеници причају да је први испловио на дугачким лађама из Арабијског залива и покорио народе на обали Еритрејског мора" [78', стр. 142] - прим. прев.

¹⁵ није јасно где [78', стр. 257] - прим. прев.

¹⁶ Крестон: књ.5, бр. 3, 5, књ. 7, бр. 124, 127; Кросеја: књ. 7, бр. 123 [78', стр. 326, 476, 477] - прим. прев.

теологији и библистици. Јероним је примећивао: "Чини ми се да једна иста планина носи два имена, час Синај, час Хорив" [40, стр. 129]. И. Помјаловски: "Има у Старом завету доста места где се он (Хорив - А.Ф.) идентификује са Синајем" [40, стр. 326]. Могући превод термина: гора Сион - то је "стубна гора", "гора стуба" [10]. Библијски описи једнозначно указују на планину Сион-Синај-Хорив као на вулкан (в. даље). Тада термин "стубна гора" добија јасан смисао: мисли се на димни стуб (грч. "ставрос") над вулканом. Ево примера.

"А Громовник¹⁷ рече Мојсију: ево ја ћу доћи к теби у густом облаку... ..јер ће у трећи дан сићи Громовник на гору Синајску... Кад рог затруби отежући, онда нека пођу (људи. - А.Ф.) на гору. ...А трећи дан кад би у јутру, громови загрмјеше и муње засијеваше, и поста густ облак на гори, и затруби труба веома јако... А гора се Синајска сва димљаше, јер сиће на њу Громовник у огњу; и дим се из ње подизаше као дим из пећи, и сва се гора тресијаше веома. И труба све јаче трубљаше, и Мојсије говораше а Бог му одговараше гласом." (2Мој. (Излазак), 19:9-19). "И вас народ видје гром и муњу и трубу гдје труби и гору гдје се дими... а Мојсије приступи к мраку у којем бјеше Бог." (2Мој. (Излазак), 20:18-21). "Кад приступисте и стајасте под гором, а гора огњем гораше до самога неба и бјеше на њој тама и облак и мрак; И проговори Громовник (идентификован, вероватно, у очима верника са самим вулканом. - А.Ф.) к вама исред огња; глас од ријечи чусте, али осим гласа лика не видјесте" (5Мој. (Закони поновљени), 4:11-12)¹⁸.

Појава бога само у облику огња, дима и трубног гласа вероватно је и родила идеју забране идола и јавних приказивања бога. Страдање градова Содоме и Гоморе већ одавно се разматра у историји као погибија у резултату вулканске ерупције: "Тада пусти Громовник на Содом и на Гомор од Громовника с неба дажд од сумпора и огња... а то се дизаше дим од земље као дим из пећи" (1Мој. (Постање), 19: 24, 28). Обратимо се чувеном Плачу Јеремијиним, у коме је убедљиво описано страдање Јерусалима. Традиционална историја сматра да овај текст прича о нападу Месопотамаца на Јерусалим. Међутим, цео "Плач" је састављен од фрагмената следећег карактера: "Громовник потр немилице све станове... и распали се на Јакова као огањ пламени, који прождире све око себе" (Пл. Јер., 2:2-3). "Ја сам човјек који видјех муку од прута гњева његова. Одведе ме (бог - А.Ф.) и оправи ме у таму а не на видјело... потр кости моје... Загради путове моје тесанијем каменом, и преврати стазе моје... Поломи ми зубе камењем, ували ме у пепео... Обастро си се гњевом, и гониш нас, убијаш и не жалиш. Обастро си се облаком да не продре молитва. ...камење је од светиње разметнуто... И кар који допаде кћери народа мојега већи је од пропасти која допаде Содому... А сада им је лице (оних који су се спасли - А.Ф.) црње од угља... Наврши Громовник гњев свој, изли жестоки гњев свој, и распали огањ на Сиону, који му прождрије темеље (тј. подножје

---

¹⁷ Термин "Громовник" уместо "Господ" користимо следећи [10], где је истражено питање превода одговарајућег библијског термина.

¹⁸ сви библијски цитати су дати по Даничићевом преводу, са изменама које је унео Фоменко - прим. прев.

планине - А.Ф.)" (Пл. Јер., 3:1-16, 3:43-44, 4:1, 4:8-11). Итд. и сл. Теолози инсистирају на алегорјском карактеру овог дела. Али текст се може прочитати и буквално, оно што пише. Описано је рушење великог града (престонице) моћном вулканском ерупцијом. Број таквих "вулканизма" у Библији је велик. Ево њиховог списка, који су саставили В.П. Фоменко и Т.Г. Фоменко: Постање (1Мој.), 19:18,24; Излазак (2Мој.), 13:21,22, 14:24, 19:18, 20:15, 24:15-17; Бројеви (4Мој.), 14:14, 21:28, 26:10; Закони поновљени (5Мој.), 4:11,36, 5:19-21, 9:15,21, 10:4, 32:22; Друга књига Самуилова, 22:8-10,13; Прва књига о царевима, 18:38,39, 19:11,12; Друга књига о царевима, 1:10-12,14; Књига Немијина, 9:12,19; Псалми Давидови, пс.11:6, пс.106:17,18; Књига пророка Језекиља, 38:22; Књига пророка Јеремије, 48:45; Плач Јеремијин, 2:3, 4:11; Књига пророка Исаије, 4:5, 5:25, 9:17,18, 10:17, 30:30; Књига пророка Јоила, 2:3,5,10.

Повезивање ових описа са традиционалном Синајском гором и Јерусалимом у Палестини је чудно - ова гора никад није била вулкан. Где се то заправо догађало? Довољно је проучити геолошку карту Средоземља [79, стр. 380-381, 461]. На Синајском полуострву, у Сирији, Палестини нема ниједног активног вулкана; постоје само зоне "терцијарног и квартарног вулканизма", на пример као око Париза; у историјском периоду после н.е. никакве вулканске појаве нису забележене. Једина моћна, до данас активна вулканска зона су Италија и Сицилија. Узгред, Египат и Северна Африка немају вулкане [79]. Дакле, пред нама су следеће чињенице:

1) Моћни вулкан, који је у историјској епохи био у стању активности. 2) У близини вулкана је разрушена престоница. 3) У близини вулкана су још два уништена града: Содом и Гомора.

Такав вулкан у Средоземљу постоји и то један једини. То је Везув, један од најмоћнијих вулкана, активних у историјском времену. Код његовог подножја су разрушена ерупцијом Помпеја (престоница?) и два уништена града: Стабијум (Содома?) и Херкуланум (Гомора?). Немогуће је не приметити извесну сличност имена градова. Указавши на ту околност, Морозов је сматрао да назив "Синај" за Везув произилази од старолатинског сино (лат. синус) - "гора недара", назив Хорив - од латинског хоррибилис тј. "ужасни". Преклапање Јерусалима и Помпеје, па дакле и преношење (бар неких) библијских догађаја у Италију, како се испоставља, не противречи другим текстовима Библије (в. о томе даље).

У јеврејском оригиналу Библије уместо речи "Египат" (која данас стоји у синодалним преводима) стоји МИЦ-РИМ (или МИЦ-РАИМ), МЦРМ. Египћани (копти) су себе увек називали "Кеми", Турци - "Гишт" (Копт), одакле и европски назив Египта. Скупивши материјал о термину МЦРМ, Морозов [10] је изрекао хипотезу да се под њим подразумевао не само Египат, већ цела империја, а у ужем смислу, Миц-Рим - то је област око Везува, која укључује Рим. Пошто је библијско осамоглашавање речи било урађено веома касно (в. горе), није лишено смисла да се прочита неосамоглашени текст Библије узимајући у обзир могућу локализацију горе Синај-Хорив-Сион у Италији. Испоставља се да је то могуће, при чему ова нова европска локализација не

противречи другим текстовима Библије. Наведимо неке Морозовљеве примере [10].

"Громовник наш рече нам на Хориву говорећи: доста сте били на овој гори... и идите... у земљу КНУН" (Закони поновљени, 1:6-7). КНУН теолози осамоглашавају као "Ханан" и смештају га у пустињу на обале Мртвог мора, али могуће је и другачије осамоглашавање: КНУН - Кенуја уместо Генуја (тј. Ђеновска област у Италији). "У земљу Хананску и на ЛБНУН" (Закони поновљени, 1:7). ЛБНУН теолози озвучавају као Ливан, али ЛБНУН значи "бели" - исто што и Мон-Блан - Бела Гора. "... и до ријеке велике, ријеке ПРТ" (1:7). ПРТ теолози оглашавају као Ефрат, али иза Монблана је река Дунав са великом притоком Прут. "Потом отишавши од Хорива пријеђосмо сву ону пустињу велику и страшну..." (Закони поновљени, 1:19). И заиста, поред Везува-Хорива налазе се знаменита Флагрејска поља - велика, изгорела пространства, испуњена ситним вулканима, фумаролима и слојевима лаве. "... и дођосмо до КДШ В-РНЕ" (1:19). КДШ В-РНЕ теолози оглашавају као "Кадис-Варнија", али је могуће да је овде у питању Кадикс на Рони [10, стр. 166]. Може бити да је именом Кадикс на Рони називана савремена Женева [10, стр. 166]. "И обилазисмо гору Сир дуго времена" (2:1). Сир су теолози оставили без превода, а ако се преведе, добијамо: Ђавољи Гребен, Ђавоља Гора. Управо таква гора се налази иза Женевског језера, наиме Diablereux - Ђавоља Гора. "Синови Лотови" који се успут срећу (2:9) вероватно се идентификују са "латинима" тј. ЛТ без самогласника [10, стр. 167]. "... пријеђите преко потока АРНН..." (2:24). У синодалном преводу: Арнон. Али то је данас постојећа италијанска река Арно! "...идосмо к Васану..." (3:1). Град Вассан, или Васан, стално се помиње у Библији. Изненађујуће, али град Басан (Васан) - Bassano - до данас постоји у Ломбардији. "И изиде пред нас Ог цар Васански ... у Адрији (Едрајин у синодалном преводу - А.Ф.)" (3:1). Али Адрија постоји до данас, и баш под тим називом, близу ушћа реке По, а река По се, узгред, код древних латинских аутора (в. на пример, Прокопија [121]) често назива Јордан - Egidanus [10], што се одлично слаже са библијским записом Јордана - ИРДН [10, стр. 167]. "И узесмо тада све градове његове... шездесет градова" (3:4). Заиста, у тој области у средњем веку било је веома много великих градова: Верона, Падова, Ферара, Болоња итд. "...од потока АРНН (Арнон у синодалном преводу - А.Ф.) до горе ХРМУН¹⁹" (5Мој., 3:8). Али планине ХРМУН очигледно могу бити озвучене као "Германске" планине. "Јер само Ог, цар Васански бјеше остао... Гле, одар његов (гроб - А.Ф.), одар гвозден, није ли у Рави (синодални превод! - А.Ф.)..." (5Мој., 3:11). Овде се спомиње не само Равена (Рава), већ и чувена гробница Теодорика Готског ("Ог" - готи?) (493-526. год.), која се заиста налази у Равени! Итд. и сл. (в. [10]). У [10] су наведени подаци о озвучавању, који омогућују да се, хипотетички, "земља обећана" идентификује са Ломбардијом и суседним земљама (Швајцарском).

---

¹⁹ Ермона - прим. прев.

Познато је да је после "изласка" из Миц-Рима "Фараон" кренуо у потеру за богоборцима (тако се преводи "израиљци"; в. [10]), али су они прошли по дну мора и спасили се. При томе "...Господ узби море вјетром источнијем, који јако дуваше цијелу ноћ, и осуши море, и вода се раступи" (2Мој., 14:21). Јасно указивање да је управо источни ветар одагнао воду од обале, изазива питање: ако се то дешавало код Црвеног мора (традиционално гледиште) приликом бекства из Египта, онда би источни ветар дотерао воду, а никако отерао! (в. карту.) Источни ветар може да отера воду рецимо у Напуљском заливу, недалеко од Везува - Хорива. Једно од станишта богобораца за време њихових лутања названо је ТБРЕЕ ("Тавера" у синодалном преводу) (4Мој., 11:3). Узимајући у обзир претходни материјал, не можемо а да не препознамо у тој формули реч "Тибар" (ТБР). Даље: ЦН - Сиена (југоисточно од Ливорна), Хев-Рона (ХБ-РУН), тј. Gorgo du Rhone [10, стр. 229-237]. Падине Виза назване су ВУЗ или ИВУС, град Рим се назива Рама (синодални превод!) (Суд., 19:13).

Синодално-теолошка додавања самогласника су тенденциозна. Ево на пример, како звучи древни оригинал (цит. по: [10, стр. 245]): "А сада што ће ти пут у МИЦ-РИМ да пијеш воде Црне реке (ШИХУР)? што ли ће ти пут у земљу вође (АШУР)..." (Јерем., 2:18). Синодално: "...што ће ти пут Мисирски (у Египат), да пијеш воде Сиорске (из Нила). што ли ће ти пут Асирски (у Асирију)..." Не дајући предност ниједној од ове две варијанте превода, желимо да обратимо пажњу на принципијелну могућност суштински различитих географских и етничких осамоглашавања древног библијског текста. Другим речима, његово читање је далеко од једнозначности. Морозов, проучивши сва библијска (неозвучена) помињања АШР (АШУР) (синодално: Асирија), предлаже превод "вођа", "фирер" и указује на Немачку, чији положај уосталом управо одговара положају "Асирије", који је у Библији наведен у односу на друге географске тачке (ако се узме у обзир њихова могућа европска локализација). У [10] су наведени подаци који омогућују да се често помињани "Стражни град" (Самарија) схвата као Рим у Италији. Тада не може а да се не обрати пажња на фразу: "... а Стражном граду (Самарији у синодалном преводу - А.Ф.) је глава (оснивач? - А.Ф.) - син Ремалијин" (Исаија, 7:9). У преводу, у складу са [10] имамо: Ромул Громовника. Тако буквално и пише у древном тексту: РМЛ-ИЕУ (Ромул Громовника). Али Ромул је основао Рим!

Још чуднији утисак настаје приликом изучавања библијских неозвучених назива земаља и народа. На пример, у библијском "ТУ-ГЕРМ"-у ћемо вероватно препознати "германа" не само по сазвучју са првобитним именом његове земље Die Germa, већ и зато што се звук "Т" често додаје на почетку библијских речи, када оне попримају карактер личних имена [10, стр. 613-614]. Уопште, у [10] је урађен огроман посао анализе древног текста и тврди се да су практично сви основни народи средњовековне Европе и Средоземља присутни у Библији, при чему управо на оним географским местима, где се налазе и данас. Постављају се такође питања о локализацији древних држава поменутих у Библији. Пример: древна Финикија и њени градови Тир и Сидон. У вези са могућношћу европске локализације многих библијских назива, приметимо да се реч Венеција сасвим могла читати као "Венеција" (романска варијанта) али и као "Фенекија" (или Финикија!) (германска варијанта, где је в - фау и

асимилација "Ц" - "К" типа кесар - цезар). Ово хипотетичко запажање не противречи библијским подацима о Феникији, штавише, потврђује се њима. По Библији, Феникија је моћна поморска држава, која је владала у целом Средоземљу, основала своје колоније на Сицилији, у Шпанији, Африци итд., остваривала широку трговину са далеким државама (в. например Језекиљ, 27). Свим овим библијским подацима одлично одговара моћна средњовековна република Венеција. Али традиција тврди да су главни градови Феникије били савремени Тир и Сидон (Сајда). Узмимо званични пељар из XIX века - упутство за морнаре [107]. О Сајди (Сејди) се каже: "Године 1818. у граду је било 1600 становника... Јужније од њега је невелика увала... Мол, једва приметан у наше време, раније је правио малу луку, данас сасвим покривену песком... Куга свирепо влада овде, понекад са страшном снагом... У Сајду нема остатака некадашње величине... Од јужног краја појављује се гребен, а код северног краја је плићак... Између града и острва дубина је неправилна... пролаз узак и тло каменито. У граду се не може узимати вода, јер велики чамац не може да приђе обали" [107] (цит. по [10, стр. 637]). Градић се налази на ушћу непловне речице, главно средство егзистенције (у XIX веку) су вртви, стратешки положај безнадежан, за време крсташких ратова град је слободно прелазео из руку у руке, никад није био познат као самостални центар крупне трговине [10]. Све то поражавајуће не одговара библијским подацима о "Великом Сидону" и Феникији. Аналогна је ситуација и са Тиром [10], [107]. Такође је у [9]-[15] истакнуто да традиционална локализација библијске државе у савременој Палестини изазива много питања.

7. Удајање неких аутора

Древни Платон се сматра оснивачем "платонизма", затим његово учење умире, да би васкрсло кроз неколико стотина година у другом познатом "неоплатонисти" - Плотину (205-270. год.), чије име је случајно скоро идентично имену његовог духовног учитеља Платона. Затим и неоплатонизам умире, да би кроз још неколико стотина година, овог пута у XV веку поново васкрсао са ранијом снагом у другом познатом "платонисти" - Плетону, чије име је опет сасвим случајно скоро идентично имену његовог древног учитеља Платона. Сматра се да је Хемист Плетон "васкрсао" древно платонизам и био ватрени пропагандиста Платона. Прво појављивање рукописа древног Платона дешава се управо у XV веку, за време активности Плетона [15], [81, стр. 143-147]. Плетон у Фиренци организује "Плетоновску Академију" - тачни аналогон древне Платонове Академије [15], [81]. А.А. Васиљев: "Његов (Плетонов - А.Ф.) боравак у Фиренци... један је од најважнијих момената у преношењу старогрчке науке у Италију, и особито појаве платоновске философије на Западу. Његов велики рад у облику утопије (и Платон и Плетон пишу утопије. - А.Ф.) "Трактат о законима", који није дошао до нас у потпуном облику (али зато је до нас дошао потпуни текст трактата "Закона" древног Платона [83, т. 3, део 2]. - А.Ф.), представља... покушај реконструкције многобоштва... помоћу елемената неоплатоновске философије" (цит. по [15, стр. 638-639]). Као и древни

Платон, тако и Плетон из XV века предлаже своју идеју идеалне државе, при чему је његов програм изузетно близак програму древног Платона. "Имитирајући" њих обојицу, Плотин (205-270. год.) се такође нада да ће му император помоћи да у Кампанији (и опет Италија) оснује град Платинополис, у коме ће он увести аристократске општинске институције "по Платону" [84, т. 4, стр. 394-397].

У традиционалној хронологији се удвајају и неке важне црквене личности. На пример, Јевсевије у "Црквеној историји" [75] много говори о епископу Виктору, који је играо централну улогу у такозваном ускршњем спору (о правилима утврђивања Ускрса) [75, стр. 306]. И заиста, у историји је забележен познати "спор о Ускрсу", у коме је централну улогу играо Виктор (постоји чак и посебан термин: Викторов ускршњи циклус [85, табл. 17]). Али тај спор и Викторова активност се односе на 463. год., док Јевсевије који о томе пише наводно живи крајем III - почетком IV века. Штавише, Јевсевије у [75] говори и о познатом Дионисију, који је утврдио правила прославе Ускрса, повезавши га са пролећном равнодневницом и тиме са "Спаситељевим страдањем". Дионисијеву смрт Јевсевије смешта у 12. годину владавине Галијена тј. по традиционалној хронологији у годину 265. Интересантно, у VI веку је активан још један познати Дионисије (Дионисије Мали) који се много занимао за проблем Ускрса и који је наводно први утврдио датум Христовог рођења, дао при том правила утврђивања Ускрса за много година унапред и повезао га са пролећном равнодневницом [85, табл. 18]. Чудно је да оба Дионисија, оба познати, оба се баве проблемом Ускрса, оба изучавају везу овог задатка са пролећном равнодневницом, оба следе у својој активности Виктора (који се удвојио већ раније), али су по традиционалној хронологији временски удаљени приближно три века.

Удвајања постоје и у хронологији чувеног римског права [66]. Ф. Шупферт: "Серија великих римских правника завршава се са Еренијем Модестином, који је умро 244. године после Христовог рођења. Правна наука је упала у летаргијски сан, и 900 година касније (! - А.Ф.), благодарећи Ирнерију (Еренијевом двојнику, не само по имену већ и по активности - А.Ф.)... она је одједном васкрсла у свој својој првобитној... лепоти у Болоњи" [86, стр. 187]. Оснивач школе Ирнерије је око 1088. год. почео предавати римско право, "васкрсло" после 900 година заборавља, наводно "сакупивши" древне Јустинијанове кодексе.

Постоје два знаменита Хомера: древни песник Хомер и поета Анхилберт-Хомер на двору Карла Великог (IX век). "Своје академско име 'Хомер' добио је, вероватно, - нагађа Г. Вебер, - за песничка дела... Од Анхилбертових песама је само мали број дошао до нас..." [84, т. 5, стр. 391]. Овај Хомер био је "јакো важан члан научног круга на ахенском двору Карла..." [84, т. 5, стр. 391]. Узгред, сматра се да је староримски рачун времена по идама, календама, окончан још у VI-VII веку. Па ипак, аутори из XIV века, не знајући за то, рачунају време управо по идама, календама итд. [80, стр. 415].

Поменута "удвајања" нипошто не треба сматрати доказима било каквог тврђења. Таквих појединачних преклапања може се сакупити доста. Међутим, како ће читалац ускоро увидети, наведене паралеле нису изоловане, већ се

уклапају у једну општу слику померања (транслација) у којој ће сличне "паралеле-дупликати" ићи једна за другом током стотина година.

Б. Низе: "Сматрало се да су Рим, као и многе италске градове, основали грчки и тројански хероји, долутали овамо после рушења Троје, о чему су постојала врло разнолика предања. По најстаријем од њих, које се појавило још почетком IV века пре Христа код Геланика и Дамаста, а касније код Аристотела, град су основали Енеј и Одисеј, и назвали га по имену Тројанке Роме... По другом предању, град је добио име по Рому, сину Одисеја и Кирке" [164, стр. 23]. Ова се верзија за око 500 година разилази од данас прихваћене.

Поглавље 2. ПРИНЦИПИ КЛАСИЧНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ

8. Датирање по изворима

8.1. Општи преглед

Један од основних момената који генерише бар две верзије датирања извора ("древно" и средњовековно датирање), је постојање епохе Ренесансе, када су обновљени сви антички правци науке, философије, књижевности, сликарства итд. Сматра се да је "древни, блистави латински језик" деградирао почетком Средњег века у груб, неспретан језик, који је тек у Ренесанси почео поново да добија и добио свој "негдашњи сјај". Ова "ренесанса" латинског (као, уосталом и старогрчког језика), почиње не пре VIII-IX века [118, стр. 23]. Знаменити средњовековни трубадури почињу од X-XI века да разрађују теме које историчари данас називају "маскарада класичних успомена" [118, стр. 83]. У XI веку се појавила "историја Улиса" (Одисеја), у којој је познати (наводно) хомеровски сиже изложен у "средњовековном светлу" (вitezови, даме, двобоји итд.), али су с друге стране већ присутни сви елементи, који ће касније бити сматрани основом античког сижеа [118, стр. 83-84].

"Почев од краја XII и почетка XIII века... трубадури су говорили са извесном гордошћу: ову причу (о Тројанском рату. - А.Ф.) још нико није слагао и писао" [118, стр. 85]. "Трубадури су се... пре свега осталог, почели бавити Тројанским ратом; за њих је то био скоро национални мотив" [118, стр. 85-86]. Наиме, Франци су сматрали себе дошљацима из Троје, а аутор из VII века Фредегарије Схоластик помиње цара Пријама као личност из претходне генерације [118, стр. 85-86]. И даље: "Са Тројанским ратом је у целину стапан поход аргонаута... када су се крсташи - освајачи (аналогони аргонаута? - А.Ф.) устремили у далеке крајеве Азије..." [118, стр. 85-86]. Александар Македонски "прави комплименте Француској..." [118, стр. 87-88]. Неки средњовековни романи, говорећи о Тројанском рату, називају Париса - Париж (Парижанин?). На пример: Елену "по имену Александр Париж (син. Александар Париж) на вере взм" [73, стр. 234, комент. 76]. У истим текстовима постоји идентитет: Париж = Фариж (уосталом, асимилација П - Ф је позната). Сматра се да су такозвани "апокалиптички народи" Гог и Магог нестали без трага са историјске арене почетком Средњег века. Ево савременог коментара средњовековног текста [73]: "У именима Готи и Маготи, очигледно су се саставиле представе о апокалиптичким народима Гог и Магог (Откривење Јованово, 20:8) са добро познатим у средњем веку Готима и Монголима..." [73, стр. 248, комент. 165]. Под притиском традиције историчари су принуђени да сматрају да је "у Средњем веку скоро изгубљена представа о хронолошком следу: на погребу Александра Македонског присуствују монаси са крстовима и кандили-

ма; Катилина слуша службу божју... Орфеј је савременик Енеје, Сарданапал - грчки цар, Јулијан Одступник - папски капелан. У том свету све добија фантастичне боје... Мирно се саживљују најгрубљи анахронизми и најчудније измишљотине" [86, стр. 237-238]. Све ове чињенице (и хиљаде других) се одбацују као бесмислене само на основу њиховог неслагања са данас прихваћеном хронологијом.

Најстарија Аристотелова биографија датирана је у 1300. год., при чему тај рукопис "све више и више пропада, и поједина места која су се могла прочитати у XIX веку, сада се читају са великим тешкоћама (а по традиционалној хронологији, многи рукописи више него хиљадугодишње старости, на пример кодекси Библије, задржали су гипкост пергаментa и дивно су сачувани. - А.Ф.)" [119, стр. 29]. Сматра се да су "најбоље до данас сачувани грчки кодекси Аристотелових дела из X-XII века" [119, стр. 206]. Као у древности (када је вођен чувени спор између платонизма и аристотелизма), у XV веку се поново води спор између Х. Плетона (платонисте) и Г. Схоларија (аристотелисте) [119]. Историјом упознавања Европе са Аристотеловим делом први пут су почели да се баве тек у XIX веку [119]. "Аристотелова философија је чамила у стагнацији и ћутању... тек... по истеку 1230 година од Христовог рођења... код латина се прославила Аристотелова философија" (цит. по [119, стр. 230]). "Средњовековни писци су имали обичај да се позивају на изворе које често нису ни видели..." [115, стр. 117].

У Средњем веку је "спор реалиста и номиналиста... скривао под својом унеколико варварском спољашношћу ренесансу две бесмртне школе - идеализма и емпиризма. Номинализам и реализам... су представљали поновну појаву учења Аристотела и Платона у XII веку" [118, стр. 167-168]. При томе у XII веку оригинали радова Платона и Аристотела још нису били познати у Европи (нису били написани?) [118]. У XII-XIII веку у Паризу "три од четири главна античка философска система су имала одговарајуће представнике у средњовековној науци" [118, стр. 175]. "Судар између реализма... и номинализма... је најзад генерисао скептицизам... Остало је само да васкрсне још један систем, који је у Грчкој такође настао после осталих и изгледао и сада неизбежан... а то је мистицизам (кога је васкрснуо Бонавентура. - А.Ф.)..." [118, стр. 175]. Дакле, еволуција средњовековне философије чак и у хронолошким детаљима прати свој "древни модел". Прикажимо ову информацију табеларно.

Средњи век

Антика

1. Реализам	1. Идеализам
2. Номинализам	2. Емпиризам
3. Плетон - "обнављач" платонизма	3. Платон - оснивач платонизма
4. Г. Схоларије - "обнављач" аристотелизма	4. Аристотел - оснивач аристотелизма
5. Борба између 1. и 2. тока	5. Борба између 1. и 2. тока

6. Борба између Плетона и Схоларија	6. Борба између платониста и аристотелиста
7. Појава скептицизма	7. Појава скептицизма
8. После прва три тока појављује се мистицизам	8. После прва три тока појављује се мистицизам
9. Укупно: 4 основна тока	9. Укупно: 4 основна тока

Много пре проналаска наводно древног рукописа "Историје Златног магарца" у стваралаштву средњовековних трубадура "тема магарца" је разрађивана веома подрбно. При томе је "древна историја Магарца" (која се појавила тек у Ренесанси) природни завршетак свег тог претходног средњовековног циклуса [118, стр. 142-143].

Много пре проналажења "древних" Езопових басни аналогни сижеи су настали у XI-XII веку [118]. Општа чињеница: у Средњем веку, много пре проналаска "древних оригинала", настали су и разрађивани по узлазној линији сви "древни сижеи", при чему "древни оригинали", који су се појавили у Ренесанси, хронолошки и развојно следе своје средњовековне претходнике [118].

Пример: како Херодотова "Историја" корелира са традиционалном хронологијом? Доследно и повезано излажући историју Египта, Херодот назива Хеопса наследником Рампсинита ([78', 2:24] - прим. прев.) Коментар: "Херодот брка хронологију Египта: Рампсинит (Рамзес II) је цар 19. династије (1345. до 1200. год. п.н.е.), а Хеопс - 4. династије (2600. до 2480. год. п.н.е.)" [78, стр. 513]. То је "грешка" од 1200 година! "Херодотова хронологија царева не одговара царској хронологији у фрагментима царских спискова Манетона" [78, стр. 512]. Прецизирајмо: временски интервали између неких фараона (по Херодоту) понекад су краћи за хиљаде година (!) од одговарајућих интервала по Манетону. Пример: Херодот наводи Анизија одмах после Азихиса [78, стр. 123]²⁰. Коментар: "Херодот прави овде скок од краја 4. династије (око 2480. год. п.н.е.) до почетка етиопске владавине у Египту (око 715. год. п.н.е.)" [78, стр. 514]. То је "скок" од 1800 година.

И "ситне" грешке од 30-40 година у Херодотовој хронологији (које настају приликом покушаја да се његова "Историја" уклопи у традиционалну хронологију) испуњавају "Историју". Примери: "Херодот брка цара Сезостриса са царем Псаметихом I..." [78, стр. 512]. "Питак се није могао срести са Крезом 560. године п.н.е. (таквог датума код Херодота нема. - А.Ф.)²¹, пошто је умро 570. године п.н.е. [78, стр. 502]. "То је Херодотова грешка... Солон није могао да се сретне са Крезом" [78, стр. 502]. Али како то? Код Херодота је цела страница посвећена излагању контакта Креза и Солона [78, стр. 19]²², а традиционална хронологија нас уверава да таквих сусрета није било. Коментатори

²⁰[78', 2:136-137] - прим. прев.

²¹[78', 1:27] - прим. прев.

²²[78', 1:30-32], скоро три странице - прим. прев.

оптужују Херодота да је погрешно датирао помрачења сунца [78, стр. 504, 534] и слично.

Људи у древности нису имали имена (у нашем смислу) већ надимке са осмишљеним преводом на језику на коме су се првобитно изговарала. Надимци су карактерисали човекове особине: што више приметних особина, то је више имао надимака. Разни хроничари су давали императору оне надимке по којима је био познат у датој области. Фараони су имали једно име до крунисања, а друго после. Пошто су бивали крунисани неколико пута (крунама разних области), број имена је нагло растао. Отац римског конзула 169. године п.н.е. имао је 13 имена, а његов син 38 [23, стр. 101]. Сва та "имена" су надимци (Снажни, Светли итд.) [123]. Талмудисти наводе 94 имена библијског бога [14, стр. 978]. Б.Л. Смирнов: "Ретко се среће име које ништа не значи..." ([125, т. 6, стр. 526, комент. 126, 31], а такође [126]-[128]). "Цар Иван III носио је име Тимофеј; цар Василије III био је Гаврил... царевић Дмитриј (убијен у Угличу) није Дмитриј већ Уар; једно име је царско, а друго црквено" [129, стр. 22].

Сматра се да су у Средњем веку била распрострањена имена различита од античких. Али анализа средњовековних текстова показује да су се античка имена користила доста често. На пример, Нил Синајски (умро 450. год.) пише писма својим савременицима монасима: Аполодору, Амфиктиону, Атику, Анаксагори, Демостену, Асклепиду, Аристоклу, Аристарху, Алкибијаду, Антиоху, Аполосу итд. [160]. А ево имена која користи Георгије Франза у својој "Историји" (1258-1476) [69]: Антиох, Арго, Аморије, Хермецијан, Деметрије, Дионисије, Диоскор, Епидаур, Калиоп, Клеопа, Критопул, Лаконик, Макробије, Минос итд. Комплетну анализу ове појаве в. у [277].

Неједнозначност, карактеристична за традиционална датирања, види се на следећем примеру. Традиционална хронологија датира књиге Пророка (Библија) у VII - VI век п.н.е., а Аве (Француска) истим методама датира исте књиге у период 142. год. п.н.е. - 30. год. (!) [130], [131, стр. 523-543]. Разилажење је 500 година.

Рукописна књига је дуго надживела почетак штампања књига. То је забележено у целој Европи [31, стр. 13, 25]. На Балкану је још у XIX веку "рукописна књига успешно конкурисала штампању" [31, стр. 26]. Осим ретких изузетака, скоро сва ирска литература из VII-XVII века "постоји само у рукописном облику" (цит. по [31, стр. 28]). До 1500. год. 77% свих штампаних књига су биле латинске, пошто је латинско писмо било лако направити. Писма других језика увођена су у штампарску праксу крајње споро: веома је била компликована технологија израде дијакритичких знакова, који су обележавали акценте, самогласнике и томе слично. Зато су још стотинама година после почетка штампе књига "преписивачи грчких, арапских и јеврејских рукописа остали ван конкуренције..." [31, стр. 57]. Могуће је да су многи рукописи (грчки, арапски, јеврејски итд.), који се данас сматрају "древним" (на пример, класични антички текстови, Тишендорфови библијски кодекси и сл.) били израђени тек у епохи штампања књига. Веома много рукописних књига из штампарске епохе било је у Грчкој. "Због одсуства штампариија у Грчкој су књиге преписиване руком..." [31, стр. 106]. Ево података, који показују одсуство

чврстог темеља за саму идеју палеографског датирања: "Раскошни грчки кодекси са текстовима античких аутора стварају се по наруџбини хуманиста и колекционара-мецена (колико је таквих кодекса касније проглашено "древним"? - А.Ф.)" [31, стр. 109]. Може се предложити метода проналажења таквих рукописа: треба упоредити грешке у њиховим текстовима са штампарским грешкама штампаних издања. Највероватније да је приликом преписивања копирана и већина штампарских грешака [12].

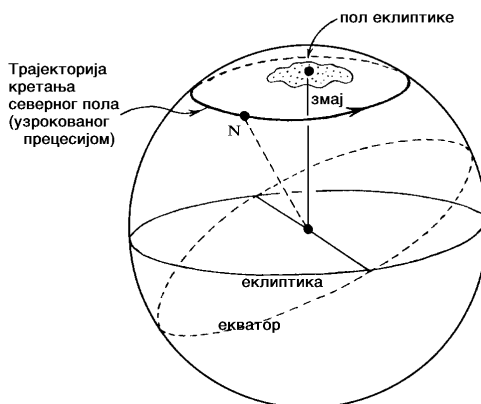
8.2 . Птоломејев "Алмагест"

Птоломеј (II век) се заједно са Хипархом сматра оснивачем астрономске науке, а његов "Алмагест" (Велико дело) - бесмртним спомеником античке науке.

Један од најважнијих делова "Алмагеста" је звездани каталог (око 1000 звезда) са њиховим еклиптичким ширинама и дужинама. У [12] је изнето мишљење да је првобитно каталог "Алмагеста" био састављен у природним екваторијалним координатама (као и савремени каталози), а тек онда је прерачунавањем трансформисан у каталог са еклиптичким координатама. Еклиптичке координате су средњовековни астрономи сматрали "вечним" тј. таквим код којих се ширине не мењају у времену, а дужине равномерно расту због прецесије. Када је утврђено да су и еклиптичке координате подложне променама, њихова "предност" била је изгубљена.

8.2.1. У којим је координатама првобитно састављен каталог "Алмагеста"?

Трагови поменутог прерачунавања проналазе се на неколико начина. Пошто састављач каталога описује звезде северне хемисфере, при чему почиње опис од северних сазвежђа и постепено се спушта ка југу, природно је претпоставити да би он требало да почне свој каталог од описа сазвежђа, смештеног у центру хемисфере, а тачније око пола еклиптике. Које је сазвежђе северне хемисфере смештено најближе полу еклиптике? То је Змај. Пол еклиптике се у току последњих две хиљаде година изменио (због колебања еклиптике) незнатно у односу на величину сазвежђа. Дакле, састављач каталога, кад год да је у интервалу од нашег времена до епохе античке Грчке живео, требало је да почне свој каталог од сазвежђа Змаја. Али каталог "Алмагеста" не почиње од Змаја, већ од Малог медведа. Затим састављач описује звезде

Сл. 8. .1

Великог медведа, и тек после тога, треће по реду, описује звезде Змаја. Све стаје на своје место ако се вратимо на екваторијални систем координата. Наиме, на историјском интервалу времена (последње три хиљаде година) заиста је постојао период када је северно сазвежђе најближе полу (центру екваторијалног система координата) био Мали медвед. На тај начин нам састављач каталога, почевши од звезда Малог медведа, фактички открива првобитни изглед каталога: каталог је почињао од пола екваторијалног координатног система (сл. 8.1.).

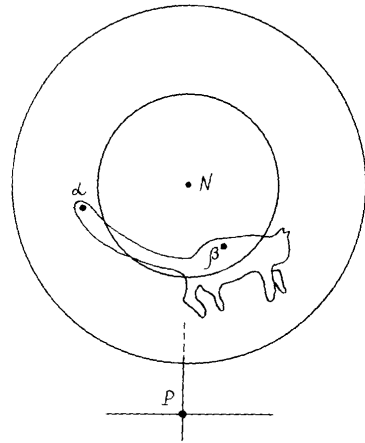
"Али зашто онда није оставио непосредне екваторијалне вредности, како се то ради у свим савременим звезданим каталозима, већ их је преводио графичким путем у еклиптичке ширине и дужине? Због тога је неизбежно чинио секундарну грешку и умањивао вредност свог каталога... Сав огромни труд аутора на графичком превођењу каталога "непокретних звезда" из првобитних екваторијалних у еклиптичке... је тако грандиозно непотребан и очигледно штетан за астрономску тачност, да се, хтели не хтели, мора за њега тражити неки спољни разлог. Такав разлог је могао бити само двојак: или сујетна жеља да свој каталог учини вечним (што се ипак није десило због дужина), или предумишљена намера да се замагли време његовог састављања, пошто су еклиптичке ширине пре Њутна и Лапласа сматране заувек непроменљивим..." [12, стр. 201]. Одмах настаје и друго природно питање. Пошто се током времена северни пол приметно премешта на небу између сазвежђа, да ли се, познавајући данас закон тог премештања, може прецизирати датум састављања каталога?

8.2.2. Поларна звезда као прва звезда каталога "Алмагеста"

Каталог почиње од Северњаче. На први поглед је то врло природно. Заиста, пошто каталог описује звезде северне хемисфере, само се по себи разуме да ће састављач почети списак звезда (у екваторијалним координатама) од звезде, најближе центру северне хемисфере то јест полу. Али већ једноставно размишљање на ту тему изазива цели низ питања.

Савремена традиционална хронологија нас уверава да је "Алмагест" састављен приближно у II веку (или нешто раније, за време Хипарха тј. у II веку п.н.е.). Може се израчунати да је на историјском временском интервалу (период од последњих две и по хиљаде година) од сазвежђа које помиње Птоломеј, најближе северном полу било (и данас јесте) сазвежђе Малог медведа. Даље, може се израчунати која је од звезда Малог медведа била најближа полу у епохи око почетка нове ере (када је наводно био сачињен "Алмагест"). Испоставља се да је то била Бета Малог медведа. Штавише, та је звезда у "Алмагесту" означена као звезда 2. величине, тј. као светлија од Северњаче (која је у "Алмагесту" означена као звезда 3. величине тј. слабија у односу на Бету). Приметимо узгред да у каталогу "Алмагеста" нема тих савремених ознака: Алфа, Бета итд. Птоломеј локализује звезде по њиховом релативном положају у односу на фигуру сазвежђа (и по координатама). Приметимо да су у стварности јачине звезда Алфа и Бета Малог медведа прак-

тично једнаке: у складу са савременим фотометријским подацима, величина Алфе је 2,1 а величина Бете 2,2 тј. Алфа је само мало сјајнија од Бете, али је Птоломеј напротив сматрао да је Алфа слабија од Бете [372, стр. 51, кат. бр. 2]. Рачун показује да је у II веку растојање Бете Малог медведа од северног пола било приближно 8 степени, док је савремена Северњача (тј. Алфа Малог медведа) била од пола удаљена 12 степени. На тај начин, у II веку Северњача је била битно даље од пола него Бета Малог медведа! Распоред тих звезда у II веку читалац може видети на сл. 8.2 која је део карте звезданог неба, коју је по каталогу "Алмагеста" саставио знаменити астроном Боде. Положаји звезда и сазвежђа су срачунати и наведени наравно за II век, пошто Боде није сумњао у то кад је Птоломеј живео. Даље, звезда Бета се налази у центру тела Малог медведа, а звезда Алфа на самом крају репа Малог медведа. Управо тако је описан положај тих звезда у "Алмагесту". Поларна звезда (савремена Алфа) је локализована овако: "звезда на крају репа" [372]. Звезда Бета је описана овако: "најјужнија звезда на задњем делу" (в. Бодеову карту; сл. 8.2). Како се из карте види, Бета се налази у центру тела, ближе леђима тј. врху целе фигуре (ако Малог медведа окренемо тако да стане на ноге). Наведимо сад кратки резиме у облику табеле.

Сл. 8. 2

Северњача (савремена Алфа Малог медведа)	Савремена Бета Малог медведа
--	------------------------------

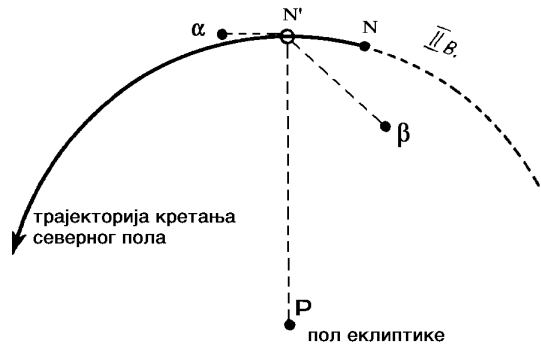
1. У "Алмагесту" је наведена као звезда 3. величине тј. слабија од Бете. (У стварности су њихове јачине практично исте, види горе)
2. У II веку Северњача се налази далеко од пола - на растојању од приближно 12 степени.
3. Северњача се у каталогу назива "звездом на крају репа".

1. У "Алмагесту" је названа звездом 2. величине (при чему је она једна од две најсјајније звезде тог сазвежђа, пошто је само Бету и Гаму Птоломеј назвао звездама 2. величине)
2. У II веку Бета се налази ближе полу од звезде Алфа - на растојању од приближно 8 степени.
3. Бета се налази на врху леђа Малог медведа, у центру фигуре.

Упоредјујући те две колоне, мора се признати да је психолошки немисливо (по нашем мишљењу) у II веку почети каталог од звезде Северњаче, када имамо знатно бољег "кандидата" - звезду Бета. Морозов је писао: "Коме би у II и чак III веку пало напамет да приликом описа неба од северног пола ка

југу, почне рачун од најудаљеније звезде у северном сазвежђу и при томе почне не од средине тела Малог Медведа, где је била звезда најближа полу, већ од репа, где се налазила најдаља?" [12, стр. 202]. Ситуација постаје још чуднија ако се претпостави да је ката-лог саставио Хипарх у II веку п.н.е.

Међутим, положај се одмах мења и необичности нестају ако одустанемо од хипотезе да је "Алмагест" састављен наводно око почетка нове ере. Погледајмо може ли се наћи таква епоха, у којој би започињање каталога од Северњаче било сасвим природно. На сл. 8.3 представили смо северни пол N , пол еклиптике P , звезде Алфу и Бету Малог медведа, навели смер ротације северног пола

Сл. 8. 3

(око пола еклиптике). Овде занемарујемо мала колебања еклиптике. Јасно се види да се ситуација мења током времена: звезда Бета се удаљава од пола, а Алфа се напротив постепено приближава полу. Из сл. 8.3 се види да се Северни пол креће право према Алфи (тј. савременом Поларису) удаљавајући се од Бете. Почетни положај северног пола N приказан је на сл. 8.3 за II век. Ротација пола око пола еклиптике тече брзином од приближно 1° за столеће (груба оцена). Дакле, можемо грубо оценити време кроз које ће Северни пол постати ближи Поларису него Бети. Нисмо овде тежили тачним израчунавањима, пошто не сматрамо ову методу датирања каталога суштинском (то су само помоћна размишљања). Груба оцена показује да ће кроз 7-9 векова (у односу на II век) звезда Алфа стварно постати најближа Северном полу. На тај начин, почев приближно од IX-XI века и све до нашег времена добијамо следећу упоредну таблицу звезда Алфа и Бета.

Поларна звезда (Алфа)

1. Звезда Малог медведа најближа Северном полу
2. Најближи полу део фигуре Малог медведа је реп (в. сл. 8.2, Бодеову звездану карту)
3. Алфа је сјајнија од Бете. Стварна јачина Алфе је 2,1 (фотометријска мерења). Алфа је најсјајнија звезда Малог медведа

Бета

1. Налази се даље од Северног пола него Алфа
2. Тело (које садржи Бету) је даље од Северног пола
3. Стварна јачина Бете је 2,2 (фотометријска мерења). Дакле, Бета је слабија од Алфе (мада Птолемеј указује обрнуто)

Сасвим је очигледно да ће посматрач који саставља карту приближно у интервалу од IX века до наших дана изабрати од два кандидата звезду Алфа, да би од ње почео свој списак. Управо то и ради састављач "Алмагеста". На пример, у XV-XVI веку (када се, узгред, најактивније публикују рукописи "Алмагеста") савремена Поларна звезда је већ била звезда најближа полу, удаљена од њега мање од 4°. Ниједна друга није била ближа од ње.

Дакле, почињући Северњачом, састављач каталога одаје време својих посматрања - не пре приближно IX века.

8.2.3. Необичности латинског (1537) и грчког (1538) издања "Алмагеста"

Најважнија средњовековна издања "Алмагеста" су: латинско издање 1537. год. (у Келну) и грчко издање 1538. год. (у Базелу). При томе је на насловној страни латинског издања прецизно наведено да је "прво" (в. списак штампаних издања "Алмагеста" у [392]): *Nunc primum edita, Interprete Georgio Trapezuntio*. У вези са тим поставља се питање: колико су поуздано датирани рукописи на којима се заснива издање 1528. год. (по Трапезунцију) и издање 1515. год. (које се данас сматра изузетно ретким)? Колико нам је познато, још једно издање наводно из 1496. год. не садржи звездани каталог. Морозов овако описује необичности које је пронашао и које су га натерале да брижљиво проучи датирање "Алмагеста". "Ја сам... почео поређење дужина наведених у њој (тј. у латинској књизи 1537. год. - А.Ф.) са њиховим савременим стањем, прерачунавајући ради тога у дужине и ширине праве успоне и деклинације звезда из *Astronomischer Jahrbuch* године 1925. Већ код првог прорачуна Регула био сам страшно зачуђен: изишла је његова позиција не у II већ у XVI веку, управо у времену штампања изучаване књиге. Узео сам Колос Девике и, једну за другом, још три велике звезде и опет добио исто: код Птоломеја су дате дужине за XVI век!... Али како су то, пало ми је на ум, Боде (кога тада још нисам био читао у оригиналу) и низ других астронома, као што је опат Монтињо, добили за ову књигу II век?... Следећег јутра... пошао сам у Пулковску Опсерваторију да у тамошњим првим издањима "Алмагеста" проверим за мене тако поражавачуће резултате... Дохватио сам са полице прво грчко издање те књиге (1538. год. - А.Ф.) и са запрепашћењем видео да су у њему све дужине умањене за 20° ($\pm 10'$) у односу на моју латинску књигу, па је према томе и време састављања каталога померено у дубину векова за хиљаду и по година, ако рачунамо дужине од пролећне равнодневнице... Моја недоумица се распршила: Боде је рачунао по грчком издању из 1538. год., а ја по претходном, латинском из 1537. год. Али уместо тога се поставило питање: како то да је од претпостављеног Птоломејевог доба до времена грчког издања те књиге прецесија прошла не 15, 16, 17 18 итд. степени, већ округло 20° и при томе скоро увек са истом варијацијом: плус или минус 10 лучних минута?" [12, стр. 178-179].

Бодеова позиција је јасна: зашто анализирати латински "превод" из 1537. год. када постоји несумњиво аутентичан грчки оригинал издања 1538. год.? Морозов је изрекао сумњу да је латински текст у ствари примаран, а грчки секундаран (а не обрнуто, како сматра традиција). Могуће да се аутор XV или

XVI века, издавши прво наводни "превод", није потрудио да узме у обзир утицај прецесије, а кад му је на то указано, унео је поправке у грчки "оригинал", померивши га наниже до II века.

Уосталом, могућ је приговор против примарности латинског текста. У XVI веку Птоломејева књига није била издавана као документ историје науке, већ као научни трактат за непосредну употребу од стране научника и студената астрономије. Том циљу су противречили подаци каталога, застарели због прецесије, и преводилац је "освежио" каталог уневши у њега за то време најновије податке (тј. податке XV-XVI века). Издавач грчког текста (наредне године) је међутим сматрао да због постојања латинског превода, тај текст не мора више бити уџбеник, и због тога реконструисао првобитне Птоломејеве бројеве (који смештају каталог у почетак нове ере). Ово размишљање потврђује и насловна страна латинског издања 1537. год. где је директно речено: "на данашње време преведено специјално ради студената" (*ad hanc aetatem reducta, atque seorsum in studiorum gratium*).

Тај аргумент, тако, признаје апокрифност латинског издања (макар у односу на звездани каталог), али одриче апокрифност грчког.

Наведени приговор оповргава то, што су у грчком издању (1538. год.) све ширине систематски повећане (побољшане) у односу на ширине латинског издања (1537. год.) за 25' или пак замењене тачнијим. То није корекција због прецесије, јер ширине немају прецесију. Поправка је кружна, тј. цела еклиптика је померена на југ, скоро за цео Сунчев дијаметар. При томе је еклиптика грчког издања добила природну (астрономску) позицију, пошто је њена раван прошла практично кроз центар координатног система. У латинском је пак издању еклиптика још била "лоша" у смислу да њена раван није пролазила кроз центар небеске сфере. На тај начин, еклиптика латинског издања била је лоше измерена, а еклиптика наредног, грчког била је суштински побољшана. Овде се очигледно ради о побољшању првобитног латинског текста.

Дакле, "реконструкцијом" Птоломејевих података у једном смислу (узимање у обзир прецесије), издавач грчког текста их је побољшавао и у другом смислу. То се не слаже са хипотезом о оригиналности грчког текста. Због тога (да се не би упуштали у оваква прилично субјективна резонавања), у даљем ћемо се ослањати на каноничку верзију каталога [372], која се заснива на *рукописима* "Алмагеста".

8.2.4. Статистичко истраживање звезданог каталога "Алмагеста". Датирање каталога по сопственом кретању звезда

У овој тачки ћемо укратко описати резултате великог статистичког истраживања каталога "Алмагеста", које су урадили В.В. Калашњиков, Г.В. Новосовски и А.Т. Фоменко 1986-1988. год. Ти резултати су објављени у [354], [355]. Пошто је обим истраживања велики, аутори намеравају да издају књигу специјално посвећену геометријским, статистичким и прецизностним својствима

каталога "Алмагеста" и његових делова²³. Овде ћемо само летимице оцртати основне моменте и резултате наше анализе [395].

Истраживању "Алмагеста" су посвећене десетине савремених радова. Посебно, в. монографију познатог савременог америчког астронома Роберта Њутна "Злочин Клаудија Птоломеја" [356] где је урађена озбиљна астрономска, математичка и статистичка анализа "Алмагеста". Закључци које је добио Њутн показали су се неочекиваним: по његовом мишљењу, многи подаци скупљени у "Алмагесту" су у ствари лажни (фалсификовани) и због тога многе укоренење представе о месту и улози "Алмагеста" у историји науке захтевају темељиту ревизију (треба приметити да Њутн, изгледа, није упознат са знатно ранијим радовима Морозова на ту тему). При томе Њутн нимало не сумња у то да је "Алмагест" састављен око почетка н.е., пошто, будући астроном, има поверење у глобалну схему традиционалне хронологије. Укратко Њутнови закључци изгледају овако. 1) Астрономски амбијент почетка н.е. не одговара материјалу унетом у "Алмагест". 2) "Алмагест" који данас поседујемо не садржи непосредно опажене астрономске податке, већ резултат неке њихове прераде, прерачуна. 3) "Алмагест" није могао бити састављен 137. год. 4) Дакле, "Алмагест" је састављен у неко друго време и захтева предатирање. Сам Њутн предлаже да се "Алмагест" помери у прошлост, до епохе Хипарха. 5) Њутн прихвата традиционалну хипотезу о томе да је посматрања изводи лично Птоломеј око 138-161. год. (почетак владавине римског императора Антонина Пија). Дакле, сматра Њутн, одавде аутоматски следи закључак да Птоломеј лаже (услед очите противречности између тачака 1-3 и чињенице "личних посматрања" у II веку). Њутн не поставља питање налажења историјске епохе (можда знатно различите од традиционалног датирања "Алмагеста" за неколико стотина година) у којој би премештање "Алмагеста" уклонило све или већину проблема. Како ћемо видети, Њутнов покушај да уклони контрадикције спуштањем "Алмагеста" у Хипархово доба не доводи до успеха.

Формулишимо наш однос према пет наведених тачака "оптужбе". Пошто прве четири имају астрономски и статистички карактер и пошто смо лично проверили многе Њутнове прорачуне, немамо основа да оспоравамо те тачке. Тачка 5 има друкчији карактер. Оптужба о фалсификовању се заснива на противречности мишљења да је Птоломеј наводно живео у II веку и резултата астрономске анализе "Алмагеста". Ако се за тренутак допусти да се епоха састављања "Алмагеста" разликује од традиционалне не за 200-300 година, већ много више, није искључено да се може наћи епоха таква да премештање "Алмагеста" у њу уклања све тешкоће. Због тога не делимо Њутново мишљење о намерном фалсификовању посматраних података. У исто време, не можемо а да се не сложимо са Њутном у оном делу његових истраживања у коме је откривено да је састављач "Алмагеста" подвргао по-

---

²³ књига је изашла [404] и преведена на енглески [408] - прим. прев.

лазни материјал посматрања суштинској преради са циљем да премести те посматране податке у другу епоху.

Р. Њутн: "У овој књизи је испричана историја злочина према науци... Мислим на злочин који је извршио научник против својих колега научника и ученика, издају етике и чистоте своје професије, преступ који је заувек лишио човечанство темељне информације, која се односи на најважније области астрономије и историје" [356, стр. 10]. А завршава своју књигу Њутн овако: "Завршни резимеи. Сва лична Птоломејева посматрања која користи у "Синтаксису" (= "Алмагест" - А.Ф.), колико је то било могуће проверити, показала су се као фалсификати. Многа осматрања приписана другим астрономима такође су део преваре коју је учинио Птоломеј. Његов рад у изобиљу садржи теоријске грешке и недостатак разумевања, како смо показали у 13. одељку. ...Сама егзистенција "Синтаксиса" је довела до тога да су за нас изгубљени многи оригинални радови грчких астронома. Уместо тога, добили смо у наслеђе само један модел, па и то под знаком питања припада ли уопште тај допринос астрономији самом Птоломеју... Постаје јасно да ниједно Птоломејево тврђење не може бити прихваћено уколико није потврђено од аутора потпуно независних од њега. Сва истраживања, било у историји или астрономији, заснована на "Синтаксису", треба прерадити. Не знам шта ће помислити други, али за мене постоји само једна дефинитивна оцена: "Синтаксис" је астрономији нанео више штете него било који икада написани рад и било би за астрономију много боље да та књига уопште није постојала. На тај начин, Птоломеј није највећи астроном античког доба, он је још необичнија фигура: он је најуспешнији преварант у историји науке" [356, стр. 367-368].

Калашњиков, Носовски и Фоменко су одлучили да проблему датирања "Алмагеста" приђу са позиција друкчијих од поменутих истраживача. Не ослањајући се на њихове аргументе Калашњиков, Носовски и Фоменко су успели да развију нову методу датирања звезданих каталога (не само "Алмагеста"). Метода је заснована на геометријској и статистичкој анализи каталога, а такође сопственом кретању звезда и њихових конфигурација.

Године 1987. као реакција на ауторове публикације [323] и [332] појавио се рад Ј.Н. Јефремова и Е.Д. Павловске [373], где се тврдило да се каталог "Алмагеста" по сопственом кретању звезда датира у 13. год. са тачношћу до ± 100 година. Фактички се у [373] анализира кретање само две звезде: Аркура и θ^2 Еридана. Више од тога, датирање "Алмагеста" добијено у [373] заснива се само на θ^2 Еридана, пошто је датирање по Аркуру сасвим друкчије: 250. год. (в. [373]). Зато овде има смисла анализирати само θ^2 Еридана. Идентификација ове звезде са одговарајућом звездом "Алмагеста" зависи од априорног датирања каталога. Звезда се брзо креће и узастопно идентификује са разним звездама "Алмагеста", и то са звездама број 778, 779, 780 (по нумерацији из [372]). Звезда 779 се у [372] и [373] идентификује са θ^2 Еридана само на основу тога да је око почетка н.е. θ^2 Еридана била најближа звезди 779 из "Алмагеста". Али овде се претпоставља да је "Алмагест" већ датиран око почетка н.е. Ако одбацимо ту хипотезу, у "Алмагесту" се појављују други кандидати за

идентификацију са покретном ρ Еридана. На пример, на интервалу од 900. до 1900. год. реалном положају ρ Еридана најбоље одговара звезда 780 из "Алмагеста". При томе, звезда 779 такође не остаје без идентификације: она се успешно идентификује са звездом 98 Heis [372, стр. 117]. Штавише, управо је тако звезду 779 идентификовао Пирс. Приметимо да су ρ Еридана и њено окружење слабе звезде (величине од 4,2 до 6,3) због чега је једини начин да их идентификујемо са звездама "Алмагеста" - поређење њихових координата. Величине тих звезда су приближно једнаке (слабе), а словни опис положаја звезде наведен у "Алмагесту" шкрт и магловит (звезда 779 је описана само као "средња звезда"). При томе је Птоломеј често бркао величине звезда [372]. Због тога, сигурна идентификација тих звезда по другим карактеристикама, осим по координатама, практично није могућа.

Дакле, Јефремов и Павловска фактички прво претпостављају да је каталог "Алмагеста" датиран почетком н.е., на основу тога бирају идентификацију звезде 779, а затим ослањајући се на ту идентификацију, "долазе до закључка" да је "Алмагест" датиран почетком н.е. (тј. 13. год. $\pm$ 100). То је очигледни затворени круг.

Пређимо на Арктур - другу (и последњу) звезду, обрађену у [373]. Њена идентификација не изазива сумње (у "Алмагесту" је она именована: "Арктур"). Првобитно датирање по Арктуру добијено у [373] је следеће: 250. год. Затим га аутори "прецизирају" и добијају 310. год. $\pm$ 360. Међутим они не оцењују тачност своје "методе". У исто време ту тачност није тешко оценити. У [373] се положај покретне звезде (на пример Арктура) одређује у односу на звезде из њеног окружења. Све звезде "Алмагеста" су измерене са неком грешком. Претпоставимо за тренутак да су у "Алмагесту" звезде Арктуровог окружења измерене идеално тачно (што наравно није тако). Чак и у том случају код оцене тачности методе, грешку положаја Арктура не можемо сматрати мањом од 10', пошто је то вредност поделе каталога "Алмагеста". При томе је грешка лучног растојања (које се користи у [373]) једнака 14' (као хипотенуза правоуглог троугла са катетама од 10'). Брзина сопственог кретања Арктура (једне од најбржих звезда) је око 2" годишње. Дакле, растојање од 14' Арктур прелази за око 420 година. И ово је тек груба оцена тачности одоздо. У стварности је пак реална тачност лучног мерења положаја Арктура у "Алмагесту" слабија од 10', а слабе звезде окружења су сигурно измерене још горе (ради се о лучним растојањима на небеској сфери). Следствено томе, реална тачност методе рада [373] по Арктуру је знатно слабија од 420 година и интервал могућих датирања по методи [373] је сигурно шири од интервала 200. год. п.н.е. - 700. год.

У [373] се предлаже прецизирање датирања по Арктуру, 310. год. $\pm$ 360. Прецизирање је засновано на једној општој идеји коју треба прокоментарисати. У циљу датирања у [373] се користи метода најмањих квадрата. Међутим, елементарна рачуница показује да тачност те методе одоздо оцењује величина индивидуалне грешке изучаване брзе звезде, подељена брзином њеног сопственог кретања. Та се оцена добија под претпоставком да је окружење

уочене брзе звезде измерено апсолутно тачно. Узимање у обзир грешака мерења у скупу са малим бројем звезда из окружења (на пример, аутори [373] бирају из окружења Арктура 11 звезда) даје значајни додаток ширини интервала датирања. У [373] аутори без икаквог основа замењују непознату индивидуалну грешку средњеквадратном. Осим тога, тачност предложене методе моделирања грешака они такође не оцењују. Међутим, метода "ради" само ако координате звезда из "Алмагеста" као резултат случајних пертурбација постану блиске стварним координатама. Због утицаја поменути индивидуалне грешке, такво упадање у околину тачних координата треба да има малу вероватноћу и мора свакако бити процењено. У [373] и [399] нема ни наговештаја такве оцене.

Аутори [373] тврде да наводно резултати прорачуна по другим брзим звездама (који се због нечега не наводе у [373]), потврђују закључке засноване на анализи ρ Еридана и Арктура. Али у стварности то није тако. Наведимо само један изразити пример. Међу брзим звездама, наводно обрађеним од стране аутора [373] налази се чувени сјајни Процион. Наша истраживања су показала да би аутори [373] (својом методом) морали по Проциону добити датирање око X в., што се никако не слаже са њиховим закључцима. Према томе, рад [373] је некомпетентан.

Најзад, метода [373] суштински зависи од избора звезда у окружењу уочене звезде. Проверили смо како се (методом рада [373]) мења датирање по групи Арктура у зависности од избора разних звезда окружења. Испоставило се да датирање при томе варира од 0. до 1000. год.

Аутори [373] се позивају на публикацију Е.С. Голубцове и Ј.А. Завењагина [374], у којој је такође учињен покушај датирања "Алмагеста" по сопственом кретању звезда. Нема потребе за анализом рада [374] због потпуне математичке и астрономске беспомоћности "методе" која је у њему описана. Довољно је само рећи да аутори фактички интерпретирају случајне грешке у "Алмагесту" као резултат реалног сопственог кретања звезда, предлажу да "могућа грешка датирања не прелази 150 година" [374, стр. 75] (та је хипотеза невероватна) и на основу кретања Проциона датирају "Алмагест" у 330. год. п.н.е.

Као што се види, проблем датирања "Алмагеста" је довољно тежак и захтева детаљну анализу каталога.

У нашем истраживању прво смо класификовали грешке садржане у каталогу на 3 типа: испаде, систематске и случајне. Испадима смо назвали грубе грешке у координатама. Они се прилично лако налазе, и одговарајуће звезде не треба узимати у обзир приликом прорачуна. Такве су грешке могле настати приликом преписивања каталога од стране многобројних преписивача. Систематским грешкама називамо оне које могу настати на исти начин за цео каталог или његове велике делове. Типични пример такве грешке је неправилно одређивање положаја еклиптике на небеској сфери од стране посматрача. Овакве грешке могу бити откривене статистички и затим компензоване.

Случајне су грешке које принципијелно не могу бити компензоване, на пример, случајне грешке мерења које немају регуларне компоненте. Методе које ћемо изложити имају за циљ да се каталог очисти од испада, да се компензују систематске грешке и да се покуша датирање каталога у условима присуства само случајних грешака.

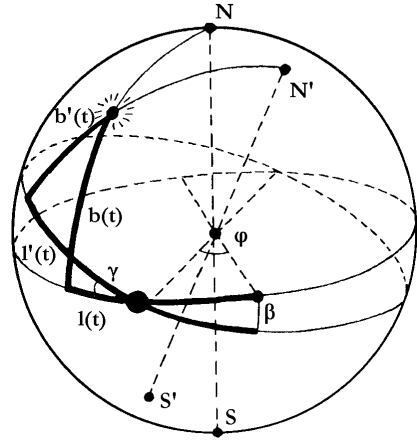
Ми класификујемо само саме грешке, а не и њихове разлоге који су овде за нас ирелевантни.

Свака звезда у каталогу се карактерише еклиптичком ширином и дужином. У низу истраживања (в. на пример Р. Њутн [356]) веродостојност вредности дужина се ставља под сумњу. Осим тога, познато је да је мерење дужина суштински сложеније од мерења ширина, јер поред осталог захтева и употребу часовника. Зато је основано мишљење да су дужине измерене мање тачно од ширина. Због тога смо у нашој методи анализирали само ширине звезда "Алмагеста". Тиме се додатно показује да је могуће датирати "Алмагест" само коришћењем ширина.

Употребљивост методе је потврђена анализом каталога Т. Брахеа, Улугбека, Гевелијуса и низа каталога формираних помоћу рачунара. У свим случајевима су се подаци добијени нашом методом поклопили са унапред познатим.

Прелиминарни посао налажења испада у "Алмагесту" је великим делом урађен у познатим истраживањима (в. на пример [372]). Испадима смо сматрали оне звезде код којих су разлике ширина прелазиле 1° . Осим очигледних испада, каталог садржи звезде чија је идентификација са звездама савременог неба сумњива. У поменутом раду К. Петерса и Е. Кнобеља [372] такви су случајеви такође означени. Један пример је већ поменуто: θ Еридана. Зато је због искључења свих таквих сумњивих случајева неопходно очистити каталог од звезда без једнозначне идентификације. Проверили смо списак више од 80 брзих звезда из савременог каталога [375]. Од њих се у "Алмагесту", како се показало, налази 35 звезда. Затим смо помоћу рачунара међу њима издвојили скуп звезда које имају неједнозначну идентификацију. Број таквих звезда није велики и једнак је 3. Оне су биле искључене из разматрања. Дакле, наша анализа је у основи потврдила тачност идентификације за највећи део звезда "Алмагеста" наведених у [372].

Пређимо на анализу систематских грешака. Ако разматрамо неки скуп звезда, систематска грешка положаја тих звезда на сфери може се састојати само у премештању скупа као целине по небеској сфери. Такво премештање има три степена слободе и може се зато описати задавањем три параметра. Међутим, пошто нас занимају само грешке у ширинама, довољно је уочити само двопараметарске ротације сфере. Можемо задати ту ротацију помоћу параметара ϕ и γ (сл. 8.4) где параметар ϕ задаје осу око које се окреће сфера, а γ је угао ротације. Угао ϕ је угао између осе пролећне равнодневнице израчунате за неку годину t и осу ротације која лежи у равни еклиптике и која се такође односи на годину t .

Сл. 8. 4

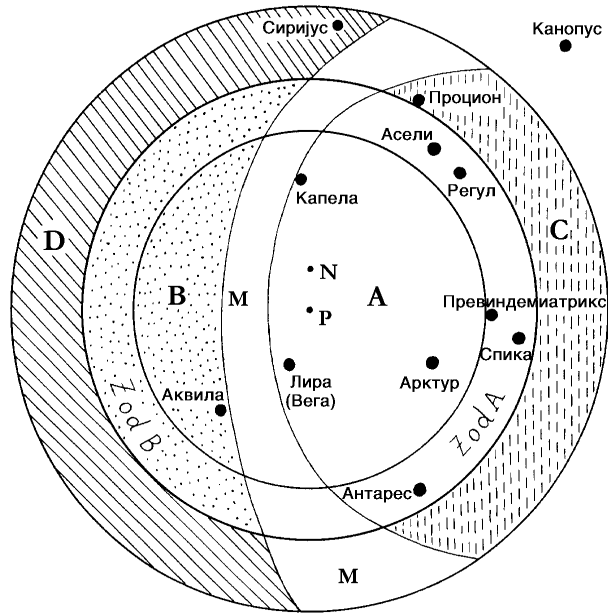
Дакле, ако претпоставимо да је каталог прављен године t и да је права ширина и дужина одређене звезде била једнака $b(t)$ и $l(t)$ респективно, онда ће као резултат грешке у одређивању положаја еклиптике, која се параметризује са $\gamma = \gamma(t)$, $\phi = \phi(t)$, састављач каталога уписати координате $b(t)$ и $l(t)$. Са врло великом тачношћу може се сматрати да је $b'(t) = b(t) + \gamma \sin(l(t) + \phi)$. Ова је формула тачна под условом да састављач није имао никакву грешку мерења. Ако је пак грешка мерења била присутна, а била је неизбежно присутна и била једнака ξ , онда је $b'(t) = b(t) + \gamma \sin(l(t) + \phi) + \xi$. Ова формула важи за све звезде скупа који посматрамо и стога можемо поставити статистички проблем оцене параметара γ и ϕ за дати скуп звезда. Оцене параметара γ и ϕ могу се добити на пример методом најмањих квадрата, када су γ и ϕ решење проблема $\sum_i (b_i - b_i(t) - \gamma \sin(l_i(t) + \phi))^2 \rightarrow \min$, где се сумирање врши по свим звездама i из уоченог скупа, b_i је ширина уочене звезде у каталогу "Алмагеста", $b_i(t)$ и $l_i(t)$ стварна ширина и дужина звезде i у години t . Решење овог задатка даје параметре $\phi_{stat}(t)$ и $\gamma_{stat}(t)$, који описују грешку одређивања положаја еклиптике под условом да је каталог сачињен у години t , а минимална вредност суме представља квадрат средњеквадратне грешке ширине у размотреном скупу звезда после компензације систематске грешке. Назовимо ту минималну вредност "резидуалном грешком" тј. грешком која остаје у каталогу после компензације систематске компоненте грешке.

Размотрили смо следећих седам група звезда (седам области звезданог неба "Алмагеста"). Област M је Млечни пут (сл. 8.5.). Област A је већа од области десно од Млечног пута, која садржи тачку јесење равнодневнице и завршава се зодијаком. Област B је мањи део лево од Млечног пута који садржи тачку пролећне равнодневнице и завршава се зодијаком. Област C је јужни део неба десно од Млечног пута, смештен иза зодијака. Област D је јужни део неба лево

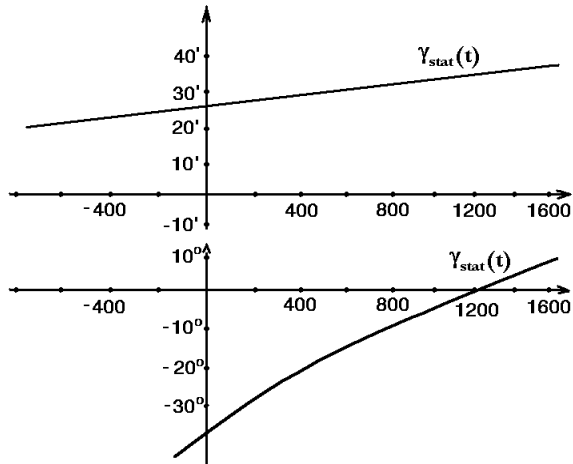
од Млечног пута, иза зодијака. Област $ZodA$ је део зодијака који се налази у области A . Област $ZodB$ је други део зодијака који се налази у области B . Област A је највећа од свих њих. Са Zod ћемо обежавати све звезде зодијака у "Алмагесту".

За сваку од ових група звезда нађени су графици функција $\gamma_{stat}(t)$ и $\phi_{stat}(t)$ заједно са одговарајућим интервалима поверења. На слици 8.6. приказан је изглед ових кривих за област $ZodA$. Такође смо нашли средњеквадратне грешке пре и после компензације систематских грешака. Анализа података показује да су

најбоље измерене групе звезда A и $ZodA$. На основу чега изводимо овај закључак? Као прво, пореде се полазна и резидуална грешка. Ако је смањење значајно (као код $ZodA$, где се грешка смањује са $22'$ на $13'$), има основа да се говори о малој величини случајне грешке. Као друго, узима се у обзир ширина интервала поверења за израчунате параметре $\gamma_{stat}(t)$ и $\phi_{stat}(t)$. Тако, у областима $ZodA$ и A ширина интервала поверења за $\gamma_{stat}(t)$ је свега око $10'$, а у области D суштински више. Осим тога, како смо већ рекли, смањење грешке од првобитног до "резидуалног" нивоа за област D је незнатно. Због тога нема говора о сигурном одређивању систематске грешке за тај део неба. Може се само тврдити да грешка

Сл. 8. .6

Сл. 8. .5

лежи у границама интервала поверења. Али тако непрецизна вредност систематске грешке за дату област (рецимо D) доводи до тога да немамо права да своје даље закључке заснивамо на разматрању координата звезда из група које имају таква својства. Ова је примедба веома важна и користимо је касније. Подсетимо да је вредност поделе каталога "Алмагеста" била $10'$, то је "пријављена тачност" каталога тј. тачност на коју је претендовао састављач каталога. Друго је питање да ли је реално могао достићи ту тачност. То смо питање решили на горе описани начин. Сем тога, на исти начин су била анализирана и поједина сазвезђа. То је омогућило да утврдимо да се систематске грешке нађене за велике делове неба углавном подударају са систематским грешкама нађеним приликом анализе појединих сазвезђа. Испоставило се, посебно, да сазвезђа Рибе, Ован, Бик, Водолија, спадају у групу лоше измерених сазвезђа, а Близанци, Рак, Лав, Девица, Вага, Шкорпија, Стрелац, Јарац у групу добро измерених сазвезђа. То је у складу са закључцима добијеним на основу анализе великих група звезда (по неколико стотина звезда у свакој групи).

Мада смо величине $\gamma_{stat}(t)$ и $\phi_{stat}(t)$ одредили методама математичке статистике, то нам не даје за право да их сматрамо систематским грешкама - оне одговарају "средњим" варијацијама координата свих звезда из размотрене групе. То не противречи случају да поједина сазвезђа имају разне систематске грешке, па се на крају добија горе нађена грешка. Прорачуни су показали да поједина зодијакална сазвезђа из групе $ZodA$ имају исту грешку $\gamma=20'$ али различите вредности грешке ϕ . Исту грешку γ има и део A звезданог неба, као и скуп наименованих звезда из дела неба A (тј. звезда које у "Алмагесту" имају сопствена имена). Све говори о томе да је грешка γ заједничка за сва сазвезђа из дела неба A . Другачије је са грешком ϕ : она се мења од сазвезђа до сазвезђа. Тој се чињеници може дати сасвим природно објашњење ако се претпостави да су координате звезда биле мерене помоћу армиларне сфере (стандардни средњовековни и антички инструмент). При томе се угао између равни еклиптике и екватора, а који садржи грешку γ , фиксира на инструменту, а угао ϕ мења од једне серије мерења до друге. Уосталом, у даљем ово објашњење не користимо.

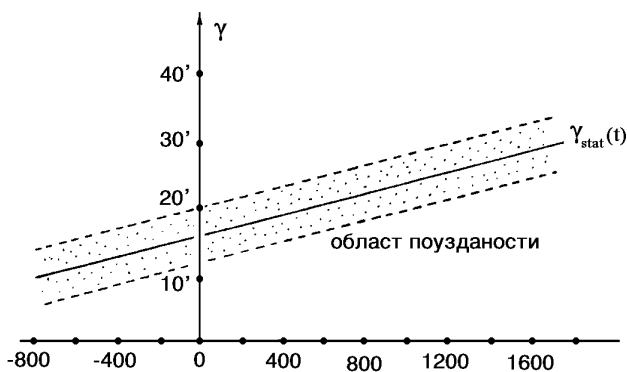
Из наведених расуђивања следи практичан закључак: имамо право да вредност $\gamma_{stat}(t)$ нађену за део неба A користимо као вредност систематске грешке, садржане у звезданом каталогу. Одмах се поставља питање: у којој је мери допустиво коришћење једног параметра (γ_{stat}) и игнорисање другог ($\phi_{stat}(t)$)? Да бисмо на то одговорили, згодније је прећи од параметризације грешке преко величина γ и ϕ на параметризацију грешке преко величина међусобно нормалних отклона γ и β (в. сл. 8.4.), где γ као малопре означава грешку у положају еклиптике, а β грешку у положају екватора. Није тешко показати да је $\beta = \phi\gamma$ (у овој формули углови су дати у радијанима), тј. ако је на пример $\gamma=20'$ а $\phi=10^\circ$, онда је $\beta=3'$. Предност параметара γ и β је у томе што они на равноправан начин утичу на положај равни еклиптике. Узимајући у об-

зир да је (како су прорачуни показали) увек $\beta \ll \gamma$ (у ствари $\beta < 5'$), основни утицај на грешку ширине (са тачношћу до $\approx 20\%$) има компонента γ . Управо на разматрању те компоненте је засновано наше датирање каталога. Тиме добијамо могућност да користимо интервале поверења S_t^γ само за величину $\gamma_{stat}(t)$, што поједностављује прорачуне.

Закључци

1. Код звезда из каталога "Алмагеста" откривена је систематска грешка $\gamma_{stat}(t)$. Ова се грешка поуздано израчунава за скупове звезда A и $ZodA$ који садрже већи део северних и зодијакалних звезда каталога.

Ова се грешка може открити методом најмањих квадрата. Вредност $\gamma_{stat}(t)$ представља угао ротације еклиптике у односу на њену стварну позицију у години t под условом да је каталог састављен у години t . За вредност $\gamma_{stat}(t)$ нађен је и интервал поверења S_t^γ чији је смисао у следећем: тачна вредност $\gamma_{stat}(t)$

Сл. 8. .7

лежи у том интервалу са вероватноћом најмање p (у нашем раду је узето $p=0,998$). Резултат је конструкција криве $\gamma_{stat}(t)$ и одговарајућег појаса поверења (сл. 8.7).

2. Урађена статистичка анализа омогућује да тврдимо да хипотеза да је у каталогу присутна јединствена систематска грешка не може бити одбачена. Тачније, области поверења за нађене вредности $\gamma_{stat}(t)$ за све размотрене скупове звезда (велике и мале) имају непразан пресек који садржи вредности $\gamma_{stat}(t)$ одређене за скупове A и $ZodA$.

3. Систематска грешка у областима неба B, D, M одређује се са великом грешком, што нам не омогућује да звезде из тих области неба узимамо у циљу датирања.

4. Изведена анализа је потврдила да се за више од половине звезда у скуповима A и $ZodA$ после компензације статистичке грешке испоставља да су измерене са грешком ширине мање од $10'$. На тај начин следи да су претензије састављача каталога на тачност од $10'$ на месту.

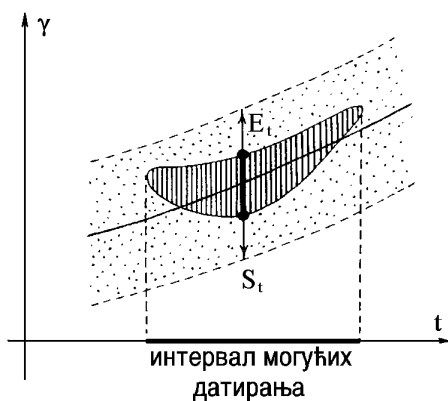
5. Грешка $\phi_{stat}(t)$ није "јединствена" за сва сазвежђа и због тога се не може сматрати систематском. Међутим, њен утицај на погрешке у ширини звезда је много мањи од грешке γ .

Пређимо на датирање каталога "Алмагеста". Урађена анализа систематских грешака је омогућила да закључимо да су делови неба A и $ZodA$ каталога "Алмагеста" измерени најтачније. Због тога смо у циљу датирања узели звезде управо из дела неба A . Међутим, само компензацијом систематске грешке датирање каталога није могуће. У циљу датирања потребно је знати које је звезде састављач каталога измерио најпажљивије.

Хипотеза 1. Најпажљивије су измерене именоване звезде. Таквих звезда у области A и на њеној граници има девет: Арктур, Спика, Процион, Асели, Превиндемиатрикс, Регул, Антарес, Лира (=Вега), Капела. Једну од ових звезда - Превиндемиатрикс - смо изузели, јер нису познате координате које је Птоломеј измерио (детаље в. у [372]). Уочимо да се већина од ових звезда налази у области неба $ZodA$ (в. сл. 8.5) што посредно потврђује формулисану хипотезу. Именоване звезде су познате, сјајне звезде.

Хипотеза 2. У тренутку мерења грешке ширине свих именованих звезда нису прелазиле $10'$.

Ако прихватимо хипотезе 1 и 2, као последицу имамо следећу методу датирања каталога. За свако t уочимо скуп поверења S_t нађен приликом одређивања систематских грешака. Нађимо подскуп E_t садржан у S_t са следећом особином. Ако је величина γ таква да γ припада E_t онда после компензације те систематске грешке, грешке у ширини изабраних именованих звезда постају мање од $10'$. Тада нам скуп свих временских тренутака за које је E_t непразан скуп даје све могуће моменте датирања каталога. Сл. 8.8 илуструје ову методу.

Сл. 8. .8

Примена ове методе на "Алмагест" показала је да је могући интервал датирања каталога овај: од 600. до 1300. год. Изван граница овог интервала каталог није могао бити састављен.

Приликом примене описане методе настаје следећи проблем који смо већ делимично дотицали. Систематска грешка, која игра тако важну улогу у нашој методи, одређена је статистички по довољно великом скупу звезда, али само датирање каталога остварено је преко скупа од само осам именованих звезда. Априори се не може негирати могућност да су координате ових звезда биле измерене посебно или узете из ранијих посматрања. Међутим, тада би систематска грешка за овај скуп именованих звезда, које формирају добро видљиву основу реперних тачака на небу, била у општем случају различита од грешке, претходно одређене на основу масе свих звезда. Зато је неопходно да се

провери, да ли је то тако. Наиме, за свако t треба уочити скуп ширина дате групе именованих звезда "Алмагеста" и затим их на најбољи могући начин ускладити са одговарајућим стварним ширинама. Ако се приликом таквог усклађивања испостави да се систематска грешка за издвојени мали скуп именованих звезда (укупно у "Алмагесту" има 12 именованих звезда) поклапа са грешком одређеном по великом броју звезда (неименованих), онда то значи да дате именоване звезде спадају у исту генералну групу као и све размотрене звезде и могу да се користе у циљу датирања.

Издвојимо оне временске тренутке када је максимална грешка ширина именованих звезда мања од $10'$. Ти временски тренуци такође претендују да буду датуми састављања каталога. Сасвим је очигледно да та процедура може да доведе само до проширења раније одређеног временског интервала. Испоставља се, и то нетривијално, да се временски интервал не проширује!

Закључци.

1. Осам именованих звезда из дела A каталога "Алмагеста" имају систематску грешку блиску горе нађеној грешки за све звезде из дела A .

2. Приликом компензације, грешке ширина свих именованих звезда из дела A не прелазе $10'$ у временском интервалу 600-1300. године.

3. Не постоји ротација звездане сфере која би довела до 10-минутне максималне грешке у ширини именованих звезда изван нађеног интервала могућег датирања: 600-1300. год.

Анализирајмо стабилност методе. Метода се базира на претпоставци да систематске грешке доводе до ротације звездане сфере као круте целине. Међутим, могу се размотрити и грешке које доводе до деформације те сфере. Такве грешке настају, на пример, ако мерни кругови армиларне сфере нису идеални. Поставља се с правом питање, могу ли такве деформације звездане сфере довести до померања нађеног интервала датирања: 600-1300. год. до тренутка 100. год. или чак до 100. год. п.н.е. Ово се питање лако решава геометријски, а одговор на њега је следећи. Да би могући интервал датирања обухватио 100. год. (да и не говоримо о 100. год. п.н.е.), морали би допустити претварање звездане сфере у елипсоид чије се главне полуосе међусобно разликују најмање за 4%. То је веома велика деформација, немогућа код конструкције астрономских инструмената.

Даље, природно је запитати се, шта ако стварна тачност звезданог каталога није $10'$ већ више? Прорачун је показао да, мада повећање прага са $10'$ на $17'$ доводи до проширења интервала могућих датирања, проширени интервал и даље не садржи 100. год. Традиционални датум састављања каталога "Алмагеста" доспева у могући интервал датирања тек код претпоставке да је тачност каталога била не $10'$ већ $18'$ и више. При томе се, међутим, интервал могућих датирања простире од почетка нове ере све до наших дана, тј. одређивање датума настанка каталога постаје немогуће.

8.2.5. Звездане карте "Алмагеста"

Локализација свих звезда у "Алмагесту" је дата у односу на фигуре сазвежђа које се сматрају уцртаним на небу. Користећи каталог, астроном прво треба да нађе на небу ову или ону фигуру сазвежђа, а затим да нађе звезду описану рецимо овако: "звезда на крају репа" (у овом примеру ради се о савременој Северњачи) или "звезда изнад десног колена" (у Великом медведу) и сл. Ако корисник каталога нема пред собом звездану карту са уцртаним фигурама, он неће моћи да нађе звезду која га занима. Наравно, користећи наведене у каталогу бројчане вредности њених координата, он може помоћу инструмената покушати да реконструира њен положај на небу, али то фактички означава понављање целог процеса мерења обрнутим редом (на основу координата наћи звезду). Јасно је да је каталог био намењен за брзо налажење звезда на небу, а не за дуготрајни "рестаурациони процес" обрнутог мерења.

Међутим, у том случају различити астрономи који користе каталог морају имати идентичне звездане карте да би без грешке реконструисали прави положај рецимо, "звезде изнад десног колена". Ако је на некој карти колена нацртано друкчије, или грубо, непажљиво, није тешко погрешити. Тачно регистровати звезде по удовима замишљених животиња, традиционално их памтити кроз векове и преносити из земље у земљу, не бркајући називе на ноћном небу, где се нису виделе никакве руке, ноге ни репови, било је могуће само за звезде прве и друге величине. Звезде треће величине су се природно већ бркале, пошто су крај ноге или репа замишљене животиње једни астрономи замишљали више десно или доле, а други - лево или горе. Јасно да су цртежи животиња на картама играли улогу криволинијске координатне мреже која омогућује да се задаје положај звезда.

У сваком случају астроном који саставља каталог са тачношћу до 10' (као "Алмагест"), мора бити свестан колико је важна идентичност фигура сазвежђа на разним примерцима карте (које би он рецимо слао својим ученицима или колегама).

Како стоји на насловној страни латинског издања "Алмагеста", оно је снабдевано са 48 звезданих карата, које је гравирао А. Дирер. До појаве штампе, звездане карте су приказивале само најсветлије звезде и при томе је распоред звезда у фигури сазвежђа варирао од карте до карте. Тек после проналаска гравире појавила се могућност издавања детаљне карте звезданог неба ради коришћења од стране разних астронома у разним земљама. Пре проналаска механичког, штампарског начина репродукције цртежа (гравира) у XV веку, није могло бити ни говора о таквим звезданим картама. Тек масовна појава апсолутно идентичних примерака карте може да оправда огромни труд детаљног приказивања неба са указивањем звезда 3. и 4. величине (како је то учињено у "Алмагесту"). Чак и кад би неко преузео титански задатак израде јединственог примерка такве карте у предштампарској епохи, она не би могла опстати вековима, макар због тога што би јединствени примерак карте брзо истролио, а његова репродукција (при томе довољно прецизна, да би се картом

могло реално користити) значила би понављање целог посла. Дирерове звездане карте су прве заиста подробне карте звезданог неба.

Очито да су знамените Дирерове звездане карте, гравиране (како на њима самима казује латински натпис) 1515. год., доспеле у прво латинско издање "Алмагеста" (1537. год.) много година после њиховог распрострањивања међу астрономима Запада у облику гравира. Из историје технике познато је да је гавира као начин умножавања цртежа први пут почела да се употребљава у Европи тек почетком XV века и одмах довела до проналаска штампарског слога. Првобитно је настала у Холандији и Фландрији и тек касније прешла у Француску и Италију. Најстарија сачувана гавира је отисак на дрвету "Свети Христифор", означен 1423. год. тј. око 15-20 година пре Гутенберговог проналаска штампаних књига [12, стр. 221-222]. Да штампана гавира није била позната раније, види се из саме историје њеног настанка. На почетку су отисци прављени на исти начин као и печати савремених установа, тј. на дашчици су алатком дубљена места која треба да остану бела. Намазавши затим дашчицу бојом, прислањали су је на папир и добијали груби отисак. То није дуго трајало. Већ 1452. год. златар Томазо Финигвера из Фиренце је учинио следећи природни корак - урезао је слику на сребрној плочици, натрљао смешом масти и чађи и притиснуо на мокру крпу. Добијен је доста добар отисак. Томазо Финигвера је поновио тај процес са листовима влажне хартије и уверио се да обнављајући наношење боје можемо добити од гравире колико год хоћемо отисака. Даљи развој овог начина умножавања цртежа припада знаменитом италијанском сликару Мантењи (1431-1506) (Mantegna) [377, стр. 756]. Он је аутор око 20 табли са приказима митолошких, историјских и религијских сцена, на пример 7 листова "Битке морских божанстава", око 1470. год. Тако је започињало издавање гавира, које је ускоро пренето у Немачку. Кроз неколико година широко познато постаје име Албрехта Дирера (1471-1528), који је у Нирнбергу почео да издаје изузетне гавире на дрвету и металу. Оне су се одликовале прецизношћу израде, изванредним сенчењем, узимањем у обзир перспективе и сл. Настала је цела школа познатих уметника-гравера.

Издавање гавира звезданих карата датираних од стране Дирера 1515. год. било је наравно лакше од издавања целе књиге са цртежима ("Алмагест"). Сам Дирер је могао да уради много отисака не прибегавајући помоћи професионалних издавача књига. Он сам се очигледно није бавио астрономијом, у сваком случају звездане карте су његово једино астрономско дело. Пошто није био астроном - посматрач, реализујући наруџбину астронома (или издавача) за гавирање звезданих карата, у циљу очувања елеганције фигура допустио је на њима неколико крупних нетачности. Поменимо овде само изразите примере.

На Диреровој карти сазвезђе Жртвеника изгледа веома лепо и природно на равном цртежу. Међутим, код преношења карте на звездано небо Жртвеник се преокреће одозго надоле и језици његовог пламена, уместо да се подижу нависше, спуштају се наниже! Другим речима, ова бакља гори "наглавачке". Настаје природно питање: који га је реални астроном - посматрач тако апсурдно замишљао?

На Диреровој карти врло лепо и природно на равном цртежу изгледа сазвежђе крилатог Пегаза. Међутим, приликом преношења карте на небо "од изласка до заласка Пегаз тамо лети ногама навише, као погођена птица" [12, стр. 209]. Исто тако је очигледно да реални древни астрономи никада не би приказали ово "крилато сазвежђе" у таквом бесмисленом облику - како лети ногама навише на небеском своду. То је Диреров лапсус. Исто тако - ногама навише - налази се на небу и сазвежђе Херкула после преношења Дирерове карте на небо.

Све ове и неке друге необичности, које се показују на реалном небу (на полусфери), тренутно нестају на равној карти: Пегаз стаје на ноге, Жртвеник гори пламеном навише итд. Дакле, сасвим је јасно да је њихов положај Дирер бирао полазећи од естетских захтева равног цртежа. Дирерове грешке су савршено природне: имајући пред собом равни лист папира, а не реални небески свод, он је цртао са тежњом да створи одређени уметнички утисак. Израда гравира захтевала је, наравно, огроман труд. Зато, чак и да су те апсурдности изазвале ужас аутора - астронома, он није ништа могао да уради до да пусти у штампу сву ту "уметност", тим пре што је Дирер, који је те карте сматрао искључиво уметничким делом, могао да, не чекајући излазак књиге ("Алмагеста"), сам почне да шири отиске.

Диреров "Пегаз са ногама навише" очигледно је узнемиравао Коперника. Издајући свој каталог, који је, као што знамо, фактички био највећа модификација Птолемејевог каталога из "Алмагеста", Коперник је покушао да "исправи" опис Пегаза. Не осмеливши се да самовољно прецрта Дирерове звездане карте, које је Коперник можда сматрао тачном репродукцијом наводно несталих древних класичних карата, он је само заменио редослед редова у опису Пегаза тј. горње редове заменио је доњим и обрнуто. Тачније, ако у "Алмагесту" "звезда у устима (на њушци)" стоји под бр. 17 (у сазвежђу Пегаза), Коперник је ставља на прво место. И обратно, ако је у "Алмагесту" први ред (под бр. 1) "звезда на пупку, заједничка са главом Андромеде", Коперник ставља ову звезду на последње место у сазвежђу, тј. под бр. 20. Међутим, таква "исправка" је наивна и неуспела, пошто преношење доњих редова списка навише, а горњих наниже, исправља саму таблицу, али ништа не мења на реалном небу, јер је локализација звезда по удовима фигуре остала иста. Морозов је писао: "Коперников покушај да уместо неправилно смештене фигуре исправи само поредак описа њених удова, наравно, врло је наиван, али је то ипак чињеница: ни за једно од осталих сазвежђа он није учинио никакве измене у нумерацији 'Алмагеста'" [12, стр. 225]. То је сведочанство скривене борбе здравога разума астронома XVI века са астрономским бесмислицама неких фрагмената из Дирерових звезданих карти, освештаних Птолемејевим ауторитетом.

Прихватајући Дирерово ауторство свих апсурдности у распореду неких сазвежђа, добијамо да је свако представљање сазвежђа које понавља Дирерове грешке - постдиреровско. А сада се вратимо на "Алмагест".

Као што смо више пута приметили, у каталогу "Алмагеста" положај слабих звезда се одређује словним описима типа "у Пегазовим устима", "изнад

левог колена", "на Овновом рогу" и сл. Из текста "Алмагеста" апсолутно јасно следи да ови описи имају у виду управо Дирерове звездане карте приложене уз "Алмагест". Заиста, обратимо се поново сазвезђу Пегаса. У "Алмагесту" је прва звезда тог сазвезђа наведена као "звезда у пупку", а последња "звезда у устима". Пошто се у каталогу звезде набрајају од севера ка југу, следи да је "звезда у пупку" севернија (и заиста, њена ширина у "Алмагесту" је 26°), а "звезда у устима" - јужнија (и заиста, њена ширина у "Алмагесту" је $22^\circ 30'$) [378, стр. 358]. На тај начин, аутор "Алмагеста" се креће у тачном смеру - од севера ка југу и тиме својим текстом потврђује апсурдни положај Пегаса на небу ногама нагоре. Иста је слика и у другим сазвезђима, тј. аутор "Алмагеста" се очигледно позива на Дирерове звездане карте приложене уз "Алмагест".

Дакле, састављач каталога се позива на карте које обухватају Дирерове апсурде. Следствено томе, сви словни описи су могли у тексту "Алмагеста" да се појаве тек после 1515. године. Настаје хипотеза да су не само звездани каталог, већ и нека веома битна поглавља "Алмагеста" у дефинитивном облику створена (редактирана) тек у XVI веку, не много пре његовог штампања.

Свака од горе набројаних тачака може бити овако или онако, са овим или оним степеном натезања и домишљатости објашњена у оквирима традиционалне хронологије. Али све заједно оне чине сувише велики терет да би могли бити оповргнути јасни трагови припадности основног дела "Алмагеста" епохи Ренесансе или епохи која јој је непосредно претходила.

Морозов: "Све то ме тера да на Алмагест гледам као на резиме свих астрономских знања и посматрања, накупљених од времена утврђивања у првим вековима наше ере 12 сазвезђа зодијака до XVI века, при чему поједини подаци који су у њега ушли могу и морају припадати многим претходним вековима. Задатак озбиљног истраживања ове књиге и јесте управо у томе да се утврди која од информација спада у овај или онај век." [12, стр. 218].

Вероватно су Хипарх и Птоломеј реални астрономи, које раздваја око 200-300 година (како се у традиционалној хронологији и сматра). Међутим, време њиховог живота треба померити "навише" за отприлике 1000 или 1300 година. Могуће је да је Хипарх стварао у X-XI веку, а Птоломеј око XIII-XIV века. "Алмагест" је био одштампан довољно брзо после свог дефинитивног завршетка у XIV-XV веку. Каснији хронолози су погрешили у датирању "Алмагеста" и померили га у дубину векова.

Аналогна питања се постављају и у односу на друге звездане каталоге (на пример, ал-Суфи и други). Због ограничености простора, тај материјал овде изостављамо.

8.2.6. Неке особености развоја древне астрономије

Добро је познато да је античка астрономија достигла невиђени процват. Последњим акордом древне астрономије сматра се Птоломејев "Алмагест". После њега настаје период ћутања. А. Бери је писао: "Последње славно име

које срећемо у грчкој астрономији припада Клаудију Птоломеју..." [379, стр. 64].

Висине, достигнуте од стране грчких астронома поново су освојили тек средњовековни астрономи епохе Ренесансе. Висок ниво астрономских знања у античком друштву се огледао у разним поводима сасвим ненаучне природе. На пример, неки конзули регуларне римске армије су били у стању да војницима одрже право научно предавање из теорије помрачења Месеца. Ево шта каже Тит Ливије. У 5. декади његове "Римске историје" постоји запањујуће тачан опис помрачења Месеца: "Конзул Сулпиције Гал... је објавио да ће 'следеће ноћи - нека то нико не сматра за чудо! - од другог до четвртог сата ноћи бити Месечево помрачење. Пошто се та појава дешава природним током и у одређено време, може се о њој унапред знати и предвиђати. А пошто се нико не чуди што Месец час појављује као пун круг, а час, у време младог месеца, има облик српа... исто тако не треба сматрати посебним знамењем ни чињеницу да Месечева светлост нестаје када га покрива Земљина сенка'. Ноћу уочи септембарских нона, када је у наведено време настало помрачење Месеца..." [195, 10, 4, 37]. Данас нам говоре да је ово темељито предавање (навели смо само његов део) било одржано гвозденим римским легионима пре око 2000 година [Гинцел, 191, стр. 190-191, бр. 27]. На човека који познаје историју науке ово предавање оставља јак утисак, утисак који се појачава када погледамо наредни временски интервал, историју астрономије у Средњем веку, у периоду од II до X века.

После наступа античког конзула пред римским легионарима пређимо у VI век и чујмо како структуру свемира објашњава признати стручњак средњовековне космографије, знаменити Козма Индикоплеуст, који је посебно истраживао Сунце и звезде. Он сматра да је свемир кутија у којој се на равnoj Земљи коју заплускује Океан, уздиже огромна планина. Небески свод држе четири окомита зида кутије-свемира. За планину залазе Сунце и Месец на одређено време. На поклопцу кутије посејани су мали ексерчићи - звезде. Ово "високопрофесионално" гледиште прилично потпуно одражава схватања те епохе [12].

Шта се десило? Откуда овај пећински ниво разумевања астрономије? Може бити да је то недостатак само Козме Индикоплеуста (мада се он сматра признатим ауторитетом свог времена)? Али не, испоставља се да је пред нама илустрација опште слике. Цитирамо: "Декаденција античке културе. После узбудљивог процвата античке културе, на европском континенту је наступио дуготрајни период извесне стагнације, а у низу случајева и регреса - временски интервал од више од 1000 година који називамо Средњим веком... И за тих 1000 година није учињено ни једно суштинско астрономско откриће" [380, стр. 73]. Традиционално објашњење: хришћанство је неспојиво са науком. А. Бери: "Историја грчке астрономије у ствари се завршава Птоломејем. Умеће посматрања је опало до таквог нивоа, да за осам и по векова, који раздвајају Птоломеја од Албатенија, скоро да нису извођена посматрања која би имала научну вредност..." [379, стр. 72].

"Рецидив детињства". Сlikовито говорећи, представа о равној Земљи родила се у епохи детињства човечанства... Али ми смо већ видели како су грчки филозофи умели да наведу научне доказе чињенице да је Земља лопта, умели су да утврде њену величину, да одреде, макар и нетачно, растојања до Сунца и Месеца... Али, ето нових покољења која, обузета религиозним фанатизмом... руше започету изградњу. Час овде, час онде, у погледима на свет налазе се... рецидиви детињства. Специјално, током многих година (све до IX века) "васкрсле" су представе о равној Земљи" [380, стр. 74-75]. А. Бери: "Око четрнаест векова је протекло од времена објављивања "Алмагеста" до Коперникове смрти (1543)... У овом периоду... није учињено ниједно астрономско откриће прворазредне важности... Теоријска астрономија једва да је учинила неке успехе, а у неким стварима чак кренула уназад, јер су прихваћене доктрине, у неким случајевима тачније од птоломејских, биле у тој епохи исповедане са много мање разумевања и свести, него што је то било у древности. На западу, као што смо већ видели, није се десило ништа занимљиво у току пет векова после Птоломеја. Затим наступа комплетна празнина, и до мање или више приметног буђења пређашњег интереса за астрономију прошло је још много столећа" [379, стр. 75]. Беријев резиме: "Што се тиче Европе, немирни период који је следио после пада Римске империје (у VI веку - А.Ф.)... појављује се као белина у историји астрономије, као и сваке друге науке" [379, стр. 81]

9. Археолошко датирање

Савремени археолози са болом и гневом говоре о "незналицама копачима" претходних векова, који су тражили само драгоцености и безнадежно унаказили многобројне археолошке споменике. Године 1851-1854. археолог гроф А.С. Уваров је раскопао 7729 хумки у Владимиро-Суздаљској области. А.С. Спицин: "Приликом доласка ствари у Румјанцевски музеј, оне су у пуном смислу речи биле хаотична гомила материјала, пошто на њима није било описа са ознакама из којег кургана која ствар потиче... Грандиозна ископавања 1851-1854. година... ће бити дуго оплакивана од стране науке и служити као страшно упозорење за све љубитеље масовних ископавања" [143, стр. 12-13]. У данашње време методе ископавања су усавршене, али се нажалост то ретко може применити на античка налазишта: скоро сва су покварена од стране претходних "копача" [146]. Изложимо кратко основе савременог археолошког датирања.

"Најсигурнији начин утврђивања старости ове или оне европске културе је да се утврди са којом од египатских династија су та европска племена имала трговинске односе..." [144, стр. 55]. На пример, у Египту из епохе 18-19. династије у гробницама су пронађени грчки судови такозване микенске културе. Тада археолози сматрају да су те династије и микенска култура истовремене. Затим су такви или слични судови нађени заједно са копчама посебног облика у Микени, а сличне игле (копче) и у Немачкој, поред урни. Слична урна је

нађена близу Тангера, а у тој урни - игла новог облика. Слична игла је нађена у Шведској, у "хумци краља Бјерна". На тај начин, та хумка је била датирана у време 18-19. египатске династије [144]. При томе се узгред испоставило да та "Бјернова хумка" никако није могла имати везе са краљем викинга Бјерном (Средњи век - А.Ф.), већ је била подигнута добрих две хиљаде година раније" [144, стр. 55-56]. Овде није јасно шта треба подразумевати под "сличношћу" налаза, а сем тога, ова метода суштински зависи од датирања египатских династија. Зато ова метода, "метода домина" почива на неограниченом субјективизму. Штавише, испоставља се да се "у далеким областима Европе, у истој култури могу налазити заједно ствари чије прототипове на Истоку деле векови" [144, стр. 55-56].

Даље, Л.С. Клајн (в. [144]) самопоуздано одриче припадност "Бјернове хумке" краљу викинга Бјерну. Међутим, ако је описана метода уопште нешто утврдила, то је само истовременост настанка те хумке и 18-19. династије Египта, а када су те династије владале - друго је питање (узгред, врло сложено). "Прве схеме египатске хронологије се заснивају на раду Манетона... који је (у III веку п.н.е. - А.Ф.)... саставио спискове фараона, груписао их у 30 династија и, сабравши дужине владања (претпоставивши да су сви они владали у низу - А.Ф.), израчунао трајање... египатске државе. Добијене су огромне вредности. Заснивајући се на њима, Флиндерс Петри, Л. Борхарт и други египтолози су оценили трајање историје древног Египта на 5-6 хиљада година. Тако је настала "дуга хронологија" Египта и ране Европе, која је дуго владала у науци. Е. Мајер и његови ученици супротставили су јој "кратку" хронологију. Наиме, фараони су често владали истовремено (као сувладари), и не само фараони, већ и цели делови династије... паралелно у разним деловима земље. Манетон је пак полазећи од идеје јединства и целовитости државе поређао све фараоне у дуги низ, веома продуживши опште трајање историје државе" [144, стр. 54-55]. А ево стања тог питања у новијем времену. Познати египтолог Г. Бругш: "Може ли се сматрати дефинитивно утврђеном, у хронолошком смислу, нека од епоха или момената историје фараона?.. Када се читалац обрати таблицама које су саставили разни научници, са чуђењем ће застати пред најразличитијим мишљењима о израчунавању фараонских година... На пример, немачки египтолози овако одређују време доласка на престо првог фараона, Мене: Бок смешта овај догађај у 5702. год. п.н.е., Унгер у 5613., Бругш у 4455., Лаут у 4157., Лепсиус у 3892., Бунзен у 3623. год. п.н.е. Разлика између крајњих бројева овога низа је фрапантна, јер је једнака 2079 година... Упркос свих открића египтологије, бројчани подаци се до дана данашњег налазе у веома незадовољавајућем стању" [317, стр. 95-97]. У [14] се наводе и друга мишљења: Шамполион 5867., Лесјуер 5770., Мајер 3180., Анджејевски 2850., Вилкинсон 2320., Палмер 2224. год. п.н.е. Коментари су излишни: разлика је 3600 година. Приметимо да се и "кратка хронологија" базира на климатским основама. Е. Мајер (њен оснивач) "за основу својих конструкција је узео анале (годишње записе) и успомене самих фараона. Међутим... тај је низ података дошао до нас у одломцима, са многобројним пропустима и празнинама..." [144, стр. 54-58].

Због тога везивање археолошког материјала за "египатску скалу" не решава задатак апсолутног датирања.

Упечатљиви пример проблема који се јављају код датирања археолошког материјала дају ископине Помпеје. Специјално, није сасвим јасно која је ерупција разрушила Помпеју. Испоставља се да је Јакоб Санацар, аутор из XV века, писао: "Прилазили смо граду (Помпеји) и већ су се виделе његове куле, куће, театри и храмови, недирнути вековима (!? - А.Ф.)" (цитат по [146, стр. 31]). Међутим, сматра се да је Помпеја разрушена и потпуно затрпана у ерупцији 79. године, због чега су археолози принуђени да оцењују Санацарове речи овако: У XV веку нека од здања Помпеје су већ излазила испод наноса..." [146, стр. 31]. Сматра се, дакле, да је касније Помпеју опет "затрпала земља", јер су тек 1748. год. нађени остаци Помпеје (Херкуланум је откривен 1711. год.) [146, стр. 31-32].

Ископавање је вођено варварски. "Сада је већ тешко одредити размере штете, које је донео вандализам тих времена... Ако се неке слике није чинила довољно лепом, разбијали су је на делове и бацали као отпад... Кад су налазили неку мермерну таблу са бронзаним натписом, откидана су поједина слова и бацана у корпу... Од фрагмената скулптура прављени су сувенири за туристе, често са сликама светаца (није искључено да су то могли бити и оригинали - А.Ф.)..." [94, стр. 224-225]. Задивљује веома високи уметнички ниво (фреске, мозаике, статуе), у склопу са високим нивоом научних достигнућа типа Ренесансе. На пример, нађен је сунчани сат, подељен на "равномерне сате" - справа чије је стварање био тешки задатак чак и за касни Средњи век (анализу тог налаза урадио је Морозов). В. Класовски: "Откривен је комплет хируршких инструмената, тим пре достојних пажње, јер су међу њима инструменти, које су, како се до тада мислило, тек у најновије време пронашли специјалисти оперативне медицине" [146, стр. 126]. Међу графитима (цртежима на зидовима) налазе се и чисто средњовековни: целат са капуљачом, војник са шлемом (!) [146, стр. 210, 211], [147, стр. 44, сл. 73, 74]. Сматра се да су то цртежи гладијатора. Фрапантна је слика 73 у [147]. Савршено јасно је представљен средњовековни витез са шлемом - типично витешко наоружање. Општи утисак Класовског: "Тако је било не једном ... утицај помпејских старина, које личе понекад на касније предмете као две капљице воде" [146, стр. 133].

Испоставља се затим да неки знаменити мозаици Помпеје фрапантно личе по композицији, колориту, стилу, на фреске Рафаела, Ђулија-Романа [146, стр. 171, комент. (А)]. Већина натписа у Помпеји не може да се користи у сврху датирања (жаргон, псовке, свакодневни огласи и сл.). Међутим, постоје натписи који оштро противрече традиционалној хронологији. Пример таквог натписа (по Класовском) в. у [146]. Морозовљев превод "Валента Првосвештеника Нерона Аугуста Првосвештеног Вечног Д. Лукреција Валента сина 28. марта лов и декорација биће" противречи традицији, јер је овде поменут император са двоструким именом Валент-Нерон, мада су у традиционалној верзији то различити императори које раздваја око 300 година. Дужа варијанта тог натписа (који се односи на представе 6-12. априла) наведена је у [147, бр. 73].

Као што се и могло очекивати, превод предложен у [147] одваја Нерона од Валента. Ми нисмо имали могућност да проверимо ауторитативност оба ова превода.

У XX веку археолози су обратили пажњу на следећи чудни процес: већина древних споменика (здања, архитектонски комплекси, статуе и сл.) за последњих 200-300 година (тј. од момента када су почела да се воде њихова непрекидна посматрања) почела је да пропада јаче него у претходним столећима и чак миленијумима, колико су наводно стари ти споменици. Примери су широко познати: Театар у Епидаурису, Партедон, Колосеум, дворци Венеције итд. ([12, стр. 643], [173], [178], [179], [180]). Обично се позива на "савремену индустрију" ([178], [180]), али колико нам је познато још нико није изводио квантитативне процене утицаја "савремене цивилизације" на камене грађевине. Природна претпоставка: све те грађевине нису баш тако древне као што то тврди традиционална хронологија, пропадају на природан начин и природном, мање или више константном брзином.

За датирање догађаја користе се и неке физичке методе, на пример дендрохронологија (познати пример: ископавања у Новгороду) и метода радиоактивног угљеника. Али дендрохролошке скале се у Европи протежу уназад само неколико векова, што не омогућује да се датирају античке грађевине. "Научници многих земаља Европе почели су са покушајима примене дендрохролошке методе... Испоставило се да ствар није тако једноставна. Древно дрвеће у европским шумама старо је само 300-400 година... Дрвно ткиво листопадних врста је тешко изучавати. Врло нерадо причају о прошлости његови неодређени прстенови... Упркос очекивањима, испоставило се да квалитетног археолошког материјала нема довољно" [108, стр. 103]. У бољем је положају америчка дендрохронологија (користи се Дагласова јела, планински и жути бор) [108, стр. 103], али тај регион је удаљен од "зона антике". Осим тога, увек остаје много фактора који се принципијелно не могу узети у обзир: локални климатски услови датог периода, састав терена итд. Сви ови фактори кардинално утичу на графике дебљине дрвених прстенова [108, стр. 100-101]. Изградња дендрохролошких скала је првобитно била урађена на основу писаних извора и традиционалне хронологије [108, стр. 105], па због тога промена хронологије мења и те скале. Магловите и зависне од традиционалне хронологије су и методе датирања у којима се покушава оцена слегања грађевина, деформације стубова, брзине скупљања талога у рекама, брзине ерозије површинског слоја камених грађевина итд.

Најпопуларнија је метода радиоактивног угљеника, која је претендовала на независно датирање античких споменика ([149], [151], [152], [153], [155], [166], [169]). Међутим, с прикупљањем података о присуству радиоактивног угљеника показале су се озбиљне тешкоће њене примене, посебно "мора се размишљати о још једном проблему. Интензитет зрачења која продиру кроз атмосферу се мења у зависности од многих космичких узрока. Због тога количина насталог радиоактивног изотопа угљеника варира са временом. Мора се наћи начин који би омогућио да то узмемо у обзир. Сем тога, у ат-

мосферу се непрекидно избацује огромна количина угљеника створеног сагоревањем дрвеног горива, каменог угља, нафте, тресета, уљних шкриљаца и продуката њихове прераде. Какав је утицај ових извора атмосферског угљеника на повећање садржаја радиоактивног изотопа? Да би достигли одређивање стварне старости, морају се узимати у обзир сложене поправке, које одражавају промене атмосферског састава у току последњег миленијума. Ове нејасноће, упоредо са неким потешкоћама техничког карактера, изазвале су сумњу у тачност многих датирања извршених угљеничном методом" [108, стр. 72]. Аутор те методе У.Ф. Либи био је уверен у исправност историјских традиционалних датирања: "Ми нисмо имали размимоилажења са историчарима у односу на древни Рим и древни Египат. Нисмо извели пуно датирања из те епохе (! - А.Ф.), пошто је њена хронологија археологији боље позната него што смо то ми могли утврдити, и дајући нам узорке (који, узгред, бивају уништени у процесу мерења - А.Ф.), археолози су нам пре чинили услугу." [167, стр. 24]. Ово Либијево признање је од великог значаја, пошто су потешкоће глобалне хронологије нађене управо у оним регионима и епохама у којима "није урађено много мерења". Са невеликим бројем контролних мерења (из антике) која су ипак била урађена ситуација је следећа: приликом датирања колекције Ц.Х. Брестеда (Египат) "одједном се испоставило да је трећи објекат који смо анализирали - савремен! То је био један од налаза за који се сматрало... да припада 5. династији (тј. 2563-2423. год. п.н.е. [36], пре око 4 хиљаде година - А.Ф.). Да, то је био тежак ударац" [167, стр. 24]. Објекат је био проглашен за фалсификат [167, стр. 24].

"У одбрану своје основне претпоставке они (присталице методе - А.Ф.) наводе низ индиректних доказа, закључака и прорачуна, чија тачност није велика, а интерпретација неједнозначна, док као главни доказ служе контролна мерења радиоактивног угљеника образаца унапред познате старости... Међутим, чим почиње да се говори о контролним датирањима историјских предмета, сви се позивају на прве експерименте тј. на малу (! - А.Ф.) серију узорака..." [145, стр. 104]. Одсуство (како признаје и Либи) обимније статистичке контроле, уз присуство поменутих многомиленијумских разлижења у датирању, ставља под знак питања могућност примене методе у временском интервалу који нас интересује. Либи: "Међутим, нисмо осећали недостатак материјала епохе удаљене од нас 3700 година, на којима би се могла проверити тачност и поузданост методе... Историчари које познајем спремни су да гарантују тачност (датирања - А.Ф.) у оквирима последњих 3750 година, али кад се ради о древнијим догађајима њихова сигурност нестаје" [167, стр. 24-25]. Другим речима, метода радиоактивног угљеника је широко примењена тамо где је добијене резултате тешко било проверити на основу других извора. "Неки археолози су, не сумњајући у научност принципа методе, изrekli претпоставку да сама метода крије могућност знатних грешака, изазваних засад непознатим ефектима." [167, стр. 29]. Можда те грешке ипак не ометају макар грубо датирање? Испоставља се да је ситуација сложенија: грешке су сувише велике (1000-2000 година).

Радиоугљенична датирања су унела "збуњеност у редове археолога. Једни су с карактеристичним поштовањем... прихватили упутства физичара... Ови су археолози пожурили да прекроје хронолошке схеме (које дакле нису тако чврсто утврђене? - А.Ф.)... Први археолог отворени противник радиоугљеничне методе био је Владимир Милојчић²⁴... који се... не само обрушио на практичну примену радиоугљеничних датирања, већ је и... подвргао жестокој критици саме теоретске премисе физичке методе... Упоредујући појединачна мерења са средњим бројем - еталоном, Милојчић оправдава своју скепсу серијом сјајних парадокса. Шкољка живог америчког мекушца са радиоактивношћу 13,8 је, ако то упоредимо са средњом вредношћу као апсолутном нормом (15,3), већ сада (претворено у године) постарија - она има око 1200 година! Дивља ружа у цвату из Северне Африке (радиоактивност 14,7) за физичаре је мртва већ 360 година... а аустралијски еукалиптус чија је радиоактивност 16,31 за њих још "не постоји" - он ће постојати тек кроз 600 година. Шкољка из Флориде код које је регистровано 17,4 распада у минути по граму угљеника, "настаће" тек кроз 1080 година... Али пошто ни у прошлости радиоактивност није била распоређена равномерније него што је то данас, морамо признати да су аналогне осцилације и грешке могуће и за древне објекте. Ево и очигледних чињеница: радиоугљенично датирање узорка средњовековног олтара у Хајделбергу... је показало да дрво коришћено за оправку олтара још није расло!... У пећини Велт (Иран) доњи слојеви су датирани у 6054±415 и 6595±500 год. п.н.е., а горњи у 8610±610 год. п.н.е. На тај начин... добија се обрнути редослед слојева и горњи постаје 2566 година старији од доњег! Безбројни су слични примери... Милојчић позива да се најзад одрекнемо "критичке" редакције резултата радиоугљеничног мерења од стране физичара и њихових "наручилаца" - археолога, да се одбаци "критичка" цензура код публикације резултата. Физичаре Милојчић моли да не одбацују датуме који се из било којих разлога археолозима чине невероватним, већ да публикују све резултате мерења, без одабирања. Археологе Милојчић наговара да прекину са традицијом претходног упознавања физичара са приближном старошћу налаза (пре радиоугљеничног мерења) - не давати им никакве податке о налазу пре публиковања њихових бројева! Друкчије је немогуће утврдити колико се радиоугљеничних датирања поклапа са поузданим историјским тј. немогуће је одредити степен поузданости методе. Сем тога, приликом такве "редакције", у резултатима датирања - у изгледу добијене хронолошке схеме - испољавају се субјективни погледи истраживача. Тако на пример у Гронингену где се археолог Бекер одавно придржавао кратке хронологије (Европе - А.Ф.) и радиоугљенични датуми су "због нечега" ниски, док у Шлезвигу и Хајделбергу где су Швабдисен и други одавно нагињали ка дугој хронологији, и радиоугљенични датуми аналогних материјала постају много старији" [145, стр. 94-95].

Сматрамо да су било какви коментари овде излишни: слика је јасна.

---

²⁴Владимир Милојчић (1918-1978), познати немачки археолог југословенског порекла - прим. прев.

Године 1988. велики одјек је добило саопштење о радиоугљеничном датирању чувене хришћанске реликвије - Торинске плаштанице. Сагласно традиционалној верзији, тај комад платна чува на себи трагове тела распетог Христоса (I в.) тј. наводна старост тканине је око две хиљаде година. Међутим, радиоугљенично датирање је дало сасвим други датум: око XI-XIII в. У чему је ствар? Или је торинска плаштаница - фалсификат, или датирање методом радиоактивног угљеника манифестује велику дисперзију датума, или је Торинска плаштаница ипак оригинал, али не потиче из I в. већ из XI-XIII в. Овде је неопходно додатно истраживање. В. такође [398].

10. Нумизматичко датирање

"Нумизматика се као наука формирала релативно касно. Прелазном етапом од колекционарства до научних метода обраде монета... може се сматрати сам крај XVIII века" [95, стр. 13-14]. Сва се нумизматика ослања на традиционалну хронологију која је раније утврђена на основу писаних извора, и због тога ни у којој мери не може да постане метода независног апсолутног датирања. Многе се чудноватости откривају приликом поређења такозваних "древних" античких и средњовековних монета. Постоји ненормално велики број паралела, а понекад и поклапања, између античких и средњовековних (чак касносредњовековних) монета. Ове паралеле су одавно откривене, њихов број је у порасту, а објашњавају се магловитим теоријама "имитација", "подражавања" итд. На пример, енглески пени краља Едварда (1042-1066) копира константинопољске солиде Јустина II (565-578) [38, стр. 449]. Разлика између оригинала и копије - више од 450 година! У касносредњовековној и новијој историји такав пример чудне "репликације" монета за масовну употребу са оригинала старог 450 година није примећен.

У историји новчића је такође постојао "древни процват", затим мрачни векови и Ренесанса. Сматра се да почев од VIII до средине XIII века у Италији практично сасвим нестају римске златне монете [175]. Овај чудни ефекат је толико упадљив, да је чак ушао у наслове појединих поглавља историјско-нумизматичких монографија: "Крај римских монета (V век)", "Епоха имитација (VI век)" [174], "Одсуство златних монета" [137, стр. 151]. Западна Европа није покушавала да се такмичи с Византинцима и муслиманима у тој ствари (ковању златног новца - А.Ф.). Она се одрекла било каквих претензија на регуларно ковање златног новца и ковала је углавном сребрни" ([175, стр. 20], [117]). "Регуларна емисија златне монете је практично престала у Западној Европи у VIII веку и на Италијанском полуострву у другој половини тог века. Чак ни у муслиманској Шпанији није био искован ни један златник између почетка VIII и почетка X века (! - А.Ф.)..." [175, стр. 20]. Сматра се да је по Пипиновом захтеву "златни новац престао да се кује"; наводно је на сабору у Ремсу био забрањен промет златних солида императорског Рима [137, стр. 151]. При томе је тип монета из VIII века постао "варварски" [137, стр. 151]. "Папске монете од времена Бенедикта VII (умро 984. год.) до Лава IX (средица XI века -

А.Ф.) не постоје; то није ништа до случајност пошто су монете наравно морале бити коване... Из времена Лава IX постоји само једна монета... Још је чудније да није сачувана ниједна монета Гргура VII..." [41, т. 4, стр. 74, комент. 41].

Куд су нестали сви ти новчићи? О томе нумизматичари имају разноврсне теорије о "економској слабости" Европе, отсуству злата и сл. Могуће да се те чудноватости објашњавају једноставније: неправилним датирањем средњовековних златних монета, пребачених због тога у дубоку древност. "Застој" у римском ковању новца од VIII до XIII века је посебно изненађујући после блиставог (у историји кованог новца) периода Римске империје из I-VI века, чије се златне монете по свом квалитету, прецизности цртежа итд. разликују од аналогних средњовековних монета XI-XIV века само тиме што их традиционална хронологија смешта у почетак наше ере. Истакнимо још један чудан ефекат: у ризницама из X-XIII века (рецимо, на територији древне Русије) практично одсуствују италијанске, француске, шпанске монете из X-XIII века [176]. Међу десетинама хиљада (!) монета тог периода нађене су само појединачне (!) италијанске монете из X-XIII века. У вези са тим конструисане су теорије о одсуству економских и трговачких веза Русије и Италије у том периоду [176, стр. 200-211]. Али тај нумизматички закључак је доспео у контрадикцију са писаним изворима, који прецизно и много говоре о постојању широких трговачко-економских веза [176, стр. 201]. Коментар: "Противречности између нумизматичких и других података су привидне..." [176, стр. 201]. Објашњења, међутим, нису дата. У исто време налазе се многе ризнице са античким монетама. Да нису оне средњовековне? Најзад, постоје ризнице у којима су средњовековне монете помешане са "античким".

Одједном, 1252. године, сасвим неочекивано за традиционалну хронологију и наводно "без припреме", у Риму се "обнавља" обимно ковање златне монете прописне тежине, која у изванредно кратком року постаје међународна валута, потискујући са европског тржишта византијску монету [175]. Ова неочекивана појава италијанске (не само римске) златне монете сматра се у традиционалној хронологији "драматичном променом ситуације која је преовладала у првој половини средњег века" [175, стр. 20-21].

Приметимо да је од идеје масовног ковања новца јединственим отиском до идеје штампе гравира само један корак, и зато почетак квалификованог ковања новца не може бити много старији од почетка штампања књига.

11. Астрономско датирање и законитости у вези с њим

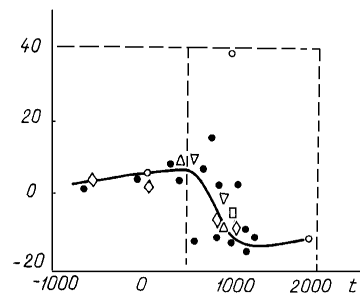
11.1. Принцип датирања

У данашње време су на основу теорије кретања Месеца [183] састављене рачунске таблице, тзв. канони, на пример [191], у којима су за свако помрачење Сунца и Месеца које се десило у прошлости израчунати датум, појас проласка по Земаљској кугли, фаза помрачења итд. Нека је сад у древном документу

нађен опис неког помрачења. Ако је тај опис довољно подробан, можемо саставити списак посматраних карактеристика тог помрачења (фаза, време, појас проласка итд.). Затим, упоређујући их са теоријским карактеристикама помрачења побројаних у канону, може се покушати да се нађе одговарајуће помрачење (тј. помрачење са блиским карактеристикама). Ако нам то пође за руком, датирамо наш опис помрачења и део текста који га описује. При томе се може десити да опису у тексту одговара не једно већ више помрачења из канона. Тада је датирање неједнозначно. До данас су сва помрачења описана у античким и средњовековним текстовима, мање више датирана на описани начин ([191]-[194], [196]-[220]).

11.2. Графикон D''

Датирање древних помрачења се користи у неким савременим астрономским истраживањима. У теорији кретања Месеца познат је параметар D'' - други извод Месечеве елонгације, који карактерише убрзање (детаље в. у раду [221]). Због рачунских астрономских задатака корисно је знати понашање параметра D'' као функције времена. Проблем израчунавања D'' на дугом временском интервалу био је разматран и у дискусији коју је 1972. год. организовало Лондонско краљевско друштво и Британска академија наука [222]. Израчунавање D'' засновано је на следећој схеми. У данашње време теорија гравитације Сунчевог система је развијена довољно детаљно. То омогућује коришћење древних астрономских посматрања помрачења ради прецизирања параметара Месечевог кретања у епохи посматрања. Разматрају се сви древни описи помрачења па се на горе описани начин одређују њихови датуми. Затим се ради прецизирања параметара једначине кретања Месеца узимају њихове савремене вредности и варирају тако да се теоретски израчунате карактеристике древних помрачења што је могуће боље приближе карактеристикама помрачења описаним у древним текстовима [221], [223]. Приметимо да се приликом израчунавања датума помрачења, параметар D'' може игнорисати. Зависност D'' од времена је израчунао познати савремени астроном Р. Њутн [221], [223]. По његовом мишљењу, D'' се добро "одређује великом количином података из интервала од 700. год. п.н.е. до данашњег дана" [221, стр. 113]. Њутн је израчунао 12 вредности D'' , базирајући се на 370 посматрања древних помрачења, снабдевених традиционалним датирањем (узетим из таблица традиционалне хронологије) (в. [191]-[194], [199]-[201]). Ови Њутнови резултати заједно са резултатима Мартина, који је

Сл. 11. 1

рања помрачења ради прецизирања параметара Месечевог кретања у епохи посматрања. Разматрају се сви древни описи помрачења па се на горе описани начин одређују њихови датуми. Затим се ради прецизирања параметара једначине кретања Месеца узимају њихове савремене вредности и варирају тако да се теоретски израчунате карактеристике древних помрачења што је могуће боље приближе карактеристикама помрачења описаним у древним текстовима [221], [223]. Приметимо да се приликом израчунавања датума помрачења, параметар D'' може игнорисати. Зависност D'' од времена је израчунао познати савремени астроном Р. Њутн [221], [223]. По његовом мишљењу, D'' се добро "одређује великом количином података из интервала од 700. год. п.н.е. до данашњег дана" [221, стр. 113]. Њутн је израчунао 12 вредности D'' , базирајући се на 370 посматрања древних помрачења, снабдевених традиционалним датирањем (узетим из таблица традиционалне хронологије) (в. [191]-[194], [199]-[201]). Ови Њутнови резултати заједно са резултатима Мартина, који је

обрадио око 2000 телескопских посматрања Месеца у периоду 1627-1860. год. (26 вредности) омогућили су да се конструише експериментална крива зависности D'' од времена (сл. 11.1).

Р. Њутн: "Најчуднија појава... је нагло смањивање D'' од 700. до око 1300. године... То смањивање означава да постоји "квадратични талас" у оскулирајућој вредности D'' ... Такве и толике промене у понашању D'' није могуће објаснити на основу савремених геофизичких теорија" [221, стр. 114]. Посебни Њутнов рад "Астрономски докази о негравитационим силама у систему Земља - Месец" [223] такође је посвећен покушају објашњења те промене у понашању D'' (фактички, скока за ред величине). Како је приметио Њутн, "од 700. год. п.н.е. до 500. год. вредност D'' је била вероватно најмања у односу на вредности D'' у било ком тренутку у току последњих 1000 година" [221, стр. 114]. И даље: "Ове оцене у комбинацији са савременим подацима показују да D'' може имати изненађујуће велике вредности и да је осим тога био подложен великим и изненадним променама у току последњих 2000 година. Он је чак променио знак око 800. год." [221, стр. 115].

Р е з и м е. У V-VI в. почиње нагло смањење вредности D'' . До IV-V века вредности D'' се не удаљују много од нуле. Почев од IX-X в. и даље вредности D'' су блиске савременој вредности, тј. од IX-X в. D'' се практично није мењао. На интервалу V-X в. види се знатна дисперзија вредности D'' са амплитудом осцилација до $60''(\text{столеће})^2$ [221, стр. 115].

Касније ћемо изнети резултате нових прорачуна D'' , који се заснивају на прецизираним датирањима оних астрономских посматрања која се налазе у основи израчунавања D'' по описаној схеми. Добијена нова крива за D'' има квалитативно други карактер. Специјално, потпуно ишчезава тајанствени скок и испоставља се да D'' варира око једне исте константне вредности која се поклапа са данашњом (в. ауторове чланке [321], [324], [325], [326]).

11.3. Статистика древних помрачења

Следећи схему дату у одељку 11.1, астрономи и хронолози су приписали сваком помрачењу описаном у древним документима неки датум. Управо ти датуми леже у основи израчунавања D'' . Покушаји разних стручњака да објасне чудну промену у понашању D'' [221], [223] нису се дотицали питања, да ли су тачно одређени датуми помрачења која данас сматрамо античким и раносредњовековним. То је питање еквивалентно оваквом: колико тачно одговарају једни другима параметри помрачења описаног у документу и израчунати параметри оног реалног помрачења које се сматра описаним у тексту који истражујемо? Испоставља се да пажљиво изучавање тог питања открива важну правилност, први пут примећену у [12, стр. 307-474]. У [12] је предложена метода објективног (формалног) астрономског датирања. Из текста који се истражује извлаче се све могуће карактеристике описаног помрачења. Затим се из астрономских таблица (в. горе) механички исписују датуми свих пом-

рачења са таквим карактеристикама. Ти датуми се сматрају решењима датог проблема. Решења могу одсуствовати или их напротив може бити сувише много. У таквим случајевима метода не даје одговор на питање.

У [12] је запажено да су под притиском већ формиране традиционалне хронологије астрономи који су датирали древна помрачења (и документе) били принуђени да приликом датирања уместо целог спектра датума који се добија анализом таблица, разматрају само оне датуме који се налазе у временском интервалу (на пример, столећу) већ унапред традиционално предвиђеном за помрачење које се испитује и догађаје који су с њим у вези. На тај начин, у низу случајева астрономи нису "у одговарајућем веку" налазили помрачење које тачно одговара опису документа па су били принуђени (не сумњајући у традиционалну хронологију) да прибегавају натезању, на пример да наводе помрачење које само делимично одговара опису у документу. Извршивши ревизију датирања помрачења које се данас сматрају античким, Морозов је запазио [12, стр. 307-474], да се информације о тим помрачењима деле у две категорије: 1) кратке, магловите информације без детаља, при чему често није јасно да ли се уопште ради о помрачењу; овде је астрономско датирање или сасвим бесмислено или даје толико много могућих решења да она доспевају практично у сваку историјску епоху; 2) подробна, детаљна саопштења; овде се астрономско решење често добија једнозначно (или даје два-три решења).

Испоставило се затим да већина помрачења друге категорије приликом формалног датирања не добија традиционалне датуме (који се налазе на интервалу од 1000. год. п.н.е. до 400. год.) већ много касније датуме (понекад за више векова), и та нова решења се налазе у интервалу 500-1600. год.

Сматрајући ипак да је традиционална хронологија на интервалу 300-1800. год. "у основи тачна", Морозов није анализирао средњовековна помрачења 500-1000. год., претпостављајући да противречности са традицијом овде неће бити нађене. Продужујући истраживања започета у [12], аутор ове књиге је анализирао и средњовековна помрачења у интервалу 400-1600. год.

Испоставило се да се важни ефекат, откривен у [12] за древна помрачења, простире и на помрачења која се обично датирају у интервал 400-900. год. То значи да или има много равноправних астрономских решења (и због тога је датирање неједнозначно), или решења има мало (једно, два) и сва она доспевају у интервал 900-1700. год. И тек почевши приближно од 900. год. (а не од 400. како је претпостављено у [12]), слагање традиционалних датума помрачења наведених на пример у канонима Гинцела, Ополцера, са резултатима методе објективног астрономског датирања постаје задовољавајуће. За највећи део помрачења слагање постаје поуздано тек почев од 1200-1300. год. Наведимо неке упечатљиве примере који демонстрирају "померање навише" помрачења (и докумената) који се данас сматрају древним.

"Грчка историографија... достиже врхунац научног и уметничког израза у Тукидидовом делу, посвећеном историји Пелопонеских ратова, чији је очевитац и учесник био сам аутор" [184, стр. 168]. Сматра се да је Тукидид живео од 460. до 396. год. п.н.е. Историјска традиција у потпуности има поверења у Тукидидов опис рата [184, стр. 171]. Свих 27 година рата је описано јас-

но и доследно: пролеће, лето, јесен, зима сваке године рата. Најстаријим примерком рукописа "Историје" сматра се пергамент из X века ([12, стр. 495], [186]). Сви други рукописи се односе углавном на XII-XIII век [12].

У "Историји" се описују три помрачења: два сунчана и једно месечево [185: 2, 27-28; 4, 51-52; 7, 18-19]. Ти описи су прецизни и не позивају се ни на какве календаре. Из текста једнозначно следи: 1) у источном квадрату Средоземља са координатама $15^\circ \leq \phi \leq 30^\circ$, $30^\circ \leq \psi \leq 45^\circ$ (ψ је ширина, ϕ дужина) Тукидид је забележио тројку помрачења: бр. 1 - Сунца, бр. 2 - Сунца, бр. 3 - Месеца, са интервалима између њих респективно 7 и 11 година. 2) Помрачење бр. 1 се десило лети. 3) Помрачење бр. 1 је потпуно: виде се звезде (код делимичног помрачења звезде се не виде). 4) Помрачење бр. 1 се десило после подне (по локалном времену). 5) Помрачење бр. 2 је почетком лета. 6) Помрачење бр. 3 је на крају лета.

Може се сматрати да се помрачење бр. 2 десило у марту [185, 4, 51-52], али тај услов нећемо укључити у списак.

Задатак: наћи тројку која задовољава услове 1)-6). У XVI веку Д. Петавијус је за помрачење бр. 1 нашао датум 3. август 430. год. п.н.е. Кеплер је (у XVI веку) потврдио да је тог датума помрачење заиста било. Од тог тренутка знамо тачан датум почетка рата. За помрачење бр. 2 Петавијус [258] је дао датум 21. март 423. год. п.н.е. Кеплер је потврдио да је тог датума било помрачење. За помрачење бр. 3 Петавијус [258] је навео датум 27. август 412. год. п.н.е. Чинило се да астрономија јасно датира догађаје "Историје" из V в. п.н.е.

Међутим, како се ускоро испоставило, предложена тројка представља "натегнуто решење": она не задовољава све услове 1)-6). Помрачење из 430. год. п.н.е. су после Петавијуса изучавали многи астрономи (Цех, Хајс, Стројк, Кеплер, Ричиоли, Хофман, Гинцел, Џонсон, Лин, Стоквел, Зајфарт). У чему је ствар? Тако велика пажња била му је посвећена због тога што помрачење бр. 1 није могло бити потпуно, како то јасно захтева Тукидидов текст. По Петавијусу, фаза тог помрачења у Атини била је $10''25$ (подсетимо се да је фаза потпуног помрачења Сунца једнака $12''$) [258, стр. 792], а по Стројку $11''$ [191], [259, стр. 136], док је Кеплер дао фазу $12''$ тј. тврдио да је помрачење потпуно [191]. Даља истраживања су користила прецизиране податке о кретању Месеца и дала овакве резултате (за Атину): Цех $10''38$ [259], Хофман $10''72$ [260], Хајс $7''9$ (!) [261]. Дефинитивно је прихваћена фаза $10''$ (Гинцел [191, стр. 176-177]). Дакле, помрачење је било делимично и далеко од потпуног. Више од тога, у складу са прецизираним Гинцеловим прорачунима, оно је чак било прстенасто и зато нигде на Земљи није било потпуно. Фаза $10''$ у Атини [191] (и $9''4$ у Риму) значи да је $1/6$ Сунчевог диска слободна. То је практично јасни дан, при чему о видљивости звезда не може бити ни говора. Штавише, помрачење је прошло Крим тек у 17:22 по локалном времену (а по Хејсу чак у 17:54). Тек са великим натезањем се оно може сматрати "послеподневним", то је већ вечерње помрачење. Дакле, помрачење из 430. год. п.н.е. очито не задовољава услове 3) и 4). Откриће ове чињенице било је веома непријатно за хронологе. Гинцел: "Мала фаза помрачења, за коју се у складу са новим прорачунима

испоставило да је једнака 10" за Атину, изазвала је изванредан шок и сумњу у то да су се "виделе звезде", како тврди Тукидид..." [191, стр. 176]. Цех [259] је покушао да "објасни" ту чињеницу позивањем на "јасно атинско небо" и на "општар вид древних". Али пошто се звезде очигледно нису виделе, Хејс и Лин су одлучили да прорачунају положај сјајних планета у нади да ће то можда спасити ситуацију. Испоставило се да је Марс само 3° над хоризонтом. О Венери Гинцел опрезно говори да је "могуће да је она била видљива", али при јасном дану и уз услов да се Венера не удаљава од Сунца то је мало вероватно. Јупитер и Сатурн су били испод хоризонта. На тај начин, положај планета не осигурава њихову поуздану видљивост.

Тада је Џонсон предложио друго решење: 432. год. п.н.е., али се испоставило да то помрачење не одговара из других разлога (а и фаза му је свега 7"8) [191, стр. 177]. Стоквел је преиспитао све прорачуне фазе, покушавајући да "натегне" што већу фазу, али то је дало само 11"06. Уосталом, Гинцелов однос према свим Стоквеловим напорима је скептичан. Најзад, Хофман [191], [260] је одлучио да сасвим укине проблем, предложивши да се Тукидидове звезде сматрају реторичким украсом. Он је изјавио да Тукидид наводно говори о појави звезда у тренутку када је Сунце већ имало облик полумесеца. На молбу аутора ове књиге филолошку анализу тог места грчког текста урадила је Е.В. Алексејева (Филолошки факултет МГУ). Испоставило се (у шта се уосталом није никад раније ни сумњало), да је низ догађаја који описује Тукидид следећи: 1) тамњење диска, 2) његово претварање у полумесец, појава звезда (у максималној фази), 3) "обнављање" диска. Због тога се Хофманово мишљење [260], које је прихватио и Р. Њутн, заснива не на преводу, већ на жељи да се спасе традиционално датирање. Због одсуства погоднијег помрачења у древности, Петавијусов датум није промењен и потврђено је грубо одступање од Тукидидовог описа.

Примена методе објективног датирања даје на целом интервалу 900. год. п.н.е. - 1700. год. само два решења (невероватно је да тачна решења уопште постоје). Прво је пронашао Морозов [12, стр. 493-512], друго је пронашао аутор ове књиге приликом поновне анализе свих помрачења из наведеног интервала. Прво решење: 2. август 1133. год.; 20. март 1140. год.; 28. август 1151. год. Друго решење: 22. август 1039. год.; 9. април 1046. год.; 15. септембар 1057. год. Испуњен је чак и необавезни услов да је помрачење бр. 2 било приближно у марту. Сем тога (а то је посебно важно), помрачење бр. 1 је потпуно! Читалац може извршити проверу по [191]-[194]. На тај начин се дуготрајни спор хронолога (в. горе) може решити указивањем решења, знатно "удаљених" од претпостављеног традиционалног датума Пелопонеског рата.

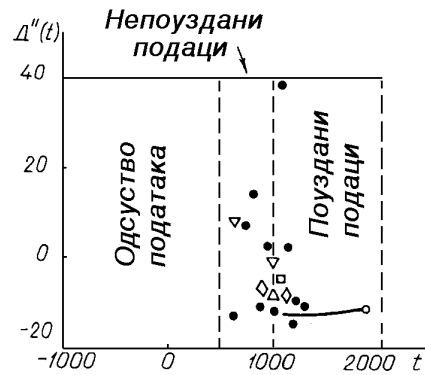
Наведимо још два типична примера. Традиционални датум помрачења Сунца из 4. декаде "Историје" Т. Ливија је 189. или 187. год. п.н.е. [191], а датум израчунат формално је 967. год. Детаље в. у [13, стр. 266-272].

Традиционални датум помрачења Месеца из 5. декаде Ливијеве "Историје" је 167. год. п.н.е., а датум израчунат без натезања (формално) је 415. или 955. год. Детаље в. у [13]. И тако даље. Подсетимо да је антика - епоха

процвата астрономије. Штавише, војни трибун Старог Рима држи војсци право предавање о теорији помрачења Месеца (в. Т. Ливије, 44, 4, 37), архитекта Витрувије је на нивоу разумевања астрономије у епохи Ренесансе и сл. Чудно је да су упркос томе антички аутори, који су живели у тој епохи процвата астрономије, описивали помрачења чије се формално датирање суштински разлилази са традиционалном хронологијом. С друге стране, средњовековни монаси (почев од IX-X в.) који сасвим слабо схватају структуру Свемира, дају описе који су углавном астрономски потврђени.

11.4. Нови график D''

Пошто приликом формалног астрономског датирања сва детаљно описана античка помрачења добијају нове средњовековне датуме, могу се поново израчунати вредности D'' , које ће се сада, уопште узев, разликовати од претходних. Ове прорачуне је извео аутор (сл. 11.2). Границе временских интервала су приближне. Испоставило се да промена датума не само преноси помрачења навише, већ их у највећем броју случајева идентификује са средњовековним помрачењима чији су подаци већ били коришћени за израчунавање D'' на интервалу 800-1900. год. Зато се у овим случајевима ранијим подацима додају нови, садржани у документима који су раније сматрани веома старим. Априори, то би могло променити старе (средњовековне) вредности D'' на интервалу 800-1900. год. Међутим, користећи [191], проверили смо (в. [321], [324], [325]) да се претходне вредности D'' не мењају или мало мењају.

Сл. 11. 2

Закључак: нови график D'' се на интервалу 800-1900. год. поклапа са претходним и квалитативно разликује од претходног графика на интервалу 700. год. п.н.е. - 400. год. због одсуства помрачења чији би датуми били пре 400. год. На интервалу од IX до XX в. параметар D'' се мења дуж глатке криве, која је практично хоризонтална и варира око вредности $-18''/(\text{столетје})^2$. Параметар D'' није претрпео никакве нагле промене, задржавајући стално вредност блиску савременој, те због тога није потребно посезати ни за каквим негравитационим теоријама. Дисперзија вредности D'' (незнатна од IX до XX в.) расте приликом кретања улево по временској оси од 1000. до 500. год. Затим, пре 400. год. наступа зона без података посматрања који би се могли користити за из-

рачунавање D'' . То одражава природну слику расподеле података посматрања у времену, чија је првобитна тачност (почев од IV-V в.) природно била мала, затим је расла у складу са побољшавањем и усавршавањем технике посматрања, што је и довело до постепеног смањивања дисперзије вредности D'' и изглађивања криве од X до XX в.

11.5. Статистика датирања астролошких текстова

Изложимо укратко резултате датирања астролошких текстова, добијене у [16], [17]. Голим оком се види 5 планета: Меркур, Венера, Марс, Јупитер, Сатурн. Приликом кретања дуж еклиптике оне описују приближно исту путању на небу. Тај се круг назива зодијак и подељен је на 12 сазвежђа [18]. У древности је огромну популарност имала астрологија, која је изучавала правилности у кретању планета [247]. Хороскоп је распоред планета у сазвежђу зодијака (не бркати са савременим схватањем тог термина). Забележивши у неком временском тренутку положај планета у односу на сазвежђа и знајући периоде кретања планета око Сунца, може се, одузимајући (или додајући) целобројне умношке тих периода, израчунавати положај планета у зодијаку у прошлости (или будућности). Међутим, једноставност ове идеје је скопчана са (понекад гломазним) прорачунима. Постоје таблице (сличне таблицама помрачења) различите тачности (Нојгебауер, Њукомб, Леверје и др.) [229]. Средњовековне књиге, на пример [225]-[228], [230]-[246], су препуне астролошке симболике, мада описују реалне небеске појаве. Посебна пажња је посвећивана израчунавању хороскопа и откривању правилности у кретању планета. Пошто су хороскопи израчунљиви, то отвара могућности за њихово коришћење у датирању древних текстова. Ова се идеја користи од XVI в. Ако је у документу описан хороскоп (распоред планета у односу на сазвежђа), коришћењем помених таблица слично као у случају помрачења, може се покушати да се у табlici пронађе хороскоп чије карактеристике одговарају опису документа. Међутим, задатак се, као и у случају помрачења, компликује приликом рада са конкретним материјалом.

У [14], [16], [17] је запажено да се у случају датирања хороскопа од стране астронома и хронолога, дешава иста ситуација као и у случају помрачења. Под притиском традиционалне хронологије астрономи су били принуђени да, не нашавши одговарајући хороскоп у "потребној епохи", прибегавају натезању разних врста и одступању од текста документа, да би како-тако извршили датирање. У [14] је наведена анализа најчувенијих античких хороскопа и запажено да сви детаљно описани (или нацртани) хороскопи после њиховог формалног, објективног датирања добијају средњовековне, а у неким случајевима чак и касносредњовековне датуме. Поменимо најизразитије примере, следећи [14], [16], [17].

1. Округли и Дугачки зодијак Дендерског храма у Египту [14, стр. 664-665, 672-673; сл. 133, 135]. То су два староегипатска барелефа, који приказују положај планета у зодијаку; посвећена им је знатна литература. Међутим, мног-

обројни покушаји да се "у древности" (по таблицама) нађе одговарајући хороскоп нису били успешни (Лаплас, Фурје, Летрон, Био, Хелм и др.) [14]. На основу археолошких података (са њиховим традиционалним датирањем) храм и хороскопи се сада датирају у 30. год. п.н.е. и од 14 до 37 год. респективно [222]. Одрекавши се ограничења која на те хороскопе налаже традиционална хронологија, може се проверити (то је први пут урађено у [14]) да постоји јединствено астрономско решење које идеално задовољава све услове: 568. и 540. год. Ми смо извршили поновну проверу, која је потврдила тачност овог датирања. Природна претпоставка: храм у Дендерима био је подигнут не пре VI в., а могуће и знатно касније, јер се јубиларна грађевина и ти датуми могу односити на оне старе догађаје у чију је част храм изграђен. Пошто се разни хороскопи могу разматрати просто као један од начина записа датума, датум на јубиларној грађевини даје само оцену одоздо времена стварања самог храма.

2. Године 1857. познати египтолог Г. Бруги [249] је открио староегипатски саркофаг на чијем је унутрашњем поклопцу било насликано звездано небо са хороскопом [14, стр. 696, сл. 139]. Сав ритуал сахране, древно демотичко писмо и сл. омогућили су да се налаз поуздано датира не пре I в. [249]. Као и у примеру 1, покушаји астронома да датирају тај хороскоп око почетка наше ере нису ни до чега довели. И опет је у [14, стр. 694-728] доказано да ако се одрекнемо априорних оквира које налаже традиционална хронологија и израчунавања продуже навише, онда се налази јединствено астрономско решење на целом историјском интервалу: 1682. год. (тј. XVII век!). Подвучимо, да сама чињеница налажења тачног астрономског решења није унапред очигледна: ако би древни уметник просто представљао неки фантастичан распоред планета у зодијаку, највероватније да та "сличица" не би имала астрономско решење.

3. Године 1901. В.М. Флиндерс Петри је у Горњем Египту открио пећину са староегипатским гробом, на чијој су таваници била нацртана два хороскопа, који су указивали датуме смрти оца и сина који су овде сахрањени [14]. (Узгред, видимо да је хороскоп често коришћен као начин записа датума.) Астроном Нобел је датирао ове хороскопе у 52. и 59. год. [251]. Међутим, ускоро се испоставило да је то решење засновано на натезању (да би била задовољена традиционална хронологија Старог Египта). У [14, стр. 728-752] је доказано да на целом историјском интервалу постоји јединствено астрономско решење, које идеално задовољава услове задатка: 1049. и 1065. год. Син је умро 15 година после смрти оца. Ово датирање узгред објашњава изванредну очуваност староегипатских цртежа, урађених воденим бојама на камену.

Даље, у [10], [16], [17] су датирани многи други хороскопи, садржани у древним текстовима, међу њима и библијским. Може се саставити речник термина и изрека, које се користе у средњовековној астрономској (астролошкој) литератури за обележавање планета, сазвежђа итд. Затим, наишавши у древном тексту на опис наведен овим терминима и изрекама, можемо покушати да тај опис датирамо посматрајући га као хороскоп и дешифрујући га помоћу поменутог "речника". У свим доле наведеним примерима проверили

смо правилност "превода" тих симбола, предложених у [10], [16], [17], поређењем те симболике са симболиком која је широко коришћена у средњовековној астролошкој литератури. Описана метода датирања хороскопа се заснива на заједничкој методолошкој хипотези: сматра се да термин или низ слова који се среће у древном тексту и који се поклапа са средњовековним термином или формулом, означава приближно исто што и средњовековни термин.

4. Изгледа да је први аутор који је скренуо пажњу на то да је у познатој библијској књизи Апокалипсе (Нови Завет, Откривење Јованово) садржан словни опис астрономског хороскопа био Ренан [181]. Пошто није био астроном, Ренан није датирао хороскоп, мада решење тог задатка има велики значај у вези са датирањем Апокалипсе. И.Т. Сендерленд: "Прихватање тог времена (тј. крај I в. - А.Ф.) или било ког другог времена стварања Откривења скопчано је са озбиљним тешкоћама" [100, стр. 135]. Датирање тог хороскопа је први извршио Морозов у [9], [10], [16]. Испоставило се да тачно астрономско решење постоји (што није очигледно), мада оно није јединствено. То су 395. и 1249. год. При томе друго решење у [9], [10], [16] није тако поуздано аргументовано као прво.

Датум 395. год. се разликује од традиционалног (за Апокалипсу) за 300 година, а други датум 1249. год. разликује се од традиционалног већ за 1100-1150 година. У вези са тим треба ставити важну примедбу. Изгледа да се сва астрономска датирања наведена у [9], [10], [16] морају ревидирати. Наиме, претпостављајући тачност традиционалне хронологије приближно од 300. год. и даље, Морозов није продужио своје прорачуне на касни Средњи век, застајући сваки пут код првог пронађеног астрономског решења (крећући се из древности према нашем времену). То се јасно види на примеру Апокалипсе. Друго решење 1249. год. Морозов је одбацио као "сувише касно". Он је писао: "Тешко да би се неко усудио да каже да је Апокалипса написана 14. септембра 1249. године..." [9, стр. 53]. По нашем мишљењу, приликом анализе глобалне хронологије треба одбацити сва априорна ограничења (чак и она која је несвесно применио Морозов, верујући традицији у епохи IV-XVII в.). Треба изучити сав спектар могућих астрономских решења, тим пре што постоје озбиљни разлози да се сматра да традиционална хронологија све до краја XIII века захтева темељну ревизију. Овде не можемо да не приметимо, да се друго решење (1249. год.) бар формално слаже са хронолошким закључцима добијеним на основу сасвим друкчијих метода (појединости в. даље).

Датуми свих осталих хороскопа, пронађених и датираних у [17] (међу њима и библијских хороскопа (у пророчанствима Језекиља, Захарије, Јеремије, Исаије, Данила, Амоса и др.) такође су средњовековни. То се наравно разлика са традицијом која догађаје описане у Старом Завету смешта стотинама година пре нове ере. Међутим, ти се резултати неочекивано слажу са династијским паралелизмима које смо открили, на основу којих су догађаји описани у тим књигама статистички дупликати "оригинала" из IX-XIV в.

11.6. Додатак

Питање датирања догађаја из јеванђеља на основу помрачења, описаног у њима и у другим ранохришћанским изворима (Флегон, Африкан, Синкелос и др.) [12, стр. 386-388] има дугу историју и много пута је дискутовано од стране астронома и хронолога. Пошто су описи догађаја прилично нејасни, сматрамо да ови подаци из јеванђеља не заслужују велику пажњу, а принуђени смо да их разјаснимо само због следећих разлога: 1) постојање дуготрајног спора о датирању астрономских података из јеванђеља; 2) веза легенди о Христосу са почетком нове ере - важном датумском референтном тачком.

О томе да се приликом Христовог распећа десило помрачење, прецизно и недвосмислено говоре многи древни аутори [12, стр. 386-388]. Међутим, постоје несугласице око тога да ли је оно било Месечево или Сунчево. Анализа показује да су пре у праву они који говоре о помрачењу Месеца. Пошто се није могло наћи одговарајуће помрачење око почетка н.е., астрономи су предложили као приближно решење 33. год. Али ово решење садржи грубо натезање: наведено помрачење Месеца практично се није видело у области која нас интересује - Блиском Истоку (фаза помрачења је ништавно мала). Детаље в. у [12]. Па ипак, то помрачење се данас сматра за потврду традиционалног датума распећа 33. год. Дискусију в. у [191]-[194]. Примењујући методу формалног астрономског датирања и претпоставивши унапред да се распеће десило у интервалу 200. год. п.н.е. - 800. год. Морозов је предложио астрономско решење: 368. год. (истина, претпостављајући да се "распеће" десило у марту) [9, стр. 96-97]. Сматрајући да је традиционална хронологија почев од IV в. у основи тачна, он је анализирао помрачења само "до VIII века тј. од дубоке древности до друге половине средњег века (даље нисам пратио због бескорисности) (! - А.Ф.)" [9, стр. 97]. Ми смо том проблему пришли још формалније и аутор је продужио прорачуне према Средњем веку са циљем да добије што је могуће објективнију слику. Интересантно је да је при томе пронађено тачно (!) решење. То помрачење Месеца десило се 3. априла 1075. год. у петак (како то и захтевају услови задатка, в. [9, стр. 96-97], координате зенитне тачке су ове: дужина +10°, ширина -8°. Помрачење се видело у целој области Европе и Блиског Истока која нас интересује. У складу са традицијом прихваћеном данас у литератури, распеће се десило два дана пре Ускрса - Пасхе (наравно, не пре равнодневнице). Специјално, фамозно помрачење 33. год. се десило 3. априла - управо два дана пре Пасхе, која је 33. год. била 5. априла (у недељу). Помрачење 3. априла 1075. год. које смо пронашли дешава се дакле традиционалног дана распећа (али друге године) и такође два дана пре Пасхе која је 1075. год. била 5. априла, у недељу. Са те тачке гледишта наше решење се тачно подудара са традицијом које се данас држи црква. Међутим, датум који смо нашли је знатно каснији од традиционалног и за читавих 700 година се разликује од решења предложеног у [9]. Хронолошко померање износи овде 1042 године (пошто је $1075 - 33 = 1042$) што је приближно једнако померању за 1053 године о коме ћемо детаљно говорити даље. Фаза помрачења 1075. год. је 4^h8

(није велика). У даљем, анализирајући историју XI в. и посебно "биографију" папе Гргура VII Хилдебранда открићемо да се помрачење 1075. год. добро слаже са другим важним догађајима из XI в. који су вероватно нашли одразу у јеванђељима.

Сматра се да је Христос био "распет на крсту". Међутим, у грчком оригиналу уместо "крст" стоји "ставрос", а то уопште није крст већ стуб, колац, штап [9, стр. 96-97]. Зато је уместо "распет" умесније је говорити "стубован". Први пут су се људи заинтересовали за датум Христовог рођења тек у VI в. Наиме: "У току више од пет векова хришћани нису имали ни најмање представе, нису ни помишљали на то (? - А.Ф.). У историји тих векова не помиње се ниједан покушај да се разреши ово, треба сматрати, веома важно питање за цело хришћанство; нема ни једног историјског записа заснованог на времену Христовог рођења" [165, стр. 96]. Сматра се да је "еру од Христовог рођења" први пут предложио римски монах Дионисије Мали у VI в. [170], али није била прихваћена и, осим тог јединог помињања ни један документ више до VII в. не говори о "ери од Христовог рођења". Тек у VII-VIII в. енглески историчар Беда Поштовани (637-735) користио је ту "еру", али његова је хроника усамљена у том смислу у VII в., и тек од X в. (!) почиње мање-више често коришћење "ере од Христовог рођења". Оригинал текста Дионисија Малог до нас није дошао, његови прорачуни су реконструисани тек у XIX в. ([192], [193], [194], [218]). Активност Дионисија Малог има пуно заједничког са аналогном активношћу другог чувеног Дионисија "малог" - Дионисија Петавијуса (1583-1652), великог хронолога древности. Приметимо да "петавијус" једноставно значи "мали" (petit = мали). Исто тако, треба поново анализирати питање датирања текстова Беде Поштованог.

Известан интерес за историју култа представља колекција легенди сачуваних у "Четји-Минејама"²⁵ [9, стр. 118-154]. На првој страници пише: "21. јануар. Свети Василије Велики". Али "василије" на грчком означава просто "цар" (=базилеус) тј. хришћанска нова година почиње од Светог Великог Цара [9]. Ко је он? Зашто му је дат толики значај? Зашто је он - велики отац цркве? [247, стр. 176]. Он је рођен 333. год. тј. приближно 333 године после Исусовог рођења. У [9, стр. 118-154] је презентирани интересантан паралелизам између легенди о Исусу и о Великом Цару (Василију Великом). Тај паралелизам је доста упадљив и изражен понекад чак дословним подударењем фрагмената јеванђеља и текстова који говоре о Василију [9]. При томе се цар Ирод из јеванђеља поклапа са императором Валентом. Не треба уосталом мислити да су Василије Велики и Исус Христос једна иста личност древних текстова. Није искључено да су све те легенде дупликате легенди о неком трећем лицу. У [9] је претпостављено да је "стубовање" Цара (Исуса?) остварено у оквиру религиозног вулканског култа описаног у Библији (в. горе). Тај је култ обожавао вулкан (Везув?) и његов димни стуб (тј. ставрос). Кажњавање преступника се вероватно изводило њиховим привезивањем поред гротла вул-

---

²⁵Житија светаца - прим. прев.

кана тј. поред ставроса. Бог-вулкан је одлучивао да ли да казни преступника (камењем, димом, ватром итд.) или да га помилује. Могуће да се то некако слаже са чињеницом да помрачење Месеца које задовољава све услове астрономског задатка има као "најбољу дужину" дужину Рима тј. Везува. Идеја "крста" на коме је разапет Исус се могла појавити на основу стилизованих слика тог истог димног стуба - ставроса над Везувом. Наиме, тај се стуб дима, пењући на велику висину, тамо разилази хоризонтално, формирајући циновско слово Т (тј. печурку или крст). Фотографије таквог димног "крста" над Везувом налазе се у [9]. Са нашег гледишта, ова размишљања наведена у [9] представљају само оштроумну хипотезу, али она не противречи другим подацима о којима ћемо говорити даље.

Поглавље 3. НОВЕ СТАТИСТИЧКЕ ЗАКОНИТОСТИ И НА ЊИМА ЗАСНОВАНЕ МЕТОДЕ ДАТИРАЊА

12. Метода локалних максимума

Методологија савремене математичке статистике развијена у данашње време, омогућује да се предложи нови прилаз проблему датирања догађаја описаних у древним текстовима. У овој глави се кратко излажу нове емпиријско-статистичке методе датирања разрађене од стране аутора и неке њихове примене на истраживање хронолошких проблема. Ове се методе заснивају на неколико статистичких принципа (модела) први пут разрађених и првобитно проверених од стране аутора у радовима [7], [322], [323], [326]. Затим су ти модели прецизирани од стране аутора заједно са његовим колегама (в. посебно [335], [345], [347], [348], [352]). Основни модели су формулисани у ауторовом реферату на 3. међународној конференцији из теорије вероватноће и математичке статистике у Виљњусу 1981. год. [322]. Били су предложени: принцип корелације максимума, принцип малих деформација, принцип пригушења фреквенција, принцип дуплирања фреквенција, принцип "побољшања карата". Они су проверавани и потврђени на довољно великом поузданом материјалу из XIII-XIX в.

Предложене методе (засноване на тим принципима) аутор нипошто не сматра универзалним. Све оне имају сасвим одређене границе применљивости (в. даље). Једини критеријум тачности добијених резултата може бити међусобно слагање датума добијених применом различитих метода (међу њима и методе астрономског датирања, в. горе).

12.1. Метода препознавања текстова који описују исте догађаје

Нека је откривен текст X , рецимо непозната хроника која описује нама непознате догађаје на знатном временском интервалу од неке године A до године B . У даљем ћемо тај временски интервал обележавати са (A, B) . Типична ситуација је оваква: датуми догађаја описаних у том тексту рачунају се од неког догађаја локалног значаја, на пример од оснивања неког града, од момента крунисања овог или оног владара и сл. У таквим случајевима ћемо говорити да је датирање догађаја у тексту дато у релативној хронологији, да би разликовали тај тип датирања од апсолутног датирања догађаја тј. од датирања у терминима јулијанског календара (год. п.н.е. или год. н.е.). Како реконструисати апсолутне датуме догађаја описаних у документу и како их географски локализовати? На пример, како израчунати јулијански датум оснивања града, од кога се у тексту рачунају датуми догађаја који нас интересују?

Ако су нам неки од тих догађаја познати по другим, раније већ датираним документима, то омогућује да их вежемо за нашу скалу рачунања времена, али

ако такве идентификације нема, задатак се компликује. При томе се може десити да су нам догађаји описани у тексту већ фактички познати, али је дати опис по својој спољашњости засад непрепознатљив, јер је урађен од стране хроничара друге државе, који је користио друга имена, надимке личности итд. За решење овог задатка даље ћемо предложити методу датирања која се заснива на изучавању статистичких (квантитативних) карактеристика текста.

Претпоставимо да је текст X разбијен на делове $X(T)$, од којих сваки описује релативно мали временски интервал сталне дужине, на пример годину (или деценију) са редним бројем T . Примери таквих текстова су многобројни: временске хронике, летописи, дневници, историјска дела, уџбеници и монографије из историје итд. Делови $X(T)$ (које ћемо условно називати "поглављима") нижу се хронолошки у складу са унутрашњом, релативном хронологијом текста. У многим текстовима разбијање на "поглавља" од којих свако описује своју посебну годину постоји у експлицитном облику, в. на пример *Liber Pontificalis*, изд. Т. Момзена "*Gestorum Pontificum Romanorum*" (1898) или "Повесть временных лет". Карактеристике обима информације коју нам текст X даје о години са редним бројем T могу се измерити на пример овако:

1) $N(X(T))$ = број страница у "поглављу" $X(T)$; овај број назваћемо обимом тог "поглавља". Обим може бити једнак нули, ако година T уопште није описана у тексту X , тј. ако је пропуштена. Уместо броја страница, могу се пребројавати знакови, речи, редови и сл. То не утиче на идеју методе.

2) Број помињања године T у целом тексту X .

3) Број имена свих историјских личности у "поглављу" $X(T)$.

4) Број помињања конкретног имена (личности) у "поглављу" $X(T)$.

5) Број помињања у "поглављу" $X(T)$ неког другог текста.

Избор таквих карактеристика је веома велик. Свака од њих као што видимо приписује свакој години T описаној у тексту неки број. Питање: како се мењају рецимо обими "поглавља" $X(T)$ са променом редног броја (године) T ?

Конструишимо бројевни график, наневши дуж хоризонтале године T , а дуж вертикале бројеве $N(X(T))$ који мере обим "поглавља".

Размотримо сада два различита текста X и Y , од којих сваки описује исти временски интервал (A, B) у историји једне исте државе (регије), коју условно обележимо са G . Јасно да ће графици $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ конструисани за те текстове бити, уопште узев, различити. Наиме, на њихов изглед утичу како личне посебности и интереси аутора текста, тако и општа методичка оријентација у чијим се оквирима стварају ти текстови. Рецимо, монографија из историје уметности датог периода и монографија из војне историје истог периода акценте распоређују суштински различито. Колико су такве разлике важне, тј. да ли ипак постоје такве карактеристике графика обима које су одређене само временским интервалом (A, B) и регијом (државом) G и једнозначно карактеришу већину текстова који описују тај интервал и ту регију?

Испоставља се да важну карактеристику графика обима чине године у којима график има успоне тј. достиже локалне максимуме. Чињеница да у некој години график има скок означава да је та година у тексту описана по-

дробније, рецимо на већем броју страна, него суседне године. Чиме се објашњава таква неравномерност у опису? Једно од објашњења је да је до аутора текста из те године дошло више информација (на пример, већи обим докумената) него из суседних година.

Даље: 1) формулишимо теоријски модел (статистичку хипотезу) која ће омогућити предвиђање које су године из временског интервала (A,B) "детално описане"; 2) математички формализујмо овај статистички модел (хипотезу); 3) проверимо њену тачност на довољно великом конкретном материјалу; 4) кад утврдимо да је модел потврђен, предложимо методу датирања догађаја.

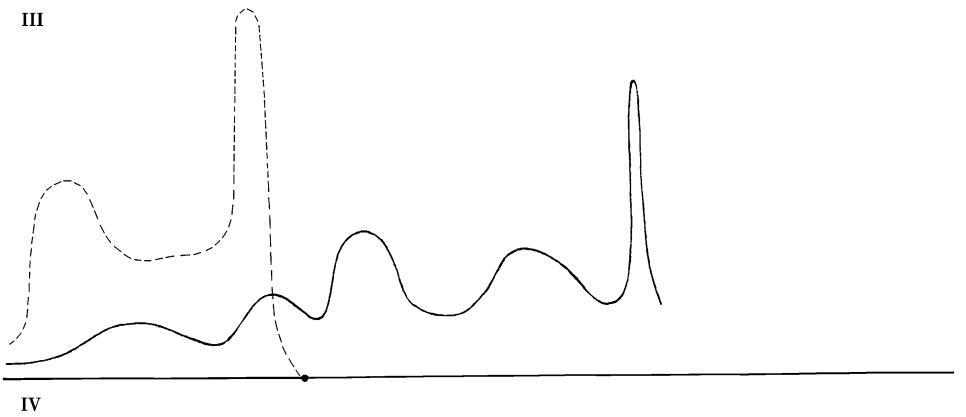
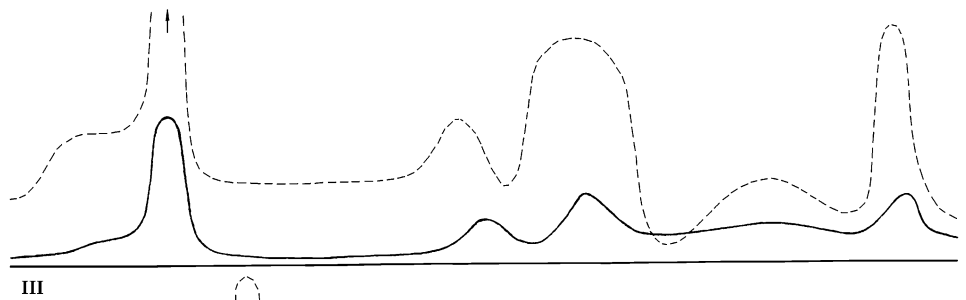
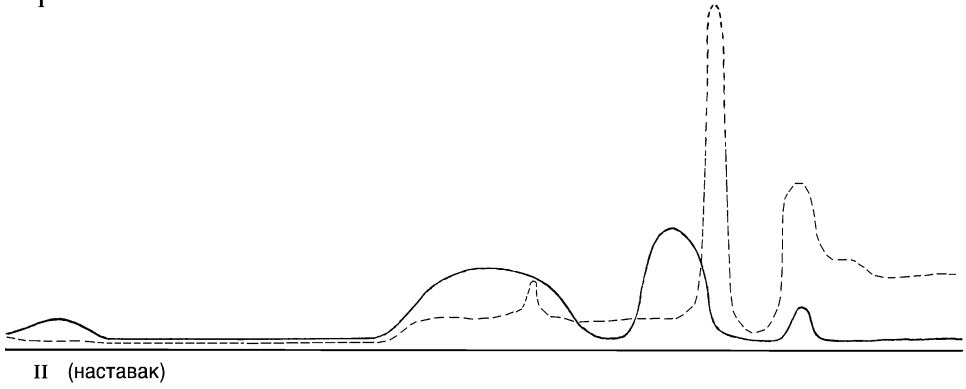
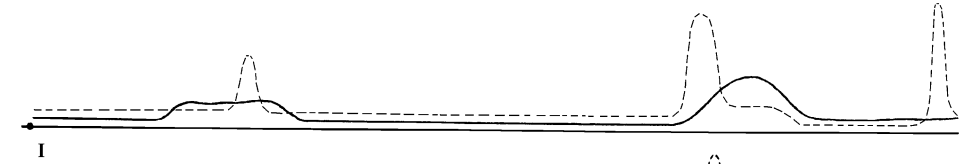
Обележимо са $C(T)$ обим свих текстова написаних о години T од стране савременика те године. Као и горе, конструишимо бројевни график обима. Наравно, тачни изглед тог графика нам данас није познат, пошто се током времена првобитни текстови написани од стране савременика године T постепено губе; до наших дана је дошао само један део. График $C(T)$ можемо назвати график првобитног фонда информација. Нека су у временском интервалу (A,B) савременици најподробније описали неке од година тј. забележили о тим годинама посебно много информације (о разлозима такве неравномерности овде нећемо дискутовати). На језику графика $C(T)$ то значи да график има успоне управо у тим "од савременика детаљно описаним годинама" (сл. 12.1). Какав је механизам губљења и заборављања информације који временом доводи до смањења висине графика $C(T)$ и његове деформације?

Статистички модел (хипотеза): мада се током времена висина графика $C(T)$ смањује, ипак ће од "година, детаљно описаних од савременика" више и остати. Другим речима, године које су савременици подробно описали (у којима је имао успоне график $C(T)$), треба да се поклапају (да буду блиске) са годинама у којима има успоне график $C_P(T)$, где смо са $C_P(T)$ обележили обим текстова из године T , сачуваних до "момента посматрања фонда" године P . Другим речима, график $C_P(T)$ се може условно назвати график "резидуалног фонда информације" сачуване из периода (A,B) до године P . Дакле, у складу са нашом хипотезом, тачке локалних максимума првобитног фонда информација треба да се поклапају (да буду блиске) са тачкама локалних максимума резидуалног фонда информације.

Наш модел је у таквом облику тешко проверити, пошто данас не знамо полазни облик графика $C(T)$. Међутим, тај модел има једну последицу која допушта проверу.

Функције обима углађене (упросечене)

----- Ливије
————— Сергејев

Сл. 12. .1

Нека извесни хроничар X ствара хронику (летопис) о догађајима из периода (A, B) . Природно је претпоставити да ће у том циљу он пажљиво проучити све документе из раздобља (A, B) сачуване до његовог времена. Другим речима, хроничар ће изучити документе резидуалног фонда информације $C_P(T)$, где је P година (или године) активности датог хроничара X . Као резултат појавиће се хроника X подељена на "поглавља" $X(T)$, заснована на резидуалном фонду $C_P(T)$.

Статистички модел (хипотеза): стварајући своју хронику, хроничар ће детаљније описати оне године из којих је до њега дошло више информације (и следствено томе, мање детаљно ће описати оне године из којих је до њега дошло мање информације).

То значи (ако је модел тачан) да ће график обима $N(X(T))$ имати пикове управо оних година (на интервалу (A, B)) у којима има пикове график резидуалног фонда $C_P(T)$. Међутим, пошто се тачке пикова графика $C_P(T)$ поклапају са тачкама пикова графика првобитног фонда $C(T)$, може се очекивати да се тачке пикова графика $N(X(T))$ поклапају (блиске су) са тачкама пикова графика првобитног фонда $C(T)$.

Последица: ако два разна хроничара X и Y описују историју региона G из раздобља (A, B) (а сами нису савременици описаних догађаја), тачке максимума графика обима $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ треба да се "поклапају" (буду блиске).

Коментар: поменуте тачке пикова блиске су тачкама пикова истог графика $C(T)$, а због тога треба да буду и међусобно блиске (за различите текстове X и Y који описују исте догађаје из раздобља (A, B)).

Формулишимо сада принцип корелације максимума функција обима. Претходна размишљања могу нам послужити као путоказ.

Принцип корелације максимума: а) ако су два текста X и Y несумњиво зависна (тј. описују практично исте догађаје епохе (A, B) региона G), онда тачке пикова графика обима $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ треба међусобно да корелирају (да буду блиске); б) ако су два текста X и Y несумњиво независна (тј. или описују несумњиво различите регионе, или несумњиво разне епохе и разне догађаје), тачке пикова графика $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ не треба да корелирају.

Преостале текстове, тј. оне који нису ни несумњиво зависни ни несумњиво независни назовимо неутралним. У односу на њих не тврди се ништа.

Због важности модела, прокоментаришимо га детаљније. Дакле, увели смо у разматрање два графика: график обима првобитног фонда и график обима резидуалног фонда. Други график зависи од године P за коју рачунамо обим преосталих текстова. У складу са хипотезом, тачке локалних максимума треба да корелирају. Другим речима, оба графика треба да имају истовремене пикове на временском интервалу (A, B) . Пошто нам је график $C(T)$ непознат, тешко је проверити модел у том облику. Међутим, можемо проверити једну од његових последица (принцип корелације максимума): године које је детаљно описао аутор X треба да се подударају са годинама које је детаљно описао аутор Y , за било која два текста који описују исти временски интервал и исту земљу, тј. графици $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ треба да имају пикове у истим годинама.

То је тврђење прилично природно: пошто оба аутора који описују исти временски интервал (који је за њих прошлост) нису више савременици описаних догађаја, они се ослањају на неки скуп древних докумената, који су до њих дошли из описиване епохе. Али пошто је тај сачувани скуп докумената заједнички за оба аутора, обојица ће подробније описати године о којима је сачувано више информација.

Наравно, за стварне графике истовременост пикова може бити само приближна. Ради оцене у којој су мери пикови оба графика истовремени, математички апарат статистике омогућује да се уведе одређени број $L(X,Y)$ који мери непоклапање година подробно описаних у тексту X и година подробно описаних у тексту Y . Ако посматрамо уочену близину пикова оба графика као случајни догађај, број $L(X,Y)$ једнак је вероватноћи тог догађаја (тј. допушта такву интерпретацију). Што је тај број мањи, тим се боље поклапају године детаљно описане у X са годинама детаљно описаним у тексту Y . Дајмо сад математичку дефиницију коефицијента $L(X,Y)$. Приметимо да се може увести више таквих коефицијената. Размотримо временски интервал (A,B) и график $N(X(T))$ који достиже локалне максимуме у неким тачкама $C_1, \dots, C_{p-1}$. Једноставности ради, сматрамо да се сваки максимум (пик) достиже тачно у једној тачки. Те тачке (године) разбијају интервал (A,B) на одсечке, уопште узев, различите дужине. Мерећи дужине тих одсечака (у годинама) тј. растојања између тачака суседних локалних максимума, добијамо низ целих бројева $(X_1, \dots, X_p)$. Овај се низ може представити као вектор $C(X)$ у еуклидском простору димензије p . На пример, у случају два максимума (тј. ако је $p=3$) добијамо вектор $C(X)=(X_1, X_2, X_3)$ у тродимензионом простору. За други текст Y добићемо, уопште узев, друкчији вектор $C(Y)$. При томе се може сматрати да вектори $C(X)$ и $C(Y)$ имају исти број координата, тј. одговарајући графици једнаке бројеве максимума. Заиста, ако то није тако, неки од максимума се могу сматрати вишеструким, а дужине одговарајућих одсечака (који одговарају вишеструким максимумима) једнаким нули. Фиксирајмо за сада варијанту увођења вишеструких максимума. Та је операција, наравно, неједнозначна. Уочимо скуп свих целобројних вектора $C=(B_1, \dots, B_p)$ који задовољавају услове: $B_1 \geq 0, \dots, B_p \geq 0$; и $B_1 + \dots + B_p = B - A$ тј. ти вектори имају ненегативне целобројне координате, збир координата је сталан и једнак величини $B - A$ тј. дужини интервала (A,B) . Обележимо скуп свих таквих вектора са $\mathcal{I}$. Јасно је да вектори $C(X)$ и $C(Y)$ припадају том скупу. Фиксирајмо сада вектор $C(X)$ и размотримо све целобројне векторе $C=(B_1, \dots, B_p)$, који припадају скупу $\mathcal{I}$ и осим тога задовољавају услов

$$(B_1 - X_1)^2 + \dots + (B_p - X_p)^2 \leq (Y_1 - X_1)^2 + \dots + (Y_p - X_p)^2.$$

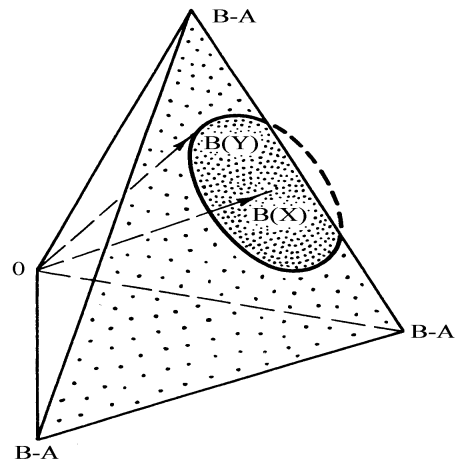
Скуп свих таквих вектора обележимо са K . Математички се ти вектори описују као удаљени од вектора $C(X)$ за растојање које није веће од растојања између вектора $C(X)$ и $C(Y)$. Овде под растојањем између вектора подразумевамо растојање између њихових крајева. Израчунајмо колико вектора има у скупу K и колико у скупу $\mathcal{I}$. Добијене бројеве обележимо са $f(K)^{26}$ и $f(\mathcal{I})$ респективно. У својству коефицијента $L(X,Y)'$ узмимо однос та два броја тј.

²⁶У оригиналу $\chi(K)$, од речи "частота" (фреквенција) - прим. прев.

$L(X,Y)'=f(K)/f(\mathcal{M})$ (број вектора у скупу K)/(број вектора у скупу $\mathcal{M}$). Пошто је скуп K део скупа $\mathcal{M}$, то је $0 \leq L(X,Y)' \leq 1$. Ако се вектори $C(X)$ и $C(Y)$ поклапају, онда $L(X,Y)'=0$, а ако су далеки, онда је број $L(X,Y)'$ близак јединици (или чак једнак јединици). Цела ова конструкција урађена је под претпоставком да смо изабрали неку варијанту увођења вишеструких максимума. Сада размотримо све такве варијанте, за сваку од њих израчунајмо $L(X,Y)'$ и као $L(X,Y)$ узмимо најмањи од свих тако добијених бројева. Ако сматрамо да вектор $C=(B_1, \dots, B_p)$ на случајан начин пролази све векторе скупа $\mathcal{M}$, при чему са истом вероватноћом може бити у било којој тачки тог скупа (тада се каже да случајни вектор C има равномерну расподелу на скупу $\mathcal{M}$), онда дефинисани број $L(X,Y)$ допушта вероватносну интерпретацију и једнак је вероватноћи случајног догађаја који се састоји у томе да се тај случајни вектор C налази на растојању од вектора $C(X)$ не већем него што је растојање између $C(X)$ и $C(Y)$. Што је та вероватноћа мања, то је мање случајна близина вектора $C(X)$ и $C(Y)$, тј. њихова близина указује на постојање зависности између њих, тим јаче што је број $L(X,Y)$ мањи.

Равномерност расподеле случајног вектора C на скупу $\mathcal{M}$ може се образложити тиме да вектор C представља тачке максимума функције обима "поглавља" текстова који описују дати период (A,B) , а пошто наш модел репродукује механизам губитка информације, једнако је вероватан губитак било ког документа који описује неке догађаје из (A,B) . Приликом нестанка на пример архиве, једнако је вероватно уништење било ког текста. Са друге стране, исправност нашег модела ће бити потврђена (в. даље) рачунским експериментом, што такође указује на допустивост коришћења хипотезе о равномерној расподели случајног вектора C .

Очигледности ради, разјаснимо смисао броја $L(X,Y)$ на примеру графика са два максимума; у том случају је $C(X) = (X_1, X_2, X_3)$, $C(Y) = (Y_1, Y_2, Y_3)$, оба вектора се завршавају на једнакостраничном троуглу $\mathcal{M}$ који на три координатне осе у тродимензионом простору одсеца исти број $B-A$ (сл. 12.2). Ако растојање од тачке $C(X)$ до тачке $C(Y)$ обележимо са $|C(X)-C(Y)|$, скуп тачака K (в. горе) се добија као пресек троугла $\mathcal{M}$ и кугле чији је центар у тачки $C(X)$, а радијус јој је једнак $|C(X)-C(Y)|$. После тога треба пребројати "целе тачке" тј. тачке са целобројним координатама - у скупу K и у скупу $\mathcal{M}$ и израчунати однос добијених бројева, што нам и даје $L(X,Y)$.

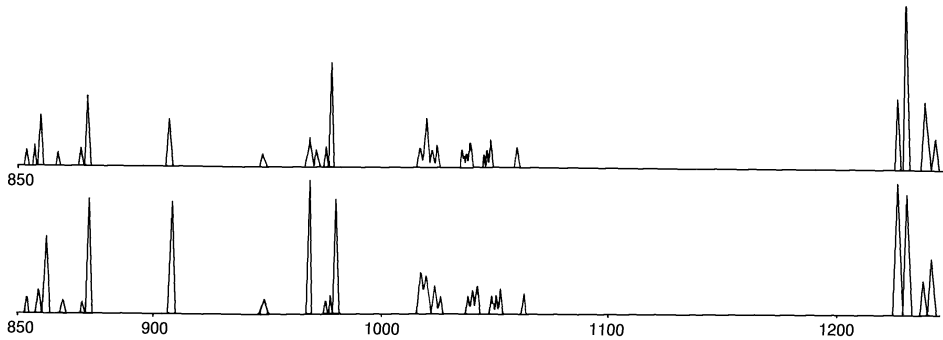
Сл. 12. .2

Код конкретних израчунавања, посебно у случајевима када су бројеви p , $B-A$ велики, zgodно је користити нешто друкчији начин израчунавања коефицијента $L(X,Y)$. Пошто је пребројавање целих тачака прилично тешко (и најчешће се може извести само приближно), можемо од самог почетка као $L(X,Y)_0$ узимати однос $((p-1)$ -димензиона запремина скупа K)/ $((p-1)$ -димензиона запремина скупа III) где се III дефинише као скуп тачака $C=(B_1, \dots, B_p)$ таквих да су сви бројеви $B_1, \dots, B_p$ ненегативни и да им је збир једнак $B-A$, а скуп K - то су тачке скупа III удаљене од тачке $C(X)$ не више него што је то $C(Y)$. На пример, за $p=3$ (случај два максимума), за $L(X,Y)_0$ узимамо однос (површина скупа K)/(површина троугла III). Наравно, за мале p и $B-A$ бројеви $L(X,Y)$ и $L(X,Y)_0$ су различити, али за велике p и $B-A$ они су приближно једнаки и због тога, не чинећи велику грешку, можемо оцењивати удаљеност $C(X)$ од $C(Y)$ помоћу броја $L(X,Y)_0$ који се лакше рачуна. Математичке формуле за израчунавање $L(X,Y)_0$ в. у [7, стр. 107]. Побољшања модела: 1) при раду са конкретним графицима треба вршити њихово равнање, на пример, "усредњујући по суседима" у свакој тачки, рачунајући сваки пут (после усредњавања) број $L(X,Y)$ и узимајући затим најмањи од добијених бројева; 2) ради веће инваријантности треба радити не са два засебна текста X и Y , већ са две групе текстова, вршећи усредњавање графика. Број $L(X,Y)$ можемо назвати *BCPP* - вероватноћа случајног поклапања година подробно описаних у X и Y . Принцип корелације максимума ће бити потврђен ако за већину парова текстова који описују исте догађаје у историји једне државе, њихови графици $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ имају пикове практично истих година. Резултат рачунског експеримента, који је аутор извео 1978-1980. год. рачунајући бројеве $L(X,Y)$ за неколико десетина парова конкретних историјских текстова (хроника, летописа и сл.) показао је да коефицијент $L(X,Y)$ добро разликује зависне и независне парове текстова. Утврђено је да за све обрађене парове реалних текстова X и Y који описују несумњиво различите догађаје (различите историјске епохе или разне државе), тј. за независне текстове, број $L(X,Y)$ варира од 1 до 1/100 (са бројем локалних максимума од 10 до 15). Напротив, ако су текстови X и Y зависни тј. описују исте догађаје, број $L(X,Y)$ не прелази 10^{-8} (за исти број максимума). Наведимо типичне примере.

Пример 1. X је монографија В.С. Сергејева "Преглед историје Древног Рима", т. 1-2 ([142], [148]), Y "Римска историја" Т. Ливија, т. 1-6 [195]. Овде је $A=757$. год. п.н.е., $B=287$. год. п.н.е., оба текста су зависна, описују исту епоху (в. сл. 12.1). Види се да графици имају пикове практично истовремено. Овде је $L(X,Y)=2 \cdot 10^{-12}$ тј. ако уочену близину тачака пикова сматрамо случајним догађајем, његова вероватноћа је изузетно мала.

Пример 2. X је Никифорски летопис, Y Супрасалски летопис [98]; овде је $A=850$. год. , $B=1256$. год. Оба графика имају 31 пик и достижу их практично истовремено. Овде је $L(X,Y)=10^{-24}$ (сл. 12.3).

Сл. 12. .3

Пример 3. X је Холмогорски летопис [98], Y - "Ἰστορία πόλεως Ῥώμης"; овде је $A=850$. год. , $B=1000$. год. Оба графика достижу пикове практично истовремено. И опет, то није случајност већ правилност, иначе би била реализована једна од 10^{15} могућности, јер је $BCPI=10^{-15}$.

Пример 4. X је "Историја града Рима у Средњем веку" Ф. Грегоровијуса, т. 1-5 [41]; Y "Liber Pontificalis" (Т. Mommsen, Gestorum Pontificum Romanorum, 1898). Овде је $L(X,Y)=10^{-10}$ тј. ако претпоставимо случајност, била би реализована једна од 10 милијарди могућности.

И тако даље. У свих неколико десетина обрађених примера текстова (несумњиво зависних и несумњиво независних) модел је потврђен. На тај начин, успешно су откривене правилности које омогућују да се статистички карактеришу текстови који описују исти временски интервал, исте догађаје, један регион. У исто време, како показују експерименти, ако насупротив томе два текста описују несумњиво различите временске интервале или разне регионе, графици обима $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ имају пикове у разним годинама, што потврђује узајамну независност ових текстова и исправност модела. У том случају, типична вредност коефицијента $L(X,Y)$ (уз број локалних максимума од 10 до 15) варира од 1 до 1/100. Наведимо типичан пример. Нека су X и Y - прва и друга половина текста "Преглед историје Древног Рима" од Сергејева ([142], [148]), који описују разне периоде: 520-380 год. п.н.е. и 380-240 год. п.н.е. респективно. Прорачун $L(X,Y)$ даје овде 1/5. Ова вредност се јако разликује од типичних вредности 10^{-12} - 10^{-6} за несумњиво зависне текстове (са аналогним бројем максимума).

Горе смо користили бројчану карактеристику "поглавља" као што је његов обим. Међутим, како су истраживања показала, аналогне статистичке законитости (за велике текстове) појављују се и за друге карактеристике: број имена у "поглављу" и сл. (в. горе). Формулишимо још једну последицу бр. 2 основног модела. Ако два текста описују исте догађаје (исти временски интервал и исти регион), за сваки пар наведених бројчаних карактеристика одгова-

рајући графици имају пикове у (приближно) истим годинама. Другим речима, ако је нека година у оба текста описана детаљније него суседне године, повећаће се (локално) број помињања те године у оба текста, увећаће се број имена поменутих у тој години у оба текста итд. Провере последице бр. 2 су је такође потврдиле на конкретним несумњиво зависним текстовима [7, стр. 110-111]. Дакле, може се успешно поредити график обима "поглавља" текста X и график који показује колико је имена поменуто у сваком "поглављу" у тексту Y .

12.2. Метода датирања

На основу ових статистичких правилности добијамо методу датирања догађаја чији су апсолутни датуми (тј. у односу на јулијански календар) из ових или оних разлога изгубљени. Нека је Y текст који описује неки временски интервал (C,D) у историји региона G' у нама непознатом систему рачунања година (на пример, године T се одбројавају од оснивања неког града или од крунисања неког цара и сл.). Израчунајмо бројчане карактеристике тог текста (в. горе), на пример обим "поглавља" $N(Y(T))$. Размотримо све друге текстове са познатим апсолутним датирањем описаних у њима догађаја. За све те текстове, који описују све могуће временске интервале и регионе (градове, државе) израчунајмо обиме "поглавља". Ако успемо да нађемо већ датирани текст X који описује неки временски интервал (A,B) (чија је дужина једнака дужини (C,D)) и регион G , за који график обима $N(X(T))$ има пикове у (приближно) истим тачкама као и график обима $N(Y(T))$ (приликом преклапања интервала (A,B) и (C,D)), то значи да оба текста "изгледају" као несумњиво зависни и вероватно говоре о истим стварним догађајима. Другим речима, настаје хипотеза да се временски интервали (A,B) и (C,D) поклапају и да се региони G и G' поклапају. На тај начин, ако утврђена "истовременост" пикова графика обима $N(X(T))$ и $N(Y(T))$ није случајна (тј. ако вредност коефицијента $L(X,Y)$ долази у зону вредности коефицијента L за несумњиво зависне текстове), ослањајући се на основни модел који се показао исправним и на његове две последице, може се са довољно великом сигурношћу (тим већом што је број $L(X,Y)$ мањи) извести закључак о могућој статистичкој близини (статистичкој зависности) догађаја описаних у тим текстовима. При томе оба текста могу бити различите спољашњости, на пример могу то бити две варијанте исте хронике, али написане у разним земљама, на разним језицима и сл. Ова се метода може проверити на средњовековним текстовима са већ познатим поузданим датирањем.

Пример 1. Двински летописац (кратка редакција), описује догађаје на 327-годишњем интервалу [96]. Покушајмо да датирамо догађаје које он описује коришћењем наведене методе. Прегледајући сав списак руских летописа, објављених у "Потпуном зборнику руских летописа" (све до тома 35), проналазимо текст X , чији график обима има пикове практично у истим годинама као график обима текста Y . Прорачун даје $L(X,Y) = 2 \cdot 10^{-25}$. Дакле, веома је вероватно да та два текста описују (приближно) исте догађаје, тј. датирали смо догађаје

описане у Y . Текст X је опширна редакција Двинског летописца [96] која описује интервал од 1390. до 1717. год. Добијено датирање текста Y се поклапа са његовим традиционалним датирањем, што потврђује ефикасност наше методе.

Пример 2. Y је Академски летопис [98]. Следећи горе описани поступак, налазимо текст X - део Супрасалског летописа [98] где је $A=1336$. год., $B=1374$. год. График обима $N(X(T))$ има пикове практично у истим годинама као и график обима $N(Y(T))$. Овде је $L(X,Y)=10^{-14}$. Добијено датирање текста Y се поклопило са његовим уобичајеним датирањем.

Обрађено је неколико десетина примера, и у свим случајевима датирање које даје наша метода поклопило се са раније познатим.

Принцип корелације максимума смо изложили у грубом облику, не удубљујући се у многобројне статистичке детаље, следећи један циљ - да нас читалац брже разуме. У исто време строго математичко излагање методе и њених побољшања захтева битно више детаља. Читаоца који жели да се удуби у описану методу упућујемо на ауторове научне публикације [333], [7]. Даљи развој и побољшања идеје в. у радовима В.В. Фјодорова и А.Т. Фоменко [335], В.В. Калашњикова, С.Т. Рачова, А.Т. Фоменко [348]. Испоставило се још да се принцип корелације максимума најјаче испољава код поређења текстова приближно једнаког укупног обима, који имају приближно исту "густину описа". Осим тога, показало се да у неким случајевима за несумњиво зависне текстове корелирају не само тачке локалних максимума, већ и саме функције обима (што представља необичну појаву). То се дешава код поређења "прилично сиромашних" текстова, тј. текстова који садрже велике лакуне - велике временске интервале који нису приказани у хроници. Испоставило се да формирање "прилично сиромашних" хроника подлеже принципу "уважавања информације" (или принципу очувања раритета), који су открили С.Т. Рачов и А.Т. Фоменко. Прелиминарна истраживања у овом новом правцу као и саму формулацију принципа уважавања информације в. у раду [349]. Принцип корелације максимума се показао корисним и у задацима који излазе из оквира анализе древне хронологије. На пример, он је био успешно употребљен (у трагању за зависним текстовима) у анализи неких руских летописа из периода "немира" краја XVI - почетка XVII в. у радовима Л.Е. Морозове и А.Т. Фоменко ([350], [347]).

Даља истраживања варијанти принципа корелације максимума и његових последица воде сада С.Ј. Жолков, А.В. Колбасов и аутор. Ови ће резултати бити објављени посебно.

13. Метода препознавања династија

Претпоставимо да је пронађен текст, који описује непознату династију владара са наведеним трајањима њиховог владања. Да ли је та династија нова, до сада нам непозната, или је то једна од познатих династија, описана у термин-

има необичним за нас (на пример, промењена имена владара и сл.)? Одговор даје метода коју ћемо изложити.

Уочимо k узастопних реалних владара државе (назовимо тај низ реалном династијом или p -династијом). Често се иста реална династија описује у разним документима и при томе са разних гледишта (различито се оцењује делатност владара итд.). Али постоје "инваријантне" чињенице, чији опис у мањој мери зависи од симпатија хроничара, на пример трајање владавине: обично нема посебних разлога због којих би хроничар знатно искривио тај број. Па ипак, пред хроничарима често настају потешкоће приликом израчунавања трајања владавине цара, које понекад доводе до тога да разни хроничари наводе у хроникама или таблицама различите бројеве који по њиховом мишљењу представљају трајање владавине истог цара. На пример, то се понекад дешава за фараоне у Блеровим "Хронолошким таблицама" [85] и Бругшовим таблицама [317]. Дакле, сваки хроничар, који описује реалну династију на свој начин израчунава дужине владања царева и добија низ бројева $(A_1, \dots, A_k)$, где број A_p представља (можда погрешно) реалну дужину владања цара са редним бројем p . Тај низ бројева назовимо бројчаном династијом или β -династијом²⁷. Други хроничар, описујући исту реалну династију ће можда приписати тим царевима друге дужине владавине и добиће другу бројчану династију $(B_1, \dots, B_k)$. На тај начин, иста реална династија описана у разним хроникама може бити у њима представљена различитим β -династијама. Нека је пронађен документ који описује непознату нам бројчану династију. Да није та бројчана династија варијанта описа неке већ (из других хроника) познате реалне династије? Размотримо две β -династије, представљене са два низа бројева. Хипотеза - принцип малих деформација: ако се две бројчане династије мало међусобно разликују, оне представљају исту реалну династију (у том случају ћемо бројчане династије називати зависним); ако пак две бројчане династије представљају две различите реалне династије, бројчане династије ће се знатно разликовати међусобно (у том случају зваћемо их независним). Близину или удаљеност две бројчане династије M и N мерићемо коефицијентом $D(M, N)$ који се израчунава аналогно $L(X, Y)$. Број $D(M, N)$ такође има смисао вероватноће. Дајмо дефиницију $VSPD=D(M, N)$ - вероватноће случајног поклапања династија M и N .

Нека је D довољно велики коначан скуп реалних династија (p -династија) дужине k ; сваку од њих можемо представити као вектор у еуклидском простору димензије k . На основу обраде великог броја хроника биле су издвојене следеће грешке, које су најчешће доводиле до разногласја у одређивању дужина владања: а) замена места двају суседних владара, б) замена два владара једним, чије је трајање владавине једнако збиру трајања њихових владавина, в) нетачност у израчунавању дужине владања: што је већа та дужина, то је већа грешка приликом њеног израчунавања. Ова три основна типа грешака се могу описати математички. Нека вектор P (p -династија) припада скупу D ; вектор C назовимо виртуалном варијацијом вектора P , $C=V(P)$, ако се свака од координата C_a вектора C поклапа или са једном од следеће три координате вектора P : P_a .

²⁷У оригиналу β -династија, од речи "число" (број) - прим. прев.

1, P_a, P_{a+1} , или са бројем $P_a + P_{a+1}$. Јасно је да сваки вектор $C = V(P)$ можемо посматрати као бројчану династију (δ -династију) добијену из P -династије P као резултат прва два типа грешака: (а) и (б). Нека је $V(D) =$ унија свих вектора $C = V(P)$ где P пролази кроз D . Остаје да се моделира грешка типа (в). Нека је на позитивној полуоси $T \geq 0$ задата функција $\Phi(T) \geq 0$ (у применама улогу $\Phi(T)$ ће играти густина вероватноће случајне променљиве η са познатим законом расподеле). Ставимо $h(T) = H^{-1}(\Phi(T))$ где је $H^{-1}(S)$ монотono опадајућа функција на полуоси $S \geq 0$. На пример, $H^{-1}(S) = 1/S$. Функцију h назовимо амплитудом грешака, H - карактеристичном функцијом грешака. Ако је η - дискретна случајна променљива, $h(T)$ је тим веће што са мањом вероватноћом η узима вредност T . Нека је T дужина владања, $\eta(T)$ број владара који су владали T година. У [7] је израчунат тај експериментални хистограм фреквенција. Ако је T вредност коју η узима са већом вероватноћом, амплитуда грешака се смањује (тј. невелике дужине владања се лакше обрађују него ретке - дуге дужине). Даље, израчунајмо функцију $h(T)$ за наведену густину расподеле вероватноће случајне променљиве - дужине владања [7, стр. 115]. Поделитемо одсечак $(0, 100)$ целобројне осе T на интервале $(10T, 10T+9), 0 \leq T \leq 9$; тада се испоставља да је

$$h(T) = \begin{cases} 2, & \text{ако је } T = 0,1 \\ 3, & \text{ако је } T = 2 \\ 5(T-1), & \text{ако је } 3 \leq T \leq 9 \end{cases}$$

Уочимо у еуклидском простору димензије k паралелолипед $\Pi(M, N)$ чије су нормалне пројекције $\Pi_a = A_a \pm (|A_a - B_a| + h(A_a))$ на координатне осе задате са

$$\Pi_a = \begin{cases} A_a \pm (|A_a - B_a| + 2) & \text{ако } 0 < A_a < 20 \\ A_a \pm (|A_a - B_2| + 3) & \text{ако } 20 \leq A_a < 30 \\ A_a \pm (|A_a - B_a| + 5([A_a/10] - 1)) & \text{ако } 30 \leq A_a \leq 20 \end{cases}$$

Овде је $[A]$ цели део броја A . Дакле, ако је $0 < A_a < 20$, вредности A_a и B_a се посматрају са тачношћу до ± 1 (тј. толика је грешка допуштена приликом њиховог мерења); ако је $20 \leq A_a < 30$, допуштена грешка је $\pm 3/2$ итд. Дакле, моделиран је трећи тип грешака, допуштен приликом израчунавања дужине владања. Остало је да се моделира околност да се чињеница припадности тачке C из $V(D)$ паралелолипеду $\Pi(M, N)$ може разматрати само приближно. Да бисмо то моделирали, учинимо границу паралелопипеда Π "неоштром", приближном. Нека је r фиксирани број. Уочимо реални вектор P из D чијих је бар r координата P_a садржано у пројекцијама Π_a паралелопипеда Π и чија је нека виртуална варијација $C = V(P)$ ушла у Π . Такве векторе P из D назовимо r -блиским паралелолипеду Π . У рачунском експерименту узимана је вредност $r = 1 + 2/3n = 11$ (уз $n = 15$) по правилу "две трећине". Дефинитивно сад одредимо околину $O(M, N)$: то је унија паралелопипеда Π и свих виртуалних варијација вектора P из D који су r -блиски Π . Уведимо $D(M, N)$ као однос

$$D(M, N) = K/F$$

где је K број вектора скупа $V(D)$ који су доспели у околину $O(M,N)$ (при томе се не рачунају виртуалне варијације самих вектора M и N различите од M и N), F - број вектора у скупу $V(D)$.

Коефицијент $D(M,N)$ има једноставну вероватносну интерпретацију, и може се условно назвати *ВСПД* (в. горе). Конструирамо на основу скупа $V(D)$ функцију ϕ густине вероватноће. Поделимо еуклидски простор на довољно мале стандардне кубове тако да ниједна тачка из $V(D)$ не доспе на границу било ког куба. Ако је x унутрашња тачка куба, ставимо $f(x)=(\text{број тачака скупа } V(D) \text{ које су доспеле у куб})/(\text{број тачака у скупу } V(D))$; ако пак тачка x лежи на граници куба, ставимо $\phi(x)=0$. Тада је очигледно да је број $D(M,N)$ у ствари интеграл функције ϕ по скупу $O(M,N)$ уз услов да се $O(M,N)$ састоји од кубова наше поделе. Пошто се моделирају приближни прорачуни, можемо сматрати да је тај услов испуњен јер је граница скупа $O(M,N)$ "неопштра". То значи да се број *ВСПД* може разматрати као вероватноћа тога да случајни вектор чија расподела има функцију густине ϕ падне у околину $O(M,N)$ са центром у тачки M и "радијуса" $|A_a - B_a| + h(A_a)$ (в. горе).

Принцип малих деформација је проверен на основу коефицијента *ВСПД*. Ако је принцип тачан, за несумњиво зависне бројчане династије коефицијент *ВСПД* треба да буде мали, а за несумњиво независне - велики. Ради контроле коришћене су хронолошке таблице Ж. Блера [85], које садрже практично све хронолошке податке из историје Европе, Средоземља, Блиског Истока, Египта од 4000. год. п.н.е. до 1800. год. Ови су подаци били допуњени списковима владара из других таблица и монографија, и то: [36], [41], [65], [122], [142], [148], [150], [164], [269]. Под династијом ћемо подразумевати низ фактичких владара државе без обзира на њихово титулисање и родбинске везе. Због постојања сувладара настају тешкоће у уређивању ових владара у низ; прихватимо најједноставнији принцип уређивања - по срединама периода владавине. Низ бројева који представљају трајања владавине свих владара у току целе историје државе (тј. дужина низа се не ограничава) називамо династичким током, а његове поднизове добијене одбацивањем ових или оних сувладара - династичким струјама. Од струје се захтева да буде монотона тј. да средине трајања владавине које су ушле у струју монотонно расту, и да буде потпуна тј. да без пропуста и прекида покрива цео период који струја обухвата (преклапања су допуштена). У реалним ситуацијама из разумљивих разлога ови захтеви могу бити унеколико нарушени. На пример, из приче хроничара може изостати година интеррегнума и сл.; због тога треба допустити незнатне прекиде (не дуже од године) и три типа грешака: (а), (б), (в), описаних и моделираних горе. Постоји још један разлог нарушавања јасне формалне слике. Он се састоји у томе да је понекад тешко са сигурношћу утврдити време почетка владавине (на пример, да ли га рачунати од момента фактичког доласка на власт или од момента формалног седања на престо), док са крајем владавине обично нема никаквих потешкоћа (најчешће је то смрт владара). Долазимо до неопходности "удвајања" владара или чак његовом разматрању у три варијанте (већи се број, на срећу, у пракси не појављује). Све ове варијанте су биле укључене у заједнички ток, при чему

је захтевано да ниједна струја не садржи две различите варијанте исте владавине.

За све државе из поменутих региона и временског интервала састављен је (на основу набројаних таблица) потпуни списак D свих β -династија, које представљају све p -династије које се састоје од 15 владара у низу. Наводимо основне династије које су ушле у списак D : римски епископи и папе, сарацени, јудејски првосвештеници, гркобактријци, егзарси у Равени, династије Египта, Византије, Римске империје, Шпаније, Русије, Француске, Италије, Отоманске империје, Шкотске, Лакедемона, Немачке, Шведске, Данске, Израела, Вавилона, Сирије, Сициона, Јудеје, Португала, Парћанског царства, Босфорског царства, Македоније, Пољске, Енглеске. Рачунски експеримент који је извео аутор (уз помоћ М. Замалетдинова и П. Пучкова) потврдио је теоријски модел. Наиме, испоставило се да за несумњиво зависне β -династије из списка $V(D)$ (конструисаног на основу списка D како је горе описано) $VSPD$ никада не прелази 10^{-8} и најчешће варира од 10^{-12} до 10^{-10} . У списку $V(D)$ има приближно $15 \cdot 10^{11}$ династија. То значи да, ако би уочена близина две зависне β -династије била случајан догађај, он је изузетно редак и значи да се реализовала једна од сто милијарди могућности. Ако пак две β -династије представљају две несумњиво различите p -династије, онда $VSPD$ никад није мањи од 10^{-3} тј. велик је. Овде наравно нису важне апсолутне вредности коефицијента $VSPD$ већ разлика између "зависне зоне" и "независне зоне". Постоји суштинска разлика између несумњиво зависних и несумњиво независних династија.

Дакле, у скупу свих β -династија могу се издвојити оне од њих које представљају исту p -династију. То су управо они парови β -династија за које $VSPD$ не прелази 10^{-8} . Одавде се добија метода датирања β -династија. Нека је у древном тексту описана непозната β -династија C . Ако се у списку β -династија (в. горе) налази таква β -династија M да $D(M,C)$ не прелази 10^{-8} , веома је вероватно да су то две статистичке варијанте описа исте p -династије, чије нам је датирање већ познато. На тај начин датирамо β -династију C и са њом повезане догађаје. Ако се пак међу нама познатим β -династијама не налази ниједна династија "блиска" C , то највероватније значи да документ који описује β -династију C , описује нове, раније непознате догађаје.

14. Метода проналажења дупликата и уређивања догађаја

Ова метода омогућује налажење хронолошки исправног редоследа појединих фрагмената текста или текстова, проналажење дупликата (понављања) на основу анализе, на пример, личних имена која се у тексту помињу. Краткоће ради, фрагмент текста који описује догађаје једног покољења назовимо "поглавље-покољење". Сматраћемо да је средње трајање "покољења" - средње трајање владања реалних царева, забележених у хроникама које су дошле до нас. То је средње трајање аутор израчунао приликом обраде Блерових таблица и оно је једнако 17,1 година.

Приликом рада са реалним текстовима издвајање "поглавља-покољења" је понекад скопчано са тешкоћама, због чега смо се у таквим случајевима ограничавали само на приближно разбијање текста на делове.

Нека текст X описује догађаје на довољно дугом временском интервалу (A, B) , у чијем току се променило најмање неколико покољења учесника. Нека је текст X разбијен на "поглавља-покољења" $X(T)$, где је T редни број покољења (описаног у тексту $X(T)$) у оној нумерацији "поглавља" која је забележена у датом тексту. Питање: да ли су исправно нумерисана (уређена) та "поглавља" у тексту, или пак, ако је та нумерација изгубљена или сумњива, како је реконструисати, како исправно уредити "поглавља" у времену? Формулишимо модел: пуно име = личност. Шта то значи? Ако је временски интервал који хроничар описује дуг, онда, како смо проверили анализом великог броја историјских текстова, у највећем броју случаја учесници имају у тексту различита пуна имена. Пуно име се може састојати од неколико речи (на пример, Александар Македонски). Дакле, број разних лица са истим именима је ништавно мали у односу на број свих личности текста. То је тачно за неколико десетина текстова које је аутор истражио, који описују историју Грчке, Немачке, Италије, Русије итд. Заиста, хроничар је заинтересован за разликовање разних личности своје хронике, ради избегавања забуне. Најједноставнији начин да се то достигне је дати разним лицима различита пуна имена. Ово једноставно психолошко објашњење се потврђује нашим прорачунима. Формулишимо сада принцип пригушења фреквенција, који описује хронолошки исправан поредак "поглавља".

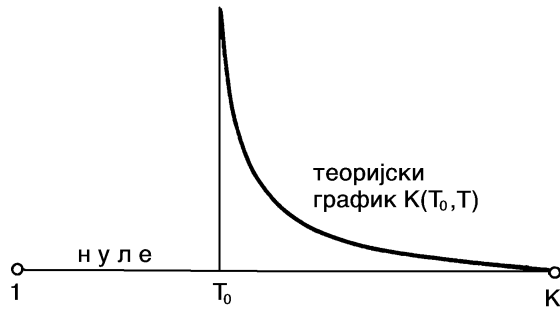
Код правилне нумерације "поглавља-покољења" хроничар, прелазећи са једног покољења на следеће мења и личности, наиме приликом описа претходника покољења са редним бројем T_0 он ништа не говори о личностима тог покољења (пошто се оне још нису родиле), затим приликом описа покољења T_0 хроничар управо ту највише говори о личностима тог покољења, пошто су за њих везани догађаји које описује; најзад, прелазећи на опис следећих покољења хроничар све ређе помиње раније учеснике, пошто описује нове догађаје чији учесници потискују умрле.

Укратко: свако покољење рађа нове историјске личности, приликом смене генерација та се лица мењају, старе личности се заборављају. Пошто су учесници скоро једнозначно одређени пуним именима (име = личност), у даљем ћемо изучавати списак свих имена у тексту. Више од тога, испоставља се да је највећи део имена "једноставан", састављен од једне речи, зато приликом обраде великих текстова са великим бројем имена можемо уочити само "елементарна имена - цигле", разлажући ретка пуна имена на њихове појединачне компоненте.

Уочимо групу имена која су се први пут појавила у тексту у "поглављу-покољењу" са редним бројем T_0 . Број свих помињања (са вишеструкостима) тих имена у "поглављу" обележимо са $K(T_0, T_0)$. Избројмо затим колико се пута иста та имена помињу у "поглављу" са редним бројем T . Добијени број обележимо са $K(T_0, T)$. При томе, ако се исто име понавља неколико пута (тј. вишеструко), бројимо сва таква појављивања. Нацртајмо график, наносећи на

горизонталној оси редне бројеве "поглавља", а на вертикали бројеве $K(T_0, T)$ где је редни број T_0 фиксиран. За свако T_0 добијамо посебан график.

Принцип пригушења фреквенција (реформулација): код хронолошки тачне нумерације "поглавља-покољења" сваки такав график треба да има следећи облик ("у просеку"): лево од тачке

Сл. 14. .1

T_0 график је једнак нули, у тачки T_0 - апсолутни максимум, а затим график постепено опада (сл. 14.1). Назовимо такав график идеалним.

Формулисани принцип (модел) треба експериментално проверити на реалним текстовима. Ако је он тачан и ако су "поглавља" правилно уређена, експериментални графици треба да буду блиски идеалном. Испоставља се да експериментална провера потврђује принцип пригушења фреквенција. Због ограничености простора навешћемо овде само типичне примере.

Пример 1. Ливијева "Римска историја" (Москва, 1887-1889, т. 1-6). Сви графици дела "Историје" који описује период 750-293 год. п.н.е. су практички идентични идеалном, тј. највећи део имена која се по први пут појављују у Ливијевом опису неког покољења, најчешће се помињу од стране Ливија при опису управо тог покољења, а затим се постепено (монотono) заборављају. Дакле, на том примеру се принцип пригушења фреквенција потврђује и редослед "поглавља-покољења" у наведеном делу Ливијеве "Историје" највероватније је хронолошки исправан.

Пример 2. Liber Pontificalis, изд. Т. Момзена "Gestorum Pontificum Romanorum" (1898). Издвојимо из те колекције текстова делове који описују периоде: 1) 300-560. год. , 2) 560-900. год. , 3) 900-1250. год. , 4) 1250-1500. год. Испоставља се да се сви графици $K(T_0, T)$ за текстове 1-4 практично поклапају са идеалним, што поново потврђује принцип пригушења фреквенција.

Уочимо једну од важних последица изведеног експеримента: испоставља се да на знатним временским интервалима није примећена "мода имена" (што није само по себи очигледно). Наравно, поједина древна имена се користе и данас, али како се испоставило проценат таквих имена је ништавно мали у односу на основну масу "изумирућих имена".

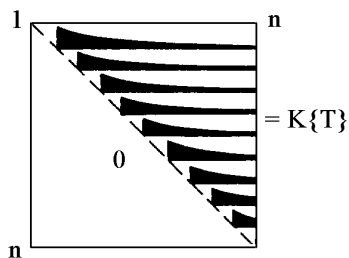
Пример 3. У својству текста X који описује период 976-1341. год. у историји Византије, узета је следећа колекција изворника: 1) Михаил Псел, "Хронографија" (описује период 976-1075. год.) (Москва, 1978); 2) Ана Комнина, "Скраћена прича о делима цара Алексеја Комнина" (описује 1081-1118. год.) (Санкт-Петербург, 1859); 3) Јован Кинам, "Кратки преглед царствовања Јо-

вана и Манојла Комнина" (1118-1185) (Санкт-Петербург, 1859); 4) Никита Хонијат, т. 1, "Историја од почетка царствовања Јована Комнина" (1118-1185) (Санкт-Петербург, 1860); 5) Никита Хонијат, т. 2, "Историја од времена царствовања Јована Комнина" (1186-1206) (Санкт-Петербург, 1862); 6) Георгије Акрополит, "Летопис" (1203-1261) (Санкт-Петербург, 1863); 7) Георгије Пахимер, "Историја о Михајлу и Андронику Палеологу" (1255-1282) (Санкт-Петербург, 1862); 8) Никифор Григора, "Римска историја" (1204-1341) (Санкт-Петербург, 1862).

Ова колекција текстова садржи неколико десетина хиљада помињања имена (са вишеструкостима). Конструисани су графици фреквенција за периоде 976-1200. и 1200-1341. год. Показало се да су сви графици $K(T_0, T)$ практично идентични идеалном.

Пример 4. Ф. Грегоровијус, "Историја града Рима у Средњем веку" [41]. Из тог текста издвојени су делови који описују: 1) 300-600. год., 2) 560-900. год., 3) 900-1250. год., 4) 1250-1500. год. Сваки од њих разбијен је на "поглавља - покољења", колекција имена броји овде неколико десетина хиљада помињања. Принцип пригушења фреквенција је опет потврђен.

Укупно је обрађено неколико десетина великих историјских текстова. У свим случајевима принцип је потврђен. Одавде проистиче метода хронолошки тачног уређења "поглавља - покољења" у тексту (или колекцији текстова), у коме је то уређење нарушено или непознато. Уочимо колекцију свих "поглавља - покољења" текста X и нумеришимо их на неки начин. За сваку "главу" $X(T_0)$ израчунајмо функцију $K(T_0, T)$ за дату нумерацију поглавља. Сви бројеви $K(T_0, T)$ се природно организују у матрицу $K\{T\}$ димензије $n \times n$ где је n укупан број "поглавља".

Сл. 14. .2

У идеалном теоријском случају матрица $K\{T\}$ има изглед приказан на сл. 14.2. Наиме, испод главне дијагонале су нуле, на главној дијагонали - апсолутни максимум у свакој врсти (и колони), а затим сваки график (у свакој врсти) монотono опада. Испоставља се да се аналогна слика пригушења види и за колоне матрице. Наиме, апсолутни максимум сваке колоне се налази на главној дијагонали и са смањењем редног броја T бројеви $K(T_0, T)$ се ("у просеку") смањују. Фреквенција коришћења у "поглављу" $X(T_0)$ имена старијег порекла се смањује по мери удаљавања покољења T које је генерисало та имена од покољења T_0 . Ради оцене брзине пригушивања фреквенција годно је користити усредњени график

$$K_{sr}(T) = \frac{1}{n-T} \sum_{P=T_0=T} K(T_0, P)$$

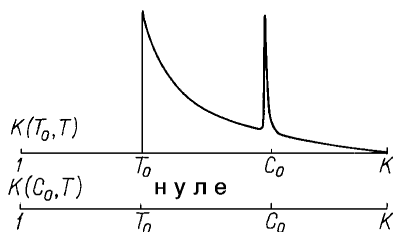
који се добија усредњавањем матрице $K\{T\}$ по дијагоналама паралелним главној. График $K_{sr}(T)$ представља "усредњену врсту" или "усредњену колону"

матрице; овде је $0 \leq T \leq n-1$. Наравно, експериментални графици $K(T_0, T)$ могу се и не поклапати са теоријским. Ако се измени нумерација "поглавља", измениће се и бројеви $K(T_0, T)$, пошто настаје прилично сложена прерасподела "имена која су се прва појавила". Дакле, мења се матрица $K\{T\}$ и њени елементи. Мењајући редослед поглавља помоћу пермутација C и израчунавајући сваки пут нову матрицу $K\{CT\}$ (где је CT нова нумерација која одговара пермутацији C), тражићемо такав поредак C при коме сви или скоро сви графици имају облик са сл. 14.1. Специјално, график $K_{sr}(T)$ треба да буде близак теоријском. Онај поредак "поглавља" при коме је отклон експерименталне матрице од теоријске (са пригушењем) најмањи, треба прихватити као хронолошки правилан, тражени поредак.

Ова метода омогућује да се датирају догађаји. Нека је дат текст Y о коме се зна само то да описује неке догађаје из епохе (A, B) , већ описане у тексту X подељеном на "поглавља-покољења", при чему је поредак тих поглавља хронолошки исправан. Како сазнати, које је покољење описано у Y ? Додајмо текст Y колекцији "поглавља" текста X , сматрајући Y новим "поглављем" и приписавши му неки редни број T_0 . Затим налазимо оптималан, хронолошки исправан поредак свих "поглавља". При томе ћемо аутоматски наћи и право место за ново "поглавље" Y . У најпростијем случају, нацртавши за њега график $K(T_0, T)$ може се постићи, мењајући његов положај у односу на друга "поглавља", да тај график буде што је могуће ближи идеалном. Положај који ће Y заузети међу другим "поглављима" текста X треба прихватити као тражени. Метода је применљива и онда када се не разматрају сва имена текста, већ само једно или неколико њих. Међутим, у том је случају увек потребна допунска анализа, пошто смањење броја коришћених имена чини резултате нестабилним.

Метода је проверена на великим текстовима (са великим бројем имена) са унапред познатим датирањем и била је потврђена.

Изложимо методу проналажења дупликата. Нека је интервал (A, B) описан у тексту X подељеном на "поглавља-покољења" $X(T)$. Нека су она у целини нумерисана хронолошки тачно, али међу њима постоје два дупликата тј. два "поглавља" која говоре о истом покољењу, дуплирајући, понављајући једно друго. Размотримо најједноставнију ситуацију, када се исто "поглавље" налази у X два пута: са редним бројем T_0 и са редним бројем C_0 .

Сл. 14. .3

Наша метода омогућује да се пронађу и идентификују такви дупликати. Јасно је да графици $K(T_0, T)$ и $K(C_0, T)$ имају облик приказан на сл. 14.3. Први график очигледно не задовољава принцип пригушења фреквенција и треба преместити "поглавља" да би се добило боље слагање са теоријским графиком.

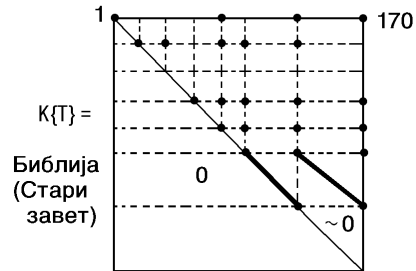
Сви бројеви $K(C_0, T)$ су једнаки нули. Јасно је да ће најбоље слагање бити када ставимо та два дупликата један до другог или их просто идентификујемо. Дакле, ако су се међу "поглављима" у целини исправно нумерисаним појавила два "поглавља" чији графици имају приближно облик графика са сл. 14.3., та су "поглавља", можда, статистички дупликати.

Све речено се преноси на случај када има неколико дупликата. У изведеном експерименту откривање таквих "двоструких" пикова је вршено овако. Нека је a_{ij} елемент матрице $K\{T\}$ који стоји у i -тој врсти и j -тој колони. Уочимо матрицу $\{a_{\alpha\beta}\}$, $i \leq \alpha$, $\beta \leq j$, и конструишимо за њу усредњени график $K_{sr}^{ij}(T)$, усредњавајући бројеве који стоје на дијагоналама паралелним главној. Ако i -та и j -та колона одговарају дупликатима $X(i)$ и $X(j)$, график $K_{sr}^{ij}(T)$ има два локална максимума: на почетку и на крају. Обележавајући у матрици $K\{T\}$ све a_{ij} , $i < j$, за које график има такав изглед, издвајамо могуће дупликате. При томе се тражи да график K_{sr}^{pq} за $p=i-\varepsilon$, $q=j-\varepsilon$ (где је $\varepsilon > 0$ мало у односу на $j-i$) у средњем монотону опада.

Метода је проверена на конкретном експерименталном материјалу. На пример, Библија садржи неколико десетина хиљада помињања имена. Због изузетне важности Библије као историјског извора, несумњиви интерес представља статистичка анализа колекције библијских имена. Познато је да је у Библији садржано најмање две серије дупликата. Наиме, свако покољење описано у књ. 1-4 О царевима, поново је затим описано у књ. 1-2 Дневника. Аутор ове књиге је поделио Стари и Нови завет на "поглавља-покољења". У наведеној табlici у округлим заградама су наведени фрагменти Библије који чине "поглавље-покољење". Коришћена је канонска подела Библије на стандардне главе и стихове.

Прво иде подела књиге Постања (1Мој.): (гл.1-3), (4:1-16), (4:17), (4:18,1 фрагмент), (4:18,2 фрагмент), (4:18,3 фрагмент), (4:19-24), (4:25-26+5:1-6), (5:7-11), (5:12-14), (5:15-17), (5:18-20), (5:21-27), (5:28-31), (5:32+гл. 6+гл. 7+гл. 8), (9), (10:1), (10:2), ... , (10:32), (11:1-9), (11:10-12), (11:13-14), (11:15-16), (11:17-19), (11:20-21), (11:22-23), (11:24-25), (11:26-27), (11:28), (11:29-32), (12), (13), (14-24), (25:1-2), (25:3), (25:4), (25:5-10), (25:11-18), (25:19-26), (25:27-34), (26-33), (34-36), (37-38), (39-50). Даље следе: (Излазак (2Мој.)), (Левити (3Мој.)), (Бројеви (4Мој.)), (Закони понов. (5Мој.)), (Исус Навин), (Судије, гл.1), ... , (Судије, гл. 18), (Судије, 19-21), (Рута), (1Цареви (1Сам.), 1-15), (1Цареви (1Сам.), 16-31), (2Цареви (2Сам.)), (3Цареви (1Цар.), 12), ... , (3Цареви (1Цар.), 22), (4Цареви (2Цар.), 1), ... , (4Цареви (2Цар.), 23), (4Цареви (2Цар.), 24-25), (1Днев., 1-10), (1Днев., 11-29), (2Днев., 1-9), (2Днев., 10), ... , (2Днев., 36), (Јездра), (Немија), (Јестира).

Тако је наведени део Старог завета разбијен на 170 "поглавља-покољења". Остала "поглавља" (укључујући и Нови завет) су овде изостављена. У периоду 1974-1979. год. су В.П. Фоменко и Г.Г. Фоменко извршили огроман посао састављања потпуног списка свих имена Библије. Показало се да их има 1980, а са вишеструкостима - неколико десетина хиљада. Даље су они конструисали матрицу тачне расподеле свих тих имена у 170 "поглавља-покољења". То је

Сл. 14. .4

омогућило да се конструишу сви графици $K(T_0, T)$ и $K(T, T_0)$. Показало се да графици "поглавља" из књига 1-4 О царевима имају изглед графика на сл. 14.3, тј. имена која су се први пут појавила у тим "поглављима" се затим поново "обнављају" у истој количини у одговарајућим "поглављима" из књ. 1-2 Дневника (сл. 14.4). Двема дебелим линијама означене су две паралелне дијагонале, испуњене апсолутним максимумима врста (и колона).

Дакле, наша метода је успешно пронашла и идентификовала оне статистичке дупликате у Библији који су и раније били познати као такви. Подвизи-мо да наше методе оперишу само са квантитативним карактеристикама текстова и не захтевају "удубљивање у смисаони садржај" текстова. У томе је одређена предност нових метода, јер се оне не ослањају на неједнозначност интерпретације садржаја текстова.

Примена описаних метода је понекад олакшана тиме да су за многе древне текстове коментатори већ извршили посао око проналажења фрагмената који се понављају. Под "понављањем" овде се може подразумевати не само понављање имена, већ и поновни опис неког догађаја и сл. На пример, у Библији се много пута понављају исти описи, спискови имена, једнаке словне и религиозне формуле итд. Сва таква понављања су одавно пронађена у Библији и сабрана у такозваном апарату паралелних места. Наиме, поред неких стихова указује се који се стихови у другим књигама Библије (или у истој књизи) сматрају његовим "понављањем", паралелом. Ако је анализирани текст X снабдевен таквим (или сличним) апаратом, може се применити наша метода проналажења статистичких дупликата, разматрајући фрагменте који се понављају условно као "имена која се понављају". У својству примера, размотримо опет књиге Библије, где апарат понављања (паралела) садржи око 20 хиљада стихова. У сваком фрагменту $X(T_0)$ смо избројали стихове који се ни једном нису појављивали у претходним "поглављима" $X(T)$ (тј. оне који су се по први пут појавили у $X(T_0)$). Њихов број обележимо са $P(T_0, T_0)$. Затим смо избројали колико се пута ти стихови понављају у следећим "поглављима" $X(T)$. Добијене бројеве обележимо са $P(T_0, T)$. Конструисали смо све графике (218 графика за целу Библију). Разликују се од графика $K(T_0, T)$ само тиме да се сада уместо имена узимају стихови, а уместо понављања имена - понављања сти-

хова. Стихове који нису понављања разматрамо као "различита имена". Дакле, код исправног хронолошког уређења "поглавља-покољења" и одсуства дупликата треба да важи принцип пригушења фреквенција. И заиста, хроничар који описује догађаје покољења T_0 , ништа о њима не говори у претходним поглављима (јер се ти догађаји још нису десили), а у следећим поглављима се присећа догађаја покољења T_0 све ређе и ређе, тј. график $P(T_0, T)$ има изглед приказан на сл. 14.1.

Експериментална провера је опет потврдила принцип пригушења фреквенција (и за имена, и за "понављања") за све доле побројане делове Библије: 1) Постање, 1-5; 2) Постање, 6-10; 3) Постање, 11; 4) Постање, 12-38; 5) Постање, 39-50 + Излазак + Левити + Бројеви + Закони понов. + Исус Навин + Судије, 1-18; 6) Судије, 19-21 + Рута + 1-3 Цареви + 4 Цареви, 1-23; 7) 1-2 Дневници + Јездра + Немија. Сви графици $P(T_0, T)$ и $K(T_0, T)$ (после усредњавања) за сваки од текстова 1-7 имају изглед теоретског графика са пригушењем. То значи да се принцип пригушења фреквенци потврђује и да је у сваком од текстова 1-7 редослед "поглавља" у основи хронолошки исправан и дупликата нема.

Ако су сва "поглавља" текста у целини нумерисана исправно, постојање дупликата међу њима може се открити конструкцијом графика $P(T_0, T)$. Дупликати одговарају графицима представљеним на сл. 14.3. Та метода је такође експериментално проверена за наведени пример, наиме за књ. 1-4 О царевима, које дуплирају књ. 1-2 Дневника. Конструкција $P(T_0, T)$ је показала да су дупликати управо оне "главе" књ. 1-4 О царевима и књ. 1-2 Дневника, које су дупликати и са гледишта графика $K(T_0, T)$. На тај начин, резултати примене обе методе се слажу, мада се апарат паралелних места нипошто не поклапа са апаратом "поновљених имена".

Затим је метода проналажења статистичких дупликата по графицима $K(T_0, T)$ и $P(T_0, T)$ примењена на целу Библију. Резултат који је аутор добио за део Старог завета од књ. Постање до књ. Јестира представимо у облику врсте B у којој исти симболи (слова) обележавају нађене дупликате. Дакле,

$$B = MT K MT H MT K MT K MT H/PP MT MP MT C_a$$

Наведени део Библије се састоји од неколико делова: M, T, K, H, P, C_a , од којих су неки поновљени неколико пута и стављени на разна места канона. Ови делови се састоје од следећих фрагмената Библије:

$B = MT$ (Постање, 1-3) K (Постање, 4-5) MT (Постање, 6-8) H (Постање, 10) MT (Постање, 11:1-9) K (Постање, 11:10-32) MT (Постање, 12) K (Постање, 13-38) M (Постање, 39-50) T (Излазак) HPP (Левити, Бројеви, Закони понов., Исус Навин, Судије, 1-18) MT (Судије 19-21) MT (Рута, 1-2 Цареви, 3 Цареви, 1-11) P (3 Цареви, 12-22, 4 Цареви, 1-23) MT (4 Цареви, 24), C_a (4 Цареви, 25, Јездра, Немија, Јестира).

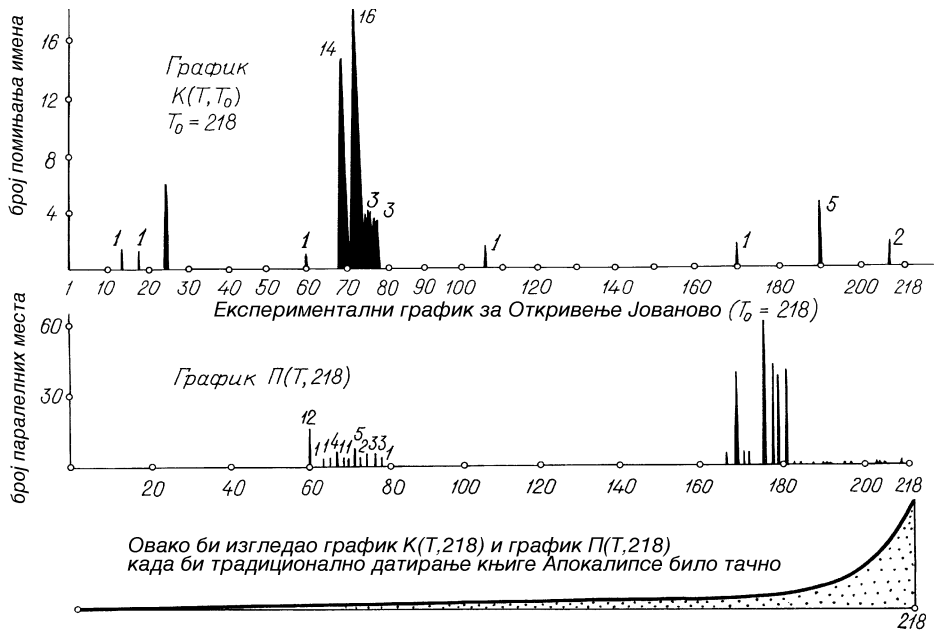
Осим тога, низ раздобља $MP MT C_a$ (на крају условне врсте B) је поново описан у књ. 1-2 Дневника. Једини раније познати дупликати су 1-2 Дневници и 1-4 О царевима. Остале дупликате смо вероватно открили први пут и они се показују приликом статистичке анализе матрица $K\{T\}$ и $P\{T\}$.

На сл. 14.4 приказани су дупликати типа MT (серије MT) као најчешћи у Библији. Затим је урађена допунска анализа матрица $K\{T\}$ и $P\{T\}$. Свака серија пронађених дупликата била је спојена у једно "поглавље-покољење", после чега је поново израчунат пар матрица $K\{T\}$ и $P\{T\}$. Испоставило се да се те нове матрице (после идентификације дупликата) суштински разликују од претходних и практично идеално задовољавају принцип пригушења фреквенција. Посебно, нису нађени никакви нови дупликати. Применом наше методе на пуну матрицу $K\{T\}$ димензије 218×218 (тј. за целу Библију, подељену на 218 "поглавља-покољења") показују се нарушавања исправности хронолошког уређења у традиционалном (канонском) распореду "поглавља-покољења". Испоставило се, да би низ "поглавља" 1-218 постао хронолошки и статистички непротивречан, треба на одређени начин измешати "главе" 1-191 (Стари завет) и "главе" 192-218 (Нови завет), убацивши ове две групе текстова једну у другу, слично томе кад једни у друге улазе зуби два чешља. Појединости тог премештања овде изостављамо због обимности материјала. Саопштићемо међутим крајњи резултат. Испоставља се да после таквог "уређујућег премештања" обе матрице $K\{T\}$ и $P\{T\}$ постају практично идеално пригушујуће (наравно, уз услов претходне идентификације већ пронађених статистичких дупликата). Специјално, нови графици $K_{sr}(T)$ и $P_{sr}(T)$ постају монотонно опадајући.

Илуструјмо "ефекат мешања" на примеру књиге Апокалипсе (Откривење Јованово), која у традиционалном уређењу заузима последње место канона (бр. 218 у нашој нумерацији "поглавља"). Кад би традиционално место ове књиге било исправно, њен график-стубац $K(T, 218)$ (тј. за $T_0=218$) требало би да има изглед приказан на сл. 14.5 - доњи график. Али реални график фреквенција за Апокалипсу је фрапантан: његов максимум уопште не долази на "главе" блиске $T_0=218$, већ на "главе" 70-80 за $K(T, 218)$ и на "главе" 74-77 и 171-179 за график $P(T, 218)$ (сл. 14.5).

Максимум оба графика долази на књиге Старог завета, које од Апокалипсе традиција раздваја стотинама година. После наше операције "мешања", књига Апокалипсе долази упоредо са старозаветним пророчанствима и "поглављима" 69-75. Посебно, Откривење Јованово долази у исту групу са Даниловим пророчанством, што се неочекивано поклапа са познатим гледиштем по коме је Данилово пророчанство - "апокалипса, у многومه слична новозаветној" [100, стр. 136]. Уосталом, неопходна премештања која смо пронашли тичу се малог броја "поглавља". Тако на пример од 170 "поглавља" које чине књиге од Постања до Јестире, само 20 нарушавају тачност релативног распореда. Другим речима, то значи да се 88% "поглавља" (у канону) налазе у исправном релативном (статистичком) редоследу кад се разбију на групе наведене на сл. 14.4. За сваку од њих усредњени графици фреквенција су блиски идеалним.

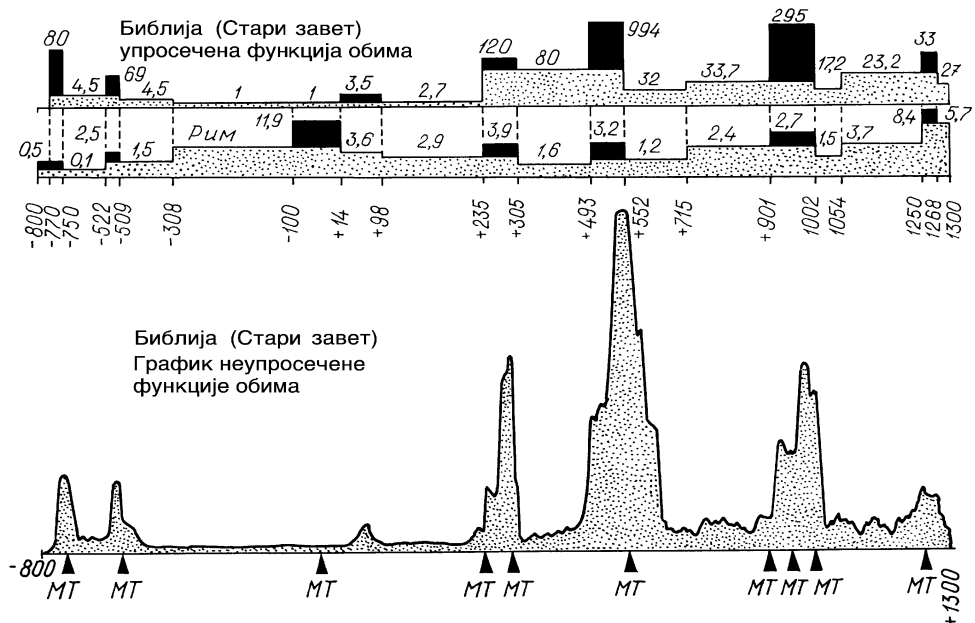

Сл. 14. .5

Овде је умесно навести такође резултате добијене анализом функција обима "поглавља-покољења" Библије. У својству текста X који описује период $(A, B) = (800. \text{ год. п.н.е.}, 1300. \text{ год. н.е.})$ у историји Италије, Европе, узмимо збир две монографије: Б. Низеа [164] (од 800. год. п.н.е. до 552. год.) и Ф. Грегоровијуса [41] (од 300. год. п.н.е. до 1300. год.). Састављајући ова два текста на заједничком интервалу 300-552. год. добијамо текст X који описује интервал укупне дужине 2100 година. Размотримо сад првих 137 "поглавља-покољења" Библије од књ. Постање до књ. 4 О царевима. "Поглавља" 103-137 су у књ. 3-4 О царевима описана са детаљним хронолошким упутствима, што омогућује да доста тачно одредимо дужину описаног временског интервала, а тачније 341 годину (в. такође [36]). За преостала "поглавља" 1-102 таква детаљна упутства у Библији недостају, зато смо ради грубог одређивања "реалног" временског интервала описаног у њима били принуђени да поступимо грубље. Анализа "поглавља" 1-102 је показала да практично свако од њих, описујући поједину генерацију, њу везује за неку централну личност, чије трајање "владања" и можемо условно узети као "трајање покољења". Већ смо рекли да је та средња дужина реалне владавине око 17,1 година или заокружено 17 година. Ослањајући се на ову средњу вредност можемо приближно да оценимо период који "покрива" 102 "покољења". Добивамо $102 \cdot 17 = 1734$ године. Дакле, може се сматрати да "поглавља-покољења" 1-137 описују период од приближно 2075 година ($2075 = 1734 + 341$). Тај је број близак 2100 година, дужини периода описаног у тексту X . Пошто "поглавља" 138-167 дублирају "поглавља" 98-137, може

се сматрати да је период од 2075 година описан у тексту $B =$ ("поглавља" 1-170). Упоредимо функције обима текстова X и B . Као најједноставнију скалу заједничку за X и B узмимо разбијање целог интервала $(A, B) = (800. \text{ год. пне}, 1300. \text{ год.})$ на 19 одсецака који настају кад се обележе и издвоје на интервалу (A, B) сви дупликати серије MT , пронађени горе код анализе низа B . Границе добијених 19 одсецака су дате следећим тачкама: 800, 770, 750, 520, 509, 380, 100. год. пне, 98, 235, 305, 493, 552, 715, 901, 1002, 1054, 1250, 1263, 1300. год. н.е. Преклопивши овај одсечак (A, B) са периодом описаним у Библији, добијамо одговарајуће разлагање низа "поглавља" које сачињавају B на 19 група. Даље је био израчунат обим фрагмената који описују сваки од горе набројаних 19 одсецака (у X и у B). Сваки од ових обима је усредњен, тј. подељен дужином (у покољењима) описиваног временског одсецака. На пример, обим "поглавља" 2-145 које описују одсечак бр. 1 (у низу B) једнак је 59 стихова, а дужина одсецака једнака је 13 покољења. На тај начин, средња вредност обима једнака је $4,54=59/13$.

Добијене две функције обима за X и за B приказане су на сл. 14.6. Црном бојом су обележени сви локални максимуми оба графика. Јасно се види да се сви они осим једног достижу на истим интервалима. Сви дупликати MT обележени троугловима се практично поклапају са локалним максимумима неусредњене функције обима "поглавља" Библије, израчунате за покољења 1-137. Посебно, сви дупликати MT се одмах издвајају из опште масе "поглавља-покољења" већ и тиме да у њима функција обима има локални скок. Следећи

Сл. 14. .6

методу одељка 12, може се квантитативно оценити блискост тих двају серија тачака локалних максимума. Израчунавамо дужине одсечака на које те тачке разбијају низ бројева 1, 2, ..., 19. Добијамо два вектора $a(X)$ и $a(B)$, наиме $a(X) = (1, 2, 3, 3, 2, 3, 3, 1)$ и $a(B) = (1, 2, 4, 2, 2, 3, 3, 1)$. Испоставља се да је $L(X, B) = 1,4 \cdot 10^{-4}$, што указује на зависност текстова X и B (за број максимума 8). За два различита вектора у дискретном (целобројном) моделу (в. одељак 12) нађена близина је најмања могућа, пошто се разликују само две координате (за 1).

Ово статистичко преклапање низа B са низом X се слаже са другим независним резултатима који ће бити описани у одељку 17. Даљи развој принципа пригушења фреквенција в. у радовима Г.В. Носовског и аутора [352], [345].

15. Метода анкетних кодова

У древној литератури су распрострањени различити шаблони и позајмице, коришћени на пример приликом описа владара. Хроничари понекад владарима приписују квалитете и дела древних царева, смрт владара или његово ступање на престо су праћени неким страшним природним појавама и сл. Ради проналажења и изучавања великих скупова таквих позајмица као и због циљева хронологије увели смо појам анкетног кода или "формализоване биографије". Реални владар, пошто је описан у хроникама добија самим тим "писану биографију", која фактички може и да нема ништа заједничко са реалном биографијом (на пример, да буде потпуно легендарна). Међутим, пошто данас имамо само писане текстове, принуђени смо да покушамо да разрадио методе изучавања таквих "писаних биографија" и њиховог поређења. Наравно, не можемо "реконструисати реалну биографију" (то нам сада и није потребно), али можемо покушати да утврдимо неке законитости, разматрајући и упоређујући велике скупове разних "биографија".

На основу проучавања великог броја конкретних "писаних биографија", аутор је разрадио оптималну таблицу, анкетни код AK који хијерархијски уређује чињенице из "биографије" у смислу смањења њихове инваријантности у односу на оцене хроничара. Анкетни код има 34 тачке, од којих свака има неколико подтачака.

1. Пол: а) мушки; б) женски. 2. Дужина живота. 3. Дужина владања; подсетимо да се крај владања обично једнозначно одређује, а почетак има понекад неколико варијанти; све њих разматрамо као равноправне. 4. Социјални положај: а) цар, император; б) војсковођа; в) политички, друштвени делатник; г) научник; д) религијски вођа. 5. Смрт владара: а) природна смрт у мирном амбијенту; б) убијен на бојном пољу од стране противника или смртно рањен; в) убијен као резултат завере (изван рата); д) специјалне, егзотичне околности смрти. 6. Стихијске непогоде за време владавине: а) глад; б) поплаве; в) заразне болести; г) земљотреси; д) вулканске ерупције; бележи се и трајање непогоде и година (године) када се дешавала. 7. Астрономске појаве за време владавине:

а) помрачења; б) комете; в) бљескови "звезда". 8. Ратови за време владавине: а) има; б) нема. 9. Број ратова. 10. Основне временске карактеристике ратова $B_1, \dots, B_p$ (a_k - које године владавине је рат B_k почео; n_k - трајање рата B_k ; c_{kh} - временски размак између рата B_k и B_h). 11. Снага рата B_k (по хроници: у колико редова или страна је описан тај рат). 12. Број противника у рату B_k и схема њихових односа (савезници, противници, неутралне силе). 13. Локализација рата: а) око престонице; б) унутар државе; в) изван државе (где тачно); г) истовремено унутрашњи и спољашњи рат. 14. Резултат рата: а) победа; б) пораз; в) неодређени исход. 15. Мировни договори: а) закључење мировног договора после неодређеног исхода; б) закључење мировног договора после победе (над ким); в) закључење мировног договора после пораза. 16. О освајању престонице: а) освојена; б) није освојена. 17. Судбина мировног споразума: а) прекршен (од кога); б) није прекршен за време владавине. 18. Околности освајања (пада) престонице. 19. Схема похода за време рата. 20. Учешће владара у рату: а) учествује; б) не учествује. 21. Завере за живота владара: а) има; б) нема. 22. Географска локализација ратова. 23. Назив престонице. 24. Назив државе (сви називи - са преводима). 25. Географска локализација престонице. 26. Географска локализација државе. 27. Законодавна активност владара: а) реформе и њихов карактер; б) издавање новог законика; в) рестаурација старих закона и којих. 28. Списак свих имена владара и његовог клана (са преводима). 29. Етничка припадност владара и његовог клана. 30. Етнички састав народа, државе. 31. Оснивање нових градова, престоница. 32. Религијске околности: а) увођење нове религије; б) борба секти (којих); в) религијски устанци; г) сабори, религијски састанци. 33. Династичка борба унутар рођачког клана владара (убиства рођака, противника итд.). 34. Остале фрагменте "биографије" нећемо посебно диференцирати и тачку 34 назовимо остатак.

Обележимо ове тачке $AK-1, AK-2, \dots, AK-34$. Дакле, сваку "биографију" можемо записати у облику такве таблице, неке тачке могу остати празне ако одговарајућа информација није сачувана. Нека је дат опис неке p -династије у некој хроници. Нумеришимо владаре и на основу те хронике саставимо за сваког од њих анкетни код; добићемо низ анкетних кодова, који ћемо звати анкетним кодом династије. Пошто иста p -династија може бити описана у неколико хроника, она може бити представљена разним анкетним кодовима. Нека су дате две хронике које описују неке династије. Како сазнати да ли оне описују исту или различите p -династије? Ако су у хроникама записане дужине владања, можемо применити методу препознавања b -династија. Али ако такви бројчани подаци нису сачувани, задатак се компликује. Предложимо методу која личи на методу одељка 13. Треба умети упоређивати анкетне кодове династије и одговорати на питање: да ли су они "слични" или не? Нека су AK и AK' анкетни кодови два владара из разних династија, који имају у својим династијама исти редни број. Упоредимо та два анкетна кода у свакој тачки. Разликовање тачака оценимо поенима. За разне тачке ова оцена ће бити различита у зависности од степена инваријантности упоређиваних чињеница по оцени хроничара: за тачке 1-10 (осим 3) користимо поене 0, ± 1 , за тачке 11-21 поене 0, $\pm 1/2$, за тачке 22-33 оцене 0, $\pm 1/3$. При томе су могућа три случаја: а)

упоређиване тачке се поклапају, на пример у AK и AK' се каже да су оба владара умрла природном смрћу, тада том пару тачака дајемо оцену $+1$; б) тачке се очигледно разликују, противрече једна другој, на пример у AK стоји да је владар умро природном смрћу, а у AK' да је убијен у завери, тада дајемо оцену -1 ; в) тачке су неутралне, не противрече једна другој и не поклапају се, на пример у AK "умро", у AK' "убијен"; тада дајемо оцену 0 . Дакле, за сваки пар тачака са бројем r добијамо број E_r ; за пар анкетних кодова AK и AK' можемо израчунати број $E=E_1+\dots+E_{34}$ (у збиру нема E_3). Ако су сад M и N анкетни кодови две династије (дужине K), можемо одредити број $E(M,N) = 1/K (E(1)+\dots+E(K))$, где је $E(T)$ број који је мало пре одређен за два анкетна кода $AK(T)$ и $AK'(T)$ који одговарају упоређиваним владарима са редним бројем T (сваки у својој династији). Дакле, међусобну удаљеност анкетних кодова двеју династија M и N можемо оценити паром ($ВСПД$, $E(M, N)$) тј. ($D(M, N)$, $E(M, N)$). Узевши број $E(M, N)$ за дефиницију растојања између династија, можемо сада одредити коефицијент $A(M, N)$ аналоган $L(X, Y)$ и $D(M, N)$, узевши однос броја анкетних кодова који се налазе у "околини" датог анкетног кода $AK(M)$ и који су од њега удаљени не више од $AK(N)$, са укупним бројем анкетних кодова династија сакупљених у списку D .

Као и у одељку 13, предложимо модел (принцип малих деформација): ако се анкетни кодови двеју династија мало разликују (тј. број $E(M, N)$ је позитиван и велики), оне представљају исту p -династију; ако пак анкетни кодови представљају различите p -династије, тај је број негативан. Хипотеза је била проверена по схеми одељка 13 и била је потврђена. То даје могућност да се разјасни да ли два анкетна кода представљају једну или различите p -династије.

У периоду 1974-1979. год. аутор је обрадио неколико хиљада анкетних кодова. Временске границе експеримента су од 2000. год. п.н.е. до 1800. год. н.е., географска локализација - Европа, Средоземље. Експеримент је показао да приликом поређења двају анкетних кодова у многим случајевима морамо ставити вредност E_r једнаку нули, пошто упоређивана информација није противречна и не поклапа се, зато расте улога $+1$ и -1 . Даље се испоставило да је у највећем броју случајева $E_{34}=0$. При томе, ради поузданог поређења анкетних кодова треба знати да заиста располажемо довољно потпуним фондом података који чине тај AK . Гаранција потпуности AK -34 обично је тешка, зато смо применили следећи формални трик. За свако раздобље (A, B) које "покрива" нека династија, одабрали би (по могућности) један текст који описује (A, B); тада се AK -34 природно поистовећује са "остатком биографије" наведене у датом тексту. Једноставности ради рачунали смо обим AK -34 (у процентима) у односу на целу "биографију", без детаљне анализе саставних делова AK -34. Пример: епоха Ливијевог "царског Рима" и епоха Римске империје 300-552. год. дају $ВСПД=10^{-4}$ (најмања могућа вредност за династије дужине 7 у случају њихове неидентичности, $E(M,N)=+19$, обим (AK -34)=29% тј. "изван" поређења је остало 29% биографија, при чему је тај остатак такав да је $E_{34}=0$. Корисно је да се тај резултат упореди са аналогним параметрима за произвољно узети пар независних епоха. Пример: велики руски кнежеви од Игора (912-944) до Дими-

трија I (1275-1293) и византијски императори од Теодосија II (407-449) до Теофила (828-841). Овде је $ВСПД=10^{-2}$, $E(M,N)=-8,7$, обим (АК-34)=40%. Види се оштра разлика.

Предложимо такође методу хронолошког уређења древних географских карата. Свака карта одражава стање науке о Земљи у епохи када је та карта састављена. С развојем научних представа карте се побољшавају, тј. количина погрешних података у целини се смањује, а тачност се увећава. На основу изучавања древних карата аутор је разрадио оптимални код карте који омогућује да се свака карта (графичка или описана речима) представи у облику табеле *КРК* која садржи све основне карактеристике карте. Код карте се прави по истом принципу као и анкетни код и састоји се од 65 тачака (особина) *КРК*-1, ... , *КРК*-65. Наведимо почетак таблице. 1. а) глобус; б) равна карта. 2. а) карта света; б) регионална карта (посебног региона, ког тачно). 3. У случају карте света: а) структура "границе света" (вода, земља итд.); б) положај полова, екватора, тропа, климатских појаса, временских појаса. 4. Оријентација тј. коришћење: а) назива страна света (север...) б) термина "више", "ниже" итд. 5. Представљање (опис) мора у облику а) река тј. уских токова; б) великих водених површина. 6. Основне водене површине: а) океани; б) мора; в) језера; г) реке, њихови називи (у преводу). 7. За сваки назив - визуелна (или описна) карактеристика облика, правца итд. Географска величина региона који се описује у једној тачки карт-кода (море итд.) не треба да буде велика, да би касније приликом поређења могли искључити утицај разних пројекција које се користе код састављања равних карата. И тако даље. За разне карте ове особине су уопште узев различите. Формулишимо теоријски модел који описује еволуцију географских представа. Нека је дат хронолошки правилно уређен низ карата. Тада се приликом преласка од старих карата ка новим дешавају два процеса: 1) нетачни подаци тј. они који не одговарају реалној географији нестају и више се не појављују ("грешке се не понављају"); 2) тачна особина која се појавила (на пример, постојање морског пролаза) се фиксира и чува на свим следећим картама. Тај модел се може проверити методом из одељка 14.

Фиксирајмо неко уређење карти $K(T)$, $1 \leq T \leq N$; за сваки број T_0 конструишимо график $C(T_0, T)$, где је број $C(T_0, T_0)$ једнак броју особина које су се први пут појавиле на карти $K(T_0)$, а број $C(T_0, T)$ показује колико их је остало на карти $K(T)$ где је редни број T већи од T_0 . Добијени график $C(T_0, T)$ у случају исправности нашег теоријског модела треба да има изглед графика са сл. 14.1: лево од T_0 су нуле, у тачки T_0 апсолутни максимум, затим график монотонно опада са порастом T . Такав облик графика произилази из модела: нестала особина се више не појављује, тј. особине које су се поново појавиле могу само да нестану (неправилне нестају, правилне остају). Дакле, у том моделу треба прихватити дато уређење карата као хронолошки тачно ако су сви графици $C(T_0, T)$ блиски графику на сл. 14.1., и нетачно у супротном случају. Ова метода уређује карте тако да су карте које су нам ближе у времену, визуелно (графички) ближе савременој карти. Посебно, визуелно блиске карте су блиске и у времену; свака епоха се карактерише својом јединственим збирком карата. У датом случају провера је отежана због тога што је до нашег времена дошло

мало древних карата. Модел смо проверили за средњовековне карте, међу које су ушле на пример следеће карте (год.):

- 1) Карта-схема света Cosmas Indicopleustes (VI в.) ([9, стр. 20, сл. 1]), [16, стр. 122, сл. 56]).
- 2) Равна карта Cosmas Indicopleustes (VI в.) [16, стр. 67, сл. 31].
- 3) Арапска карта 950. год. (ал-Истахри) [11, стр. 221, сл. 45].
- 4) Макробијева карта (X-XI в.) ([276, стр. 85, сл. 9], [11, стр. 222, сл. 46]).
- 5) Карта из XI в. (рукопис Cottoniana, Британски музеј) [11, стр. 223, сл. 47].
- 6) Карта из XII в. (Торинска библиотека) [10, стр. 300, сл. 111].
- 7) Неколико европских карата из XIV в. (фонд ГИМ Москве).
- 8) Карта из књиге Sacrobusto: Opusculum Sphericum, 1491. год. [17, стр. 271], из архиве Пулковске опсерваторије.
- 9) "Карта света" Борција (XV в.) [10, стр. 633, сл. 162].
- 10) Карта из књиге Sacrobusto: Mundialis Sphere Opusculum, 1519. год. [17, стр. 50].
- 11) Карта Т. Окупарија из 1522. год.
- 12) карта Корнелијуса Николаи из 1598. год.
- 13) Глобус из XVII в. Три последње карте су у фонду ГИМ Москве.
- 14) Неколико карата новог времена и савремена карта.
- 15) Три средњовековне карте из XV-XVI в. из књиге "Eberhard Schroeder, Duerrer Kunst und Geometrie" (Berlin, 1980).

На овом материјалу је принцип побољшања карата у потпуности потврђен, што је омогућило да се та метода примени на грубо датирање других древних карата. Ради тога је потребно узети конкретну карту, саставити њен код и конструисати график $C(T_0, T)$ за уређени списак карата. Мењајући број T_0 треба постићи да график изгледа као график на сл. 14.1. То ће и одредити место размотрене карте у односу на друге карте. Добијени су следећи резултати: 1) чувена карта из Птоломејеве "Географије" (изд. Баслера, 1545. год. [276, стр. 97, сл. 11]) доспела је у XIV-XVI в., тј. у време публикавања те књиге, што нас упућује да се сетимо аналогне ситуације са Птоломејевим "Алмагестом" (в. горе); 2) не мање позната античка карта Tabula pentingeriana [11, стр. 232-233, сл. 48] долази у XI-XII в., а традиционално се везује за време Октавијана Августа; 3) серија античких карата (истина, те карте су касније реконструкције по словним описима у древним текстовима [276]): Хесиод (традиционално VIII в. п.н.е. [276, стр. 38, сл. 1]); Хекатеј (традиционално VI-V в. п.н.е. [276, стр. 39, сл. 1]); Херодот (традиционално V в. п.н.е. [276, стр. 14, сл. 2]); Демокрит (традиционално V-IV в. п.н.е. [276, стр. 45, сл. 2]); Ератостен (традиционално 276-194 год. п.н.е. [276, стр. 68, 71, сл. 6]); Кратеров "глобус" (традиционално 168-165 год. п.н.е. [276, стр. 77, сл. 7]); приликом њиховог датирања помоћу графика $C(T_0, T)$ у односу на горе наведену скалу, те карте доспевају у период VII-XIII в. и, узгред, долазе после карте Козме Индикоплеуста.

Аналогна метода може бити формулисана и за нумизматички материјал, али је ту разрада статистичког модела који допушта ефективну проверу сложенија.

16. Неки резултати примене метода на хронографски материјал

Све горе описане методе биле су проверене на знатном хронолошки поузданом материјалу средњовековне историје почев од XIII в. и на материјалу новог времена. Како је већ примећено, провера је потврдила исправност формулисаних теоријских модела, а датирања која дају те методе поклапају се са традиционалним ако се методе примењују на поуздани материјал датиран не пре XIII в.

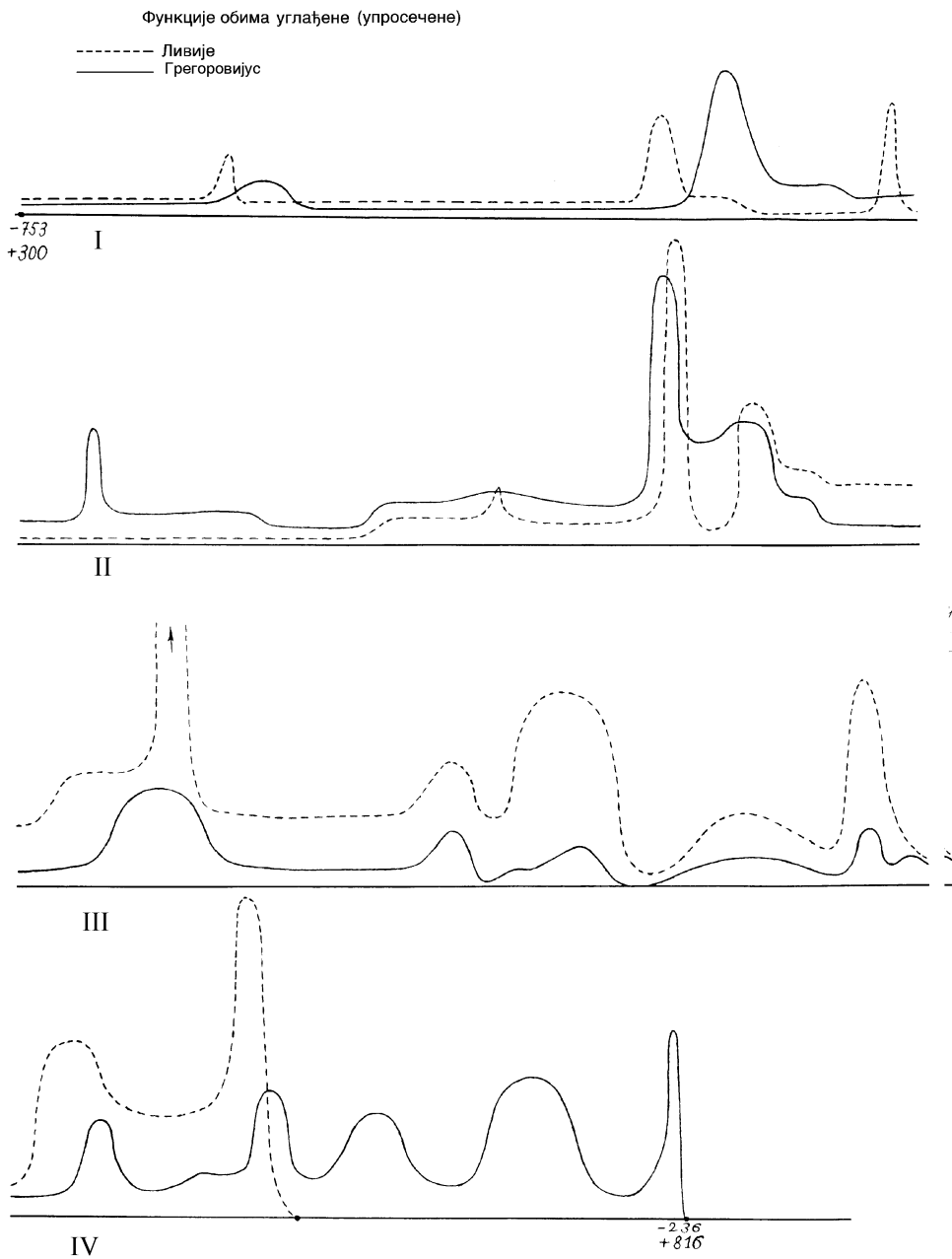
Међутим, испоставило се да примена истих метода на материјал античке и ране средњовековне историје показује суштинска разлика између добијених резултата и традиционалних датума. Пуну слику тог ефекта в. у одељку 17. Овде ћемо навести само неке убедљиве примере.

Аутор је извео обимни експеримент израчунавања коефицијента $L(X,Y)$ за разне парове великих прегледних текстова (хроника, летописа и сл.), који обухватају знатне временске интервале. Неочекивано су пронађени парови епоха (и текстова), раније сматрани независним (у сваком смислу) за које је $L(X,Y)$ био фантастично мали: реда 10^{-12} - 10^{-8} . Другим речима, у тим примерима су вредности за $L(X,Y)$ ушле у област карактеристичну за поуздано зависне текстове (који описују исту епоху, исте догађаје). Наведимо пример.

Нека је P део текста "Историја града Рима у средњем веку" [41] који обухвата интервал од $A=300$. год. до $B=754$. год.; текст Y - Ливијева "Римска историја" [195] која обухвата интервал од $C=(1$. год. од оснивања Рима) до $D=(459$. год. од оснивања Рима). Традиционално се сматра да је (1. год. од оснивања Рима)=753. год. п.н.е. Конструкција графика обима "поглавља" и израчунавање $L(P,Y)$ је показало да $L(P,Y)$ није веће од $6 \cdot 10^{-10}$. Подсетимо да за поуздано независне текстове и раздобља овај коефицијент (за исти број максимума) узима типичне вредности од 1 до 1/100. Подсетимо такође да је за текстове X - "Есеји из историје древног Рима" В.С. Сергејева [142], [148], и Y - Ливијева "Римска историја" коефицијент $L(X,Y) = 2 \cdot 10^{-12}$. Зато треба очекивати да ће $L(P,Y) = ВСПГ$ такође бити мали. И заиста, прорачуни су то у целини потврдили. После проширења наведених временских интервала (дужине 460 година!) $ВСПГ$ се још више смањује.

Нека је P' - део текста "Историје града Рима у средњем веку" Ф. Грегоровијуса [41] који обухвата интервал од 300. до 816. год. а текст Y' - унија Ливијеве "Римске историје" и текста В.С. Сергејева, који заједно обухватају интервал од 1. до 517. год. од оснивања Рима. Ливијев текст је продужен Сергејевљевим пошто се Ливијева књига на жалост прекида 459. год. од оснивања Рима. При том продужењу Ливија Сергејевим коришћена је чињеница да ови текстови корелирају са вредношћу $L(X,Y) = 2 \cdot 10^{-12}$. Прорачун даје $L(P',Y') = 6 \cdot 10^{-11}$. То означава да су текстови који описују антички Рим и средњовековни Рим статистички блиски у таквом степену као и поуздано

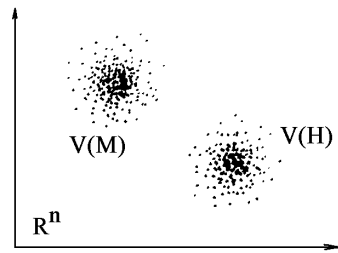

Сл. 16. .1

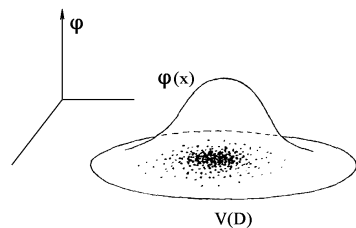
зависни текстови, тј. који говоре практично о истим догађајима (мада у овом случају описи догађаја на први поглед нису слични) (сл. 16.1).

Подсетимо се методе препознавања статистички зависних династија. Размотримо n било којих узастопних реалних владара у историји неког региона. Условно смо назвали тај низ реалном династијом. Сваки хроничар (лептописац) који описује династију M на свој начин израчунава дужине владања A_i цара са редним бројем i и добија низ бројева $a = (A_1, \dots, A_n)$ који смо назвали бројчаном династијом. Згоднo је представљати је вектором a у еуклидском простору R^n . Други хроничар, описујући исту реалну династију, добиће уопште узев другу бројчану династију $b = (B_1, \dots, B_n)$. При томе суштинску улогу играју грешке и потешкоће које ометају тачно одређивање реалних дужина владања. Основни типови грешака су описани раније. Дакле, свака реална династија се "умножава" од стране разних хроничара у неколико различитих бројчаних династија. Свака реална династија M може бити представљена неким скупом $V(M)$ тачака (вектора) у R^n . Степен "разливености" тог скупа показује колико су значајне грешке учинили хроничари. Велике грешке доводе до тога да су тачке скупа $V(M)$ разбацане далеко једна од друге. Ако грешке нису велике, $V(M)$ има "мали дијаметар". Колико су грешили хроничари приликом описа реалних династија? Горе је био формулисан принцип малих деформација. Приметимо да две реалне династије сматрамо суштински различитим, ако број владара који улази истовремено у обе династије није већи од $n/2$, тј. од половине броја чланова династије. Две произвољно изабране династије могу се сећи. Поред зависних и независних династија постоје и "интермедијарни" парови династија, у којима број заједничких владара прелази $n/2$. Јасно да ако је укупан број разматраних династија велики, количина интермедијарних парова династија је релативно мала и основну пажњу можемо поклањати зависним и независним паровима династија. Принцип малих деформација изгледа овако: ако се две бројчане династије "мало" међусобно разликују, оне су зависне (статистички), тј. представљају исту реалну династију; ако су пак две бројчане династије независне, оне се међусобно "знатно" разликују. Овај принцип значи да "у просеку" реални хроничари ипак незнатно греше, тј. мало деформишу реалне бројчане податке. Згоднo је представити тај принцип у терминима скупова $V(M)$ и $V(N)$ у R^n . За сваку реалну династију M скуп бројчаних династија који је представљају репрезентован је "лоптастим скупом" $V(M)$ (сл. 16.2). Ако је принцип тачан, лоптасте колекције $V(M)$ и $V(N)$ које одговарају поуздано различитим реалним династијама M и N се не секу, већ се налазе довољно далеко једна од друге. Формулисани принцип захтева експерименталну проверу. Да ли постоји природни бројчани коефицијент (мера) $d(a,b)$ који се израчунава за сваки пар бројчаних династија a и b и који има особину да је "мали"

Сл. 16. 2

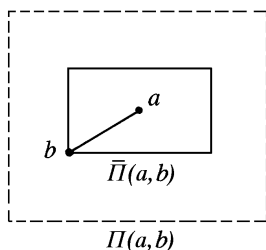
за зависне династије и "велики" за независне? Другим речима, тај коефицијент треба да разликује зависне и независне династије. Такав коефицијент је нађен и описан горе. Подсетимо да је претходно био састављен списак свих 15-чланих династија, тј. списак свих група од по 15 узастопних владара у интервалу од 4000. год. п.н.е. до 1800. год. из историје Европе, Средоземља, Блиског Истока, Египта. Свака династија је затим представљена тачком у R^{15} , чиме је добијен неки скуп D . Моделиране

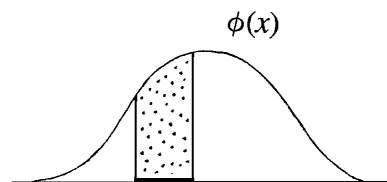
Сл. 16. .3

су најтипичније грешке које су правили хроничари (в. горе). Свака династија из скупа D била је подвргнута свим пертурбацијама тог типа. При томе се свака тачка из D умножила у неколико тачака, што је довело до увећања скупа D . Обележимо добијени скуп, који има $15 \cdot 10^{11}$ тачака са $V(D)$. Даље, на основу скупа $V(D)$ била је конструисана функција ϕ густине вероватноће. Ради тога је простор R^{15} био разбијен на стандардне кубове довољно мале димензије тако да ни једна од тачака из $V(D)$ није доспела на границу било ког куба. Ако је x унутрашња тачка куба, ставимо $\phi(x) = (\text{број тачака из } V(D) \text{ које су доспеле у куб}) / (\text{укупан број тачака у скупу } V(D))$. Ако тачка x лежи на граници куба, ставимо $\phi(x) = 0$. Ова функција ϕ достиже максимум у области где је сконцентрисано посебно много династија из скупа $V(D)$, и пада до нуле тамо где тачака из $V(D)$ нема (сл. 16.3). Мера $d(a,b)$ се задаје овако. Нека су $a = (A_1, \dots, A_{15})$ и $b = (B_1, \dots, B_{15})$ две бројчане династије из $V(D)$. Конструисамо паралелопипед $\bar{\Pi}(a,b)$ са центром у тачки a , чија је дијагонала вектор $b-a$ (сл. 16.4). Сада узмимо у обзир грешке хроничара. Проширимо паралелопипед $\bar{\Pi}(a,b)$ укључивши га у већи паралелопипед $\Pi(a,b)$ чије су ортогоналне пројекције на координатне осе задате одсечцима са крајевима $A_i \pm |A_i - B_i| + h(A_i)$, где је h описана функција грешака хроничара. Као $d(a,b)$ узимамо број $\int \Pi(a,b) \phi(x) dx$. На сл. 16.5 број $d(a,b)$ је условно представљен као запремина призме чија је основа паралелопипед $\Pi(a,b)$ и која је ограничена одозго графиком функције ϕ .

Број $d(a,b)$ се може (по жељи) интерпретирати као вероватноћа да се случајни вектор ξ расподељен у простору R^{15} са функцијом густине ϕ , налази на

Сл. 16. .4

Сл. 16. .5

растојању од тачке a не већем од растојања између a и b .

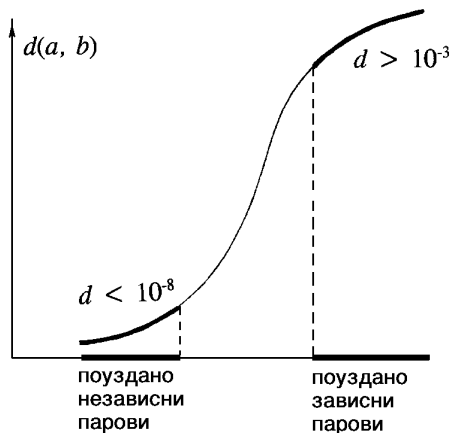
На сл. 16.6 је показано понашање експериментално израчунатог коефицијента $d(a,b)$ за поуздано зависне и поуздано независне парове династија. Затим је та метода примењена на конкретне историјске династије.

Овде ћемо навести основне спискове владара и дужине њихових владавина, који имају мали коефицијент $D(M,X) (= d(a,b))$.

Приликом упоређивања два реална династичка тока (тј. два низа владара у региону) описани горе алгоритам дејствује овако. Из сваког тока владара бира се династичка струја тј. подниз владавина, чија унија потпуно покрива цео временски интервал који обухвата дата династија. Пошто реални династички токови често садрже много сувладара, из сваког тока можемо изабрати, уопште узев, неколико разних токова (бројчаних династија). Осим тога, за сваког владара су фиксиране све могуће варијанте како почетка тако и краја његове владавине. Још једном подсетимо да те датуме разни хроничари понекад одређују на различите начине, зато смо приликом избора струја прегледали сва таква разногласја у хроникама. Код поређења две династије може се испоставити да су из скупа свих могућих парова струја зависне само две струје док су остале независне. Важно је да приликом поређења династија (или струја) M и N , дужине владавина разматрамо приближно, пошто је у алгоритам већ уведена функција грешке $h(A_i)$. Другим речима, ако је трајање владавине A_i мање од 20 година, разлику $A_i - B_i$ разматрамо са тачношћу до ± 2 године; ако се A_i мења од 20-30, са тачношћу до ± 3 године итд. (детаље в. горе). На тај начин, за рад алгоритма је довољно знати приближне вредности трајања владавине. Испоставља се да је важан карактер графика дужина, тј. изглед изломљене линије која представља бројчану династију.

Приликом графичке репрезентације парова статистички зависних династија вршимо преклапање двеју династија померањем једне од њих до поклапања са временским периодом друге династије. Приликом таквог померања узајамни распоред (у времену) појединих чланова династије се чува. Почети и крајеви владавина преклопљених владара су на приложеним сликама спојени вертикалним одсечцима.

У процесу обраде списка D свих династија из историје Европе, Средоземља, Египта, Блиског Истока (одељак 13) било је пронађено неколико десетина посебних парова династија, који су раније сматрани независним (у сваком смислу), за које $ВСПД = D(M,X)$ има ред величине 10^{-12} - 10^{-8} тј. исти као

Сл. 16. .6

и зависни парови (број свих "реалних парова" је приближно $4 \cdot 10^6$). При томе је постојање три таква пара било предвиђено у [9]-[15]. Наведимо неке посебне парове. 1) Римска империја од 82. год. п.н.е. до 217. год. и струја Римске Империје од 270. до 526. год., $ВСПД = 10^{-12}$, тј. ако уочену близину тих двеју династија сматрамо случајним догађајем, његова вероватноћа је једнака 10^{-12} . 2) Израилско царство (по Библији) и струја Римске империје од 306. до 476. год., $ВСПД = 1,3 \cdot 10^{-12}$, што као и у примеру 1 означава практично поклапање тих струја. 3) Јудејско царство (по Библији) и струја Источне римске империје од 306. до 700. год., $ВСПД = 1,4 \cdot 10^{-12}$. 4) Римски папе 140-314. год. и римски папе 314-532. год. (овај се паралелизам одлично слаже са независним паралелизмом двају римских империја), $ВСПД = 8,66 \cdot 10^{-8}$. 5) Империја Карла Великог од Пипина Еристалског до Карла Дебелог (681-887. год.) и струја Источне римске империје (333-527. год.), $ВСПД = 8,25 \cdot 10^{-9}$. 6) Струја средњовековне Свете римске империје германске нације (962-1254. год.) и Римска империја од 82. год. п.н.е. до 217. год., $ВСПД = 1,3 \cdot 10^{-12}$. 7) Иста династичка струја (962-1254. год.) и наредни одсечак римске империје Хабзбурговаца (1308-1619. год.), $ВСПД = 1,2 \cdot 10^{-9}$. 8) Иста струја (962-1254. год.) и Римска империја (270-553. год.), $ВСПД = 2,3 \cdot 10^{-10}$. 9) У Римској империји (270-526. год.) постоје две изоморфне струје, које само делимично покривају цео период, $ВСПД = 1,7 \cdot 10^{-8}$. 10) У Јудејском царству постоји струја концентрисана при крају царства, изоморфна ($ВСПД = 10^{-12}$) одређеној струји Источне римске империје, сконцентрисаној на њеном почетку. 11) У Римској империји (300-552. год.) постоји струја изоморфна Ливијевом "царском Риму" (7 царева), $ВСПД = 10^{-4}$. Ова вредност је најмања могућа за дужину струје од 7 владара. 12) Јудејско царство (по Библији) и струја Свете римске империје германске нације (911-1307. год.), $ВСПД = 10^{-12}$. Овде је сваки од римско-германских императора 911-1307. год. представљен временом своје германске владавине (крунисање германском круном). 13) Израилско царство (по Библији) и формална династија састављена од периода римских крунисања владара у Светој римској империји германске нације 920-1170. год. Овде је $ВСПД = 10^{-8}$. Дакле, периоди германских владавина се статистички преклапају са јудејском династијом, а периоди између (углавном) суседних римских крунисања истих владара у империји 920-1170. год. статистички се преклапају са израилском династијом. Два последња пара (12 и 13) су интересантни тиме што указују на могућу статистичку зависност библијске хронологије и средњовековне римско-германске хронологије X-XIX в. Ово померање се разликује приближно за 1000 година од померања које је први пут предложио Морозов у [9]-[17].

Најфундаменталнији од нађених статистичких дупликата су приказани на сл. 16.7-16.20. У даље наведеним таблицама набројана су конкретна статистичка преклапања. У заградама стоје дужине владавине одговарајућих владара. На одговарајућим цртежима хоризонтални одсечци приказују периоде владавине чланова династије; вертикалне линије спајају почетке и крајеве владавина владара који се преклапају ("паралелних" владара).

Табела 1 (в. сл. 16.7 и 22.4)

Каролинзи, империја Карла Великог VII-IX в. Померање за 300 година. Варијанте владавина в. у [85], [137].

- 1) Пипин Еристалски 681-714 (33)
- 2) Карло Мартел 721-741 (20)
- 3) Пипин Мали 754-768 (14)
- 4) Карло Велики 768-814 (46)
- 5) Карломан 768-771 или 772 (3 или 4). Чувени "дар Карла Великог" (774. год.). Поклања папи земље Италије
- 6) Лудвиг I Благочестиви 814-833 (одрицање-абдикација) (19)
- 7) Лотар Западни 840-855 (15)
- 8) Карло Ђелави 840-875 (35)
- 9) Лудвиг Германски 843-875 (32)
- 10) Лудвиг II Западни 855-875 (20)
- 11) Карло Дебели 880-888 (8). Распад Каролиншке империје (запад). Померање за око 360 година. Рат

Струја III Римске империје из III-VI в. (углавном Источне). Варијанте владавина в. у [85], [381].

- 1) Констанције II 324-361 (37)
- 2) Теодосије I 379-395 (16)
- 3) Аркадије 395-408 (13)
- 4) Теодосије II 408-450 (42)
- 5) Константин III 407-411 (4). Чувени "дар Константина I Великог" (IV в.). Поклања папи Рим
- 6) Лав I 457-474 (17). У време Каролинга (лево) "обнавља се античност"
- 7) Зенон 474-491 (17)
- 8) Теодорик 493-526 (33)
- 9) Анастасије 491-518 (27)
- 10) Одоакар 476-493 (17)
- 11) Јустин I 518-527 (9). Распад званичне III Римске империје на западу. Готски рат VI в.

Просечно померање по крајевима владавина је 359,6 година, што се поклапа са нашим 1. основним померањем хронологије за 360 година, које преклапа леву колону са десном. Овај паралелизам је један од основних и идентификује блок П у реду С2 са блоком П у реду Ф (в. ГХК на сл. 17.2 у одељку 17)

Табела 2 (в. сл. 16.8 и 31.2)

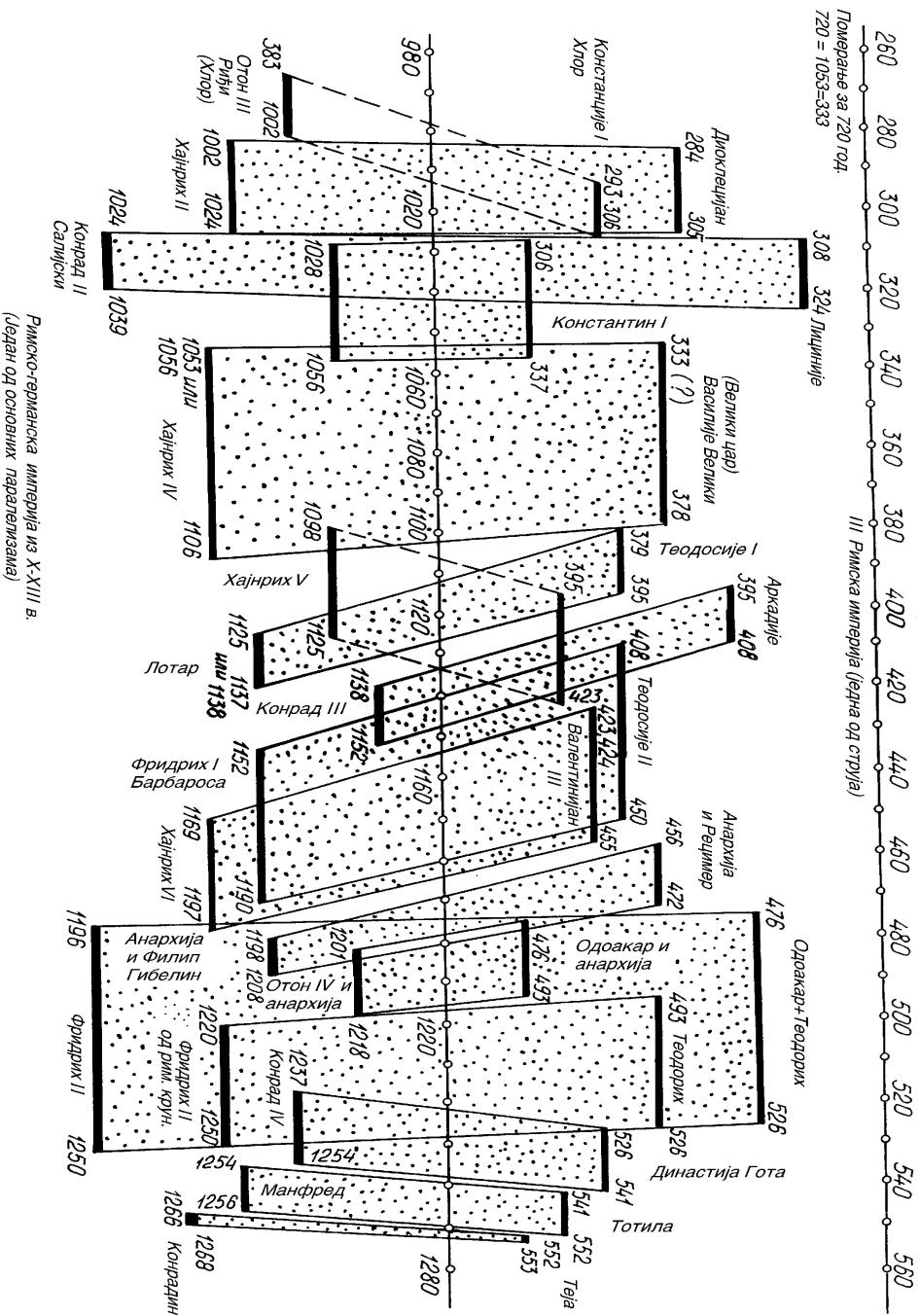
Римска империја X-XIII в. Варијанте владавина в. у [85], [137], [41]

- 1) Отон III Риђи (=Хлор) 983-1002 (19). Дупликат Ј. Цезара 1 в. п.н.е.
- 2) Хајнрих II 1002-1024 (22)
- 3) Конрад II 1024-1039 (15)
- 4) Хајнрих III 1028-1056 (28)

Трећа Римска империја из IV-VI в. Варијанте владавина у [85], [381], [41]

- 1) Констанције I Хлор 293-306 (13). Дупликат Ј. Цезара (померање 340 година)
- 2) Диоклецијан 284-305, 304 (21)
- 3) Лициније 308-324 (16)
- 4) Константин I 306-337 (31)

Сл. 16.2

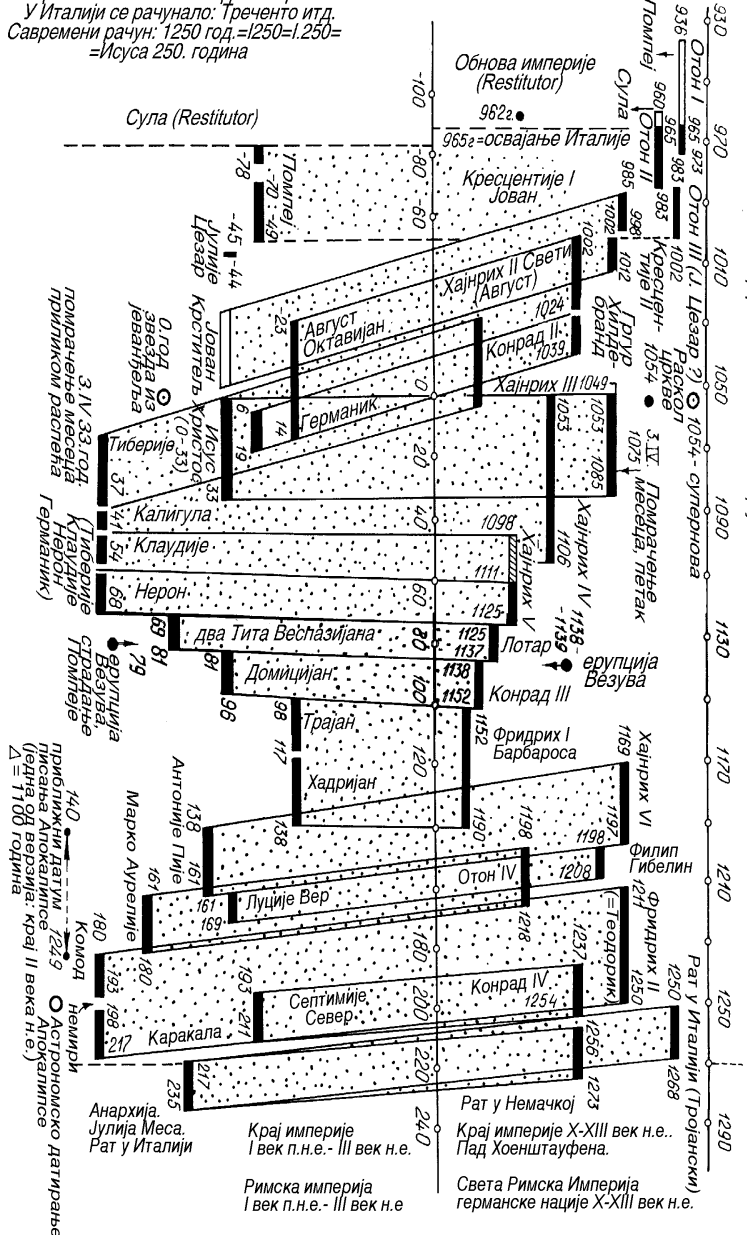

Почетак рачуна "н.е." у XI веку (од Хилдебранда)
 На пример, XIII век означава X.III век тј.
 "Христа III век" и сл. Овде X.=Христос.
 У Италији се рачунало: Треченто итд.
 Савремени рачун: 1250 год.=1250-1.250=
 =Исуса 250. година

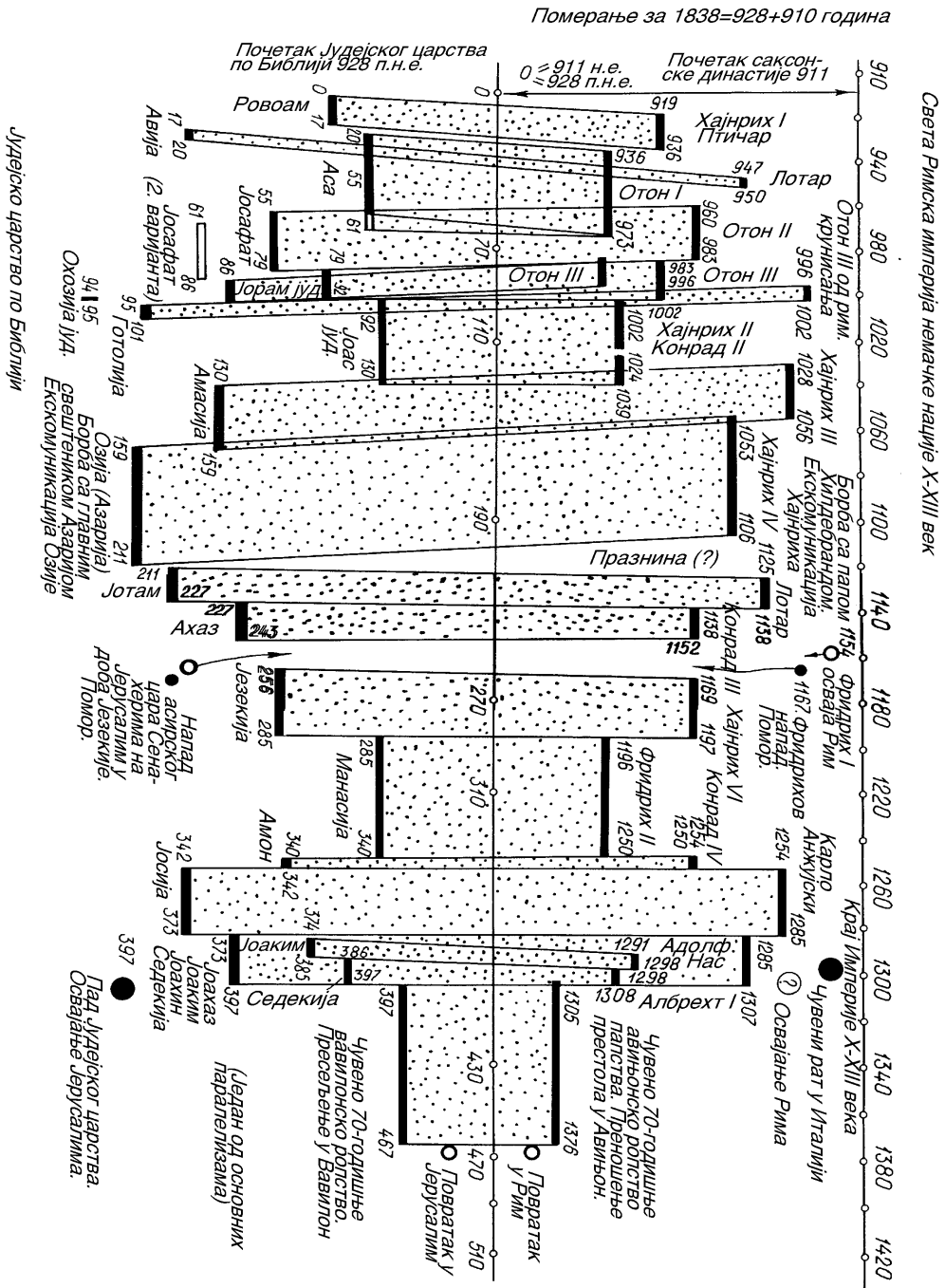
Померање за 1053 године.
 Један од основних изоморфизама

II Римска империја, I век п.н.е. - III век н.е.

Свето Римско царство немачке нације X-XIII век н.е.

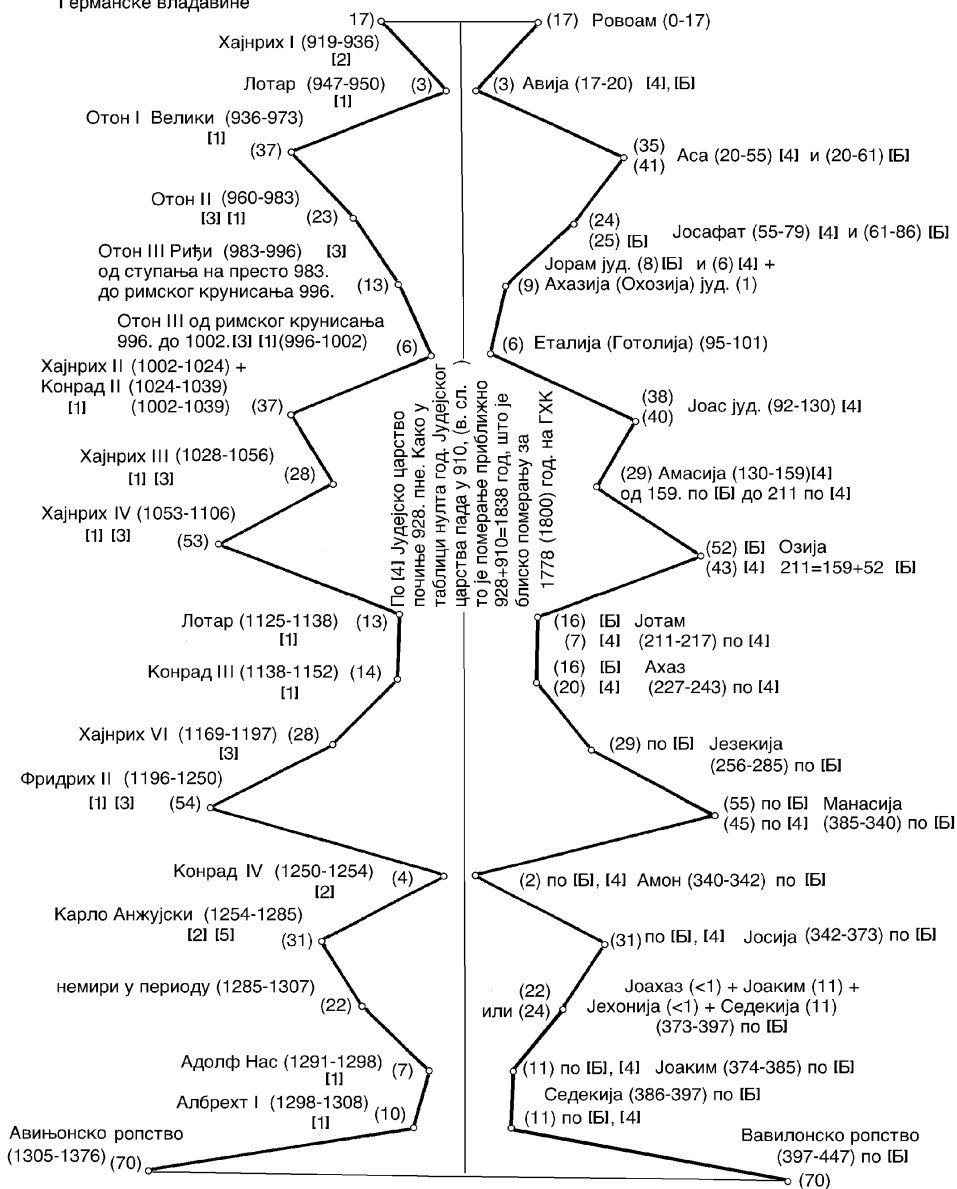
Сл. 16.4

Сл. 16.5

Римско-германска империја X-XIII в. (911-1307)
 911. почетак саксонске династије.
 Цела струја траје 396 година.
 Германске владавине

Јудејско царство.
 Траје 395 год. (по Библији [Б])

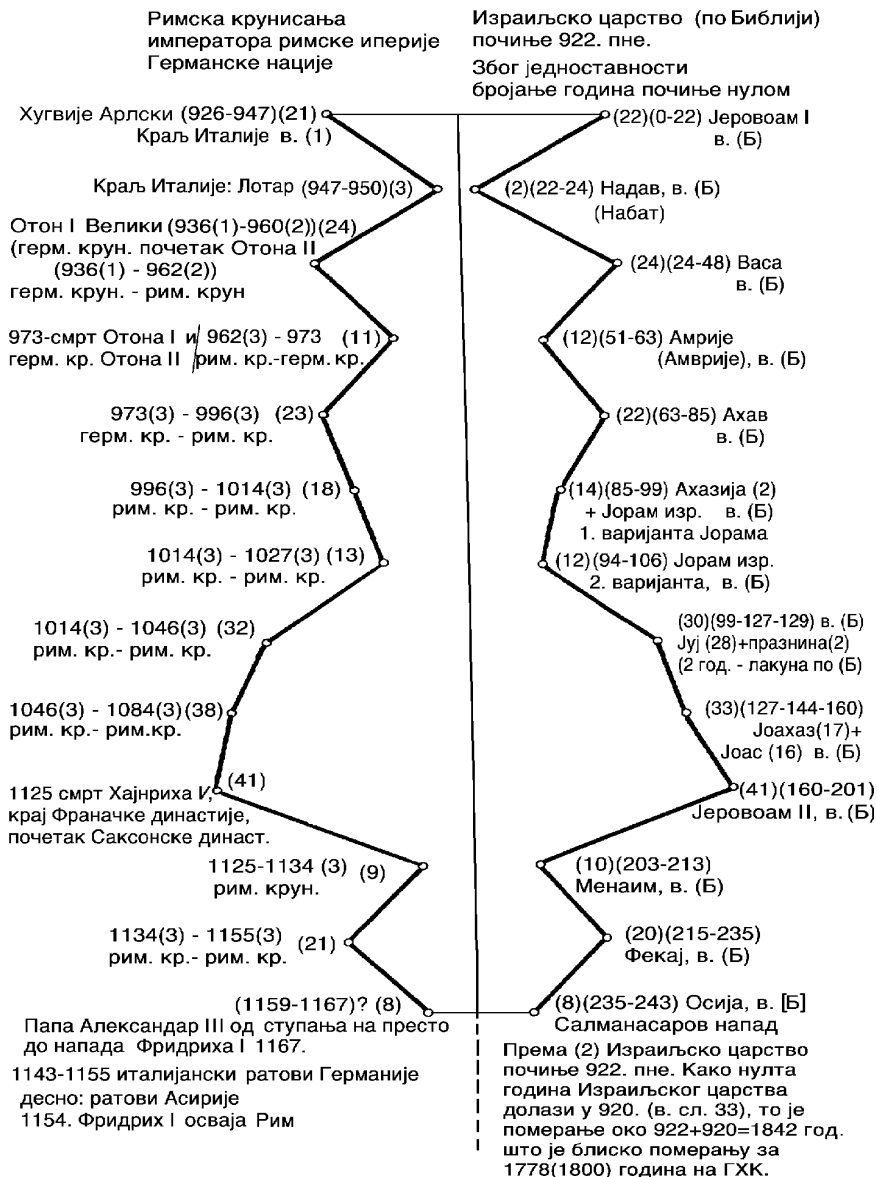
Један од основних паралелизама

Примедба (референце на слици): [Б] = Библија; [1] = [85]; [2] = [137]; [3] = [63] (том 2); [4] = [36]; [5] = [42]

Сл. 16.6

Чврсто померање за око 1840 год.

Један од основних паралелизама

Примедба (референце на слици): [Б] = Библија; [1] = [85];
[2] = [36]; [3] = [137]

5) Хајнрих IV 1053-1106 (53). У његово време Хилдебранд од 1049. (почетак активности у Риму) до 1085. (смрт) (36 година) = оригинал Василија Великог. 1053. год. почетак чувене Хилдебрандове реформе; затим његова борба са Хајнрихом IV (Каноса)

6) Хајнрих V 1098-1125 (27)

7) Лотар 1125-1138 (13)

8) Конрад III 1138-1152 (14)

9) Фридрих I 1152-1190 (38)

10) Хајнрих VI 1169-1197 (28)

11) Анархија и Филип Гибелин 1198-1208 (10). Штићеници: Субур, Петрус, Рајнерије

12) Отон IV 1201-1217 (17 или 16) или 1197-1218 (21). Освајање Рима и крунисање. Отон IV је Герман

13) Фридрих II као римски краљ 1220 (дефинитивно крунисање)-1250 (30). Кажњавање Винеиса (= Боетије?)

14) Или: Фридрих II 1196-1250 (54) и сувладар Отон IV до 1218 год. Фридрихова смрт - почетак чувеног рата у Италији XIII в.

15) Конрад IV 1237-1254 (17). Противник: Карло Анжујски

16) Манфред 1254-1266 (12)

17) Конрадин (веома млад) 1266-1268 (2). Његова смрт у Напуљу. Потучен у бици са Карлом Анжујским поред Троје (у Италији) и Напуља

Крај империје из X-XIII в. Уништење и пад династије Хоенштауфена

5) Василије Велики (?) 333-378 (45). Померање од Хајнриха до Василија је једнако 728 год. = 1106 - 378. Померање од "рођења" Хилдебранда до Василија: 1053-333 = 720 година. Чувена реформа Василија (базилуса?). Борба Василија са Валентом (Иродом?)

6) Хонорије 395-423 (28)

7) Теодосије I 379-395 (16)

8) Аркадије 395-408 (13)

9) Теодосије II 408-450 (42)

10) Валентинијан III 425-455 (30)

11) Анархија и Рецимер 456-472 (16). Штићеници: Север, Петроније, Рецимер. В. два слична имена лево

12) Анархија и Одоакар: 476-493 (17). Освајање Рима и крунисање. Одоакар је вођа германских херула.

13) Теодорик 497-526 (29). Варијанта по [41]. Имена Теодорик и Фридрих су блиска. Кажњавање Боетија.

14) Или: Теодорик + Одоакар (сувладар) 476-526 (50). Теодорикова смрт - почетак чувеног (готског) рата у Италији VI в.

15) Династија Гота 526-541 (15). Противници: Велизарије, Нарзес

16) Тотила 541-552 (11)

17) Теја (веома млад) 552-553 (1 или 2). Његова смрт близу Напуља. Потучен у бици са Нарзесом поред Троје (у Италији) и Напуља

(=Тројански рат). Крај III Римске империје у Италији. Уништење и пад династије Гота

Просечно померање по крајевима владавина је 723 године, што је блиско померању за 720 година које преклапа леву колону са десном. Ово је један од основних паралелизама.

Табела 3 (в. сл.16.9 и 31.3)

Римско-германска империја из X-XIII в. 911. год. почетак саксонске династије. Варијанте владавина у обе колоне в. у [85], [137], [63]

- 1) Конрад I 911-918 (7)
- 2) Хајнрих I 919-936 (17)
- 3) Отон I Велики 936-973 (37). Преклапање Алберик II = Албрехт I
- 4) Отон II од смрти Отона I 973. год. до своје смрти 983. год. и Отон III 983-1002 (укупно 29 година)
- 5) Хајнрих II 1002-1024 (22)
- 6) Конрад II од крунисања у Риму 1027. до смрти 1039. год. (12)
- 7) Хајнрих III Црни 1028-1056 (28). Велики раскол цркве за време Хилдебранда 1054. год.
- 8) Хајнрих IV 1053-1106 (53)
- 9) Хајнрих V 1098-1125 или Хајнрих V од крунисања у Риму 1111. до смрти 1125. + Лотар II 1125-1137 (27 или 26)
- 10) Чувена ерупција Везува 1138-1139. год. Ратови у Италији уз учешће Немачке 1143-1155. год. Устанак Арнолда Брежанског
- 11) Фридрих I Барбароса 1152-1190 (38). Чувени император. Освајање Рима од стране Фридриха 1154. год. Разлика датума 373 год. (померање). Папа Хадријан IV. Оснивање францисканског (фрањевачког) и доминиканског реда (1223. и 1220. год.)
- 12) Хајнрих VI 1191 (крунисање у Риму) - 1197 (6)
- 13) Филип 1198-1208 (10)
- 14) Фридрих II 1211-1250 (39). Три крунисања: 1196, 1211, 1220. год.
- 15) Вилхелм 1250-1256 (6)
- 16) Конрад IV 1237-1254 (17)
- 17) Крај империје 1250-1254 (4)

Хабзбуршка империја из XIII-XVII в. 1273. год. почетак Аустријске куће. Приликом померања за (око) 362 год. настаје преклапање са империјом са леве стране.

- 1) Адолф Нас 1291-1298 (7)
- 2) Рудолф Хабзбург 1273-1291 (18)
- 3) Хајнрих VII 1309-1314 и Лудвиг V 1314-1347 (укупно 38)
- 4) Карло IV 1347-1378 (31). Уз бр. 10 ниже: у Хабзбуршкој империји је било само 3 ерупције Везува: 1306., 1500., 1631. год.
- 5) Венцеслав 1378-1400 (22)
- 6) Робер Палатински 1400-1410 (10)
- 7) Сигмунд 1410-1438 (28). Велики раскол цркве 1378-1417, в. Библију: књиге Јездра, Немија, Јестира
- 8) Фридрих III 1440-1493 (53)
- 9) Максимилијан I Пије 1493-1519 (26). У његово време је објављен Птоломејев "Алмагест", написан за време Антонина Пија (131-161)
- 10) Чувена ерупција Везува 1500. год. Почетак италијанских ратова Немачке у Италији 1494-1527. 1512. год. устанак у Бреши (в. лево!)
- 11) Карло V 1519-1556 (37). Чувени император. У његово време - Фридрих Мудри и рат са Барбаросом. Освајање Рима од стране Карла V 1527. год. Папа Хадријан VI. Оснивање и званично потврђивање (1540. год.) језуитског реда
- 12) Фердинанд 1556 - 1564 (6)
- 13) Максимилијан II 1564-1576 (12)
- 14) Рудолф II 1576-1612 (36)
- 15) Матијас 1612-1619 (7)
- 16) Фердинанд II 1619-1637 (18)
- 17) Крај империје 1618-1619 (1)

18) Рат у Италији 1250-1268. Почетак 17-годишње анархије у Немачкој (1256. год.)

18) 1618. год. у Немачкој почиње чувени 30-годишњи рат

Овај паралелизам (један од основних) идентификује блок С у реду С2 (в. ГХК на сл. 17.2 у одељку 17) са блоком С у реду Ф. Померање за око 360 година, тј. то је прво основно померање.

Табела 4 (в. сл. 16.10 и 31.1)

Света Римска империја германске нације у Италији X-XIII в. Траје 292 године (од 962. или 964. до 1254. год.). Варијанте владавина в. у [85], [381], [41], [63], [36] (десно и лево).

Почетак империје: три велика императора X в. :

Отон I Велики (анархија и рат)

Отон II Љути (Оштри?)

Отон III Риђи (Хлор)

А) Отон I као германски краљ: 936-973 (37). Октавијан, син Алберика (дупликата Ј. Цезара), добија власт у 16. години (млад)

Б) Отон II 960 (германско крунисање) - 983 (23)

Ц) Императори су германски кајзери. Златних монета империје из X-XIII в. практично нема. Могуће је да су везане за десну колону. Империја се званично назива Света

1) Хајнрих II Свети + Конрад Салијски 1002-1039 (37)

2) Конрад II Салијски 1024-1039 (15). У његово време Хилдебранд 1053-1073-1085 (римски папа). Издаја Ченчијева, "страдања папе" [41]

3) Хајнрих III Црни 1028-1056 (28)

4) Хајнрих IV 1053-1106 (53). Имена са десне стране су блиска: сва она имају заједнички део Тиберије Клаудије Нерон и Германик

Друга Римска империја од -I в. до III в. у Италији. Траје 299 година: од -82. до 217. год. Приликом померања навише за 1053 године настаје преклапање

Почетак империје: три велика императора I в. п.н.е.: Помпеј Велики (анархија и рат), Сула Луције (замена места са бр.1)

Јулије Цезар (=Хлор у III Империји)

А) Октавијан Август од 23. (или 27) год. п.н.е. до 14. год. (37). Октавијан, усвојени син Ј. Цезара, добија власт у 19. години (млад)

Б) Тиберије 14-37 (23). Разлог померања: XI в.=X.I=Христоса I век (тј. слово је интерпретирано као број)

Ц) Императори су цезари (кајзери?), често са именом Германик. Постоји много златних монета античког Рима из периода II империје. Императори се називају Августима (тј. светима)

1) Октавијан Август (Свети) од 23. год. п.н.е. до 14. год. (37)

2) Германик 6-19 (13). У његово време Исус Христос 0-33, дупликат Хилдебранда приликом померања за 1053 године. Издаја Јудина, "страдања Христоса"

3) Тиберије + Калигула 14-41 (27)

4) Тиберије + Калигула + Клаудије + Нерон 14-68 (54), ? Ово спајање је сумњиво

5) Хајнрих V Црни 1098-1125, германски краљ (27), ? или бр.6	5) Клаудије + Нерон 41-68 (27), ?. Пуно име садржи "Црни"
6) Хајнрих V Црни 1111-1125 као римски император (14)	6) Нерон 54-86 (14). Ова варијанта не садржи спајања
7) Лотар 1125-1137 (12)	7) Два Тита Веспазијана 69-81 (12)
8) Чувена ерупција Везува 1138-1139 (дупликат 1500. године?)	8) Чувена ерупција Везува, страдање Помпеје и Херкуланума 79. год.
9) Конрад III 1138-1152 (14)	9) Домицијан 81-96 (15)
10) Фридрих I Барбароса 1152-1190 (38). Хронике га замењују са Фридрихом II	10) Трајан + Хадријан 98-138 (40). Обојицу зову Трајан (спајање по именима)
11) Хајнрих VI 1169-1197 (28)	11) Антоније Пије 138-161 (23)
12) Филип Гибелин 1198-1208 (10)	12) Луције Вер 161-169 (8)
13) Отон IV 1198-1218 (20). У његово време подигнута чувена статуа Марка Аурелија на коњу [41, т. 4, стр. 568, комент. 74]	13) Марко Аурелије 161-180 (19). Његова статуа на коњу је чувена античка реликвија Рима. Збрка у средњовековним хроникама [41]
14) Фридрих II 1211-1250 (39). У титули: Gattin (готски?)	14) Комод + Каракала 180-217 (37), дупликат Теодорика Готског VI в.
15) Конрад IV 1237-1254 (17)	15) Септимије Север 193-211 (18)
16) Међуцарство (интеррегнум) 1256-1273 (17). Крај Римске империје X-XIII в. Рат у Италији средином XIII в. Дупликат Готског (Тројанског) рата	16) Анархија, Јулија Меса и њени штићеници 217-235 (18). Крај II Римске империје. Рат у Италији средином III в. Ратови са Готима

Просечно померање по крајевима владавина једнако је 1039 година, што је блиско 2. основном померању за 1053 године, које преклапа леву колону са десном. Овај паралелизам (један од основних) идентификује блок *P* на линији *S3* (в. *ГХК* на сл. 17.2 у одељку 17) са блоком *P* на линији *Φ*.

Табела 5 (в. сл. 16.11 и 16.12)

Римско-германска империја из X-XIII в., 911-1307 год. 911. год. - почетак саксонске династије. Трајање 396 година. Наводе се германске владавине. Преклопимо 911. год. са 928. год. п.н.е. (десно). Варијанте владавина в. у [85], [137], [41], [63] (лево) и у [36] и Библији (десно). Референције на Библију обележавамо са [Б]

1) Хајнрих I 919-936 (17)

2) Лотар 947-950 (3)

3) Отон I Велики 936-973 (37)

Јудејско царство X-XV в. п.н.е. Почело 928. год. п.н.е. [36] и трајало по Библији 395 година. Преклапа се са левом колоном при померању за приближно 1830 година, тј. 1838=928+910. Датуме у десној колони рачунамо од "нуле", сматрајући 928. год. "нултом". Датуме в. у [36], [Б]

1) Ровоам 0-17 (17)

2) Авија 17-20 (3)

3) Аса 20-55 (35) или 20-61 (42)

- 4) Отон II 960-983 (23)
- 5) Отон III Риђи 983-996 (13), од ступања на престо 983. до римског крунисања 996. год. Наставак даље
- 6) Отон III од римског крунисања 996. до 1002. год. тј. 996-1002 (6)
- 7) Хајнрих II 1002-1024 + Конрад II 1024-1039 (укупно 37)
- 8) Хајнрих III 1028-1056 (28)
- 9) Хајнрих IV 1053-1106 (53). Борба са папом Хилдебрандом. Чувена екскомуникација Хајнриха (у Каноси). Ступио на престо са 6 година. На крају живота се повукао у свој усамљени замак. Издаја и крунисање његовог сина Конрада још за живота Хајнриховог. Син влада уместо оца [41, т. 5, стр. 233-235]
- 10) Лотар II 1125-1138 (13)
- 11) Конрад III 1138-1152 (14)
- 12) Хајнрих VI 1169-1197 (28). Напад Фридриха I на Рим 1167., "помор" у германској војсци, њено повлачење. Преклапање Германија-Асирија (в. десно)
- 13) Фридрих II 1196-1250 (54). Чувени римски император
- 14) Конрад IV 1250-1254 (4)
- 15) Карло Анжујски 1254-1285 (31)
- 16) Немири и догађаји из периода 1285-1307 (22) у Италији (?). Крај империје из X-XIII в.
- 17) Адолф Нас 1291-1298 (7)
- 18) Албрехт I 1298-1308 (10)
- 19) Чувено авињонско ропство папства (и светог престола) у Француској, 1305 - јануар 1376 (70)
- 4) Јосафат 55-79 (24), 61-86 (25)
- 5) Јорам јуд. (8) по [Б] или (6) по [36] + Охозија јуд. (1), укупно (9) или (7) тј. 86-94 по [Б]
- 6) Готолија 95-101 (6). Датуме в. у књ. 2 Дневн. и 3-4 Цареви
- 7) Јоас јуд. 92-130 (38) по [36] или (40) по [Б]
- 8) Амасија 130-159 (29)
- 9) Озија од 159. по [36] до 211. год., пошто он влада (52) по [Б] или (43) по [36]; 211=159+52 по [Б]. Борба са главним свештеником Азаријом. Екскомуникација Озије. Ступио на престо са 16 година. На крају живота био "губав", живео у "одвојеној кући", уместо њега фактички влада син (књ. 2 Дневника, 26:21-23)
- 10) Јотам 211-227 (16) по [Б], (7) по [36]
- 11) Ахаз 227-243 (16) по [Б], (20) по [36]
- 12) Језекија 256-285 (29). Напад асирског цара Сенахирима и његово повлачење. В. 2 Цареви, 19:35-36. Уп. Теодорик (6 в.)
- 13) Манасија 285-340 (55) по [Б], или (45) по [36]. Чувени цар
- 14) Амон 340-342 (2)
- 15) Јосија 342-373 (31)
- 16) Јоахаз (мање од 1) + Јоаким (11) + Јоахин (мање од 1) + Седекија (11) 373-397 (22) или (24). Крај царства
- 17) Јоаким 374-385 (11)
- 18) Седекија 386-397 (11)
- 19) Чувено вавилонско ропство у Вавилону под влашћу Персије, 397-467 (70). Преклапање Персије и Француске (?) = ПРС (без самогласника)

У складу са [36], јудејско царство почиње 928. год. п.н.е. Пошто у табlici нулта година тог царства пада у 910. год., померање је приближно 928+910=1838 година, што је блиско трећем основном померању за 1778 (или 1800) година на

ГХК. Овај паралелизам (један од основних) идентификује блок *P* у реду Φ (в. ГХК на сл. 17.2 одељка 17) са блоком *P* у врсти *B* (Библија)

Табела 6 (в. сл. 16.13 и 16.14)

Римска крунисања императора Римске империје германске нације X-XIII в. Померање за 1840 година. Варијанте владавина в. у [85], [137], [41]

- 1) Гугвије Аралски 926-947 (21), краљ Италије, почетак империје
- 2) Лотар 947-950 (3), краљ
- 3) Отон I Велики 936. (германско крунисање) - 960. (почетак Отона II); или 936. (германско крунисање) - 962. (римско крунисање). Дакле (24) или (26). Папа Јован XII = Октавијан [41]. В. Октавијан Август
- 4) 962. (римско крунисање) - 973. (германско крунисање) (11): 973. смрт Отона I и германско крунисање Отона II
- 5) 973. (германско крунисање) - 996. (римско крунисање) (23)
- 6) 996. (римско крунисање) - 1014. (римско крунисање) (18). Потпуна табела свих варијанти десно наведена је у [13]
- 7) 1014. (римско крунисање) - 1027. (римско крунисање) (13)
- 8) 1014. (римско крунисање) - 1046. (римско крунисање) (32)
- 9) 1046. (римско крунисање) - 1084. (римско крунисање)
- 10) 1084. (римско крунисање) - 1125., где је 1125. смрт Хајнриха V, крај франачке династије и почетак саксонске династије
- 11) 1125-1134 (римско крунисање) (9)
- 12) 1134. (римско крунисање) - 1155. (римско крунисање) (21)

Израилско царство (по Библији; референције се обележавају са [Б]) почиње 922. год. п.н.е. [36]. Рачунање година је овде ради једноставности почето од нуле. При томе је 922. год. п.н.е. = 920. год.

- 1) Јервоам 0-22 (22). Почетак израилског царства
- 2) Надав 22-24 (2) (или Нават)
- 3) Васа 24-48 (24). В. таб. 5: Аса јуд. - дупликат Отона I. Сличност имена: Аса - Васа (Исус?). Уп. Хилдебранд у XI в. У време Октавијана се родио Исус у I в.
- 4) Амрије 51-63 (12). Трајање свих владавина је утврђено по књ. 2 Дневника и 3-4 Царева
- 5) Ахав 63-85 (22). "Двоструки рачун" у [Б] садржи празнине, в. [13]
- 6) Охозија (2) + Јорам изр. (12), 85-99 (14). То је прва варијанта Јорама по [Б]
- 7) Јорам изр. 94-106 (12). То је 2. варијанта Јорама по [Б]
- 8) Јуј (28) + празнина (2) (немири), 99-127-129 (укупно 30 година)
- 9) Јоахаз (17) + Јоас (16), тј. 127-144-160 (укупно 33 године)
- 10) Јервоам II 160-201 (41). Настају преклапања: Асирија - Германија, Персија - Француска, Вавилон - Рим или Авињон, Хети - Готи
- 11) Менајим 203-213 (10)
- 12) Факија 215-235 (20)

13) Папа Александар III од ступања на престо до напада Фридриха I 1167. год., тј. 1159-1167 (8). 1143-1155 год. италијански ратови Немачке. 1154. заузеће Рима од стране Фридриха I

13) Осија 235-243 (8). Ратови Асирије, напад Салманасара. Преклапање Асирије са Германијом (лево). Крај царства. Преклапање "фараона" из [Б] и ТРК, ТРНК (Франци, Готи)

У складу са [36], царство са десне стране почиње 922. год. Пошто у табlici нулта година царства долази у 920. год., померање је приближно $920+922=1842$ године, што је блиско трећем основном померању за 1778 (или 1800) година на ГХК (в. сл. 17.2 у одељку 17). Ово је један од основних паралелизама.

Табела 7 (в. сл. 22.1)

1. период римског понтификата 141-314 год. Варијанте владавина в. у [85], [132] (такође десно)

- 1) Св. Пије 141-157 (16)
- 2) Св. Аникет 157-168 (11)
- 3) Св. Сотер (=спаситељ) 168-177 (9)

- 4) Св. Елефтерије 177-192 (15)
- 5) Св. Виктор 192-201 (9)
- 6) Зефирин 201-219 (18)

- 7) Каликст 219-224 (5)
- 8) Урбан I 224-231 (7)
- 9) Понтијан 231-236 (5)
- 10) Фабијан 236-251 (15)
- 11) Немири 251-259 (8)
- 12) Дионисије 259-271 (12)
- 13) Феликс I 275-284 (9) или Еутихијан?

- 14) Еутихијан 271-275 (4), Феликс I?
- 15) Кај 283-296 (13)
- 16) Марцелин 296-304 (8)
- 17) Марцел 304-309 (5)
- 18) Јевсевије 309-312 (3)
- 19) Мелхијад 311-314 (3)

2. период римског понтификата 314-532 год. Слаже се са преклапањем II и III Римске империје

- 1) Силвестер 314-336 (22)
- 2) Јулије I 336-353 (17)
- 3) Либерије (=ослободилац) 352-367 (15)
- 4) Дамас 385-398 (13)
- 5) Сириције 385-398 (13)
- 6) Анастасије, Инокентије 398-417 (19)

- 7) Бонифације 418-423 (5)
- 8) Целестин 423-432 (9)
- 9) Сикст III 432-440 (8)
- 10) Св. Леон (Лав I) 440-461 (21)
- 11) Немири и Иларије 461-467 (6)
- 12) Симплиције 467-483 (16)
- 13) Феликс II 483-492 (9)

- 14) Гелазије 492-496 (4)
- 15) Сима 498-514 (16)
- 16) Гормизда 514-523 (9)
- 17) Јован I 523-526 (3)
- 18) Феликс III 526-530 (4)
- 19) Бонифације III 530-532 (2)

Ово је секундарни паралелизам, генерисан основним паралелизмима.

Табела 8 (в. сл. 28.1 и 28.2)

Царски Рим, I империја 753-500 год. п.н.е. В. Ливијеву "Римску историју". Померање за приближно 1050 година. Периоди владавина императора на десној страни могу да се не поклапају са границама интервала

1) Ромул Квирин (37)

2) Нума Помпилије (43)

3) Тулије Гостилице (32)

4) Анк Марције (24)

5) Тарквиније Древни (38)

6) Сервије Тулије (44)

7) Тарквиније Охоли (25)

8) Пад царског Рима, протеривање царева, рат са Тарквинијима око 500. год. п.н.е. В. даље

9) Клан Тарквинија, ТРКВН (без самогласника), противници Рима. Њихов дупликат су Тројанци (в. Троју)

10) Валерије - чувени римски војсковођа, противник Тарквинија. Име без самогласника: ВЛЗР (=Валерије син Волузија, в. Ливија). Оптужен за издају.

11) Посланица Л. Тарквинија Охолог римском Сенату. Завера у Риму, њено откривање. Приликом померања навише за 1050 година то се дешава 543-544 год. Формула $X+300$ дефинише померање

12) 1. битка за Рим 545. год. Тарквинији су изгубили битку

13) 2. поход на Рим 546. год. Војсковођа Ларције, Римљанин. Пораз Тарквинија

Струја III Римске империје III-VI в. Разлагање на временске интервале в. на сл. 28.1. Наведени су неки владари као важни представници у наведеним временским интервалима

1) Период 300-337 (37), Константин I

2) Период 337-380 (43), Василије Велики

3) Период 380-423 (43), Хонорије

4) Период 423-444 (21), Асције

5) Период 444-476 (42), Рецимер

6) Период 476-526 (50), Одоакар, Теодорик

7) Период 526-552 (26), династија гота

8) Пад III римске империје на Западу, протеривање Гота. Чувени готски рат VI в. В. даље

9) Клан Гота, противника Рима у рату из VI в. Савезници Гота су Франци тј. ТРК или ТРНК, в. трансформацију "ф"- "т"

10) Велизарије - чувени римски војсковођа, противник Гота. Име без самогласника: ВЛЗР. Блискост имена лево и десно. Оптужен за издају

11) Посланица Гота Тотиле римском Сенату. Завера у Риму, њено откривање. Ови се догађаји дешавају 543. год. Померање датума на левој страни се записује формулом $X+300$ где је X - година од оснивања Рима (око 753. год. п.н.е.)

12) 1. битка за Рим 545-547 год. Готи су изгубили битку

13) 2. поход на Рим 548-549 год. Војсковођа Нарцес (Нарције), Ромејац. Пораз Гота

Ово је секундарни паралелизам, манифестација 2. основног померања за приближно 1000 (или 1050) година

Табела 9 (в. сл. 16.15 и 18.1)

Друга Римска империја од 82. год. п.н.е. до III в. Првих 8 бројева ове колоне су приближни што међутим не утиче на близину струја. Наведени су и немири

- 1) Луције Сула 82-78 (5)
- 2) Немири 78-77 (1)
- 3) Серторије 78-72 (6)
- 4) Немири 72-71 (2)
- 5) Помпеј Велики 70-49 (21)
- 6) Сувладари Помпеј и Цезар 60-49 (11)
- 7) Немири 49-45 (4)
- 8) Јулије Цезар, победник 1. тријумвирата 45-44 (1)
- 9) Тријумвири и Октавијан Август 44-27 (17)
- 10) Октавијан Август 27. год. п.н.е. - 14. год. (41) или од 23. год. п.н.е. (37)
- 11) Рођење Исуса 27. год. Августа Октавијана (27)
- 12) Тиберије 14-37 (23)
- 13) Сувладари Тиберије - Германик 6-19 (13)
- 14) Калигула 37-41 (4)
- 15) Немири 41. год. (1)
- 16) Клаудије 41-54 (13)
- 17) Сувладари Клаудије - Палант 41-54 (13)
- 18) Нерон 54-68 (14)
- 19) Сувладари Нерон-Бур-Сенска 54-62 (8)
- 20) Галба 68-69 (1)
- 21) Немири 69. год. (1)
- 22) Два Тита Веспасијана 69-81 (12). Имена су им идентична
- 23) Домицијан 81-96 (15)
- 24) Нерва 96-98 (2)
- 25) Сувладавина Нерве 96-98 (2)
- 26) Трајан 98-117 (19)
- 27) Хадријан 117-138 (21)

Струја из III Римске империје III-VI в. Варијанте владавина в. у [85], [381], [13], [36]. Понегде се рачун година води од смрти сувладара. III империја је "богатија" од II империје

- 1) Луције Аурелијан 270-275 (5)
- 2) Немири 275-276 (1)
- 3) Проб 276-282 (6)
- 4) Немири 282-284 (2)
- 5) Диоклецијан Велики 284-305 (21)
- 6) Сувладари Диоклецијан и Констанције Хлор 293-305 (12)
- 7) Немири 305-309 (4)
- 8) Констанције Хлор, победник 1. тетрархије 305-306 (1), после бр. 5
- 9) Тетрарси и Константин Август 306-324 (18)
- 10) Константин Август 306-337 (31). Почетак бр. 12 од смрти Константина
- 11) Рођење Василија Великог 27. године Августа Константина (27)
- 12) Констанције II 337-361 (24)
- 13) Сувладари Констанције II - Констант 337-350 (13) од краја бр. 10
- 14) Јулијан 361-363 (2) од бр. 12
- 15) Немири 363. год. (1)
- 16) Валентинијан I 364-375 (11)
- 17) Сувладари Валентинијан - Валент (Палант?) 367-375 (11)
- 18) Валент 364-378 (14)
- 19) Сувладари Валент- Валентинијан - Грацијан 364-375 (11)
- 20) Јовијан 363-364 (1) премештен
- 21) Немири 378. год. (1)
- 22) Грацијан и Валентинијан II после Валента и немира 379-392 (13)
- 23) Теодосије I 379-395 (16)
- 24) Евгеније 392-394 (2)
- 25) Сувладавина Евгенија 392-394 (2)
- 26) Аркадије 395-408 (13)
- 27) Хонорије 395-423 (28)

28) Тит Антоније Пије 138-161 (23)	28) Асције 423-444 или 423-438 (14) или (21) до почетка бр. 29
29) Марко Аурелије 161-180 (19)	29) Валентинијан III 437-455 (11) или 444-455 (18)
30) Луције Комод 176-192 (16)	30) Рецимер 456-472 (16)
31) Пертинакс 193. год. (1)	31) Олибрије 472. год. (1)
32) Дидије Јулијан 193. год. (1)	32) Глицерије 473, 474. год. (1)
33) Клодије Албин 193. год. (1)	33) Јулије Непот 474. год. (1)
34) Песценије Нигр 193-194 (1)	34) Ромул Аугустул 475-476 (1)
35) Септимије Север 193-211 (18)	35) Одоакар 476-493 (17)
36) Каракала 193-217 (24). Чувене реформе у II империји	36) Теодорик 493-526 или 497-526 (33) или (29). Чувене реформе
37) Крај II Римске империје. Криза средином III века. Готски рат. Померање за приближно 333. године	37) Крај III Римске империје на Западу. Чувени готски рат средином VI века

Овај паралелизам (манифестација 1. основног хронолошког померања) је секундаран и последица основних статистичких померања набројаних горе. У оба тока ове таблице су унети допунски бројчани подаци, који се не узимају у обзир приликом израчунавања коефицијента близине струја. Дати токови се у детаљима разликују од оних наведених у [9]-[15].

Табела 10 (в. сл. 20.2)

Јудејско царство (по Библији) са престоницом у Јерусалиму X-VII в. п.н.е.	Источна римска империја 306-700 год. са престоницом у Новом Риму (Константинопољу)
1) Ровоам (17)	1) Лициније 308-324 (16)
2) Авија (3), у преводу значи "божји отац", в. [9]-[15]	2) Арије 330-333 (3), (5), (8) - различите варијанте
3) Аса (Исус?) (46) или (41)	3) Василије Велики? 333-378 (45)
4) Јосафат (25)	4) Теодосије I 379-395 (16)
5) Јорам јуд. (8), отцепљење Едома. Затим следи уметак од 76 година (в. даље)	5) Аркадије 395-408 (13). Отцепљење Западне империје од Источне
6) Озија (52). Учествује у црквеном спору, бива проклет и "прокажен"	6) Теодосије II 408-450 + Маркијан 450-457 (49), спор на Ефеском сабору
7) Међуцарство (2). Овде је лакуна (празнина) у књ. 2 Дневника	7) Најезда Атиле на империју и ан-архија 451-453 (2)
8) Јотам (16)	8) Лав I 457-474 (17)

- 9) Ахаз (16). Сирски цар Ресин и Фекај нападају Јерусалим, и Ахаз тражи помоћ од Теглат-Феласара (дупликат Теодорика десно?)
- 10) Језекија (29)
- 11) Манасија (55), (60). Чувени цар, оптужују га за масовне покоље у Јерусалиму (угушење побуне?). Преклапање престонице царства са Новим Римом
- 12) Уметак од 76 година: 4 цара + Амон ("они") (2 године) = 5 царева, укупно 78 година, јер $78=76+2$
- 13) Јосија (31), напад фараона на царство
- 14) Јоахаз (1)
- 15) Јоаким (11)
- 16) Јоахин (1)
- 17) Седекија (11). Фараон Навуходоносор "заробљава народ"
- 18) Крај царства, чувено вавилонско ропство
- 9) Зенон 474-491 (17). Германски вођа Одоакар напада Рим. Западни владар Рецимер (Рецин?) 456-472. Зенон тражи помоћ од Теодорика Готског
- 10) Анастасије 491-518 (27)
- 11) Два Јустина: Јустин I 518-527 + Јустинијан I 527-565 или 518-565 (укупно 47). Угушење чувене побуне Ника у Новом Риму, покољ
- 12) 5 императора: Јустин II + Тиберије II + Маурикије + Фока + Ираклије, укупно 565-641 (76)
- 13) Констант II 642-668 (26), напад Арапа на империју
- 14) Константин III 641-642 (1)
- 15) Константин IV 668-685 (17)
- 16) Ираклион 641-642 (1)
- 17) Јустинијан II, прва владавина 685-695 (10). Ратови империје, напад Арапа
- 18) Чувена криза крајем VII в. Распад Источне империје

Овај паралелизам је секундаран и следи из паралелизама набројаних горе. Померање је овде приближно 1300 година и представља збир двају основних померања за 1000 година и за 300 година (приближно).

Табела 11 (в. сл. 19.1)

- Израиљско царство (по Библији) X-VIII в. п.н.е. Померање за 1300 година
- 1) Јеровоам I, оснивач "јереси", раскид и рат са Ровоамом (22). Десно "јерес" - аријанство (?)
- 2) Надав (2)
- 3) Васа (24). Десно Василије Велики (Исус - Аса - Васа?)
- 4) Ила (Елије?) (2)
- 5) Зимрије (1)
- 6) Амрије (12)
- Ток из III Римске империје IV-V в. Лево је збир померања 1000+300
- 1) Константин I после обарања Максенција 313-337 (24). Раскид и рат са Лицинијем, сувладаром
- 2) Константин II 337-340 (3) после бр. 1 (в. горе)
- 3) Констанције II после смрти Константина II 340-361 (21), даље бр. 4
- 4) Јулијан (Елије?) 361-363 (2)
- 5) Јовијан 363. год. (1)
- 6) Валентинијан I 364-375 (11)

- 7) Ахав (Нечастиви) (22), борба са великим пророком Илијом. Смртно рањен приликом бекства са бојног поља
- 8) Охозија (2). Влада у Самарији (преклапање са Римом десно)
- 9) Јорам изр. (12)
- 10) Јуј и пророк Јелисије (заузимање власти) (28)
- 11) Јоахаз (17)
- 12) Јоас изр. (16)
- 13) Јеровоам II (41)
- 14) Захарија (6 месеци) (1)
- 15) Салум (1 месец) (1)
- 16) Међуцарство (24)
- 17) После међуцарства - Менајим (10), долази цар Фул. Преклапање имена Фул (Тул-ТЛ) - Атила
- 18) Факија (2)
- 19) Фекај (20), долазио Теглат-Феласар (пресељеник)
- 20) Анархија (9), (6), (12)
- 21) Осија (до заробљавања) (1), долази Салманасар и заробљава Осију
- 22) Крај независног постојања царства. Осија је последњи независни цар
- 7) Валент (Нечастиви) 364-378 (14), борба са пророком Василијем Великим. Убијен приликом бекства са бојног поља
- 8) Грацијан после Валента и немира 379-383 (4). Даље бр. 9 после бр. 7
- 9) Валентинијан II 379-392 (13)
- 10) Аларих и Јован Златоусти 378-403 (25?) (32?)
- 11) Теодосије I 379-395 (16)
- 12) Аркадије 395-408 (13)
- 13) Хонорије 395-423 (28)
- 14) Констанције III 421. год. (7 месеци)
- 15) Јован 423. год. (2 месеца)
- 16) Међуцарство - старатељство 423-444 (21)
- 17) Валентинијан III после старатељства-међуцарства 444-455 (11), долази Атила (ТТЛ без самогласника)
- 18) Петроније Максим 455-456 (1)
- 19) Рецимер 456-472 (16), долазио Хензерик, сеоба народа
- 20) Анархија 472-475 (3)
- 21) Ромул Августул 475-476 (1). Долази Одоакар и заробљава Ромула
- 22) Крај независног постојања III Западне римске империје као "чисто римске" државе

Овај секундарни паралелизам је последица основних померања и представља манифестацију суме двају основних померања: 1000+300.

Табела 12 (в. сл. 16.16 и 16.17)

1. Византијска империја 527-829 год. Траје 302 године [85], [42]	2. Византијска империја 829-1204 год. Траје 375 година [85], [42]
1) Базилеус Јустинијан I и Теодора 527-565 (38). Овде почиње чисто Источна римска империја. Померање за приближно 340 година	1) Теофил 829-842 + Михаило III и Теодора 842-867 (38). Даље почиње македонска династија. Уп. са биографијом Јустинијана I

- 2) Јустин II 565-578 + Тиберије II 578-582 (17)
- 3) Маурикије 582-602 (20)
- 4) Фока 602-610 (8)
- 5) Ираклије 610-641 (31). Даље у бр. 6 десно и лево два немира
- 6) Константин III 641. год., Ираклион = Ираклије II 641. год. (укупно око 1 год.). Преклапање немира
- 7) Констант II 642-668 + Константин IV 668-685 + Јустинијан II 685-695 (53) (укупно)
- 8) Немири: Леонтије II 695-698 или Леонције 694-697, Тиберије III Апсимар 697-704 или 698-705, Јустинијан II (поново) 705-711, Филипик Вардан 711-713, Анастасије II 713-715 или 716, Теодосије III 715 или 716-717. Укупно (22)
- 9) Рат за време Јустинијана II (в. горе) је делимични дупликат готско-тројанско-тарквинијског рата, скраћено ГТР-рат (в. даље)
- 10) Лав III Изаур 717-741 (24)
- 11) Константин V Копроним 741-775 (34)
- 12) Лав IV 775-780 + Константин VI 780-797 + Ирина 797-802 + Никифор 802-811 (36)
- 13) Немири: Ставракије 811. год., Михаило I Рангабе 811-813, Лав V 813-820 или 821, Михаило II 820. или 821-829. Укупно (19). У обе колоне има много немира, што доводи до компликовања опште слике. Обе империје се преклапају померањем за 340 година
- 2) Василије I (Базилеус I) 867-886 (19). В. Јустинијана I Базилеуса
- 3) Лав VI 886-912 (26)
- 4) Александар 912-913 (1)
- 5) Константин VII 910-912-959 (47) или (49)
- 6) Роман II 959-963, Никифор II Фока 963-969, Јован I Цимиски 963-975 или 976 (укупно 16)
- 7) Константин X или VIII 975-1028 (53), различите верзије [85], [42]
- 8) Немири: Константин VIII 1025-1028, Роман III 1028-1034, Михаило IV 1034-1041, Михаило V 1041-1042, Константин IX Мономах 1042-1054, Теодора 1054-1056, Михаило VI 1056-1057. Укупно (29). Преклапање са немирима лево: померање за 340 година
- 9) 1047. год. устанак Торника (Ника и ТР?). Упореди са устанком Ника за време Јустинијана I. Устанак Ника је дупликат ГТР - рата (в. даље)
- 10) Јован II Комнен 1118-1143 (25)
- 11) Алексеј I Комнен 1081-1118 (37), замењен са бр. 10 (Јованом)
- 12) Манојло I Комнен 1143-1180 (37)
- 13) Немири: Алексеј II Комнен 1180-1183, Андроник I 1183-1185, Исак II Анђео 1185-1195, Алексеј III 1195-1203, Алексеј IV 1203-1204, Исак II Анђео (поново) 1203-1204, Алексеј V 1204. Укупно (24). Пад Константин-опоља 1204. год.

У овој табели десна и лева колона се преклапају првим основним померањем за приближно 340 година. Исто ово померање преклапа и друге византијске империје: II и III (в. следећу табелу). Ово је један од основних паралелизама.

Табела 13 (в. сл. 16.16 и 16.18)

Трећа Византијска империја 1204-1453 год. Траје 249 година, садржи много немира. Обе се империје преклапају померањем за 340 година

Друга Византијска империја, њена струја од Василија I до Јована VIII, тј. 867-1143 год. Траје 276 година. Варијанте владавина в. у [85], [42]

1) Почетак Никејске империје 1204 год. В. "Ника" у ГТР-рату VI в. Теодор I Ласкарис 1204-1222 (18)

1) Василије I (Базилеус I). Устанак "Ника" у време Јустинијана I у I Византијској империји, 867-886 (19). Жена Јустинијана I је Теодора

2) Јован III Дука Ватац 1222-1254 или 1256. (32), ГТР-рат

2) Лав VI Философ 886-912 (26)

3) Теодор II Ласкарис 1254. или 1256-1258. или 1259. (3)

3) Александар 912-913 (1)

4) Михајло VIII 1259. или 1260-1282. или 1283. (25)

4) Роман I 919-945 (26)

5) Андроник II Палеолог 1282. или 1283-1320. или 1328. (46)

5) Константин VII 910. или 912-959 (47)

6) Андроник III Палеолог 1320-1341 (21)

6) Роман II + Никифор II Фока + Јован I Цимиски 959-976, 975 (16) или (17)

7) 2. варијанта: Андроник III Палеолог 1328-1341 (13)

7) Никифор II Фока + Јован I Цимиски 963-976 (13), 2. варијанта

8) Јован V Палеолог 1341-1391 или 1376 (35) или (50)

8) Василије II Бугароубица 975 или 976 - 1025 (50)

9) Немири 1376-1391. Андроник IV 1376-1379, Јован V поново 1379-1391, Јован VII 1390 (15)

9) Немири 1025-1057. Списак императора за време тих немира в. у претходној табели 12

10) Манојло II 1391- 1424, 1425 (34)

10) Алексеј I 1081-1118 (37)

11) Јован VIII по [42] или VI по [85] 1424 или 1425 - 1448 (24). Пад Константинопоља 1453. год. Крај Византијске империје

11) Јован II 1118-1143 (25) (бр. 10 и 11 династије Комнена (табела 12 - прим. прев.). Даље иду (не улазе у паралелизам) Манојло I и немири 1180-1204. Пад Константинопоља 1204. год.

Овај паралелизам (један од основних) је манифестација 1. основног статистичког померања за приближно 330 година.

Табела 14 (в. сл. 16.19 и 16.20)

Средњовековна хронологија X-XVI в.
Померање наниже за 1810 година

- 1) Епоха крсташких ратова X-XIII в. Колонизација Средоземља
- 2) Света римска империја германске нације 911-1305 год.
- 3) Два рата у Италији из X века: 901-924 и 931-954 год. Алберик I, Теодора I, Алберик II, Теодора II
- 4) Чувени рат у Италији из XIII века: 1250-1268. Пад Хоенштауфена, пад Троје, Напуља, Манфред, Карло Анжујски, Конрадин. Оснивање Анжујске куће. Пад понтификата у Риму
- 5) Чувено авињонско ропство 1305-1376 год. Траје 70 година
- 6) Ратови у средњовековној Грчкој 1314-1332 год. Трају 18 година
- 7) Рат у Грчкој 1374-1387 год. Траје 13 година (приликом померања за 300 година - астрономски датум Тукидидових помрачења?)
- 8) Успон и пад навараца и деспотата Мистре 1400-1450
- 9) Отоманска империја 1298-1451 год. Мухамеданци и експанзија
- 10) Пад Константинопоља и Византије 1453. год. Рат са мухамеданцима, затим пад Грчке
- 11) Отоманска империја из XV-XVI в. Епоха јелинизма, ширење Грка и античке литературе у средњовековној Европи. Крај постојања самосталне средњовековне Грчке
- 12) Карло Анжујски 1254-1285 (31). 1268. Карло осваја Италију. Без самогласника ТЛ-ЛТ

Античка хронологија X-XIII в. п.н.е.
Историја Старе Грчке [85], [42]

- 1) Епоха велике грчке колонизације VIII-VI в. п.н.е.
- 2) Јудејско и Израилско царство 928-531 год. п.н.е.
- 3) Тројански рат се по Дамасту дешава 850-830 год. п.н.е. То је друга верзија датирања (данас се та верзија [162] сматра погрешном)
- 4) Рат са Тарквинијима у Риму 522-509 год. п.н.е. Пизистратова тиранија (ТРН) 560-527 год. п.н.е. Пад тираније Пизистратида 510-514 год. п.н.е. Рат Седекије (по Библији) са фараоном (ТРН). Горе су ТРН - Франци
- 5) Чувено вавилонско ропство 531-461 год. п.н.е. Траје 70 година
- 6) Грчко-персијски ратови 492-479 год. п.н.е. Трају 13 година
- 7) Пелопонески рат 431-404 год. п.н.е. Траје 27 година. Тукидид описује овде тријаду помрачења (в. раније)
- 8) Успон и пад Спарте 400-360 год. п.н.е.
- 9) Македонска држава 540-359 год. п.н.е. Македонци, експанзија
- 10) Одвајање Бизанта 364. год. п.н.е. и опсада Бизанта од стране Македонаца 340. год. п.н.е. (Филип II)
- 11) Империја Александра Македонског из IV-III в. п.н.е. Епоха јелинизма, ширење грчке културе по Средоземљу. Крај класичне Грчке. У следећим тачкама бр. 12-19 дате су допуне
- 12) Кир I 560-530 год. п.н.е. (30). 546. год. п.н.е. Кир осваја Лидију. Без самогласника ЛД или ТЛ?

13) Манфред (Кајзер-КЗР) 1254-1266 год. Владао 12 година	13) Крез (КРЗ) 560-546 год. п.н.е. Владао 14 година
14) Карло II Напуљски 1285-1289 год. (4). Бис = други	14) Камбиз (КМ-бис, тј. КМ-други) 530-522 год. п.н.е. (8)
15) Фридрих II Сицилијски 1302-1337 (прибл.) год. (35). У његово време: Фердинанд, Маргарита (МР-дона), Матилда	15) Дарије I Хистасп 521-486 год. п.н.е. (35). У његово време: Артаферн, Мардоније (МР-дона?), Милтијад (Матилда?)
16) Херцог Валтер II де Бријен (ГРЦГ) 1337-1356 год. (19)	16) Ксеркс Велики (КСРКС = херцог?) 486-464 год. п.н.е. (22)
17) Рестаурација Партенона крајем XIV в.	17) Изградња Партенона 447. год. п.н.е.
18) Смрт Плетона 1450. год.	18) Смрт Платона 347. год. п.н.е.
19) Мехмед II Освајач 1451-1480 год. (29)	19) Филип II Освајач 359-336 год. п.н.е. (23)

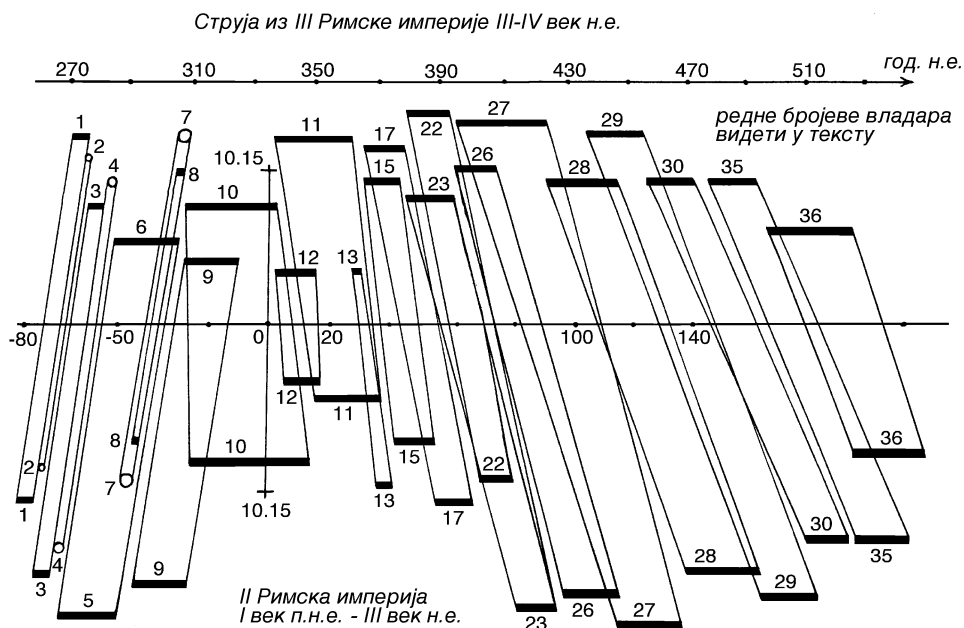
Овај паралелизам (један од основних) је манифестација 3. основног померања за приближно 1800 година.

Табела 15 (табела неких анкетних кодова)

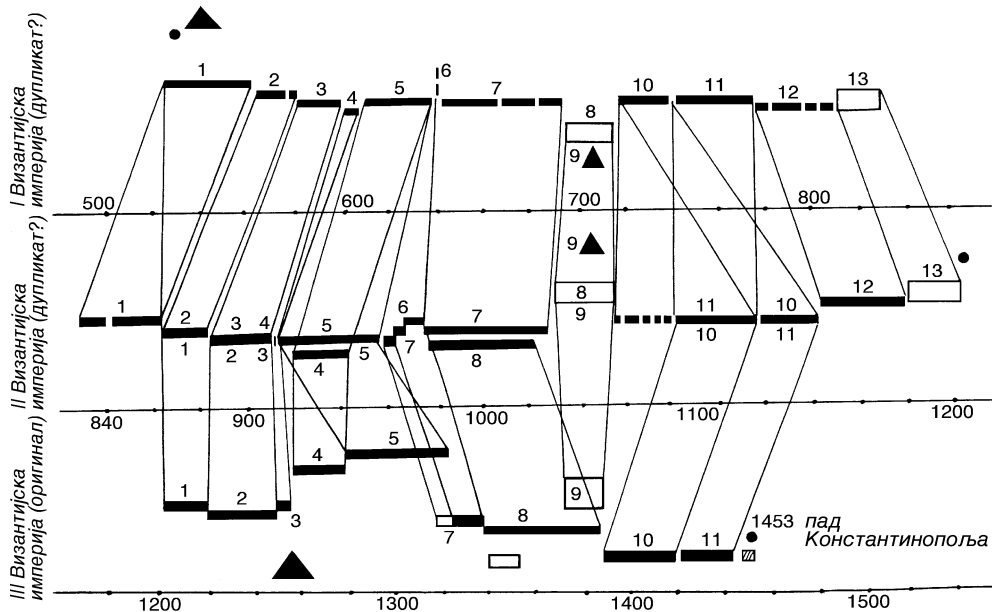
1) Тројански рат XIII в. п.н.е.	Одисеј (Улис) (=Ахил)	Агамемнон	Ахил	Патрокло
2) Тарквинијски рат VI в. п.н.е. у Риму	Ларције (+Марције Кориолан)	Тарквиније Холи	Валерије	Јуније, син Марка Брута
3) Грађански рат I в. п.н.е. у Риму	Сула и Цицерон (НРЦЦ)	Помпеј Велики	Јулије Цезар	Марк Брут
4) Грађански рат III в. у Риму	Аурелијан Луције	Диоклецијан Велики	Констанције Хлор	
5) Готски рат VI в. у Риму	Нарзес (Нарције)	Јустинијан и Теодора	Велизарије	Јован II
6) Грађански рат 901-924. у Риму	Алберик I? Мароција?	Теофилакт Теодора I	Алберик I	Јован X
7) Грађански рат 931-954. у Риму		Хуго Теодора II	Алберик II	Јован XI
8) Почетак Римске империје X-XIII в.	Отон I, Отон II, Октавијан Август	Отон II	Алберик II	
9) Рат у Италији XIII в. Пад средњовековне Троје у Италији	Карло Анжујски (НРЦЦ)	Инокентије IV	Карло Анжујски?	Јован XXI

Паралелизам наведених анкетних кодова ће бити детаљно размотрен у следећим поглављима.

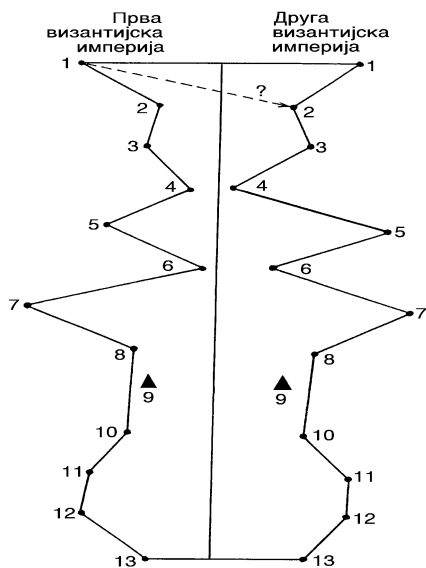
У овој табели су наведени статистички дупликати, наиме познати ратови бр. 1-9 (в. табелу) који имају прилично блиске анкетне кодове основних јунака. Огромну већину тих (и других) паралелизама аутор је пронашао прво независно један од другог и неко време у њима није могла бити откривена никаква правилност. Због тога је било неопходно да се у целини осмисли сва традиционална хронологија.

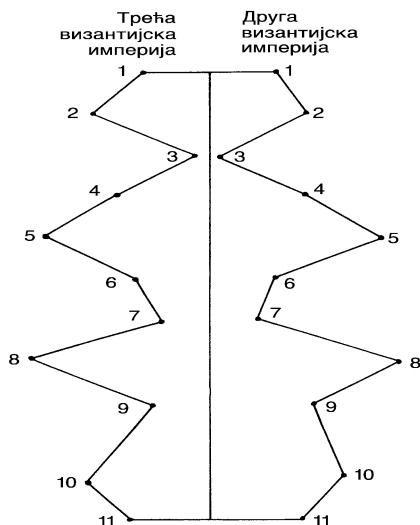
Сл. 16.9

Сл. 16.10

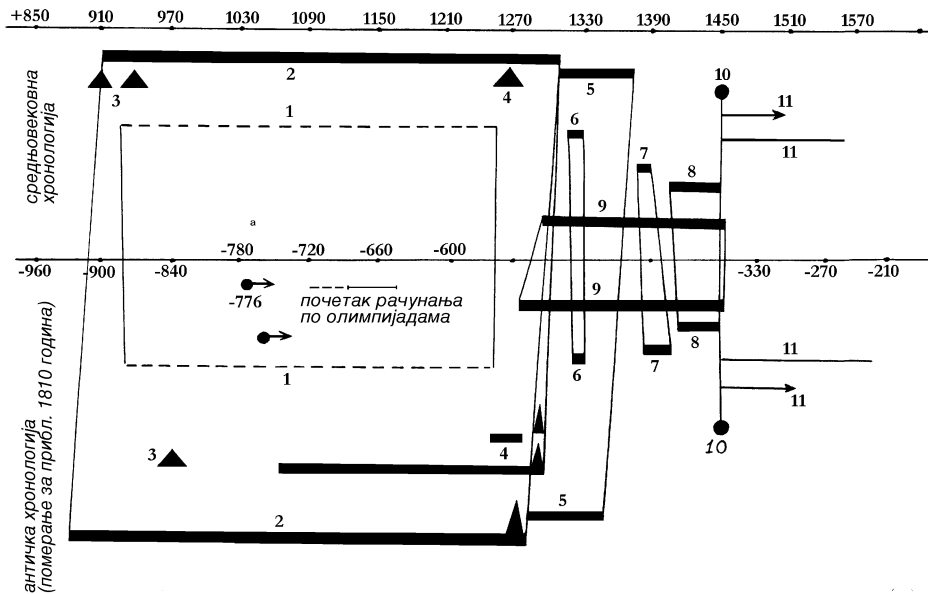

Сл. 16.11

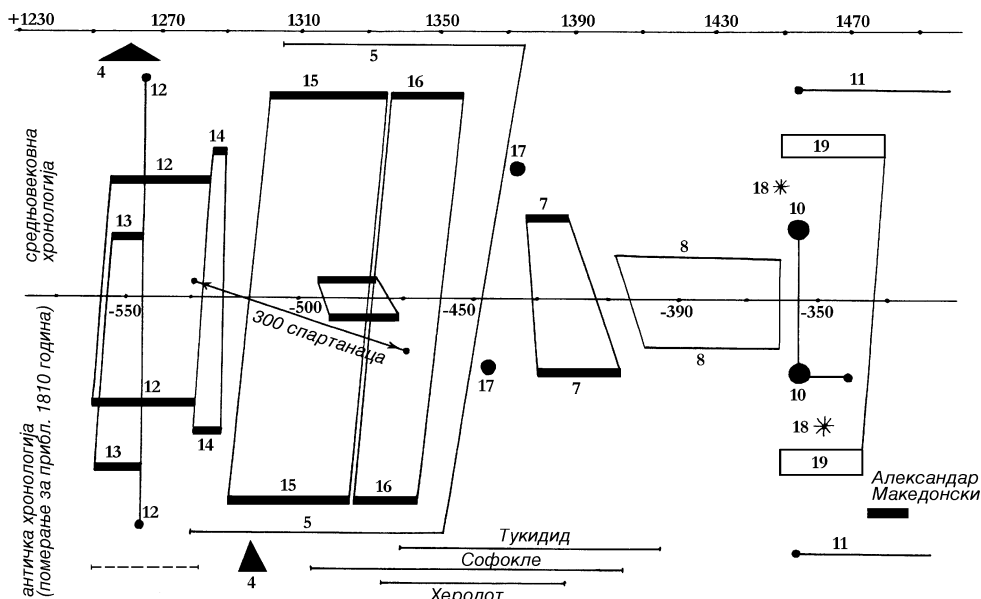

Сл. 16.12

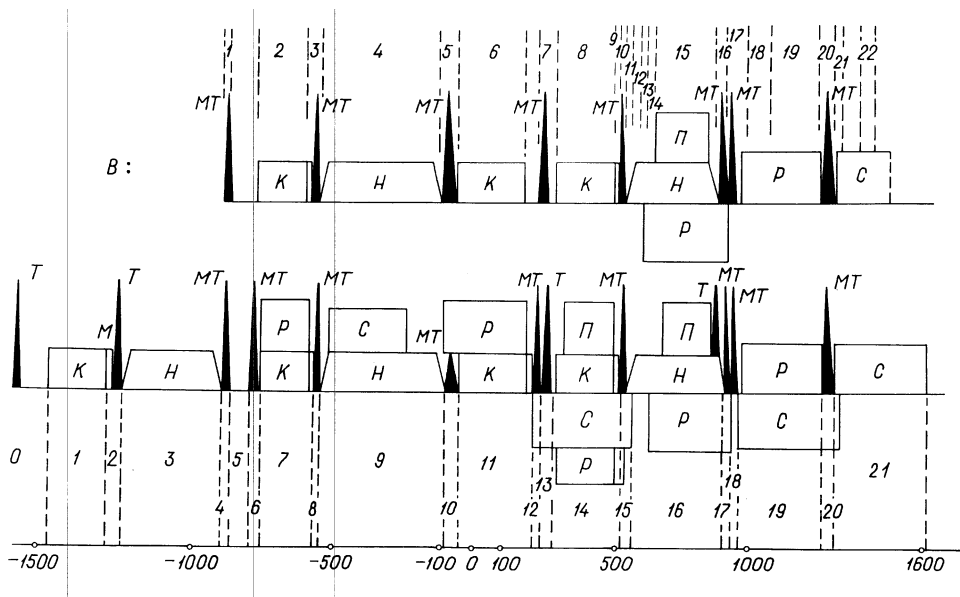
Сл. 16.13

Сл. 16.14

17. Глобална хронолошка карта ГХК и њено разлагање на саставне елементе

Да би осмислио целу колекцију нађених изоморфизама, у периоду 1977-1979. год. аутор је конструисао глобалну хронолошку карту (ГХК). У том циљу су биле обрађене хронолошке таблице садржане у [36], [64], [65], [81], [84], [85], [164], [191]-[194],[197], [199], [203], [204], [210], [258], [269], [317] а такође и набројане у одељку 2, које садрже све основне хронолошке податке (датуме догађаја, трајања владавина итд.) из историје Европе, Средоземља, Блиског Истока, Египта од 4000. год. п.н.е. до 1800. год. Ти материјали су били допуњени подацима из 228 историјских текстова (хроника, монографија, прегледа, уџбеника итд.), међу којима су у првом реду коришћени [26], [35], [36], [37], [41]-[62], [67]-[72], [84], [112], [115], [116], [118], [121], [122], [124], [134], [137], [141], [142], [148], [150], [154], [157]-[160], [177], [182], [184], [195], [262]-[265], [269], [270]. Сакупљени спискови датума и састављени анкетни кодови свих основних династија садрже сумарни опис практично свих основних до-

Сл. 17.1

гађаја који су се дешавали у наведеним епохама по традиционалном датирању.

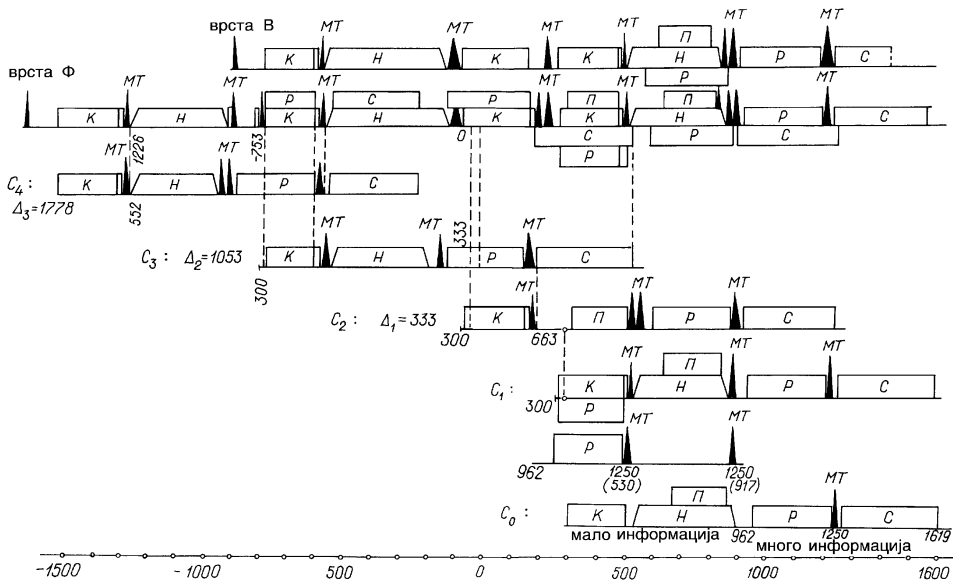
Сва та информација била је представљена графички у равни: на хоризонталној оси су обележене године од 4000. год. п.н.е. до 1800. год., затим је сваки догађај обележаван тачком или хоризонталним одсечком, датум догађаја је одређиван пројекцијом тачке (или одсечка) на временску осу, почетак и крај одсечка одговарају почетку и крају догађаја. Затим су дуж временске осе

распоређени сви анкетни кодови састављени од стране аутора. Сувладари, истовремени догађаји (у једној или разним државама) су представљени на *ГХК* вертикално један изнад другог у развијеном облику. На сл. 17.1 је схематски представљен део Φ карте *ГХК* који описује историју Италије, Немачке, Средоземља. (Условно смо назвали тај део карте Φ користећи прво слово речи "фантом"; у том смислу традиционална хронологија Φ је "фантомска хронологија" за разлику од хипотетичке "реалне хронологије".) Да би сакупили све догађаје који су се десили године T (по традиционалној хронологији), треба повући на *ГХК* вертикални одсечак који пролази кроз годину T на временској оси и погледати које ће хоризонталне одсечке и тачке при томе пресећи. Самим тим, *ГХК* прегледно представља максимално потпуни традиционални "уџбеник" древне и средњовековне историје свих држава из наведених региона (са традиционалним датирањем).

Затим је аутор извео обиман експеримент израчунавања коефицијената $ВСПГ = L(X,Y)$, $ВСПД = D(M,N)$, $E(M,N)$, $A(M,N)$ за основне парове епоха које сачињавају *ГХК*. Како је већ било речено, експеримент је открио посебне парове, раније сматране независним, али формално блиске (зависне, изоморфне) са аспекта описаних метода. Парове епоха X и Y за које је $L(X,Y)$ био аномално мали (10^{-12} до 10^{-8} за наведени број максимума) условно смо назвали L -изоморфним (L -зависним). Сви су они на *ГХК* обележени једнаким симболима (произвољно изабраним). Карта *ГХК* са том допунском структуром је названа L -обојеном. Затим су једнаким симболима били обележени сви парови епоха M и N за које је $D(M,N)$ аномално мали (тј. исти као за зависне епохе). То нам је дало D -бојење *ГХК*. Обележивши затим све парове аномално блиских анкетних кодова добили смо A -обојену карту *ГХК*. Такође су били обележени сви статистички дупликати пронађени методом графика $K(T_0,T)$ и $C(T_0,T)$.

Важно тврђење: у оним случајевима када је за пар епоха могуће применити бар две (или све) методе, добијени резултати су се у потпуности поклопили. То значи на пример да су епохе (текстови) аномално блиски у смислу $ВСПГ$, такође аномално блиски и у смислу $ВСПД$ итд. То је показало слагање резултата све четири (у великом степену међусобно независне) методе. Другим речима, сва четири бојења L , D , A , K на *ГХК* су се поклопила.

На сл. 17.1 је представљен део Φ карте *ГХК* са L - D - A - K бојењем, који обухвата интервал од 1600. год. п.н.е. до 1800 год., регион Грчка, Италија, Немачка (све је то у доњем реду). Изоморфне епохе су представљене једнаким геометријским фигурама (троугловима, правоугаоницима) и осим тога обележени једнаким словима. Опишимо укратко ту карту Φ , крећући се слева удесно (в. сл. 17.1 и 17.2).

Сл. 17.2

0) Старогрчке легенде о Дардану (и о "Дардановом потопу"). 1) Легендарно Тројанско царство (7 царева), око 1460-1236 год. п.н.е. 2) Тројански рат и пад Троје, око 1236-1226 год. п.н.е. 3) Неколико династичких токова (цареви Старе Грчке) од пада Троје до оснивања Рима. 4) Друга варијанта датирања пада Троје (једно покољење пре оснивања Рима), око 850-830 год. п.н.е. 5) Бекство Енеје и Тројанаца (по Ливију) после пада Троје и њихови потомци [195], 850-760 год. п.н.е. 6) Ромул и Рем, оснивање Рима, око 753. год. п.н.е. 7) Царски Рим Т. Ливија (7 легендарних царева), око 753-522 год. п.н.е. 8) "Протеривање царева", рат са Тарквинијима, око 509. год. п.н.е. Пад "царског Рима" тј. I Римске империје и оснивање републике. 9) Антички републикански Рим и античка Грчка, 509-82 год. п.н.е. 10) Пад републике у Риму, Сула, Помпеј, Цезар, Октавијан, 82-23 год. п.н.е. 11) Ратови приликом пада републике у Риму I в. п.н.е. и II Римска империја, од 82. год. п.н.е. до 217. год. 12) Ратови и криза средином III в. (235-251 год.); посебно ратови са Готима, "војнички императори" у Риму, период анархије у Италији. 13) Обнављање Римске империје за време Аурелијана и ратови тог периода (270-300 год.). 14) III Римска империја (300-526 год.). 15) Готски рат у Италији средином VI в. (535-553 год.). 16) Средњовековни папски Рим и Грчка (553-900 год.), Каролинзи (империја Карла Великог) од Пипина Еристалског до Карла Дебелог (681-887 год.). 17) Епоха Алберика I (и Теодоре I) у Риму (901-924 год.). 18) Епоха Алберика II (и Теодоре II) у Риму (931-954 год.). 19) Света римска империја германске нације (962-1250 год.). 20) Рат у Италији средином XIII в. (1250-1268 год.). 21) Римска

империја Хабзбурговаца (1273-1619 год.). Осим тога, у бр. 14-20 присутан је династијски ток Византије и његове међусобно изоморфне струје.

Изморфизми обележени на сл. 17.1 понекад повезују целе епохе, а понекад само неке токове у њима. Због огромног обима материјала, схема даје само приближне временске границе. Осим описаног реда на сл. 17.1 постоји још један ред *Б* - горњи. Он представља историјски период описан у Библији. Наведимо (следећи горњу нумерацију са сл. 17.1) одговарајуће разбијање Библије. 1) Постање, гл. 1-3, легенде о Адаму и Еви, изгон из "раја". 2) Постање, гл. 4-5, два брата (Кајин, Авел), убиство Авеља, деоба на два царства, историја патријарха од Сита до Ноје. 3) Постање, гл. 6-8, историја Ноје, потоп, ковчег, закони. 4) Постање, гл. 10, родослов Нојевих синова. 5) Постање, гл. 11 (1-9), "вавилонска гужва". 6) Постање, гл. 11 (10-32), родослов Сима, 9 потомака. 7) Постање, гл. 12, Аврам и Сара, "рат са Фараоном". 8) Постање, гл. 13-38, раздвајање на 2 царства, основни библијски патријарси (Исак итд.). 9) Постање, гл. 39-50, историја Јосифа, Египат и Фараон. 10) Излазак, историја Мојсија, рат са Фараоном и излазак. 11) Левит. 12) Бројеви. 13) Закони поновљени. 14) Исус Навин, историја освајања "земље обећане" после Мојсијеве смрти. 15) Судије, гл. 1-18, историја судија израилских. 16) Судије, гл. 19-21. 17) Рута, 1-2 Царева, 3 Царева, гл. 1-11, историја Давида, Саула, Соломона. 18) 3 Царева, гл. 12-22, раздвајање на 2 царства, Јеровоам и Ровоам, почетак два династијска тока Израиља и Јудеје. 19) 4 Царева, гл. 1-23, историја царева Израиља и Јудеје. 20) 4 Царева, гл. 24, рат са фараоном, Навуходносором, рушење Јерусалима, последњи цар Седекија. 21) 4 Царева, гл. 25, вавилонско ропство, излазак из Јерусалима. Бројеви 16-21 су поново описани у књ. 1-2 Дневника (који дуплирају 1-4 Царева). 22) Јездра, Немија, Јестира; вавилонско ропство, његов крај, повратак у Јерусалим, "обнављање храма".

Књиге пророка које следе (од Јова до Малахије) описују локалне догађаје, већ набројане у претходном списку. Ми смо исцрпили (изузев неколико књига чисто литерарног садржаја, напр. Псалме) сав Стари завет и све историјске књиге Библије које говоре о древној Историји Израиља и Јудеје. Представљено на сл. 17.2 бојење Библије *Б* добијено је као резултат формалне примене описаних статистичких метода. Осим тога, при томе су биле пронађени нови зависни текстови и епохе. Испоставило се да постоји јака статистичка зависност између догађаја описаних у наведеним књигама Библије (тј. у Старом завету) и делом *Ф* грчко-римско-европске хронологије од 860. год. п.н.е. (приближно) до краја XIV в. (са традиционалним датирањем). Та чињеница се може формулисати овако: добијени резултати могу да указују на то да Стари завет вероватно описује практично исте догађаје као и одговарајући европски (римски итд.) извори. При томе библијски опис репродукује (понавља) европску схему хронологије, која већ садржи у себи статистичке дупликате и изоморфне епохе.

КМТНМТМТКМТНМТКМТТКМТНМТМТРМТС	$\Phi = C_1 + C_2 + C_3 + C_4$
Р С Р $\frac{\Pi}{\Sigma}$ $\frac{\Pi}{\Sigma}$ С	
КМТНМТМТРМТС	C_4
померање за 1778 год. КМТНМТРМТ	C_3
померање за 1053 год. КМ ТНМТРМТ	C_2
померање за 333 год. $\frac{КМТН}{\Pi}$ МТРМТС	$C_1 = C_0 + \Gamma$
МТ МТ	Γ
К $\frac{Н}{\Pi}$ РМТС	C_0

Сл. 17.3

Проучавање обојене *ГХК* показује да се она састоји од четири једноставнија дела. То разлагање (декомпозиција) је приказано на сл. 17.2. Овде горња врста *В* представља хронологију Библије, следећа врста Φ римско-европску хронологију. Затим су показани они делови, чијим се лепљењем (после померања) добија цео познати нам данас "савремени традиционални уџбеник". Иста информација је условно представљена на табели - слици 17.3.

Сабирући све те врсте по вертикали и идентификујући (спајајући) једнака слова која стоје једно изнад другог, добијамо очигледно врсту Φ на *ГХК*. Дакле, условно се може записати $\Phi = C_1 + C_2 + C_3 + C_4$. Важно је да су све четири врсте-хронике (наиме свака од врста представља уствари извесну кратку хронику, састављену од фрагмената "савременог уџбеника" *ГХК*) практично истоветни (тј. састављени од истих слова, која следе једно за другим истим редом). При томе се врста C_2 спаја са врстом C_1 уз померање за приближно 333 године. Врста C_3 се спаја са врстом $C_1 + C_2$ већ са померањем од приближно 1053 године. Најзад, врста C_4 се спаја са врстом $C_1 + C_2 + C_3$ уз померање од приближно 1778 година. Сва ова померања се рачунају од фиксиране тачке на временској оси. Резултати се у потпуности слажу са независним закључцима добијеним у [321], [324], [325] на основу анализе астрономских датирања.

Једно од могућих објашњења овог нашег основног резултата је следеће. "Савремени уџбеник" древне и средњовековне историје (и хронологије) је словјевита хроника, настала као резултат лепљења четири практично идентичне копије краће хронике C_1 . Остале три хронике C_2 , C_3 , C_4 се добијају из хронике C_1 њеним померањем (као круте целине) дуж временске осе наниже за 333, 1053, 1778 година (приближно). Другим речима, сав "савремени уџбеник" се у потпуности реконструише на основу свог мањег дела C_1 или C_0 , који се цео налази на временској оси десно од 300 год. Штавише, испоставља се да се практично сва маса информације у врсти-хроници C_0 (и C_1) налази уствари десно од 900. год. То значи да је свака епоха која лежи лево од 900. год. "ре-

флексија" (статистички дупликат, "фантом") неке касније реалне историјске епохе која се цела налази десно од 900. год. Ова каснија реална епоха је у том смислу "статистички оригинал" свих дупликата које генерише. Такви дупликати су настајали приликом копирања докумената који описују дату реалну епоху, приликом њиховог каснијег померања наниже дуж временске осе за наведене вредности. Интервал XIII-XX в. не садржи уопште статистичке дупликате. Интервал X-XIII в. је "збир" две хронике: реалне и статистичког дупликата, који је овамо дошао из периода XIII-XVI в. (приликом померања за приближно 300 година наниже). Последњи догађај који се спустио наниже приликом хронолошког померања (из реалне хронологије XIII-XVIII в.) вероватно је била активност хронолога Дионисија Петавијуса. Занимљиво је да наше методе нису нашле никакве статистичке дупликате догађаја који су се десили после Дионисија Петавијуса. Условно се може рећи да су после смрти Дионисија Петавијуса "статистичка хронолошка померања" престала. Могуће да то указује на чињеницу да су управо у радовима Скалигера и Петавијуса та померања фиксирана (а вероватно и учињена).

У врсти-оригиналу C_0 фрагменти K , H , P садрже веома мало података. Основни део врсте C_0 је концентрисан у фрагментима P , M , T , C који леже на временској оси десно од 900. год.

Основни резултат наших истраживања је да тврђење о "слојевитости уџбеника" важи не само за врсту Φ (фантомска хронологија Европе), већ и за целу $GХК$. Априори су могуће две тачке гледишта на уочено статистичко разлагање $GХК$ у збир четири транслата.

Прво објашњење: све ове чињенице су скуп случајности. У том случају, сматрајући нађене коинциденције случајним догађајима, можемо да оценимо њихову вероватноћу, што је управо и урађено горе на основу разрађених метода (бар за пронађене династичке паралелизме). Испоставља се да су бројеви који се добијају прилично мали, па су и догађаји маловероватни.

Друго објашњење: пронађено разлагање $GХК$ у суму транслата није случајно. Тада долазимо до питања: каква је онда била "реална хронологија" и како је из ње настала традиционална, дужа хронологија, прихваћена данас?

На прво питање одговор даје $GХК$. Наиме, врста C_0 вероватно и јесте "оригинал", тј. представља "реалну хронологију". Управо та хроника и генерише (помоћу померања) целу $GХК$.

На друго питање даћемо у даљем хипотетички одговор.

У касном средњем веку почео је неизбежан процес стварања глобалне хронологије и историје древности. При томе је први пут био срећен до тог доба сакупљен огромни историјски и хронолошки материјал: рапштркане хронике, документи и сл. Међутим, приликом састављања свих тих појединачних делова мозаика у јединствену схему начињена је грешка. Наиме, четири примерка фактички исте хронике који описују углавном исту историју Европе и Средоземља, хронолози су схватили као различите (!) летописе који говоре о наводно различитим догађајима. Као резултат, те четири хронике нису спојене паралелно како је то требало учинити, већ у низу - са померањима од 333, 1053 и 1778 година (просечно). Тако је од кратке хронике C_1 добијена дуга хроника Φ , тј. савремени уџбеник древне и средњовековне хронологије. Све

ово се вероватно односи и на Библију, због њеног статистичког преклапања са делом хронике Φ .

Једна од последица наведене збрке у датумима је вероватно и појава два оснивања два Рима: у Италији и на Босфору. Ова збрка своје постојање дугује померању за 1053 и 333 године (или 360 година). (О могућем механизму настанка померања говорићемо у следећим одељцима.) До првих хронолога Рима могло је доћи неколико докумената који описују једну исту историју Рима у Италији, на пример неколико верзија типа Ливијеве "Историје". Написане са разних позиција од различитих аутора, оне су се природно, међусобно веома разликовале. Штавише, пошто људи у древности нису имали имена (у савременом смислу) већ само надимке, иста лица су у разним документима добијала различита имена - надимке. То је могло да учини хронике на први поглед практично непрепознатљивим. Настало је природно питање о "повезивању" тих докумената једног са другим. Један од начина је вероватно био овај: у многим текстовима се бројање година врши од "оснивања Града" (в. на пример Ливија), зато је у циљу повезивања документа било довољно израчунати датум "оснивања Града". Али у римској историји су позната два "оснивања Града": прво - Рима у Италији, друго - Рима на Босфору (в. одељак 6 и средњовековне паралеле између ова два града). Оснивање Рима на Босфору се традиционално датира у 330. год. (освећење престонице) [37, стр. 26]. Али постоји легенда о још једном "оснивању Рима", тачније покушају таквог оснивања у Италији. Легенде тврде да је 663. год. император Константин III одлучио да пренесе престоницу из Новог Рима у Италију и предузео конкретне кораке у том правцу [15, стр. 288]. То ново "оснивање" се везује за Константина на исти начин како се за име Константина (Првог а не Трећег) везује "оснивање Новог Рима" 330. год. Тај покушај преношења престонице 663. год. био је фактички реализован: Константин III (Констант II) је заједно са својим двором допутовао у Италију и наводно основао своју резиденцију прво на Сицилији [15]. Међутим, он је скоро одмах потом био убијен, па се зато покушај премештања престонице сматра неуспешним. Не улазећи у појединости анализе свих тих докумената, приметимо да ако је древни хронолог направио природну грешку и побркао "оснивање новог Рима" 663. год. са "оснивањем новог Рима" 330. год. и због тога надовезао примерак хронике C_2 на примерак C_1 , преклопивши 663. годину на примерку C_2 са 330. годином на примерку C_1 , то му је дало нову, продужену варијанту C_1+C_2 историје Рима, у којој се упоредо са III Римском империјом појавила "још једна" Римска империја (Друга) (в. сл. 17.2, вертикалну испрекидану линију између редова C_1 и C_2).

Аналогне природне грешке су могле да доведу и до појаве следеће две транслације: за 1053 и 1778 година.

Још једном нагласимо да $ГХК$ не садржи дупликате почев од средине XIII в. и ближе нама. На интервалу 900-1300. год. дупликати су већ присутни. На пример, блок C , чији се оригинал - Хабзбуршка империја - налази изнад 1300. год. Посебно, део $ГХК$ који описује период 900-1300. год. је збир две хронике: извесне реалне хронике која описује реалне догађаје 900-1300. год. (вероватно, прилично сиромашна хроника) и друге реалне хронике, која описује догађаје из раздобља Хабзбурга (1300-1600). Глобална хронологија је де-

финитивно створена крајем XVI и почетком XVII в. И управо се овде (што је веома значајно) завршава последњи период - блок *C*, који се "спустио" наниже и генерисао у древности дупликате.

Примена наших метода на период 1300-1900. год. није открила никакве дупликате на том интервалу. То указује на поузданост хронолошке схеме периода 1300-1900. год. По свему судећи, "реална хронологија" нам постаје позната тек почев од X-XI в. (и ближе нама). Пре X в. постоје само незнатни прекидани подаци, распоређени на интервалу 300-1000. год. Све остале епохе, које се у "савременим уџбеницима" описују пре X в. су вероватно статистички дупликати (рефлексије) реалних догађаја X-XVII в.

Ова концепција аутора књиге се разликује од Морозовљевог гледишта приближно исто онолико колико се Морозовљева концепција разликује од традиционалне верзије. На пример, по Морозову су се основни антички римски догађаји дешавали у III-V в. (што је приближно 500-1000 година касније од традиционалног датирања). У складу са резултатима наших метода, ти догађаји су се дешавали још касније, а највероватније у X-XV в. што је приближно хиљаду година касније него што је претпостављао Морозов.

У исто време, наша концепција у потпуности уклања хипотезу формулисану у [9]-[17] да је наводно већина античких текстова фалсификат епохе Ренесансе. Како се види из *ГХК*, сви ти текстови, написани непосредно пре Ренесансе и у време Ренесансе, описују реалне, њима савремене догађаје и ни у којој мери нису фалсификати. Штавише, испоставља се да су многи документи који се данас сматрају фалсификатима у ствари оригинали, који се природно уклапају у нашу нову верзију глобалне хронологије.

Наравно, ми не претендујемо на последњу реч у проблему заснивања и стварања правилне кратке хронологије. Овде има још много посла за велику групу стручњака најразличитијих области сазнања.

Следећа табела показује распадање "савременог уџбеника" (тј. *ГХК*) као слојевите хронике у суму четири слоја: C_1 , C_2 , C_3 , C_4 . Слова *K*, *T*, *P*, *P*, *C*, *P*, *Φ*, *B* на сл. 17.2 (произвољно изабрана) означавају одговарајућа раздобља. Ради краткости смо раздобља, обележена на сл. 17.2 црним троуглићима са словима *MT*, у табели обележили само са *T*. У нашој табели догађаји нумерисани истим бројевима и обележени истим словима тј. смештени на истој хоризонтали, представљају статистичке дупликате, тј. догађаје који се статистички идентификују (могуће, само делимично). Догађаји обележени одједном са неколико слова у првој и другој колони табеле су зборови (преклапања) догађаја наведених на истој хоризонтали у осталим колонама табеле под истим бројем. На пример, догађаји бр. 16, *PC* у првој колони табеле се добијају "сумирањем" догађаја бр. 16, *S* из колоне C_2 и бр. 16, *P* из колоне C_1 .

У следећим одељцима се кратко описују само неки дупликати представљени на *ГХК*, пошто би потпуни опис свих паралелних парова заузео обим текста неколико пута већи од ове књиге. Због тога се ограничавамо само кратким рефератом.

Слојевита структура глобалне хронолошке карте (в. сл. 17.2)

<p>Традиционална хронологија. Хроника Ф на ГХК, године пре н.е. Условно представља "са-временски уџбеник"</p> <p>1) К 1460-1236. Тројанско царство седам царева, Тројанци, Грци</p> <p>2) Т 1236-1226. Чувени Тројански рат (Грчка?). Протеривање Тројанаца, пад Троје</p>	<p>Библијска хронологија. Хроника Б на ГХК, године пре н.е. Померање за 1800 год. Датуми на-бројаних овде догађаја су померени навише за око 1800 година: последица пронађеног паралелизма. Осим померања, постоји идентификација догађаја са левом колоном и следствено скраћење хронологије</p>	<p>Хроника С₄ на ГХК, године н.е. Померање за 1778 год. (приближно за 1800 година)</p> <p>1) К 306-535. III Римска империја IV-VI в. на Истоку и Западу</p> <p>2) Т 535-552. Чувени готски рат у Италији, протеривање Гота и пад Напуља, Рима</p>	<p>Хроника С₃ на ГХК, године н.е. Померање за 1053 год. уназад. Разлог настанка померања за 1000 година: запис неких датума, на пример "Христоса 1. век" = X.I век. Слово X је првобитно било скраћеница имена. Затим је то заборављено и формалним дешифровањем формуле "X.1 век" добијено је XI век, тј. "једанаести век". Аналогно "Исуса 100. година" = I.100 година = 1100 год., пошто слово "I" означава још и "хиљада". Као резултат, датуми су транслирани за 1000 год.</p>
<p>3) Н 1226-850. Династије царева Древне Грчке</p>		<p>3) Н 552-901. Средњовековни папски Рим, Грчка</p>	

4) Т 850-830. 2. верзија датирања Тројанског рата [164, стр. 23]. Венерина (Евина?) јабука раздора	4) Т 850-830. Постање 1-3. Адам и Ева, јабука раздора, протеривање из "раја"	4) Т 901-924. Рат у Италији. Алберик I и Теодора I. Легенда о "жени раздора"	
5) Т 760-753. Оснивање Рима, Ромул и Рем, отмица Сабињанки	5) Т 760-753. Постање 4:1-16. Кајин и Авел, убиство Авелја	5) Т 931-954. Рат у Италији. Алберик II и Теодора II	
6) К/Р 753-522. Царски Рим 7 царева по Ливију. Велика грчка колонизација VIII-VI в.	6) К 753-522. Постање 4-5:31. Енох, Јаред, Мехиаел, Матусал, Ламех, Сит, Енос, Кајинан, Малелеило	6) Р 962-1250. Света римска империја германске нације из X-XIII в. Крсташки ратови	6) К 300-535. Римска империја из IV-VI в. 325. год. оснивање Новог Рима. Источни ратови Рима
7) Т 522-509. Рат са Тарквинијима. Прогонство царева, почетак републиканског Рима	7) Т 522-509. Постање 5, 6:32-8. Легенда о Ноју, потоп, пропаст човечанства, ковчег, закони	7) Т 1250-1268. Чувени рат у Италији. Манфред, Конрад, пад средњовековне Троје	7) Т 535-552. Готски рат у Италији. Пад Напуља, Рима. Јустинијан, Велизарје, Нарзес, Готи, Франци - ТРН

<p>8) Н/С 509-82. Републикански антички Рим. Грчко-персијски ратови. Кир, Дарије, Ксеркс. Пелопонески ратови. Македонци, Филип II. Пад Бизанта. Империја Александра Македонског. Чувени период у историји класичне Грчке. Самнитски ратови Рима, пунски ратови Рима, Ханибал. Крај класичне Грчке. Почетак јелинизма</p>	<p>8) Н 509-82. Постање 9, 10:1-32. Нојини потомци, расељавање народа по Земљи. Синови Нојеви, Сим, Хам, Јафет, Јафетови синови. Коментар уз бр. 7: постоји паралелизам Ноје - Мојсије. Дуплирање термина "заветни ковчег" (Мојсије) и "ковчег" (Ноје), дуплирање закона. Легенда о оснивању од стране Ноје града у близини Рима [41, т.3, стр. 437]</p>	<p>8) С 1300-1550. Империја Хабзбурга. Средњовековна Грчка и битке 1316. год. (оригинал Маратонске битке). Херцог Валтер II. Ратови Франака са Турцима. Мехмед II, мухамеданци. Пад Византије 1453. год. Османска империја. Крај самосталне егзистенције средњовековне Грчке</p>	<p>8) Н 552-901. Средњовековни папски Рим. Ратови Римљана са Лангобардима 705., 711. и касније до 765. и 769. год. Рат на југу Италије. Ратови са Сараценима. Ратови Франака у Италији. Комент. уз бр. 13 у хроницима В и Ф лево: Карло Велики - Исус Навин, пораз Роланда - пораз војске код града Гаја; и Карло и Исус Навин заустављају сунце за време битке (уникалне епизоде), издајник Ганелон - "издајник" Ахан (Библија)</p>
<p>9) Т 82-23. Почетак императорског Рима. Сула, Помпеј, Цезар, Октавијан Август, грађански ратови I в. п.н.е.</p>	<p>9) Т 82-23. Постање 11:1-9. Вавилонска "гужва", сеоба народа, хаос</p>	<p>Крај хронике (врсте) С4. Описали смо основни скелет догађаја који су се спустили наниже приликом померања за 1778 - 1800 год. Разлог померања - коришћење скраћеница - слова за записивање датума</p>	<p>9) Т 931-954. Ратови у Италији. Алберик II и Теодора II. "Обнављање" мно-гих античких обичаја. Почетак Свете римске империје германске нације</p>

Традиционална хронологија. Хроника Ф на ГХК, године н.е.	Библијска хронологија. Хроника Б на ГХК, године н.е. Померање за 1800 год.	Хроника С ₃ на ГХК, године н.е. Померање за 1053 год.	Хроника С ₂ на ГХК, године н.е. Померање за 333 год.	Хроника С ₁ на ГХК, године н.е. Искривљени оригинал. Померања нема	Хроника С ₀ на ГХК, године н.е. Оригинал. Померања нема
10) Р/К 23. год. п.н.е. - 235. год. II Римска империја из I-III в. Почетак "нове ере", религијске реформе, Исус Христос	10) К 23. год. п.н.е. - 217 год. Постање 11:10-32. Арфаксад, Сала, Евер, Фалек, Рагав, Серух, Нахор, Тара, Аран, Аврам. Арн - Арије ?	10) Р 965-535. Света римска империја германске нације. Почетак "нове ере" за време папе Хилдебранда. Раскол цркве	10) К 306-535. Римска империја из IV-VI в. У IV в. Василије Велики и његове религијске реформе. Раскол цркве, Арије	Ова хроника још није померена наниже, али већ садржи дупликате, мада је њихов број засад незнатан	Ова колона садржи део савременог "уџбеника". Тај део служи као оригинал за наниже померене хронике С ₂ , С ₃ , С ₄ . Пре X в. историјских података практично нема
11) Т 235 -251. Јулија Меса, анархија, готски рат. Т 270-300. Рат	11) Т 270-300. Аврам, Сара, борба са Фараоном - ТРН. Постање 12	11) Т 1250-1268. Чувени рат у Италији. Пад Троје и Напуља	11) Т 535-552. Чувени готски рат у Италији. Пад Напуља, Рима		

12) П/К/Р/С 300 - 535. Римска империја из IV-VI в. Деоба на два царства: Исток, Запад	12) К 306-535. Постање 13-38. Аврам и Лот. Деоба на 2 царства. Исак, Исав, Јаков, Јосиф	12) С 1273-1619. Империја Хабзбурга (Римска). Источна ромејска империја (Византија)	12) П 681-887. Каролинзи, империја Карла Великог. Источна ромејска империја	12) Р/К 300-535. Римска империја из IV-VI в. Подела империје на две: Исток и Запад	12) К 306-526. Незнатни остаци традиционалних података о периоду IV-VI в.
---	---	---	---	--	---

Традиционална хронологија. Хроника Ф на ГХК, године н.е.	Библијска хронологија. Хроника Б на ГХК, године н.е. Померање за 1800 год.	Хроника С ₃ на ГХК, године н.е. Померање за 1053 год.	Хроника С ₂ на ГХК, године н.е. Померање за 333 год.	Хроника С ₁ на ГХК, године н.е. Искривљени оригинал. Померања нема	Хроника С ₀ на ГХК, године н.е. Оригинал. Померања нема
13) Т 535-552. Готски рат у Италији. Крај империје Рима. Ратови Карла Великог - ратови Исуса Навина	13) Т 535-552. Постање 39-50. Излазак (Мојсије). Левит. Бројеви. Закони поновљени. Књ. Исуса Навина. Песма о Роланду	13) Крај хронике (врсте) С ₃	13) Т 901-924. Рат у Италији. Алберик I, Теодора I	13) Р/К 535-552. Готски рат у Италији. Излазак Гота из Италије	13) Ништавни остаци традиционалних података о VI в.

14) П/Н/Р 566-901. Средњовековни папски Рим. Каролинзи, империја Карла Великог	14) П/Н/Р 556-901. књ. Судије 1-18. Историја судија	14) Р 962-1250. Римско - германска империја из X-XIII в.	14) П/Н 552-901. Каролинзи, империја Карла Великог	14) П/Н 552-901. Ништавни остаци података о VI-IX в.
15) Т 901-914-924. Рат у Италији. Алберик I, Теодора I. Т 931 - 954. Рат, Алберик II, Теодора II	15) Т 901-924. Судије 19-21. Рат са Венијаминовим синовима. Т 931-954. Рута. 1-2. књ. Царева, 3. књ. Царева 1-11. 1-2 књ. Дневника 1-9. Саул, Самуило, Давид, Соломун	15) Т 1250-1266. Чувени рат у Италији. Пад Хоенштауфена. Пад Троје, Напуља. Манфред, Карло Анжујски, Конрад. Средњовековне легенде о Троји у Италији	15) Т 901-924. Рат у Италији. Алберик I, Теодора I	15) Ништавни остаци података о првој половини X в.
16) Р/С 962-1250. Света римска империја германске нације. Императори се крунишу са две круне: Рима и Германије (дубл)	16) Р 962-1250. 3. књ. Царева 12-22, 4. књ. Царева 1-23, 2. књ. Дневника 10-34. Израилско и јудејско царство (дубл)	16) С 1273-1619. Империја Хабзбурга. Епоха Ренесансе у Европи, процват античких мотива. Крај хронике С ₂	16) Р 962/1250. Римско-германска империја. Много података. "Двострука империја"	16) Р 962-1250. Римско-германска империја. Много података. Почетак реалне хронологије

<p>17) Т 1250-1269. Чувени рат у Италији. Пад Хоенштауфена. Пад Троје, Напуља, Карло Анжујски, Манфред</p>	<p>17) Т 1250-1268. 4. књ. Царева 24-25, 2. књ Дневника 35-36. Рат с Фараоном, Навуходносором. Пад јудејског царства.</p>	<p>17) Могући разлог померања за 333 године: датум "Максимилијана 3. година" могао је бити записан овако: MCL.III тј. Maximus Caesar Leo. Приликом дешифровања добијамо датум 1153.,</p>	<p>17) Т 1250-1268. Рат у Италији. Пад Хоенштауфена. Пад Троје, Напуља. Много података</p>	<p>17) Т 1250-1268. Рат у Италији. Пад Хоенштауфена. Пад Троје, Напуља. Много података</p>
<p>18) С 1273-1619. Империја Хабзбурга. Авињонско ропство папства у Француској 1305-1378, траје 70 година. Затим повратак у Рим у Италију</p>	<p>18) С_а 1273-1400. Књ. Јездра, Немија, Јестира. Вавилонско ропство, под влашћу Персијанаца, траје 70 година. Затим повратак у Јерусалим</p>	<p>што се од стварног датума 1496. разликује за 343 године. Подсетимо: Максимилијан I је владао 1493-1519. год.</p>	<p>18) С 1273-1619. Империја Хабзбурга. Хронолози Скалигер, Петавијус XVI-XVII в. Дионисије Петавијус - оригинал Дионисија Малог (VI в.)</p>	<p>18) С 1273-1619. Империја Хабзбурга. Тридентски сабор, на коме је створена глобална хронологија и библијски канон</p>

Поглавље 4. ПРЕГЛЕД НЕКИХ ДИНАСТИЧКИХ ПАРАЛЕЛИЗАМА

18. II и III римска империја

18.1. Карактеристичне особине токова

Назовимо I римском империјом царство које су основали Ромул и Рем (око 753. год. п.н.е.) и које се завршава Тарквинијем Охолом (око 509. год. п.н.е.), II империјом царство које је фактички основао Луције Сула 83-82 год. п.н.е. и које се завршава Каракалом 217. год., III империјом царство које је поново основао (обновио) Луције Аурелијан 270. год. и које се завршава Теодорихом 526. год. Пар струја са малим *ВСПД* изгледа овако: струја II империје практично исцрпљује цео ток II империје (в. даље), струја III империје изоморфна струји II империје састоји се од најчувенијих императора III империје и има осим тога низ јединствених особина. Наводимо списак обеју ових струја. Први је на могућност паралелизма између II и III империје указао Н.А. Морозов, али не поседујући објективну методу избора и поређења струја он се ограничио простим избором и као резултат тога низови владара које је он предложио нису били оптимални. Аутор ове књиге је пронашао оптималне струје, различите од предложених у [12], [13]. Штавише, испоставило се да тај паралелизам није основни, већ секундарни и генерисан је много фундаменталнијим паралелизмима, које смо пронашли на основу разрађене методе датирања. Па ипак, набрајање изоморфних парова почнемо од овог секундарног поклапања. У списку на првом месту стоји император II империје, на другом император III империје који се са њим поклапа. У заградама су приказане све варијанте трајања владавине. Варијанта која улази у паралелизам је издвојена курзивом. Осим трајања владавине, укључени су и други интересантни нумерички подаци који се приликом израчунавања *ВСПД* не узимају у обзир, њихово разматрање би још више смањило ионако мали *ВСПД*.

Прва три императора II империје (Сула, Помпеј, Цезар) се традиционално сматрају "фиктивним императорима" тј. носе ту титулу "формално". То мишљење противречи античким изворима, који ове владаре назива императорима без икаквих резерви.

- 1) Луције Сула - 4 год.(82-78. год. п.н.е.); Луције Аурелијан - 5 год.(270-275 год.).
- 2) Немири - мање од 1 (78-77. год. п.н.е.); немири - мање од 1 (275-276).
- 3) Марије Квинт Серторије 6 (78-72. год. п.н.е.); Проб - 6 (276-282).
- 4) Немири - 2 (72-71. год. п.н.е.); немири - 2 (282-284).
- 5) Гнеј Помпеј Велики - 21 (70-49. год. п.н.е.); Диоклецијан Божанствени - 21 (284-305).
- 6) Сувладавина Помпеја и Јулија Цезара (1. тријумвират) - 11 (60-49. год. п.н.е.); сувладавина Диоклецијана и Констанција I Хлора (1. тетрархија) - 12 (293-305).

- 7) Немири - 4 (49-45. год. п.н.е.); немири - 4 (305-309).
- 8) Јулије Цезар (победник 1. тријумвирата) - 1 (45-44. год. п.н.е.); Констанције I Хлор (победник 1. тетрархије) - 1 (305-306) или 13 (293-306).
- 9) Тријумвират - 17 (44-27. год. п.н.е.); тетрархија - 18 (306-324).
- 10) Гај Јулије Цезар Октавијан Август (победник 2. тријумвирата) - 41 (27. год. п.н.е. - 14. год. н.е.) или 37 (23. год. п.н.е.-14. год. н.е.); Гај Флавије Валерије Константин Август (победник 2. тетрархије) - 31 (306-337) или 24 (313-337; 313. год. - Лицинијев пораз) или 13 (324-337; 324. год. Лицинијева смрт).
- 10) Рођење Исуса Христа 27. године владавине Августа; рођење Василија Великог 27. године владавине Константина I.
- 11) Тиберије Клаудије Нерон (Тиберије) - 23 (14-37); Констанције II - 24 (337-361) или 21 (340-361).
- 12) Борба Тиберија и Германика (убиство Германика) - 13 (6-19); борба Констанција II и Константа (убиство Константа) - 13 (337-350).
- 13) Гај Цезар Калигула - 4 (37-41); Цезар Јулијан - 2 (361-363).
- 14) Немири после смрти Калигуле (кратки немири за живота императора) - мање од 1 (41. год.); немири после смрти Јулијана (кратки немири за живота императора - мање од 1 (363. год.).
- 15) Клаудије - 13 (41-54); Валентинијан I - 11 (364-375).
- 16) "Сувладавина" Клаудија и Паланта (у оквиру "тријумвирата": Клаудије, Палант, Нарцис) - не више од 13 (41-54); сувладавина Валентинијана I и Валента (у оквиру "тријумвирата": Валентинијан I, Валент, Грацијан) - 11 (367-375).
- 17) Тиберије Клаудије Нерон (Нерон) - 14 (54-68); Валент - 14 (364-378).
- 18) "Сувладавина" Нерона са Буром и Сенekom - 8 (54-62); сувладавина Валента са Валентинијаном I и Грацијаном - 11 (364-375).
- 19) "Сувладавина" Нерона и Сенекe - 11 (54-65); сувладавина Валента и Грацијана - 11 (364-375).
- 20) Сервије Сулпиције Галба - 1 (68-69); Јовијан - 1 (363-364).
- 21) Немири - мање од 1 (69. год.); немири - мање од 1 (378. год.).
- 22) Два Тита Флавија Веспасијана - 12 (69-81); Грацијан и Валентинијан II (после смрти Валента) - 13 (379-392).
- 23) Тит Флавије Домицијан - 15 (81-96); Теодосије Велики - 16 (379-395).
- 24) Марко Кокције Нерва - 2 (96-98); Евгеније - 2 (392-394).
- 25) Сувладавина Нерве - 2 (96-98); сувладавина Евгенија - 2 (392-394).
- 26) Марко Улпије Трајан-19(98-117) или 16(101-117); Аркадије-13(395-408).
- 27) Публије Елије Хадријан - 21 (117-138); Хонорије - 28 (395-423).
- 28) Тит Аурелије Антонин Пије - 23 (138-161); Асције - 21 (423-444).
- 29) Марко Аурелије - 19 (161-180); Валентинијан III - 18 (437-455) или 11 (444-455) или 32 (423-455).
- 30) Марко Аурелије Комод Антонин - 16 (176-192) или 12 (180-192); Рецимер - 16 (456-472).
- 31) Публије Хелвије Пертинакс - мање од 1 (193); Олибрије - мање од 1 (472).
- 32) Марко Дидије Север Јулијан - мање од 1 (193); Глицерије - мање од 1 (473-474).
- 33) Децим Клодије Албин - мање од 1 (193); Јулије Непот - мање од 1 (474).
- 34) Гај Песценије Нигер - 1 (193-194); Ромул Августул - 1 (475-476).

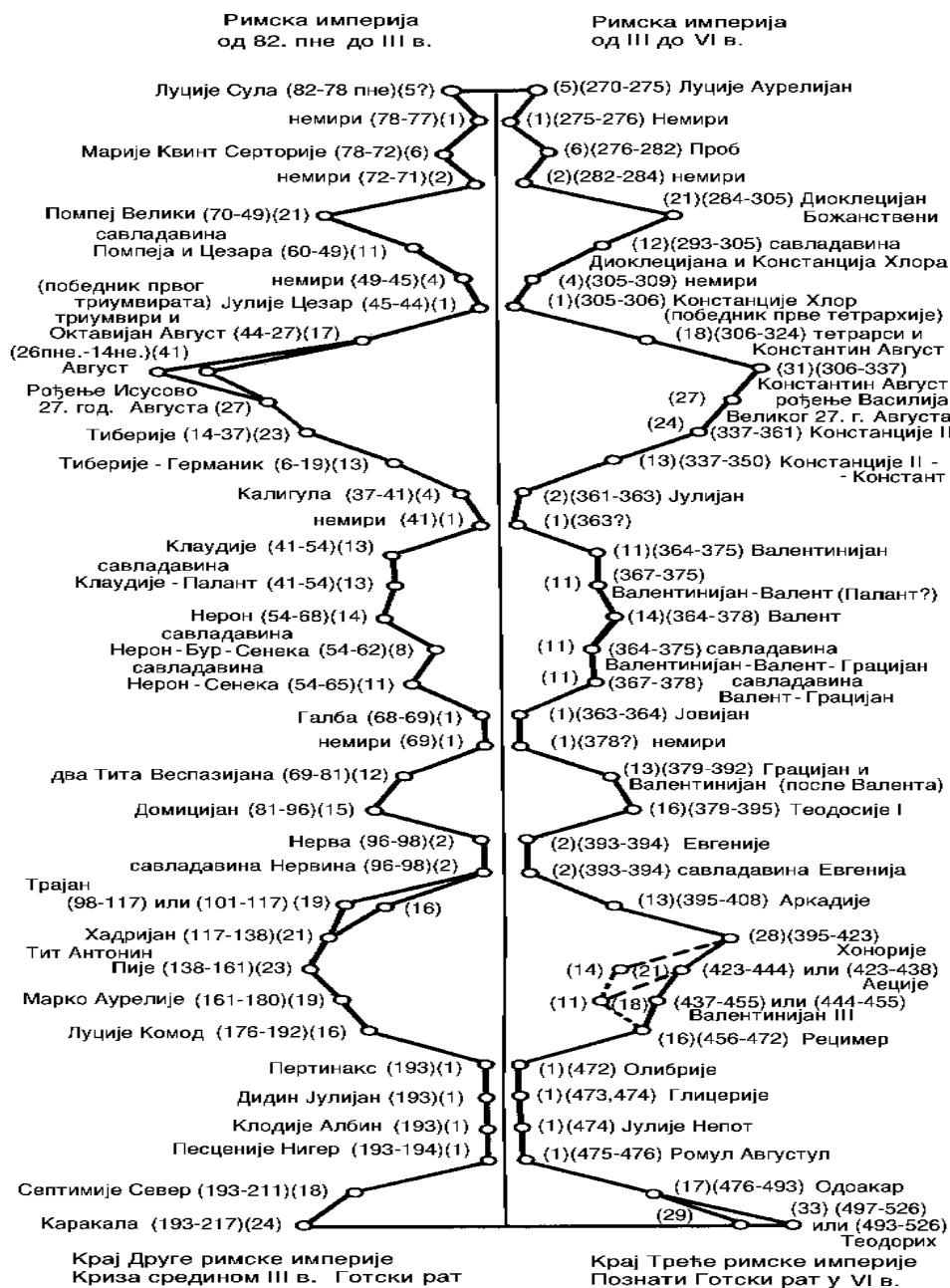
35) Луције Септимије Север - 18; Одоакар - 17 (476-493).

36) Марко Аурелије Антонин Каракала - 24 (193-217) или 6 (211-217); Теодорих Велики - 29 (497-526) или 33 (493-526)

(сл. 18.1). Пошто су у наведеној табели, сем бројева који приказују трајање владавина, наведени и допунски подаци који формално немају везе са израчунавањем *ВСПД*, ти су подаци приликом израчунавања *ВСПД* игнорисани. Дакле, $ВСПД=10^{12}$. У оквирима нашег модела то означава практично потпуно поклапање струја.

Укупно трајање двеју империја се унеколико разликује: II империја траје 299 година, III империја 256 година. Мада је разлика од 43 године мала у односу на укупну дужину, треба је ипак проучити. Испоставља се да II империја не садржи ниједну "велику" сувладавину тј. сувладавину упоредиву са дужином самосталне владавине. У исто време струја III империје има 4 такве сувладавине: парове (8,9), (12,13), (16,17), (19,20). Представимо струје на временској оси, доделимо сваком императору одсечак чији почетак и крај одговарају почетку и крају његове владавине. Четири "посебна пара" разбијају струју III империје на пет блокова. Шта ће се десити са графиком струје III империје ако уклонимо све те сувладавине, раздвојивши одговарајуће парове императора размештајући их сукцесивно уместо паралелно? Извршимо та четири померања у једном правцу за величину једнаку трајању одговарајуће сувладавине (не мењајући ништа унутар самих блокова). Значајно је да се после таквог "размицања", графици струја из II и III империје практично идентификују. Израчунавање трајања уклоњених сувладавина, узимајући у обзир вишак бр. 29 (в. списак), даје управо вишак од 43 године. Дакле, тај вишак не само да потпуно нестаје у те 4 сувладавине, већ нестајући после размицања доводи обе струје до потпуног поклапања на временској оси. Пошто је *ВСПД* мали, један од тих спискова је вероватно преписан са другог, а могуће је да су оба преписана са неког трећег списка-оригинала. Засад смо поредили само струје, а не и потпуно династијске токове. Имају ли нађене струје објективне карактеристике, које их издвајају унутар њихових токова? Да, имају.

Важно је да струја из II империје практично потпуно исцрпљује цео ток II империје. У струју нису ушла само 4 императора: Луције Вер (161-169), Гета (209-212), Вителије (69) и Отон (69). Међутим, они су били сувладари са крупнијим политичким личностима, које су доспеле у струју. Луција Вера "поклапа" Марко Аурелије (161-180), а Гету Каракала (193-217).

Померање за 333 године (приближно)

Сл. 18. .1

Наведимо сада потпуни списак императора III Империје, све варијанте њихових владавина (и немира), поређаних по датумима средина владавина. Подаци су узети из [142], [148], [150], [85], [164]. Императори који су доспели у струју издвојени су великим словима.

1) Тетрик (270-273. год.), 2) ЛУЦИЈЕ АУРЕЛИЈАН (270-275), 3) Тацит (275-276), 4) НЕМИРИ (275-276), 5) Флоријан (276), 6) ПРОБ (276-282), 7) НЕМИРИ (282-284), 8) Кар (282-283), 9) Јулијан (283), 10) Карин (283-285), 11) Нумеријан (283-284), 12) Караусије (286-293), 13) ДИОКЛЕЦИЈАН (284-305), 14) Алект (293-296), 15) Максимијан (286-305), 16) Констанције I (Хлор) (293-306, 1. варијанта), 17) Галерије (293-311, 1. варијанта), 18) КОНСТАНЦИЈЕ I ХЛОР (305-306, 2. варијанта), 19) Флавије Север (306-307), 20) Галерије (305-311, 2. варијанта), 21) Немири (305-309), 22) Максимин Даја (Даза) (306-313), 23) Максенције (307-312), 24) Александар (308-311), 25) ТЕТРАРХИЈА (306-324), 26) Лициније (308-324, 1. варијанта), 27) Лициније (313-324, 2. варијанта), 28) КОНСТАНТИН I (306-337, 1. варијанта), 29) Константин I (313-337, 2. варијанта), 30) Константин I (324-337, 3. варијанта), 31) Константин II (337-340), 32) Констант (337-350), 33) КОНСТАНЦИЈЕ II (337-361, 1. варијанта), 34) Констанције II (340-361, 2. варијанта), 35) Магненције (350-353), 36) ЈУЛИЈАН (361-363), 37) ЈОВИЈАН (363-364), 38) ВАЛЕНТИНИЈАН I (364-375), 39) ВАЛЕНТ (364-378), 40) Грацијан (367-383, 1. варијанта), 41) НЕМИРИ (378), 42) ГРАЦИЈАН (379-383, 2. варијанта), 43) Валентинијан II (375-392, 1. варијанта), 44) ВАЛЕНТИНИЈАН II (379-392, 2. варијанта), 45) Магнум Максим (383-388), 46) Флавије Виктор (384-388), 47) ТЕОДОСИЈЕ ВЕЛИКИ на Западу и Истоку (395-408), 48) ЕВГЕНИЈЕ (392-394), 49) АРКАДИЈЕ на Западу и Истоку (395-408), 50) ХОНОРИЈЕ (395-423), 51) Марко (407), 52) Грацијан II (407), 53) Константин III (407-411), 54) Приск Атал (409-410, 1. варијанта), 55) Ираклион (409-413), 56) Јовин (410-413), 57) Приск Атал (414, 2. варијанта, 2. покушај освајања власти), 58) Констанције III, (421), 59) Јован (423, 1. варијанта), 60) Јован (423-425, 2. варијанта), 61) АЕЦИЈЕ (423-444, 1. варијанта), 62) Асције (423-438, 2. варијанта), 63) Валентинијан III (423-455, 1. варијанта), 64) ВАЛЕНТИНИЈАН III (437-455, 2. варијанта), 65) Валентинијан III (444-455, 3. варијанта), 66) Петроније Максим (455), 67) Авит (455-456), 68) Мајоријан (457-461), 69) РЕЦИМЕР (456-472), 70) Либије Север (461-465), 71) Антемије (Прокопије) (467-472), 72) ОЛИБРИЈЕ (472), 73) ГЛИЦЕРИЈЕ (473-474), 74) Анархија (немири) (472-475), 75) ЈУЛИЈЕ НЕПОТ (474) или (474-475, ?), 76) РОМУЛ АВГУСТУЛ (475-476), 77) ОДОАКАР (476-493), 78) Теодорих (493-526, 1. варијанта), 79) ТЕОДОРИХ (497-526, 2. варијанта).

Многи императори који нису ушли у струју су "краткотрајни", тј. владали су око 1-2 године. Неки од њих су данас познати само по новчићима, а неки нису владали у Риму већ у римским провинцијама (Галија, Африка итд.).

Струја II империје је строго монотона, тј. средине владавина императора строго монотонно расту у времену. Интервали владавина императора струје потпуно покривају целу II империју (од 82. год. п.н.е. до 217. год. н.е.).

18.2. Биографски паралелизам

Претходним одељком смо могли и да завршимо описивање првог пара изоморфних струја, које су блиске у смислу ВСПД. Ипак, упоредо с тим статистичким паралелизмом, постоји и изненађујући биографски паралелизам, практично идентичност анкетних кодова тих двеју струја. Још једном напоменимо да откривање неког изолованог пара "сличних биографија" не говори, наравно, ни о чему. Али појављивање дугачких низова "сличних биографија", које обухватају неколико стотина година, даје разлога за озбиљна размишљања.

Паралелизам биографија, тј. блискост одговарајућих анкетних кодова, од нас је захтевао састављање и упоређивање великих табела, али због ограничености простора навешћемо само најистакнутије тачке "дугачког паралелизма" који се протеже на неколико стотина година. Упоредиване "писане биографије" потичу од разних хроничара, па је понекад тешко снаћи се у оценама активности владара. Најзначајније у ланцу подударности је то што се све појављују при узастопном и формалном спаривању владара с истим редним бројевима током око 300 година.

1) Струје које смо открили у II и III империји почињу истакнутим политичким личностима, које носе иста имена (Луције) и сличне почасне титуле (које више нико у тим империјама није имао): *Restitutor Urbis* и *Restitutor Orbis*.

2) Обе струје се завршавају значајним политичким личностима, које су извеле веома сличне акције (на пример давање грађанских права свим слободним становницима итд.)

3) У обема струјама се периоди суллавина практично поклапају. Званично-колективне сулавине (тријумвирати итд.) поклапају се са званично-колективним сулавинама (тетрархијама итд.)

4) На протегу од око 300 година опажа се "биографски паралелизам" који понекад постаје идентичност.

1а. Луције Сула

1.1. Званична титула: *Restitutor Urbis* (Обновитељ града). У II империји нико више није имао ту титулу

1.2. Име: Луције

1.3. Император Рима (нпр., према Плутарху [23, т. 2, стр. 137, 138])

1.4. Уздигао се до врховне власти у грађанском рату као војсковођа с највише среће

1.5. Тај грађански рат, један од најкрвавијих ратова II империје, дуго је трајао

1б. Луције Аурелијан

1.1. Званична титула: *Restitutor Orbis* (Обновитељ света, државе). У III империји нико више није имао ту титулу

1.2. Име: Луције

1.3. Император Рима (према традиционалној историји [85])

1.4. Приграбио власт у рату против Гота [150], као најспособнији војсковођа

1.5. Тај рат против Гота, један од најкрвавијих ратова III империје, дуго је трајао

- 1.6. Рат је у основи грађански, а у мањој мери спољни
- 1.7. Титулу императора Сула је добио од војске [23, т. 2]
- 1.8. Сенат је Сулу прогласио за диктатора [150]
- 1.9. Фактички је основао Римску империју после периода анархије и републике (први император)
- 1.10. Владао је 4 године (83-78. или 82-78. год. п.н.е.)
- 1.6. Ратом, грађанским и спољним, завршава се велики грађански рат у Италији средином III века
- 1.7. Војска га прогласила за императора [150]
- 1.8. Сенат је потврдио избор Аурелијана за императора (под притиском војске) [150]
- 1.9. "Обновио" је Римску империју после периода тешке анархије (први император III империје)
- 1.10. Владао је 5 година (270-275) [150], [85, табл. 15]
- Коментар уз 1.10а. За почетак Сулине владавине се сматра или 83. година [150, с. 197] или 82. година п.н.е. (година његове победе под зидинама Рима) [150, стр. 197-202]. Коментар уз 1.3а. У традиционалној хронологији Сула се формално не сматра императором [150]. То није у складу с недвосмисленим наводима античких аутора (Плутарх [23, т. 2]) који Сулу јасно називају императором. Савремени коментатори сматрају да његова императорска титула има "други смисао" [23, т. 2, стр. 515, комент. 61]
- 2а. Период немира
- 2.1. После Сулине смрти поново избија грађански рат (Помпејев рат, итд.)
- 2.2. Истичу се двојица војсковођа: Јулије Брут и Марко Емилије Лепид
- 2.3. Трупe обојице војсковођа су разбијене
- 2.4. Немири су трајали око годину дана (78-77. п.н.е.) [150, стр. 207-208]
- 3а. Марије Квинт Серторије
- 3.1. После Сулине смрти и немира, на власт долази Марије Квинт Серторије, император војни
- 3.2. Завера против Серторија
- 2б. Период немира
- 2.1. После Аурелијанове смрти поново се дестабилизује државна власт (метежи). Његов наследник Тацит је убијен
- 2.2. Истичу се двојица нових императора: Флоријан и Проб
- 2.3. Војска једног од војсковођа императора (Флоријан) разбијена
- 2.4. Немири су трајали око годину дана: 275. до 276. [150, стр. 446-447]
- 3б. Проб
- 3.1. После Аурелијанове смрти и немира Проб постаје император
- 3.2. Војна побуна против Проба

- 3.3. Резултат завере - Серторијева смрт
- 3.4. Владао 6 година: од 78. до 72. год. п.н.е. [150, стр. 208-209]
- 4а. Период немира
- 4.1. После Серторијеове смрти, у 72. и 71. год. п.н.е. тешки немири - Спартаков устанак
- 4.2. У тим двома годинама истичу се двојица војсковођа: Помпеј и Крас - најблиставије фигуре тих година
- 4.3. Трајање немира: 2 године (од 72. до 71. п.н.е.) [150, стр. 215]
- 5а. Гнеј Помпеј Велики Тријумфатор (организатор првог тријумвирата)
- 5.1. После немира 70. год. п.н.е. на власт долази император Помпеј (70. п.н.е. приређен му је раскошан тријумф и постао је конзул) [23, т. 2, стр. 338]
- 5.2. Време Помпејевог владавине назива се раздобљем "Помпејевог принципата" [148, гл. 11]
- 5.3. Помпеј је један од највећих владара у историји Рима
- 5.4. Спровео је велике демократске реформе (посебно реформе судства и војске) [150, стр. 277]
- 5.5. Помпеј је још за живота проглашен "богом" [148, стр. 279]
- 5.6. Сенат је 49. год. п.н.е. Помпеја лишио свих овлашћења (крај Помпејевог владавине)
- 5.7. Владао 21 годину: 70-49. п.н.е. [85]
- 3.3. Резултат побуне - Пробова смрт
- 3.4. Владао 6 година: од 276. до 282. год. [150, стр. 413]
- 4б. Период немира
- 4.1. После Пробове смрти, од 282. до 284. год. тешки немири
- 4.2. У тим двома годинама истичу се двојица војсковођа: Аурелије Карин и Нумеријан - најистакнутије личности тог периода
- 4.3. Трајање немира: 2 године - од краја 282. до почетка 284. год. [150, стр. 647-648], [85, табл. 15]
- 5б. Диоклецијан Божанствени (организатор прве тетрархије)
- 5.1. После немира 284. год. за императора је проглашен Диоклецијан [85]
- 5.2. Доласком Диоклецијана на власт "почиње ново раздобље у историји Римске империје - раздобље "домината" [150, стр. 413]
- 5.3. Диоклецијан је један од најпознатијих владара у историји Рима
- 5.4. Спровео је важне демократске реформе (реформе судства, војног апарата и новчане реформе) [142, стр. 649 и даље]
- 5.5. Диоклецијан је још за живота проглашен "божанственим" [150, стр. 422-424]
- 5.6. Диоклецијан се 305. год. одрекао власти [150, стр. 424]. Крај Диоклецијанове владавине
- 5.7. Владао 21 годину: 284-305.

Коментар уз 5.1а. Ситуација с Помпејевом титулом "император" слична је ситуацији са Сулином титулом; иако савремени коментатори Помпеја не сматрају за "правог императора", Плутарх му приписује ту титулу без ограда [23, т. 2, стр. 338]. Постоје и антички натписи у којима је Помпеј (без ограда) назван "императором" [147, стр. 91, бр. 34]

6а. Сувладавина Помпеја и Јулија Цезара. Први тријумвират

6.1. а) Помпеј, б) Јулије Цезар, в) први тријумвират, г) Крас

6.2. У време своје највеће славе, 60. год. п.н.е., Помпеј је основао први тријумвират за борбу против непријатеља, поделивши власт с двојицом великих војсковођа: Јулијем Цезаром и Красом [150, стр. 227]

6.3. Помпеј се прво договорио с Красом, а затим су у коалицију увели и Јулија Цезара

6.4. Та коалиција је у историји добила званично име "први тријумвират" [150, стр. 227]

6.5. По популарности и важности Јулије Цезар је на другом месту, после Помпеја, али испред Краса [150, стр. 226-228]

6.6. По Помпејевом свргавању на власт долази Цезар, његов сувладар

6.7. Сувладавина Помпеја и Цезара траје 11 година (60-49. п.н.е.)

7а. Период немира

7.1. По Помпејевом свргавању 49. год.

6б. Сувладавина Диоклецијана и Констанција I Хлора. Прва тетрархија

6.1. а) Диоклецијан, б) Констанције I Хлор, в) прва тетрархија, г) Максимијан

6.2. У време своје највеће славе, 293. год, Диоклецијан је формирао прву тетрархију за борбу против непријатеља, давши власт трима значајним личностима: Констанцију I Хлору, Гају Галерију и Максимијану [150, стр. 420]

6.3. Диоклецијан се прво договорио са својим сувладарем Максимијаном, а затим су у коалицију увели Хлора (и Галерија, који за време Диоклецијана и није имао неку значајну улогу)

6.4. Та коалиција је у историји добила званично име "прва тетрархија" [150]

6.5. По популарности и важности Констанције I Хлор (аналог Јулија Цезара) је на другом месту, после Диоклецијана (аналог Помпеја) али испред Максимијана (аналог Краса) [150]

6.6 После Диоклецијановог повлачења власт прелази у руке његовог сувладара Констанција I Хлора

6.7. Сувладавина Диоклецијана и Констанција I Хлора траје 11 година (293-305)

7б. Период немира

7.1. После Диоклецијановог повла-

п.н.е. почињу велики немири који су трајали 4 године (49-45) [150, стр. 244-247]

7.2. Немири трају све време владавине Цезара и другог тријумвирата

7.3. Немири се завршавају успоном Октавијана Августа [150, стр. 244-247]

8а. Јулије Цезар

8.1. Победник првог тријумвирата

8.2. Долази на власт после немира и династичке борбе, уништавајући раније саборце

8.3. Владао је једну годину (45-44)

8.4. Јулије Цезар усваја и уздиже 19-годишњег Октавијана

8.5. Октавијан, који је касније постао познати Август, биће уврштен у полубогове

Коментар уз 8а. У традиционалној хронологији се Јулије Цезар (као и Сула и Помпеј) сматра за "фиктивног императора", а ипак га Плутарх, на пример, назива "царем" [23, т. 3, стр. 486-487]. Сачуване су античке монете на којима је Јулије Цезар назван "императором", и антички натписи у којима је он (без икаквих ограда) назван "императором" [147, стр. 184, бр. 137]

9а. Тријумвири и растућа улога једног од њих: Гаја Јулија Цезара Октавијана (Августа)

9.1. После смрти Јулија Цезара 19-годишњи Октавијан, ослањајући се на војску, претендује на престо (а затим и долази на њега)

9.2. У претензијама на престо Октавијан се ослањао на војску, у којој је био изузетно популаран

чења 305. год. почињу велики немири који су трајали 4 године (305-309) [142], [148], [150]

7.2. Немири трају све време владавине Констанција Хлора и друге тетрархије

7.3. Немири се завршавају успоном Константина I; в. [148, стр. 330-332], [85, табл. 12]

8а. Констанције I Хлор

8.1. Победник прве тетрархије

8.2. Долази на власт у време немира и партијске борбе, уништивши раније пријатеље и саборце

8.3. Владао је 2 године (305-306). Године 305. Констанције I Хлор је проглашен за Августа

8.4. Констанције I Хлор доводи на престо свог 20-годишњег сина Константина

8.5. Константин I ће убрзо постати познати Август, биће проглашен за свеца и уврштен у полубогове

9б. Тетрарси и растућа улога једног од њих: Гаја Флавија Валерија Константина I (Августа)

9.1. После смрти Констанција I Хлора (306. год.) за цезара Запада је проглашен 20-годишњи Константин, син Констанција Хлора

9.2. Константина је за цезара прогласила војска, у којој је он имао велики углед

- 9.3. После извесног времена основан је други тријумвират уз учешће Октавијана
- 9.4. Члан другог тријумвирата Антоније презриво се изражавао о Октавијану, сину Јулија Цезара
- 9.5. Али ускоро Антоније, узимајући у обзир утицај Октавијанове војске и његову популарност у Риму, бива принуђен на преговоре и мирене с Октавијаном
- 9.6. Крај другог тријумвирата: Октавијан је у поморској бици потукао Антонија и Клеопатру и постао једини владар Империје
- 9.7 Трајање немира и тријумвира је 17 година (44-27) [148, стр. 346, 351-352, 424-425]
- 10а. Гај Јулије Цезар Октавијан Август. Победник другог тријумвирата
- 10.1. У поморској бици код Акцијума Октавијан је до ногу потукао свог последњег противника, Антонија
- 10.2. Том победом "завршио се у историји Рима период грађанских ратова" [150, стр. 259]
- 10.3. Октавијан Август је један од највећих императора Рима у целокупној његовој историји. Име: Гај.
- 10.4. Антоније, кога је победио Октавијан, био је у почетку близак пријатељ и сувладар Октавијанов, а затим његов смртни непријатељ
- 10.5. Пре почетка своје владавине Октавијан је био с трупама на Истоку
- 10.6. У биографији Октавијана Августа,
- 9.3. После извесног времена основана је друга тетрархија уз учешће Константина
- 9.4. Члан друге тетрархије Галерије у почетку се презриво односио према сину Констанција Хлора, Константину
- 9.5. Галерије је ипак "узимајући у обзир снагу галске војске и Константинову популарност међу галском аристократијом... морао да га призна за цезара" [150, стр. 424]
- 9.6. Крај друге тетрархије: Константин је, у поморској бици код Хелеспонта (324. год.), разбио снаге својих противника и постао једини владар
- 9.7. Трајање немира и тетрарха је 18 година (306-324) [150, стр. 249-258, 289-291]
- 10б. Гај Флавије Валерије Константин Август. Победник друге тетрархије
- 10.1. У поморској бици код Хадријанопоља, Константин је коначно разбио последњег конкурента, Лицинија
- 10.2. Том победом се у III империји завршио период грађанских ратова у III в. [150, стр. 429]
- 10.3. Константин Август је један од познатих владара Рима у његовој историји. Име: Гај
- 10.4. Побеђени Лициније је раније био Константинов пријатељ и сувладар, а затим непријатељ
- 10.5. Пре почетка своје владавине Константин је био с трупама на Истоку
- 10.6. У биографији Константина

други тријумвират, његови чланови, борба против њих итд., заузимају централно место у почетку његове каријере

10.7. Октавијан Август је био проглашен "светим" [164, стр. 339]

10.8. Сматра се да од Августа почиње нова етапа у историји Рима. Чак се често пише: "од тог тренутка (тј. од 27. год. п.н.е. - А.Ф.) и почиње Римска империја" [164, стр. 339]

10.9. Сматра се да је Август у својим рукама сконцентрисао све важне функције војне, цивилне и религијске власти [164, стр. 339], [225, стр. 281-290]

10.10. Добро је познат Августов законодавни рад. Били су не само издати нови закони, него и "обновљени" ранији кодекси [142, стр. 408]

10.11. У почетку Октавијан Август није имао сталну резиденцију

10.12. По завршетку грађанског рата Октавијан се настањује у Риму и "претвара Рим у нови град". Сматра се да је за време Августа Рим постао центар прворазредног значаја [142, стр. 412]

10.13. Хроничари посебно наглашавају да је Август претворио Рим (у Италији) у богат град

10.14. "За време Августа Рим је од града од дрвета и цигле постао град од мермера и коренито је реорганизован..." [142, стр. 408]. У његово време

Августа, прва тетрархија, њени чланови, борба унутар ње, заузимају важно место на почетку његове каријере

10.7. Константин I је био проглашен за сина Бога Сунца [148, стр. 674]. Све што је имало везе с императором, проглашено је светим. И црква је, наводно, признала Константина за свеца и за равног апостолима [148, стр. 674]

10.8. Сматра се да од Константина I почиње нова етапа у историји "обновљене" Империје, "свети период". Хришћанство је наводно по први пут добило државну подршку и знатно је ојачало

10.9. Сматра се да је Константин I држао све важне функције војне, грађанске и религијске власти [142, стр. 668]

10.10. Добро је познат Константинов законодавни рад. Издавши нове законе, он је успоставио кодекс додиоклецијановске епохе [142, стр. 669]

10.11. Првих година владавине Константин није имао сталну резиденцију

10.12. Потом Константин преноси престоницу из Рима у Нови Рим; то је званично име нове престонице (касније Константинопољ) [150, стр. 436], [37, стр. 26]

10.13. Константин I је претворио Нови Рим у раскошну престоницу [37, стр. 26]

10.14. За време Константина, Нови Рим је грађен као "камена престоница" и јака приморска тврђава. Византијско насеље, које је претходно било на том месту, коренито је

изграђена су (и рестаурирана) 82 храма [142]. По оснивању Новог Рима на Босфору биће написано: "Византија је, са својих седам брегова, веома подсећала на Рим" [37, стр. 25]	реновирано. Уводи се специфична административна подела, подударна с аналогном поделом Рима (у Италији). Саграђени су дворци, хиподром, храмови [150, стр. 436].
10.15. Двадесетседме године Октавијанове владавине родио се Исус Христос	10.15. У току 27. године владавине Константина I родио се Василије Велики, аналог Исусов (в. горе)
10.16. Владао је 41 годину или 37 година	10.16. Владао је 31 годину
Коментар уз 10.16. За почетак Августове владавине постоје две варијанте: 27. год. п.н.е. и 23. год.п.н.е., када је добио апсолутну власт (диктатуру, доживотно конзулство, неограничену законодавну власт) [150], [164, стр. 340]. За Константина I имамо три варијанте. Овде је узета основна: 306-337. год. (в. горе)	
11а. Тиберије	11б. Констанције II
11.1. После смрти Августа, који није оставио наследника, ... одмах се поставило питање наслеђивања" [142, стр. 408].	11.1. Константин I није оставио директног наследника, него је "поделио империју међу тројицом својих синова и двојицом синоваца" [150, стр. 438]. После његове смрти почиње немилосрдна борба за престо
11.2. Због тога што је питање наслеђивања престола било нерешено, Тиберије је, ступивши на трон, морао да води "равноправну" борбу против других претендената (Германик)	11.2. Због нејасноћа у вези с наследством, Констанције II је "заузевши Константинопољ, побио породице двојице Константинове полубраће" [150, стр. 438]
11.3. Тиберије је Августов усвојеник [142, стр. 412]	11.3. Констанције II је син Константина I [150, стр. 438]
11.4. Тиберије је "угушен покривачима" [142, стр. 423]	11.4. Констанције II је "изненада умро" [150, стр. 440]
11.5. Владао је 23 године (14-37)	11.5. Владао је 24 године (337-361)
12а. Борба између Тиберија и Германика. Убиство Германика	12б. Борба између Констанција II и Константа. Убиство Константа
12.1. Тиберије и Германик се на политичкој сцени појављују истовремено (од 6. год.) [142, стр. 414]. Обојица су из племићких породица	12.1. Констанције II и Констант се на политичкој сцени појављују истовремено (од 337. год.). Констант је братов сувладар на Западу [150, стр. 439]

12.2. Германик је синовац Тиберијев [142, стр. 414]. Њихове судбине су нераскидиво повезане, али Тиберије има главну улогу

12.3. На почетку каријере Германик је задобио неколико великих победа над "варварима" [142, стр. 414]. Победио је на Западу

12.4. Због међусобне конкуренције Тиберије и Германик започињу борбу. Тиберије оптужује Германика за припрему завере [142, стр. 417]

12.5. Германика је убрзо убио Пизон (намесник у Сирији)

12.6. Тиберије је (тобоже да би отклонио од себе сумњу због Германиковог убиства) организовао процес против Пизона и казнио га

12.7. "Сувладавина" Тиберија и Германика трајала је 13 година (6-19)

13а. Гај Цезар (Калигула)

13.1. Мало је података о Калигули [142]. Истина, познато је да је боловао од неке "душевне болести", због чега је уображавао да је "земаљско божанство", намећући то становиште крајње морбидним средствима [150, стр. 300], [142, стр. 424, 423]

13.2. Владао је 4 године (37-41)

13.3. Убијен после завере [150, стр. 301]. Детаљи завере нису познати

13.4. О Калигули је сачувана легенда да је добио име "војничка чизма" (калигула) јер је наводно још у детињству

12.2. Констант је брат Констанција II. Констанције II је увек играо главну улогу [150]

12.3. На почетку каријере Констант је задобио неколико победа над "варварима" [150]. Победио је на Западу (као и Германик лево)

12.4. У империји избијају тобоже религијске свађе, после којих су се Констанције II и Констант нашли у супротним таборима [150, стр. 439]

12.5. Константа је убрзо убио самозванац Магненције [150]

12.6. Констанције II је кренуо у поход против Магненција (као против Константовог убице) и казнио га [150]

12.7. Сувладавина Констанција II и Константа трајала је 13 година (337-350)

13б. Цезар Јулијан

13.1. Података о Јулијану има много; сматрају га једним од највећих реформатора религије (иако су наводи о карактеру његових реформи веома противречни). Неки византијски историчари су га називали "оваплоћеним богом" [150]. Јулијана сматрају "оснивачем паганског култа". Реформа је била без успеха.

13.2. Владао је 2 године (361-363)

13.3. Убијен је наводно копљем у рату, али се не зна ко га је убио. О његовој смрти има много легенди [150, стр. - 441]

13.4. Јулијана сматрају за ревносног поклоника култа бога Митре и за његовог жреца. Једна од најважнијих

носио "војничке чизмице"

14а. Немири после Калигулине смрти (краткотрајни немири за време његовог живота)

14.1. Године 41. (после Калигулине смрти) у Империји наступају немири; војска за императора проглашава Клаудија [150, стр. 301]

14.2. Немири су трајали само неколико месеци (Сенат је покушао да се успротиви одлуци војске) [150, стр. 301]

15а. Клаудије

15.1. За време немира (који су трајали неколико месеци) војска Клаудија проглашава за императора

15.2. Годину дана после Клаудијевог ступања на престо у северним провинцијама Империје избија Скрибонијанов устанак [150, стр. 301]

15.3. Тај устанак је један од најснажнијих и најпознатијих устанака у историји Империје. Скрибонијан је намесник у Илирији [150, стр. 301]

15.4. За време Скрибонијановог устанка у Риму је откривена завера његових присталица [150, стр. 301]

15.5. Скрибонијанове трупе (и завереници) потучени су

15.6. Клаудије започиње тешке репресије против римског становништва и претходне управе [150]

15.7. Војне јединице (преторијанци и

одлика Митриног врховног жреца била је његова обавеза да носи црвене војничке (!) чизме (калигула) [102, стр. 69]

14б. Немири после Јулијанове смрти (краткотрајни немири за време његовог живота)

14.1. Године 363. (после Јулијанове смрти) у Империји наступају немири; војска за императора проглашава Јовијана [150, стр. 441]

14.2. Јовијан је "владао" не више од седам месеци, и то само на Истоку, тако да није ни дошао до престонице (био је у рату) [150, стр. 441], [85, стр. 16]

15б. Валентинијан I

15.1. После немира (с Јовијаном на Истоку, далеко од престонице) војска за императора проглашава Валентинијана I

15.2. Годину дана после Валентинијановог ступања на престо у северним и источним провинцијама Империје избија Прокопијев устанак [150, стр.-442]

15.3. Тај устанак је један од најпознатијих у историји Империје. Прокопије је Јулијанов рођак [150, стр. 442]

15.4. За време Прокопијевог устанка у Риму је откривена завера његових присталица [150, стр. 442]

15.5. Прокопијеве трупе (и завереници) потучени су

15.6. Валентинијан I започиње репресије против многих становника који су подржавали устанак

15.7. Као реакција на репресије,

легионари) на репресије одговарају озбиљном противакцијом; против Клаудија се дигло и римско племство [150]

15.8. Клаудије је отрован [150]

15.9. Владао је 13 година (41-54)

16а. "Сувладавина" Клаудија и Паланта у оквиру "тријумвирата": Клаудије, Палант, Нарцис

16.1. Редослед по утицају: Клаудије, Палант, Нарцис

16.2. У време Клаудијевог владавине делује "тријумвират" Клаудија и двојице његових утицајних фаворита, Паланта (Валента?) и Нарциса (Грацијана?), који су имали огроман утицај на политику Империје [142, стр. 426]

16.3. "Сувладавина" Клаудија и Паланта трајала је највише 13 година

17а. Тиберије Клаудије Нерон (Нерон)

17.1. Кад је Клаудије отрован његов пасторак Нерон постао је император [142, стр. 789]

17.2. Владао је 14 година (54-68)

17.3. Низом убистава, протеривања и пленидби Нерон се упадљиво истиче међу императорима II империје [142, стр. 431]. Не једном је попуњавао благајну масовним пленидбама

17.4. Неронова политика изазвала је незадовољство у Империји и довела до појаве "завере 65. године"

17.5. На челу завере били су представници вишег племства Империје [142, стр. 437]

појавило се велико незадовољство у војсци, које је захватило "широке слојеве становништва" [150, стр. 442]

15.8. О Валентинијану се каже само то да је "изненада умро" [150, стр. 442]

15.9. Владао је 11 година (364-375)

16б. Сувладавина Валентинијана и Валента у оквиру "тријумвирата": Валентинијан I, Валент, Грацијан

16.1. Редослед по утицају: Валентинијан I, Валент, Грацијан

16.2. Валентинијан I је организовао "тријумвират": за свог сувладара је одредио Валента, а на Западу му је (од 367. год.) помагао Грацијан [150, стр. 441-442]. Без самогласника БЛНТ-ПЛНТ. Уп. с честим асимилацијама гласова Б и В. Имена су слична

16.3. Сувладавина Валентинијана и Валента трајала је 11 година

17б. Валент

17.1. После Валентинијанове "изненадне смрти" (375. год.), као једини владар остао је Валент, његов брат

17.2. Владао је 14 година (364-378)

17.3. Низом убистава, прогона и пленидби Валент се упадљиво истиче међу владарима III империје [150]. Као и Нерон, стално је попуњавао благајну масовним пленидбама

17.4. Валентова политика изазвала је незадовољство у Империји и изазвала појаву Прокопијевог завере (и устанка)

17.5. На челу завере били су представници вишег племства Империје [150, стр. 442]

- 17.6. Завера је откривена и припремани устанак је угушен [142]
- 17.7. Последица: огромне репресије и масовна потказивања
- 17.8. Нерон је познат као немилосрдни прогонитељ хришћана, посебно по њиховом спаљивању - "Неронове бакље од смоле" [142]
- 17.9. "Антихришћанска репресија" се нарочито размахнула у Риму
- 17.10. Озбиљно погоршање положаја империје на крају Неронове владавине [142]
- 17.11. Тај бурни период је кулминирао устанком Ј. Виндекса [150, стр. 306]
- 17.12. Устанак је избио у Аквитанији, на граници Империје. У Риму није било завере [150]
- 17.13. Устаници су се за помоћ обратили западним провинцијама позивом да се свргне Нерон [142, стр. 438]
- 17.14. Устанку су се придружили намесници провинција Пиринејског полуострва [150, стр. 306]
- 17.15. Горњегерманске легије су потукле Виндекса, али су се и окренуле против Нерона тражећи смену императора [150, стр. 306]
- 17.16. Нерон бежи, али гине у прогону [142, стр. 438]
- 17.17. (Пуна) имена Нерона и његовог претходника Клаудија су слична - оба садрже исту формулу: Клаудије Тиберије Нерон Друз Германик [36]
- 17.6. Завера је откривена и устанак је угушен [150]
- 17.7. Последица: огромне репресије и масовна потказивања
- 17.8. Валент је познат као упорни прогонитељ хришћана, сам је био аријанац, В. такође "стубовање" Василија Великог за време Валента-Ирода
- 17.9. Антихришћанска репресија се нарочито размахнула у Риму
- 17.10. Озбиљно погоршање положаја империје на крају Валентове владавине [150]
- 17.11. Тај бурни период је кулминирао устанком Гота на Дунаву (376. год.) [150, стр. 443]
- 17.12. Устанак је избио на Дунаву, на граници Империје. У Риму није било завере [142]
- 17.13. Устаници су се за помоћ обратили западним провинцијама позивом да се свргне Валент [142, стр. 443]
- 17.14. Устанку су се придружили Мезис и Фракија [142]
- 17.15. Устаници су поразили регуларну војску која је послата против њих [142, стр. 443]
- 17.16. Валент бежи, али гине у прогону [142, стр. 443]
- 17.17. Имена Валента и његовог претходника Валентинијана су врло слична: Валент - Валентинијан

18а. "Сувладавина" Нерона, Бура и Сенеке. Бурова смрт

18.1. Редослед по утицају: Нерон, Бур, Сенека

18.2. "У току прве половине Неронове владавине политиком су руководили филозоф Сенека и префект претора Бур" [142, стр. 430]

18.3. У то време Бур је заузимао прво место у том "тријумвирату"; он је био Неронов васпитач [150, стр. 305]. У 18.1 Нерон је постављен на прво место као император

18.4. Сувладавина Нерона и Бура трајала је 8 година (54-62) [150, стр. 305]

18.5. Сувладавина Сенеке и Нерона трајала је скоро све време Нероновог императорства (54-65)

19а. "Сувладавина" Нерона и Сенеке

19.1. Трајање 11 година (54-65)

20а. Сервије Сулпиције Галба

20.1. Војска га прогласила за императора

20.2. Владао око годину дана (68-69) [142, стр. 789] [150, стр. 208]

20.3. Укинуо је практично све уредбе и одлуке свога претходника [142]

21а. Немири

21.1. После Галбине смрти избија грађански рат, који је трајао мање од једне године (69.) [150, стр. 309]

22а. Два Тита Флавија Веспасијана (Тит Флавије Веспасијан и Тит Флавије Веспасијан)

18б. Сувладавина Валента, Валентинијана I и Грацијана. Валентинијанова смрт

18.1. Редослед по утицају: Валент, Валентинијан I, Грацијан

18.2. У току прве половине Валентове владавине, политиком је руководио старији брат Валентинијан I (овде аналог Буров)

18.3. У то време Валентинијан I је заузимао прво место у том "тријумвирату" [85, стр. 16]. Грацијан је био на трећем месту. У 18.1 Валент је постављен на прво место као император

18.4. Сувладавина Валента и Валентинијана трајала је 11 год. (364-375) [150]

18.5. Сувладавина Грацијана (Сенекиног аналога) и Валента трајала је скоро све време Валентовог императорства (367-378)

19б. Сувладавина Валента и Грацијана

19.1. Трајање 11 година (367-378)

20б. Јовијан

20.1. Војска га прогласила за императора

20.2. Владао око годину дана (363-464) [142, стр. 793]

20.3. Укинуо је практично све уредбе и одлуке свога претходника [142]

21б. Немири

21.1. После Валентове смрти избија грађански рат, који је трајао мање од једне године (378.) [150, стр. 443]

22б. Грацијан (после Валентове смрти) и Валентинијан II (после Валентове смрти)

- 22.1. Овај пар има иста имена и сматрају их за оца и сина [142, 789], [150, 309-310]. "Двојни" Тит је владао 12 година (69-81) (на Западу)
- 23а. Тит Флавије Домицијан
- 23.1. Долази на власт после "двојног Тита"
- 23.2. Концентрисао је огромну власт у својим рукама, што се у хроникама посебно наглашава [150, стр. 313]
- 23.3. Захтевао је "да му се обраћају са 'господар' и 'бог'" [150, стр. 319]
- 23.4. У његово време "римске провинције Балканског полуострва биле су изложене претњама" [150, стр. 314]. Устанак Дачана
- 23.5. Дачани су Домицијановим пограничним трупама нанели тежак пораз [150]
- 23.6. После тога II Империја ступа у тежак и дуготрајан рат против Дачана
- 23.7. Убрзо је Домицијан склопио мировни уговор с Дачанима [150]
- 23.8. Уговор је сматран неповољним за Империју: иако су сада Дачани били "савезници", односи с њима су остали крајње затегнути [150, стр. 316]
- 23.9. Уговор је закључен осме године Домицијанове владавине
- 23.10. Уговор с Дачанима је један од најважнијих који је икад закључила II империја
- 22.1. После Валентове смрти (378. год.) Грацијан и Валентинијан II су једини владари III империје; оба владају на Западу. Владали су 13 година (379-392) [142, стр. 793]
- 23б. Теодосије I Велики
- 23.1. Теодосије I Велики долази на власт на Истоку, у време када је на Западу владао пар Грацијан и Валентинијан II
- 23.2. Концентрисао је огромну власт у својим рукама. Он је знатно ојачао улогу Истока у Империји [150, стр. 444], [122, стр. 793]
- 23.3. Био је крајње религиозан владар, у потпуности је контролисао црквену власт [150]
- 23.4. У његово време римске провинције Балканског полуострва биле су такође изложене претњама: устали су Готи
- 23.5. Готи су Теодосијевим трупама нанели тежак пораз [150]
- 23.6. После тога II Империја ступа у тежак и дуготрајан рат против Гота
- 23.7. Убрзо је Теодосије, поткупивши Готе, склопио мировни уговор с њима [150, стр. 444]
- 23.8. Уговор је сматран веома неповољним за Империју, јер су Готи "формирали полусамосталну државу на територији Римске империје" [150, стр. 444]
- 23.9. Уговор је закључен седме године Теодосијеве владавине [150, стр. 444]
- 23.10. Уговор с Готима је такође један од најважнијих уговора III империје [150]

- 23.11. После тог рата у Империји почињу унутрашња комешања (Сатурнинова завера итд.). Император је одговорио репресијама
- 23.12. Домицијан умире у околностима незадовољства и расула у II империји [150]
- 23.13. Владао је 15 година (81-96) [150, стр. 444-445], [142, стр. 793]
- 24а. Марко Кокције Нерва
- 24.1. Одмах после Домицијанове смрти, император на Западу је постао Нерва. Владао је две године (96-98) [150, стр. 317]
- 25а. Сувладавина Нервина
- 25.1. У току целе своје владавине Нерва је за сувладара имао Трајана, чувеног императора који га је "бацао у засенак"
- 25.2. Та сувладавина је трајала 2 године (96-98)
- 26а. Марко Улпије Трајан
- 26.1. Сматра се да је Трајанова владавина почетак "златног доба" II империје [150, стр. 317]
- 26.2. Владао 19 година (98-117) или 16 година (101-117). Наиме, о првим трима годинама владавине је мало шта познато [150, стр. 318], [142]
- 26.3. У току владавине Трајан води три велика рата
- 26.4. Трајанов противник на Балкану је Децебел, вођа Дачана [150]. Поклапање Гота и Дачана видели смо у бр. 23
- 23.11. После тог рата у Империји почињу унутрашња комешања наводно на религијској основи (погроми, пљачке, паљевине) [150, стр. 444]. Теодосије започиње репресије
- 23.12. Теодосије умире у околностима општег незадовољства и расула у III империји [150]
- 23.13. Владао је 16 година (379-395) [85, стр. 16]
- 24б. Евгеније
- 24.1. Одмах после Теодосијеве смрти, Евгеније је постао император на Западу. Владао је две године (392-394) [142, стр. 793]
- 25б. Сувладавина Евгенијева
- 25.1. У току целе своје владавине Евгеније је за сувладара имао Теодосија I, чувеног императора (Великог) који га је "бацао у засенак"
- 25.2. Та сувладавина је трајала две године (392-394)
- 26б. Аркадије
- 26.1. Године 395. император "Срећни" (аркадије) добија власт над "богатим и културним Истоком" [150, стр. 445]
- 26.2. Владао је 13 година (395-408) [142, стр. 793], [85, стр. 16-17]
- 26.3. У току своје владавине Аркадије води три велика рата
- 26.4. Аркадијев противник на Балкану је познати Аларих, вођа Гота [142], [150]

- 26.5. Трајан почиње свој први рат (против Децебела) практично одмах пошто је ступио на престо, а тачније - треће године владавине, али је о првим трима годинама владавине мало шта познато
- 26.5. Аркадије почиње свој први рат (против Алариха) практично одмах после ступања на престо [142]
- 26.6. Децебел (даци-белла, можда дачки-рат?) је веома познат војсковођа у историји Рима
- 26.6. Аларих (ала-рекс?) је легендарни војсковођа у традиционалној историји. Оба имена су надимци
- 26.7. Велика римска армија две године тешко ратује против Децебела [150], [142]
- 26.7. Велика римска армија (на челу с римским војсковођом Стилихоном) две године ратује против Алариха
- 26.8. Рат се завршава потписивањем мировног уговора с Децебелом [142, стр. 789]
- 26.8. Рат се завршава потписивањем мировног уговора с Аларихом [142, стр. 793]
- 26.9. Децебел је искористио примирје да ојача Дачку војску и кроз неколико година је био на челу снажне армије
- 26.9. Аларих је искористио примирје да ојача снаге и кроз неколико година је створио моћну армију
- 26.10. Потом Децебел нарушава примирје и почиње други рат
- 26.10. Потом Аларих нарушава примирје и почиње други рат
- 26.11. Рат траје неколико година
- 26.11. Рат траје неколико година
- 26.12. Исход рата је нерешен, поново је склопљено примирје
- 26.12. Исход рата је нерешен, поново је склопљено примирје
- 26.13. После затишја почиње трећи рат и траје неколико година
- 26.13. После примирја почиње трећи рат, који траје неколико година
- 26.14. То је рат против Парте
- 26.14. То је рат против Алариха
- 26.15. II империја је изгубила трећи рат. Рим је претрпео тежак пораз [142]
- 26.15. III империја је изгубила рат. То је пораз Рима, јер је рат изгубио римски војсковођа Стилихон [142]
- 26.16. Главни Трајанов противник је био Децебел с Балкана
- 26.16. Главни Аркадијев противник, Аларих, дошао је с Балкана
- 27а. Публије Елије Хадријан
- 27б. Хонорије
- 27.1. Хадријана је усвојио Трајан (осим тога, Хадријан је био рођак Трајанове жене) [150, стр. 322]
- 27.1. Хонорије и Аркадије су браћа [150]
- 27.2. За време Хадријана римска војска
- 27.2. За време Хонорија римска војска

слаби [150, стр. 324]

такође слаби [150, стр. 446]

Занимљиво је да се та два догађаја (и за време Хадријана и за време Хонорија) у савременим монографијама описују практично на исти начин

27.3. "Пошто су многи римски грађани одбијали службу у легијама, Хадријан је почео да попуњава легионарске редове не само житељима провинција који су имали римска грађанска права, него и слободним провинцијалцима. Од његовог доба легионари су коначно изгубили свој "римски" карактер поставши војском разних племена, којој је римско оружје било званични језик" [150, стр. 324]

27.3. "Римска војска из тог доба већ више није личила на легионе ране империје. Иако је име "легије" сачувано, наоружање и организација римске војске после хадријанопољског покоља, потпуно су измењени. То су сад биле јединице најамника, варвара ... Већина команданата били су рођаци варварских вођа, који су имали римске војничке титуле" [150, стр. 446]

27.4. Тај распад војске се дешава за време Хадријана

27.4. Тај распад војске се приписује "хадријанопољском покољу"

Коментар уз 27.4б. Иако је реч о поразу римске војске код Хадријанопоља (378. год.), ипак у низу подударности ти наводи могу да значе и нешто више него просто случајно појављивање Хадријановог имена у Хоноријевој "биографији"

27.5. Хадријан је био тешко болестан, био је веома сумњичав, није имао деце [150, стр. 325]

27.5. Хонорије је био озбиљно болестан, био је слабоуман, није имао деце [150, стр. 449], [137, стр. 33]

27.6. За време владавине Хадријан је закључио свој најважнији уговор с Парћанима, а рат против њих се поклапа с ратом против Алариха

27.6. За време владавине Хонорије је закључио један важан мировни уговор (по Аркадијевом наређењу) с Аларихом

27.7. Однос према војним заповедницима: Хадријан, изненада посумњававши у заверу међу својим војсковођама, жестоко се обрачунао с њима. Извори не помињу имена, него само говоре о завереницима "из вишег командног кадра армије" [150, стр. 322]

27.7. Однос према војним заповедницима: Хонорије је издајнички убио свога најбољег војсковођу Стилихона, окривљеног за заверу против Хонорија. То је, наводно, била клевета [142, стр. 793]

27.8. Владао 21 годину (117-138)

27.8. Владао је 28 година (395-423)

Коментар. В. [150, стр. 325], [142, стр. 793], [85]. "Биографије" владара, сачуване у древним хроникама, веома су фрагментарне, па зато понекад и најситније чињенице, случајно сачуване, добијају тежину као понекад једина сведочанства

28а. Тит Аурелије Антонин Пије

28б. Аецције

28.1. После Хадријана император је постао Антонин Пије (138-161) [142, стр. 789]

28.1. После Хонорија за императора је (на Западу) проглашен 6-годишњи Валентинијан III, који је формално био под старатељством своје мајке Плацидије

Коментар уз 28.16. Плацидија је пак "потпала под утицај ... војсковође Аеција, варварина пореклом..." [137, стр. 33, 40]. Он је био признат као званични старатељ Валентинијана III [142, стр. 757]. Током многих година Аеције је био једини владар III империје. Његов сувладар на Истоку, Теодосије II, сматра се за мало значајну личност, која није имала стварног утицаја на политику Империје [137, стр. 35]

28.2. Владавина Антонина Пија је била бурна у војном смислу: у његово време водили су се многобројни и замршени ратови у разним деловима Империје (против Дачана, Германа, на Истоку) [150, стр. 326]

28.2. И Аецијева владавина је била пуна ратова и конфликта; III империју су, не једном, заплускивали таласи "варвара" [142]

28.3. Антонин Пије је био познат као војсковођа с пуно среће. Без обзира на велики број противника, успешно је бранио Империју

28.3. Хронике Аеција описују као одличног војсковођу - професионалца, који је с успехом водио војне операције III империје [137, стр. 34]

28.4. У унутрашњој политици Антонин је испољавао изузетну спретност с обзиром на општу нестабилност положаја Империје. Посебно, улагивао се нижим слојевима друштва: организовао је велике поделе добара, ограничио је права господара према робовима итд. [150, стр. 325], [142, стр. 789]

28.4. Будући варварин, Аеције је морао стално утврђивати свој положај у Риму; у унутрашњој политици је био врло еластичан, придобивши симпатије најразличитијих слојева римског становништва. Познат је као еластичан и велики политичар "раздобља немира" [137]

28.5. Владао је 23 године (138-161) [142, стр. 789]

28.5. Владао је 21 годину (423-444) или 14 година (423-437)

Коментар уз 28.56. Године 437. Аецијев ауторитет је био подривен [137, стр. 486] и власт је задобио Валентинијан III (туторство над њим је престало), иако је Аеције формално имао утицај све до 444. год., када је коначно пао, после губитка важних битака [137, стр. 35]

29а. Марко Аурелије

29б. Валентинијан III

29.1. После Антонина Пија на власт долази Марко Аурелије, његов син [150, стр. 326]

29.1. После Аеција на власт долази Валентинијан III, његов "посинак" и штићеник

29.2. Сувладавина Марка Аурелија и Луција Вера [150]

29.3. Луције Вер је млађи од Марка Аурелија [150]

29.4. Луције Вер је потчињен Марку Аурелију: "Стварно је империјом владао старији од њих, Марко Аурелије..." [150, стр. 326]

29.5. Луције Вер (иако млађи) умире пре краја владавине Марка Аурелија [150, стр. 326-327]

29.6. Марко Аурелије се сударио с многим великом тешкоћама "које су скоро све време њиховог (сувладарског, А.Ф.) принципата претвориле у време жестоких ратова и економске оскудице" [150, стр. 326]

29.7. За време Марка Аурелија започео је тежак рат против познатог цара Вологаза [150]

29.8. Рат је био дуготрајан и одвијао се с променљивим успехом

29.9. Био је закључен мировни уговор с Вологазом, али тиме II Империја није постала безбедна

29.10. Одмах после уговора, на Дунаву почиње рат против номадских племена која су провалила римска погранична утврђења [150, стр. 280]

Ступамо у закључну фазу паралелизма. У обема империјама истовремено наступају тешке и немирне године. У III империји ћемо, углавном, следити догађаје на Западу. Почев од Теодосија II, везе Истока и Запада империје постепено слабе

30а. Марко Аурелије Комод Антонин

30.1. После смрти Марка Аурелија власт остаје његовом сину Комоду. За време његове владавине приметно је

29.2. Валентинијан III влада с Теодосијем II (на Истоку)

29.3. Теодосије II је млађи од Валентинијана III [150]

29.4. Теодосије II у свом деловању потпуно зависи од Валентинијана III [150]

29.5. Теодосије II (иако млађи) умире пре краја владавине Валентинијана III

29.6. Валентинијан III се такође сударио с озбиљним проблемима; за време његове владавине почињу жестоки ратови и економски потреси. III империја ступа у "раздобље опадања" [150], [137]

29.7. За време Валентинијана III почео је тежак рат против Атиле [150]

29.8. Рат је био дуготрајан и одвијао се с променљивим успехом

29.9. Империја је закључила мировни уговор с Атилом, али то јој није донело мира [137]

29.10. Одмах после уговора на територију Империје насрћу варвари, против којих Империја води низ тешких ратова, час на Западу, час на Истоку [142, стр. 38]

30б. Рецимер

30.1. Године 455. (после смрти Валентинијана III) уздигао се талентовани војсковођа Рецимер, који је

присуство великог броја штићеника
[164, стр. 405-406]

добио огроман утицај у Риму и који је
постао његов фактички владар током
низа година

Коментар уз 30.16. "Рецимер је сада постао најмоћнија особа у западном Риму"
[164, стр. 487]. Рецимерова владавина је карактеристична по великом броју
"штићеника", а он сам је на трону III империје измењао неколико краткотрајних
императора, који су фактички били његови пиони [164, стр. 487-490].
Упоредивање двеју група штићеника (лево и десно) показује да се оне практично
потпуно подударaju.

30.2. За време Комода први штићеник је
био Перенис, који је убрзо убијен [164,
стр. 405-406]

30.2. За време Рецимера, први им-
ператор је био Петроније Максим,
који је убијен после три месеца [164,
стр. 487]. Могуће је да су имена
Петроније и Перенис блиска

30.3. Следећи штићеник је био Кле-
андар [164, стр. 405]

30.3. Следећи "император" је био
Мецилије Авит [164, стр. 486]

30.4. После извесног времена Комод
уклања Клеандра с власти [164, стр. 406]

30.4. После извесног времена Рецимер
је приморао Авита да се одрекне
престола [164, стр. 488]

30.5. Затим Комод предаје власт
штићенику Еклекту, кога је такође
убрзо уклонио [164]

30.5. Затим Рецимер доводи на престо
Флавија Јулијана Мајорана, кога,
уосталом, убрзо сам смењује [164]

30.6. Сачувано је мало података о
другим штићеницима за време Комода
(нека Марција) [164]

30.6. Сачувано је мало података о
другим Рецимеровим штићеницима
(Либије Север, Антемије) [164]

30.7. Та збрка са штићеницима завр-
шава се Комодовом смрћу

30.7. Та збрка са штићеницима за-
вршава се Рецимеровом смрћу

30.8. Владом је 16 година (176-192) или
12 година (180-192). Овде је 180. година -
година смрти његовог оца

30.8. Владом је 16 година (456-472)

31а. Публије Хелвије Пертинакс

31б. Олибрије

31.1. Владом је мање од године (193);
података о њему је мало. Тежак
положај II империје [164, стр. 406-407]

31.1. Владом је маје од године (472.
год.); о њему је познато мало. Тежак
положај III империје [164, стр. 490]

32а. Марко Дидије Север Јулијан

32б. Глицерије

32.1. Владом је мање од године (193);
података о њему је мало; владавина му

32.1. Владом је мање од године (473.
год.); о њему је познато мало;

је пропраћена немирима [164, стр. 407]

33а. Децим Клодије Албин

33.1. Владао мање од године (193), података о њему мало, владавина пропраћена немирима [164, стр. 407]

34а. Гај Песценије Нигер

34.1. Владао је једну годину (193-194)

34.2. Поразио га је и свргнуо Север [142, стр. 790], [164, стр. 407]S

35а. Луције Септимије Север

35.1. Север је проглашен за императора после Нигера. Повезан је с Германијом, чак је тамо и проглашен за императора [164, стр. 408]

35.2. Север је поразио Песценија Нигера. После битке Нигер је убијен [266, стр. 408]

35.3. Север је био "силан господар...То је био разуман и савестан владар" [164, стр. 409]

35.4. Северова владавина "представљала је велики преокрет у многим стварима..." [164, стр. 409]

35.5. Север је водио један, али тежак рат "против парћанског цара Вологаза IV"; рат се одвијао с променљивим успехом. "Север је морао да сузбија северне пограничне народе, што је такође био тежак задатак..." [164, стр. 410]

владавина му је пропраћена немирима [164, стр. 490]

33б. Јулије Непот

33.1. Владао је мање од године (474. год.); о њему је познато мало; владавина му је пропраћена немирима [164, стр. 490]

34б. Ромул Августул

34.1. Владао је једну годину (475-476)

34.2. Поразио га је и свргнуо Одоакар [142, стр. 794]; [164, стр. 490]

35б. Одоакар

35.1. Одоакар, вођа германских (!) херула у римској восци, био је проглашен за императора после Ромула Августула и признао га је Константинопољ [142, стр. 760]

35.2. Одоакар је поразио Ромулову војску (коју је водио његов отац Орест) и свргнуо га. Орест је убијен [164, стр. 493]

35.3. Одоакар је познат као разуман и савестан владар који је настојао да успостави јединство Империје која се распадала [164]

35.4. Одоакаром владавином, преломним периодом у историји III империје, завршава се "чисто римска империја" и почиње залазак III империје. Њена два последња императора (Одоакар и Теодорих) су странци

35.5. Одоакар је водио један, али тежак рат против Теодориха. Рат се одвијао с променљивим успехом, али потом су Готи (под вођством Теодориха) провалили у Империју са севера. У једној од битака Одоакар је разбијен, предао се, потом је био сувладар, али је убрзо убијен [164, стр. 493]

36а. Марко Аурелије Антонин Каракала

36.1. Био је сувладар Северов [164, стр. 408]

36.2. Владао је на Западу

36.3. За време владавине борио се против свог сувладара Публија Септимија Гета. Браћа су "мрзела један другог и унели су непомирљив раздор у војску и двор, тако да су помишљали и на поделу државе" [164, стр. 410]

36.4. Каракалина унутрашња политика била је врло еластична. Подмићивањем је унео раздор у војску, што је ослабило дисциплину [164]

36.5. Каракала је "даровао грађанска права свим становницима империје" [164, стр. 410]

36.6. Године 217. Каракала је почео припреме за рат против Парћана, али је у жеку припрема умро [164]

36.7. Владао је 24 године (192-217) или 6 година (211-217). Овде је 211. година - година Северове смрти

Коментар. Овде се завршавају династички токови II и III империје. Изненађујуће је да се паралелизам, ипак, и даље продужава, захватајући раздобља 217-235 и 526-536 год.

1. II империја нестаје у пожару рата и анархије. Раздобље 217-270 у историји се званично зове "политичка анархија средине III века. Време 'војних императора'" [150, стр. 406]

2. Тај период грандиозне анархије

36б. Теодорих Готски Велики

36.1. Био је сувладар Одоакаров [164, стр. 494]

36.2. Владао је на Западу

36.3. Теодорихова владавина пропраћена је сталним трвењима с источним сувладаром Анастасијем, која су, не једном, прерасла у ратне сукобе [164, стр. 495-496]. Оба сувладара владају подељеном империјом (Запад и Исток)

36.4. Теодорихова унутрашња политика је била изузетно еластична, верски трпељива; био је покровитељ уметности. Често је подмићивао војску, јер је био странац у Риму [164]

36.5. Теодорих је у правима изједначио странце с Римљанима, остварио велика мешања становништва

36.6. Године 526. Теодорих је почео припреме за рат против варвара, али је у жеку припрема умро [164, стр. 495]

36.7. Владао је 29 година (497-526) или 33 године (493-526). Теодорих је дошао на власт 493. год. (Одоакарова смрт), али га је Зенон званично признао тек 497. год. [164, стр. 494]

1. III империја нестаје (на Западу) у околностима тешких ратова и расула у држави. Период од 526-552 год. у историји се званично зове "Политичка анархија средине VI века. Господство источних Гота у Италији" [164]

2. Тај период грандиозне анархије

јединствен је у историји II империје

3. После Каракалине смрти власт прелази (после веома краткотрајне владавине слободњака (?) Макрина) у руке Јулије Месе (217. год.) [150, стр. 404-406]

4. Јулија Меса је Каракалина рођака [150]

5. Поред Јулије Месе у "другој улози" је њена кћерка Мамеја

Коментар. Јулија Меса и Амаласунта су најистакнутије жене у историји II и III римске империје. Једино су оне постављале на престо римске императоре (цареве). Без самогласника, њихова имена су, вероватно, блиска

6. Име: Јулија Меса - МСЛ

7. Јулија Меса доводи на престо свог старијег сина Варија Авита Бесијана (Марка Аурелија Антонина) - Хелиогабала [150, стр. 405-406]

8. Хелиогабал је потпуно потчињен Јулији Меси [150]

9. Хелиогабал је владао 4 године (218-222) [150]. Убијен је

10. Власт долази у руке Александра Севера, слабог и неодлучног човека, који је био оруђе у рукама Јулије Месе [150]

11. Александар Север је владао 13 година (222-235) [150]

12. Јулија Меса је убијена (234. год.)

13. На крају владавине Јулије Месе, почиње рат на истоку против Персијанаца [150]. Три године после њене смрти почиње велики рат против Гота (Готски рат 238-251 год.) [137]

такође је јединствен у историји III империје

3. После смрти Теодориха (аналога Каракале), власт прелази у руке Амаласунте (Амалазунте) [164, стр. 498-499]. То је једна од најпознатијих жена у историји Рима [41]

4. Амаласунта је Теодорихова кћерка [164]

5. Поред Амаласунте у "другој улози" је њена сестра Матасунта

6. Име: Амаласунта - МЛСНТ

7. Амаласунта доводи на престо свог сина Амалариха [164, стр. 498-499]

8. Амаларих је потпуно потчињен Амаласунти [164]

9. Амаларих је владао 5 година (526-531) [164]. Такође је убијен

10. Власт долази у руке Аталариха, другог Амаласунтиног штићеника, који јој је био потпуно потчињен [164]

11. Аталарих је владао 8 година (526-534) [85, стр. 18]

12. Амаласунта је убијена (535. год.)

13. На крају Амаласунтине владавине почиње рат против Истока - Константинопоља и Персијанаца. То је почетак познатог Готског рата из VI в. [164]

Упоредили смо периоде 217-234 год. (на крају II империје) и 526-535 год. (на крају III империје на Западу). Паралелизам се стварно продужава и даље, али је његово излагање овде отежано, јер изоморфизам повезује два периода тешких грађанских ратова, историја којих је прекидна и веома запетљана. Зато на овом месту прекидамо табелу. Важно је да, дошавши до 270. год., ми смо, испада, дошли тачно на почетак III империје. Управо од 270 год. открили смо паралелизам II и III империје. Период 240-270 год., који раздваја II империју од III империје, сматра се за период највеће политичке анархије; "у тренутку доласка на власт Клаудија II (268. год. - А.Ф.) империја као јединствена фактички није ни постојала..." [150, стр. 410]. Дакле, 270. година, коју смо открили као почетак III империје, заиста је година "обнове Империје" после њеног "распада".

19. Богоборачко царство и III римска империја (на западу)

Тај паралелизам је такође био откривен методом рачунања ВСПД и потврдио је хипотезу исказану у [9], где је први пут претпостављено постојање таквог поклапања. Термин "израиљ" значи "богоборац" [9, стр. 416, 437] у смислу "борац за бога", "борац против туђих богова", па зато "израиљац" можемо превести са "богоборац" [9]. Термин "јудеј" значи "богославац", "који слави бога" [9]. Није неопходно да се сада удубљујемо у детаље тих превода, јер они за нас нису релевантни.

По Библији, богоборачко и богославско царство су два огранка јединствене државе, која се распала, слично томе као што се раније јединствена Римска империја распала на Источну и Западну империју. Прва три цара, Саул, Давид и Соломон, владају још увек јединственом државом. Раздвајање се дешава после Соломона: Јероваам I је први богоборачки цар, а Ровоам је први богославски цар после раздвајања. Библија садржи информацију о трајању владавина свих богоборачких и богославских царева. На основу детаљне обраде свих хронолошких навода Библије, саставили смо комплетну таблицу оба династичка тока. Уосталом, и овај паралелизам је такође секундаран и изведен је из основног паралелизма (в. ГХК, сл. 17.2), који означава статистичко поклапање богоборачког и богославског царства с Римско-германском империјом из X-XIII в.

Дакле, навешћемо две секундарне паралелне струје, указујући под сваким бројем двојицу "паралелних династа". 1) Јероваам I - 22 године; Константин I (после победе над Максенцијем) - 24 године (313-337). 2) Надав - 2; Константин II - 3 (337-340). 3) Васа - 24; Констанције II - 21 (340-361). 4) Ила - 2; Јулијан - 2 (361-363). 5) Зимрије - мање од 1; Јовијан - мање од 1 (363). 6) Амрије - 12; Валентинијан - 11 (264-375). 7) Ахав (у његово време је велики пророк Илија) - 22; Валент (у његово време је велики светац Василије Велики) - 14 (364-378). 8) Охозија - 2; Грацијан - 4 (379-383). 9) Јорам богоборачки 12; Валентинијан II - 13 (379-392). 10) Јуј и пророк Јелисије - 28; празнина (или Аларих и Јован Златоусти) - 25 (378-403) или 32 (378-410). 11) Јоахаз - 17; Теодосије - 16 (379-395). 12) Јоас богоборачки - 16; Аркадије - 13 (395-408). 13) Јероваам II 14; Хонорије - 28 (395-423). 14) Захарија - мање од 1 (шест месеци); Констанције III - мање од 1 (7 месеци) (423), (421). 15)

Солом - мање од 1 (један месец); Јован - мање од 1 (два месеца). 16) Међуцарство - 24; међуцарство-старатељство - 24 (423-444). 17) Менаим - 10; Валентинијан III - 11 (444-455). 18) Факија - 2; Петроније Максим - 1 (455-456). 19) Фекај - 20; Рецимер - 16 (456-472). 20) Анархија - 2,6,9 (три варијанте); анархија - 3 (472-475). 21) Осија (до роштва под Салманасаром) - 1, (3); Ромул Августул (до роштва под Одоакаром) - 1 (475-476) (сл. 19.1)

1) Струја откривена у III империји локализована је углавном у Риму (на Западу). Они императори те струје који су имали главну резиденцију у Константинопољу, били су толико утицајни, да су имали доминирајућу улогу и у Риму, чак и кад су тамо постојали сувладари. Цео ток богоборачког царства је ушао у изоморфизам.

2) Оба тока почињу значајним политичким и религијским личностима: Јероваам I је оснивач "јереси Јероваамове"; за време Константина I Августа (Светог) појавило се и ојачало аријанство (аналог "јереси Јероваамове"). Јероваам води борбу против, од њега одељеног Ровоама, а Константин I против, од њега одељеног Лицинија. Као што је за време Јероваама I јединствено царство подељено на два (богоборачко и богославско), тако је и за време Константина I (који је престоницу пренео из Рима у Нови Рим) подељена империја (која је била јединствена за време Аурелијана - Суле, Диоклецијана - Помпеја, Констанција I Хлора - Јулија Цезара, тј., за време аналога Саула, Давида и Соломона). По Библији, богоборци су били подељени у 12 колена. Исто тако је за време Константина I Империја била подељена на 12 дијацеза. У богоборачком царству је касније на 12 колена додата још једно, тринаесто ("Динино потомство"). Исто тако, у Римској империји је, за време Констанција II (сина Константина I) на поменутих 12 дијацеза додата још једна, тринаеста [15].

3) Оба тока се завршавају владарима који су потпали под власт "цара туђина": Осија - под Салманасара, Ромул Августул - под Одоакара. При томе је Салманасар АШУРски ("асирски"), цар, а Одоакар је германски цар, што тачно одговара могућем идентификовању библијске Асирије с Германијом (в. анализу у [12]). Оба теократска тока с тим владарима завршавају своја независна постојања. Два последња цара, Одоакар и Теодорих, већ више нису римски теократи (нису Римљани), него цареви туђе религије, што се и одразило у Библији при опису њхових "биографија".

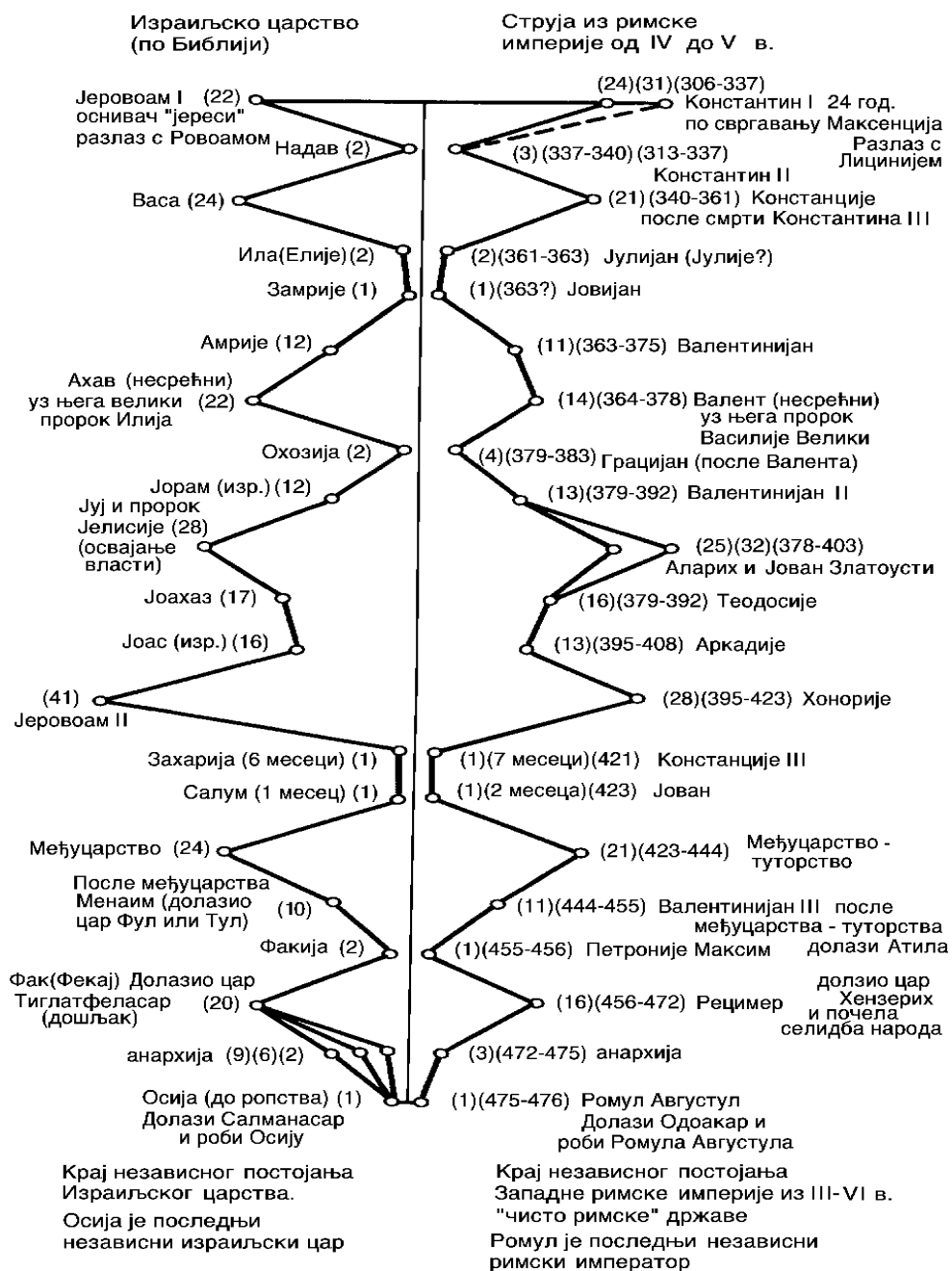
4) Периоди анархија и интеррегнума се поклапају у оба тока.

5) У "биографијама" богоборачких царева и римских императора има изненађујуће много паралела; анкетни кодови су им врло слични.

За тај пар струја су проведена сва истраживања као за II и III империју. Даље се преводи библијских имена дају према [15].²⁸

---

²⁸односно према Даничићевом преводу Старог завета - прим. прев.

Сл. 19. .1

1а. Јероваам I (заштитник народа)

1.1. Име "Јероваам" у грчком изговору може да значи "свети позив" [15, стр. 338]

1.2. Јероваам I је дошао до личне власти заједно с Ровоамом (1 Цареви, XI, 43; XII, 2-3, 19-20). Они су поделили царство (деооба)

1.3. Јероваам I је прве године своје владавине покварио односе с Ровоамом и "одвојио" се од њега (1 Цареви, XII, 19-20)

1.4. "А бијаше рат између Ровоама и Јероваама једнако" (1 Цареви, XIV, 30)

1.5. У Јероваамово време "отпаде Израил од дома Давидова до данашњег дана" (1 Цареви, XII, 19-20). Јероваам I је престоницу државе пренео у град Сихем (1 Цареви, XII, 25)

1.6. Јероваам I је једини богоборачки цар који је пренео престоницу, што је повезано с оснивањем новог царства

1.7. Да не би дозволио успостављање Ровоамове власти, Јероваам I се одвојио на религиозном плану: основао је познату "Јероваамову јерес" (1 Цареви, XII, 28, 31), коју су прихватили потоњи богоборачки цареви. По Библији је та "јерес" одиграла важну улогу у целој историји богоборца. У "биографији" сваког следећег цара се поново говори о "Јероваамовој јереси"

1б. Константин I Август

1.1. Име "Август" значи "свети". Константин је наводно био проглашен за свеца равног апостолима

1.2. Константин I је дошао до личне власти заједно с Лицинијем. Они су поделили Исток и Запад [150, стр. 429]

1.3. Константин I је прве године своје владавине (после победе 313. год. над Максенцијем) покварио односе с Лицинијем, што је довело до рата међу њима [150, стр. 429]

1.4. Лициније је "већ 314. год. био нападнут од свог сувладара Константина" [150, стр. 429]. Њих двојица су стално ратовали

1.5. Константин I преноси престоницу империје из Рима у Италији у Нови Рим на Босфору (око 330. год.) Тај важан догађај је био почетак поделе Римске империје

1.6. Константин I је једини император III империје који је пренео престоницу, што је повезано с оснивањем нове Источне империје

1.7. У хришћанским изворима се о Константину I ("Светом") говори као о "оснивачу православља". Савремени историчари од свих легенди о Константину I признају само једну: он је био оснивач неког култа, "јереси" (често се оспорава да је био хришћанин). Баш у Константиново време се са својим учењем појавио Арије, оснивач аријанства [164, стр. 466-467], познате хришћанске "јереси", која је одиграла велику улогу у историји III римске империје [164]

1.8. Владао је 22 године (1 Цареви, XIX, 20)

2а. Надав (Дарежљиви)

2.1. Надав је син Јероваоа I (1 Цареви, XV, 25)

2.2. Надав је дошао на власт одмах после очеве смрти (1 Цареви, XV, 25)

2.3. Надав је прихватио "Јероваому јерес" (1 Цареви, XV, 26)

2.4. Надава је убио Васа, који је освојио престо (1 Цареви, XV, 28)

2.5. Васа, Надавов убица, постаје богоборачки цар (1 Цареви, XV, 28)

Коментар уз 2.4б. То се дешава одмах после смрти Константина II у 340. год. [142, стр. 468]. Сва три брата су заједнички владала од 337. год.

2.6. Владао је 2 године (1 Цареви, XV, 25)

2.7. Надав је убијен "треће године царовања Асина над Јудом" (1 Цареви, XV, 28). Могуће је да је Аса варијанта имена "Исус"

Коментар уз 2.7б. О Василијевом рођењу (легенде о њему су сличне легендама о Исусу) постоје две верзије: 333. год. (најраспрострањенија) и 335. год. (ређа верзија)

3а. Васа (Оснивач)

3.1. Дошао на власт као убица свог претходника Надава

3.2. Васа је прихватио "Јероваому јерес" (ишао је "путем оца својега") (1

1.8. Владао је 24 године (313-337), тј. од почетка сувладавине, борби против Лицинија, пошто је поразио Максенција (друге варијанте: 13, 31)

2б. Константин II

2.1. Константин II је син Константина I [150]

2.2. Константин II је дошао на власт одмах после очеве смрти [150]

2.3. Константин II је с успехом наставио очеву религијску политику [150]

2.4. Константин је заратио против свог брата Константа, и убијен је за време војне акције [150, стр. 438]

2.5. Констант, убица Константина II, постаје римски император (поделивши власт с трећим братом Констанцијем II) [150]

2.6. Владао је 3 године (337-340) [150, стр. 792], [142, стр. 468]

2.7. Константин II је убијен или пете или седме године владавине Великог цара - Василија Великог - Исуса (Асе?)

3б. Констанције II

3.1. Дошао је на власт као један од убица свог претходника Константина II

3.2. "Констанције је поново под својом влашћу ујединио целу државу. У

Цареви, XV, 34)

3.3. "А кад се (Васа - А.Ф.) зацари, поби сав дом Јеровоамов, и не остави ниједне душе од рода Јеровоамова докле све не истријеби..." (1 Цареви, XV, 29)

3.4. Васа је за своју престоницу изабрао "Терсу" (1 Цареви, XV, 33). Упоредите с "Турском" десно. (Константинопољ је у Турској)

3.5. Владао је 24 године (1 Цареви, XV, 33). На десној страни бележимо 21 годину (иако је варијанта од 24 године боља)

4а. Ила или Елије (Бог, Сунце)

4.1. Ила је Васин син (1 Цареви, XVI, 8). У исто време, библијски израз "син" често значи само религијско наслеђе, а не фактичко сродство

4.2. Илино име "Бог" се добро слаже с именом "Јулијан"

4.3. Без обзира на тако звучно име, у Библији о Или нема скоро ништа. То се посебно јасно истиче на фону других богоборачких царева са знатно скромнијим именима. Подсетимо да је Библија религиозно обојен извор, који обраћа велику пажњу на религијску политику владалаца

4.4. Илу је убио његов војсковођа Зимрије (1 Цареви, XVI, 8). Детаљи убиства нису наведени у Библији

4.5. Владао је 2 године (1 Цареви, XVI,

његово време велику улогу су имали црквени спорови у које се и он мешао" [164, стр. 469]

3.3. Констанције II је побио рођаке Константина I (аналога Јеровоама I), поклавши целе породице његове нерођене браће [150, стр. 438]

3.4. Констанције II је имао резиденцију у Константинопољу и од 335. год. дуго је живео у азијским провинцијама, у Турској (!) [150]

3.5. Владао је 21 годину (340-361) после смрти Константина II, или 24 године (337-361) од почетка сувладавине с Константином II

4б. Јулијан ("Бог")

4.1. Јулијан је полубрат Констанција II (Васиног аналога), који није имао синова [164]

4.2. Јулијан је још за живота проглашен за божанство, познат је као реформатор

4.3. Јулијан, "бог" је забележен у историји цркве под именом Отпадника. Сматрају га непријатељем хришћанства, обновитељем паганства. Хришћански извори о њему говоре крајње шкрто, и врло неповољно. С друге стране, световни римски историчари (Марцелин и др.) посвећују му огромне панегирике, славећи његове поступке

4.4. Јулијан је убијен за време рата на Истоку под нејасним околностима. После њега император постаје Јовијан, који је био војсковођа у Јулијановој војсци [164, стр. 472]

4.5. Владао је 2 године (361-363) [142,

- 8) стр. 793], [164], [150]
- 5а. Зимрије, или Зам(в)рије (Певач химни) 5б. Јовијан
- 5.1. Био је војсковођа у војсци свог претходника Иле (1 Цареви, XVI, 8-10, 15) 5.1. Био је војсковођа у војсци свог претходника Јулијана. Заједно с њим учествовао је у Персијском рату [164, стр. 472]
- 5.2. Убио је Илу (1 Цареви, XVI, 9, 10, 15) 5.2. О Јулијановом убиству има много легенди. У сваком случају Јовијан је Јулијанов наследник. Једна од легенди каже да је Јулијан пао као жртва завере
- 5.3. Замрије се зацарио 27. год. владавине (богославског) цара Асе (1 Цареви, XVI, 9-10, 15) 5.3. Јовијан је крунисан 30 год. владавине Василија Великог (Исуса, Асе?), 363. год. (363-333=30)
- 5.4. Замрије је прихватио "Јеровоамову јерес" (1 Цареви, XVI, 19) 5.4. "Јовијан је био хришћанин" [164, стр. 472]
- 5.5. "...зацари се Зимрије и царова седам дана у Терси..." (1 Цареви, XVI, 15) 5.5. Јовијан је своју владавину отпочео на Истоку, за време рата, близу Турске [266]
- 5.6. Владао је 7 дана (1 Цареви, XVI, 15) 5.6. Владао је мање од године [142, стр. 793], [150]. Тај кратки временски период провео је у рату, на повратку у престоницу. По неким изворима није ни дошао до ње
- 6а. Амрије, или Амврије (Глава) 6б. Валентинијан I
- 6.1. У [15, стр. 341] предложено је да се "амврије" преведе као Умбријац, тј. као житељ Италије (Умбрија) 6.1. О Валентинијановом пореклу нема поузданих података. Он влада у Италији [150]
- 6.2. Амрије, који је сменио Зимрија, био је војвода у војсци свог претходника (1 Цареви, XVI, 16) 6.2. Валентинијан I, који је сменио Јовијана, био је војсковођа у војсци свог претходника [150, стр. 441]
- 6.3. Амрије се зацарио 31. год. владавине (богославског) цара Асе (1 Цареви, XVI, 23) 6.3. Валентинијан I се зацарио 31. год. владавине Василија Великог (Исуса), тј. 364. год. (364-333=31)
- 6.4. Амрије је водио тежак рат против Тивније, који је претендовао на престо 6.4. Валентинијан I је водио тежак рат против Јулијановог рођака Про-

(1 Цареви, XVI, 21-22)

6.5. Амрије је добио рат (1 Цареви, XVI, 21-22)

6.6. Претендент Тивнија је убијен (1 Цареви, XVI, 21-22)

6.7. Амрије је пренео своју резиденцију у град Самарију на некој гори, или близу ње (1 Цареви, XVI, 24)

6.8. Амрије је био суров и "чињаше што је зло пред Господом, и горе чињаше од свијех који бијаху прије њега" (1 Цареви, XVI, 25)

6.9. Амрије није убијен, него "почину" у мирним околностима (1 Цареви, XVI, 26). Могуће је да је овде паралелизам нарушен

6.10. Владао је 12 година (1 Цареви, XVI, 23)

7а. Ахав (Стриц). У његово време је велики пророк Илија

7.1. Ахаву је у Библији посвећено много простора. То је један од најпознатијих библијских царева, и, посебно, један од најсуровијих владара (1 Цареви, XXII)

7.2. Ахав је описан као нарочито "нечастан цар". Он не само да је прихватио "Јеровоамову јерес" него и "служаше Валу" (1 Цареви, XXI, 28-29, 31). Израз "нечасни Ахав" у потоњу литературу је ушао као општи

7.3. У Ахавово време почиње да делује познати пророк Илија (1 Цареви, XXI)

7.4. Име Илија (Елије) значи "бог" [15]

7.5. Односи Илије и Ахава су непри-

копија, који је претендовао на престо

6.5. Валентинијан I је добио рат [150], [142]

6.6. Претендент Прокопије је убијен [150, стр. 442]

6.7. Валентинијан I је пренео своју резиденцију на Запад, у Рим, недалеко од кога је позната гора Везув

6.8. Валентинијан I је био сумњичав и суров; заједно с братом Валентом је изазвао напету ситуацију, нарочито пошто је поразио Прокопија; казнио је велики број људи [150, стр. 442]

6.9. Валентинијан I можда и није био убијен, него је "починуо" у резиденцији, иако се каже да је "умро изненада..." [150] (В. горе)

6.10. Владао је 11 година (364-375) [150], [142], [85]

7б. Валент. У његово време је велики пророк и светац Василије Велики

7.1. Валент је један од најпознатијих императора Рима, и, посебно, један од најсуровијих владара. Његов аналог у II империји је не мање познати Нерон

7.2. Валент је у хришћанским изво-рима представљен изразито нега-тивно. Био је "ревностни аријанац" [164, стр. 674]. "Непоштење" Валента (и његовог аналога Нерона) ушло је у хришћанску литературу као антоло-гијски пример

7.3. У Валентово време делује познати светац Василије Велики (в. горе)

7.4. Легенде о Василију се могу изједначити с легендама о "богу Исусу"

7.5. Односи Валента и Василија су

јатељски (1 Цареви, XXI)

7.6. Борба међу њима прераста у отворени сукоб (1 Цареви, XXI, 20-23)

7.7. Ахавова "биографија" је у Библији представљена као историја његових односа с Илијом (1 Цареви, XXI). Библија је, наравно, религиозно обојен текст

7.8. Ахав се уплашио од Илије и "хоћаше полагао" (1 Цареви, XXI, 27)

7.9. Ахав се бори против "цара Сирског" (1 Цареви, XXII)

7.10. Ахавова војска је претрпела пораз (1 Цареви, XXII, 34)

7.11. У бекству с бојног поља Ахав је тешко рањен и убрзо умире (1 Цареви, XXII, 73-38)

7.12. Библија у врло лошем светлу представља Ахавову жену, познату Језавељу. "...пси ће изјести Језавељу..." (1 Цареви, XXI, 23)

7.13. Владао је 22 године (1 Цареви, XV, 28-29, 31)

8а. Охозија (Владалац Божји)

8.1. Охозија се зацарио после Ахава (1 Цареви, XXII, 51)

8.2. Охозија је владао у Самарији (1 Цареви, XXII, 51)

8.3. Владао је 2 године (1 Цареви, XXII, 51)

Коментар уз 8.3б. Иако је формално Грацијан 378. год. остао без сувладара, цела 378. год. је била година немира (после Валентове смрти) и тек од 379. год. (крај немира и грађанског рата) почиње заједничка владавина Грацијана и Теодосија,

непријатељски (в. горе)

7.6. Борба међу њима прераста у отворени сукоб (в. житија светаца)

7.7. Валентова "биографија" у житијима светаца (в. одељак 11) представљена је, с аспекта религиозног извора, као историја његове борбе против Василија Великог

7.8. Валент се "уплашио од Василија" ([9S])

7.9. Валент се бори против "северног народа" - Гота [150]

7.10. Валентова војска је претрпела пораз [150]

7.11. У бекству с бојног поља Валент гине (као и Нерон у II империји) [150], [142]

7.12. Валент се (преко паралелизма Василије - Исус) поклапа с "царем Иродом" (в. јеванђеља), чија је жена Иродијада у Библији (у Новом завету) такође приказана у крајње лошем светлу

7.13. Владао је 14 година (364-378) [150]. Узгред, пар Валент - Валентинијан I влада 14+11=24 године

8б. Грацијан

8.1. После Валентове смрти 378. год. на Западу остаје његов сувладар Грацијан (до смрти 383. год.) [150]

8.2. Грацијан је владао у Риму (Рим се раније поклопио са Самаријом)

8.3. Владао је 4 године (379-383) или 5 година (378-383) [150, стр. 444]

устоличеног 379. године.

8.4. Ахав је (в. Библију) "стриц"

9а. Јорам (Божји Стрелац)

9.1. Владао је 12 година (2 Цареви, I, 1-3)

10а. Јуј и пророк Јелисије

Коментар. Овде је изоморфизам нарушен јер Јујевог аналога међу императорима Рима нема. Али, празнина се попуњава ако се обратимо хронологији IV-V в. и догађајима повезаним с Аларихом

10а. Јуј и пророк Јелисије

10.1. Бурни период у историји богоборачког царства: Јујева инвазија

10.2. Наследник религијске власти пророка Илије (Василијевог аналога) је пророк Јелисије (2 Цареви, II, 9)

10.3. Јелисије је познати библијски пророк, организатор и инспиратор важног религијског преокрета у богоборачком царству

10.4. У Јелисијево време делује војсковођа Јуј (2 Цареви, IX)

10.5. Име Јуј се може посматрати као деформација имена Јехова [15, стр. 344]

10.6. Јујева инвазија (и његов устанак) описана је у Библији као инвазија варвара. Јуј није из владарске династије богоборачких царева, њега је у земљу позвао Јелисије. (2 Цареви, IX)

10.7. Јелисије и Јуј су владали богоборачким царством (2 Цареви, IX-X)

8.4. Валент је Грацијанов стриц

9б. Валентинијан II

9.1. Владао је (после Валентове смрти и немира 379. год.) 13 година (379-392) [142, стр. 793]

10б. Прекид (нема императора)

10б. Аларих и пророк Јован Златоусти

10.1. Познати немири у историји III империје: Аларихова инвазија

10.2. Наследник религијске власти Василија Великог је Јован Златоусти [16]

10.3. Златоусти је познати пророк и религиозна личност у историји цркве из IV-V в., организатор и инспиратор великог религијског потреса у III империји [16]

10.4 У време Златоустог делује војсковођа Аларих [150]

10.5. У традицији је сачуван Аларихов средњовековни надимак: "Гнев божји". Његова инвазија је сматрана за долазак самог Јехове, разгневног људским гресима [15, стр. 345], [137]

10.6. Аларихова инвазија (и његов устанак) је заиста био варварска инвазија. Аларих је био војсковођа империје (као и Јуј), али не и њен формални владар [150]

10.7. Златоусти је од 399. до 400. год. битно утицао на политику империје. Император Аркадије је, наводно, испуњавао многа упутства Златоустог [16]

10.8. Јелисије је раскринкао и уништио (Јујевим рукама) Језавељу (2 Цареви, IX-X). Она је убијена. Хришћански аутори (Јевсевије) су, не једном, цркву изједначавали са "женом"

10.9. Језавеља је била царска кћи (2 Цареви, IX-X)

10.10. Библија каже да "царова Јуј над Израиљем" (2 Цареви, X, 36), будући помазан од Јелисија (2 Цареви, IX, 6-7)

10.11. У Јелисијево време одбачен је Валов пагански култ. "И избацише ликове из куће Валове, и спалише их. И изломише лик Валов и раскопаше кућу Валову, и од ње начинише проходе до данашњег дана" (2 Цареви, X, 26-28). Библија забрањује и проклиње "Валов култ"

10.12. Јуј је учествовао у религијској борби, прогањао је Валов култ (Јелисије је његов савременик)

10.13. Јуј је владао 28 година (2 Цареви, X, 36)

Коментар уз 10.13б. Активност Златоустог почела је 378. год. (смрт Валента и Василија Великог, Илијиног аналога). Исте године су устали Готи [150, стр. 443]. Смрт Златоустог 407. год. Аларих постаје познат 385. год., а од 386. он је цар Гота [150, стр. 446]. Умро је 410. (или 411.) год. Дакле, 25 година: 396-411 (Аларих); 32 године: 378-410 (устанак Гота, затим Аларих); 29 година: 378-410 (Златоусти, Аларих); 30 година: 378-407 (Златоусти). Бележимо 25 и 32 (иако 29 и 30 више одговарају, али су формалнијиS)

11а. Јоахаз (Божје власништво)

11.1. Прихватио је "Јеровоамову јерес" (2 Цареви, XIII). У томе се није разликовао од претходних царева (осим од Јуја)

10.8. Златоусти је раскринкао и разорио (у време свог политичког успона 399-400 год.) државну цркву. Према [16] та црква је изједначавана с "Језавељом"

10.9. Овде је паралела нејасна (црква - "кћи" империје?)

10.10. Аларихова инвазија је потресла целу империју. Године 410. он је заузео Рим и био цар Гота (од 396. год.) [150, стр. 446]

10.11. У време Златоустог одбачен је пагански култ. Император је 391. год. едиктом забранио приношење жртава; 393. год. су последњи пут одржане Олимпијске игре, разрушени су олимпијски храмови [150, стр. 444-445]. Познати Зевсов кип пренет је у Константинопољ, паганска бого-служења су забрањена [150]

10.12. Аларих је такође учествовао у религијској борби. Будући аријанац, немилосрдно је прогањао ортодоксне хришћане [150]

10.13. "Владавина" Алариха и Златоустог трајала је или 25 година или 32 године

11б. Теодосије I

11.1. Био је фанатични хришћанин [150, стр. 444]

- 11.2. Име се може превести као "божје власништво". Био је "син бога" Јуја (тј. Јехове) [12]
- 11.3. Јоахазова владавина обележена је једним, али врло тешким ратом против "сиријског цара" Азаила (2 Цареви, XIII, 3)
- 11.4. Библија Азаилов напад описује као варварску инвазију (2 Цареви, XIII)
- 11.5. Јоахаз губи рат, али закључује мир с Азаилом (2 Цареви, XIII)
- 11.6. Владао је 17 година (2 Цареви, XIII, 1)
- 12а. Јоас богоборачки (Огањ Божји)
- 12.1. Јоас је Јоахазов син (2 Цареви, XIII, 10-11)
- 12.2. Уз Јоаса је моћни пророк Јелисије, чија су пророчанства (неко време) закон за Јоаса (2 Цареви, XIII)
- 12.3. "Потом умрије Јелисије... А друге године ударише чете Моавске на земљу" (2 Цареви, XIII, 20)
- 12.4. Јоас ратује против двојице царева: Азаила и Вен-Адада (2 Цареви, XIII)
- 12.5. У Библији је Азаило (Вен-Адад је његов син) "Сирски цар" (2 Цареви, XIII)
- 12.6. Јоас је био у сталном непријатељству с богославским царем, који је упоредо с њим владао у богославском царству (2 Цареви, XIII)
- 11.2. С аспекта црквеног хроничара могао је бити "божје власништво", јер су се баш на њега обрушили Готи ("Гнев Божји" - Аларих) у време њиховог првог устанка (378. год.), и баш се у његово време 390. год. појавила комета (знак бога, Јехове)
- 11.3. Теодосијева владавина се одвија под знаком рата против Гота. То је дуготрајан и тежак рат [150]
- 11.4. Инвазија Гота је била варварска, с аспекта хроника Римске империје
- 11.5. Теодосије I успева да 386. год. закључи мир с Готима [150], [142]
- 11.6. Владао је 16 година (379-395) [142, стр. 793]
- 12б. Аркадије
- 12.1. Аркадије је Теодосијев син [150, стр. 445]
- 12.2. Уз Аркадија је моћни пророк Златоусти, чијим се многим пророчанствима (у 400. и 401. год.) повиновао Аркадије [16], [9]
- 12.3. Златоусти је умро 407. год., а следеће (!) године Аларих је поново напао империју
- 12.4. Аркадије ратује против двојице царева: Алариха и Радагајса (вође Гота и Германа) [150]
- 12.5. Поклапање Германа и Гота са "Сирцима" и "Асирцима" већ смо више пута сусретали
- 12.6. Аркадије је био у непријатељству са својим сувладаром Хоноријем, а нарочито с Хоноријевим војсковођом Стилихоном [150, стр. 446-447]

12.7. Између Јоаса богоборачког и његовог богославског сувладара почиње рат (2 Цареви, XIII, 12)

12.8. Јоасу није пошло за руком да потпуно порази Азаила (2 Цареви, XIII, 19)

12.9. Умро је, не на бојном пољу, него у престоници. Владао је 16 година (2 Цареви, XIII, 10-11)

13а. Јероваам II (Заступник Народа)

13.1. Влада у Самарији (2 Цареви, XIV, 23-24)

13.2. Активност Јероваама II протиче на фону непрекидне борбе против "Сир(иј)аца", који нападају државу (2 Цареви, XIV)

13.3. Јеровааму II је успело да предахне у том дуготрајном рату - инвазији (2 Цареви, XIV, 25-27)

13.4. "Он (Јероваам - А.Ф.) поврати међе Израилеве..." (2 Цареви, XIV, 25-27)

13.5. Азаилов и Вен-Ададов пораз је вероватно описан речима: "Него ћу пустити огањ у дом Азаилов (Аларихов? - А.Ф.), те ће прождријети двореве Венададове (Радагајсове? - А.Ф.)" (Амос, I, 1, 4; II, 2)

13.6. У Јероваамовој "биографији" се о Азаилу говори као о "Сирцу", иако је, према (2 Цареви, XIII, 24), он умро у време Јоаса богоборачког, претходника Јероваамовог. То вероватно указује на чињеницу да су Јероваам II и Јоас сувладари

12.7. У време Аркадија и (сувладара) Хонорија "почиње рат између Западног и Источног Рима" [164, стр. - 478]

12.8. Аркадију није пошло за руком да потпуно порази Алариха [150, стр. - 447]

12.9. Умро је, не на бојном пољу, него у престоници. Владао је 13 година (395-408) [150]

13б. Хонорије

13.1. Влада у Риму [150]. Поново поклапање Рима и Самарије

13.2. Активност Хонорија (и његовог сувладара Аркадија) пропраћена је непрекидним ратовима против Гота и Германа [150]

13.3. Хонорију је успело да предахне у рату: 395. год. закључен је привремени мир с Аларихом [150], [142]

13.4. И поред краткотрајности спо-разума, он је довео до ширења империје: Хоноријев војсковођа Стилихон је одбацио Готе изван првобитних граница империје [150, стр. 446-447]

13.5. Хонорије је (Стилихоновим јединицама) још једном поразио Алариха (402. год.). Тај пораз је за Алариха привремен, а за Радагајса коначан [150]

13.6. Хонорије (аналог Јероваама II) и Аркадије (аналог Јоаса богоборачког) су збиља били сувладари: Аркадије (395-408), Хонорије (395-423) [150], [142]

13.7. У време Јероваама II делује пророк Јона, божји посланик, који је државу ослободио од непријатеља (2 Цареви, XIV). Можда је Јона деформација имена Јован [15, стр. 353]. Јонина улога је велика: бог помаже царству преко Јоне (2 Цареви, XIV, 25)

13.8. У време Јероваама II делује још један пророк, Амос (Амос, I, 1, 4; II, 2). Астрономско датирање тог текста (Книге пророка Амоса - прим. прев.) по Н.А. Морозову даје 418. год.

13.9. Владвао је 41 годину (2 Цареви, XIV, 23-24)

14а. Захарија (Слава Богу)

14.1. Мало података. Владвао је 6 месеци (2 Цареви, XV, 8)

15а. Салум или Селлум (Мирни)

15.1. Мало података. Владвао 1 месец (2 Цареви, XV, 10, 13)

Коментар. Период опадања Западне римске империје у изворима је одсликан непотпуно и различито. Та збрка се преселила и у савремене монографије. На пример, у [142] су за Јована наведене године 423-425 без икаквих коментара. Зато смо ми користили старо, али потпуније дело [164], где су (макар и врло кратко) изложени догађаји из тог периода и Јован је добио 2 месеца владавине [85]

16а. Интеррегнум у богоборачком царству

16.1. После смрти Јероваама II почињу немири и трају 24 године. В. коментар

13.7. У време Хонорија (и његовог сувладара Аркадија) делује пророк Јован Златоусти, божји посланик. Пошто Венадад - Радагаје гине 405., а Аларих-Азаило 410. год. (оба у време Хонорија-Јероваама II), то се крај деловања Златоустог (Јована!), 407. год., заиста поклапа с крајем те (Аларихове - прим. прев.) инвазије

13.8. Пошто је Хонорије (аналог Јероваама II) владао 395-423 год., то "пророк Амос" упада у интервал 395-423. Датум 418. год. упада у тај интервал

13.9. Владвао је 28 година (395-423)

14б. Констанције III

14.1. Мало података. Владвао је 7 месеци [142, стр. 793]. Био је проглашен за августа 421. год. (сувладар Хоноријев)

15б. Јован

15.1. Мало података. Владвао је 2 месеца [164, стр. 482]

16б. "Интеррегнум-старатељство" у III империји (на Западу)

16.1. Као што је већ раније примећено, период 423-444 год. је време интеррегнума-старатељства. Малолетни Валентинијан III је под старатељством Плацидије и Аеција [137, стр. 33]. Старатељство траје 21 годину

Коментар уз 16.1а. Менајим се зацарио у противречним околностима. У (2 Цареви, XV, 17) се каже да се Менајим зацарио 39. године владавине Азарија богославског и да је владао 10 година. С друге стране, "Менајим ... уби Салума сина Јависова..." (2 Цареви, XV, 14), тј. Менаим је сменио Салума, који је владао 1 месец, а његов претходник Захарија само 6 месеци (в. даље). Дакле, Менајим се зацарио 7 месеци после Захаријиног сувладара (или претходника) Јервоама II, који је умро 14. год. владавине тог истог Азарија (2 Цареви, XV, 1), а владао је 41 годину (в. горе). Према томе, између краја Салумове и почетка Менајимове владавине негде су нестале 24 године. То су хронолози давно приметили и тај период су назвали "међуцарством" (в. такође преглед у [15])

17а. Менајим (Дар Народу)

17.1. У његово време десио се важан догађај: напад војске "асирског цара Фула" (2 Цареви, XV, 19-20)

17.2. Напад се дешава на крају Менајимове владавине (2 Цареви, XV)

17.3. Због честих асимилација Ф - Т, Фул може да буде Тул

17.4. Тул је асирски цар.

Коментар. Сваки пут кад се у Библији помене "сир(иј)ски" или "асирски" упад, у III империји се открије или германски, или готски, или (општије) копнени упад са севера у Италију

17.5. Под претњом потпуног пораза "Менајим даде Фулу тисућу таланата сребра... А те новце узео Менајим... од свијех богатијех људи, да их да цару Асирском... Тако се врати цар Асирски и не забави се ондје на земљи" (2 Цареви, XV, 19-20)

17.6. Владвао је 10 година (2 Цареви, XV, 17)

Коментар. У вези с изразом АШУР (АШР) (асирски): у [10, стр. 371-372] се предлаже да се преведе као "вођа-учитељ". АШУР и АШРИ - "ићи право", "водити друге", слично германском облику "фирер" - вођа. "Асирце" Библија описује као ратоборан народ, што не противречи њиховом поклапању с Германима, Готима (понекад, вероватно, и с Хунима)

17б. Валентинијан III

17.1. У његово време десио се важан догађај: напад на Империју војске познатог Атиле [137]

17.2. Напад се дешава 452. год., на крају владавине Валентинијана III (Владао 444-455)

17.3. Име Атила (Аттила) је блиско имену Тул. Без самогласника имамо ТТЛ - ТЛ

17.4. Атила, "хунски" вођа, упада у Италију са севера

17.5. Под претњом потпуног пораза Валентинијан III се откупљује од Атиле великом сумом новца, прихватајући да плаћа годишњи данак. Атила је тада (452. год.) напустио Италију [137, стр. 37]. Висина откупа се не наводи, иако се каже да је био велик

17.6. Владвао је 14 година (444-455)

18а. Факија (Божје око)

18.1. Сменио је Менајима и убили су га његови најближи, заверивши се против њега (2 Цареви, XV, 25)

18.2. Владао је 2 године (2 Цареви, XV, 23)

18.3. Владао је у Самарији (2 Цареви, XV, 25)

19а. Фекај (Факеј, Фак) (Око)

19.1. У Фекајево време богоборачко царство је претрпело инвазију варварског цара Теглат-Феласара (2 Цареви, XV, 29)

19.2. Теглат-Феласар је "Асирски цар" (2 Цареви, XV, 29)

19.3. Име "Тиглат-Паласар" се може превести као "чудовиште-дошљак" [15, стр. 356]

19.4. Владао је у Самарији (2 Цареви, XV, 27)

19.5. Владао је 20 година (2 Цареви, XV, 27)

Коментар уз 19б. Рецимер је био фактички владар, који је на римском престолу сменио неколико кратковремених "императора" (в. горе). Кроз неколико година у III империји ће владати други цар "чудовиште-дошљак" - Теодорих, који је такође преселио велике масе људи, измешавши становништво Италије с Готима и Германима. То ће се такође одразити у Библији надимком "Теглат-Феласар"

20а. Анархија у богоборачком царству

20.1. Трајање анархије разни хронолози оцењују од 6 до 9 година (в. [15, стр. 303, таб. XVII]). Наша анализа Библије даје две варијанте: 2 и 9 година (2 Цареви, XV, 30). Забележићемо три варијанте: 2, 6 и 9 година

21а. Осија (Спаситељ, Син Божји)

18б. Петроније Максим

18.1. Сменио је Валентинијана III и "у бекству су га убили његови најближи" [164, стр. 487]

18.2. Владао је мање од године [164, стр. 487-488]

18.3. Владао је у Риму [164]. Опет поклапање Самарије и Рима

19б. Рецимер

19.1. У Рецимерово време Империја је претрпела инвазију Хензериха, варварског вође [164, стр. 487-488]

19.2. Хензерих је у Империју упао са севера [164]

19.3. На Хензерихову инвазију се у историји гледа као на почетак "велике сеобе народа" [164, стр. 487-488]

19.4. Владао је у Риму. Опет поклапање Самарије и Рима

19.5. Владао је 16 година (456-472)

20б. Анархија у III империји (на Западу)

20.1. Рецимер је умро 472. год. То је почетак анархије, која је трајала до 475. год., када је, после дуготрајне борбе, патриције Орест на престо довео свог сина Ромула Августула [164, стр. 490]. Анархија траје 3 године

21б. Ромул Августул

21.1. После анархије на трону у Самарији се нашао Осија. Света титула "Спаситељ, Божји Син" му се може приписати само с подсмехом, јер је Осија практично од самог почетка своје владавине био под папучом туђинског цара "Отимача мира" (Салманасара), будући лишен стварне власти (2 Цареви, XVII, 1-4)

21.2. Владао је (као независан цар) не више од године (2 Цареви, XII)

21.3. Практично одмах на почетку Осијине владавине на државу напада Салманасар "и Осија му поста слуга, и плаћаше му данак" (2 Цареви, XVII, 1-4)

21.4. Салманасар (Отимач мира) [15] је "асирски цар" (2 Цареви, XVII, 1-4)

21.5. "...зато га (Осију - А.Ф.) опколи цар Асирски и свезавши баца га у тамницу" (2 Цареви, XII, 1-4)

21.6. Салманасар организује масовно пресељење богобораца и меша становништво (2 Цареви, XII, 6). Даље Библија описује не само нагле промене у државном устројству богоборачког царства (под влашћу цара туђина), него и корените промене у религијском култу. По Библији, "владавина Осијина" је крај независног богоборачког царства

Коментар. Тако се завршава библијска историја богоборачког царства и историја "чисто римске" III западне империје. У Италији је успостављено германско-готско краљевство.

21.1. После анархије на трону у Риму (поклапање Рима и Самарије) нашао се 15-годишњи Ромул Августул, чије је име изведеница познатог имена Август. "жители Италије су млађаном 'императору' дали подсмешљиви надимак 'Августул', тј. 'Августин'" [150, стр. 450]

21.2. Владао је (као независан император) једну годину (475-476) [164, стр. 490-491]

21.3. Одоакар је 476. поразио римску војску (на челу с Орестом) и постао цар Рима, сменивши Ромула Августула [164]. Тиме се завршава "чисто римски" династички ток на Западу III империје

21.4. Одоакар је германски војсковођа [164, стр. 490-491]. Опет поклапање Асираца и Германа

21.5. Одоакар протерује Ромула Августула на његово имање у Кампањи, где он у заточеништву и умире [164, стр. 490-491]

21.6. Одоакар организује велика пресељења у Италију. Германски најамници су били насељени по целој земљи, била им је уступљена трећина свих земљопоседа. Империја на Западу је престала да постоји као "чисто римска" држава, али је наставила да живи (под двојницом царева освајача, Одоакаром и Теодорихом), обојена новим обичајима, новом религијом. После Теодориха III империја на Западу доживљава коначни слом

20. Основни династички паралелизми

Два горе наведена паралелизма нису основни на ГХК, јер су они последице других статистичких поклапања показаних на сл. 16.7-16.15. Другим речима, све династичке струје, наведене у одељцима 18 и 19, и саме су, вероватно, одрази струја из познијег времена. Почели смо набрајање паралелизама од тих секундарних поклапања само зато да бисмо припремили терен за анализу основних поклапања, тј. оних која вероватно садрже "оригиналну струју". У те паралелизме треба првенствено урачунати следеће парове династија М и Н (в. слике 16.7 - 16.15):

М = III Римска империја

Н = Римско-германска империја из X-XIII в.

М = Римско-германска империја из X-XIII в.

Н = Римско-германска империја Хабзбурга

М = II Римска империја

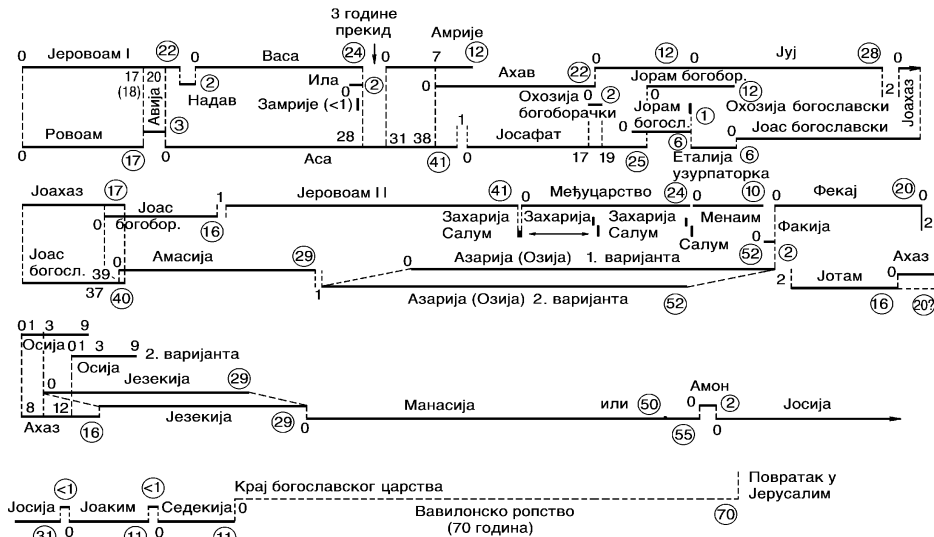
Н = Римско-германска империја из X-XIII в.

М = Јудејско царство (по Библији)

Н = Римско-германска империја из X-XIII в.

М = Израилско царство

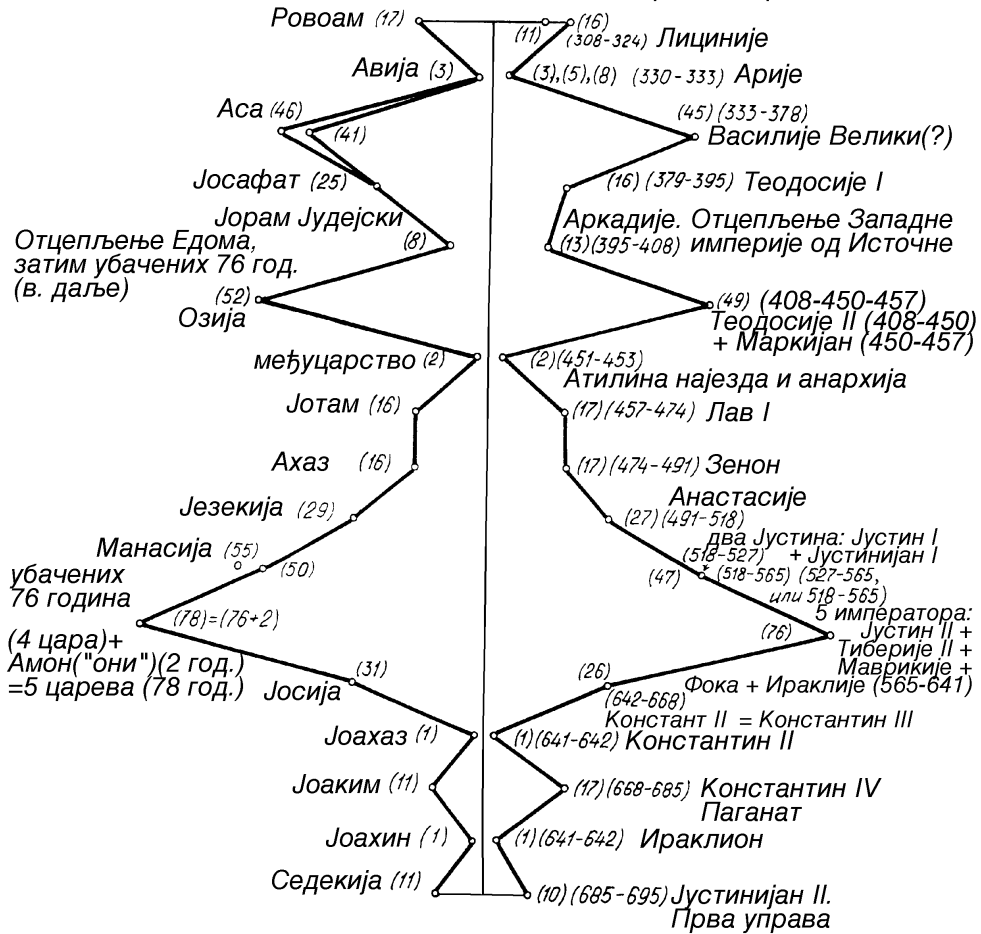
Н = Римско-германска империја из X-XIII в. (римска крунисања)

Сл. 20. .1

Јудејско царство (по Библији).
Престоница Јерусалим

Источна римска империја
308-700 год. н.е.
Престоница Нови Рим

Крај Јудејског царства.
Вавилонско ропство.
Набукодоносор

Позната криза крајем VII века.
Распад Источне империје,
анархија

Сл. 20. 2

На нека чворипшта биографских паралелизама указује се у следећим одељцима. Овде само приметимо да је паралелизам између богославског царства и струја Источне римске империје (306-695) такође секундаран и изведен је из поклапања богославског царства и струје Римско-германске империје из X-XIII в. У Библији не само да су директно наведена трајања владавина богоборачких и богославских царева, него су дате и године њихових владавина у односу на царево оног другог царства. Другим речима, богоборачки цареви су "распорешени" по

богославским, и обрнуто, наведено је које године богоборачког цара је ступио на престо овај или онај богославски цар. Ми смо нацртали комплетну схему оба та династичка тока према Библији, узимајући у обзир све хронолошке наводе из књ. 1-4 О царевима и књ. 1-2 Дневника (сл. 20.1). Пошто се богоборачко царство при секундарном паралелизму поклопило са Западном империјом (306-476), то је природно очекивати да ће се богославско царство, које се отцепило од богоборачког, при секундарном паралелизму, поклопити с Источном империјом, која се отцепила од Западне. То се потврђује методом династичких паралелизама. Изостављајући детаље резултат дајемо на сл. 20.2. Та струја се појавила при рачунању ВСПД. Показује се да је $ВСПД=1,4 \times 10^{-12}$. Довољно је упадљив и биографски паралелизам, кога морамо да изоставимо због ограничености простора. Приметимо само да горе наведено "двојно рачунање" у Библији, омогућава да се поређењем с родословом Исусовим, који је дат у Јеванђељу по Матеју, открије уметак у богославском току. Наиме између Јорама и Озије уметнута су четири цара (в. 2 Цареви): Охозиа, Еталија, Јоас богославски, Амасија. Њихово је право место, највероватније, на крају списка, а не на његовом почетку (сл. 20.2). У основном паралелизму богоборачко царство вероватно репродукује "романизирану" историју Империје из X-XIII в, а богославско њену "германизирану" историју. Крај богоборачког царства се поклапа с освајањем Рима од стране Фридриха I 1154. године [41]. Детаље види даље.

21. Усклађеност астрономских датирања с династичким паралелизмима

Раније описано "померање навише" астрономских датирања, показује се, усклађено је с разлагањем ГХК на суму трију померања. Илустроваћемо тај склад с неколико најупечатљивијих примера.

1) Тријада помрачења, које је описао Тукидид, традиционално се датира отприлике у V в. п.н.е. Традиционални датум првог помрачења је 431. год. п.н.е. При померању навише то помрачење се подудара с помрачењем из 1039. године. Померање износи $1039+431=1470$ година, што је близу разлике двају основних померања: $1778-333=1445$ година (сл. 21.1).

2) Помрачење које је Ливије описао у "Историји" (LIV, 36,1), традиционално се датира у средину II в. п.н.е. При померању навише оно се подудара с помрачењем из 995. године. Померање износи око 1100 година, што је близу величине основног померања од 1053 године.

3) Помрачење повезано са "стубовањем Исуса" традиционално се датира у 33. годину. При померању навише оно се подударило или с помрачењем из 368. године (померање за 335 година, што се практично поклапа с помрачењем за 333 године) или с помрачењем из 1075. године (што је вероватније, с обзиром на усклађеност тог померања с династичким поклапањем ИИ римске империје и Римско-германске империје из Ц-ЦИИИ в.). У том случају померање навише износи $1075-33=1042$ године, што је блиско померању за 1053 године. Не значи да померања која смо открили описују били какве периодичности у распореду датума

реалних помрачења. Већ смо показали да су традиционална везивања древних докумената с описима помрачења, за датуме реалних помрачења, често натегнута и зато нису астрономски оправдана, него су изазвана ефектима традиционалне хронологије, коју је неопходно детаљно анализирати.

4) Важно је и то што је постојање трију померања на ГХК у складу с другим астрономским подацима нерегуларног карактера (за разлику од помрачења, која је могуће израчунати). Тако, три померања се јасно испољавају у расподели датума блескова нових и супернових звезда унутар традиционалне хронологије. Испада да се датуми "древних блескова" добијају из датума средњовековних блескова њиховим померањем уназад за 333, 1053 и 1778 година (приближно). Подробније о томе в. у одељку 32. Посебно, датуми свих блескова из интервала од 900. г. п.н.е. до 390. г. добијају се из датума блескова из периода X-XIII в. померањем за 1053 године.

5) Два Атрибска хороскопа се традиционално датирају око 52. и 59. године. Тачно астрономско решење даје 1049. и 1065. годину. То решење је јединствено на целом историјском интервалу. Померање навише је за око 1000-1050 година, што се практично поклапа с померањем за 1053 године.

6) Према Харнаку, Еберхарду, Мартиноу и Ванденбергу ван Ајсингу за традиционални датум писања Апокалипсе (Откривења Св. Јована Богослова - прим. прев.) сматра се друга половина II в. [100]. Друго астрономско решење за хороскоп који је откривен у Апокалипси, даје 1249. годину. Померање је за око 1050-1100 година, што је близу 1053 године. Ако се узме друго традиционално датирање (друга половина I в.) и друго астрономско решење (крај IV в.), онда је померање за око 330-360 година, што је блиско величини првог основног померања.

7) Сматра се да је Птоломејев "Алмагест" састављен друге године владавине римског императора Антонина Пија (138-161). Датирање каталога звезда из "Алмагеста" даје (в. горе) VII-XIII в. Према томе, померање навише може бити за око 1000 година у првом случају, и око 1390 година у другом случају. Напоменимо да разлика од 1530. године (време првих издања "Алмагеста") до 140. године (друга година владавине Антонина Пија) износи око 1390 година. То померање је блиско збирном померању од $1053+333=1386$ година. Немогуће је не приметити да при том померању Антонин Пије (у складу с независним династичким паралелизмима) упада тачно у време првих издања "Алмагеста" (1528, 1537, 1538, 1542, 1551. итд.). Непосредно пре тог периода у Хабсбуршкој империји владао је чувени Максимилијан I Пије (!) Август (1493-1519) (в. сл. 21.1).

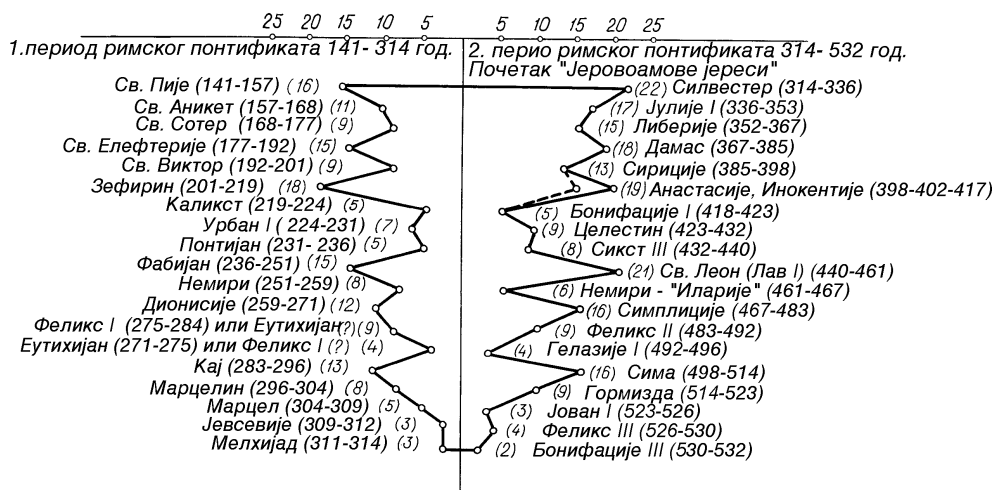
22. Неки нови паралелизми

Методу датирања, засновану на принципима нестајања и дублирања учестаности, применили смо на династичком току римских папа, који почиње у I в. (од апостола Петра) и траје до данас. Наведени временски интервал од 1900 година подељен је на подинтервале од 10 година. Затим је састављен потпун

списак имена свих римских папа који су ступили на престо од I в. до 1700. године. Свих тих 89 имена поређано је по редоследу њиховог првог појављивања у низу папа. Затим је направљена правоугаона матрица димензија 89×170 , чија свака врста (дужине 170 јединица) одражава еволуцију неког појединачног имена из списка од 89 имена (колико матрица има врста). За свако име означене су оне деценије у којима је на престолу био папа с тим именом. На пример, у 53. врсти означене су све деценије у којима је владао папа с именом Јован. То су године: 523-526, 532-535, 560-573, 640-642, 685-686, 704-707, 872-882, 898-900, 914-928, 931-936, 956-963, 965-972, 983-984, 985-996, 997-998, 1003, 1003-1009, 1024-1033, 1285-1287, 1316-1334, 1410-1415.

На ту матрицу је примењена метода откривања дупликата, заснована на рачунању и обради $K(T_0, T)$. Затим је направљена квадратна матрица димензија 170×170 . У сваку врсту с бројем T_0 уписани су бројеви $K(T_0, T)$, где $K(T_0, T_0)$ означава број папа који су ступили на престо у деценији T_0 , а имена којих се раније нису појављивала. Овом методом су се показали дупликати у списку папа, нарочито имена папа који су традиционално владали у I в. (посебно Лин, Анаклет, Климент, Еварист), неочекивано се "обнављају" у XI в. што тачно одговара померању за 1000-1050 година. Аналогно се појављују и други статистички дупликати, посебно они изазвани померањем за 333 године (приближно). На пример, учестана појављивања имена Јован дешавају се средином VI в., крајем VII, у X, крајем XIII в., што је у складу с дупликатима серије MT, који су означени на ГХК. То и не чуди, јер је име Јован једно од централних у историји Готског, и других ратова који су статистички дупликати ратова из средине XIII в. у Италији (подробности в. даље). У састављању матрице имена папа, аутору је помагао А. Макаров. Аутор и Г.В. Носовски су даље истраживали матрице учестаности имена (папа, римских и византијских императора итд.). Резултати су изложени у [352], [345], [351], [353]. У раду [353] дата је велика количина нумеричких података и саме матрице учестаности. У тим публикацијама читалац може да нађе модификацију принципа губљења учестаности (у терминима задатка о "мешању шпила карата") коју су дали Носовски и аутор. Такође су изложени резултати компјутерских истраживања спискова имена многих древних династија.

Сви добијени резултати су у складу с резултатима добијеним методом династичких паралелизама. Указаћемо посебно на две изоморфне струје у току папа. Тај списак је, упоредо с императорским, "кичмени стуб" римске (и европске) хронологије. Данас постојећи списак се заснива на "Књизи понтифекса", настанак које се може следити уназад најдаље до XII-XIII в. [41]. У анализи смо користили и таблице [85], [17, 445-451] (списак папа), [132].

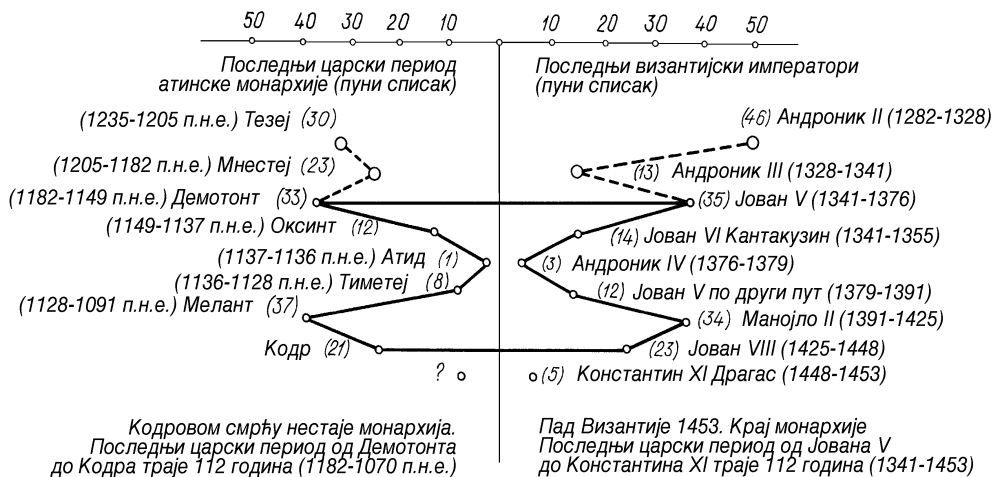

Борбе хришћанских секти.
Појава "Константинове јереси"

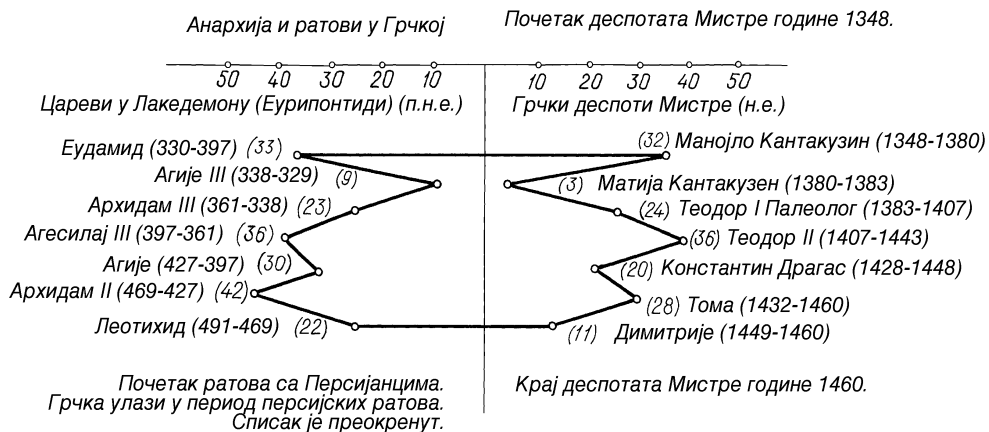
Анархија и готски рат
на западу Империје у IV веку

Сл. 22. 1

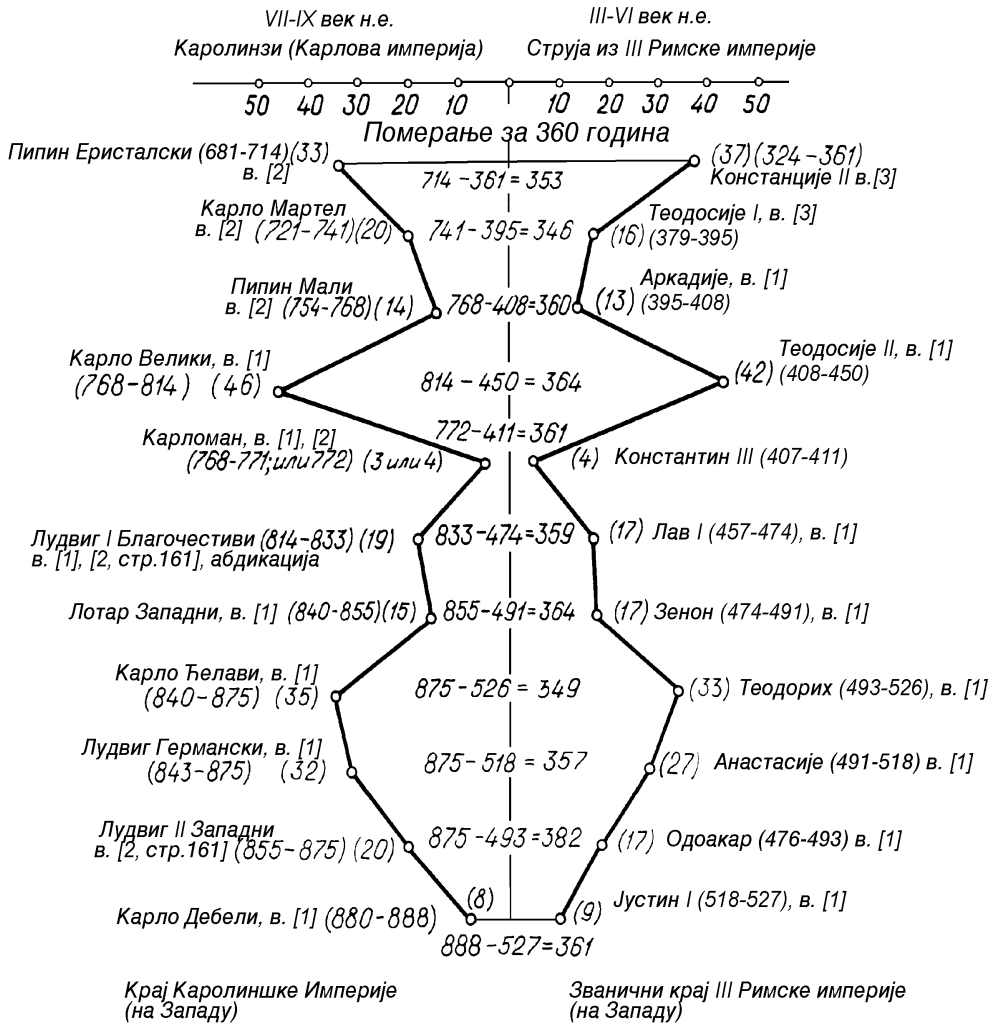
Историја првог папе, апостола Петра, и његових првих седам следбеника (све до осмог папе св. Хигина 137-144 г.) крајње је мутна. Ж. Блер је писао: "До истека тог столећа (тј. до почетка II в. - А.Ф.)... у том низу (списак папа - А.Ф.) појављује се велика неизвесност" [85, таб. 13]. С.Г. Лозински: "Фактички веродостојни подаци о римским епископима (тако су се испрва звале папе - А.Ф.) постоје тек од III в. и то с празнинама... Мистичност римских епископа до 120. године признају и протестантски богослови..." [132, стр. 312]. Наша метода династичких паралелизама показала је да је период римског епископата 140-314 год. статистички паралелан периоду 314-532 год. са ВСПД = $8,66 \times 10^{-8}$ (в. списак на сл. 22.1). За период 141-532 (први и други списак папа) од укупног броја папа (47) у изоморфизам их је ушло 43 (!), тј. нису урачуната само четворица "краткотрајних" папа [85]. Оба тока су изузетно репрезентативна. Ово преклапање црквених хроника је усклађено с независним преклапањем световних (императорских) хроника, с којима смо се укратко упознали горе. Таблице анкетних кодова за папе ћемо изоставити због недостатка простора. У тим изоморфизмима важну улогу има период 313-526 год. (или 306-526 год.) који се рефлектује и у библијским хроникама (у богоборачкој до 476. год, а у богославској до 552. год. и даље). Други период епископата има исте границе: 313-532 год. Још три нова паралелизма в. на сл. 22.2 - 22.4.

Сл. 22. .2

Сл. 22. .3

Просечно померање (у односу на крајеве владавине) је 359,6 година, што се поклапа са померањем за 360 година

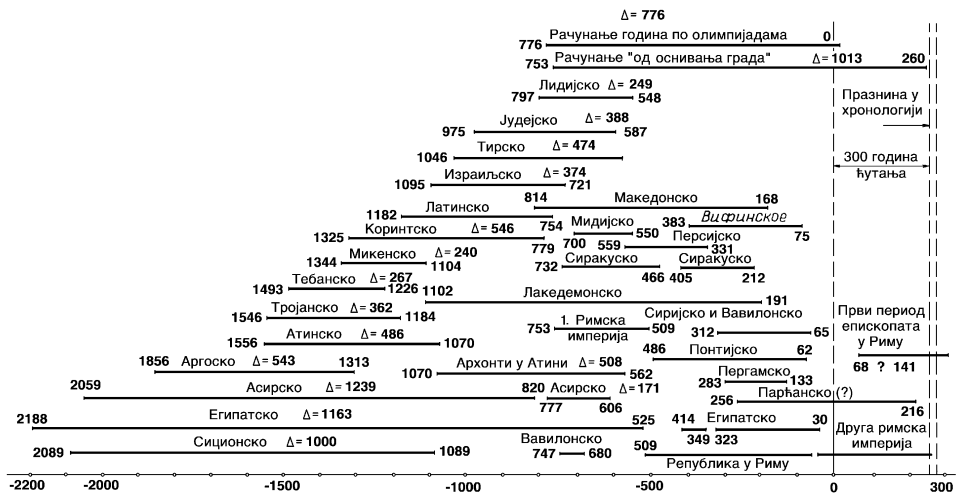
Примедба (референце на слици): [1] = [85]; [2] = [137]; [3] = [381]

23. Постојање "пресека" у традиционалној хронологији

Ту чињеницу смо открили при глобалној анализи хронологије Средоземља, Европе и Азије на основу ГХК, узимајући у обзир наведена статистичка поклапања. Уз коришћење [85] (уосталом, за анализу су погодне било које довољно потпуне таблице) успело нам је да саставимо комплетну хронолошку карту свих царстава о којима су подаци доспели до нас (в. склоп ГХК). Таблице [85] су погодне зато што је хронолошка концепција из XIX в. ближа изворној, конципираној у XV-XVI в. Зато, анализирајући [85], проучавамо материјал ближи првобитном од онога који се налази у каснијим "изглаћеним" таблицама.

Сва царства набројана у [85] разбијена су на два типа: (1) царства која су имала сопствене годишње хронике, и (2) царства о којима су подаци познати из докумената царстава типа 1.

Посебну пажњу смо посветили древним календарима (ерама итд.), јер су они скелет хронологије. Списак царстава која су имала династичке токове и о којима су подаци (макар и делимично) сачувани, дат је на сл. 23.1. Коришћена је терминологија из [85]. Почев од VI в. и даље, тешко је дати потпун списак (много је малих царстава), па су зато наведена само основна царства. Списак до V в. је комплетан (по [85]).

Сл. 23. 1

подудара с јулијанским рачуном: четворогодишња са системом преступних година, који је почео не пре Јулија Цезара.

2) Рачунање година "од оснивања Града" почело је наводно 753. год. п.н.е. [85, табл. 5]. Ту годину је одредио Варон, кажу у I в. (после 700 година!). То рачунање се завршава у III в. и то у деценији 250-260 (период грађанских ратова у Риму средином III в.). "Многи хроничари престају (у то време - А.Ф.) да рачунају године од оснивања Рима" [85, табл. 15]. Идентификовање Града с италијанским Римом је некаква хронолошка претпоставка. Могућа је и друга претпоставка: да се ради о Новом Риму на Босфору, који је (традиционално) основан око 300. године и освешћен 330. године. Зависно од избора Града (Рим у Италији или Рим на Босфору) добићемо колебање у датирању догађаја од око 1000 година (отприлике). Важно је да се рачунање година "од оснивања Града" прекида тачно на размеђи двеју империја: II империје и III империје. То рачунање захвата први дупликат, али се не наставља на други дупликат.

3) Рачунање година од Христовог рођења наводно се почело употребљава-ти 747. године (700 година после Исусове смрти!), тј. 200 година после "прорачуна Дионисија Малог (VI в.) који је, наводно, први израчунао датум "Исусовог страдања" (тј. распећа-стубовања). Штавише, после првог (!) помена ере "од Р.Х." у званичном документу 742. године, та ера поново излази из употребе и поново почиње да се ретко помиње тек у X в., "и тек од 1431. године (од XV века! - А.Ф.) почиње регуларно да се користи у папским посланицама, али и тада с паралелним бележењем година од 'стварања света!...' [99, стр. 52]. У светске хронике ера "од Р.Х." ушла је још касније: У Немачкој је она усвојена тек у XVI в., у Француској у XVI в., у Русији 1700. године, у Енглеској 1752. године [99, стр. 52]. Дакле, тек од XIV в. може се говорити о мање-више регуларној употреби ере "од Р.Х." У вези с тим умесно је поново разјаснити питање: који су разлози да се ретка помињања ере "од Р.Х." датирају пре X в.

Према томс, два основна античка рачунања времена - по олимпијадама и "од оснивања Града" - завршила су се (најмање) 500 година пре првог (и јединог) званичног помена ере "од Р.Х." у документу из 742. године (чије датирање још треба посебно проучити).

4) Рачунање "од стварања света" је чисто библијско и зато потпуно зависи од датирања догађаја описаних у Библији. Како се ти догађаји можда померају (статистичким методама) у Средњи век, то није искључено да је и то рачунање времена средњовековног порекла и да је почело тек неколико столећа после данас претпостављеног Христовог рођења у I в.

5) Арапско рачунање по ери "хиџре" почело је 622. године [85, табл. 19]. И у вези с тим рачунањем има много питања (нешто мањег значаја) изазваних проблемима датирања библијских књига и Курана.

Запазимо важну чињеницу: сва царства (осим двају) су у једном од следећа два скупа: (А) царства која су постојала само до н.е. и (Б) царства која су постојала само после н.е. У интервалу 1-266. год. постојала су само два царства: Парћанско и Римско (тј. Римска империја). Али о династијама Парте нема никаквих континуираних података, па зато то царство не може служити за хронолошка повезивања. Друго царство које пресеца поменути интервал је II Римска империја.

Важно: у интервал 1-260. год. упада управо II Империја, при чему се њен крај (260-270) поклапа с крајем тог интервала. Штавише, деценија 260-270. год., тј. период грађански ратова и анархије у Империји, није покривен ни рачунањем "по олимпијадама", ни рачунањем "од оснивања Града", а још мање рачунањем "од Р.Х.". У деценији 250-260 завршава се рачунање "од оснивања великог Града", а "олимпијски рачун" завршио се још 250 година раније (у традиционалној хронологији). Хришћанско рачунање још није почело (чак још није ни измишљено): до његовог почетка има још неколико стотина година. Као што смо видели, II Империја је паралелна делу III Империје (две варијанте исте хронике из историје X-XIII в.) и зато период 0-260 год. у историји Рима није независан и, померањем навише, идентификује се с III Империјом (270-526 год.). Даље, у интервал од 0-260 год. делимично упада и римски епископат. Али (в. горе) период 68-141 год. (првих осам наследника Петрових) је легендаран, а период 141-314 год. опет није независан и изоморфан је периоду 314-536 год. (в. сл. 23.1). Дакле, први период епископата помера се навише, идентификујући се с другим периодом. Као резултат налазимо да је период од 30. год. п.н.е. до 270 год., тј. око 300 година, зона потпуног хронолошког ћутања докумената. У том периоду (у складу с традиционалном хронологијом) нема ни једног историјског царства или империје са сопственим независним династичким током. Тај период (од 30. п.н.е. до 270. год.) завршава се прекидом и у хронологији, јер се два основна рачуна тог времена: "од оснивања Града" и "Диоклецијанова ера" (која је почела 284. год.) [85] не додирују: међу њима је прекид од 20 година. Ни о каквом рачунању "од Р.Х." још нема речи. Наравно, од времена ж. Блера [85] појавили су се нови подаци. На пример, Блерова историја Египта је врло оскудна, али анализа ГХК израђене на основу свих података, укључујући и савремене, показује да прекид од I до III в. остаје.

Поглавље 5. О СРЕДЊОВЕКОВНОЈ ХРОНОЛОГИЈИ

24. Средњовековни Рим

Многи "давни догађаји", као што смо раније напоменули, који се данас смештају на почетак нове ере, вероватно су одрази средњовековних догађаја у неком делу средњовековних докумената, које су каснији хронолози, оснивачи традиционалне хронологије, неправилно датирали. "Има ли места" у средњовековној хронологији за "древни свет"? Неће ли се добити, при покушају смештања, на пример, античких докумената у Средњи век, да "тамо не буде места" за њих зато што је средњовековна хронологија попуњена догађајима који су нам већ познати? Показује се да то није тако. Као прво, како показују наше методе (на пример, статистичко поклапање II и III империје), појављује се подударане догађаја који су раније сматрани за различите, а сличност којих није могла бити примећена све док није била урађена глобална обрада свих хронолошких података у облику ГХК (у супротном, били би нејасни принципи упоређивања догађаја). Као друго, многи периоди у Средњем веку покривени су мраком због потпуног (или делимичног) одсуства одговарајућих докумената. Изузимање многих средњовековних докумената и њихово преношење у дубоку древност (због природних грешака при њиховом датирању, о томе в. даље) уронили су многе периоде средњовековља у вештачку таму. У XVIII-XIX в. је формирано општеприхваћено становиште да је Средњи век био период "мрачног доба". Под тим се подразумева следеће. Наводно у том раздобљу долази до великог назадовања и нестајања "великих достигнућа старине". Научна мисао се наводно спустила "на пећински ниво", почињући свој развој од самог почетка. Велика књижевна дела старине наводно леже мртва и испливавају на површину тек у Ренесанси [115, с. 161]. Велика достигнућа "античке астрономије" (теорија помрачења, теорија планета, месопотамска израчунавања ефемерида планета итд.) потпуно су заборављена, и познати Козма Индикоплеуст (VI в.) који је проучавао Сунце и звезде сматра да је васиона сандук у чијем средишту се из равне Земље, запљускиване Океаном, уздиже гора Арарат, а чији поклопац је покривен звезданим ексерчићима; на угловима сандука су четири анђела који стварају ветрове, а Сунце се креће око горе. То је ниво средњовековне космографије.

Високо свештенство је наводно већином неписмено [115, с. 166]. Нестаје ковање новца (в. горе), укида се уметност архитектуре, шири се "свеопште културно дивљаштво" [115, с.167]. Наравно, традиционална историја Средњег века наводи нека достигнућа тог раздобља, али коментаришући при томе следеће: "Међутим, чак и те искре интелектуалног стварања биле су у Европи у VI-VII в. случајне и појединачне појаве..." [115, с.169]. "Стари" блистави латински необично деградира претварајући се у трапави и груби језик, који тек у Ренесанси "поново" (и на кратко!) добија сјај и бива широко прихваћен као језик науке [115].

За стварање такве слике несумњиво има основе ако се ослонимо на традиционалну хронологију. Али постоји (осим традиционалног) још једно објашњење тог "потопа варварства" који се наводно обрушио на Европу и Средоземље почетком Средњег века. На основу резултата примене наших метода и на основу дубоких резултата и опажања ранијих истраживача (И. Њутн, Н.А. Морозов) могуће је претпоставити да пред нама није деградација "великог наслеђа прошлости", него природно рађање европске цивилизације која је постепено створила све те научнокултурне вредности, део којих је затим, због хронолошких грешака, потиснут у прошлост, створивши у древности привидни свет и при томе оголивши неке делове Средоземља. На пример, средњовековна историја Рима, каква постоји данас, при детаљном разматрању открива изненађујуће велику количину противречности и паралела с антиком, које могу да се објасне деформисаним хронолошким схватањима. Дајемо кратак преглед средњовековне хронологије Рима (в. такође [13]) користећи монографију Ф. Грегоровијуса [41] у неколико томова.

"Од времена кад је готска држава пропала, (VI в. - А.Ф.) античко уређење Италије и Рима било је у потпуним рушевинама. Закони, споменици, чак и историјска сећања - све је било предато забораву". [41, т. 2, 3-6]. Изузимање светских хроника из историје средњовековног Рима (на пример "Историје" Тита Ливија) претворило је Рим, с гледишта савремене науке, у изузетно религиозан град. "Рим се на зачуђујући начин претворио у манастир. Метропола целог света постала је град духовних лица..." [41, т.2, 3-6]. То претварање раније "световног Рима" у "религиозни Рим" било је названо "једном од највећих и наћудноватијих метаморфоза у историји човечанства" [41, т.2, 5-6].

Важно је да на почетку средњовековног Рима имамо све оне политичке и грађанске установе које су биле власништво "античког Рима" [41, т.3]. Средњовековна сведочанства о Риму су крајње оскудна. На пример, истражујући крај VI века, познати историчар средњовековног Рима, Ф. Грегоровијус (аутор, по количини сакупљеног чињеничног материјала најзначајнијег рада [41]) пише: "Догађаји следећих година су нам непознати, јер хронике тога времена, лаконичне и исто тако нејасне као и оно само, помињу само несреће, узроковане природним стихијама и кугом." [41, т.2, 21]. О догађајима из средине IX века: "Историчар Рима из тог периода мора се задовољити аналима франачких летописаца који дају само врло оскудна сведочанства, и животописима папа који садрже скоро искључиво информације о томе која здања су подигнута и какви су били поклониS. Зато за историчара нема наде да може дати слику грађанског живота града тог времена." [41, т.3, 58]. "У папској архиви чувано је безброј црквених аката и регеста, или папских писама... Губитак тих ризница (и њихиво померање "у древност" - А.Ф.), несталих без трага у XII и XIII веку, (! - А.Ф.) довео је до тога, да се у нашим подацима о том времену појави велика и неотклоњива празнина" [41, т.3, 121]. То значи да се претежни део очуваних докумената из историје средњовековног Рима, односи на период од XI века. Кад би нам на располагању били све те регесте... нема сумње да би и историја града Рима од VII до X века (300 година - А.Ф.) била осветљена много јасније..." [41, т.3, 131, комент. 30]. Није тачно да до нас нису дошли никакви подаци из историје средњовековног Рима.

Таквих података има и они чине груби костур римске историје, али количина знања о тој епохи је знатно мања него о неким периодима "древне историје".

"Није било ни једног летописца који би написао историју града и овековечио његову изванредну судбину од времена Пипина и Карла. Немачка, Француска, па чак и јужна Италија ... оставиле су нам у наслеђе велики број хроника. Али римски монаси били су толико равнодушни према историји свог града, да су догађаји који су се дешавали у то време за нас остали прекривени потпуним мраком. Али управо у то исто време папство је ревностно настављало да води своју древну хронику" [41, т.3, 125-126]. Но, ни та папска хроника није непрекидна: "Од биографије Николаја I (IX век - А.Ф.) традиционално вођење папских књига се прекида и ми ћемо у нашем излагању историје града не једном зажалити због одсуства тог извора..." [41, т.3, 127]. И тако даље. С времена на време средњовековне хронике наводе чињенице које су очигледно "античке" са савременог аспекта. Тада коментатори почињу да говоре о "оживљавању успомена", о "реминисценцијама" о "подражавању давнине" итд. Пример: "У X веку срећемо Римљане с надимцима који звуче врло необично. Ти надимци привлаче нашу пажњу оживљавајући у нашим мислима древне споменике..." [41, т.3, 316].

У традиционалној хронологији много пута је разматрано питање о постојању Сената и Конзулата у средњовековном Риму. С једне стране, те знамените политичке институције сматрају се данас за неутуђиву одлику "античког Рима", која је уништена (по традиционалној хронологији) у V-VI веку заједно с падом III западне империје. С друге стране, средњовековне хронике с времена на време говоре о постојању у средњовековном Риму сената, сенатора, конзула, трибуна, претора. У савременој науци постоји неслагање међу специјалистима за Рим. Једни сматрају да су све те институције настављале постојање и у Средњем веку, други (којих је већина и међу које је спадао и Грегоровијус) су уверени у то да су све те "древне термине" средњовековни Римљани употребљавали "по инерцији" не придајући им "ранији смисао" и чувајући их само као "сећање" на величину "древног Рима" итд. [41, т.3].

Грегоровијус: "Они (средњовековни Римљани - А.Ф.) позивају у помоћ из гробница старине, које су већ постале легендарне, сени конзула, трибуна и сенатора, а те сени као да збиља (! - А.Ф.) лебде у вечном граду током целог Средњег века." [41, т.3, 349] "Звање конзула врло често се помиње у документима из X в." [41, т.3, 409, комент. 20]. У X веку "император (Отон - А.Ф.) је настојао да оживи давно заборављене римске обичаје..." [41, т.3, 388]. Посебно, Отон III је "носио титуле створене по узору на староримске тријумфаторе..." [41, т.3, 395-396]. Говорећи о описима средњовековног Рима, који су очувани у средњовековној књизи "Грапхиа", Грегоровијус сметено изјављује: "Грапхиа" брка прошлост и садашњост" [41, т.3, 458, комент. 7]. И даље: "Ту, у суштини исту појаву, видимо и код Отона III који је страствено уводио преживеле остатке римске империје - чинове, одећу и идеје времена те империје - у своју средњовековну државу, где је све то изгледало (са становишта савременог коментатора - А.Ф.) као кршљење... Настојање да се варварска епоха оплемени сличним сећањима било је уобичајено (! - А.Ф.) [41, т.3, 427]. "У самом Риму у X веку било је обновљено (по свој прилици започето - А.Ф.) писање непроцењиве књиге папа, која је прекинута на

животопису Стефана V, и то у форми кратких таблица названих каталозима... У каталозима су дата само имена папа, њихово порекло, време понтификата, а затим је додато сасвим кратко излагање појединих догађаја. Ништа тако јасно не сведочи о варварству Рима у X веку као наставак познате "Liber Pontificalis" у њеној првобитној, крајње несавршеној форми" [41, т.3, 431].

Средњовековне хронике су препуне чињеница што потврђују паралелизме које смо раније изложили. Штавише, Грегоровијус, који се одлично оријентише како у средњовековној тако и у античкој историји Рима непрестано открива необичне паралеле међу античким и средњовековним догађајима. Он указује на њих и покушава да објасни такве паралеле (некада изузетно упадљиве) "необичностима развоја друштва". Занимљиво је да се практично све паралеле које је он открио, прецизно уклапају у нашу схему ГХК. Другим речима Грегоровијус их "открива" тамо где оне и треба да буду. Такве примере даље наводимо.

Показује се да је "недалеко од Рима Ноје основао град и назвао га својим именом; синови Нојеви, Јануз, Јафет и Камез на Палатину су изградили град Јаникул ... Јанус је живео на Палатину и касније је, заједно с Нимродом (! - А.Ф.) ... изградио још један град, Сатурнију на Капитолу. (в. ГХК - А.Ф.) [41, т.3, 437]. Све те "необичности" (с гледишта традиционалне хронологије) тачно одговарају (у датом случају) изоморфизму између богоборачког и богославског царства, с једне стране, и Западне и Источне римске империје, с друге. (в. такође сл. 17.1). "У Средњем веку се чак један споменик на Нервином форуму зове Нојев ковчег [41, т.3, 461, комент. 26]. Још један пример "познате средњовековне бесмислице" (са становишта савремене хронологије): "Познато је да су Франци сматрали да потичу из Троје" [41, т.3, 361, комент. 28].

"Најлепши украси црква и двораца тада су били древни споменици... И баш тим античким карактером града (! - А.Ф.), који је преовладавао у њему у току целог Средњег века (! - А.Ф.) могу да се објасне многи историјски догађаји" [41, т.3, 443]. Испада да први спискови римских споменика (састављени тек у XII в.) представљају, са савременог становишта, "запањујућу мешавину правих и погрешних назива древних споменика" [41, т.3, 447]. Ево примера: "Она (црква св. Сергија - А.Ф.) је била посвећена не само св. Сергију него и св. Баху; име тог свеца звучи необично на том древнопаганском месту; али ипак, оно није било изузетак у Риму, јер међу римском свецима поново налазимо имена древних хероја и богова као: св. Ахилеј, св. Квирин, св. Дионисије, св. Хиполит, св. Хермес..." [41, т.3, 447].

Историја познатих архитектонских споменика Рима може се мање-више поуздано следити уназад најдаље до X-XIII в. Пример: "Дуго (после "античности" - А.Ф.) не сусрећемо име Капитола. Оно нестаје са страница историје (можда он једноставно није још ни изграђен - А.Ф.); истина, у "Graphia"-и се каже да су зидови Капитола били обложени стаклом и златом (но то су подаци после X в. - А.Ф.) али се не даје опис храма... Императорски форуми, некада величанствени, прекривени су потпуним ћутањем (ни они још нису саграђени - А.Ф.) с изузетком Трајановог форума; Августов форум је био толико затрпан развалинама и толико обрастао дрвећем, да га је народ звао чаробним вртом..." [41, т.3, 447-448]. У средњовековним називима римских споменика влада потпуни хаос, замешатељство "древних" и средњовековних назива. Пример: "Вестин храм је некада сматран за храм

Херакла Победника, а данас га археолози сматрају за Кибелин храм; али и та богиња ће, наравно, (?! - А.Ф.) уступити своје место другом божанству, које ће опет неком археолошком револуцијом бити збачено" [41, т.3, 469-470]. Све те преидентификације више подсећају на занимљиву игру, него на научно заснована тврђења.

До XI в. "свештенство је проводило време у баханалијама" [41, т.4, 42]. "Током... више од 500 година мрки мрак прекрива то место (Капитол и његову околину - А.Ф.) ... Захваљујући сачуваном предању о томе шта је некада био Капитол, он је поново добио историјски значај и још једном (! - А.Ф.) концентрисао у себи политичку активност града, када се пробудио дух грађанске независности. У XI в. Капитол је већ био центар свих чисто грађанских послова (зар усред развалина? Па традиција нас уверава да је Капитол био разрушен још у дубокој прошлости и у таквом, практично "збрисаном с лица земље" облику дотрајао без имена до нашег времена. - А.Ф.) ... Светиња Римске империје оживела је у сећањима Римљана, живахне скупштине аристократије и народа одржавале су се на развалинама Капитола ... Затим у време Бенца, Григорија VII и Хеласија II сви Римљани су се одазивали у тај исти Капитол када су се одржавали бурни избори префеката, када је било потребно добити сагласност народа за избор Каликста II или је требало позвати Римљане на оружје. Можда је своје боравиште префект града такође имао на Капитолу (спавао под отвореним небом? - А.Ф.), јер је префект, кога је поставио Хајнрих IV ... живео управо ту. Даље, судски претреси су се такође водили у дворцу који се налазио на Капитолу (такође међу развалинама? - А.Ф.)..." [41, т.4, 391]. Можемо ли дозволити, чак и као хипотезу, да су се сви ти догађаји: скупштине, саветовња, избори, спорови, претресања докумената (и њихово чување), доношење значајних државних решења, потписивање свечаних аката итд., дешавали на гомилама старих развалина, а не у посебно уређеним објектима који су и били саграђени за те сврхе и баш у то време, а који су били разрушени знатно касније. У Риму је после XI-XII в. било довољно "рушилачких таласа".

Магла ортодоксне концепције толико густо обухвата Грегоровијуса (а то је један од најозбиљнијих и "најдокументованијих" историчара Рима) да он наставља своје излагање, по свој прилици не осећајући апсурде слике коју описује и која противречи елементарном здравом разуму: "Седећи на сваљеним стубовима Јупитеровог храма, или под сводовима државног архива, међу разбијеним киповима и таблама с натписима, капиталски монах, грабљиви конзул, неуки сенатор, могли су, гледајући те развалине, осећати изненађење и утонути у размишљања о несталности судбине" [41, т.4, 391-392]. Не примећујући комичну невероватност тих законодавних скупштина за време папа, који су претендовали на светско господство, Грегоровијус наставља: "Сенатори, који су на развалине Капитола долазили с високим митрама и брокатним тогама, имали су можда само нејасну представу о томе да су некада управо овде државници објављивали законе, оратори говорили, да су се свечано празновале победе над народима и решавала се судбина света. Нема веће ироније од оне коју је преживео Рим... Међу мермерним громадама (додајмо и сенаторе који на њима заседају - А.Ф.) пасла су стада коза, по чему је део Капитола добио буквално име "Козје брдо"... слично

томе као што је Римски форум добио име "Пашњак" (зар нема више сенатора? - А.Ф.) ..." [41, т.4, 393-394]

Даље се Грегоровијус, за потврду тужне традиционалне слике коју је насликао, позива на средњовековни опис Капитола - једини праизвор до XII в. Највише изненађује то што у том тексту, који заузима целу страницу савремене књиге великог формата (текст је сложен петитом), нема ни речи о некаквим рушевинама, него се средњовековни Капитол описује као функционални политички центар, при чему је цео текст средњовековни (и по датирању и по описаним догађајима) [41, т.4]. Говори се о раскошним храмовима, здањима итд. О стадима коза које сетно тумарају сред те златне раскоши нема ни речи. Грегоровијус, савесно наводећи цео тај текст (треба одати признање његовој научној савести), није се уздржао од следећег пропагандног притиска на читаоца: "Чак и за те легендарне књиге све је минуло и загонетно..." [41, т.4, 428, комент. 16]. Уопште, саветујемо читаоцу да се чешће обраћа праизворима и да их чита без предрасуда. Очекују га многе занимљивости.

Говорећи о средњовековном Риму из X-XI в., Грегоровијус примећује (који већ пут): "Изгледало је да се Рим вратио давно прохујалим временима: као некад давно, Рим је и сад имао Сенат и ратовао је против лацијских и тосканских градова који су се опет ујединили да би се борили против Рима [41, т.4, 412].

У XII в.: "Арнолд (Брепански - А.Ф.) се непотребно одавао древној традицији..." [41, т.4, 415]. Он је "обновио" древно (сматран за антички) сталез коњаника [41, т.4, 415]. У XII в. папа Александар III "поново обнавља пагански тријумф древних императора." [41, т.4, 503]. Тај списак "обновљених" древних, античких традиција, имена, ритуала итд, може се следити кроз много десетина страница, јер су практично све "древне институције античког Рима" обновљене у Средњем веку. Тумачење те појаве као обнове, а не као настанка, ослања се искључиво на традиционалну хронологију.

Једини праизвори о археологији и споменицима средњовековног Рима су две књиге написане не пре XII-XIII в. [41, т.4, 544-545]. С гледишта традиционалне хронологије називи римских споменика у тим књигама "често су погрешни" и хаотични [41, т.4, 544-545]. На пример, Константинова базилика зове се Ромулов храм (то се тачно подудара с поклапањем Ромула и Константина, в. о томе даље). Осим таквих изједначавања средњовековне хронике на сваком кораку долазе у противречност с традиционалном (данашњом) хронологијом. Пример: Рикобалд тврди да је позната античка скулптура Марка Аурелија на коњу изливена и постављена по налогу папе Климента III (а то је већ XII в.!) [41, т.4, 568, комент. 74]. Грегоровијус збуњено коментарише: "То погрешно тврди Рикобалд..." [41, т.4, 568, комент. 74]. Каква му је аргументација? Оваква: "Како је могуће да је на тако ниском нивоу, на каквом је била уметност у тадашњем Риму, могло бити направљено такво дело од бронзе?" [41, т.4, 573] Наша хипотеза: класична антика и постоји управо у том раздобљу.

"Познато име Ханибал поново се појавило у средњовековном презимену породице која је током неколико столећа давала сенаторе, војсковође и кардинале" [41, т.5, 122]. У XIII в.: "Римски народ је у то време прожет новим духом; као некада давно, у време Камила и Кориолана (антика - А.Ф.) кренуо је у

освајање Тоскане и Лација. Поново су се на бојном пољу појавиле римске заставе с древним иницијалима S.P.Q.R. ..." [41, т.5, 126-127]. И тако даље.

Важно је питање: какав је био карактер хришћанског култа до Григорија Хилдебранда (XI в.)? Проучавање материјала показује да је тај култ, по свој прилици, био исти као пагански бахуски култ, који је описан у класичним изворима, што се данас сматрају за древне и античке. У [13] је дато посебно много података о томе да је званична проституција била неодвојиви део средњовековног хришћанског култа.

У традиционалној хронологији је сачувано много трагова тог хришћанско-бахуског култа. На пример, код средњовековних хришћана, према наводима специјалиста за традиционалну историју религије, (в., на пример, цитате у [13]) религиозни ритуал је укључивао и ноћна окупљања "агапе" ("заљубљенике ноћи"). Ма колико средњовековни и савремени теолози настоје да нас убеди да су те хришћанске "вечери љубави" биле посвећене само изливима пријатељства, ипак само исконско значење речи "агапа" открива нешто сасвим друго [13]. За "братску љубав" у грчком се увек употребљавала и употребљава се реч "филија", а реч "агапа" се употребљава искључиво за еротску љубав. И зато су "агапе" највероватније хришћански називи средњовековних баханалија дионисијског култа, са свим оргијастичним атрибутима, а које данас традиционална хронологија смешта у далеку прошлост (у антику). То што нам традиционална хронологија из историје средњовековне цркве приказује као изузетак, било је правило (на пример многобројни наводи о "развратности римских папа" објашњавају се распрострањеношћу обавезног хришћанског култа баханалија оргијастичког карактера, а не "деформацијама" непорочног ритуала). Управо такве паганске баханалије су и описане код Ливија, чија се "Историја" (в. резултате примене наших метода) уклопила у средњовековни Рим. Наравно, није било једноставно уништити бахуски култ (због његове очигледне привлачности), чему је Хилдебранд у XI в. посветио огромну пажњу. Касније је у решавање тог задатка (тј. у реформисање паганског хришћанског култа у "уздржанију верзију" хришћанства) била укључена и инквизиција. Познати средњовековни описи "ђавољих врзних кола" вероватно имају за оригинале управо те средњовековне "агапе" - баханалије антике, али које су (с гледишта реформатора цркве после Хилдебранда) претворене у "дело ђавољих руку". Напоменимо да су разуздани сексуални ексцеси били једна од основних карактеристика агапа - оргија. Природно је што је нова евангелистичка црква (тзв. "обновитељска црква", настала вероватно у време Хилдебранда у XI в.) пребацила одговорност за организовање агапа - оргија - баханалија на "ђавола" да би у пастви угушила сећање на сопствени култ из сасвим недавне прошлости. Тај култ је вероватно био бахуско-хришћански и описан је у античким класичним документима Средњег века, а данас је потиснут у далеку прошлост. По хипотези Н.А. Морозова потреба да се уништи хришћанско-бахуски култ, могла је бити изазвана широком распрострањеношћу венеричних болести у Европи.

Ипак, и поред успешности Хилдебрандових реформи, бахуски хришћански култ се још дуго држао у Западној Европи. Ево, на пример, Шанфлерјејеве књиге "Историја карикатуре у Средњем веку" [105], која је анализирана у [13]. Карикатура обично користи реалне црте за то да би, деформишући их, скренула

на њих посебну пажњу. Шанфлери је писао: "Необичне забаве (са становишта савремених схватања - А.Ф.) одржавале су се у катедралама и манастирима за време великих црквених празника у Средњем веку и у време Ренесансе. Не само да ниже свештенство учествује у веселим играма и песмама, нарочито на Пасху и Божић, него то чине и највећи црквени достојанственици. Монаси из мушких манастира плесали су тада с монахињама из суседних женских, а епископи су им се придруживали у весељу" [105, 53] (цит. по [13, 656]). Даље Шанфлери наводи као најскромнији узорак, сматрајући га за карикатуру (!), слику вечере монаха и "њихових драгана" из Библије из XIV в. (подвучимо - из Библије) која се чува под бројем 166 у Париској националној библиотеци [13, 657, цртеж 113]. Али, како је "карикатура", ако је то збиља карикатура, доспела у Библију - свету књигу? Свете књиге нису места за духовитости и изругивања, тим пре што ни остале минијатуре тог издања Библије никако не откривају уметника као шалвивцију. На минијатури је приказана типична бахуска (античка) ситуација: један од монаха на предњем плану предаје се љубавним забавама с монахињом, а на задњем плану се понавља то исто, али у масовним размерама [13], [105]. Холандска "карикатура" средњовековног хришћанског култа наведена је, на пример, у [132, 17]. Гомила парохијана упада у цркву за свештеником; пред црквом на тргу - пијана теревенка веселе гомиле. Сличну "карикатуру" в. такође у [132, 181]. Насликана је разуздана баханалија. Број таквих "карикатура" сачуваних у средњовековним рукописима је велики [13], [105]. Узгред, папа Пије II, на пример, аутор је многобројних еротских творевина и (за савремено поимање) крајње непристојне комедије "Христос" (!) [132, 156]. Уместо је поменути овде и познату "Песму над песмама", унету у библијски канон, и такође проткану отвореном еротиком (коју теолози нашег времена тумаче наводно као "алегорију").

Настојећи да тадашњи средњовековни монашки живот прилагоди савременом моралу и нашим савременим схватањима о религиозном животу и "монашком идеалу" тог времена, Шанфлери нас убеђује да на све такве цртеже треба гледати, не као на илустрације некадашње стварности, него као на превентиву од сличних поступака. То је чудно, јер је "превентива" нацртана веома саблажњиво. Ко би, рецимо, одвраћао публику од разврата ширењем изванредно реализованих порнографских садржаја? Вероватније је да би то изазвало обрнуте последице. Осим тога, кад би то била "превентива", на њима би биле приказане неке непријатне последице такве праксе. Али ничега таквог нема! Сличне илустрације (на пример у Библији) могуће су само ако приказују обичну сцену из живота средњовековног свештенства, чињенице које сви сматрају за нормалне. А да је уметник намеравао да куди обичаје које је нова идеологија већ престала да одобрава, он би, како је то примећено у [13, 567], ту вечеринку приказао у некој одбијајућој форми, с ђаволима који грешнике вуку у пакао, с наказним последицама болести, итд. (Управо такве илустрације су се и појавиле у касном Средњем веку у периоду борбе реформисане евангелистичке цркве против своје средњовековне античко-бахуске прошлости.) Уместо тога, многе средњовековне Библије снабдевене су илустрацијама које приказују баханалије, плесове (у типично античком извођењу); иницијали поглавља обавијени лозом и гроздовима по којима се весело пењу мали анђелчићи, а које је немогуће разликовати од

античких амора (што се и данас сматарају "древнима") итд. Позваћу се на сопствено познанство са старим Библијама, на пример у библиотеци московског планетаријума и у музеју ретких књига при ГБИЛ²⁹ у Москви. Још у VII в., каже Шанфлери, тј. 700 година после настанка хришћанства, (по традиционалној хронологији, а на основу наших резултата негде у X-XI в., што се подудара баш с реформом Григорија VII) сабор у Шалону на Сони забрањује женама да у црквама певају неприличне песме. Григорије Турски протестује против монашких маскарада (у Поатјеу) у вези с "празницима неразумних", "празницима наивних", "магарећим празницима" који су током тих векова постојали на религијској основи [105], [13].

Шанфлери: "Тек 1212. године париски сабор је на следећи начин забранио монахињама да организују "празнике неразумних": "Од празника неразумних, где се прима фалус, свуда се уздржавати, и то посебно забрањујемо монасима и монахињама" [105, 57] (цит. по [13, 658]). Забрана је, по свој прилици, мало помогла јер је и касније, 1245. године, обновитељски епископ Одон, посећујући руанске манастире, изјавио да се монахиње о празницима масовно предају непристојним задовољствима [105, 57] (цит. по [13, 658]). Врло слични "празницима неразумних" (тј. "festi follorum", што је, вероватно (в. [13]) преименовање из "festi phallorum") у храмовима, били су празници "наивних", тј. вероватно оних који не разликују дозвољено и недозвољено. И једни и други празници су, можда, били само нови називи хришћанских агапа и баханалија. Они су, по Шанфлерију, постојали у Безансону још између 1284. и 1559. год., када их је и тамо забранила обновитељска црква. Та и краљ Карло VII је 1430. год. поново забранио у катедрали Троя те религиозне "празнике неразумних" [105, 58]. Из овога се види с каквим је напором ново евангелистичко папство до касног Средњег века искорењивало дубоко укоренењени бахуско-хришћански култ Средњег века. Не једном - каже Шанфлери - када сам истраживао старе катедрале настојећи да одгонетнем тајну њихове збуњујуће непристојне орнаментације, сва моја објашњења су се мени самом чинила као тумачења књиге написане на неком мени непознатом језику... Шта мислити, на пример, о необичној скулптури смештеној у сени под стубом подземне сале средњовековне катедрале у Буржеу?" [105, 203] (цит. по [13, 661]). Скулптура представља људску задњуцу која у еротској пози излази из стуба и која је урађена брижљиво и експресивно. Скулптура се налази на месту погодном за љубавне игре [13, 66]. Како су монаси и парохијани, који су стално користили тај храм, могли да толеришу такву скулптуру и пре времена од када се та скулптура чува као остатак давно минулог доба (као "изложбени експонат")? Покушаји објашњавања таквих скулптура и сцена (а сачувано их је подоста) уклесаних у камен у светим храмовима, као "карикатура" оних који у њима служе, неозбиљни су. Шанфлери: "Постоји ли таква невероватна машта, да би се таква немогућа шала ускладила с таквим богобојажљивим местом где је извајан тај приказ? Утицаји каквих ауторитета су били потребни да се не би зауставила рука занатлије који је реализовао такве детаље?... На зидовима неких старих хришћанских храмова с чуђењем видимо приказе полних органа који су

---

²⁹ Государственаја библиотека имени Ленина (рус.) = Државна Лењинова библиотека - прим. прев.

љубазно изложени међу предметима намењеним богослужењу. Као ехо античког симболизма, каменоресци су с изненађујућом безазленошћу исклесали такве порнографске скулптуре ... Та ... фаличка подсећања на прошлост, која се налазе у мрачним салама (где су се и одржавале баханалије - А.Ф.) катедрала централне Француске, посебно су многобројна у жиронди. Научник из Бордоа, археолог Лео Друен, показивао ми је занимљиве узорке бестидних скулптура изложених у старим црквама његове провинције, које он скрива у дубини својих мапа" [105, с. 240] (цит. по [13, с. 661]). "Али сувишак стидљивости лишвава нас важних научних знања. Најновији историчари, прећуткујући хришћанске приказе полних органа у неким просторијама старих храмова, гуше мисао онога који би пожелео да упореди споменике класичне антике са споменицима из Средњег века. Озбиљне књиге о култу фалуса уз помоћ озбиљних цртежа осветлили би јасно тај предмет и открили би поглед на свет оних који ни у Средњем веку нису могли да се одвоје од паганских култова" [13, с. 661]. Највероватније да сви ти призори и скулптуре никако нису изругивања над црквом, него имају чисто позивајуће значење (до почетка широких репресија нове Хилдебрандове евангелистичке цркве против ранијег бахуског култа), као и призори кригли са запенушаним пивом над вратима немачких пивница [13, с. 661]. Умесно је приметити да је и сам термин "карикатура" такође променио своје значење последњих столећа (данас је то значење сужено), слично томе као што је промењено значење термина "анегдота".

У тесној вези с порнографским хришћанским скулптурама и призорима су и порнографски (еротски) призори античности, на пример у Помпеји [146]. И опет морамо да приметимо да "стидљивост" смета упознавању научне јавности с тим занимљивим материјалима. "Те слике, које представљају неке врло еротизоване и непристојне сцене што су у древности биле толико вољене, чувају се закључане ... У кући развратних жена ... неко је ноћу тајно ножем састругао непристојне фреске..." [146, 75]. Штавише, "у последње време све слике и скулптуре Помпеје, које нису у складу са савременим схватањима пристојности, чувају се у *тајном одељку* (курзив В. Класовског - А.Ф.) Бурбонског музеја у који пуштају само оне који добију специјалну дозволу од више управе. Добити ту дозволу редовним путем није лако..." [146, 76]. Уосталом, 1836. године изашао је опис (с гравурама) неких експоната из те тајне просторије [188], који је данас постао антикварни раритет. Приметимо овде да су (по мишљењу Хамфрија Девија) "помпејски уметници и италијански ренесансни уметници сликали истим бојама..." (цит. по [146, 70]).

У Помпеји су откривене зграде (једна од њих се данас сматра за хотел) над чијим улазима се налазе камени фалуси [146, 120]. Веза фалуса с хришћанским култом постоји, не само у европским храмовима Средњег века. "У Хијеропољу су били исклесани гранитни фалуси изузетне величине: 180 стопа и више; били су постављени у предворју храма..." [146, 122]. Класовски је наивно претпостављао да су те огромне камене фигуре постављене "за поуку богомољцима" (?) [146, 122]. А по свој прилици је то била условна ознака типа фирме.

Ако су непристојни ликови само позивајуће фирме за подстицање пастве на хришћанска весеља, која су практикована у храмовима све до XV в. (чак и

каснје!), шта онда означавају на њима приказане вештице, ђаволи, итд? Најпознији (на којима ђаволи гурају грешнике у ад) имају, наравно, улогу застрашивања. Али шта пак значе они на којима ђаво свира гитару, или обнажане жене јашу на јарцима и магарцима у наступу оргазма и сладострашћа? [105], [13]. Какво значење су имали камени мајмуни у разузданом плесу с отвореним еротским набојем. Такве су, на пример, камене скулптуре на капителима катедрале у Магдебургу [13, 664, сл. 115]. Ево на пример барелјефа с непристојним сценама на своду портала познате цркве Notre Dame de Paris из XII в. [13, 664]. Цео низ барелјефа: обнажене жене у односима с магарцима и јарцима и једна с другом, клупко људских тела сплетених у наступу сладострашћа, ђаволи и врагови љубавним активностима забављају парохијане и парохијанке. Те сцене су урађене савесно (умесно је подсетити се врло развијеног светог еротског религијског култа у Индији, тесно повезаног с религијом; неки храмови у Индији су од врха до дна испуњени префињеном еротском скулптуром). Шта означава скулптура изложена публици на порталу цркве у Ploermel-уS, што приказује жену која вуче за нос свога мужа у ноћној капи, и сама се при том осмехује [13, 665, сл. 119]?

Шанфлери, који наводи те (и друге) цртеже и скулптуре, не одговара јасно на сва та питања. Али значење, на пример последње скулптуре, је јасно: "Тај цртеж је очигледно био, не неумесна карикатура, него сасвим умесна фирма на легализованој кући за љубавне састанке удатих жена (у храму - А.Ф.)" [12, 666].

У [13] се наводе аргументи у прилог тезе да су првобитни хришћански храмови спајали у себи како одлике места за богослужења, познатог нам из касније хришћанске литературе, тако и одлике јавне куће, тесно повезиване с црквом у првим стадијумима њеног развоја због бахусности и оргијастичности хришћанског култа (уп. с неким еротским формама индијског култа). После одвајања јавне куће од цркве (у Индији је, на пример, то јединство понегде постојало још и у XIX в.), она се претворила у полулегалну установу савременог типа. Сви такви призори на зидовима и над улазима у храмове могли су смислено настати и постојати док су ти храмови служили, не као места за богоугодна размишљања (у савременом смислу и схватању), него као куће весела у част веселих античких богова с еротском нијансом (в. класични грчки антички пантеон), а сам причесни пехар је служио такође и за оргије.

У археологији средњовековног Рима добро је познато [41] да су практично све римске хришћанске цркве саграђене наводно "на развалинама" паганских храмова, при чему су ти "претходни пагански споменици" имали приближно исту намену, па чак и назив, као и хришћански "каснји" храмови. На пример, црква св. Дионисија саграђена је наводно на месту "паганског Дионисовог храма" итд. Велики списак таквих идентификација в. у [14]. С нашег становишта и овде се показује један те исти механизам: погласивши своју недавну бахусовску прошлост "погрешном" (због ових или оних објективних разлога), хришћанска црква, прелазећи у нову евангелистичку фазу (у X-XI в.), једноставно је преименовала своје раније паганско-бахусовске храмове, проглашавајући раније бахусовске богове новим евангелистичким свецима (чак понекад и не мењајући им имена).

25. Средњовековна Атина

Информације о средњовековној Атини много су оскудније него о средњовековном Риму. Пошто је хронологија Грчке тесно повезана с хронологијом Атине, изложићемо (врло кратко) атинску хронологију, не дотичући се других градова Грчке. Као основа за то послужиће нам фундаментално дело [42], где је сакупљена велика количина средњовековних текстова и докумената старог и новог времена из историје Грчке. У грчкој историји нема извора који по значају и обухваћеном времену подсећају на "Историју" Тита Ливија. Зато се грчка хронологија рестаурира од одвојених фрагмената поређаних један до другог, а уз постојање "повезаности" с римском хронологијом [24], [42].

Као и историја других античких градова, тако се и историја Атине у традиционалној верзији одликује "древним процватом", а затим тоњењем у таму Средњег века, из које је град изронио тек средином Средњег века (касније од Рима). Грегоровијус, аутор "Историје града Атине у Средњем веку" [42], писао је: "Што се тиче историје самога града Атине, његова судбина током тог раздобља (реч је о Средњем веку) покривена је таквим непрозирним мраком, да је чак било изнето и најчудовишније мишљење, коме би било и могуће поверовати, да је Атина од VI до X века била претворена у ненастањену шуму (! - А.Ф.), и да су је пред крај потпуно спалили варвари. Докази постојања Атине у најмрачнијем раздобљу сасвим су неоспорни, али тешко да нешто може бити необичнија потврда потпуног ишчезавања Атине с историјског хоризонта, од чињенице да је требало тражити посебне доказе само за то да је најславнији град првенствене историјске државе уопште тада животарио" [42, стр. 41]. Још једном напоменимо да је дело [42] једно од најосновнијих и најбоље документованих истраживања из историје средњовековне Грчке.

Те податке о положају Атине у Средњем веку први је јасно изнео Фалмерајер (XIX в.) [42, стр. 41]. Да би некако објаснио ту необичну "катастрофу" (нестанак велике античке Грчке), Фалмерајер је претпоставио да су Авари-Словени "поклали целу древну Грчку" [42, стр. 41]. Ипак, нема никаквих докумената који би потврдили то "клање" [42]. Почев од VII столећа Грчка постаје за историју толико безначајна, да византијски летописи много чешће помињу имена италијанских градова као што су Равена, Беневенто, Капуа, Таренто, Сиракуза, него ли Коринт, Тебу, Спарту или Атину. Али, уза све то, ниједан летописац ни речју не наговештава освајање или пустошење Атине од стране туђина..." [42, стр. 42]. О Атини из периода V-X в. сачувано је у оквирима традиционалне хронологије изузетно мало података [42]. "Град (Атина - А.Ф.) је опустео, осиромашео, његова поморска сила и политички живот угасили су се исто тако као и живот у целој Хелади" [42, стр. 2-3]. "Репутацију пак савременог (тј. средњовековног - А.Ф.) града обезбеђивали су, не толико мудраци, колико трговци медом" [42, стр. 22]. "Синезије у писмима из Атине ни речју не помиње познате градске споменике (који, вероватно, напросто још нису ни саграђени - А.Ф.)" [42, стр. 22]. "На Атину и Хеладу је падала дубока тама... Политички живот

се угаasio, трговина и индустрија скоро да нису оживљавали грчке градове, изузев живе пијаце Солуна" [42, стр. 26-27].

"Пресвета Дева Марија већ је почињала победничку битку против Древне Паладе за освајање Атине... Атињани су (у X в. - А.Ф.) саградили лепу цркву и сместили у њу тај лик (хришћанске Богоматере - А.Ф.) и назвали га Атенаја (тј. античка Атина! - А.Ф.) [42, стр. 24]. Штавише, предање лик Богоматере назива "Атенаји" (тј. античка Атина - А.Ф.); касније се то име даје лику "Панагије Атениотиссе" који је у Средњем веку био високо поштован у Партенону" [42, стр. 25]. Дакле, упоредо с једначењем: античка Атина = хришћанска Богоматер, закључујемо да је Партемон саграђен у Средњем веку као хришћански храм посвећен Богоматери-Атини.

"Најплеменитији од свих градова човечанства безнадежно је утонуо у за њега најмрачније византијско раздобље... Нови Рим на Босфору почео је са све већим презрењем гледати на пропалу предводницу Грчку, на мали провинцијски градић Атину" [42, стр. 27-28].

"Што се тиче судбине атинских споменика, она је, уопште узевши, остала непозната... Грци су провели стотине година без трага у историји, у сенци развалина своје далеке прошлости... Неке од најлепших древних грађевина навеле су атинске хришћане да их претворе у цркве. Када се то десило први пут, када је први атински храм претворен у хришћански храм, не знамо. Историја атинских цркава је врло нејасна" [42, стр. 29-31]. О Партенону: "Хришћанска религија је својим потребама прилагодила велику светињу античке градске богиње на Акропољу (Партемон - А.Ф.) скоро уопште не општетивши храм... У целој историји преображаја античких веровања и светиња у хришћанске, немогуће је наћи пример за тако лаку и потпуну смену (! - А.Ф.) каква је била замена Паладе Атине Пресветом Девом Маријом... Атински народ чак није морао ни да мења надимак својој божанственој чедној заштитници, јер су и Пресвету Деву Марију сад звали Партхенос" [42, стр. 31]. Хипноза традиционалне хронологије је тако јака да Грегоровијус не закључује ништа из једначења: античка Палада Атина = хришћанска Богородица (Дева Марија).

Као и у Риму, многи антички храмови у Атини постали су у Средњем веку хришћанске цркве, при чему су њихови називи због нечега веома слични њиховим паганским називима. Пример: "У цркви св. Димитрија...препознали су (савремени археолози - А.Ф.) Деметрин храм..." [42, стр. 34]. Тај пример је типичан.

Средњовековна Атина се по први пут појављује на историјској позорници (после наводно многих столећа непостојања) као невелика византијска утврда, коју је наводно "обновио" Јустинијан I у VI в. на територији насељеној Аваро-Словенима [42, стр. 36-40]. Још нема ни помена о икаквим траговима "древних Грка - Хелена". Штавише, Аваро-Словени, према документу из IX в., "толико су га (Пелопонез - А.Ф.) отргнули од Византијског царства, да ни један Ромеј није смео ту ни да привири" [42, стр. 40-41].

Документована хронологија затиче Партемон у XII в. у улози храма Мадоне (Богоматере). Покушаји да се његова историја следи уназад у дубину Средњег века, наилазе на озбиљне тешкоће [42]. Исто тако: "У необичном храму ЕрехтеумуS у нама непознатом раздобљу била је уређена хришћанска капела" [42, стр. 46-47]. Уопште, "Акропољ се претворио у светилиште Пресвете Деве

Марије..." [42, стр. 36]. О Атине у VI-VII в.: "Немамо доказа у прилог постојања у Атине ни школа ни јавних библиотека. Исти мрак прекрива и грађанску организацију града Атине у том раздобљу" [42, стр. 48]. Зашто је "класична мисао испарилa" из Грчке? Где су ишчезли "класични Грци"? Зашто је потпуно нестао познати и наводно "древни, антички" војно-поморски потенцијал Атине? Тај потенцијал је, између осталог, "обновљен" у XII-XIII в. у хришћанској епохи, као, уосталом, и потенцијал Венеције - Феникије^S. Проучавање докумената показује (в. анализу у [42]) да византијски императори (под чијом је влашћу била Грчка) нису прогањали науку. Нема индиција да је у Византији постојала инквизиција која би уходила научнике. "Затварање" знамените античке Академије у Атине обављено је, како збуњено каже Грегоровијус, "у тишини" [42, гл. III]. Глобални војни преврати и погроми у Грчкој су били непознати (у периоду VII-VIII в.). Занимљиво је да се и сам израз "Хелени" у веродостојној хронологији појавио врло касно. "Тек у XV столећу Лаоник Халкокондил, родом Атињанин, опет усваја (после много стотина година непостојања) за своје земљаке назив 'Хелени'..." [42, стр. 51]. Питање: да ли су се заиста у Грчкој у Средњем веку пословенили Хелени који су је првобитно насељавали (као што тврди традиционална хронологија) или су се, напротив, хеленизовали (у касном Средњем веку) Аваро-Словени који су ту раније живели? Теорије о "пословенивању Грка" ослањају се само на досетке и на хронологију, а с друге стране византијски историчар из X в. Шафарик јасно пише: "И сада су такође скоро цео Епир и Хелада, Пелопонез и Македонија насељени Скито-Словенима" [42, стр. 54; такође комент. 5]. Грегоровијус: "Због сличних сведочења од стране Византинаца, пословенивање старогрчких земаља треба сматрати за историјску чињеницу" [42, стр. 54-55]. Словенски називи градова, река, планина итд, прекривају територију средњовековне Грчке: Волгаст, Горица, Граница, Кривица, Глохова, Подагора итд. [42, стр. 58]. "Имена локалитета река и планина показују да су Елида, Аркадија, Лаконија били најмасовније насељавани Словенима..." [42, стр. 57-58]. И тек од XIII-XIV в. појављују се први грчко-хеленски називи, који су потом проглашени за "врло старе" [42].

Тек од VIII в. Константинопољ почиње постепено да преузима ту провинцију. "Византинци су тај крај морали поново да покоравају, односећи се према Грчкој као према непријатељској земљи" [42, стр. 62]. Императорка Ирина послала је 783. год. војску у Грчку: "С богатим пленом... вратио се Ставракије оданде, као из освојене земље... Ни Коринт ни Теба ни Атина се чак ни не помињу у том догађају" [42, стр. 62]. У VIII в. Грчка је била место изгнанства политичких преступника [42, стр. 62]. У VIII в. Грчка по први пут (!) ступа на реалну политичку позорницу као земља буна и мешовитог, више него полусловенског, становништва. [42, стр. 62-63]. А ипак, "после пада императорке Теофане, Атина, као и остала Хелада, у толикој мери нестаје с историјске сцене, да је чак тешко било где пронаћи и сами помен тога града... Једино је Пелопонез, где су се Словени најчвршће утврдили, давао Византинцима повода да се, управо из тих разлога, мешају у грчке послове" [42, стр. 66]. "Сређином X в. Атина и Пелопонез су се императору Константину могли учинити... државама запалим у варварство, па су у XIII веку чак и франачки освајачи (крсташи - А.Ф.) затекли у Мореји

словенско становништво" [42, стр. 71]. Али као и пре, о Грчкој из VIII-X в. чињеничних података је зачуђујуће мало [42]. "Ни историја ни легенда не нарушавају ћутање које окружује судбину чувеног града. То ћутање је толико непробојно, да се онај ко истражује трагове живота (! - А.Ф.) знаменитог града у наведеним столећима, радује као откровењу када наиђе чак и на најбезначајније податке, као што су наводи у "житију" св. Луке о томе да је чудотворац посетио Атину..." [42, стр. 74, 76]. Тек у XV в. Грчка и Атина почињу да израњају "из мрака". Посебну улогу Грчка је добила на почетку раздобља крсташких ратова (XII-XIII в.). Имајући значајну луку (Пиреј) и будући у савезу с Венецијом (Феникијом, в. горе), Атина се уздиже до једног од првих места [42]. То уздицање је нарушило равнотежу која је владала у Грчкој. Пелопонез се успротивио таквој промени утицаја, што је изазвало серију дуготрајних ратова на територији Грчке, у којима су учествовали и крсташи и Нормани [42]. Занимљиво је да се управо у тај период Средњег века уклапа, при астрономском датирању (по тријади помрачања), Тукидидова "Историја", која описује пелопонеске ратове. О ратовима пак у XII в. на територији Грчке, према традиционалној хронологији, практично ништа није познато.

Невероватна оскудност података о средњовековној Грчкој може се објаснити тиме што су многи основни извори о тој и претходним епохама (на пример Тукидид, Ксенофонт и др.) били потиснути (погрешним датирањем докумената) у "древност" оголивши "беле мрље" у реалној историји Грчке у VI-XIV в. Важно је да се у Грчкој "тек почев од 1600. године (! - А.Ф.) хронолошки датуми приказују у хришћанској ери и при томе арапским цифрама" [42, стр. 100-101]. Дакле, савремени начин бројања година ушао је у употребу у Грчкој тек од XVII в.

Веома скромни хронолошки путокази дају мало информација. "Због утицаја зуба времена јако је отежано разабрање тих оскудних натписа... они не бацају светла на историју града Атине у вековима хришћанства... Истраживач средњовековне прошлости града Рима је у неупоредиво бољем положају (о проблемима хронологије Рима види горе - А.Ф.)... У камену уклесаног летописа мртвих у Атини уопште нема..." [42, стр. 101]. "У Атини нема, као у Риму, у мермеру извајаних преминулих епископа и старешина манастира, сенатора, судија и грађана; малобројни надгробни каменови, 1-2 саркофага без икаквог кипа и неколико натписа - то је све што је у Атини остало од прошлости (не рачунајући, наравно, присутне "древне развалине" које се односе на друго раздобље - А.Ф.)" [42, стр. 101]. О Атини из XII-XIII в. у традиционалној хронологији постоји неколико противречних верзија, које на различите начине оцењују улогу града. Према једној, током тих векова град (и Грчка) је, као и раније, прекривен мраком. Према другој верзији, у том периоду Атина почиње да добија улогу значајног културног средишта. На пример, енглески летописац Метју Парис каже да је 1202. године неколико грчких филозофа (који су се поново појавили у Атини после много стотина година непостојања) дошло из Атине на енглески двор и ушло у црквене расправе [42, стр. 111]. У Атини су се школовали енглески научници [42, стр. 111].

Крсташки ратови су били, не само велики религијски подухвати, него и важни световни догађаји. На пример, "латински поход" започели су, не само

Иноћентије III, него и моћни представници световне власти Европе - Французи, Белгијанци, Немци итд. [42]. Међу вођама похода су гроф Балдуин Фландријски, маршал Шампање Годфрид де Вилегардуан, гроф Хуго де Сен Пол, Лудовик де Блоа итд. Све је то висока аристократија Европе [42, стр. 129]. Ратови (крсташки - прим. прев.) су се од светих подухвата претворили у најсветовније од свих који су се икада десили у свету. На територији Грчке ти ратови су створили мозаик феудалних држава [42]. У традиционалној верзији се улога латинских држава у Грчкој из тог периода оцењује првенствено с негативног аспекта (в., например, [42]). Сматра се да су груби и нецивилизовани освајачи сахранили велико грчко наслеђе. А с друге стране, тај исти Грегоровијус (тек што је оптужио крсташе за варварство) неочекивано изјављује: "Њену (грчку - А.Ф.) нову историју открили су управо Латини, и та нова историја показала се скоро исто толико разноврсном као и древна" [42, стр. 138]. Пошто се показало да република св. Марка није била у стању да запоседне све грчке земље, она је предложила својој аристократији да подели те области као наследна лена! [42, стр. 150]. "Венецијанска господа жељна авантура, упутила су се у грчка мора, изигравајући аргонауте XIII века" [42, стр. 150]. Могуће је да су управо та путовања и чинила основу будућих "старогрчких" митова о аргонаутима. У сваком случају, управо то следи из разлагања ГХК на суму померања (в. одељак 17).

Важно је да историја франачких (крсташких) држава на територији Грчке, која је позната у традиционалној хронологији XII - XIV в., има велике празнине због "непостојања историјских докумената..." [42, стр. 158]. Једно је јасно: "феудализам је био... моћан и могао је створити државу која је живела и... била дуготрајна" [42, стр. 158]. Грегоровијус: "То је било време када су се бајке и легенде претварале у стварност" [42, стр. 164]. По нашем мишљењу, управо у том раздобљу Средњег века античка Грчка је доживела процват. "Кнежевски двор Годфрида II Вилгардуана је чак и на западу сматран за школу префињеног укуса" [42, стр. 182]. У Тебу и Атину слегли су се ђеновски трговци, а међу њима и венецијанским трговцима развила се плодна конкуренција [42, стр. 184]. То је био бурни процват литературе и уметности, од чега, уосталом, како се данас сматра у традиционалној историји, због нечега није остало практично ништа [42]. Даље се сматра да је титула "атински херцог" први пут била уведена тек у време франачке владавине у Грчкој. И ту се неочекивано показује да се у неким старим хроникама тврди да је управо таква иста титула постојала и у античкој "давнини" [42, стр. 188(4)-188(5)]. Историчар Рамон Мунтанер (Дантеов савременик) казује читаоцима следећу легенду, апсолутно не схватајући да она оштро противречи савременој традиционалној хронологији (основаној, уосталом, знатно после Мунтанера): "На гробу Атрака у Малој Азији налазила се једна од тројанских караула, недалеко од острва Тенедоса, где су обично... одлазили угледни мушкарци и жене пшшРоманијеShh(? - прим. прев.)... да би се поклонили божанској статуи. И ево, једном је Јелена, супруга атинског херцога, у пратњи стотине витезова, кренула тамо на поклоњење; приметио ју је син тројанског краља Парис, побио је сву њену свиту од сто витезова и уграбио лепотицу херцогову" [42, стр. 188(6)]. Дакле, аутори из XIII-XIV в. схватили су хронологију древних догађаја битно другачије него Скалигерови следбеници. Даље ћемо говорити о датирању Тројанског рата.

"Положај франачких држава у Грчкој почетком XIV в. био је, може се рећи, повољан" [42, стр. 188(34)]. Раздобље крсташа не треба замишљати као период непрекидних ратова и похода. Велћи део времена владао је мир, развијала се трговина. "Изгледало је да су се Латини осећали... безбедно у Грчкој; они су тамо развили чак и блистав витешки живот, а као доказ тога служи... парламент... у мају 1305. год. у Коринту... На Превлаци где су се давно у светој боровој шуми организовале Посејдонове игре, сада су витезови ломили копља у част прелепих жена... Бучни празник трајао је 20 дана" [42, стр. 188(34)]. Франачки барони су "на своје грађевине стављали грчке натписе" [42, стр. 204-205]. Могуће је да су многи од њих данас проглашени за "древне". Традиционални специјалисти и сами примећују неке паралеле између "древних" и средњовековних догађаја на територији Грчке. На пример, Грегоровијус указује на познату битку код Кефеса 15. марта 1311. год. која је описана практично истим речима и сценама, како у средњовековним изворима (XIV в.), тако и у Сулиној биографији код Плутарха (која се данас датира у "дубоку древност"). У тим описима практично се потпуно подударују: географска локализација битке, догађаји који су јој претходили, противници, победник [42]. Грегоровијус: "На обалама Кефеса поновила се судбина Митридатове војске, коју је Сула сатерао у те исте мочваре" [42, стр. 198]. Тај паралелизам је у потпуном складу с ГХК.

Важно је да је историја франачких држава на територији Грчке први пут почела да се проучава тек у XIX в. В. Милер: "Те архиве нам дају само костур романтичне драме која се одигравала у Грчкој током 250 година (XIII-XV в. - А.Ф.) и у којој су главне улоге играли: и живописна гомила бургундске аристократије, и германски витезови, и војни авантуристи Каталоније... и фирентински богаташи... и, на крају, принцезе и угледне даме из најстаријих француских породица" (цит. по [12, стр. 750]), [103].

У XII в. Партеон функционише као "латински храм" атинске Деве Марије, "као да је управо саграђен" [103, стр. 16], [12, стр. 805]. Као неки двојник (!) познате скулптуре паганске "Атинске девице, рада Фидијиног" (нестанак тога античког дела оплакује се у традиционалној историји), у Партеону стоји познати кип католичке Деве Марије [103], [12, стр. 806]. Тај кип је настао у XIII в. [12, стр. 806]. У XIII в. на атинском Акропољу постоји и функционише (такође као тек саграђен) други познати храм атинске Богородице - Деве, који се данас зове Ерехтејон [103, стр. 17], [12, стр. 807]. У XIII в. функционише очувани храм Ђорђа Победоносца, који се данас зове "Тезејев антички храм". Његова "несумњива древност" установљена је тек у XVII в. [103, стр. 17], [12, стр. 807]. У XIII в. очуван је и функционише цео Акропол као активна тврђава која штити Атину. Тек после тога она је проглашена "за веома стару". И тако даље. Списак в. у [103], [42], [12], [10].

"На двору Теодора II живео је познати Византинац Георгије Хемист (Плетон), васкрснули антички Хелен... фанатични поштовалац древних богова..." [42, стр. 308-309]. Управо у тој епохи процветале су "древне хеленске идеје", позивајући средњовековне Грке на уједињење против завојевача [42].

"Веома отежавајуће је то што... у Атини, и уопште у Хелади, није било домаћих летописаца. Пошто византијски хронографи нису сматрали вредним

пажње историјски живот Хелена, потомство је могло само код потоњих тражити податке такве врсте" [42, стр. 326].

Грчка историја (пре свега "древна") почела је да се формира у Фиренци у XIV в. "Строци и Медичи... били су хеленофили; својим богатствима су подржавали, не само опадајући византијски трон, него и проучавање грчке књижевности... Козимо је дошао на идеју да на Арну формира платоновску академију (на челу с Плетоном - А. Ф.) [42, стр. 330]. Из Фиренце је почело ширење грчке књижевности по Европи.

Археологија је у Атини зачета 1447. год (XV в.!) када се у граду појављује Киријак из Анконе. Он је први "свет атинских развалина увео у западну науку... зато заслужује почасно место" [42, стр. 331]. Он је саставио први каталог натписа и локалних назива споменика [42]. Али ти документи су нестали [42, стр. 339], и савремени специјалисти знају за Киријакове податке само на основу препричавања његовог дела код каснијих аутора из XV-XVI в. "Током времена првобитни називи већине античких атинских споменика, од којих су у многим случајевима остале само развалине, били су заборављени... машта љубитеља давнине потрудила се да их повеже с именима угледника прошлости" [42, стр. 340-342]. Остаци Олимпиона (наводно "древни" назив) звали су се тада "базилика", "јер нико није знао (! - А.Ф.) да су то развалине некад у свету познатог Олимпијског храма. Те громадне развалине Киријак зове... Хадријанов двораци, како су га звали и сами Атињани... Године 1672. Бабин није знао где се у Атини налази Зевсов храм... Кроз неколико година... Спон је био у истој недоумици... У развалинама Стоје видели су дворце Темистокла или Перикла; у зидовима Одеона Ирода Атике - двораци Милтијадов, а у другим развалинама непознатих грађевина - домове Солона, Тукидида и Алкмеона. Још 1647. год. (! - А.Ф.)... Поентелу су показивали древне развалине Перикловог дворца, а кулу ветрова су називали Сократовом гробницом. Сећање на Демостена било је повезано с Лизикратовим спомеником... тај споменик {{хорегаS}}... звао се... Демостенов светионик... Академија, Лицеј, Стоја и Епикурови вртови... нестали су без трага. У Киријаково време Академијом су звали неку групу базилика или великих рушевина, чију локацију данас није могуће одредити... Такође су му показивали "дидаскалион" Платонов "у врту"; изгледа да је то била једна кула у вртovima Ампелокипе... колале су приче о школама неког КајсаринаS на том брду... Лицеј или Аристотелов дидаскалион смештали су у развалине Дионисијевог театра... Киријак је овде преписао грчки назив не помињући великог филозофа... Стоју и Епикурову школу преносили су чак на Акропољ у велика здања која, вероватно, представљају део Пропилеја, а храм Нике су, изгледа, сматрали за... Питагорину школу. Западно од Акропоља показивали су школу циника, поред које се, ко зна како, нашла такође и школа трагичара. Развалине у Калироји су сматране за остатке Аристофанове позорнице..." [42, стр. 340-342]. И тако даље.

Та збрка, хаос имена, легенди итд. владали су још и у XV-XVII в.

Године 1453. пала је Источна империја. Последњи Франци су још неко време бранили Акропољ; ипак Омар је, разјарен упорним отпором тог јаког утврђења, наредио артиљеријско бомбардовање Акропоља и околине. Акропољ је био разрушен [42]. "Доњи град, који се непријатељу предао без битке, подвргнут је свим ужасима варварске инвазије... упорни отпор Акропоља разбеснео је

јаничаре..." [42, стр. 350-351]. То је било велико рушење у коме су уништени многи прелепи споменици раздобља крстаха из XI-XIII в. и претворени у данашње развалине, које су затим проглашене "за врло старе". После турског освајања у XV в. Атина поново (по који пут већ) тоне у мрак. "Уопште, историчар Атине и Грчке из времена турске владавине има пред собом колико тежак толико и обесхрабрујући задатак. Он пред собом види пустињу..." [42, стр. 362]. "Запад се... помирио с падом Грчке и скоро сасвим је заборавио... Већ 1493. год. немачки хуманиста се у својој хроници ограничио примедбом: 'град Атина је био најславнији град у области Атике. Од њега су остали само малобројни трагови...' " [42, стр. 364-365]. Дошло је до тога да је у XVI в. "потреба науке да има тачне податке о судбини славног града била изражена питањем: да ли уопште постоји Атина? То питање је поставио један немачки хеленофил, Мартин Краус... тиме учинивши себе бесмртним... Мартин Крузијус (Краус)... је поново открио Атину. Године 1573. он се писмом обраћа Теодосију Зигомалеу, канцелару константинопољског патријарха, с молбом да га информира да ли је истина да мајка свих знања, како тврде немачки историчари, не постоји, да је град Атина нестао с лица земље и да је на његовом месту остало само неколико рибарских кућица. Одговор образованог Византинца, заједно с каснијим писмом акарнанца Симеона Кобасиле... били су први тачни подаци који су успокојили немачког научника у вези с постојањем града; они су бацили прво слабо светло на стање његових споменика и вегетирање његовог народа (у коме, по убеђењу традиционалне верзије, живи, на пример, усмено предање о томе да су Партедон саградили познати архитекти Иктин и Каликрат за време познатог говорника и војсковође Перикла, вође демократске партије, која се појавила у Атини у V в. п.н.е. и умрла заједно са својим вођом од куге 429. год. п.н.е., истина не зна се у ком месецу - А.Ф.)" [42, стр. 364-366]. Научна атинска археологија почела је тек у XVII в. радовима Холанђанина Јана де Мера [42, стр. 365-366]. Ипак, "чак 1835. год. један немачки научник... изрекао је мишљење да је после Јустинијана на локацији где је била Атина у току 400 година била ненастањена пустара. У поређењу с проучавањем града Рима, археологија Атине закаснила је око два века" [42, стр. 365-366]. "Тек непосредним упознавањем могла је бити разбијена предрасуда, која се упорно држала у Европи, да Атина не постоји: то је била заслуга француских језуита и капуцинера. Први су се појавили у Атини 1645. године..." [42, стр. 366]. У другој половини XVII в. француски монаси саставили су прве планове града. Тек од тог тренутка почиње стално и мање-више научно проучавање Атине, и то у околностима када је традиционална хронологија већ била формирана у главним цртама, па су се зато историчари Грчке ослањали на ту хронологију, деформишући тако и историју Грчке, као и историју Рима.

26. Историја религија

Традиционално се сматра да је свако хронолошко раздобље имало сопствене религијске култове, који су били раздвојени столећима и миленијумима. У исто време историчари и етнографи XIX в. уложили су огроман труд у

проучавање светских религија. Показало се да међу религијама које су традиционално раздвојене једне од других стотинама и хиљадама година има ненормално много "изоморфизама" (понекад чак и идентичности). Та чињеница је проузроковала многе теорије о такозваним утицајима, позајмљивањима, инфилтрацијама, итд. Али те теорије се базирају искључиво на традиционалној хронологији (и изазване су њоме). Због ограничености простора навешћемо само најтипичније примере.

Такозвани "келтски споменик", откривен 1771. год., традиционално се сматра за паганског прехришћанског бога шума код Гала [12, стр. 683], [263, стр. 543]. Ипак, изнад главе тог бога јасно је урезано ESUS. Под притиском традиционалне хронологије, историчари су принуђени да сматрају да је то ипак прехришћански "бог Исус" истог имена као хришћански Исус [263].

Ликовима хришћанског крста (нарочито често у облику "ручног крста", који се поклапа с једним од познатих средњовековних монограма Христоса: крст с петљом за ношење око врата или у руци) буквално су преплављене староегипатске сцене, које се традиционално датирају много векова, па чак и миленијума, пре н.е.

А. Древис каже: "Ја сам... придао... велики значај митолошким паралелама између хришћанства и паганства... Онај ко не види општепознату везу пасхалне историје јеванђеља с митовима и култним обредима религије Атиса-Адониса-Озириса итд., ко тврди да у митовима о Атису и Адонису 'уопште не фигуришу' погреб и ускрснуће, ко се нада да ће доказати различитост Исусове смрти од начина смрти његових малоазијских рођака... ко у Марији Магдалени и другим Маријама, што стоје крај крста и гроба Спаситељевог, не препознаје индијску, малоазијску и египатску богињу-мајку Мају, Мариаму, Мариталу... Маријану... Мандану - мајку "месије" Кира, "Велику мајку" Песинунта, ојађену Семирамиду, Маријам, Мериду, Миру, Мајру (Меру) и Мају... 'тај нека се не бакће у религиозно-историјска питања' (Вејсов израз)" [4, стр. 150]. Древис наводи огроман списак изоморфизама који изједначавају Христову "свету породицу" с другим "светим породицама" малоазијских и египатских богова [4]. Напоменимо да је, по јеванђељима, Христос стубован. И ево, старогрчка митологија прича нам о Хераклу. "Херакле, који је носио стубове, био је у давнини омиљени симбол... При томе је с тим стубовима повезиван исти мистични смисао као с Христовим крстом. Штавише, бога повијеног под тежином стубова срећемо чак и у Новом завету у лику спаситеља... Двокраки крст у хришћанству је управо симбол новог живота и божанског... као и оба стуба у култу тирског или ливијског Херакла, Шамаша или Симона... На једном античком цртежу Херакле је приказан како носи оба стуба тако да они образују фигуру (косог) крста" [102, стр. 49]. Све сличне чињенице указују, по нашем мишљењу, само на заједничко порекло, како хришћанства, тако и "старогрчке" симболике, из једног истог средњовековног извора.

Једнакост стуба и крста је добро познат мотив у хришћанству и античким религијама [102, стр. 49]. Велики број хришћанских симбола повезан је с тзв. "кључевима св. Петра" којима он отвара "врата небеска" [102]. Али, показује се да је и античка митологија препуна ликова богова и богиња, чији је основни атрибут кључ (или крст у облику кључа). Такви су, на пример, грчки Хелиос, римски Плутон, египатски Серапис, адска царица Хеката итд. [102, стр. 58]. Још је

DupiusS [264] указао на фактичку једнакост између Петра и римског бога Јануса (в. такође Волнејеве радове). Ево лика бога Митре (такозвана "Митраистичка икона" [102]). Древс: "Тешко да је случајно то да на тај лик подсећају неке хришћанске иконе с Христовим ликом. Око главе божанства је ореол, круг..." [102, стр. 67]. И опет, одбацивши традицију, видимо да ти подаци (а њих је много [102], [264]) указују на истовременост тих култова, који се разликују само локалним националним особеностима. Још један пример: "У Риму се главно светилиште Митре налазило у Ватикану (! - А.Ф.) на месту данашње катедрале св. Петра. Тамо је он поштован с још раније званично признатим Атисом... Митру-Атиса ту су звали 'папа-отац'. 'Отац' (отац - отац очев) се такође зове врховни жрец тог бога, као што се римски папа до данас назива 'свети отац'. Он, слично том врховном жрецу - првосвештенику, на глави носи тијару или митру - капу Митре-Атиса... обува црвене војничке ципеле Митриних првосвештеника; рукује кључевима 'бога-стене' (Петра - А.Ф.) и присваја право да 'везује и разрешава'... Папи католичког хришћанства... одговара архигал... папа култа Митре-Атиса. Тај пагански папа је боравио у Ватикану, поштовао Сунце као Спаситеља, а у богињи Кибели клањао се 'Деве - Богоматери', коју су обично приказивали како седи с дететом на коленима и која у Деви Марији има своју хришћанску паралелу" [102, стр. 69]. Митраизам, као и хришћанство има: учење о чистишту, употребу шкронионице, обичај кршења, тј. вршења крсног знамења итд. [102, стр. 70]. Потпуно се подударају: обредни облици јавних богослужења, вршење литургије на мртвом и народу непознатом језику, употреба хостије (причесне просфоре) стихарс, широки појас и епископска капа итд. (испитивања Ц. Робертсона [265], [102, стр. 70-71]). Култ Митре и култ Христоса практично су неразлучиви, разлика међу њима током неколико стотина година постоји само у традиционалној хронологији.

Проучавање тог питања показује сву озбиљност слике. Показује се да је с хришћанским култом практично подударан "мешовити култ египатске богиње Изиде, чији су поклоници имали своја јутарња, дневна и вечерња богослужења, која зачуђујуће подсећају на одговарајућа католичка, а делимично чак и на православна богослужења" [102, стр. 71].

Не доводећи у сумњу традиционалну хронологију (која култ Изиде-Озириса-Сераписа помера у дубоку древност) историчар религије Н.В. Румјанцев ипак је принуђен да каже: "То подударање молитви египатског богослужења с хришћанским великим јектенијем сувише је велико и необично да би било случајно" [102, стр. 72]. Позната "катедра" (седиште) Петра у Риму (у Ватикану) такође припада, показује се, митраистичком култу.

За класичну "државу крстова" сматра се стари Египат; исти хришћански крстови распрострањени су у старој Индији, Месопотамији, Персији. Огроман број египатских богова (в. цртеже, барелефе итд.) држе у рукама Христов анаграм [99]. Румјанцевљева таблица [99] садржи 32 различита облика хришћанског крста који су распрострањени по целом "старом" Средоземљу и који често потичу из времена пре почетка н.е. Јединство све те симболике толико је необично, да само тај податак (потврђен огромним чињеничним материјалом) већ је, како нам се чини, довољан да би се посумњало у ваљаност основа на којима почивају традиционална датирања свих тих култова. Познати истраживач древних

религија Робертсон каже: "Источни богови спаситељи су рођена браћа Исуса Христа" [265], [12, стр. 695]. Н.А. Кун: "Света трпеза Митриног култа веома личи на хришћанску тајну причешћа... Као хришћани, и митраисти су недељу сматрали за празнични дан, и као што су хришћани празновали... 'Христово Рођење' 25. децембра, тако су и поклоници Митре 25. децембра празновали рођење свог 'непобедивог'..." [266], [12, стр. 701-703]. До нас су дошли споменици са сценом тајне вечере митраиста. На њима су приказани причесни хлебови означени хришћанским крстовима! [102, стр. 3]. "Мишљење да је Митра дошао, не из Европе у Азију, него обрнуто, ослања се на то што нарочито много трагова његовог култа налазимо у Ведама, у којима је божанство Митра једна од главних фигура" [12, стр. 704]. Одавде следи само то да ни познате Веде (откривене, уосталом, врло касно) никако нису бесконачно старе књиге, него касносредњовековне. Митраизма има и у "Заратустрином учењу". Традиционално се сматра да је религија Заратустре, који је живео тобоже у VIII в. п.н.е., владала у Персији још пре освајања Александра Македонског, затим је нестала на 600 година (!), а онда обновљена у време Сасанида у IV в. [12, стр. 715-716].

Фрејзер каже: "Атис... је био у Фригији исто што је Адонис био у Сирији... Предања и култови те двојице богова били су толико слични да су у древности понекад потпуно изједначавани" [171, стр. 19]. Ево како Румјанцев коментарише један од египатских цртежа: "То је ускрнуће Озириса из мртвих после тродневног почивања у гробу (в. јеванђеља - А.Ф.). Он је приказан у тренутку ускрнућа, устајања из гроба... Поред њега је његова сестра и жена... Изида" [276, стр. 10]. Друго божанство приноси крст Озирису који се успиње [267]. "Трећег дана после смрти наступа... ускрнуће Озириса... тај се празник завршава 'подизањем Озирисовог стуба' (уп. са стубовањем Исуса - А.Ф.)... Помоћу посебних справа... стуб се подизао и усправљао" [267, стр. 10-11].

Старогрчка религија такође добро познаје Исуса Христа са свим његовим канонским атрибутима. Посебно "Стара Грчка је спаситеља, који умире и ускрсава, имала у лику Диониса и Баха" [267, стр. 41]. Детаље в. у [267]. Ево пет камених барелефа који приказују различите моменте рођења цара Аменофиса (сматра се из 1500. год. п.н.е. - хиљадуипо година пре Христа). Румјанцев: "На првој слици је божански гласник. Он стоји пред царицом девом Мет-ем-ве (Марија? - А.Ф.) и благовештава да ће она родити сина (в. и старогрчке митове - А.Ф.). На другом се објашњава ко ће бити отац детета: поменута дева и врховни бог сунца Амон стискају једно друго у љубавном загрљају. Трећа слика допуњује и открива значење претходне: безгрешно зачеће од божанског семена. Та идеја је сликовито изражена кроз приношење носу (дух? - А.Ф.) Мет-ем-ве крста - знака живота и округлином стомака... Тако су египатски жреци на зиду свога храма писали прве странице биографије царског богочовека..." [267, стр. 130]. Коментаришући ту необичну серију "хришћанских барелефа" старог Египта, Робертсон је писао: "Хришћанској благовести најближа је, ипак, сличност коју налазимо у египатском миту о рођењу царева". (цит. по [267, стр. 130]). Румјанцев: "По својим главним одликама она (тј. јеванђеоска сцена благовести Марији и безгрешног зачећа - А.Ф.) најсличнија је одговарајућим сценама из живота митских спаситеља древности: јеврејског Самсона, вавилонско-феничанског...

Тамуза-Адониса и индијског... Буде" [267, стр. 132]. Даље: "Од пет слика које приказују различите тренутке његовог (цара Аменофиса - А.Ф.) рођења, три прве показују блавест, љубавни силазак... и резултат силаска - безгрешно зачеће. На четвртој слици представљена је сама сцена рођења царског богочовека, и на крају пета приказује поклоњење новорођенчету. Три људске фигуре које клече (јеванђеоски мудраци - А.Ф.) поздрављају га и приносе му (новорођенчету - А.Ф.) дарове, а упоредо с њима то исто чине и богови... Мислимо да су сва даља тумачења тих пет слика сувишна" [267, стр. 149].

Ево и "египатског помазања - кршћења фараона од стране царева-богова Гора... и Тота... Они цара поливају светом водом, приказаном овде струјама крстова... Крст је и у рукама самог цара" [267, стр. 198]. Грчке легенде о "древном" богу Дионису упорно говоре о његовом претварању воде у вино [267, стр. 258]. Као што су већ давно приметили специјалисти, то је потпуна аналогија с познатим јеванђеоским чудом "претварања воде у вино" у Кани Галилејској. Сент-Ив: "Ко после тога не види одакле потиче чудо у Кани Галилејској... Почевши од култа Дионисијевог и завршивши с хришћанским култом, вода никада није престајала да се, сваког 6. јануара, претвара у вино..." (цит. по [267, стр. 259]).

Огромна литература је посвећена доказивању изоморфизма међу легендама о Буди и легендама о Исусу (у јеванђеоској варијанти). Будина "биографија" садржи, не само основне јеванђеоске митове (чудесно зачеће, догађаје при рођењу, сreteње итд.), него и мање детаље као што су мит о кршћењу, искушења у пустињи итд. Списак тих паралела в. у радовима Дрекса, Фрејзера, Сент-Ива, Румјанцева и др.

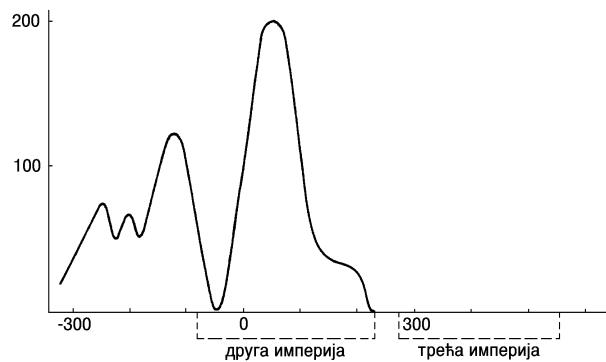
Румјанцев каже: "Пред нама је прошао цео низ богова старог света, који страдају, умиру и васкрсавају, упознали смо се с њиховим митовима, празницима, обредима итд. Али без обзира на то што имају различита имена, особене митове, различите домовине или позорнице деловања, ипак се и нехотице осећа да у основи свих њих има нешто што је заједничко. Штавише, на тај моменат су обратили пажњу и у давнини... Заиста, ако погледамо последње векове пре и после такозваног Христовог рођења, наћићемо тамо занимљиву слику. Сва божанства која смо набројали, са свим оним што је било повезано с њима, тесно су се преплела једно с другим, понекад чак до неразликовања. Озирис, Тамуз, Атис, Дионис и др. формирали су један заједнички сливени лик, добили облик некаквог синкретичког (мешовитог) божанства и оно је владало на целој великој територији римске државе... Божанства су се претворила у једног многоименог, али, у суштини, јединог спаситеља. Тако тесно стапање десило се нарочито у време Римске империје и посебно у самом Риму" [267, стр. 44-45]. Резултати примене наших метода показују да је то стапање изазвано стапањем у једну империју неколико царстава која су раније сматрана за различита.

Као што се види из ГХК и њеног разлагања на суму померања, за почетак "ере хицре" (традиционално 622. год.) такође има неколико могућих варијанти, каснијих од традиционалне. Изостављајући подробну анализу, укажимо само на то да хронологија мухамеданства, као и хришћанства, такође садржи много необичности [14]. Навешћемо један пример. Хронологија, утврђена у Курану, понекад оштро противречи библијској (традиционалној) хронологији. Тако, Куран упорно сматра Арона (Арија) стрицем јеванђеоског Исуса! Марију, мајку

Исусову, Куран проглашава за сестру Мојсија и Аарона. Тако испада да су Мојсије и Аарон (према Курану) у покољењу које непосредно претходи Христосу. То се, наравно, веома разилази од традиционалне хронологије за неколико стотина година, али је у пуном складу с нашом краћом хронологијом (в. ГХК и померања). Ево суре 19 Курана (в. [268, стр, 239]). Коментатор И.Б. Крачковски: "Најстарија сура, у којој се помињу новозаветне личности:... Марија, Исус..." [268, стр. 560]. У сури се прича о рођењу Исуса, сина Маријиног. "О, Маријам, ти си учинила дело нечувено! О, сестро Харунова (Аронова - А.Ф.)..." [268, сура 19, 28(27); 29(28), стр. 240-241]. Коментар уз тај фрагмент: "Сестра Мојсијева и Аронова је мајка Исусова" [268, стр. 561, 17].

27. Египат, Индија

У [269] наведен је потпун (до 1966. год.) списак свих датираних демотичних текстова старог Египта који су дошли до нашег времена: папируса, глинених плочица, стела итд. Има, наравно, још текстова чије датирање није извршено или је немогуће. Нацртали смо график расподеле количине тих докумената по годинама (сл. 27.1). При томе се показала важна чињеница: о Египту из

Сл. 27. .1

времена III римске империје има изузетно мало докумената. Основна маса текстова концентрисана је у време II империје. Важно је такође да се минимуми графика поклапају с хронолошким границама II и III империје на временској осци. Самим тим у староегипатској хронологији појављују се (независно од наших истраживања) два независна блока докумената. Према томе, скраћивање римске хронологије аутоматски изазива и одговарајуће скраћивање египатске хронологије. При томе то скраћивање не противречи укупности постојећих датираних египатских докумената.

"Египтологија, захваљујући којој је први пут развејан мрак који покрива египатску древност, настала је пре само 80 година" - писао је крајем XIX в. Шантепи де ла Соси [263, стр. 95]. Посебно, хронологија Египта, једна од најмлађих наука, настала је на основи римско-грчке хронологије и зато зависи од ње. Први египтолози, који су стварали хронологију, нису имали објективне критеријуме за проверу својих хипотеза, што је и довело до великих разлика међу разним хронолозима Египта за 2-3 хиљаде година (в. горе). У низу

династичких спискова (који су дошли до нас) за неке фараоне наведено је трајање владавине, при чему често фараони имају различита имена, а те цифре се од списка до списка веома разликују. На пример, за Амен-Емеса наведено је 26 година по Јевсевију (друга варијанта) и 5 година по Африкану. Разлика је више од пет пута. За Аменофиса је наведено 40 година по Јевсевију (обе варијанте), 20 година по Африкану и 8 година по Офису. То је типичан пример.

Међутим, ти подаци ипак могу да послуже за нека размишљања, и није чудо што су хронолози из XVIII-XIX в. покушали да те цифре искористе за хронолошке циљеве, додуше добијајући као резултат разилажења од неколико хиљада година. Али има и египатских династија за које је потпуно неизвесно колико су владале. Таква је, на пример, цела шеста династија (по Бругшу). О већини њених чланова нема никаквих "биографских" података, и зато је необично гледати како познати египтолог Г. Бругш с извесним задовољством сваком фараону те династије додељује по 33,3 године, рачунајући по три фараона по столећу (а зашто не, рецимо, по 10?). Ево његовог списка: Ускара од 3300, Тети од 2266, Мерира Пепа од 3233, Меренра од 3200, Ноферкара од 3166, Меренра Цафемса од 3133. п.н.е. Тај "метод датирања" разнежује и чак и не заслужује пажњу. Г.К. Властов: "Бругш... рачуна (као Херодот) по три покољења на 100 година..." [317, стр. 69, комент. 1].

Објективне тешкоће у стварању египатске хронологије повезане су још и с тим што је "велики део сачуваних споменика с натписима на њима... посвећен религијским циљевима. Од сачуваних папируса можда је 9/10 религијског садржаја... Сав тај материјал је прилично једностран; скоро у целини он потиче од тадашњих посмртних обреда... Натписи пак у већини случајева имају карактер кратких формулација с именима богова смрти... Од царских гробница или пирамида, три велике немају никаквих натписа" [263, стр. 99-100]. Династичка историја Египта ни у ком случају није континуална: у њој зјапе провалије димензија скоро целе династије [14]. С друге стране у традиционалној историји је давно примећено да се древна египатска историја одликује необичном периодичношћу. На пример: "Ако се сада окренемо познијим временима египатске историје, онда ћемо с чуђењем приметити да Саитска култура верно репродукује (! - А.Ф.) културу раздобља пирамида. Текстови који су били употребљавани пре скоро 3000 година поново улазе у употребу. Поново се гробови украшавају на стари начин" [263, стр. 107].

Те периодичности - обнове добиле су званични назив "рестаурације". На пример, после 19. династије "наступа рестаурација... Египат се поново окреће старим временима градње пирамида... На раздобље пирамида почели су да гледају као на време достојно подражавања. Поново се оживљавају стари религијски текстови, иако су тек упола били схваћени... Погребни обреди царева четврте династије поново улазе у употребу, њихове пирамиде се рестаурирају, старе титуле царева, које су биле заборављене више од две хиљаде година, поново се уводе у употребу, уметност се враћа реализму старог царства..." [263, стр. 173].

Наравно, за те обнове понуђено је традиционално објашњење: "Саитска рестаурација спада у најлепше моменте у историји египатске културе и то је најбоља илустрација конзервативизма египатског народног духа" [263, стр. 173]. Ево шта о рестаурацији говори Б.А. Турајев: "Настоје да званичне текстове

напишу архаичним, за многе једва разумљивим, језиком... Обновљају се заборављени чинови и функције;... натписе из тог времена, чак и приватних лица, могуће је на први поглед узети за творевине Старог царства (то је исто као кад би се Ви, читаоче, одједном почели нормално дописивати с пријатељима на језику из I в. п.н.е. - А.Ф.)... У вези с тим посебно је за поменуто раздобље карактеристична појава приказивања на зидовима гробница пољских радова, сеоских сцена, које су нам познате из Старог царства, итд. (после 2000 година - А.Ф.)" [270, т.2, стр. 102-103]. Египат је, вероватно, био један од два религијска центра Римске империје. Овде је био концентрисан култ мртвих (лешеву у песку не труну - чињеница позната локалном становништву и египтолозима), чиме се објашњава то да на свим монументалним и писаним споменицима Египта углавном преовлађују погребно-култне теме.

У Библији се често помиње тајанствени град ЕЈР-ДУД (синодално град Давидов). У [14] су сакупљена сва библијска помињања тог града. Показало се да је он у свим случајевима поменут као место погребња богославских царева - императора, тј., због династичких паралелизама, императора Источне римске империје. "Град Давидов" све време се појављује унутар стандардне погребне формуле: "И починуо је с очевима својим и сахрањен је у граду Давидовом" (в., например, Књиге о царевима). У [14] су наведени подаци који показују да највероватније "град Давидов" није настањени град, него велика некропола, Град мртвих, царско гробље. У тој некрополи (на основу династичких паралелизама) сахрањени су бар следећи императори: Диоклецијан, Констанције I Хлор, Лициније, Василије Велики, Теодосије I Велики, Аркадије, Теодосије II, Лав I, Зенон, Анастасије; нагласимо при томе да су у традиционалној историји гробнице тих императора непознате (неизвесно је чак и где су сахрањени). Дакле, у Средоземљу треба наћи велики гробни комплекс где би требало да су сахрањени, не само тих осам владара, него, требало би претпоставити, и њихови блиски рођаци, чланови царских породица, виши државни чиновници, представници религијске власти итд. Таква некропола заиста постоји, и то једна. То је познато поље пирамида и гробница у Гизи у Египту, у религијском центру култа мртвих [14]. У мањим димензијама "пирамидални стил" представљен је и у самом Риму - позната пирамида Цестија [318, фотос XIII]. Могуће је да Библија даје тачну информацију о погребу богославских императора, које су у Египту звали "фараонима". Балзамовање је највероватније настало управо у циљу очувања телеса од распадања на путу, за време дугог транспорта преко Средоземног мора. Овде је умесно подсетити на старогрчке митове о томе да пут у Земљу мртвих води преко "велике реке". Могуће је да се овде ради о превозу преко Средоземног мора у Египат. Пошто тело које одмах после смрти доспе у суви песак Египта не труне, то није баш било неопходно балзамовати локалне владаре. Зато не би требало одбацити могућност да су неке познате египатске мумије могле бити довезене у Египат издалека (у балзамованом облику).

У вези с тим, умесно је навести резултате анализе основних фараонских спискова из [14]. Читање тих спискова (Турински папирус, Манетонов списак, Сакарска таблица) без предрасуда и неспутано традиционалном хронологијом наводи на многа питања.

Например, под бројем 16 у Абидоској таблици стоји Цесар-Ша (или с грленим нагласком Цезар-Шах). То је очигледно спајање речи "цезар" с њеним источним називом "шах" [14]. Под бројем 30 стоји Унас, али па то је латинска реч Унус - "једини". Под бројем 1 стоји МНА, што су грчко-латински аутори изговарали као "менес", али то је грчка реч "монос", исто што и латинско Унус, и значи "једини". То је пракорен речи "монарх" - "једнодржац". "јединствени цар (рекс)" [14]. Скоро у све форме таблице улази реч РЕ представљена кружићем - Сунцем. Али ни египтолози то не сматрају словом, него титулом - симболом једнодршца-теократа. То је италијанско Ре - "цар", како се он и данас назива, и тек код касних класичних античких аутора та реч је аспирацијом прешла у Рех, затим у Регус и на крају у Rex [14]. Под неколико бројева стоји РЕ ДЕД. Али ДЕД је јеврејски изговор речи Давид (ДАУД) [14]. И ту је под бројем 14 нацртан човек с праћком, по свој прилици као подсећање на то да је Давид каменом из праћке убио Голијата (в. Библију) [14]. Неколико пута у таблици се појављује реч "Буба" S коју египтолози изговарају "Хепер". Али то личи на европско Хебер, тј. досељеник. Измена те речи у "Хепру", такође библијску реч, хебри - јевреј [14]. Под бројем 74 стоји Ре Цесар Хеперу, што може да значи Caesar Heber, тј. "цар-цезар досељеник". Под бројем 13 стоји "Сента", али то је латинска реч Sanctus - "посвећени, свети". Под бројем 58 стоји Санх-Ре, тј. Sanctus Rex, тј. "свети цар". Под бројем 59 стоји Ре С. Хотеп Пата-Аб. Али Хотеп означава "слуга", Пата - "патер", Аб - "отац". Према томе, цео израз може значити "цар св. слуга оца очева". Одавде лако следи [14] да посебна слова С, К (или Ку), која се често срећу, например у Абидоској таблици, значе просто Sanctus и Quipinus, да посебно М означава "монарх" итд., тј. то су скраћенице стандардних средњовековних термина и симбола. Реч Марен-Ре (број 37) може да значи Marinus rex, тј. "морски цар". Формула Неф-Ерк-Ре-Папа може да значи: пророк-архијереј-папас (Отац) [14]. А изрази као што су Биу-Рес (Pius Rex), Хе-Рес (ho-Rex) итд., који се срећу у другим египатским списковима, још више појачавају утисак необичности који провејава из свих тих фараонских спискова, само ако се отргнемо од традиционалне хронологије која их потискује за миленијуме у дубину векова. Није искључено да је очигледно превладавање текстова религијског садржаја у Старом Египту, што су приметили египтолози, у складу с хипотезом да је једна од најважнијих функција тог региона била стварање некрополе у којој су сахрањвани владари из многих блиских и далеких држава.

Археолошки подаци о Египту, и поред свег њиховог богатства, изузетно су хаотични и нису повезани један с другим у непрекинути ланац. Археолог М.З. Хонејм каже: "Скоро ништа не знамо ни о једном фараону треће династије, с изузетком Цосера (њему припада велика пирамида - А.Ф.). Нажалост, чак је и то име каснија верзија, која није употребљавана дуго после његове смрти и први пут се помиње тек у време дванаесте династије... У натписима из његовог времена Цосера зову Гор Нетерерхер. Њега су звали и Нофереринхет" [271, стр. 26]. У традиционалној хронологији практично ништа није познато о фараонима којима припадају три велике пирамиде у Египту, иако се неретко подсећа на челично (! - А.Ф.) длето које је нађено у спољној каменој оплати пирамиде Хуфу (Кеопсова, почетак XXX в. п.н.е.)" [272, стр. 27, комент. 23]. Наравно, данас се сматра да је та челична алатка доспела у гробницу "у каснијем раздобљу" [272, стр. 27, комент.

23]. Истовремено, требало би упоредити пирамиде с грађевинама из времена крстапа, када су настали грандиозни замкови и тврђаве од гигантских каменних блокова, који и данас запрепашћују туристе. Подсећајући да су средњовековни Каиро звали Вавилон, могуће је изрећи хипотезу да је Библија за познату "кулу вавилонску" сматрала највећу египатску порамиду - Кеопсову.

Понекад се покушава да се с хронологијом Египта повеже хронологија источних народа, на пример "списак месопотамских царева". Ми смо већ раније коментарисали те спискове речима археолога Л. Вулија: "Хронологија списка царева је очигледно бесмислена". Месопотамске династије не дају самостални хронолошки скелет и историја тог региона се установљује у хронолошком смислу, повезивањем докумената за египатску хронологију, што аутоматски мења хронологију Месопотамије при свакој измени хронологије Египта.

Ситуацију још више компликују на пример следеће чињенице. Вули, описујући ископине једне од најстаријих сумерских гробница (традиционално датираних три хиљаде година п.н.е.), извештава о налазу комплета тоалетних потрештина. И ево шта се дешава: "Један од најбољих експерата је изјавио да су ти предмети арапски рад из XIII в. (!! - А.Ф.). И не треба га прекоревати за такву грешку - снисходљиво каже Вули - па нико није могао мислити да је тако високо мајсторство могло да постоји у трећем миленијуму пре наше ере!" [110, стр. 61].

У традиционалној историји је познато да су "Хети" били "откривени" тек 1880. год. када је професор Арчибалд Сејс одржао предавање у коме је, на основу анализе Библије, устврдио постојање "древног народа Хета" [273, стр. 21]. Сејс је добио титулу "изумитеља Хета" [273]. Проучавајући Библију Вилијам Рајт и Сејс су објаснили да су Хети живели северно од такозване "земље обећане", што је и сместило Хете (у оквирима традиционалне историје) у Малу Азију, северно од Палестине, која се данас идентификује с библијском "земљом обећаном". Ипак резултати примене метода (ауторових - прим. прев.) и читање без предрасуда оригинала Библије (в. одељак б) показује да се за "земљу обећану" вероватно сматрала Ломбардија у северној Италији. Тада би библијски Хети морали да живе северно од Ломбардије. У складу с традиционалном историјом, северно од Ломбардије живели си Готи. То поклапање "Хета" с Готима потврђује се и методом династичких паралелизама. То је узрок грешке, коју су ненамерно учинили Сејс и Рајт, и који су позвали на тражење трагова Хета, не у Европи, где их и није било потребно тражити, јер су они били добро познати као Готи, него у Азији, где су традиционално били лоцирани библијски догађаји. Ускоро су неки археолошки налази у Малој Азији били (без довољно основа) приписани Хетима, чиме је фиксирана још једна натегнутост у оквирима традиционалних локализација.

Дајемо кратак сажетак хронологије Индије. Н. Гусева: "Историјска наука се у Индији сусрела с таквим тешкоћама, које не могу ни да замисле истраживачи што проучавају древну историју других држава и народа (то је написано 1968. год. - А.Ф.). А главна од тих тешкоћа је потпуно одсуство датираних споменика" [274, стр. 5]. Све основне хронолошке етапе индијске историје установљене су упоређивањем с грчком, римском и египатском хронологијом. Д. Косамби каже: "У Индији у суштини није сачувана такозвана историјска литература... Ми располажемо само магловитом народном традицијом и врло малом количином

документованих података вреднијих од података из митова и легенди. Таква традиција - тврди индијски научник - не даје нам могућност да установимо имена свих царева. То мало што је сачувано, толико је нејасно, тако да до муслиманског периода (т.ј. до VIII в. - А.Ф.) скоро ни један податак, повезан с било којом личношћу у историји Индије не може се сматрати тачним... До нас нису доспели радови дворских летописаца; некакав изузетак, с тим у вези, представљају само Кашмир и Камба" [274, стр. 19-20]. "Све то приморава неке сасвим озбиљне научнике да устврде да Индија нема праву историју" [274, стр. 20]. На пример, о древној култури долине Инда: "Писани споменици индске културе до данас су остали недешифровани... Ни један налаз се не асоцира с било којом одређеном особом или историјском епизодом. Ми чак не знамо којим језиком су говорили људи који су живели у долини Инда..." [274, стр. 65-66]. У древној индијској историји има огромних празнина у хронологији, дужих од 600 година [274, стр. 65-66]. Као и Европа, после почетка н.е. Индија се "изненада" налази на "варварском нивоу развоја", поново почињући свој пут ка врховима цивилизације (од којих су многи наводно већ били достигнути у "давнини") [274, стр. 93]. Тек почев од VII в. почиње постепени успон индијске културе на основама аријанске (аријевске) идеологије. У индијској историји аријани су, вероватно, добили надимак "аријевци", а њихово хронолошко померање у далеку прошлост произвело је познате теорије о мистичним "аријевцима".

Документи који говоре о култу Кришне у Индији (специјалисти за историју религије су давно установили паралеле између "Кришне" и "Христоса") настали су веома касно: "Повест о животу и делатности Кришне била је потпуно завршена не пре XII века нове ере..." [274, стр. 122]. Има података (овде их не наводимо) који дозвољавају претпоставку да ти документи одсликавају Хилдебрандову евангелистичку реформу у XI в., коју су мисионари пренели у Индију.

Средњовековни аутори су понекад "Индију" смештали у Африку, у Италију (в. горе такође ИНДИА - ИУДИА, можда "Јудеја"). У вези с тим приметимо следећу необичну чињеницу. Сматра се да је Александар Македонски дошао до Индије и потукао цара Пору, освојивши многе индијске области. Тако велики догађај би морао да остави траг у индијској историји. Али: "Та инвазија... прошла је потпуно непримећено у индијској традицији, иако је неки инострани историчари до данас сматрају јединственим великим догађајем у древној историји Индије" [274, стр. 143]. Да ли су Александрови походи географски правилно локализовани?

Древна историја Индије се у многим битним питањима пише на основу рукописа нађених тек у XX в. На пример: "Главни извор података о државној политици и државном устројству Индије у раздобљу уздизања Магадхе је 'Артхашастра' - књига... нађена тек 1905. године, после многих векова потпуног заорава" [274, стр. 146]. Проучавање те књиге је показало [274] да је то само индијска варијанта познатог средњовековног Макијавелијевог рада, и зато се та књига датира, највероватније, у време Ренесансе.

"Први значајан запис на санскриту откривен је у Хирнару и датира се приближно у 150. год." [274, стр. 172]. Процват санскритске литературе у Индији датира се (у традиционалној историји) у XI в.! [274]. Средњовековна историја Индије зјапи хронолошким празнинама столетних димензија, запетљана је и

хаотична [274]. "Равнодушност брамина према свему реалном у прошлости и садашњости... избрисала је из памћења људи историју Индије... ми смо принуђени да се ослањамо на наводе грчких географа, арапских путописаца... Не постоји ни један индијски извор који би се по вредности могао упоредити с подацима иностранаца" [274, стр. 180]. "Имена појединих царева уроњена су у пријатни (? - А.Ф.) полумрак легенде. Не располажемо ничим што би лићило на дворске летописе" [274, стр. 192]. Познати индијски еп "Махабхарата" (датиран, наравно, много пре н.е.) хронолошки је постао познат после "старогрчког епа", тј. испливао је на површину тек у Ренесанси. Већ одавно је примећено мноштво паралела између "Махабхарате" и Хомерових поема [125]. Постоји, наравно, и теорија која објашњава ту чињеницу: "Индуци су препричали Хомера" [273, стр. 13]. То поставља датирање "Махабхарате" у зависност од датирања Хомерових поема. Бог "Кришна" је директно поменут у Библији [125, т. 4, стр. 17]. Према индијским изворима "Кришна" се практично идентификује с "Христосом" [125, т. 4].

Поглавље 6. СРЕДЊОВЕКОВНИ РИМ (IV-XII в.) И АНТИЧКИ РИМ

28. Царски Рим Тита Ливија и III римска империја

У претходним одељцима укратко су описана нека статистичка поклапања на ГХК која откривају постојање првог померања за 333 године (врсте $\mathcal{C}_1$ и $\mathcal{C}_2$ на ГХК) и "библијског померања". Сада ћемо навести поједина статистичка поклапања на ГХК која откривају постојање другог померања за 1053 године (в. врсту $\mathcal{C}_3$ на ГХК). Тај глобални изоморфизам се протеже на 1300 година, почев од 300. године. Примена раније описаних метода открива да се "оснивање Рима" помера навише из VIII в. п.н.е. бар до 300. год. То и јесте померање за 1053 године. Приметимо да је хипотеза о "оснивању Рима" за време Диоклецијана (285-305. год.) исказана још у [10], [13]. Да себи не бисмо везивали руке додатним хипотезама и претпоставкама, поступићемо више формално да бисмо демонстрирали откривени паралелизам. Формално ћемо везати "оснивање Града" (Рима) по Ливију за 300. годину. Затим ћемо постепено проверавати да ли ће тај поступак померања довести до противречности при доследном упоређивању "античких догађаја" са средњовековним, по универзалној хронолошкој формули $T=X+300$, где је X година "од оснивања Града" (што су користили Ливије и други антички аутори), а T је година н.е. Ту "равномерну чврсту формулу" $T=X+300$ открили смо изучавајући анкетне кодове и рачунањем ВСПГ. Посебно, в. поклапање Ливијевог текста с [41] уз изузетно мали ВСПГ.

Поклапање античког Рима са средњовековним, које смо открили на основу малих вредности за ВСПГ, у складу је, показује се, с резултатима примене других метода. Величина померања (1053 године) појављује се при идентификовању 300. године с 753. годином п.н.е. (оснивање Рима). Важно је да та равномерна формула $X+300$ (под равномерношћу се подразумева упоређивање двају наведених периода као двају крутих штапова) доследно и у целини непротивречно спарује античке и средњовековне догађаје с померањем од 1053 године, потврђујући раније откривену необично малу вредност за ВСПГ= 6×10^{-11} за период од 1300 година.

У [13] је исказана претпоставка да су трајања владавина седморице царева Ливијевог царског Рима хроничари израчунали полазећи од компликованих кабалистичких домишљања. Ипак, метода рачунања ВСПД и примена формуле $X+300$, показали су да је слика знатно простија. Изостављајући таблице анкетних кодова, наводимо сажетак.

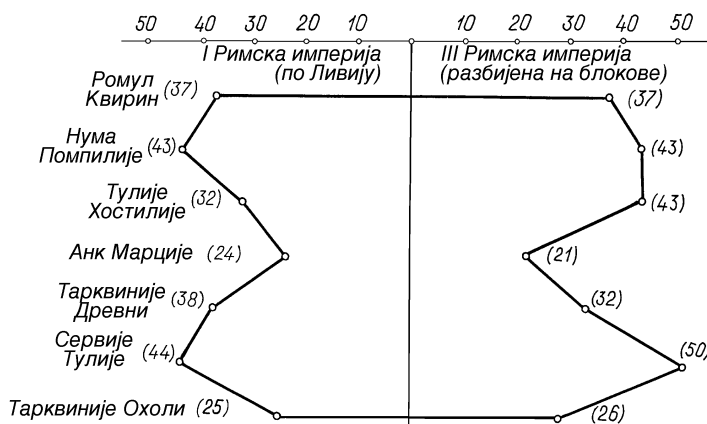
1. По формули $X+300$ Ливијев "царски Рим" (трајање 244 године [195]) поклапа се с III империјом (на Западу): 300-552. 2. Ливијевих седам царева су скупни термин за седам раздобља у историји III Империје. Свако раздобље је код Ливија представљено "биографијом" једног или двојице императора, чија дела он и описује у датом раздобљу (игноришући друге владаре или не знајући за њих, а највероватније описујући стварне владаре из времена III Империје). 3. Постоји изоморфизам анкетних кодова. Ево Ливијевих седам раздобља које открива

ВСПД. 1) Ромул Квирин: 300-337 год; основни представник Константин I Велики. 2) Нума Помпилије: 337-380 год., основни представник Василије Велики (Велики Цар). 3) Тул Гостилије: 380-423 год. (Валентинијан II + Хонорије); уместо Валентинијана II може се узети његов сувладар Теодосије I. 4) Анк Марције: 423-444 (Аеције). 5) Тарквиније Древни: 444-476 (Валентинијан III + Рецимер). 6) Сервије Тулије: 476-526 (Одоакар + Теодорих). 7) Тарквиније Охоли: 526-552 (династија Гота од Амалазунте до Теје) (сл. 28.1)

Сл. 28. 1

Упоређивање трајања с подацима код Ливија [195, књ. 1] даје: 37-37, 43-43, 32-43, 24-21, 38-32, 44-50, 25-26. Рачун даје: ВСПД = 10^4 (то је најмања могућа вредност за струју дужине 7) (сл. 28.2). Упоредимо укупно трајање Ливијевог "царског Рима" с дужином периода који смо издвојили у III Империји: 300-552 год. То износи 252

Сл. 28. 2

или 246 година, ако рачунамо од прве године владавине првог "цара императора" Константина I. Бројеви 244 (Ливије) и 252 разликују се само за 3% (у односу на 244) (в. сл. 28.1). Ливијево издвајање неких од откривених периода недвосмислено је усклађено с разбијањем III империје на интервале, ограничене великим немирима, које смо већ проучили код изоморфизма II и III Империје. Ако пак израчунамо колико година покривају владари које смо навели (у интервалу 300-

552 год.), добићемо 242 године. Ливије је пак навео 244 године. Подударност је довољно добра. Наводимо сада кратку таблицу биографског паралелизма, истичући само његове чворне тачке.

Тит Ливије (I империја)	III империја	Библија
1а. Епоха "Ромул Кви-рин"	1б. Епоха 300-337 год. Представник: Константин I: 306-337	1в. Епоха Јероваама I и Ровоама
1.1. Ромул је основао Рим [195, 11, књ. I, бр. 7]. Престоница носи име оснивача: РМ=РМЛ	Константин I оснива (пренеси) Нови Рим. Престоница носи име оснивача: Константинопољ	1.1. Јероваам I (аналог Константина I) преноси престоницу државе у град Сихем, оснивајући нову престоницу
Коментар уз 1а-1б. Средњовековне хронике такође указују на тај паралелизам, називајући храм Константина I у Риму храмом Ромуловим.		
1.2 После "раздобља Ромула" у историји царског Рима других оснивања престоница није било	1.2 После раздобља Константина I у историји III Империје (300-552) других оснивања престоница није било	1.2. После раздобља Јероваама I у историји богоборачког царства других оснивања престоница није било
1.3. Ромул влада с братом Ремом [195, књ. I, бр. 6-7]	1.3. Константин I влада с Лицинијем	1.3. Јероваам I влада с Ровоамом
1.4. Ромул убија Рема [195, књ. I, бр. 6-7, стр. 11]	1.4. Константин је поразио Лицинија код Хелеспонта и Лициније је убијен тој бици	1.4. Практично скоро све време владавине међу Јероваамом и Ровоамом водио се рат. В. горе
1.5. После убиства Рема, Ромул остаје једини владар у држави [195]	1.5. После убиства Лицинија, Константин остаје једини владар у III империји	1.5.
1.6. Без самогласника РМЛ-РМ, тј. имена обојице оснивача су слична	1.6.	1.6. Без самогласника: РВМ-РВМ, тј. имена обојице оснивача су слична
1.7. За време Ромула дешава се позната "отмица Сабињанки". То је истовремено с оснивањем Рима	1.7.	1.7. Непосредно пред почетак богоборачког царства Библија описује познату "отмицу девица силовских" (Судије, XXI, 25)
1.8. Ромул Квирин је проглашен божанством још за живота (Квирин =	1.8. Константин I је проглашен божанством још за живота (в. горе).	1.8. Јероваам I је био оснивач великог религиозног покрета (јереси

Божанствени) [195, књ. I, бр. 16]

1.9. На крају живота Ромул Квиријин је био узнесен на небо, међу богове. "Сви поздрављају Ромула као бога, божјег сина (! - А.Ф.), цара и родоначелника града Рима; у молитвама га моле за благослов..." [195, стр. 27, књ. I, бр. 16]. То је очигледно христјанизовано (јеванђеоско чак) становиште

1.10. Неко време после узнесења, Ромул се, "потпуно неочекивано сипавши с неба..." [195, књ. I, бр. 26], појавио пред једним Римљанином (Прокулијем Јулијем)

1.11. "Ромул повратник" подучава своје ученике, после чега се коначно подиже у небо" [195, 27, књ. I, бр. 16]

Коментар. Као што се види, Ливије је на крај Ромулове "биографије" сместио фактички хришћанске (јеванђеоске) легенде како о Исусу, тако и о Константину. Сада ћемо упоредити легенде о "отмици Сабинанки" (по Ливију) и о "отмици силомских девица" (по Библији)

1.7a (1) Догађај се дешава у тек основаном граду Риму, за време Ромула, тј. у моменту формирања I империје (Ливијевиг царског Рима)

Хришћанска црква га је уврстила у свеце. За време Константина се појавило аријанство (аналог јереси Јероваомове, в. горе)

1.9. При крају Константиновог живота (умро 337. год.) родио се Василије Велики (333. год.); легенде о њему су практично идентичне легендама о Исусу-Аси. Зато је део тих јеванђеоских легенди могао устати у крај животописа Константина I

1.10. У легендама о Исусу наглашава се његов повратак на земљу (после стубовања): "После тога (узнесења на небо - А.Ф.) опет се јавио Исус ученицима својим..." (Јован, XXI, 1)

1.11. "Исус повратник" (у јеванђеоској варијанти) подучава своје ученике, после чега се коначно узноси: "И када их је благосиљао, одступио је од њих и узнео се на небо" (Лука, XXIV, 51)

1.7b (1) Догађај се дешава непосредно пре формирања богоборачког царства: "У оно вријеме не бијаше цара у Израилу" (Судије, XXI, 25S)

Јероваомове). Та "јерес" игра значајну улогу у целокупној историји богобораца

1.9. "Двојни рачун" богоборачког и богославског тока дозвољава да се установи да "цар Аса" (аналог Василија Великог - Исуса) почиње да "влада" две године пре краја владавине Јероваома I, тј. крајем његовог живота (аналог Ромула и Константина). В. таблицу "двојног књиговодства" у Библији (и сл. 20.1)

1.10. В. Нови завет о Исусу. О цару Аси таквих података нема (в. књ. о царевима)

1.11. В. централни стубац (Нови завет)

1.7a (2) У Риму је било мало жена, што је представљало претњу продужењу рода [195, 15-16, т. I]

1.7a (3) Ромул је упутио посланике у суседна племена с молбом да им дају своје жене [195, књ. I]

1.7a (4) Ромулови (римски) посланици нису дочекани добродошлицом у суседним племенима [195, књ. I], која су одбила да дају жене.

1.7a (5) Тада су у Риму организоване светковине на које су позвани житељи околних насеља са женама. "И дошао је цео народ сабињски са женама и децом" [195, т. I, стр. 16, књ. I, бр. 9]

1.7a (6) У жеку празновања Римљани се бацају на туђе жене и отимају их. Тако је обезбеђено продужење рода и тако је почела историја Римљана у њиховом новом Граду

1.7a (7) По Ливију, "отмица Сабињанки" се десила у Италији [195, књ. I]. Штавише, по Ливију Рим су основали потомци Тројанаца, што су се првобитно искрцали на Сицилију, после бекства из Троје, коју су разрушили Грци. Зато су оснивачи Рима "синови Сицилије", пореклом с ње [195, стр. 3-4, књ. I, бр. 1]. Геланик и Дамаст су тврдили да су Рим основали Одисеј и Енеја [164, стр. 23]

1.7б (2) Све жене "племена Венијаминовог" изгинуле су у рату, што је угрозило и сам опстанак племена (Судије, XXI, 16-25)

1.7б (3) Све "старјешине од збора" су се скупиле да би одлучиле шта да се ради у вези "жена за синове Венијаминове". Венијаминови су тражили жене од других "племена Израилља" (Судије, XXI)

1.7б (4) "Па рекоше старјешине од збора... ми им не можемо дати жена између кћери својих; јер су се заклели синови Израилјеви рекавши: да је проклет ко да жену синовима Венијаминовијем" (Судије, XXI, 16-25)

1.7б (5) "Потом рекоше: ево, годишњи је празник Господњи у Силому... И заповиједише синовима Венијаминовијем... идите, и засједите по виноградима... кад изиду кћери Силомске да играју... отмите сваки себи жену између кћери Силомских..." (Судије, XXI, 19-21)

1.7б (6) "Синови Венијаминови учинише тако, и доведоше жене према броју свом између играчица које отеше, и отишавши вратише се на нашљедство своје, и сазидаше опет градове и населише се у њима" (Судије, XXI, 23)

1.7б (7) Отмичари жена су "синови Венијаминови". У [10, део 2] су, као претпоставка, изједначени народи Библије с народима Европе и Средоземља. Та локализација се разликује од традиционалне и заснована је на другим варијантама читања безгласнихS библијских термина. При томе се "синови Венијаминови" изједначавају са житељима Сицилије, што можда отмицу девица силомских

сметшта у Италију.

1.7а (8) Присуство термина "Сабињани" у тој староримској легенди. Могуће је да су та два термина слична (в. десно)

1.7б (8) Присуство термина "синови Бенијаминови" (Венијаминови) у библијској легенди. Б и В се често асимилирају

I Империја
(царски Рим)

III Империја

Библија

2а. Раздобље "Нума Помпилије". Могуће је да се у имену "Помпилије" садржи име "Јулијан" - "Елије". Можда је овде реч о "Великом Јулијану"

2б. Раздобље 337-380 год. Основни представник је Василије Велики (333-378). С њим је император Јулијан (361-363). Међу "биографијама" Јулијана и Василија има извесног паралелизма

2в. Богославски цар Аса (Исус) је аналог Василија Великог. В. поклапање богославског царства са струјом из III Римске империје (Исток)

2.1. Ливије описује Нуму као праведног и побожног владара; осим тога, "Нума је... нај-искуснији у црквеним и грађанским законима" [195, 30-31, књ. I, бр. 18]

2.1. Василије Велики је једна од најзначајнијих фигура хришћанске цркве (Велики Цар), оснивач савременог богослужења (литургија Василија Великог), аналог Исусов

2.1. Цар Аса је оснивач новог религијског култа, аутор важних религијских реформи. В. поклапање богославског тока с III империјом и с империјом из X-XIII в.

2.2. Нума је дошао на престо непосредном интервенцијом бога Јупитера [195, књ. I, бр. 18]

2.2. Исуса (аналога Василија Великог из III Империје) је на земљу послао Бог-Отац "да би служио"

2.2. В. јеванђеља и легенде о Исусу - сину Бога-Оца

2.3. Ливије описује Нумине државне подухвате. Занимљиво је да су сви они религијског карактера

2.3. Легенде о Василију Великом основну пажњу посвећују његовој религијској делатности и њеној улози у историји III Империје

2.3. Легенде о Исусу имају изразито религиозни карактер, у складу с јеванђељима. Такав је и карактер легенди о Григорију VII (као о папи)

2.4. Нума је извео велику реформу календара: поделио је годину на 12 месеци и уметнуо прелазне месеце, да би календар ускладио с климатским променама и соларном годином [195, књ. I, бр. 19]. То веома личи на

2.4. Сматра се да је јулијански календар увео Јулије Цезар. Али због паралелизма између II и III империје, то се дешава и за време Констанција I Хлора, тј. око 305-306 год. Тај догађај је близак периоду 333-378 год. - "вла-

јулијански календар с његовим системом преступних година. "Он је установио и дане службене и неслужбене" [195, књ. I, бр. 19]. Могуће је да је реч о увођењу недеља (ускршњих данаS)

2.5. "Нумином смрћу настао је интеррегнум" [195, 36, књ. I]

Коментар уз 2.2а. Чудно је да Ливије не каже ништа о Нуминој смрти. Можда је разлог то што је он детаље ("узношење на небо" итд.) већ раније ставио на крај Ромулове владавине.

3а. Раздобље "Тул Гостилије" (по Ливију)

3.1. На почетку своје владавине Тул Гостилије је неколико пута ратовао против "Албанаца" [195, 37, књ. I, бр. 23]. "Албанци" су први великим снагама напали римске територије. Тул је с војском кренуо у "албанску област", почевши први велики рат против "нечастивих" [195, књ. I, бр. 23]

3.2. "Албанци" се уједињују под вођством диктатора Метија Фуфетија [195, 37, књ. I, бр. 23]

3.3. "Албанци" убрзо закључују мировни уговор с Тулом [195, 40, књ. I, бр. 24-25]

3.4. "Албанци" ипак ускоро нарушавају мировни уговор. Почињу још један рат против Рима, у коме су побеђени [195, 50, књ. I, бр. 29-30]

3.5. На крају "Тула" (тј. за време Хонорија при паралелизму, тј. 395-423 год.) "на албанској гори је падала ка-

давину" Василија Великог. В. такође делимично поклапање Јулијана Цезара (361-363) и Јулија Цезара. Прави оригинал свих тих догађаја су вероватно догађаји из X в. (в. даље)

2.5. Смрћу Василија Великог (378.) настао је интеррегнум - немири 378. год. В. горе.

3б. Раздобље 380-423 год. Валентинијан II (378-392) или Теодосије I (379-395) и Хонорије (395-423)

3.1. Двојник Теодосија I у II империји је Домицијан. На почетку своје владавине Теодосије-Домицијан (то се дешава за време Валентинијана II) почиње свој први велики рат против "Албанаца". "Римске провинције Балканског полуострва биле су угрожене" [150, стр. 314]. Устали су Дачани - Албанци (за време Теодосија I, Готи су Албанци)

3.2. "Албанци" (Дачани - Готи) се уједињују под вођством Децебела. Овде, вероватно, "декебел" (децебел) долази од "даки белло", тј. "дака-рат"

3.3. Албанци (Дачани-Готи) закључују мировни уговор с Теодосијем-Домицијаном (за време Валентинијана II) [150, стр. 444]

3.4. "Албанци" (Дачани - Готи) после кратког времена нарушавају мировни уговор и (за време Хонорија) почињу још један рат против Рима: овога пута с Балкана долази знаменити Аларих

3.5. За време Хонорија (395-423) (на основу паралелизма II и III империје) у интервалу 409-420 год. а најверо-

мена киша... Послати су људи да виде то чудо... заиста је често с неба падало камење... чули су страшан глас што је одјекивао из шумице на врху планине, који је Албанцима наредио да изврше обреде... Под утиском тог чуда и Римљани су приредили деветодневно... приношење жртава..." Према традиционалној историји, Албанска гора се налази у Италији. По свој прилици, Ливије је овде описао ерупцију вулкана у Италији.

4а. Раздобље "Анк Марције" (Анк Марције)

4.1. После Тула на престо је дошао Анк Марције [195]

4.2. Ипак, убрзо се у Риму "појављује" Лукумон, који је потом узео име Л. Тарквиније Древни и почео да добија велики утицај у Риму [195, књ. I, бр. 34, стр. 58-59]

4.3. Л. Тарквиније Древни је затим постао цар Рима, потиснувши Анка Марција и сменивши га на трону [195, књ. I]

4.4. Пар: Анк Марције - Римљанин и Л. Тарквиније Древни - досељеник, "варварин" дошао у Рим из друге земље, издалека [195, књ. I, бр. 34]

Коментар. На овом месту паралелизма, "Римљанин" и "варварин" су очигледно заменили места

4.5. Уз Тарквинија Древног је и његова жена Танаквил "аристократског порекла" [195, стр. 59, књ. I, бр. 34] која је имала велики утицај на Тарквинија

4.6. Танаквил је настојала да приграби власт, подстичући на то Тарквинија

ватније 412. год. десила се снажна ерупција Везува, недалеко од кога се налази Рим. Та ерупција се датира у 79. год. Она је уништила Помпеју. Одбројавајући 79 година од 333. год. (тј. од рођења Василија Великог - Исуса), добијамо баш 412. годину - на крају епохе "Тула" (по Ливију, в. лево). Приметимо да је ерупција 412. године дупликат касније ерупције. Највероватније је да је оригинал свих тих ерупција била позната ерупција из 1138-1139 год. Померање износи 1053 године.

4а. Раздобље 423-444 год. Аеције (уп. с Анком Марцијем лево)

4.1. Од 423. год. фактички владар на западу III империје постао је Аеције (до 444. год.)

4.2. Ипак власт почиње постепено да прелази у руке младог Валентинијана III, који је био под Аецијевим старатељством [142], [137]

4.3. Валентинијан је затим постао император у Риму (добивши у руке фактичку власт) потиснувши Аеција и сменивши га на престолу

4.4. Пар: Аеције - "варварин пореклом" [137, стр. 33,40], дошао у Рим из друге земље и Валентинијан III - Римљанин

4.5. Уз Валентинијана је и његова мајка Плацидија, која је била под Аецијевим утицајем [137], [142]. Она је званична Валентинијанова старатељка

4.6. Хронике описују Плацидију као "сплеткашицу" [137]. Убрзо Вален-

Древног: "Његов понос је распаљивала његова жена Танаквил... не дозвољавајући да положај њеног мужа буде нижи од положаја њеног рода" [195, стр. 59, књ. I, бр. 34]

4.7. "Познанство с царем он (Тарквиније Древни - А.Ф.) је брзо претворио у најближе пријатељство... равноправно је учествовао у општим и посебним, цивилним и војним саветовањима..." [195, стр. 60, књ. I, бр. 34]

4.8. "Одан у свему, био је (Тарквиније Древни - А.Ф.) чак одређен за старатеља царске деце " [195, стр. 60, књ. I, бр. 34]

Коментар. Овде су "старатељ" и "штићеник" заменили места

4.9. Сама чињеница постојања старатељства је јединствена у царском Риму. Ниједан други цар царског Рима није имао такво обележје

4.10. Анк Марције је владао 24 године [195]. То се прекрасно слаже с библијским подацима о његовом аналогу

Коментар. Као што се види, Ливије је боље упознат с древном библијском верзијом историје III римске империје, него с њеном савременијом, нарочито световном, варијантом. То следи из ГХК (в. сл. 17.1), из које се види да Библија и Ливије почињу своје приповедање практично истовремено (зона 1 за Библију и зона 4 за Ливија на сл. 17.1)

4.11. "Кући и у рату под руководством искусног учитеља, самога цара Анка, он (Тарквиније Древни - А.Ф.) је изучио римске законе... надметао се са свима... чак и са самим царем (! - А.Ф.) " [195, стр. 61, књ. I, бр. 35]

4.12. Тарквиније Древни, коначно, преузима власт. Он иступа пред Рим-

тинијан (вероватно не без њене помоћи) почиње да потискује Аеција. Плацидија је мати императорова и зато, наравно, "племићког рода" (в. лево)

4.7. Природно је што су Валентинијан и Аеције првобитно били у "блиским односима", јер је Аеције старатељ младог императора

4.8. Аеције је старатељ Валентинијана, сина Плацидијиног. "До тог тренутка, кад је Валентинијан III напунио 27 година (444. год.), нико није оспоравао Аецијева права да руководи државом" [137, стр. 35]

4.9. Чињеница постојања старатељства је јединствена у III империји. Ниједан други император III империје није тако карактерисан, тј, током дугог времена је уз мајку старатељку S

4.10. Аеције је владао 21 годину (в. горе). Уосталом, Библија о периоду 423-444 год. говори као о "интеррегнуму" и даје му 24 године (!)

4.11. Валентинијан III наставља да потискује Аеција [137], још увек формално остајући под његовим старањем-руковођењем. Са сазревањем Валентинијана III утицај Аеција опада

4.12. Валентинијан на крају добија власт у руке. Године 444. Аеције

љане и тражи (?) да га изабере за цара (уместо Анка?). Народ се "изјаснио да му се да царска власт. Тог човека је... и на трону гонило исто честољубље као и док је настојао да се домогне царства " [195, стр. 61, књ. I, бр. 35]

4.13. Ливије ништа не говори о томе у каквим околностима је Анк Марције изгубио царску власт. Тарквиније Древни ју је добио мирним путем на основу "сагласности народа"

4.14. Ливије ништа не каже о крају Анка Марција

коначно губи свој утицај после низа пораза које је претрпео у ратовима, а Валентинијан III се ослобађа од оптерећујућег старатељства [137]. То се дешава још за живота Аецијевог.

4.13. Валентинијан је добио потпуну власт "мирним путем": никакав нагли преокрет није се десио 444. год. - године пада Аецијевог утицаја

4.14. Валентинијан III, узевши власт, убрзо у Равени својеручно убија Аеција [164]

Коментар. Догађаје епоха "Ромул" и "Тул" Ливије смешта у Италију (покрај италијанског Рима). С друге стране, неке друге хронике, које описују III империју (на пример Библија), смештају те исте догађаје на Исток, у рејон Новог Рима. Могуће је да је то бркање траг прелокализација и предатирања, која су резултирала приписивањем неких италијанских догађаја Истоку или обрнуто

5а. Раздобље "Тарквиније Древни"

5.1. Тарквиније Древни води један, али изузетно тежак рат против "Сабињана", који се одвијао с променљивим успехом и завршио се мировним уговором [195, књ. I]

5.2. Крај раздобља "Тарквиније Древни" веома је буран с политичке тачке гледишта: бесомучна борба за власт [195, стр. 67-68, књ. I, бр. 40]. Тарквинија Древног су убили завереници [195, стр. 67-68, књ. I, бр. 40]

5б. Раздобље 444-476 Валентинијан III (444-455) и Рецимер (456-472)

5.1. Валентинијан III води један, али тежак рат против познатог цара Атиле, који се одвијао с променљивим успехом и завршио се мировним уговором. Рим је Атили платио данак (Атила - Тул ?)

5.2. Крај раздобља 444-476 год. пада у време Рецимера (456-472). То је један од највећих немира у III империји: борба за власт, на трону низ штићеника-императора које доводи и уклања Рецимер, анархија. После Рецимерове смрти, у

5в. Библијско раздобље: Менајим + Факија + Фекај. Овде је Фекај = Рецимер

5.1. Менајим (аналог Валентинијана III) води један, али тежак рат против "цара Фуле" (Тул, в. горе), који је завршен откупом, што је Менајим морао да плати откупљујући се од "цара Тула"

5.2. Крај раздобља 444-476 пада у време Фекаја (аналога Рецимеровог). "Побуни се Осија...на Фекаја... и уби га и погуби га..." (2 Цареви, XV, 30)

периоду 472-475 год.
империју потреса гра-
ђански рат

6а. Раздобље "Сервије Тулије"	6б. Раздобље 476-526 год. Одоакар (476-493) + Теодорих (493 или 497-526)
6.1. Име: Сервије; слично имену Север (в. десно)	6.1. Аналог Одоакара у III империји је Септимије Север. В. горе
6.2. Ливије га је описао као веома разборитог, умног и чврстог политичара [195]. Сувладар Сервија-Септимија Севера је император Гета (209-212). Име "Гета" је слично имену "Гот", тј. ГТ без самогласника	6.2. Оба императора, и Одоакар и Теодорих, познати су у историји III империје као разборити политичари (за разлику од императора из претходног периода анархије). Теодорих је Гот - ГТ (без самогласника)
7а. Раздобље "Тарквиније Охоли"	7б. Раздобље 526-552 год. Династија Гота

Паралелизам који смо открили међу тим двама раздобљима (7а и 7б) толико је изразит и важан за анализу глобалне хронологије Рима и Грчке, да ћемо му посветити посебан одељак. А за сада одговоримо на питање: колики проценат Ливијевог текста описује догађаје који су паралелни догађајима из III империје? Другим речима, колико се Ливијевих информација налази изван тих изоморфизама, чији је скелет представљен раније? У терминима анкетних кодова то питање се формулише овако: колики је обим дела АК-34? При томе је важно то што се Ливијев текст састоји од посебних прича-новела посвећених неким појединачним епизодама. Изложивши их једном, Ливије им се практично више никада не враће. Зато је лако оценити величину $X=A/B$, где је А обим (нпр. у страницама) оних прича које су изоморфне догађајима у III империји, а Б је обим целог тог дела Ливијеве "Историје" који се упоређује с догађајима у III империји. Одговор је следећи: $X=67\%$. То значи да је 67% Ливијевог текста, који описује царски Рим, изоморфно делу историје III империје. Могуће је да и нисмо окрили све паралеле. Осим тога, није искључено да преосталих 33% текста описује догађаје којих нема у другим средњовековним хроникама (које чине основу наших савремених схватања о III империји).

29. Тарквинијски и готски рат

Дејство важне хронолошке формуле $T=X+300$, коју смо описали раније на интервалу 300-500 год, успешно се продужава даље и у VI в. Подсетимо се да је та формула еквивалентна померању хронологије за отприлике 1053 године. На сл. 29.1 приказана је груба схема новог паралелизма (у VI в.) кога ћемо сада изложити.

стављамо $T=X+300$

2а. Догађаји после смрти Сервија Тулија. Долазак на власт Тарквинија. Тулија (и Лукреција)

2.1. После смрти Сервија Тулија власт долази у руке његове кћери Тулије и њеног "мужа" Тарквинија Охолог [195, стр. 80-81, књ. I]

2.2. Око Тулије се формира велика група "Тарквинија" (Тарквиније Охоли, један од њих, је главни Тарквиније) [195]

2.3. Име Тулија је врло слично имену Јулија (в. десно)

2.4. Период активности Тарквинија (од смрти Сервија Тулија до пада Тарквинија Охолог) траје 25 година [195]

2.5. Тарквиније Древни (вероватно предак Тарквинија Охолог) је у царском Риму такође придошлица, туђинац. В. горе и [195]

2.6. "Тарквиније" је вероватно варијанта од Терра Аљуилониус, тј. "северна земља" [120, стр. 88]

Коментар уз 2.6а. У речнику [120] израз "Тарквиније" није преведен (?). Превод који ми предлажемо показује да су "Тарквинији", вероватно људи из северне земље, могли да буду асоцирани с Готима. Последњи цар Рима (по Ливију), Тарквиније Охоли, можда је скупни израз за готску династију (526-552)

2.7. Тарквинији (без самогласника ТРКВН) ће убрзо бити прогнани из Рима (в. даље). Постоји блиско име Торљуатус, "торкват" (ТРКВТ) "овенчан бојним одличјем" [120]. Пре Тарквинија владао је Сервије. Дакле: (1) Сервије (Север), (2) ТРКВН

2.7.(1) Клану "Тарквинијаца" одговара

у трајању царског Рима и III империје

2б. Догађаји после Теодорихове смрти. Долазак на власт Гота "Амала". Амалазунта (и Матасунта)

2.1. После Теодорихове смрти власт прелази у руке његове кћери Амалазунте и династије Гота "Амала" (аналога клана Тарквинијевих) [121]

2.2. Око Амалазунте се формира велика група "Гота", која јој је пружала подршку [121]. То је затворен клан, као и Тарквинији

2.3. Име: Јулија. У паралелизму II и III империје Амалазунта се поклапа с Јулијом Месом. В. горе

2.4. Период активности Гота (од Теодорихове смрти до њиховог пораза 552. год.) траје 26 година. Бројеви 25 и 26 су врло блиски.

2.5. Готи су у III империју дошли као туђинци, варвари. Они су страном тело у Италији (бар према Прокопијевом опису [121])

2.6. Готи су дошли са севера (у односу на Италију), из "северне земље"

2.7. Теодориховој смрти претходило је прогањање (в. прогон лево) Боетија и Симаха. У Боетијевом имену је израз Торљуатус Северус (породична имена). Дакле, у Теодорихово време (и после њега) у VI в. забележена су породична имена: (1) Север (2) ТРКВТ (ТРКВН?) [137, стр. 45-46]

2.7.(1) У Готском рату у VI в.

израз ТРКВН (без самогласника).
Израз ТРКВН сличан је изразу ТРНК
(в. десно). У Библији се тај израз
појављује у облику "фараон" - ТРН

учествовању Франци, као савезници Гота.
Узимајући у обзир честу асимилацију
Ф - Т, добијамо да су Франци (ТРНК),
врло слични са ТРКВН

Коментар. Дакле, и у Тарквинијском и у Готском рату забележен је један исти
важан израз, који је означавао клан противника Рима: ТРКВН - ТРНК. Убудуће
ће се понекад "Франци" изједначавати са ПРС ("Персијанци", итд.). При томе
треба имати на уму да је: "француска" - ТРНК; "парис" - "париз"; "француска" -
"франци"

2.8. Тулија предаје власт "Тарквинију"
[195]

2.8. Амалазунта (Јулија Меса) предаје
власт свом сину Амалариху (Готу)

2.9. Ова владавина је још увек "царска".
Тарквиније је последњи цар. Истина,
убрзо ће бити прогнан [195]

2.9. Ова владавина је још увек
"царска": Константинопољ је признао
Амалазунту (и Амалариха) као
законите цареve [41, т. I]. Уосталом,
Готи ће убрзо бити прогнани из Ита-
лије (као и Тарквинији)

2.10. Уз Тулију је и Лукреција. Обе су
"жене" Тарквинија: Тулија - Тарквинија
Охолог, а Лукреција - Тарквинија Кола-
тина. Обе су царског рода

2.10. Уз Амалазунту је и њена сестра
Матасунта (а уз Јулију Месу њена кћи
Мамеја; в. паралелизам II и III импе-
рије). Обе су царског рода

2.11. Обе жене активно учествују у
догађајима око престола. О другим
женама (из тог времена) Ливије не
говори ништа [195]

2.11. Обе жене активно учествују у
управљању империјом. О другим
женама (које би имале било какву
важнију улогу у Италији) у том раз-
добљу нема података

2.12. Лукреција се убила. Тулија је
прогнана (њена даља судбина је
непозната) [195, стр. 93-94, књ. I, бр. 58]

2.12. Амалазунта је убијена 535. год.
(Убијена је и Мамеја, Јулија Меса у II
империји). Наводно је убијена и
Матасунта (?) [41], [121]

Коментар. Овде су Лукреција и Тулија промениле места у односу на своје
дупликате, Амалазунту (Јулију Месу) и Матасунту (Мамеју). Ипак се чињеница
убиства налази код оба пара аналога

2.13. Лукрецију је пред смрт
"обешчистио" Секст Тарквиније (из
клана Тарквинијевих, ТРКВН). Она је
наводно силована [195, књ. I, бр. 58-59].
Лукреција се убија, не желећи да носи
срамоту [195]. Тај мотив "срамоћења
жене" често ће се понављати у другим

2.13. Амалазунта је 534. год. титулу
краља препустила Теодату (Готу),
"али је власт задржала... Теодат је био
Амалазунтин непомирљиви не-
пријатељ... Чим ју је добио (крону -
А.Ф.), он се осветио принцези
(Амалазунти - А.Ф.)..." [41, т. I, стр.
318]. Теодат прогони Амалазунту на

дупликатима тог рата

2.14. Баш је Лукрецијина смрт (као повод) изазвала познати Тарквинијски рат, током кога су Тарквинији прогнани из Рима [195]

3а. Почетак рата. Прогон Тарквинија из Рима. VI в. п.н.е.

3.1. Док је вест о Лукрецијиној смрти обилазила Рим, у граду су избили немири против Тарквинија (против целог клана!). Јуније Брут скупља масу на Форуму. "Брут је узбуђену гомилу натерао да цара (Тарквинија Охолог - А.Ф.) лиши власти и да га прогна, заједно са женом и децом" [195, стр. 96, књ. I, бр. 59]. Почиње рат

3.2. После неког времена С. Тарквиније (насилник над Лукрецијом и виновник рата) био је убијен [195, стр. 97, књ. I, бр. 60]. Детаље в. даље

3.3. После прогона С. Тарквиније се спасава бекством у току кога га је убио неки његов лични непријатељ "осветивши му се за раније непријатељство" [195, књ. I]

3.4. Велику улогу у "прогону царева" Тарквинија из Рима одиграо је познати Луције Јуније Марков (син) Брут [195, стр. 97, књ. I, бр. 60], [36, стр. 206]. Управљао је превратом у Риму, "задобио је... славу прогоном цара Тарквинија Охолог..." [195, стр. 98, књ. I]

3.5. Име (без самогласника): Н, МРК, БРТ, ЛЦ (Јуније, Марк, Брут, Луције). Узели смо све "цигле" од којих је

острво, где је наводно по његовој заповести и убијена

2.14. Баш је Амалазунтина смрт изазвала познати Готски рат, који је довео до прогона Гота из Рима и Италије [41], [121]

3б. Почетак рата. Прогон Гота из Рима. VI в.

3.1. Добивши вест о Амалазунтином убиству, император Јустинијан (на Истоку III империје) наређује улазак римско-византијских јединица у Италију с намером да прогна Готе [41, т. I, стр. 319]. Војска Манда (Мунда) напада Готе на копну, а Велизар с флотом креће на Сицилију [41, т. I, стр. 319]. Почиње рат

3.2. Годину дана после Амалазунтине смрти, Теодат ("насилник" над Амалазунтом и виновник рата) био је убијен [41, т. I, стр. 327]. В. даље

3.3. После прогона Гота "Теодат... тржећи спас у бекству, упутио се у Равену. Један Гот... лични Теодорихов непријатељ, сустигао га је у бекству и задавио" [41, т. I, стр. 327]

3.4. У време прогона Гота из Рима (тј. 533-538 год.) у њему је деловао познати Римљанин, који је имао највишу религијску дужност папе (понтифекса), Јован II Меркурије, Проектов (син), с брега (?) Целија [41, т. I, стр. 315,325,335]. Тај папа је владао 532-535 год. и, будући глава цркве, мора да је имао важну улогу (иако нисмо успели да пронађемо детаље његове "биографије") у догађајима тог бурног раздобља.

3.5. Име (без самогласника): Н, МРКР, ПРКТ, ЦЛ (Јован, Меркурије, Проект, Целије). Обе варијанте (лево

састављено то дугачко пуно име

и десно) су сличне

Коментар. Могуће је да су то варијанте једног истог имена. Наиме: Јуније - Јован, Марко - Меркурије, Брут - Проект, Луције - Целије

3.6. Луције Јуније Марков Брут је један од најпознатијих Римљана у историји античког Рима. Римска литература је пуна сећања на њега, све до почетка II империје (в. например Плутарха [23])

3.6. Један од најпознатијих папа. До нашег времена су остали очувани њему посвећени споменици у Риму. Не могу се све папе "похвалити" тиме да су очувани њихови споменици с именима (у натписима). Натписи пак, посвећени Јовану II (532-535) очувани су током многих столећа [41, т. I, стр. 335]

3.7. Луцију (чија је смрт изазвала рат) Ливије зове "Римљанком" [195]. Посебно се наглашава њен "римски карактер"; пред смрт се она присутним обраћа патриотским говором [195, књ. I]. Ливије је насликао лик "праве Римљанке"

3.7. Амалазунта припада династији Гота, "Амала". Амали су се дивили римској култури (за разлику од готских краљева после Амалазунте), били су тесно повезани с њом [41, т. I, стр. 327]. После Амалазунтине смрти, Витигес је постао краљ Гота. "Он је уништио наследна права Амала" [41, т. I, стр. 327]

3.8. Ј. Брут и П. Валерије дижу устанак у Риму. Цар Тарквиније је збачен [195]

3.8. Војска Византије (Ромеје) улази у Италију. Папа у Риму је Јован II (Брутов аналог), а на челу војске је Велизар (Валеријев аналог)

3.9. "Ослободилац Града" (Брут - А.Ф.) с радошћу је прихваћен у логору, а царска деца су одатле протерана" [195, стр. 97, књ. I, бр. 60]

3.9. Велизарова војска улази у Рим одмах пошто је из њега побегао Витигес, готски краљ. "Римљани су Грке дочекали ликованем, као ослободиоце... Велизар је ушао у Рим 9. децембра 536. год." [41, т. I, стр. 329]

3.10. "Кад је вест (о прогону - А.Ф.) дошла до логора (цара Тарквинија - А.Ф.), цар је, сметен неочекиваним догађајем, кренуо у Рим да би угушио покрет..." [195, стр. 96-97, књ. I, бр. 60]

3.10. Сазнавши за Велизаров улазак у Рим, Витигес је кренуо на престоницу. "Почетком марта 537. год. Витигес је дошао до Рима с толиким гомилама Гота, да их је тешко било обухватити погледом..." [41, т. I, стр. 339]

3.11. "Тарквиније је наишао на затворена градска врата и осуђен је на прогон..." [195, стр. 97, књ. I, бр. 60]. Вероватно је после тога морало доћи до

3.11. Пред Витигесом су била затворена врата Рима. Готи почињу напад на град. Нису успели, и почињу опсаду [41, т. I, стр. 348-363]. Та битка

битке под зидинама Рима; тешко да би се Тарквиније, чувши за збацивање (и дошавши с намером "да угуши покрет", в. горе) збуњено удаљио од римских зидина без борбе. Истина, Ливије ништа не каже о Тарквинијевој реакцији на збацивање (?) [195]. Каже да Тарквиније напушта Рим. То је такозвани "прогон царева", крај власти Тарквинија у Риму (и крај царске власти уопште)

3.12. У "прогону царева" из Рима најактивније је учествовао Римљанин П. Валерије, једна од најпознатијих личности тог периода [195, стр. 101, књ. II, бр. 1]

3.13. Валерије, познати римски восковођа, на челу је римске војске у биткама против Тарквинија; његов живот је обавијен легендама, он постаје национални херој. После Брутове смрти он постаје "личност број 1" у време Тарквинијског рата [195]

3.14. Име: П. Валерије, Волусијев (Волузијев) син [195, стр. 206]. Без самогласника: ВЛР, ВЛЗ (Валерије, Волузије), тј. пуно име је састављено од сугласника ВЛЗР. Израз "син" могао се појавити касније, упоређивањем имена Валерија и Волузија, приписаних једном човеку

4а. Рат Тарквинија против Рима. Тарквинијски рат

4.1. Јуније Брут је један од основних хероја "прогона царева" из Рима. Раније се поклопио с "папом Јованом II" (из VI в.). Пар Валерије - Брут је на челу римске војске у рату против Тарквинија. Име: Јуније (Јован?). Јуније

и опсада Рима сматрају се за један од преломних тренутака у историји Италије. Опсада је завршена без успеха, и 538. год. Витигес одлази од Рима. "Целих годину и девет дана трајала је та страшна, бесмртна опсада Рима, за време које су Готи имали 59 битака. Готи су напустили Рим..." [41, т. I, стр. 363]. У традиционалној хронологији се управо тај догађај сматра за моменат пада власти Гота у Риму [41]

3.12. У прогону Гота из Рима (а затим и из Италије) најактивније је учествовао Римљанин (Ромејац) Велизар, познати римски војсковођа [41, т. I]

3.13. Године 535. "Велизар је већ оборио трон Вандала у Африци и... био је слободан за... освајање Италије... Јустинијан је одлучио да поново уједини источне и западне крајеве империје... За остварење тог плана судбина му је поклонила једног од највећих војсковођа..." [41, т. I, стр. 319]

3.14. Име: Велизар, без самогласника ВЛЗР. Врло слично ВЛР, ВЛЗ, и подударе са с ВЛЗР (види лево). Напоменимо да су те звуковне аналогије од малог значаја, али се оне појављују при узастопном поклапању хронологија античког и средњовековног Рима по универзалној формули $T=X+300$. Дакле, $ВЛЗР=ВЛЗР$

4б. Рат Гота против Рима. Готски рат (в. сл 29.1)

4.1. Код Велизара (заповедника римске војске) је познати генерал Јован ("сурови генерал") [41, т. I, стр. 358], заповедник римске коњице. Прославио се заробљавањем готског краља Витигеса [41, т. I, стр. 372]. У то

Брут је био на челу римске коњице (!)
[195]

4.2. Брут је убијен у бици против
Тарквинија [195]. Могуће је да се
неколико Јована (в. десно) код Ливија
слило у један збирни лик "Јунија"

4.3. У Тарквинијском рату Тарквинији
иступају као јединствен, тесно збијен
клан, образујући једну династију (Л.
Тарквиније Охоли, С. Тарквиније, Л.
Тарквиније Колатин, син Л. Тарквинија
Охолог)

4.4. После "прогона царева" у Риму се
(по Ливију) појављује институција
конзулата: почиње бирање конзула (на
годину дана). То је познати конзулат
који је у Риму функционисао наводно
столетима све до средине VI в. када је
окончан [36], [195, стр. 98-99, књ. II, бр.
1]

Коментар уз 4.4. "Последњи конзул Рима 534. год. био је Деције Теодор Павлин... који је познат само по томе што се њиме завршава дуги низ римских конзула" [414, т. I, стр. 319-320]. Дакле, при померању за $T=X+300$ Ливијев конзулат почиње баш тамо где се "завршава" конзулат III римске империје (на Западу), у складу с традиционалном хронологијом. С друге стране, у традиционалној историји средњовековног Рима (почевши баш од VI в.) наилази се на "трагове конзулата" [41]. Без обзира на настојања неких специјалиста [41, т. I] да "сахране конзулат" у средњовековном Риму после VI в. они сами су принуђени да примете да се још увек "наилази" на понеке конзуле, иако спискови због нечега "нису сачувани". Али зато постоје спискови конзула императорског и републиканског старог Рима, који се поклапају са Средњим веком по формули $T=X+300$.

4.5. По Ливију, 245. год. од оснивања
Града (тј. 545. год. при померању за
 $X+300$) П. Валерије (Велизаров аналог)
постаје конзул. Валерије и Брут су први
конзули републике после "прогона
царева". Валерије и Брут започињу
дуги списак "античких конзула"
(спискови којих су у великој мери

време је његов "претходник" папа
Јован већ збачен, и зато "генерал Јо-
ван" хронолошки наставља "папу
Јована", замењујући га у историји
Готског рата

4.2. Генерал Јован је убијен у бици
против Гота [121, стр. 273]. Истина,
Прокопије описује неколико Јована,
мешајући их у описима [121]

4.3. У Готском рату Готи иступају као
јединствен, тесно збијен савез,
образујући једну династију, из које су
током тог кратког и бурног периода
бирани њихови краљеви (Витигес,
Ураја, Илдибалд, Готила, Теја) [41]

4.4. Средином VI в. у Италији престаје
конзулат [41, т. I] (в. сл. 29.2). То се
дешава тачно пред појаву, у античком
Риму, тог истог конзулата (тј. пред
 $244+300=544$. год.). Овде је 245. год. од
оснивања Рима = прва година репуб-
лике и конзулата [36]

4.5. После првог периода борбе
против Гота, Велизар одлази из
Италије у рат против Персијанаца и
по други пут се појављује у Италији
крајем 543. и почетком 544. год. [41, т.
I, стр. 319]. Велизар је први конзул
(или један од првих) у Риму после
прогона Гота [41]. Он започиње дуги

сачувани) [195, стр. 101, књ. II, бр. 1], [36, стр. 206]

4.6. Валерије (Волузијев "син") је конзул током три године: 245-247 од оснивања Града, а затим је одстрањен од конзулства [195, стр. 120, књ. II, бр. 15], [36, стр. 206]

Коментар уз 4.6. Два наведена временска интервала се поклапају не само по дужини, него и на апсолутној временској скали после примене наше универзалне формуле померања $T=X+300$

4.7. Валерије живи још неко време после одстрањења од конзулства (548. год. по формули $X+300$). Умире 551. год. (при $X+300$) [195, стр. 122, књ. II, бр. 16]

Коментар уз 4.7. Иако се датуми смрти разликују за 10 година (што није много у односу на дужину упоређиваних временских интервала), сви претходни хронолошки подаци из њихових "биографија" врло добро се поклапају после примене универзалне формуле померања $T=X+300$

4.8. И поред повлачења од конзулства и из државних послова 548. год., (при померању за $X+300$) Валерије (Волузије) је кратко време пре смрти, 551. год. (при померању за $X+300$) још једном именован за конзула (на годину дана) [195, књ. II, бр. 16]

4.9. Валерије је "рехабилитован" (именован за конзула) непосредно пре смрти [195]

4.10. Валерије је умро окружен ореолом велике славе. "Умро је П. Валерије, по мишљењу свих први човек и у рату и у миру, који је уживао огромну славу..." [195, стр. 122, књ. II, бр. 16]

4.11. Велики војсковођа (јединствен у том раздобљу) умире у беди. "Умро је П. Валерије... који је уживао велику славу, али који је био толико

низ средњовековних конзула (потпуни спискови којих практично нису сачувани) [41, т. I] (в. сл. 29.1)

4.6. Велизар је (по други пут) у Италији током 3-4 године, од 544. до 548., када напушта Италију, опозван од стране Јустинијана [41, т. I, стр. 401-402]

4.7. Велизар живи још неко време после опозива из Италије 548. год. Умро је наводно око 561. год. (подаци су легендарни) [137, стр. 84]

4.8. И поред опозива из Италије 548. год. и оптужбе за издају (в. даље) Велизар је "успео да се одбрани; убрзо је пуштен на слободу, добио је назад чинове (као и Валерије лево - А.Ф.) и враћен му је део имовине..." [137, стр. 84]

4.9. Велизар је "рехабилитован" непосредно пре смрти. "Враћен му је део имовине, који он није користио, јер је убрзо умро" [137, стр. 84]

4.10. Велизар умире окружен ореолом хероја. "Учинивши дела која су га изједначила с древним херојима, велики војсковођа је умро..." [41, т. I, стр. 402]. Та карактеристика је јединствена у VI в.

4.11. Велики војсковођа (јединствен у том раздобљу) умире у беди ("није успео да ужива" у враћеном иметку, в. горе), "у немилости и таквом

сиромашан да га нису имали чиме сахранити: новац за то је дат из државне ризнице" [195, стр. 122, књ. II, бр. 16]

4.12. Валерије "који је уживао наклоност, не само да је изазвао завист (после победе над Тарквинијима - А.Ф.), него је чак осумњичен и грозно оптужен... Колале су гласине да је претендовао на царску власт... градио је себи кућу на врху Велија: кажу да се гради неосвојива тврђава... Те приче и веровање њима у народу су револтирале дух конзула (Валерија - А.Ф.)...Сазвавши грађане на сабор... стао је за говорницу" [195, стр. 108, књ. II, бр. 7]. Затим Валерије говори усрдно оповргавајући оптужбу да жели да освоји власт. Посебно: "Да ли је могуће... да никакво јунаштво ви не поштујете толико да оно не би могло да буде подвргнуто сумњи? Зар је требало да се ја, највећи непријатељ царева, бојим да ћу и сам бити оптужен за претензију на царску власт?" [195, стр. 109, књ. II, бр. 7]. Код Ливија нисмо успели да нађемо неког другог конзула који је тако оптужен за време републике (до I в.)

Коментар. Дакле, укратко ћемо навести костур горе изложених догађаја

4.12(1). Велики војсковођа је оптужен за издају (освајање круне)

4.12(2). Оптужба је вероватно била заснована на неким стварним чињеницама

4.12(3). Валерије је уклоњен од конзулске власти и, судећи по

забораву, да га је предање учинило симболом несталности људске среће" [41, т. I, стр. 402]. При Велизаровом хапшењу "иметак му је конфискован" [137, стр. 84]

4.12. У време Готског рата Велизар је оптужен за издају. Готи су му понудили круну краља Италије с намером да га "одвоје" од Јустинијана и обезбеде себи подршку Велизарових војних јединица. Велизар је 539. год. победио Витигеса, готског краља. Готи су му понудили круну [41, т. I, стр. 372]. Крајем 539. год. (пред Велизаров одлазак из Италије) нови готски краљ Илдибалд је "послао посланике... да Велизару поруче да ће он, Илдибалд, доћи сам и пред Велизарове ноге положити пурпур, ако Велизар испуни обећање које је дао (! - А.Ф.) и себе прогласи за краља Италије..." [41, т. I, стр. 373]. "Велизар је обмануо Готе и круну ставио на располагање императору (Јустинијану - А.Ф.)" [41, т. I, стр. 372]. "Не хотећи да устаје против императора, славом овенчани херој се мирно упутио у Византију..." [41, т. I, стр. 373]. Али баш та чињеница да је Велизар наводно дао сагласност за круну Италије, била је разлог за његово потоње хапшење и конфисковање имовине [137, стр. 84]

4.12(1). Велики војсковођа је оптужен за издају (освајање круне)

4.12(2). Оптужба је била заснована на стварним чињеницама: Велизаровој сагласности на круну у преговорима с Готима

4.12(3). Велизар је опозван из Италије; затим је, на основу оптужбе за издају,

Ливијевом опису, пада у немилост

ухапшен. Пада у немилост код императора

4.12(4). Покушава да оповргне оптужбу, иступајући на јавном скупу у Риму. Обратите пажњу: Рим - Нови Рим (десно)

4.12(4). Вероватно је, дошавши у Нови Рим, покушавао да оповргне оптужбу (подаци о том процесу нису сачувани)

4.12(5). У моменту "суђења Валерију" били су донети закони "о губитку грађанских права и конфискацији имовине оних који су намерили да узму царску власт" [195, стр. 109, књ. II, бр. 8]. Вероватно је баш зато и конфискована Валеријева имовина ("умро је у бедн")

4.12(5). Велизарова имовина је била конфискована. Умро је у бедн. Морамо да користимо такве чињенице из "биографија" древних личности, које су сачуване у документима, макар понекад те чињенице споља изгледале безначајне

4.12(6). "Затим је конзул (Валерије - А.Ф.) предложио законе, који не само да су га ослобађали сумњи да је желео да се домогне царске власти, него су... преокренули ствар на сасвим другу страну... учинили га љубимцем народа" [195, стр. 109, књ. II, бр. 8]. Био је још једном именован за конзула

4.12(6). Затим је Велизар био помилован; враћени су му ранији чинови. Био је окружен ореолом славе.

4.12(7). Сви ти догађаји се дешавају 545-546 год. (при померању X+300) [195]. Врло добро поклапање с датумима десно

4.12(7). Сви ти догађаји се дешавају око 544-548 год. (Велизар је 548. год. опозван из Италије због оптужбе за издају (?))

4.13. Рат: Тарквинији су далеко од Рима, и с времена на време га нападају

4.13. Рат: Готи су далеко од Рима и с времена на време га нападају

4.14. Године 543-544 (при померању за X+300) Тарквиније Охоли (цар Тарквинија) шаље римском сенату посланицу [195, стр. 102, књ. II, бр. 3]

4.14. Године 543. нови готски краљ Тотила из Напуља шаље "посланицу римском сенату" [41, т. I, стр. 476]. Врло добро поклапање с датумима лево

4.15. "Царски посланици (од Тарквинија - А.Ф.) траже само враћање имовине, ни речју не помињући повратак царева. Када је њихов захтев саслушан у сенату (римском - А.Ф.), већање о њему је потрајало неколико дана..." [195, стр. 102, књ. II, бр. 3]

4.15. У посланици Тотила оптужује Римљане за незахвалност према Готима, али ни речју не помиње своју жељу да се у Рим врати као владар. У писму (његов пуни текст види у [41, т. I, стр. 376-377]) нема ни једног захтева војног карактера. Посебно, Тотила не тражи протеривање Ромеја-Грка из Рима. Писмо је било уручено

- 4.16. Већање је трајало дуго:
"страховали су да би одбијање враћања имовине могло дати повода за рат, а враћена имовина би могла послужити као средство и помоћ да се он води" [195, стр. 102, књ. II, бр. 3].
- 4.17. Тарквинијеви посланици су се обратили римској младежи за подршку, "тајно су ковали планове о обнови царске власти... преговарали о томе да ноћу тајно пусте царску породицу у град..." [195, стр. 102, књ. II, бр. 3-4]. Као резултат у Риму се припрема завера
- 4.18. У завери је учествовала римска властела. Завера је, ипак, откривена, а завереници ухапшени, осуђени и кажњени [195, стр. 104-105, књ. II, бр. 5]
- 4.19. "Добивши извештај о ономе што се десило (провала завере, кажњавање завереника - А.Ф.), Тарквиније је... одлучио да се припреми за отворени рат" [195, стр. 106, књ. II, бр. 6]
- 4.20. Говорећи о рату, Ливије скоро свуда говори не о Л. Тарквинију Охолом, него само о "Тарквинију", сумирајући тим изразом све Тарквиније
- 4.21. Тарквиније почиње "да обилази етрурске градове..." [195, стр. 106, књ. II, бр. 6], "молећи" житеље Етрурије за помоћ да се врати на престо. Највероватније да је реч о кретању Тарквинијеве војске, с којом је освајао Етрурију. Па и Ливије пише: "те речи су деловале". Тарквиније креће у рат са савезницима, који су "пошли за
- посредством заробљених Римљана [121]
- 4.16. Генерал Јован је забранио да се одговори на Тотилину посланицу. Тада је Тотила упутио још неколико писама мирољубивог карактера [41, т. I, стр. 377], [121]
- 4.17. "С великим узбуђењем народ је читао те позиве који су били извешани у многим деловима града. Грчки владари су посумњали у аријанске свештенике Рима да се тајно споразумевају с Готима..." [41, т. I, стр. 377]. Завера је, вероватно, организована и уз учешће шефа сената, Цетега [41, т. I, стр. 377]. В. даље
- 4.18. У завери је учествовала римска властела (аријански свештеници, патриције Цетег, шеф сената). Завера је, ипак, откривена. Завереници су прогнани из Рима [41, т. I, стр. 377]
- 4.19. После тих догађаја (провала завере и прогон завереника) Тотила креће у поход на Рим, 543-544 год. [41, т. I, стр. 377]
- 4.20. У Готском рату Готи наступају као тесно збијена група. Њихови краљеви су пре војни заповедници, него цареви са сталном резиденцијом [121]
- 4.21. Тотила је одлучио да "прво освоји неколико градова Етрурије (в. лево! - А.Ф.), Пиценума и Емилије" [41, т. I, стр. 378]. У "готској варијанти" рата тај догађај је (код Прокопија) описан реалније него код Ливија. Тотила не "обилази Етрурију с молбама за помоћ", него је осваја, сакупљајући људство за своју војску

- Тарквинијем да би повратили царство и прогонили Римљане" [195, стр. 109-107, књ. II, бр. 6] [41, т. I]
- 4.22. Године 544-545 (при померању за X+300) Тарвинијева (и савезничка) војска долази до Рима [195, књ. II, бр. 6] 4.22. "У лето 545. год. Тотила се улогорио поред Рима" [41, т. I, стр. 378]. Идеално поклапање датума при померању $T=X+300$
- 4.23. Починје битка за Рим. "Тарквинијци су протерали Римљане који су били против њих" [195, стр. 107, књ. II, бр. 6]. Ипак су Римљани поразили Тарквинијеве савезнике 4.23. Починје битка за Рим. Велизар се повукао из Рима и "Готи су сасвим мирно" ушли у њега [41, т. I, стр. 385]. Тим повлачењем сачуване су римске јединице
- 4.24. Због нечега Тарквинији нису искористили своју победу над Римљанима. Потпуно неочекивано они одлазе из Рима. Ливије то "објашњава" чудом: наводно је ноћу одјекнуо снажан глас рекавши "победа је на страни Римљана" [195, стр. 107-108, књ. II, бр. 7]. "Уплашени" тиме, Тарквинији су журно отишли 4.24. Готи због нечега нису искористили своју победу; потпуно неочекивано отишли су из Рима. "Овде изненађује то што Тотила своје снаге није усмерио на Порто да би ту сасвим завршио рат (у Порту је био Велизар с војском - А.Ф.) [41, т. I, стр. 391]
- 4.25. После неочекиваног повлачења Тарквинијевих, "кад се разданило и кад су непријатељи нестали, конзул П. Валерије је покупио оружје и тријумфално се вратио у Рим" [195, стр. 107-108, књ. II, бр. 7] 4.25. После неочекиваног повлачења Гота "Велизар је са свом преосталом војском ушао у град (Рим - А.Ф.)... Тек што је велики војсковођа ступио на место где је стекао славу, а гениј и слава су му се вратили с удвојеном снагом" [41, т. I, стр. 396]. Ипак су Готи покушали да се врате, али су одмах били одбачени [41, т. I, 397]
- 4.26. То је било 545. год. (при померању за X+300) [195, књ. II]. Идеално поклапање датума 4.26. "То је било у пролеће 547. год." [41, т. I, стр. 396]. Битка за Рим је трајала од 545. до 547. год.
- 4.26(1) Као што је већ примећено, Ливије је Валеријеву победу приписао чуду: глас (бога) Силвана из Арсијске шуме натерао је противнике Рима да у ужасу побегну [195, стр. 107-108, књ. II, бр. 7] 4.26(1) "Чак и у удаљеним местима сви су били најдубље запрепашћени неуспехом Гота у Риму који је био допола отворен, и успешним Велизаровим отпором њима" [41, т. I, стр. 398]
- 4.27. После прве неуспешне битке за Рим (прве после прогона Тарквинија из 4.27. После прве неуспешне битке за Рим (прве после прогона Гота из

Рима) Тарквинији се за подршку обраћају "цару Порсени" [195, стр. 111, књ. II, бр. 9]. Без самогласника: ПРСН, јасна паралела ПРСН - ПРС

4.27(1). Важно је да ТРКВН (Тарквинији) и ПРСН (Порсена) у том рату наступају као савезници

4.28. "Цар Ларт Порсена" одлучио је да пружи подршку Тарквинију и заједно с њим креће у поход на Рим (други поход) [195, стр. 111, књ. II, бр. 9]. Здружена војска Тарквинија и Порсене долази до Рима [195]. Сенат се уплашио "да римска светиња не би у страху пустила царење унутра и прихватила мир..." [195, стр. 111, књ. II, бр. 9]

4.29. Други поход на Рим Ливије датира у 546. год. (при нашем померању за X+300). Тада је Валерије на челу римске војске [195, стр. 111, књ. II, бр. 9] и ратује против Порсене (ПРС)

Коментар. Подударност датума 546. год. и 548-549 год. је врло добра

4.30. Валерије (током другог напада непријатеља на Рим) ратује против Порсене. Поклапање ПРСН - ПРС

4.31. Порсена (и тарквинијци) опседају Рим, али не могу да га освоје [195, стр. 112, књ. II, бр. 10]

4.32. У одбрани Рима нарочито се истакао Хорације Коклес [195, стр. 112, књ. II, бр. 10]. Име: Коклес - ККЛС. То

Рима) Тотила тражи подршку код франачког краља Теодеберта [41, т. I, стр. 398]. Напоменимо да су Франци ("франц" = "франк") могли да се поклопе с Персијанцима (ПРС). В. "парисеј" (одатле је Парис - Париз)

4.27(1). Готи (аналози ТРКВН) и Франци (или ПРС, или ТРНК, в. горе) наступају као савезници. Франци су, уз Готе, носиоци термина ТРНК у рату у VI в.

4.28. Прокопије не говори да ли су Франци учествовали у другом Тотилином походу на Рим (штавише, наводно је Теодеберт одбио да Тотили да своју кћерку, кад је овај запросио) [121], [41, т. I]. Ипак, неколико година пре тога, франачка (Теодебертова) војска је заиста учествовала у рату на страни Гота. Теодеберт је помагао још Витигесу у рату против Римљана. Тада је Теодеберт упао у Италију, али се пред Велизаровим претњама повукао

4.29. Други поход на Рим је био 548-549 год. Велизар је 540-544 год. опозван из Италије и заповеда римском војском у рату против Персијанаца (ПРС!) [41, т. I, стр. 401-402]

4.30. Валерије (пре другог напада на Рим) ратује против "Персијанаца", тј. ПРС (без самогласника)

4.31. Тотила осваја део Рима, осим Хадријановог замка у коме се затворио римски гарнизон [41, т. I, стр. 403-404]

4.32. У одбрани Рима (посебно Хадријановог замка, в. горе) нарочито се истакао "један храбри војсковођа,

се име практично подудара с КЛКС (в. десно)

4.33. Порсена је (не освојивши Рим) "отишао из римских крајева" [195, стр. 118, књ. II, бр. 13]. Тако се завршила друга битка за Рим

4.34. То је последња битка за Рим у Тарквинијском рату [195]

5а. Финале Тарквинијског рата

5.1. Валерије је 550. год. (при померању за X+300) последњи пут изабран за конзула и 551. год. коначно силази са сцене Тарквинијског рата (и умире) [195, стр. 122]

5.2. Уместо Валерија 553. год. (при померању за X+300) заповедник римске војске (у Италији) постаје Т. Ларције [195, стр. 123, књ. II, бр. 18]. Датуми 553. и 551. год. су изузетно блиски

5.3. Име: Ларције - ЛРЦ. Слично имену НРЦ (десно)

5.4. Ларције је први диктатор "античког Рима" с изузетним овлашћењима [195, стр. 123, књ. II, бр. 18]

5.5. Тарквинијци се 559. год. (при померању за X+300) последњи пут у бици сударају с римском војском, већ далеко од Рима. То је последња битка Тарквинијског рата. Набројали смо све битке тог рата које је навео Ливије

5.6. Битка је била изузетно жестока и завршена је поразом тарквинијаца [195]

5.7. Цара тарквинијаца Л. Тарквинија Охолог "пораженог с бока окупљени војници су склонили на безбедно место"

Киликијац Павел" [41, т. I, стр. 403]. Име: "Киликијац" - КЛКС (КЛКЦ)

4.33. Тотила је 549. год. напустио Рим [41, т. I, стр. 404]. Тако се завршила друга битка за Рим

4.34. То је последња битка за Рим у Готском рату [41, т. I], [121]

5б. Финале Готског рата

5.1. Крајем 548. и почетком 549. год. Валерије је опозван из Италије и он коначно силази са сцене Готског рата [41, т. I, стр. 402]. Поклапање датума 550-551 и 548-549 је врло добро (при X+300)

5.2. Уместо Велизара 551. год. Јустинијан за заповедника у Италији одређује Нарзеса (Нарцеса), другог познатог (не тако блиставог као Велизар) војсковођу, који је окончао Готски рат

5.3. Име: Нарцес (Нарције?). Без самогласника имамо НРЦ

5.4. Нарцес је добио изузетна овлашћења, поставши неограничени диктатор Италије [41, т. I], [121]

5.5. Готска војска на челу с Тотилом 552. год. последњи пут се у бици судара с римском војском, већ далеко од Рима. То је последња битка Готског рата [41, т. I, стр. 407-408]. Тиме смо набројали све основне битке тог рата које наводе средњовековни извори

5.6. Битка је била необично жестока [121] и завршена је поразом Гота

5.7. Краљ Тотила је у бекству тешко рањен и после неког времена је умро [41, т. I, стр. 407-408]

[195, стр. 125, књ. II, бр. 19]. После неког времена он је умро у КумамаS [195, књ. II, бр. 21]

5.8. У последњој бици тарквинијаца с Римљанима, заједно с царем Тарквинијем Охолом учествује и његов син млади Тарквиније (име му се не помиње) [195, стр. 125, књ. II, бр. 19]. Могуће је да је био царев "млади наследник"

5.9. После пораза тарквинијци нестају из политичке арене античке Италије и уопште из историје античког републиканског Рима. У сваком случају Ливије престаје да говори о њима, забележивши њихов потпуни пораз. Куда су се денули остаци тарквинијаца - није познато (код Ливија о томе нема)

5.8. После Тотилине смрти у последњој бици Гота с Римљанима, за кратко време краљ постаје млади Теја (Тејас), који је одмах заменио Тотилу, али који је поражен 553. год., тј. одмах после Тотилиног пораза. Теја је убијен [41, т. I, стр. 408-411]

5.9. После пораза Готи, напуштајући Италију, нестају из њене политичке арене. "Не знамо куда су с бојног поља... отишли последњи Готи, и њихов одлазак из те прелепе земље - коју су освојили њихови очеви (за време Одоакара и Теодориха - А.Ф.) и у којој су многа места пуна сећања на њихове славне подвиге - покривен је потпуном неизвесношћу" [41, т. I, стр. 412-413]

Дакле, у великој већини случајева добили смо практички потпуно поклапање датума на левој и на десној страни при померању античких датума навише (по формули $T=X+300$), тј. при померању за 1053 године. Коефицијент А/Б (дефиницију в. горе) за део Ливијевог текста који описује Тарквинијски рат, једнак је 74%. То значи да је 74% Ливијевог текста укључено у паралелизам који смо открили.

У следећим одељцима размотрићемо паралелизме у историји Грчке који одговарају померању за 1778-1800 година. После тога ћемо се још једном вратити разматрању померања за 1053 године и указаћемо на неке додатне паралелизме који се уклапају у његову схему.

Сада ћемо анализирати неке паралелизме који генеришу померање за 1778-1800 година, које ћемо условно назвати "грчко-библијским". То померање хронологију античке Грчке преклапа с хронологијом средњовековне Грчке и Италије у X-XV в. Посебно, велика грчка колонизација у периоду од -VIII до -VI в. одраз је раздобља Крсташких ратова у X-XIII в; грчко-персијски ратови су одраз ратова у Грчкој почетком XIV в. Маратонска битка као оригинал има вероватно битку из 1316. год. у Грчкој, итд. Као важан и леп пример показаћемо паралелизам између познатог Тројанског рата и Готског рата (а затим ћемо додати још један паралелизам с ратом из средине XIII в. у Италији). Тај основни паралелизам је на самом почетку хронолошког померања за 1778-1800 година (в. нашу ГХК).

30. Тројански рат

Традиционално се сматра да је Троја пала око 1225. год. п.н.е. [36, стр. 243] и да је први аутор који је описао тај велики догађај био Хомер [156], чији је текст дошао до нас у каснијој редакцији из времена од VIII до VII в. п.н.е. Ипак, фактички обе Хомерове поеме су испливале на површину тек крајем XIV в. [19, т. 2, стр. 97-98]. Показало се при томе "да су у IV в. распрострањени... записи имагинарних учесника Тројанског рата Дареса и Диктиса" [195, стр. 5]. Њихово учешће у Тројанском рату се данас сматра за "имагинарно" јер оно противречи традиционалној хронологији (в. детаље у [91]). У исто време сама та чињеница указује на постојање у Средњем веку хронолошке традиције која тај рат смешта у III-IV в. "Грчки текстови Дареса и Диктиса су изгубљени" [118, 85]. Први сачувани опис рата је латински текст (!) из VI в.: "Неко неуко пискарало, које је живело, вероватно, у VI в. саставило је суво и монотono излагање чињеница; тај текст је у Средњем веку био врло омиљен" [118, стр. 85-86].

Велики догађај у грчкој историји:
победници - Грци разарају Тројанско
царство. Рат се данас датира у -XIII в.

Велики догађај у историји Италије:
победници - Грци (Ромеји) разарају
остроготско краљевство у рату који се
данас смешта у VI в.

Први сачувани текст се датира у VI век,
иако га приписују и III-IV веку.

Готско-Тарквинијски рат је био не пре
VI века.

Историјат текстова Дареса и Диктиса је врло занимљив. Та "два новопронађена сведочанства 'правих очевидаца' о Тројанском рату била су цењенија од 'бајковите Хомерове поеме' (узгред, познате само у "одломцима" [95, стр. 45] - А.Ф.)... Многи научници XIX в. су оспоравали постојање грчког рукописа (Диктисовог - А.Ф.) и сматрали су да је Луције Септимије аутор тог познатог фалсификата..." [93, стр. 45]. Језик латинског текста Дареса Фригијског "изазива негодовање класичних филолога..." [93, стр. 45]. И поред тога, испада да су ти текстови у Средњем веку изазвали огромну количину творевина посвећених Тројанском рату. В. горе такође о песнику Хомеру-Анхилберту у VIII-IX в. Важно је да класични Хомер у "Илијади" и "Одисеји" помиње Дареса (на почетку петог певања, ст. 9-11) и Идоменија, Диктисовог саборца (у походу на Троју) [93, стр. 45-46]. "Током хиљаде година (све до XVII в.) слава Дареса и Диктиса мрачила је славу Хомерову... У XI в. на Западу је Дарес Фригијац постао један од најпознатијих древних писаца..." [93, стр. 47]. Теорија о "фалсификату" појавила се тек у XIX в., после заснивања традиционалне хронологије, којој противрече наводи средњовековних аутора (детаље в. даље).

На временској оси смо обележили датуме појављивања (у видокругу традиционалне хронологије) основних творевина "тројанског циклуса". Видљиво је да јасни максимум графика почиње отприлике од XIII в. [93], [118]. Чак у XIII в. Јосиф из Ексетера инсистира (описујући Тројански рат) да "он описује стварне догађаје, јер су Дарес и Диктис били њихови очевици..." (цит. по [93, стр. 47-48])

"У VII в. Фредегарије Схоластик наводи као првог војводу франачког Франциона, сина Пријамовог" [118, стр. 85-86]. Пошто франачке хронологије почињу у Средњем веку, то таква изјава средњовековног аутора може знаменитог Пријама (и Тројански рат) да смести у Средњи век. Уосталом, овде се поставља питање о датирању текста самог Фредегарија Схоластика.

Списак најпознатијих романа тројанског циклуса в. у [118], [91, стр. 6], [93, стр. 47-48]. Необично је да међу њима нема грчких аутора, а ни језик тих дела није грчки. Подсетимо се такође да су Франци себе сматрали досељеницима из Троје [93, стр. 45]. Показује се да у Средњем веку "ни оспораватељи ни поклоници (Хомера - А.Ф.) нису га читали (тај данас добро познати текст се реално појавио у видокругу науке тек у XIV в. (в. горе - А.Ф.); све што је било познато из оригиналне Илијаде био је невелики сажетак, који је због нечега приписиван Пиндару..." [118, стр. 85-86].

За анализу дела тројанског циклуса користили смо један од најстаријих и најпознатијих праизвора - роман Гвида де Колумна (XIII в.) у преводу из почетка XIV в. [91], а такође и текст "О златном руну чаробног овна" [91]. Ти извори, чињеничном садржају идентични с Хомеровом Илијадом, написани су сувље и трезвеније. У томе је њихова извесна предност јер одражавају оригинална средњовековна схватања тадашњих аутора о догађајима Тројанског рата.

1а. Тројанско царство, престоница Троја [91, стр. 70]

1б. Римско царство, Ливијев "царски Рим", престоница Рим, недалеко од њега велики центар Напуљ

2а. Царство страда у великом рату против Грка [91]. Постојала је средњовековна традиција да се ратни догађаји смештају у III-IV в. (Дарес и Диктис су наводно "очевици рата")

2б. Царство пропада у великом рату против Грка-Ромеја (у VI в.). У III-IV в. у оквиру традиционалне хронологије смешта се "други примерак" Готско-Тарквинијског рата, и то на крај II империје

Коментар. У даљем ћемо, због краткоће, Готско-Тарквинијски рат понекад називати ГТР-ратом, користећи делимично термине без самогласника, повезане с тим догађајем

3а. Седам царева царства. Први цар је оснивач Града и државе [91]

3б. Седам царева "царског Рима" (по Ливију). Први цар је оснивач Града (Рима) и државе [195]

Коментар. Легенде о Тројанском рату не информишу о трајању владавина седморице царева, него само наводе њихова имена [91, стр. 70]. Ради краткоће, понекад ћемо Тројански рат звати ТР-ратом

4а. Тројански рат траје 10 (или 11) година [91, стр. 77,136]. Довољно добра подударност

4б. ГТР-рат траје 12 година по Ливију (књ. II, бр.20) и 16 година по Прокопију (534-552 или 536-552) [121], [41], [195]

5а. Други цар у Тројанском царству је Илус (Илуш) [91, стр. 198, комент. 4]. Добро подударане имена

6а. Оснивач Троје и царства (по неким верзијама) је Дардан [91, стр. 198, комент. 4]. Дарданелски мореуз је по њему добио име

Коментар. Баш због тога је традиција Троју лоцирала на Исток. Следећи традицију, Шлиман је Троју тражио код Босфора и на основу тога развалине које је пронашао "идентификовао" као Троју

7а. Неки текстови као оснивача града наводе другог цара - Придеша [91, стр. 70,198]. Дакле, на почетку Тројанског царства имамо мешање двојице оснивача (двају градова?)

8а. Царство и Град су се звали по оснивачу

Коментар уз 8а. То име никако није "Троја", него Дарданско (или Предешко) царство. То је прво царство, а Тројанско царство "носи број 2". Детаље в. даље

9а. У историји Тројанског царства, осим последњег основног разарања (бр. 2), забележено је још једно разарање за време Лаомедонта, оца Пријамовог [91, стр. 89]

Коментар. То су једина два велика разарања у историји обеју царстава (и лево и десно)

10а. Прво разарање уништава прво Дарданско-Предешко царство. Недуго потом (1-2 покољења) израста друго царство - Тројанско - за време последњег цара Пријама [91]

11а. Два дошљака-странца, Јазон и Херакле, који су уништили прво царство, дошли су са Запада [91, стр. 89]

5б. Други цар у царском Риму је Нума Помпилије, аналог Јулијана (Иле), в. горе. Имена Илус и Ила су практично идентична

6б. На почетку царског Рима = III империје забележено је оснивање 333. године Новог Рима на Босфору, код Дарданелског мореуза

7б. Ливије говори о двојици оснивача двају градова (престоница): Ромулу и Рему [195, књ. I]. Али потом је Ромул "убио" Рема. Тако и овде имамо два оснивача двају градова

8б. Царство и Град су се звали по оснивачу (Ромулу)

9б. У историји III римске империје (на западу) била су два разарања: прво за време Ромула Августула (крај класичног Рима) и друго коначно - у Готском рату 535-552 год.

10б. Прво разарање (Одоакарово освајање Италије) је пропаст "чисто римске" империје. Одоакар и Теодорих већ нису Римљани (него туђинци). Закратко (476-526) се појављује друго царство - Германско-готско краљевство у Италији

11б. Два дошљака-странца, Одоакар и Теодорих, који су уништили прво царство, дошли су у Италију са северозапада. Детаље в. горе

12а. После првог разарања царство мења име. Појављује се израз "тројански", тј. без самогласника ТРН (уп. Франци - ТРН)

13а. Израз ТРН повезан је с именом новог цара Троила, "који му (граду - А.Ф.) је дао своје име - Троја" [91, стр. - 70]

14а. Цар Троил (или Лаомедон) оснива ново Тројанско царство. У његово време се десила прва инвазија [91, стр. 70]. Троил је шести цар у историји Тројанског царства

15а. На крају царства појавио се нови израз: "тројански". Слично имену "Трајан"

Коментар. Подсетимо се да су све три римске империје (I, II и III) статистички изоморфне. Зато је важно што се изрази "тројански", "Трајан", "Тарквиније" подударују. Слагање ће бити идеално ако допустимо да "Тарквиније Древни" - Трајан буде Одоакар-Теодорих, а не њихови претходници Валентинијан III + Рецимер. Без самогласника имамо: "тројански" - на грчком ТРН, ТРК (или ТРКВ), јер на грчком написано изгледа овако: Τροαῖνος, Τροακοζ, Τροίενος. Даље, "Тарквиније" - ТРКВН, Франци - ТРНК. Сетимо се честе асимилације Ф - Т, Франци - Транци. Приметимо такође да су и Тројанци (ТРКВН) и Тарквиније (ТРКВН) побеђени у ГТР-рату

16а. Друго разарање је коначно, извели су га Грци-дошљаци крајем ТРКВН периода

17а. Инвазионе трупе долазе у Тројанско царство великом флотом из Грчке [91]

18а. Троја је приморски град [91, стр. 70]

19а. Кроз Троју, престоницу ТРКВН царства, "протицала је река" [91, стр. 90]

12б. После првог разарања III империја мења својство и име (преобраћа се у остроготско краљевство). Појављује се израз ТРКВН - "Тарквиније" (по Ливију)

13б. Израз ТРКВН повезан је с именом новог цара Тарквинија (Тарквиније Древни је дупликат Валентинијана III + Рецимера, а Тарквиније Охоли је дупликат Гота)

14б. Сервије Тулије (Одоакар + Теодорих) оснива ново Германско-готско царство и предводи прву инвазију. Сервије Тулије је шести цар у историји царског Рима (по Ливијевој верзији [195])

15б. На крају II империје појавило се ново име: император Трајан (98-117 год.)

16б. Друго разарање је коначно, извели су га Ромеји-Грци крајем ТРКВН периода

17б. Инвазионе трупе долазе у Италију 535. год. великом флотом из Грчке (и Византије)

18б. Рим и Напуљ су приморски градови, нарочито Напуљ

19б. Кроз Рим, престоницу ТРКВН царства (по Ливију), протицала је река Тибар

Коментар. Оба рата која упоређујемо одликују се великим размахом војних операција, изузетном жестином, великим бројем битака и значајним последицама по судбини региона

20а. "Тројански текстови" нарочиту пажњу посвећују великом броју млинова на реци где је била Троја [91, стр. 90]

20б. Историчати VI в. (Прокопије), описујући ГТР-рат, нарочиту пажњу посвећују млиновима на реци Тибар [41, т. I, стр. 355-359]

Коментар. Ти млинови су заиста играли значајну улогу у ГТР-рату. Око њих су се, не једном, одигравале битке [41, т. I], [121]. У описима других ратова III империје ништа се не говори о млиновима. Приметимо такође да многа места у Риму и око Рима садрже у свом имену израз ТРКВН. То су луке, пристаништа која је саградио Трајан. То је град Троја у Италији, Трајан (телохранитељ Велизаров), итд. [41, т. I], [121, I(V), 27,4; II(VI), 4,6,14; 5,9,10,21,24]

21а. Усред Троје је "узвишење" на коме је саграђен "велики и дивни двораци" [91, стр. 90]

21б. Усред Рима је Капитолски брег с познатим комплексом двораца и храмова [41, т. I]

22а. Тројанско царство је или у Фригији (чинџи њен део) или се граничи с њом. Звуковна паралела: Фригија - Фризија

22б. У време ГТР-рата Римско царство је било германо-готско, граничило се с Германијом, која се у Средњем веку звала Фризија (а Германи - Фризијци) [91, стр. 216]

Коментар. Јазон и Херакле су "пристали на обале земље Фригијске, Тројанског царства" [91, стр. 79]. О граничењу Троје и Фригије в. у [91, стр. 209,101,100]. Аутор знамените књиге о Троји је Дарес Фригијац (учесник рата) [91, стр. 214, комент. 71]. На савременој карти Фригија је у Малој Азији, али средњовековни аутори су били другачијег мишљења: "По свој прилици, тачније је читање неких спискова Гвидових (XIII в. - А.Ф.) где је именована Фризија. Фризијцима су почетком наше ере називали племе које је обитавало на северозападу Германије" [91, стр. 216]. Затим, после преноса неких европских докумената "на Исток", можда су се тамо "преселили" и неки географски називи. Тако су се могли преместити Фригија, Хети итд. (за време крсташких ратова)

23а. "Фригијци су били савезници Тројанаца" [91, стр. 21, комент. 99]. Учествовали су у ТР-рату

23б. У ГТР-рату против Грка-Ромеја ратују, како Готи, тако и германска племена [41, т. I]

Коментар. Вероватно су се после "изласка-бекства" Гота-Тарквинијаца-Тројанаца из Италије, с њима "преселили" и неки географски називи. Није искључено да је тај процес могао да се деси у време крсташких ратова, када је маса Европљана кренула у Азију. Као последица бркања два Рима, у Малу Азију су се "преселили" и Троја и Фригија (Фризија) и Мидија итд. (при померању центра карте са запада на исток). Анализа показује да су на савременој карти многи називи дублирани дуж линије запад-исток. То што је

Дарес Фригијац, значи да су прве легенде о Тројанском рату које су дошле до нас, записали Германи-Готи, учесници рата. Зато можемо Дареса (и Диктиса) ослободити оптужбе за фалсификовање (као и у неким другим примерима). Наравно, учешће Германа у Тројанском рату је немогуће с гледишта традиционалне хронологије: "Неоспорно је да ни Фризијци нису могли учествовати у Тројанском рату" [91, стр. 216, комент. 99]. Саветујемо читаоцу да се још једном врати на ову главу после (кратког) упознавања с вероватним "оригиналом" Тројанског рата - с ратом из средине XIII века

24а. Поред Троје је "гора Ида" (Идејска гора) [91, стр. 198, комент. 3, стр. 266,264]. Очит звуковни паралелизам

24б. Поред Напуља је Везув. На основу династичких паралелизама (в. горе) то је Јудејска гора

Коментар. Уопште, у "тројанском циклусу" често се сусрећу "идејски врхови", "Зевс идејски", (Јудејски?), "шума идејска" итд. Поред горе Иде је Мала Индија (можда ИНДИА - ИУДИА?). После пада Троје, Тројанац Ангенор иде "на запад сунца" и оснива град Веноцеју (Венецију у Италији) [91, стр. 147]. Сматра се да је Троја пала 1225. год. п.н.е. Показује се да су отприлике у то исто време (по традиционалној хронологији) пали престоница Хетитског царства и Вавилон [36]. Али већ смо раније добили поклапање "Хетита" с Готима и Вавилонa с Римом. Сетимо се такође да су јужну Италију звали Велика Грчка

25а. Тројански рат је избио због жене: "увреда Јелене" [91]

25б. ГТР-рат је избио због жене: "увреда Лукреције-Амалазунте" (в. горе)

26а. У ТР-рату се говори о зверствима победника и о "рушењу града до темеља" [91, стр. 133-134]

26б. У ГТР-рату о Напуљу се каже: "Град је био опљачкан (од Велизара-Грка - А.Ф.) а житељи подвргнути беспопштедном клању" [41, т. I, стр. 326]

Коментар уз 26б. "Град (Рим - А.Ф.) је постао жртва опсаде и спретности Грка... Дубока ноћ варварства мраком је прекрила разрушени латински свет (у VI в. - А.Ф.)..." [41, т. I, стр. 426-427]

Јелена (тројанска верзија)

Лукреција (Тулија, Амалазунта, Јулија Меса), Ливијева верзија (ТРКВН)

27а. Спор трију богиња: која је од њих најлепша. Свака хвали себе [97, стр. 71]

27б. Спор: чија је жена најлепша. "Сваки веома хвали своју" [195, књ. I, бр. 57]

28а. Главно лице у спору је Тројанац Парис [91, стр. 71]

28б. Главно лице у спору је Секст Тарквиније [195, књ. I, бр. 57]

29а. Организује се такмичење богиња да би се решио спор [91, стр. 71]

29б. Организује се такмичење жена да би се решио спор [195, књ. I, бр. 57]

- 30а. Побеђује Венера, богиња љубави [91, стр. 71]
- 30б. "Победа... је била Лукрецијина" [195, књ. I, бр. 57]
- 31а. Париса обузима страст за Јеленом, коју му Венера обећава "за жену" [91, стр. 71]
- 31б. С. Тарквинија обузима "злочиначка жеља да насилно осрамоти Лукрецију..." [195, књ. I, бр. 57]
- 32а. Јелена је жена Менелајева. Без његовог знања Парис му долази у кућу, где је срдачно примљен [91, стр. 71-72]
- 32б. "С. Тарквиније, без знања Колатина (Лукрецијиног мужа - А.Ф.), иде код Колација. Не заналујући за његове намере, срдачно су га примили..." [195, књ. I, бр. 58]
- 33а. Парис насилно (ноћу) отима Јелену [91, стр. 71-72]
- 33б. С. Тарквиније силом узима Лукрецију, када је она заспала [195, књ. I, бр. 58]
- 34а. По неким хроникама тројанског циклуса, Јелена је убијена. О томе в. даље
- 34б. Самоубиство Лукреције, убиство Амалазунте. В. горе
- Коментар. По једној верзији Јелена се сама дала Парису, по другој је он уграбио насилно [91, стр. 72]. После пада Троје: "И наредио је да се Јелени и Фаризу (Парису, Паризу - А.Ф.) одрубе главе" [91, стр. 76]. Овде је занимљива асимилација Парис - Париз - Фариз
- 35а. Убиство Париса [91, стр. 76,129]
- 35б. Убиство С. Тарквинија [195, књ. I, бр. 60]
- Коментар. И Тројански рат и ГТР-рат древни извори тумаче као "освете за осрамоћене жене". В. посебно Ливија [195, књ. I, бр. 60; књ. II, бр. 1-2]
- 36а. Грци преговарају тражећи да Јелена буде враћена. После одбијања објављују рат [91]
- 36б. Грци-Ромеји преговарају с Готима о судбини отете Амалазунте. Готи је убијају, Грци објављују рат [121], [41, т. I]
- 37а. Хронике посебно издвајају Ахила, најпознатијег грчког хероја [91]. Ахил је (као и Велизар) "херој број 1" у историји ТР-рата
- 37б. "За извршење тог плана (протеривање Гота - А.Ф.) судбина је даровала Јустинијану једног од највећих војсковођа (Велизара - А.Ф.)" [41, т. I, стр. 319].
- 38а. У ТР-рату учествују два главна цара": Агамемнон и Менелај. "И поставили су га (Ахила - А.Ф.) на чело целе војске" [91, стр. 72]. Ти цареве у рату
- 38б. "Главни цар" Јустинијан је Велизара поставио за заповедника. Јустинијан не учествује непосредно у ратним дејствима, него командује из

учествују врло мало, у поређењу с Ахилом

39а. Грчка флота, дошавши до обала Тројанског царства, заузима острво Тенедос (које је било под влашћу Тројанаца) [91, стр. 100]. Тај догађај је почетак инвазије Грка на Тројанско царство

40а. Грци неколико месеци остају на Тенедосу [91, стр. 101-103]

41а. Затим Грци прелазе с острва на копно и опседају Троју [91, стр. 102-104]. Почиње дуготрајна опсада (као и дуготрајна опсада Напуља десно)

42а. Хронике описују Троју као неприступачну приморску тврђаву. Сами богови је штите од непријатеља. "И заповедио је да се град окружи моћним зидовима високих до двеста лаката" [91, стр. 90]

43а. Неколико јуриша на Троју завршило се неуспехом. Грчку војску захвата малодушност [91, стр. 70]

44а. За време опсаде, у Троји је скована завера (Енеј и Антенор) с намером да се град преда Грцима [91, стр. 131]

45а. Завереници предводе преговараче с Грцима, али завера није успела [91, стр. 131-132]. Ускоро је Троја пала

Коментар. При заузећу обеју градова искоришћена је немала лукавост (једиствена у историји обеју царстава која упоређујемо)

46а. Искоришћено је "некакво обличје сивог коња" [91, стр. 76]. Приметимо, не "коњ", него "обличје коња"

Новог Рима

39б. Грчка флота, дошавши до обала Италије, заузима острво Сицилију, која је била под влашћу Гота (ТРКВН) [41, т. I, стр. 319]. Тај догађај је почетак инвазије Грка-Ромеја на Италију

40б. Грци-Ромеји неколико месеци (од краја 535. до лета 536. год.) остају на Сицилији [41, т. I, стр. 319]

41б. Затим Грци-Ромеји прелазе на копно у Италију; ипак, "то кретање (обалом - А.Ф.) било је задржано херојским отпором Напуља" [41, т. I, стр. 326]

42б. О неприступачности Напуља, приморске тврђаве, испредале су се легенде (у VI в.). Тобоже сами богови су изабрали место за град на стеновитом терену, што је онемогућавало поткопавање [41, т. I, стр. 326]

43б. Неколико јуриша на Напуљ завршило се неуспешно. Грци-Ромеји се чак спремају да напусте Напуљ [41, т. I, стр. 326]

44б. За време опсаде у Напуљу је скована завера (Стефан) с намером да се град преда Грцима-Ромејима

45б. Стефан је лично водио преговоре с Грцима, али завера није успела [41, т. I]. Ипак је Напуљ убрзо заузет

46б. Искоришћен је полусрушени аквадукт (водовод) који је збиља "обличје сивог коња" (в. даље)

Коментар уз 46б. Показује се да је у Напуљу кроз његове моћне зидове водио стари аквадукт, чија је огромна цев улазила у град. Њен отвор је у равни зида био затворен каменим поклопцем с невеликим отвором за пролаз воде. Посебна група Грка-Ромеја (неколико стотина) ушла је са спољашње стране у цев, развалила поклопац и ноћу се појавила у Напуљу. Ујутро су дали сигнал, изнутра отворили градска врата и у град је нахрупила Велизарова војска [41, т. I], [121]. Прокопије описује ту огромну цев на масивним ногама - ослонцима. Чак је био распрострањен израз "ходајући аквадукт". Сада о Троји: "Направили су Грци дрвеног коња (? - А.Ф.) невиђених размера (уп. с размерама огромног аквадукта - А.Ф.), сакрили у његовом трбуху храбре борце (! - А.Ф.)... Тројанци су одлучили да увуку коња у град (? - А.Ф.)... затим су заспали... Борци, скривени у коњу, тихо су изашли из њега... Кроз градска врата, која су они отворили... нахрупила је... небројена грчка војска... А у другим књигама се говори да је од стакла, мједи и воска (фантазирају каснији аутори, који су изгубили оригиналну јасну информацију - А.Ф.) било направљено обличје (! - А.Ф.) сивог коња, а у њега се скрilo триста оружника..." [91, стр. 76]. Друга верзија: "Направили су огромног мједеног коња у чијој се утроби могло сместити до хиљаду бораца..." [91, стр. 132-133]. Предлажемо читаоцу да погледа фотографије старих аквадуката који су сачувани у Италији [41]. Аквадукт се сасвим могао упоредити с огромном животињом која је "ходила" својим ногама-ослонцима и "улазила" у град доносећи воду. Ослонце савремених мостова такође понекад зову "биковима".

47а. Група за "пробој" је скривена унутар "обличја сивог коња" тајно од опседнутих Тројанаца [91]. Та група (300 или 1000 бораца) ушла је у "обличје коња" код градских зидина, изван Троје

47б. Група за "пробој" сакрила се у аквадукт тајно, не само од опседнутих, него и од остале војске Грка-Ромеја. У групи је 400 бораца. Та група је ушла у аквадукт кроз отвор у цеви изван зидина Напуља

Коментар уз 47б. По неким верзијама, у аквадукт је ушло 300 коњаника (и 100 пешака). У сваком случају израз "коњица" ("коњаници") повезује се с операцијом "аквадукт" у VI в.

48а. Вођа групе је Синон (или Зенон) [91, стр. 132-133]

48б. Вођа је могао бити заповедник коњице Зенон. Именовани су Магн (Велики) и Ен [121]

Коментар уз 48б. Средњовековни аутори су сасвим могли да замене Г са З (в. Фригија - Фризја), зато и Магн (МГН) може да испадне МЗН, што је, можда, некако повезано с именом Зенон (ЗНН)

49а. Зид утврђења Троје био је порушен да би се обличје сивог коња "увукло" у град. То рушење је изведено управо онда када је "обличје коња" улазило у

49б. Зид утврђења Напуља био је порушен унутар цеви аквадукта, да би борци могли да продру у град. Грци-Ромеји су порушили део зида,

град

поклопац, који је затварао улаз у
Напуљ [41, т. П]

Коментар уз 49а. Неки средњовековни аутори кажу "да је капија била растављена" [91, стр. 76], а други: "Морао је да се поруши део зидина (! - А.Ф.) и то је омогућило Грцима, који су се вратили Троји, да продру у град" [91, стр. 206-207, комент. 53]. Друга верзија: "обличју коња" су одвалили уво (?). Следећа варијанта: "да би коњ прошао у град", "одбацили су камен који је украшавао капију" [91, стр. 206-207]

50а. Група за "пробој" касно ноћу излази из "обличја коња" кроз "тајни излаз" [91, стр. 132]. Рано ујутро почиње јуриш, који се завршава падом Троје

50б. Група за "пробој" касно ноћу излази из аквадукта кроз потајни отвор у његовој цеви, неприметан са земље [121]. Рано ујутро почиње јуриш, који се завршава падом Напуља

51а. Латински се "вода" пише aqua (aquae) [120, стр. 374]

51б. Латински се "коњ", "кобила" пише equa (equae) [120, стр. 350-351]

Коментар. Дакле, "вода" и "коњ" се на латинском пишу практично једнако (догађаји се, уосталом, дешавају у Италији, тј. у латинској земљи; први средњовековни текстови о Тројанском рату су такође латински). Штавише, "водовод" (аквадукт), "водич воде" се на латинском пише: aquae-ductio, што је веома блиско изразу "водич коња" (коњоводац): equae-ductio [120, стр. 350-351]. Разлика је само у једном самогласнику! Изрази се без самогласника просто подударaju. Вероватно је тројанска верзија (као и верзија "класичног Хомера", која је испливала на површину тек у XIV в.) каснија од римско-световне верзије. Зато се "водовод" код страних и каснијих аутора преобратио у "коња", што је и изазвало букет легенди о "огромном обличју сивог коња" и о "тројанском коњу"

52а. Ахилес(з) је познати херој грчког епа. У његовом имену је комбинација ЛЗ

52б. Велизар је познати херој грчког и римског епа. У његовом имену је такође комбинација ЛЗ

Коментар уз 52б. "Та опсада (Рима - А.Ф.)... подсећа на грчки еп... Прокопије (који описује Готски рат - А.Ф.) позајмљује своје боје из Илијаде (! - А.Ф.). Он приповеда како је Велизар... слично хомеровском хероју (Ахилу - А.Ф.) јурнуо на непријатеља" [41, т. I, стр. 339-340]

53а. Ахилес(з) има најближег саборца-пријатеља Патрокла, тј. ПРТКЛ, што се практично поклапа са ПРКТ десно. Такође, в. даље

53б. Велизар-Валерије (в. Ливијеву верзију) има најближег саборца-пријатеља Брута-Проекта, тј. ПРКТ-БРТ, без самогласника

Коментар уз 53а. Упоредо с обликом "Патрокло" хронике употребљавају и

облик Партасис [91, стр. 143], тј. ПРТС или БРТС (асимилација П - Б). Али БРТС је после додавања самогласника сасвим могло да добије облик Брутус (в. Брут код Ливија)

54а. Партасис-БРТ убијен је пре Ахилове смрти [91, стр. 108-111]. У првој фази рата он је "херој број 2", после Ахила

55а. Патрокло-БРТ је убијен у коњичкој бици, пао је с коња убијен мачем [91, стр. 108]

56а. "Епизода Патрокловог мегдана (и његове смрти - А.Ф.)... једна је од средишњих код Хомера..." [91, стр. 108]

57а. Патрокло-БРТ је својим копљем пробио штит царског сина, који га је напао (из логора ТРКВН-Тројанаца) [91, стр. 108]. Убица БРТа је Тројанац Хектор, син "главног ТР цара" Пријама [91, стр. 73,108]

58а. Убрзо после Патроклове смрти његов убица је такође убијен [91, стр. 119]. Прободен копљем у двобоју, пада с коња

59а. Посебно раскошно оплакивање Патрокла, свеопшта жалост грчке војске [91, стр. 111-112]

60а. Двобој Патрокла и Хектора одвијао се пред почетак опште коњичке битке [91, стр. 108]

61а. У првој фази ТР-рата је борба двају основних непријатеља: Ахила (Грка) и Хектора (Тројанца) [91]

62а. У ТР верзији се име Хектор често употребљава у облику "Виктор", тј. ВКТР [91, стр. 11,74]. Виктор је цар и царски син [91, стр. 73]

54б. Брут-Проект-БТР је убијен пре Валеријеве (Велизарове) смрти. У Готском рату Велизар је "херој број 1"

55б. Брут-БРТ је убијен у коњичкој бици, пао је с коња прободен копљем [195, књ. II, бр. 6]

56б. Епизода мегдана Брута-Проекта и његова смрт, такође је једна од средишњих код Ливија [195, књ. II]

57б. Брут-БРТ је својим копљем пробио штит царског сина, који га је напао (из логора ТРКВН) [195, књ. II, бр. 6]. Убица БРТа је Арунт Тарквиније, син "главног ТРКВН цара" Тарквинија Охолог [195, књ. II, бр. 6]

58б. Убица Брутов је такође убијен у истој борби као и БРТ (убијају један другог). Прободен копљем у двобоју, пада с коња [195, књ. II, бр. 6]

59б. Посебно раскошно оплакивање Брута, жалост града Рима, свеопшти јад и туга војске [195, књ. II]

60б. Двобој Брута и А. Тарквинија одвијао се пред почетак опште коњичке битке [195, књ. II, бр. 6]

61б. У првој фази ГТР-рата је борба двају основних непријатеља: Велизара (Валерија) - Грка и Витигеса (А. Тарквинија) - Гота [121], [195]

62б. У готској верзији је аналог Витигес-ВТГС, вероватно, блиско облику ВКТР (Виктор-Витигес). Витигес је цар и царски син

63а. Виктор-Хектор је "заповедник и војвода целе тројанске војске" [91, стр. 107]. Он гине пре Ахилове смрти (у коњичкој бици) [91]. Убија га Ахил копљем у груди. Убица Виктор (као и Арунтов десно) такође је (убрзо) убијен

64а. ТР верзија јасно издваја чувени "мегдан Хектора и Ахила". В. посебно Хомерову верзију

Коментар уз 64б. Прокопије говори о "паганској легенди". Тобоже два пастира (?), који представљају Витигеса и Велизара, борили су се за време ГТР-рата. "Велизар" је победио "Витигеса", а та "шљива борба" се завршила смрћу "Витигеса" [41, т. I, стр. 349]

65а. После Викторове смрти Грци узимају његово тело [91, стр. 75]

66а. Низ смрти: Патрокло, Виктор, Ахил

Коментар. Оба низа се поклапају

67а. Одмах после двобоја Виктор-Хектора, одвија се епизода с "Ахиловом издајом"

68а. После победе Грка над Виктором, почиње примирје. Тројански цар нуди Ахилу кћерку и савез да би прекинуо рат [91, стр. 120-122]. Ахил прихвата

69а. Та епизода има важну улогу у Тројанском рату. Она изазива пропаст Ахиловог. Због "издаје" се Ахил свађа с Агамемноном, "главним царем" и не напушта своју лађу, као да је у "кућном притвору" [91, стр. 122,217].

70а. Без обзира на претходну сагласност да изда грчку твар, Ахил одбија да испуни обећање

71а. Ахил ипак одбија да учествује у

63б. Витигес је краљ Гота, фигура број 1 у табору Гота у првој фази рата [121]. Он гине пре Велизарове смрти. Витигеса је заробио Велизар и убио га. Арунт ТРКВН (Витигесов аналог код Ливија) убијен је у коњичкој бици (копљем у груди)

64б. Ливије том мегдану посвећује пола главе 6 у књ. II. Прокопије му посвећује посебну причу. В. доле

65б. Готска верзија описује хватање и заробљавање Витигеса (а после и његову смрт) [121]

66б. Низ смрти: Брут, Витигес, Велизар

67б. Одмах после победе над Витигесом, одвија се епизода с "Велизаровом издајом" (в. горе)

68б. После победе Грка-Ромеја над Витигесом почиње примирје. Готски цар нуди Велизару круну краља Италије да би прекинуо рат. Велизар наводно прихвата. В. горе и [121]

69б. Та епизода је веома важна у историји ГТР-рата. Она доводи до Велизаровог удаљавања од власти. Он умире у немилости. Због "издаје" он се свађа с "главним царем" Јустинијаном, ухапшен је и затворен

70б. Без обзира на претходни пристанак (како су тврдили Готи) Велизар је одбио да испуни своје обећање (и постане цар)

71б. Јустинијан ипак опозива

рату: "заповедио је својим Мирмидонцима да... не смеју помагати Грцима" [91, стр. 122]

72а. Примирје се завршава, рат се обнавља с претходном жестином. Грци (у Ахиловом одсуству) претрпе тежак пораз, "Тројанци су спалили више од пет стотина грчких лађа" [91, стр. 122-123]

73а. После Викторове погибије, "херој број 1" код Тројанаца постаје "млади цар Троил" [91, стр. 218, комент. 124]. Троил = Тотила?

Коментар. "Младост" обојице хероја посебно је наглашена

74а. Троил је рођак (син) "главног тројанског цара Пријама" [91, стр. 123]

75а. Тројанска верзија претераним изразима наглашава Троилову храброст [91, стр. 123]

76а. С Троилом на челу, Тројанци задобијају неколико блиставих победа [91, стр. 123-124]. Ахил и даље још не учествује у Тројанском рату

77а. Заједно с Троилом ратује знаменити цар Парис - ПРС [91, стр. 122-123]. Иако он учествује у рату од самог почетка, ипак хронике само за време "Троилове владавине" говоре о пару Троил-Парис као о веома значајном пару хероја [91, стр. 124]

78а. Парис је убијен [91, стр. 129]. "Персијанци" (десно) такође трпе пораз

Коментар. У [91, стр. 70-71] Парис је назван Фариз, тј. Париз, због сталних

Велизара из Италије (наводно збор рата против Персијанаца). Неколико година Велизар одсуствује из Италије [41, т. I], [121]. В. горе

72б. Примирје се завршава, рат се размахује с претходном жестином. Грци-Ромеји (у Велизаровом одсуству) трпе тешке поразе 540-544 год. Готи освајају нове градове [41, т. I, стр. 373-374]

73б. После Витигесовог пораза, "херој број 1" код Гота постаје млади цар Тотила (Бадуила) [41, т. I, стр. 373-374]. Сличност имена

74б. Тотила је рођак (синовац) претходног готског цара Илдибалда [41, т. I, стр. 373-374]

75б. Готска верзија врло упадљиво говори о Тотилиној храбрости. Грке је "захватио ужас кад се појавио нови херој Гота" [41, т. I, стр. 373-374]

76б. "Тотили је било довољно годину дана да покори многе градове... и свуда рашири ужас" [41, т. I, стр. 373-374]. Велизара и даље још нема у Италији

77б. Заједно с Тотилом (ТРКВН по Ливијевој верзији) ратује познати цар "Порсена" (по Ливију). У готској пак верзији, истовремено с Тотилом на Римску империју нападају Персијанци - ПРС. Имамо пар Готи-Персијанци или пар Тарквиније-ПРСН (Порсена)

78б. Ливије говори о покушају убиства Порсене (позната легенда о Муцију Сцеволи) [195]

асимилација Ф - П. То је у складу с поклапањем Порсене и Франака (в. горе), при чему је франачка престоница Париз

79а. После "Троиловог тријумфа" Ахил се враћа на бојно поље и успех одмах прелази на страну Грка [91, стр. 126]

80а. Троилова војска трпи пораз, у великој бици он гине. Он је: (1) окружен Грцима, (2) убијен копљем, (3) глава му је одрубљена [91, стр. 127]. У обема верзијама је епизода с одрубљивањем главе јединствена у рату

81а. Троилов пораз је преломни моменат у Тројанском рату. Тројанци више не могу да истуре ни једног хероја, и убрзо је Троја пала. Тако је завршена историја Троје

82а. У Тројанском рату учествује познати цар Тоас [91, стр. 113,218, комент. 126, стр. 125]

83а. Легенда о "цару Теутрату" на почетку Тројанског рата

Коментар. Имена Теутрат и Теодат су слична

84а. Цар "Теутрат" је противник Грка и ратује против њих. Грци нападају на Теутратово царство [91, стр. 102]

85а. Теутрат је убијен у рату [91, стр. 102]

86а. Теутрат влада "Фригијом", тј. "Фризијом"

Коментар. Раније је откривено поклапање Фригије-Фризије с Германијом или германо-готским краљевством у Италији

79б. После "Тотилиног тријумфа" Велизар се враћа у Италију и Грци-Ромеји под његовим заповедништвом задобијају блиставе победе [41, т. I, стр. 377]

80б. Готи трпе пораз. У великој завршној бици Тотила гине (а кроз неколико месеци гине и Тејас који га је накратко заменио). Смрт Тејаса: (1) окружен Грцима, (2) убијен копљем, (3) глава му је одрубљена [41, т. I, стр. 411-412]. Епизода (3) је јединствена у ГТР-рату

81б. "Чувеном битком... у подножју Везува... битком у којој су се борили последњи Готи, завршена је њихова историја" [41, т. I, стр. 411-412]. У данашњој Италији још увек постоји град Троја

82б. У ГТР-рату учествује познати готски краљ Тејас (в. горе). Имамо Тоас = Тејас (?)

83б. Легенда о краљу Теодату на почетку ГТР-рата, VI в. [121]

84б. Готски краљ Теодат је противник Грка-Ромеја и ратује против њих. Грци нападају на Теодатово царство на почетку рата. В. горе

85б. Теодат је убијен у ГТР-рату. В. горе

86б. Теодат влада германо-готским краљевством. В. горе

Овим завршавамо излагање кратког извода паралелизма између Тројанског рата и ГТР-рата. Пажљиви читалац сада може самостално да продуби тај паралелизам, користећи горе наведени "скелет изоморфизма".

Приметимо да се подударају чак и ситне легенде, укључене у обе верзије рата - тројанску и готску. На пример, на страни Тројанаца ратује "цар Рем" (!), а у готској верзији рат се водио у Италији, поред Рима (у његовој околини). Штавише, показује се, да је (по тројанској верзији) "цар Рем" (оснивач Рима?) владар "коња" од поседовања којих, на тајанствен начин (у тројанској верзији) "зависи судбина Троје" [91, стр. 216, комент. 96]. Грци освајају те "коње", што доводи до пада Троје [91, стр. 216]. Није тешко у тој легенди видети верзију о освајању Троје-Напуља кроз аквадукт.

На крају ГТР-рата Велизара замењује познати војсковођа-евнух Нарзес, који се уклапа у последњи период активности Ахила (и Улисса или Уллиса, који га је заменио, што је вероватно друга верзија "Ахилеса"; Ахиллес - Уллис). Занимљиво је да се у тројанској верзији говори о "Ахиловом евнуству": неко време он се издавао за жену, "и Харан га је водио у девојачкој одежди, и дао га Ликомеду као девојку... и растао је с девицама" [91, стр. 142]. Даље: "Навод да је Спарта, из времена Тројанског рата, део Романског (тј. Римског) царства, представља анахронизам средњовековног аутора" [91, стр. 210, комент. 28]. Такво је мишљење савременог коментатора који стоји на традиционалном становишту. Ми ћемо бити пажљивији и нећемо пребрзо средњовековне ауторе оптуживати за незнање. Показује се да су, у основи, они били у праву. Уопште, таквих "анахронизама" има много у тројанској верзији, и само нас традиционална хронологија приморава да у њима видимо доказ незнања целе групе средњовековних аутора.

Поставља се важно питање: колики је проценат хероја Тројанског рата изоморфан (паралелан) херојима ГТР-рата? Да бисмо поједноставили, ограничимо се само на мушкарце који се у тројанском циклусу [91] појављују бар на 20 страница текста (тј. на оне који су збиља важни и често се помињу). Добијамо следећи списак: Пријам (поменут на 51 страници), Ахил (на 39), Агамемнон (на 35), Менелај (на 34), Хектор (на 33) Парис (на 32), Ајакс (на 23), Троил (на 22). Као што видимо, од осам основних хероја у паралелизам није ушао само Ајакс.

Као резиме, даћемо табелу "кратких легенди", паралелизам међу којима не наводимо због ограничености простора. Читалац може самостално да испита та поклапања.

Тројанска верзија	Готско-ТРКВН верзија
1. Учешће "кентаура" - КНТВР - у Тројанском рату на страни Тројанаца	1. Готи - ТРКВН - ратују против Грка у ГТР-ТРКВН-рату
2. Цар Рем (оснивач Рима?) ратује против Грка у Тројанском рату.	2. Град Рим, кога је основао Рем (и Ромул), ратује против Грка-Ромеја у ГТР-рату у VI в.

3. "Цар Рем" је "власник коња" од којих зависи судбина Троје. Те коње "треба сачувати"	3. Напуљ (Рим) је "власник" аквадукта, од кога је заиста зависила судбина града
4. Уликс (Ахил?) осваја "Ремове коње"	4. Велизар (Ахил?) осваја напуљски аквадукт
5. Освајање "коња" доводи до пада Троје	5. Освајање аквадукта доводи до пада Напуља
6. Цар Рем је, по свој прилици, убијен у рату	6. Рем, оснивач града, убијен је у двобоју (с Ромулом)
7. "Амазонке" ратују на страни Тројанаца	7. Амалазунта је готска царица пред почетак Готског рата
8. Царица Амазонки је убијена	8. Амалазунта је убијена
9. Легенда о цару Теутрату на почетку Тројанског рата	9. Владавина готског краља Теодата на почетку ГТР-рата у VI в.
10. Теутрат је противник Грка и ратује против њих	10. Теодат је противник Грка-Ромеја и ратује против њих
11. Теутрат је убијен	11. Теодат је убијен
12. Теутрат је владао "Фригијом" (Фризијом)	12. Теодат је владао готско-германским краљевством у Италији
13. Лукавост Уликова (Ахилова?) доводи до пада Троје (и целог царства)	13. Лукавост Велизарова (аналог Ахилов?) доводи до пада Напуља (и целог царства)
14. Тројански рат завршава Уликс, "Ахилов наставак"	14. Готски рат до краја доводи Нарзес, "Велизаров наставак"
15. Легенда о Уликовом (Ахиловом?) сиромаштву после рата	15. Легенда о сиромаштву Велизара-Валерија после рата
16. Уликова мученичка лутања после рата	16. Нарзесова мученичка лутања после ГТР-рата у VI в. [41, т. I]
17. Пар Ахил-Уликс. Имена су им можда блиска	17. Пар Велизар-Нарзес
18. Легенда о Ахилу "евнуху", слуги у женским одајама (в. горе)	18. Легенда о Нарзесу, евнуху, слуги у женским одајама у Новом Риму [41, т. I]
19. "Евнух" Ахил служи на царском двору	19. Евнух Нарзес служи на императорском двору у Новом Риму

20. Ахил затим прекида своје имагинарно "евнуштво"	20. Нарзес прекида своју евнушку службу и постаје војник
21. Ахил иде у Тројански рат као војсковођа	21. Нарзес иде у Готси рат, постаје војсковођа
22. Ахил је велики восковођа Тројанског рата	22. Нарзес је знаменити војсковођа "број 2" у Готском рату у VI в.
23. Масовни помор (тешка болест) за време Тројанског рата	23. Масовна болест (грозница и куга) за време ГТР-рата
24. Распоред око Троје "римских поседа"	24. Напуљ и Рим, налазе се у Италији, у Римској империји
25. Енеј, учесник рата, лађом долази у Италију	25. Енејина лађа се чувала у Риму, у арсеналу поред Тибра (в. код Прокопија [121])

На крају неколико напомена о традиционалном датирању Тројанског рата. Раније смо установили да се библијски цареви Јероваам I и Ровоам поклапају вероватно с Константином I и Лицинијем. Претходници Јероваама I су Саул, Давид, Соломон; према томе, та "тројка" се помера навише бар до III в., на основу показаних династичких паралелизама. Померајући крај Соломонове владавине у 306. год. (тј. на почетак владавине Константина I - Јероваама I) и подсетивши се да је традиционално Давид владао од 1004. до 965. год. п.н.е. [36, стр. 192], а Соломон од 965. до 928. год. п.н.е., добијамо да се "Давидова владавина" подиже бар до 230-269 год, тј. у период ГТР-рата на крају II Империје (в. сл. 17.1, зоне 12 и 13 у врсти Ф). Зато, ако би хришћански хронолог хтео да датира ГТР-рат (у његовој имагинарној, фантомској варијанти у III в.), онда би он писао: "Тројански рат је био за време Јудејског цара Давида". И сво наслова неких тројанских хроника: "Повест о стварању и освајању Троје и о последњем њеном разарању, које се догодило за време Давида, цара Јудејског" [91]. И даље: "Пропаде Троја за царства Давидова..." [91, стр. 147]. Подударане је идеално.

Хеланик и Дамаст тврде [164, стр. 23] да је Тројански рат био 1-2 покољења пре оснивања Рима, тј. они су за оригинал Тројанског рата узели ону његову варијанту, "одраз" која је на сл. 17.2 означена бројем 4 у врсти Ф (приближно од 850. до 830. год. п.н.е.). Као што видимо, различити аутори су могли за "оригинал" Тројанског рата узимати његове различите одразе унутар ГХК (којих има 13! - в. ГХК).

Још један пример: јудејско датирање Тројанског рата. У хроници "Повест о стварању и освајању Троје..." [91] речено је: "Године 4016. заузета је Троја" [91, стр. 136]. У традиционалној хронологији се сматра да ако је наведен "велики број" (од неколико хиљада година), онда се рачуна "од стварања света". Како у заглављу хронике фигурише "Давид, цар јудејски", то је природно претпоставити да хроничар одбројава датум од "јудејског стварања света" тј. од 3761. год. п.н.е. [36, стр. 68]. Одавде одмах добијамо да је, по мишљењу средњовековног

хроничара, Троја пала 255. год. (-3671+4016). То се идеално слаже с претходним датирањима Тројанског рата: 235-251 год. Датум 255. год. разликује се само за 4 године од 251. год.

Данас прихваћено датирање Тројанског рата у 1225. год. п.н.е. (пад Троје), очигледно се објашњава раније описаним разлагањем ГХК на суму трију померања, при последњем од којих Готски рат тачно (!) належе на Тројански рат у његовом савременом датирању. При томе 552. год. (крај Готског рата у врсти Ц4) належе на 1226. год. п.н.е., тј. разликује се од 1225. год. п.н.е. само за једну годину.

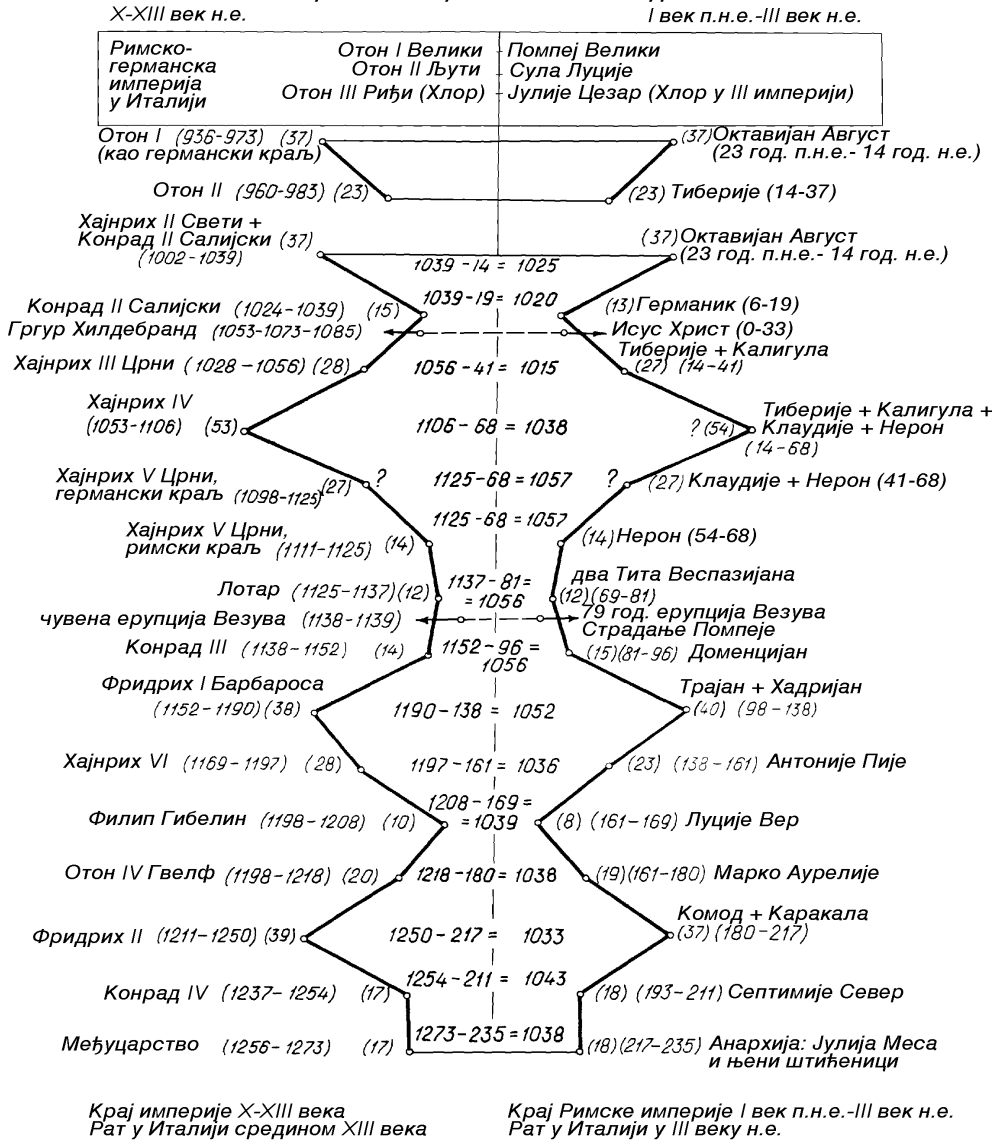
Уосталом, не треба мислити да је оригинал Тројанског рата смештен управо у VI в. Као што се види (сл 17.2), први примерак ("најмлађи") ГТР-рата се налази у средини XIII в., баш у раздобљу из кога је до нас дошло највише хроника које говоре о Тројанском рату. У вези с тим треба поново проверити тачност датирања оних ретких текстова који се, у складу с традиционалном хронологијом, смештају у период пре XIII в.

Колико је тежак задатак тачног дешифровања датума из средњовековних докумената, показаћемо на следећем примеру. Показује се "да у XV-XVI в. при датирању неретко нису ни писали хиљаде, па чак ни стотине" [319, стр. 117]. Тако, година 964, која се наводи у документима, "сматра се (данас, под притиском традиционалне хронологије - А.Ф.) за 6964." [319, стр. 117]. Али, можда је средњовековни хроничар био у праву и можда се не морају његовим датумима "додавати" сувишне стотине и хиљаде година, само да би се његови наводи ускладили са савременом верзијом хронологије. У сваком случају, из наведених цитата закључујемо да у неким случајевима, малим бројевима, наведеним у средњовековним текстовима, хронолози морају (да би се ускладили с традицијом) да додају стотине па чак и хиљаде година, да би овај или онај догађај "учинили старијим".

31. II и III римска империја и Света римска империја из X-XIII в.

Вратимо се на демонстрирање поклапања, генерисаних померањем за 1053 године. Дејство универзалне формуле $T=X+300$, раније описано све до VI в., наставља се и даље. При померању хронологије Рима (померање $X+300$), II римска империја (од I в. п.н.е. до III в. н.е.), належе на Свету римску империју германске нације из 962-1254 год. са ВСПД=1,3x10⁻¹². Навешћемо овде грубу схему тог занимљивог паралелизма. Графички приказ в. на сл. 31.1.

Чврсто померање за 1053 године

Просечно померање (у односу на крајеве владавине) је 1023 године,
што је блиско чврстом померању за 1053 године
Један од основних паралелизама

Сл. 31. .1

1. Укупно трајање II империје (од 82. п.н.е. до 217. н.е.) је 299 година. Та империја је римска. Бројеви 299 и 292

1. Укупно трајање Свете римске империје из Х-ХІІІ в. (од 962. или од 965. до 1254.) је 292 године. Та

(десно) врло су блиски

2. II империја је локализована у Италији

3. Померањем за $T=X+300$ почетак II империје пада у 971. год. (671 год. од оснивања Рима + 300). Број 971 је бли-зак бројевима 962 и 965. В. десно

4. Први император II империје (као и први император III империје) носи титулу "Обновитељ Града (или Државе)". В. горе. Та титула се поново "обнавља" крајем X в. у Италији

5. Крај II империје (при померању $T=X+300$) пада у 1270. год. (крај Каракалине владавине: 217. год.). Година 1270. је блиска периоду 1250-1256 год. Дакле, почетак и крај обеју империја се добро повезују померањем

6. После Каракале (последњег императора II империје) почиње 18-годишњи период (217-265) ратова (Јулија Меса, њени пштићеници итд.), тј. "Готски рат" из III в. То су зоне бр. 12 и 13 на сл. 17.1

7. Данас има много златних монета "античког Рима" из времена II империје. Те монете су у знатној већини случајева изванредно обрађене и по квалитету и садржини сличне италијанским монетама из XIV-XV в. Није искључено да оне потичу из X-XIII в.

8. II римска империја се (померањем за $X+300$) завршава око 1263. год. (традиционално око 217. год.). Важно је да се, после 210. год., количина златних монета у "старом Риму" (у III империји) нагло смањује, у поређењу с II империјом. Вероватно су те монете

империја је мешовита римско-германска

2. Империја из X-XIII в. такође је локализована у Италији

3. Почетак Империје из X-XIII в. је или 962. год. (крунисање Отона I у Риму) или 965. год. (освајање Италије од стране Отона I) [137, стр. 205]

4. Први император Империје из X-XIII в., како пишу средњовековне хронике, "обнавља римску империју" [137]. Даље: "14. Обнављање Западне империје у корист Отона I (962)" [137, стр. 206]

5. Крај Империје из X-XIII в. (тај крај је мало неодређен због рата) пада у период од 1252. (или од 1254.) до 1256. год. [137]. Овде је 1254. година званични крај Империје из X-XIII в. у традиционалној хронологији [137, стр. 250, табл.]

6. После 1256. год. (где је 1254. год. крај Империје из X-XIII в.) у Немачкој и Италији почиње 17-годишња анархија и интеррегнум: 1256-1273. [85, табл. 25]. Бројеви 17 и 18 (в. лево) су блиски

7. Златних монета из Империје из X-XIII в. практично и нема. Та чудна чињеница је изазвала многе теорије у нумизматичкој литератури. Могуће је да су златне монете из тог доба Средњег века приписане II империји, лево (померањем уназад по формули $X+300$)

8. Године 1252. у Италији потпуно неочекивано (за традиционалну хронологију) "почиње" ковање пуновредне златне монете [175, стр. 20-21]. Године 1252. и 1263. (в. лево) су блиске. Добро се подударују нумизматички подаци преношењем

"остале на свом месту" у Средњем веку монета с лева на десно.

9. II империја има јако изражен републиканско-империјални карактер: постоје и република и империја. (III империја је углавном "империјална")

10. Неки императори II империје имају у свом имену комбинацију Германик Цезар Август (такви су Германик, Калигула, Клаудије, Нерон, Вителије [36]).

11. У II империји се 79. год. десила позната ерупција Везува, која је уништила Помпеју [146]. То је једина ерупција Везува забележена у до нас доспелим документима из времена II империје, у интервалу дужине око 300 година: од 82. п.н.е. до 202. н.е. В. табл. у [146, стр. 28]. Померањем за X+300 та ерупција пада у 1132. годину. Тако се повезују две познате ерупције Везува

9. Империја из X-XIII в. има јако изражен републиканско-империјални карактер: постоје и република и империја. Позната римска република из X-XIII в. доживљава особит процват у периоду 1143-1155

10. Императори Империје из X-XIII в. истовремено су и римски императори и немачки кајзери Августини [137, стр. 250], тј. Германик Цезар Август

11. У Империји из X-XIII в. године 1138. је забележена позната ерупција Везува [10, стр. 106], [146, стр. 28]. Ерупција је била врло јака ("планина Везув је избацивала ватру током 40 дана"; цит. по [10, стр. 107]). Хроника Фалкона Беневентана ту ерупцију датира у 1139. год. [10]. Та ерупција је једина (у документима забележена) у интервалу од 400 година. Две друге најближе ерупције су биле 1036. (или 1049?) и 1500. год. [146, стр. 28]

Коментар. Разлика међу добијеним датумима: 1132. и 1138. год., је само 6 година. То је занемарљиво мало кад се упореди с 800 година, колико су једна од друге удаљене почетне тачке рачунања

Тачка 11 из претходне таблице донекле разјашњава замршено питање о ерупцији Везува. Упоредите резултате које смо ми добили, с необичностима познатим у археологији, којима је пропраћено традиционално датирање страдања Помпеје у 79. год. (премало вулканских слојева изнад Помпеје, итд.) [146]. Датум 1138-1139 год. је само доња процена датума ерупције Везува, у којој је уништена Помпеја.

Важно је да је Империја из X-XIII в. на интервалу 1002-1273 год. у потпуности ушла у династичку струју коју смо открили (в. сл. 31.1). У II империји (почевши од Августа и завршивши Каракалом) у наведену струју нису ушли само Вителије, Галба, Нерва, Клодије Албин, Дидије Јулијан, Песценије Нигер, Пертинакс, Гета, Отон. Ипак су сви они "краткотрајни"; владали су, редом: 1, 1, 2, мање од 1, мање од 1, 1, 1, 3, 1 (у годинама). Дакле, на наведеном интервалу је Империја из X-XIII в. потпуно исцрпљена, а II империја с изузетком неколико "краткотрајних" императора. Сваки владар Империје из X-XIII в. био је и германски краљ, па отуда и два датума крунисања (и два трајања владавине). Важно: у свим случајевима у изоморфизам улазе трајања владавине императора

Империје из X-XIII в. као германских краљева [137, стр. 250, табл.]. Изоморфизам има следећи изглед:

1) (Хајнрих II Свети + Конрад II Салијски) - 37 година (1002-1039; оба трајања: 1002-1024 и 1024-1039 су "германска", в. горе); Октавијан Август - 37 (од 23. п.н.е. до 14. н.е.; прва варијанта, в. горе) 2) Конрад II Салијски 15 (1024-1039); Германик - 13 (6-19); уосталом овај пар се може и избацити, јер Германик је, иако "царујућа особа", био сувладар значајнијег Тиберија. 3) Хајнрих III Црни - 28 (1028-1056); (Тиберије + Калигула) 27 (14-41). 4) Хајнрих IV - 52 (1053-1106); овде је изоморфизам нарушен, јер у III империји нема императора с тако дуготрајном владавином. Уосталом, изоморфизам се установљује ако се пажљивије анализира списак имена императора II империје. Показује се следеће: четири императора: Тиберије, Калигула, Клаудије, Нерон (који следе један за другим), природно се обједињују у једну групу зато што сваки од њих у свом пуном имену садржи једну те исту формулу: Тиберије Клаудије Нерон [36], и та тројна комбинација се више не среће ни код једног императора II империје. Посматрајући их обједињене, добијамо једног "владара" (Тиберије Клаудије Нерон...) који је владао 54 године. Дакле: Хајнрих IV - 53 (1053-1106); (Тиберије + Калигула + Клаудије + Нерон) - 54 (14-68) 5) Хајнрих V Црни [137, стр. 227] - 27 (1098-1125, "германска") или 14 (1111-1125, "римска"); (Клаудије + Нерон) - 27 (41-68) или Нерон - 14 (54-68). 6) Лотар 12 (1125-1137); два Тита Веспасијана 12 (69-81). 7) Конрад III Гибелин - 14 (1138-1152); Домицијан - 15 (81-96). 8) Фридрих Барбароса - 38 (1152-1190); (Трајан + Хадријан) - 40 (98-138) (овде је у пуним именима Трајана и Хадријана једна те иста формула: Трајан [36]). 9) Хајнрих VI - 28 (1169-1197); Антонин Пије - 23 (138-161). 10) Филип Гибелин - 10 (1198-1208); Луције Вер - 8 (161-169). 11) Отон IV Гвелф - 20 (1198-1218); Марко Аурелије - 19 (161-180). 12) Фридрих II - 39 (1211-1250), овде је 1211. год. датум другог крунисања у Германији, "коначног крунисања"; (Комод + Каракала) - 37 (180-217), овде је Комод, после краја Марка Аурелија, друга варијанта, в. II империју. И овде се у пуним именима Комода и Каракале налази једна иста формула: Марко Аурелије Антонин, што је 50% од оба пуна имена. 13) Конрад IV - 17 (1237-1254); Септимије Север - 18 (193-211). 14) Интеррегнум - 17 (1256-1273); интеррегнум (Јулија Меса и њени штићеници) - 18 (217-235).

Рачун даје $VСПД=1,3 \times 10^{12}$

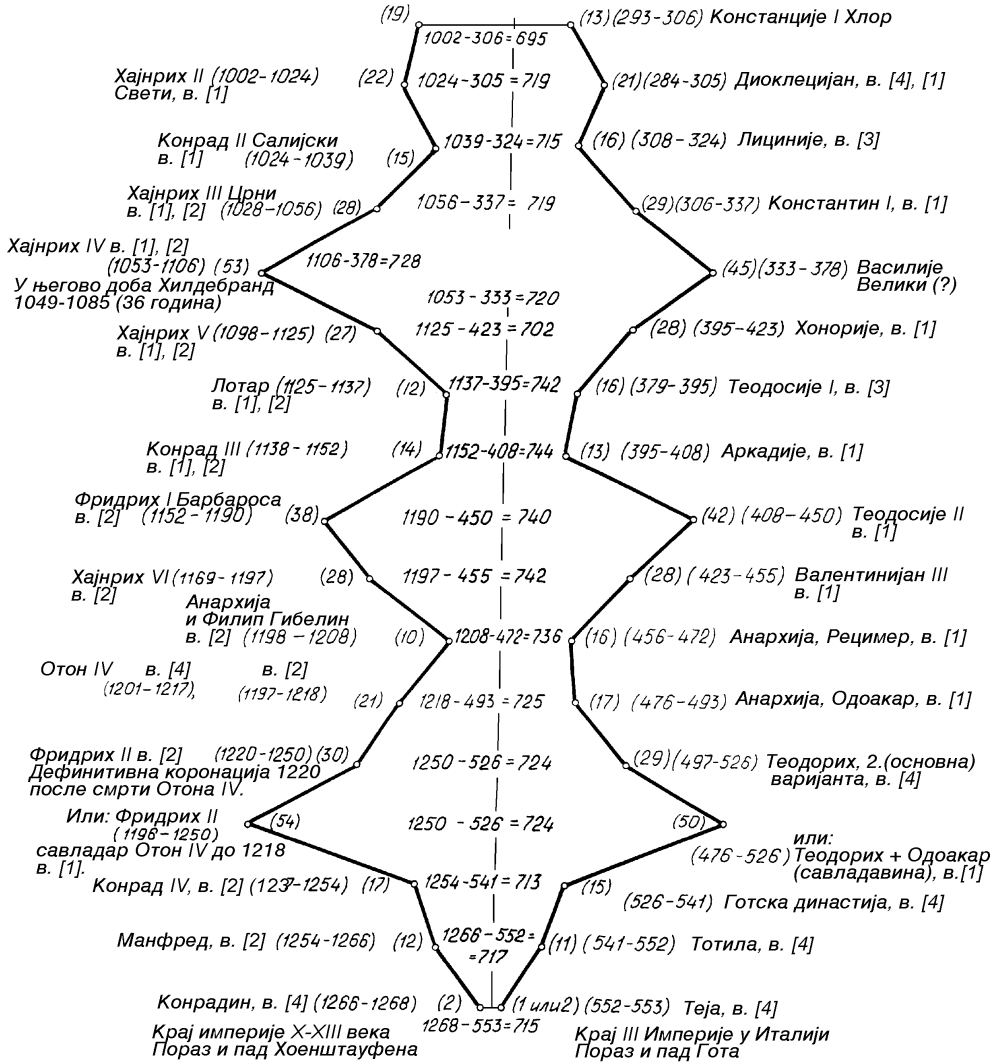
Горе наведена обједињења неких владара имају извесну основу у поклапању "општинских формула" у њиховим именима. Важно је да оба династичка тока добро налажу један на другог по универзалној формули померања $T=X+300$. Осим наведене струје, II империја и Империја из X-XIII в. имају још по три императора, смештена непосредно пре почетка изоморфних струја. То су: Сула, Помпеј Велики, Јулије Цезар (у II империји), а у Империји из X-XIII в. то су: Отон I Велики, Отон II Љути, Отон III Рићи (тј. Хлор!, уп. с III империјом). О поклапању тих двеју тројки владара в. даље. Следећи паралелизам између III римске империје и Империје из X-XIII в. представљен је на сл 31.2; овде је $VССД=2,3 \times 10^{10}$. То поклапање је генерисано разликом (двају основних) померања: 720 година = 1053-333.

Померање за 720 година
(1053-333=720)

Римско-германска империја X-XIII века

III Римска империја IV-VI века

Просечно померање (у односу на крајеве владавине) је 723 године

Примедба (референце на слици): [1] = [85]; [2] = [137]; [3] = [381]; [4] = [41]

Као што се види са сл. 17.1 постоји паралелизам између ГТР-рата и зоне бр. 18 у врсти Ф (средина Х в.)

1) Непосредно пре Отона I је Октавијан, син Алберика (Валерија-Цезара у ГТР-рату). "После Алберикове смрти, његов млађи син... Октавијан је беспоговорно био признат као господар и сенатор свих Римљана... Октавијан је наследио световну власт... До нас нису доспеле римске монете из Октавијановог времена (али зато има много монета Октавијана Августа из II империје - А.Ф.), иако нема сумње да их је он ковао са својим именом и титулом" [41, т. 3, стр. 278]

2) Октавијан (Цезаров син) је имао 19 година када је добио власт у Риму. "Октавијан (син Алберика-Цезара - А.Ф.) једва да је имао 16 година када је постао владар Рима" [41, т. 3, стр. 278]. То поклапање Октавијана Августа и Октавијана из Х в., које откривају наше методе и ГХК, и раније је фрагментарно примећивано. Грегоровијус: "Горд и честољубив, Алберик је свом сину дао име Октавијан, можда потајно гајећи наду да ће у његов род с тим именом доћи и титула императора... У јесен 955. године... млади господар Римљана постао је папа. Осим сорацског летописца, ни један (! - А.Ф.) историчар не помиње да је Октавијан добио било какво духовно образовање (Октавијан Август је у II империји световни владар - А.Ф.)... Октавијан је своје императорско име променио у Јован XII" [41, т. 3, стр. 278]. Октавијан је у II империји добио титулу "Август" (тј. свети), што тачно одговара светој дужности римског папе, коју је заузимао Октавијан из Х в. Као и Октавијан у II империји, који је и поред "светости" и даље остао световни владар, тако и Октавијан из Х в., без обзира што је био папа, и даље остаје световни владар: "Али склоност Јованова (XII - А.Ф.) ка световној власти, знатно је превазилазила његову спремност да одговори духовним обавезама, и две личности у њему, једна Октавијанова, а друга Јованова, водиле су неравноправну борбу... Папа Јован XII... је изражавао захвалност древним боговима" [41, т. 3, стр. 279].

3) О карактеристици епохе: "Ситуација у Риму током првих година понтификата Јована XII позната нам је само у нејасним цртама... Младић је... будући господар и истовремено папа, одлучио да се упусти у велике подухвате и своју власт прошири далеко на југ" [41, т. 3, стр. 279].

4) Октавијан је убрзо предао власт Отону I Великом, који, мирно заменивши Октавијана, "наставља" његову делатност. Октавијан је 962. год. крунисао Отона I "и тако је императорска власт била предата... туђинском роду саксонских краљева. Једног од највећих Карлових претходника, крунисао је Римљанин, који је, необичним стицајем околности (! - А.Ф.) носио име Октавијаново..." [41, т. 3, стр. 280-281]. Ако је Отону, при предаји власти, предато (у неким хроникама) и име "Октавијан", онда добијамо важно поклапање: Октавијан Август (у II империји) владао је 37 година (од 23. п.н.е. до 14. н.е.), и Отон I је владао 37 година (936-973 као германски краљ). У II империји после Октавијана Августа иде Тиберије (14-37), тј., 23 године владавине, а после Отона I иде Отон II (960-983) - такође 23 године.

5) При поклапању Империје из Х-ХIII в. с II империјом (при Х+300) крсташки ратови, који су се водили у време Империје из Х-ХIII в., поклапају се с источним ратовима Старог Рима. Грегоровијус: "Ти двовековни војни покрети

Европе (крсташки ратови - А.Ф.) деловали су, слично источним ратовима Старог Рима, као снажна полуга..." [41, т. 5, стр. 410].

6) На сл. 31.2 показан је изоморфизам III империје и Империје из X-XIII в. са $ВСПД=2,3 \times 10^{-10}$. То померање се добија као разлика двају померања: $-1053+333=-720$. Две основне тачке: крај Фридриха II (1250) поклапа се с Теодориховим крајем (526), померање је 724 године; пар Хајнрих IV и његов савременик Хилдебранд поклапају се с паром: Валент и његов савременик Василије Велики. Померање: 1085 (Хилдебранд) - 378 (Василије) = 707 година, 1053 (Хилдебранд, в. даље) - 333 (Василије) = 720 година. Даље: Отон III Риђи (умро 1002. год.) поклапа се с Констанцијем I Хлором ("хлор" - риђи), а они оба (в. раније) с Јулијем Цезаром. Конрад IV - династија Гота-мушкараца од смрти Теодорихове 526. год. до Тотиле 541. год., Манфред се поклапа с Тотилом, Конрадин с Тејом; средње померање је 723 године (практично се подудара са 720). Пошто је (в. ГХК) $720=1053-333$, то је у III империју доспео део информације из Империје Хабсбурга, јер се с II империјом (при померању за 1053 године) поклапа Империја из X-XIII в., која је од Империје Хабсбурга удаљена 333 године. Овде ћемо описати само изоморфизам између краја III империје и краја Империје из X-XIII в.

7) У III империји после 455. год. Рим тоне у анархију - епоха Рецимера и његових пстићеника. При померању од 720 година, у Империји из X-XIII в., за време Филипа Гибелина (аналог Рецимера) у Риму такође почиње анархија: "Године 1198. у Риму су били уништени последњи остаци још видљиве императорске власти..." [41, т. 5, стр. 13]. Разбуктава се грађански рат [41, т. 5, стр. 21]. "Рат се поново разбуктао крајем те 1199. године, када је сенатор био јаки човек Пандулф из Субура" [41, т. 5, стр. 23]. Он се, вероватно, поклапа с Либијем Севером (461-465). Ево основних личности из периода 455-476 год. (III империја): Петроније Максим, Авит, Мајорион, Рецимер, Либије Север, Антемије (Прокопије), Олибрије, Јулије Непот, Ромул Августул. А у Империји из X-XIII в.: "Рим се распао на две непријатељске партије, папску и демократску... Тај огорчени градски рат је био политичка борба..." [41, т. 5, стр. 27]. Овде, осим доброг временског поклапања при померању за 720 година, имамо: Север-Субур, Петроније-Петрус, Рецимер-Рајнерије [41, т. 5, стр. 27].

8) Даље: поклапање Отона IV и Одоакара и сагласност периода владавине при померању за 720 година су врло добри (в. сл. 31.2). Отон IV је Герман, а његов аналог Одоакар је предводник германских херула (Одоакар = отто + кр, тј. "отон-кајзер-цезар"). Одоакар је био владар Рима, Отон IV је био "на Капитолу проглашен за римског краља" [41, т. 5, стр. 52]. Отон IV је владао 21 годину (1197-1218 као германски краљ), Одоакар је владао 17 година (476-493). По [41, т. 5] Отон IV је био проглашен за римског краља 1201. године, што даје 17 година за његову "римску владавину" (1201-1218) - тачно владавину Одоакарову. Одоакарова каријера је повезана с почетком Теодорихове активности (Одоакар је, вероватно, знатно старији од Теодориха), а у Империји из X-XIII в. каријера Отона IV је нераскидиво везана за почетак активности Фридриха II, који је млађи од Отона IV. Непријатељство Одоакара и Теодориха се поклапа с непријатељством Отона IV и Фридриха II.

9) Теодорих је Гот, али му је живот повезан с III империјом. Крај његове владавине обележава почетак Готског рата у VI в. "Фридрих, који је од детињства постао стран немачком народу... поново је везао једним ланцем судбине Италије и Германије и оба народа гурнуо... у неизвесну борбу, за чији је прекид било недовољно и цело столеће (1200-1300 - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 57]. У Ливијевом царском Риму имамо пар Тарквиније Древни и Тарквиније Охоли, а у Империји из X-XIII в. пар Фридрих I и Фридрих II. Видљив је паралелизам имена Теодорих - Фридрих. Теодорих је краљ Гота, а у титулама Фридриха (истина, не II, него I) је формула *Gattin* (в. монете у [117, бр. 26, табл.]). Та формула је, вероватно, блиска термину "готски". В. такође поклапање библијских Хета и Гота, што још више зближава *Gattin* и "Хете". Поменимо да у Немачкој ("Асирији" по Библији) постоји град Геттинген, тј. хеттин+ген (*genus*), можда "домовина Хета", "Хетти-род".

О непријатељству Одоакара-Отонa и Теодориха-Фридриха: "У... наследнику права Хоенштауфена Отон је имао опасног противника... Јак утисак је остављао Фридрихов младићки лик, који је претећи стајао у даљини..." [41, т. 5, стр. 57].

10) Као и Одоакар, и Отон IV Гвелф је био "проглашен за краља (немачког - А.Ф.)... Било је објављено да ће Отон кренути у Рим" [41, т. 5, стр. 58]. А у III империји Одоакар креће у поход на Рим и осваја га. Године 1209. Отон IV је "с великом војском" кренуо у Рим, ушао у њега и тамо се крунисао, иако су "сенат... грађани с оружјем у рукама заседали на Капитолу... Битка се водила на Леонину, и после тешких губитака на обема странама, Отон је сувладао отпор и постао краљ-император Рима, а затим је освојио Италију" [41, т. 5, стр. 66]. Дакле, имамо: (Отоново освајање Италије) = (Одоакарово освајање Италије) = (освајање Италије од стране Отонa I). При померању добијамо да је 1209. год. (освајање Италије од стране Отонa IV) - 333 год. (померање) = 976. год., што је блиско годинама 962-965, кад је Отон I освојио Италију.

11) Да би се ослободио Отонa IV, папа у Рим позива младог Фридриха II [41, т. 5, стр. 66]. У III империји аналоган је позив којим се Зенон Византинac обратио Теодориху да с Готима дође у Италију и постане њен владар уместо Одоакара (в. горе). Појављује се поклапање Хоенштауфена с "Готима". ГТР-рат се одвија тако што креће са Сицилије (с Тенедоса). То исто имамо у Империји из X-XIII в.; наиме, млади Фридрих II, краљ Сицилије, почиње рат у XIII в. [41, т. 5, стр. 74]. Фридрихов (Теодорихов) савезник, Анселм фон Јустинген, [41, т. 5, стр. 71], очигледно се именом поклапа с Јустинијаном, Теодориховим савремеником. ГТР-рат је важан догађај у историји свих паралелних царстава означених на сл. 17.2. То исто имамо у XIII в.: "Тај тренутак, када је он (папа Иноћентије - А.Ф.) предложио сицилијанском краљу (Фридриху II - А.Ф.) да узме римску круну, био је један од најкобнијих у историји папства. Његова последица је била борба (ГТР-рат - А.Ф.), која је разрушила и цркву и империју, затим господство Анжујског дома... и авињонско ропство (што се подудара с познатим "авилонским ропством", в. сл. 17.1, врсту В, зону бр. 21 - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 75]. Године 1212. Фридрих II се, тада већ као римски краљ, појавио у Риму и фактички постао сувладар Отонa IV, кога још нико није одвојио од његове титуле. То је копија ситуације из III империје, где

су Одоакар и Теодорих неко време владали заједно (в. горе). Даље, у III империји Теодорих је у бици победио Одоакара. То исто имамо и у XIII в.: "После победничких акција против злосрећног противника (Отон IV - А.Ф.), чија је слава помрачена 27. јула 1214. год. у боју код БувинаS, Фридрих је био крунисан... у Ахену..." [41, т. 5, стр. 78]. У III империји сва власт прелази на Теодориха 493. год., после Одоакарове смрти. Аналогно, у Империји из X-XIII в. сва власт прелази на Фридриха II 1218. год., после смрти Отон IV (Одоакарвог аналога). Померање од 1218-493=725 година, практично се поклапа с померањем од 720 година. Године 1220. Фридрих II дарује Риму устав и проводи озбиљне реформе [41, т. 5, стр. 97]. То његово деловање је у много чему аналогно Теодориховом деловању у области законодавства. Као и остроготско краљевство, и држава Фридриха II у Италији назива се краљевством [41, т. 5, стр. 104].

12) Поклапање Империје из X-XIII в. с Империјом "античког Рима" толико је изразито да га примећује чак и сам Грегоровијус: "Витербо је у Средњем веку био за Римљане исто што и Веи у древности... Римски народ је (у XIII в. - А.Ф.) прожет новим духом; као некад давно, у време Камила и Кориолана (епоха Тарквинијског рата, по Ливију - А.Ф.) он је кренуо у освајање Тоскане и Лација... Поново су се на бојном пољу појавиле римске заставе с древним иницијалима S.P.Q.R. на црвеном и златном пољу, и римска национална војска, састављена од римских грађана и савезника вазалских градова под вођством сенатора" [41, т. 5, стр. 126-127]. И даље: "Дивно је - одушевљава се Грегоровијус - што су се Римљани присетили прастарих обичаја, поставивши пограничне каменове... с натписима S.P.Q.R., који су требали да означавају јурисдикцију града Рима" [41, т. 5, стр. 129-130]. Званичне боје "дрвног" античког Рима биле су црвена и златна (в. горе), али показује се да су у исто време то званичне боје средњовековног римског папства. "Још и данас су боје града Рима црвена и златна. Такве су оне биле од давнина, а такве су биле и црквене боје... Тек почетком 19. столећа папе су за црквене боје узеле белу и златну" [41, т. 5, стр. 141, комент. 34]. Штавише: "Баш у то време (1236 - А.Ф.) римско племство је својим титулама додало још једну - античку. Благородни Римљани, не смејући се сами себи - чуди се Грегоровијус - почели су да се називају "проконзулима Римљана", када су заузимали високе дужности у граду... Прастара титула Consul Romanorum... још увек је у то време била у употреби [41, т. 5, стр. 148]. Плен узет у Милану, био је изложен на Капитолу на журно подигнутим (!? - А.Ф.) античким стубовима" [41, т. 5, стр. 151]. Одлично се оријентишући у глобалној историји Рима, врсни специјалиста Грегоровијус, ништа не сумњајући, често указује на паралеле, које су увек у складу с нашом формулом померања $T=X+300$. Наведимо пример: "Погибија Петра де Винеис, познатог капуцинерског грађанина... бацила је сенку на живот великог императора (Фридриха - А.Ф.), слично томе као што је Боетијева смрт помрачила живот Теодориха Великог (! - А.Ф.). Оба германска краља (Фридрих II и Теодорих - А.Ф.) личе један на другог по начину како су окончали своје животне путеве, а такође и по брзом и трагичном крају њиховог рода (у ГТР-рату - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 202-203]. И Винеис и Боетије су пали као жртве сумњи императора [41, т. 5, стр. 202]. Колрауш у [63] нарочито издваја Теодориха и Фридриха II, наглашавајући њихову мудрост и верску трпеливост. "Немачкој он (Фридрих II - А.Ф.) није донео никакве користи, јер је био склон Италији... Велике групе

Немаца су одлазиле с Хоенштауфенима у Италију (као Готи и као Тарквинијци-дошљаци - А.Ф.)..." [63, т. 1, стр. 309]. Теодорих је, као и Фридрих II, умро природном смрћу. Они су обојица последњи краљеви пре катастофалних ратова у Италији. "Иноћентије IV је у свом великом противнику (Фридриху II - А.Ф.) видео само антихриста, фараона (! - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 205]. То појављивање термина ТРН ("фараон") тачно одговара поклапању посматраног периода и ГТР-рата. Називајући Фридриха II фараоном, папа повлачи паралелу с библијском историјом Израела и Јудеје, што опет одговара паралелизмима које смо открили. Треба претпоставити да се сви ти документи (папске посланице и др.) реално датирају у касније време, када се већ сматрало да су рат из средине XIII в. и рат описан у Библији, различити догађаји. Теодорих је владао 29 година (497-526, друга варијанта, в. горе), а Фридрих II као римски краљ 30 година (крунисан 1220., а умро 1250.).

13) Средином XIII в. почиње рат. Основни изоморфизми су: Конрад IV - (Амаларих + Аталарих + Теодат + Витигес + Ураја + Илдибалд: 526-541), Манфред - Тотила, Конрадин - Теја, Карл Анжујски - Нарзес, Инокентије - Јустинијан. Владавина Конрада IV (1237-1254) преклапа се с владавином мушке готске династије (после смрти Теодориха до Тотиле), имамо 17 и 15 година (526-541). Године 1252. Конрад IV ступа у Италију, започевши један од највећих ратова, који је Италију на неколико деценија гурнуо у стање хаоса [41, т. 5, стр. 213]. "Барони су му се заклели на верност... признали су га сви градови до Напуља..." [41, т. 5, стр. 213]. У ГТР-рату из VI в., истовремено с доласком на власт готске династије 526-541 год. на Италију бацају погледе Јустинијан, Велизар и Нарзес, који почињу агресију. То исто имамо и у XIII в.: "Успеси Фридрихових синова (Теодорикових Гота - А.Ф.) принудили су Иноћентија да се поново маши плана, смишљеног још у Лиону... Он је одлучио да то краљевство... преда туђинском принцу; тај корак је био... изузетно погубелан за Италију (почео је рат - А.Ф.)... Он је сицилијанску круну понудио брату француског краља, Карлу Анжујском" [41, т. 5, стр. 214]. Дакле, Карл Анжујски се поклапа с Велизаром-Нарзесом (Нарзес је Велизаров "продужетак" у ГТР-рату VI в.), а Иноћентије с Јустинијаном. Приметимо звуковне аналогije: Конрад КНРД или Кнрт, што при обрнутом (источном) читању даје ТРНК - "Франци", "Тројанци" (в. горе). Даље, Манфред носи титулу Тарентски, тј. ТРНТ - варијанту ТРКВН. Зато у именима двеју основних личности династије Хоенштауфена после смрти Фридриха имамо термин ТРКВН. Манфреда ће заменити (и окончати догађаје тог рата) Конрадин, опет варијанта ТРНК. Конрад IV је умро 1254. год. "горко жалећи своју судбину и несрећу империје, чије је рушење он наслутио" [41, т. 5, стр. 216]. Њега смењује Манфред, аналог Тотиле. Тотила је владао 11 година (541-552), а Манфред 12 (од 1254, када је умро Конрад IV, до 1266. када је и сам страдао у бици, као и Тотила). Дакле, 11 - 12 година. Мало пре смрти Конрада IV у Риму, световна власт је прешла у руке сенатора Бранкалеонеа (БРНК + "лав"). Тај владар Рима припада клану Фридриха II, "учествовао је у ломбардијском рату на Фридриховој страни..." [41, т. 5, стр. 226]. Он је (као и династија Гота) туђин, није Римљанин. "Кад је туђински сенатор дошао у град који га је позвао, био је дочекан почастима (као и Готи, који су владали у Риму после Теодориха - А.Ф.)... То је био тренутак када се први пут (после VI в.? - А.Ф.) виша магистратура града састојала искључиво од

туђина" [41, т. 5, стр. 233]. Име Бранкалеонеове жене, Галеана, аналог је имена "Јелена" (Хелена је при деформисаном читању "Галеана")

14) У рату у XIII в. главни противници клана ТРНК (Конради, Манфред) су папа и његов савезник Карл Анжујски. Папа, "газда у Риму", наступа као "главни цар". Манфред ратује против папе, који настоји да га потисне из Италије (као што Јустинијан потискује Тотилу). У време тих битака (изоморфних биткама у рату из VI в.) појављује се (као што и треба) град Троја, и то у вези с Напуљом. "Намесник је побегао из Троје; његова војска се расула; он сам је пожурио у Напуљ..." [41, т. 5, стр. 238]. Бранкалеоне и Манфред склапају савез; обојица, Манфред на Сицилији, а Бранкалеоне у Риму, јединствено (као и Готи) иступају против "папе-цара". Италија се подвргава рушењу: у Риму је, на пример, 1257. год. било уништено више од 140 утврђених кула [41, т. 5, стр. 250]. "У том великом грађанину Болоње (Бранкалеонеу - А.Ф.)... поново се јавио дух античности..." [41, т. 5, стр. 252]. Чудно је да у Риму није остало никаквих трагова Бранкалеонеове активности (натписи, споменици итд.). Да они нису померени у древност? "Изнурена италијанским ратовима (средином XIII в. - А.Ф.) Немачка је запала у стање унутрашњег распада и немоћи, из кога се стара империја више није поврагала..." [41, т. 5, стр. 267]. Осим већ поменуте Галеане, у клану ТРНК је и "права" Јелена, жена Манфреда, једног од централних хероја тог периода [41, т. 5, стр. 274]. Штавише, та "Јелена је кћерка епирског деспота" [41, т. 5, стр. 274], Гркиња, као и Јелена из Тројанског рата.

15) У ГТР-рату из VI в. Велизар-Нарзес упада у Италију споља. У XIII в. папа је "поново отворио Италију туђинском властодршцу. Он је био врло похлепан, и с његовом победом (уп. с Нарзесом - А.Ф.) нестала је национална идеја..." [41, т. 5, стр. 276]. Карл Анжујски је неочекивано био изабран за сенатора у Риму. Он је дошао из Француске с француском војском (поново поклапање Француза с ПРС). У ГТР-рату (нарочито у тројанској верзији) инвазиона војска (Грка-Ромеја) у почетку напада на Сицилију - тројански посед. Исто тако, инвазија Карла Анжујског почиње нападом на Сицилију, Манфредов посед, тј. на ТРНК-посед. "Поход Карла Анжујског на Сицилију спада у ред храбрих, славом овенчаних подухвата (као и освајање Сицилије од стране Грка-Ромеја у ГТР-рату - А.Ф.) крсташких витезова у тој епохи" [41, т. 5, стр. 286]. Године 1266. Карл је био крунисан за краља Сицилије. И опет Грегоровијус невољно потврђује деловање формуле померања (в. сл. 17.2), указујући на паралелу, коју смо открили нашом формалном методом. Приметимо да практично све паралеле на које указује Грегоровијус у [41], тачно одговарају ГХК и њеном разлагању на збир померања.

"Мрачни Карл Анжујски је, слично Нарзесу (! - А.Ф.), ступио у арену древних битака између романских и германских народа, а Манфред је преузео трагични лик Тотиле (! - А.Ф.). Историја је у свом кретању описала круг; јер иако су односи снага били другачији, ипак је ситуација, у суштини, била иста: папа је позвао у Италију стране завојеваче, да би је ослободио од германског господства. **Швапска** династија (Фридриха-Конрада - А.Ф.) пала је исто тако као што је пала готска. Изненађујуће страдање обеју господстава и њихових хероја обојило је историју двоструком трагедијом у једној истој класичној арени, при чему је друга трагедија само тачна репликација прве (! - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 287]. Наведена паралела Карл Анжујски = Нарзес налази неочекивану потврду у извесној

звуковној аналогји. Израз "карл" у древности је значио напросто "краљ" (то посебно потврђују монете Карла Великог); и овде на монетама из XIII в. видимо натписе KAROLUS, а такође и CAROLUS [41, т. 5, стр. 296, књ. 42]. Зато је "краљ Анжујски" (тј. Карл Анжујски) напросто "краљ Анжу", тј. CESAR ANJOU (в. француско писање Анжу). Скраћивањем добијамо CESAR-AN. Обрнутим (источним, јеврејским, арапским) читањем добијамо NARASEC (NRSC), што је практично исто што и Нарзес, Нарзец. Зато је код неких хроничара "Карл Анжујски" могао при обратном читању да се претвори у Нарзеса. Наравно, наведено објашњење је само претпоставка.

16) У ГТР-рату из VI в. Велизар (тј. прва фаза Велизара-Нарзеса) осваја Рим и "протерује царева". У XIII в. Карл осваја Рим. "Луда срећа је пратила његов безумно смели подухват..." [41, т. 5, стр. 287]. Не наишавши на отпор, Карл улази у Рим, при чему, као и у VI в., освајачи наступају и с мора и с копна [41, т. 5, стр. 286-287]. То "протеривање царева" из Рима у XIII в. остварено је прилично мирно, без великог крвопролића, као што описују Ливије и Прокопије. На пример, Велизар је мирно ушао у Рим након што је град напустила готска војска (в. горе). У Риму је Велизар ликованом народа дочекан као ослободилац од Гота. Исто тако је Рим у XIII в. дочекао Карла Анжујског.

Велизара-Нарзеса у VI в. описују као успешног војсковођу. То исто се каже и о Карлу. [41, т. 5, стр. 288]. У рату из VI в. Ливије истиче мотив "сиромаштва Велизара-Валерија". Тај исти мотив (који је, уосталом, сам по себи довољно необичан и јединствен) стално истичу хронике које описују Карла Анжујског. На пример, "Гроф Анжујски је дошао у Рим празних руку..." [41, т. 5, стр. 288]. У ГТР-верзији из VI в. тај се мотив "сиромаштва" појачава крејем рата. То исто видимо и у XIII в.: што се рат више појачава, све се чешће помиње "Карлово сиромаштво". На пример: "Манфред је... врло добро знао какве је новчане тешкоће трпео Карл у Риму... Ретко кад се у велики подухват ишло с тако малим средствима... Сиромашење дуговима притиснутог Карла било је врло велико..." [41, т. 5, стр. 300]. Опис "сиромаштва Карла Анжујског" заузима у [41, т. 5] неколико страница (300-304).

17) У рату из VI в. и у тројанској верзији истакнут је мотив "свађе Велизара-Ахила" с "главним царем". То исто видимо и у XIII в. Овде избија мало необична свађа између папе и Карла "због куће" (као што је, уосталом, "због куће" Валерије, по Ливију, оптужен за "издају", в. горе). Ступивши у Рим, Карл Анжујски се, "кратко размисливши... сместио у Латерану..." [41, т. 5, стр. 289]. Папа је тиме био револтиран и избила је свађа. Иако је Карл ипак променио резиденцију, односи међу њима су остали затегнути [41, т. 5, стр. 303]. Обојица су сумњичили један другог да желе да приграбе сву власт, што се нарочито појачало крајем рата.

18) Нарзес је био именован за намесника Италије, а Карл Анжујски је добио права "привременог управљања на уговорено време" [41, т. 5, стр. 290]. У рату из VI в. и у ТРКВН-рату "прогнани цар" шаље у Рим писмо у коме прекорева Римљане; том писму све ТРКВН-верзије придају велики значај. Посебно, Ливије и Прокопије излажу садржај писма. Буквално исто се дешава и у XIII в. Друга глава десете књиге петог тома у [41] чак почиње посебним одељком: "Манфредово

писмо Римљанима" [41, т. 5, стр. 298]. Садржај тог манифеста је сличан садржају одговарајућих писама у готској и тарквинијској верзији.

19) Почине последња фаза рата из XIII в. У VI в. почињу блиставе победе Велизара-Нарзеса. У XIII в. имамо: "Карлов освајачки ход само представља... сцене слабљења, несреће и брзе пропасти. Изгреди и свирепост Француза... карактеришу тај рат... Французи су прво напали на дивовски замак Арче, који је стајао на литици и који је сматран за неприступачну тврђаву (и заузели су га - А.Ф.)... Цела околна држава потресла се од тог догађаја: Карлу су се предала 32 утврђена насеља..." [41, т. 5, стр. 305]. Кулминација ГТР-рата је освајање Троје-Напуља, а кулминација рата из XIII в. је битка код Беневента и освајање Напуља. Приметимо да се Беневент налази поред Напуља, а близу Беневента је познати средњовековни град Троја (који постоји и данас). "Недалеко од Беневента Грци су саградили утврђени град (реч је о Средњем веку - А.Ф.) и дали му бесмртно име Троја" [41, т. 4, стр. 20].

Тројанска верзија	Готска верзија	Догађаји у XIII в.
1. Битка код Троје	1. Заузимање Напуља, поред Троје	1. Битка код Беневента, близу Троје и Напуља
2. Заузимање Троје	2. Завршна битка код Напуља, Тотилина смрт	2. Заузимање Беневента, Напуља. Манфредова смрт

Ево који су догађаји из XIII в. вероватни оригинали свих набројаних догађаја ГТР-рата. Манфред је "брзо дошао до Беневента, да би Карлу препречио пут у Напуљ и започео битку с њим..." [41, т. 5, стр. 307]. И у готској и у тројанској верзији пад Троје-Напуља и битка (којом је завршен рат) приказују се као познати историјски догађаји. У XIII в. имамо: "У познатој бици код Беневента учествовало је највише 25000 људи са сваке стране. Дуги и тешки рат између цркве и империје, између романских и германских народа, решен је на бојном пољу за неколико сати..." [41, т. 5, стр. 309]. У ГТР-верзији у последњој бици под Напуљом страда Тотила, Манфредов двојник. У XIII в.: "Храбри Немци (Манфредова војска - А.Ф.) су се борили и гинули с херојским духом, слично древним Готима (! - А.Ф.), као на смрт осуђени представници немачког народа, који је скончао заједно с Фридрихом II..." [41, т. 5, стр. 310]. Манфред у тој бици гине као легендарни херој (уп. с Тотилом) [41, т. 5, стр. 310]. "Манфред је имао 34 године када је умро (и Тотила је погинуо млад - А.Ф.). И у животу и у смрти он је био исто тако диван као и Тотила. Као тај готски херој, који је, победоносно прошавши у младости попрште свог живота, обновио Теодорихову империју, тако је и Манфред из развалина подигао империју Фридриха у Италији, и... погинуо, побеђен ратном срећом туђинског освајача, кога је наоружао папа" [41, т. 5, стр. 312]. Пад Троје-Напуља и дивљачка пљачка града, посебно се истичу и у ГТР и у ТР верзији. Исто тако се, као изузетно сурово, описује освајање Беневента у XIII в. [41, т. 5, стр. 313]. После тога Карл је "ушао у Напуљ... Француска тиранија је ступила у Напуљ..." [41, т. 5, стр. 315].

20) У ТР верзији Јеленин живот је укратко записан по схеми: невеста-рат-страдање (в. горе). У XIII в. имамо: "Победник (Карл - А.Ф.)... је био хладан, ћутљиви тиранин (поклапа се с описом Нарзеса - А.Ф.). Јелена, млада и прелепа жена Манфредова (тј. ТРКВН - А.Ф.)... побегла је... У несрећи напуштена од барона, она је... добегла у тај исти Трани (и опет ТРН - Троја - А.Ф.), где је она, као краљевска невеста, свечано дочекана (уп. с дочеком грчке Јелене у Троји - А.Ф.)... После пет година Јелена је умрла у тамници (била је изручена Карловим ритерима - А.Ф.)... њена кћи Беатриса је осамнаест година тамновала у тврђави... у Напуљу (! - А.Ф.)" [41, т. 5, стр. 314]. То у ГТР и у ТР верзији тачно одговара мотиву с ратом повезане смрти или заточеништва жене. На везу Јелене и Напуља (аналог Троје) указује и то што се "документи који се тичу Јелене" (и Манфреда) чувају у Напуљу [41, т. 5, стр. 324, комент. 37].

21) У ГТР-рату из VI в. истиче се финална епизода рата: кратка владавина Теје, који је заменио Тотилу и који је владао мање од једне године (552-553). Теја је такође погинуо у боју и то је коначно решило исход рата у Италији (в. горе). Тејин аналог (оригинал?) у XIII в. је Конрадин, последњи представник пропадајуће германске династије. Његова активност је практично идентична Тејиној активности. Конрадин је имао само 14 година када је погинуо Манфред; његова судбина је несвакидашња. "У политичкој историји нема много таквих... случајева, као што је судбина тог младића..." [41, т. 5, стр. 322]. Подударност трајања владавине: Теја је владао једну или две године (552-553), а Конрадин две године (1266-1268) [41, т. 5, стр. 340]. Године 1268. Конрадин је с војском покушао да за себе поврати Манфредову круну, али је побеђен у бици против Карла Анжујског [41, т. 5, стр. 341-342]. У ГТР-рату у VI в. Нарзес (аналог Карла Анжујског) разбија Тејину (аналог Конрадина) војску. Важан детаљ: Тејина глава је одрубљена (в. горе) и та епизода (јединствена у ГТР рату у VI в.; в. такође тројанску верзију) има важну улогу у приповедању хроника о том рату. Иста таква сторија се десила у XIII в.: Конрадинова глава је одрубљена у Напуљу (поново се појављује аналог Троје, град Напуљ) 1268. год. [41, т. 5, стр. 348]. Као и у VI в. тим догађајем се коначно завршава историја швапске (тј. готско-тројанско-тарквинијске) династије у Италији у XIII в.: "ШвапскаS династија је умрла, а Конрадин је био последња жртва..." [41, т. 5, стр. 349-350].

22) Наставак живота Карла Анжујског паралелан је крају активности Велизара-Нарзеса у VI в. Иако су папа и Карл савезници у борби против ТРНК ("конрада"), њихова свађа се разбукутава. Карл пада у немилост (као и Велизар) и "ослобађа се сенаторске власти" [41, т. 5, стр. 316]. То је, вероватно, оригинал легенди о немилости Валерија-Велизара-Ахила. Тај догађај се дешава 1266. год. Важно је да се "Карлово падање у немилост" дешава пре коначног уништења швапскеS династије. Подсетимо се да је и "Велизарово падање у немилост" почело пре него што су Готи коначно разбијени у VI в. И Велизар и његов аналог Валерије, били су "рехабилитовани" (в. горе). То исто се дешава и у XIII в. Папа оживљава Карлов утицај, "он је чак именован... краља (Карла - А.Ф.) за пациариуса..." [41, т. 5, стр. 330]. Узгред, у Риму се и данас у сали сенаторског дворца налази статуа Карла Анжујског (Нарзеса, Велизара?).

23) И у ГТР-рату и у Тројанском рату имамо легенду о "коњу-аквадукту" (в. горе). У целини тај мотив у XIII в. још нисмо открили. Ипак, постоји необичан детаљ, који заслужује да буде поменут. Већ смо видели да се у неким документима опсада Напуља приказује као "опсада Троје". И ево: "Папино проклетство је пало на Конрада (XIII в. - А.Ф.)... То му није засметало да освоји Напуљ; али наполитанци су га замрзели од када је наредио да се стави узда на кип коња, који је стајао на грдском тргу и сматран је за политичку светињу града" [63, т. 1, стр. 309]. По мишљењу каснијих грчких аутора, управо је у Троји (Напуљу) на градском тргу морала бити "статуа коња". Није ли та "легенда о коњу" нејасни одјек догађаја повезаних с Тројанском ратом из XIII в? Не треба мислити да Колтрауш (аутор [63]) на свакој страници говори о "киповима коња". У целом првом тому [63] посвећеном древној и средњовековној историји Немачке и Италије, Колтрауш само два пута помиње "кипове коња": (1) кип коња у Италији у VI в., (2) кип коња у Напуљу у XIII в. [63, т. 1, стр. 166,309]. Корисно је имати то на уму при даљој дубљој анализи хроника из XIII в.

24) О преласку дела информације из Империје Хабсбурга у II римску империју при збирном померању од 1053+333=1386 година, може да се каже следеће (сл. 17.1, зона 14 и сл. 17.2). Владавина Рудолфа Хабсбуршког (1273-1291) карактеристична је по томе што је тај император поново назван "обновитељем Империје" [41, т. 5, стр. 368]. Дакле, поново се "родио" израз карактеристичан, како за почетак II римске империје, тако и за почетак III римске империје. Даље, почетак Сулине владавине (од 82. до 78. п.н.е.) при збирном померању од 1053+333=1386 година пада у 1304. годину, тј. приближно у 1300. годину. И опет баш овде имамо јасан паралелизам, који Грегоровијус није могао да не примети: "Палестрина се уговором предала (папи Бонифацију - А.Ф.). У одећи жалости... појавила су се оба кардинала (1298.год. - А.Ф.) и пала к папиним ногама... Палестрина (уп. с јеванђеоском Палестином - А.Ф.) и сва утврђена насеља... тог трена су се предали. Папина мржња према побуњеницима... била је сада безгранична. Казна којом је он одмах осудио Палестрину, показала је његове намере. Вољом судбине, после дугог временског интервала (а управо после око 1386 година - А.Ф.) на тај познати Фортунин град изливена је иста чаша гнева. Сула, коме се предао Пренесте, сравнио је град са земљом; после 1400 година (Грегоровијус број 1386 заокружује на 1400 - А.Ф.) тај се Пренесте предао папи, и папа га је с староримским бесом збрисао с лица земље..." [41, т. 5, стр. 431]. "Све је то уништено зу неколико дана... Развалине су преоране и посуте сољу... Бонифацију VII се, по свој прилици, допадало да подражава (вероватно је папа добро знао историју антике, био је начитан - А.Ф.) начин деловања античког Римљанина... Он је стварно разрушио један од најстаријих градова Италије, који је... страдао још и у антици... Слично томе како је Сула на месту порушеног града изградио војничко насеље, тако је и Бонифације наредио његовим несрећним житељима... да се населе у близини. Они су саградили колибе у равници..." [41, т. 5, стр. 432-433]. Сви ти паралелизми су последица померања $T=X+300$.

25) При горе наведеном збирном померању, појављују се и други занимљиви паралелизми. На пример, император Максимилијан I (1493-1519) "спушта се" наниже и доспева у II римску империју, делимично се поклапајући с императором

Антонином Пијем, за време чије владавине је, наводно, написан Птоломејев "Алмагест". Управо та чињеница је подстакла Н.А. Морозова да "Алмагест" прогласи за апокриф, па чак и за фалсификат. Ми ослобађамо "Алмагест" те оптужбе, јер је та књига сасвим могла бити завршена за време Максимилијана I (који се у II империји одразио као Антонин Пије). Штавише, у пуном имену Максимилијана I је формула: Цезар Август Пије (!). В., например, познату Дирерову гравуру на којој је тај император приказан уз навођење његовог пуног имена. Зато састављач "Алмагеста" вероватно није никога обмањивао када је писао да су нека посматрања била извршена за време императора Пија. Умесно је овде подсетити се да је Дирер радио гравуре и за "Алмагест". Наведеним хронолошким померањем се епоха средњовековног архитекте Албертија (в. одељак 1) поклапа с "епохом античког Витрувија". Зато нема ништа зачуђујуће у томе што је између Албертија и Витрувија откривено много паралела. Могуће је да ми ослобађамо оптужбе и Пођа Брачолинија, који је, по мишљењу Гошара и Роса, фалсификовао Тацита. При наведеном померању се "епоха античког Тацита" поклапа с "епохом средњовековног Пођа". Зато везе између Тацитовог текста и Брачолинијеве активности, које су открили Гошар и Рос, могу једноставно бити везе међу догађајима које раздваја само неколико деценија.

26) При померању уназад за 1053 године (в. сл. 17.2) Дионисије Петавијус се опет поклапа с Дионисијем Малим (VI в.). Обојица су познати хронолози; "петавијус" је француска варијанта израза "мали" (петит). Епоха Скалигера и Петавијуса је епоха конституисања глобалне хронологије, па зато тешко да је случајно што се на ГХК (в. сл. 17.1 и 17.2) паралелизми прекидају управо непосредно пре те двојице познатих оснивача глобалне хронологије. "Дионисије Мали" је "Иесово рођење" датирао на приближно 600 година пре себе. Ако се померимо уназад за 600 година од епохе Дионисија Петавијуса, добићемо приближно 1050. год. (Петавијус је умро 1652. год.). Дакле, доспећемо у "епоху Хилдебранда".

27) II римска империја је "света" у том смислу што сви њени императори носе титулу "август", тј. "свети". Исто тако је и Империја из X-XIII в. "света институција: израз Света Римска Империја сусреће се од XII века" [262, т. 1, стр. 153]. У приказаном паралелизму тих двеју империја, Отон IV (Гвелф) (1198-1218) се поклапа с епохом Марка Аурелија (у II империји, при померању од 1053 године). Тако се "Марко Аурелије" помера навише бар до краја XII в. Интересантно је да је, према средњовековним хроникама, баш у XII в. њему у част у Риму био постављен познати кип коњаника [41, т. 4, стр. 568, комент. 74]. То је једна од најпознатијих античких реликвија Рима.

Сад укратко опишимо зону бр. 19 на сл. 17.1 - поклапање блокова Р и С, тј. Империје Хабсбурга и Империје из X-XIII в. Наводимо две изоморфне струје, откривене методом ВСПД.

1) Година 911. је почетак саксонске династије; 1273. је почетак аустријске куће. 2) Конрад I - 7 (911-918); Адолф Нас - 7 (1291-1298). 3) Хајнрих Птицоловац - 17 (919-936); Рудолф Хабсбург - 18 (1273-1291), приметимо да на почетку те струје Конрад I и Хајнрих I одговарају замењенима Адолфу Насу и Рудолфу Хабсбургу. Даље замењивања нема. 4) Отон I - 37 (936-973); Хајнрих VII - 5 (1309-1314) + Лудвиг V - 33 (1314-1347), укупно 38 година. 5) Отон II од смрти Отона I 973. год до

сопствене смрти 983. год. + Отон III (983-1002), укупно 29 година; Карл IV - 31 (1347-1378). 6) Хајнрих II - 22 (1002-1024); Венцеслав - 22 (1378-1400). 7) Конрад II од крунисања у Риму 1027. год. до смрти 1039. год. - 12 година; Роберт - 10 (1400-1410). 8) Хајнрих III - 28 (1028-1056); Сигисмунд - 28 (1410-1438). 9) Хајнрих IV - 53 (1053-1106); Фридрих III - 53 (1440-1493). 10) Хајнрих V (1098-1125) - 27 година, или пак Хајнрих V од крунисања у Риму 1111. год. до смрти 1125. + Лотар II (1125-1137), укупно 26 година; Максимилијан I - 26 (1493-1519). 11) (1138-1155 - ратови у Италији уз учешће Германије; 1143-1155 - устанак Арнолда Брешанског у Италији) поклапа се с периодом "италијанских ратова" Германије у Италији, који су започети 1494. год., а 1512. је устанак у Бреши. 12) Фридрих I Барбароса - 38 (1152-1190); Карл V - 37 (1519-1556). 13) Хајнрих VI - 6 (1191-1198, крунисан у Риму 1191); Фердинанд - 6 (1556-1564). 14) Филип - 10 (1198-1208); Максимилијан II - 12 (1564-1576). 15) Фридрих II 39 (1211-1250); Рудолф II - 36 (1576-1612). 16) Вилхелм - 6 (1250-1256); Матијас 7 (1612-1619). 17) Конрад IV - 17 (1237-1254); Фердинанд II - 18 (1619-1637). 18) Године 1256. у Немачкој почиње анархија која траје 17 година; године 1618. у Немачкој почиње 30-годишњи рат. Овде се паралелизам прекида и, штавише, управо се овде завршавају уопште сви паралелизми (изоморфизми) с ранијим догађајима, који су означени на ГХК (в. сл. 17.1). То је време радова Скалигера и Петавијуса (почетак 17 в.). Нарочито много паралелизама повезује пар Карл V - Фридрих I Барбароса (сл. 31.3). Приметимо такође следећи детаљ. "Познато је да је Конрадин био погубљен у Напуљу... У цркви се налази мермерни кип последњег Хоенштауфена... Тај кип је поставио Максимилијан II Баварски и под његовим постољем су остаци несрећног швапског принца" [41, т. 5, стр. 360, комент. 66]. При померању уназад за 333 године Максимилијан II (1564-1576) поклапа се с периодом 1231-1243 год., тј. близак је добу Конрадина, 1266-1268. Разлика је само 25 година, што је мало у односу на укупну дужину упоређиваних раздобља. Пожељно је истражити историју Конрадиновог кipa, тим пре што је он, као и Максимилијан II, био "Баварски" [41, т. 5, стр. 322].

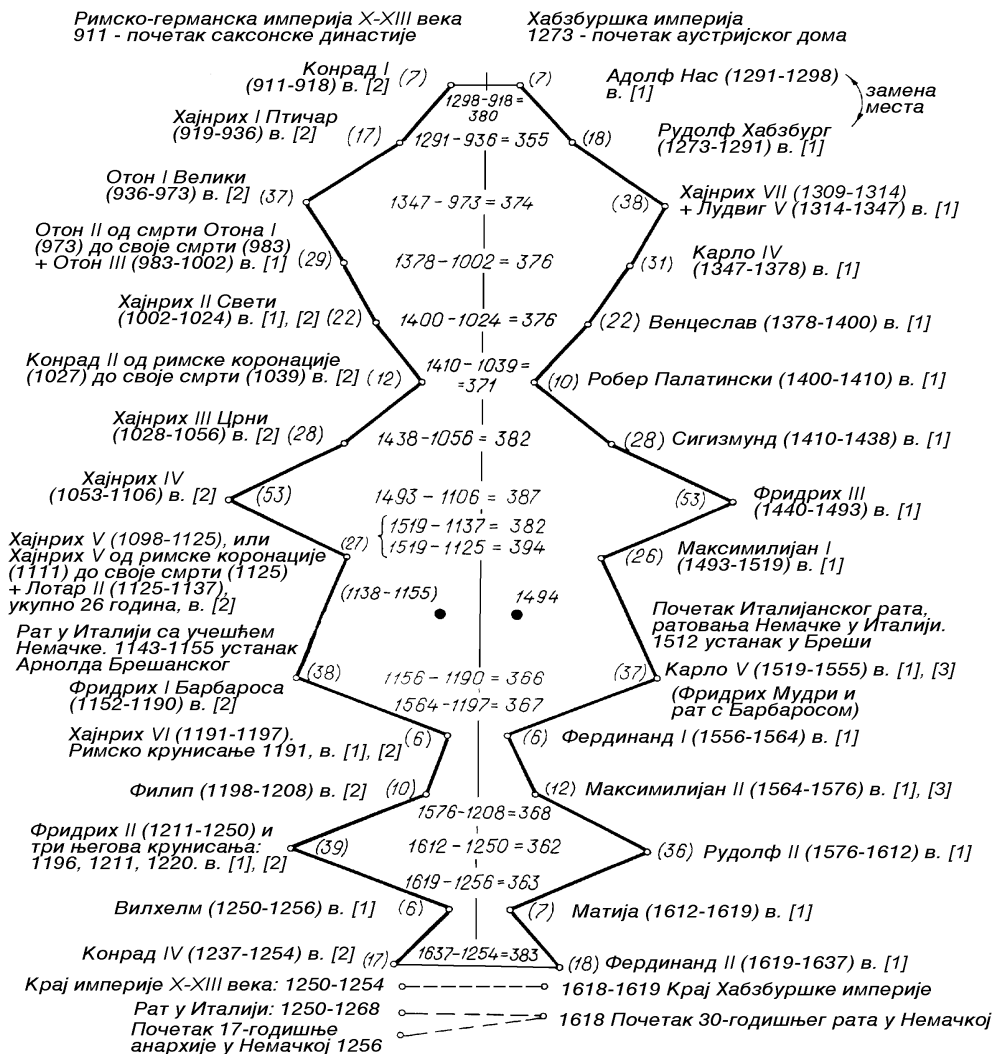
Рећићемо нешто о необичној дужини градње неких познатих грађевина у Европи. Стразбуршка катедрала (својевремено највише здање Европе) започета је, наводно, 1015. год., а завршена тек 1275. год., (грађена 260 година) [63, т. 1, стр. 333]. Торањ Ервина фон Штајнбаха (поред катедрале) грађен је 162 године. "Дакле, цело здање (катедрала - А.Ф.) грађено је 424 године" [63, т. 1, стр. 333]. "Келнска катедрала, започета... 1248. године... грађена је 250 година. Таква спорост - принуђен је да прокоментарише Колтрауш - објашњава се тиме што су на њој исклесане многе хиљаде сцена" [63, т. 1, стр. 333]. Откривена хронолошка померања терају нас да поново проучимо документа о датирању почетка и краја тих градњи. Могуће је да ће се многи датуми почетака изградње померити навише, што ће као резултат дати нормално трајање градње. Немогуће је не приметити да се у наведеним примерима појављује број 250, што је, на пример, једнако трајању III империје, а то је и могло да одреди дужину померања.

Због ограничености простора у овој књизи испустили смо велики и веома интересантан материјал, повезан с низом паралелизама у горњој врсти Б на сл. 17.1 и 17.2, која представља Библију. Ипак, после кратког осветљавања паралелизама богоборачког царства и III римске империје на Западу (и

богославског и треће Римске империје на Истоку) допунићемо тај материјал још једном примедбом. Постојање основног паралелизма међу струјама II (и III) римске империје и Римске империје из X-XIII в., дозвољава да се провери (в. такође сл. 17.1 и 17.2) изоморфизам између богославског, богоборачког царства и струја из Империје X-XIII в. (в. зоне бр. 17-20 у горњој врсти сл. 17.1). За илустрацију ограничимо се само једним примером.

Померање за 362 године

(1618-1256=362)

Просечно померање (у односу на крајеве владавине) је 373 године

Примедба (референце на слици): [1] = [85]; [2] = [137]; [3] = [63] (том 2)

Већ смо открили поклапање Фридриха II и Теодориха Великог Готског. У средњовековним документима постоји знатно мешање Фридриха I Барбаросе и Фридриха II. То се одразило чак и у хроникама из XVI века. На пример, једна од легенди "о Фридриху II била је пренета на Фридриха I у 1519. год..." [262, т. 1, стр. 220]. Показује се да се паралелизам између богославског царства и Империје из X-XIII в., који смо открили, потврђује наводима из средњовековних текстова.

Фридрих II или Фридрих I у Империји из X-XIII в.	Теодорих Готски у III империји (Италија, Рим)	Сенахерим у богославској хроници (по Библији)
1. Фридрих I Барбароса, римски и германски император	1. Теодорих, готски и римски краљ	1. Сенахерим, асирски цар. В. горе поклапање Асираца с Германима (Готима)
2. Ратује против Рима 1167. год	2. Ратује против Новог Рима (посредством Виталијана, в. горе)	2. Ратује против Јерусалима. В. горе поклапање с Новим Римом или с Римом
3. Противник Фридриха I у Риму је папа Александар III [41, т. 4, стр. 483]	3. Теодорихов противник је источноримски владар Анастасије, поглавар Новог Рима	3. Сенахеримов противник је богославски цар Језекија, који је већ раније идентификован с Анастасијем
4. Фридрих I напада на Рим [41, т. 4, стр. 483]	4. Теодорих (чијом војском заповеда Виталијан) напада на Нови Рим	4. Сенахерим напада на Јерусалим. В. раније поклапање с Новим Римом или с Римом
5. Фридрих I доживљава пораз [41, т. 4, стр. 483-484]	5. Теодорих (његов војсковођа Виталијан) доживљава пораз	5. Сенахерим доживљава пораз (2. Цареви, XIX, 35)

Ево како тај, у историји Средњег века познати пораз, описује тадашња хроника: "И посла Господ анђела који поби све јунаке и војводе и кнезове у војсци цара асирскога, те се врати са срамотом у своју земљу" (2. Дневник, 32, 21). Такву слику - каже Грегоровијус - описује Тома Кентерберијски, честитајући Александру

Ево како тај, у библијској историји познати пораз, описује Библија: "И исту ноћ (Сенахеримове опсаде Јерусалима - А.Ф.) анђео Господњи изиде и поби у околи асирском сто и осамдесет и пет тисућа; и кад усташе ујутру, а то све сами

III (папи - А.Ф.) повлачење Сенахерима, чију је војску уништио Господ... Скоро сви летописци (описујући Фридрихов пораз - А.Ф.) говоре о божјој казни..." [41, т. 4, стр. 496, комент. 89]

мртваци. Те се подиже Сенахирим цар Асирски и отиде..." (2. Цареви, XIX, 33,36). Данас се сматра да су све те паралеле из историје Средњег века, у левом ступцу, позивања на Библију. Али, могуће је да се књиге о царевима (1-4) тек пишу у то време (или чак и касније) или се дефинитивно редигују

Грегоровијус овако излаже садржај средњовековних хроника: "Рим је постао други Јерусалим (! - А.Ф.), а император Фридрих је постао мрски Сенахерим. Мрачни облаци су 2. августа на град изручили плусак, а затим је наступила силна жега; маларија, која је овде у августу претила смрћу, добила је карактер куге. Цвет непобедиве војске страдао је неславном смрћу; коњаници, пешаци и оружници разбољевали су се и умирали, често неочекивано, јашући или ходајући улицом... За седам дана Фридрих је изгубио своје најбоље борце... смрт је однела многе племиће и обичне људе. Исто тако је Рим страдао од куге... Таквих ужасних страдања није у граду било током многих столећа... Панични страх је обузео Немце. Рука божја их је, говорили су, кажњавала зато што су напали на свети град... Испуњен очајањем, император је већ 6. августа дигао логор и кренуо на пут с остацима војске у којој су људи личили на сенке... На путу му је још умрло више од 2000 људи" [41, т. 4, стр. 484]. Наравно, то "чудесно избављење" Рима од опсаде је затим сјајно описано у познатој библијској књизи о царевима. А то што средњовековни аутори сами указују на те паралеле, објашњава се деловањем хронолошких померања која смо открили.

Померајући се даље с лева на десно на сл. 17.1 (горња врста Б), доспевамо у зоне бр. 20, 21, на крај богославског царства и до познатог "вавилонског ропства" (в. горе). Паралелизам назначен на сл. 17.1 показује да је рат против Набукодоносора, који се још раније код нас поклапа с Јустинијаном, просто још једна варијанта описа ГТР-рата из средине XIII в. у Италији. Црни троугао, којим су на сл. 17.1 обележени "рат против Набукодоносора и освајања Седекијина" у Библији, означава тачно ГТР-рат. В. у врсти испод зону бр. 20 - рат из средине XIII в. Кратак преглед чворних момената изоморфизма тог рата и ГТР-рата дат је горе. Пошто смо ГТР-рат (у сваком случају његове основне елементе) открили у XIII в., то се и "вавилонско ропство", описано у Библији, морало десити крајем XIII и почетком XIV в. Тај закључак, изведен на основу анализе ГХК у потпуности потврђују средњовековне хронике. Крај библијског богославског царства се повезује отприлике с 1300. год. У целој историји Рима, током многих стотина година, само једном су се десили догађаји који се идентификују као "вавилонско ропство"; то је познато "авињонско ропство папа" [41], које се у Средњем веку звало "вавилонско ропство" (!). Показује се да је управо то онај паралелизам-изоморфизам чије постојање следи из ГХК.

1) Године 1305. "безлични, потпуно непознати гаскоњски прелат Бертран де-Го постао је папа Климент V и започео злогласно "вавилонско ропство папа" (! -

А.Ф.)" [132, т. 1, стр. 112]. Ти избори за папу су се одвијали под притиском Француске, и новоме папи је као стално пребивалиште дат град Авињон (у Француској - А.Ф.)" [132, т. 1, стр. 112]. Папски престо је, после неколико стотина година, из Рима премештен у тај град у Француској на 70 година. У Рим је враћен тек 17. јануара 1376. год., тј. тачно 70 година после напуштања Италије [85, Б.ХІV, бр. 26].

Познатим "вавилонским ропством" завршава се историја богославског царства, излаз из Јерусалима после рата против Набукодоносора. "Ропство" народа траје 70 година (2. дневник, ХХХVI, 20,21). Тај догађај је јединствен у библијској историји.

Пресељење из Јерусалима у Вавилон

Познатим "авињонским ропством", у Средњем веку знамом као "вавилонско ропство", завршава се историја Римске империје из X-XIII в. после ГТР-рата из XIII в. "Авињонско" ропство траје 70 година [85], [132]. Тај догађај је јединствен у историји Рима и папства

Пресељење из Рима у Авињон

О тим догађајима написано је много. Оба догађаја су била познати преломни моменти, како у историји богоборачког царства, тако и у историји Римске империје из X-XIII в. и римског папства. Подсетимо се да је Библија религиозно обојен извор. Она каже: "И што их оста од мача, однесе их (Набукодоносор - А.Ф.) у Вавилон (уосталом, панораму града Авињона в. у [132, т. 1, стр. 113] - А.Ф.), и бише робови њему и синовима његовијем докле наста царство персијско (Авињон се налази у Француској, која се поклапа са ПРС - "Персијом"; осим тога, Карл Анжујски, победник у ГТР-рату из XIII в., такође је дошао из Француске, и баш се тиме објашњава "пресељење и ропство папа" у Француску - ПРС ("Персију"). - А.Ф.): докле се земља (јерусалимска, коју су напустили богославци - А.Ф.) не издовољи суботама својим, јер почиваше за све вријеме докле бјеше пуста, докле се не наврши седамдесет година (2. књ. Дневника, ХХХVI, 20-21). Глава у [132] која описује "вавилонско ропство папа", тако се и зове: "Папство у ропству у Француској" [132, т. 1, стр. 110]. Такав религиозни извор, као што је Библија, даје, наравно, огроман значај том догађају, повезаном са судбином центра римске религије и папства. Узмимо Дантеово писмо краљу Хајнриху, које се датира у 1311. год. (већ је прошло неколико година вавилонског ропства папа). Данте пише: "Тада ће нам наше наслеђе, чији губитак непрестано оплакујемо, у потпуности бити враћено. И као што сада ми, изгнаници у Вавилону (! - А.Ф.), уздишемо помињући свети Јерусалим, тако ћемо се у радости, кад поново будемо грађани и кад будемо мирно дисали, сећати несрећа тешког времена" [329, стр. 120]. Наравно, за савременог коментатора А.К. Цивелегова такви средњовековни текстови изгледају само као "библијска подсећања". Данте, пак, говори о својој савремености.

2) "У Француској... папство се знатно више осећало подређеним том краљу, који је фактички тада постављао папе... Савременици нису без основа говорили да 'Париз фактички намеће своју вољу Авињону...'. То потврђује и Николај из

Клеманжа који авињонског папу назива 'робом робова француских принчева'... [132, т. 1, стр. 120]. "Али су методи, којима су прибегавали француски краљеви (ПРС - "Перси"? - А.Ф.) сведочили да ће оног тренутка када папство више не буде од користи француској круни, његов боравак у Авињону бити сувишан и 'вавилонско ропство' ће се природно окончати" [132, т. 1, стр. 121]. У потпуном складу с библијским описом (2. књ. Дневника) Рим је почетком четрнаестог века, оставши током "вавилонског ропства" без централизоване власти, запуштен и у пропадању. "Боравак папства у Авињону лоше се одражавао и на папске послове у Италији. Поједини моћни феудалци и мале буржоаске републике цепкали су Папску област на делове које су присвајали, што је лоше деловало на државу коју је 'напустио њен господар'... Рим је преплављен сиромасима који су често од глади умирали на улицама и који нису имали никаквог крова над главом (в. у Библији опис Јерусалима у време вавилонског ропства - А.Ф.); многа стара и уметничка здања, којима је Рим био тако богат, била су запуштена, па чак и уништена..." [132, т. 1, стр. 134-135]. "Општи грађански рат довео је Папску област до страшне беде и глади. Летописци Кампи и Блондус говоре о опустелим варошима и селима Папске државе, о ишчезавању целокупног сеоског богатства у многим опустелим крајевима..." [132, т. 1, стр. 140].

3) У књизи Јездриној (која је у Библији иза 2. књиге дневника) описано је како се после 70 година "народ вратио" у Јерусалим. Иницијатива за повратак је приписана персијском цару Киру (Јездра, I, 1-2). Дакле, у тачном складу с историјом Средњег века, повратак папског престола повезан је с Француском - ПРС (и одмах се одражава у Библији). Повратак се дешава 4 године пре 1380. год., прве године владавине француског краља Карла VI (можда је "кир" - "карл" - "сир"?). Напоменимо да "кир" и "карл" значе напросто "краљ".

Повратак у прву годину Кирове
владавине

Персијски цар "кир" - КР (можда
кајзер, кесар) - ПРС

Повратак за 3-4 године до прве године
владавине Карла VI

Француски краљ "карл". Вишеструко
поклапање Француске са ПРС

4) Главне личности "повратка у Јерусалим" су Зоровавел и Исус. Они се поклапају с главним вођом "повратка у Рим", папом Григоријем XI (1370-1378) [132, т. 1, стр. 137]. Пошто Библија понавља (в. сл. 17.2, врста Б) већ вишеслојно деформисану римску хронику (а и сама лежи у основи те хронике), то су догађаји "повратка" могли да буду преузети, не више с оригинала из почетка XIV в., него с неке "копије" која је временски померена уназад. Тада је немогуће не приметити да се, померањем уназад за 333 године, почетак владавине Григорија XI (1370) практично подудара с "почетком Хилдебранда" 1049. год (1370-333=1047). При томе је Хилдебранд тесно повезан с "Исусом" (паралелизам в. даље), па појава "Исуса" при опису "повратка" у књизи Јездриној не зачуђује.

5) Личност број 2 "повратка" у Рим у XIV в. је "бандит-кардинал Роберт из женеве..." [132, т. 1, стр. 137]. Он се поклапа с "личношћу број 2" која је (по Библији) на челу повратника из Вавилона у Јерусалим, Сасавасаром, кнезом

јудејским. (Јездра, I, 8). У хроникама из XIV в. Роберта зову "Роберт женевски". При обрнутом читању он је могао да постане ССВСР. Он је на челу "најамничке бретонске банде... за опште завођење поретка (у време повратка у Рим - А.Ф.)" [132, т. 1, стр. 137]. "Све то понесе Сасавасар кад се врати из Вавилона у Јерусалим" (Јездра, I, 11). Вероватно "зоровавел" просто значи "цар вавилонски" (цезар - ББЛ).

6) По повратку престола у Рим наступа "дубока криза религије" [132, т. 1, стр. 142]. Њена кулминација је познати сабор у Констанцу (1414. год.), који је сазван зато да би се "учинио крај не само тропапству, него и јересима..." [132, т. 1, стр. 146]. Подсетимо се да се у црквеној литератури црква неретко идентификује са "женом", "невестом". Библија описује "велики скуп" (сабор?), који је уследио по повратку у Јерусалим, и на коме се водила борба с оним богославцима који су "узели жене туђинке". Могуће је да је реч о борби с јересима - "туђим женама", тј. с "туђим религијама". Библија том скупу придаје велики значај (Јездра). "Јер узеше кћери њихове себи и синовима својим, те се помијеша свето сјеме с народима земаљским; и рука свештеничка и главарска бјеше прва у том пријеступу" (Јездра, IX, 2). Јездра (главни свештеник, в. књ. Јездрину, VII) се моли за ослобођење од "жена туђинки", и тада "скупи се к њему велико мноштво... скупише се сви људи од Јуде... Исповиједите се... И сав збор одговори и рече иза гласа: како нам каза учинићемо" (Јездра, X, 1, 9-12). "А ко не би дошао за три дана... да се одлучи (в. изопштења тог периода у XIV в.! - А.Ф.)" (Јездра, X, 8). Даље Библија наводи спискове оних који су згрепили узимајући "жене туђинке"

7) Књигама Јездрином, Немијином и о Јестири завршава се историјско приповедање Старог завета, тј. низ описаних догађаја се прекида негде почетком XV в. (в. сл. 17.2).

Примедба. Померањем уназад за 333 године, Империја из X-XIII в. се поклапа с империјом Карла Великог (Каролинзи) (в. зону бр. 16 на сл. 17.1). Не задржавајући се чак ни на кратком сажетку, наводимо Колраушев текст: "Ми задржавамо (тј. чувамо - А.Ф.) те надимке (реч је о именима Клодовика, Пипина Еристалског, итд. - А.Ф.), као например Пипин Ланденски, Еристалски, Карло Мартел и др., зато што су општеприхваћени и од свих употребљавани, али треба напоменути да су они касније смишљени и у историјским споменицима из тог времена уопште се не сусрећу" [63, т. 1, стр. 137].

Навешћемо неке резултате. Преписивања хроника је, по свој прилици, заиста било, као што то тврди традиција. Тај процес се није разликовао од процеса писања савремених истраживања, прегледа, монографија: сваки следећи аутор пише свој рад ослањајући се на текстове претходника. При томе је хроничар ретко кад претходникову схему подвргавао комплетној ревизији, јер је то изискивало огроман труд. Очигледно је да се основна груба схема прихватала "на поверење". Ако је у неком тренутку хроничар учинио природну грешку (на пример, помешавши два Рима, в. горе) и написао погрешну продужену хронику (спој неких двеју претходних хроника), онда се његови ученици настављали с повећавањем грешке, додајући тој "хроници" нове слојеве и можда и сами правећи нове грешке (генерисане том првом грешком), које су изазивале нова продужавања "уџбеника античке историје". Процес се завршио формирањем традиционалне хронологије, каква је данас позната. Према томе, старе хронике,

међу њима и касносредњовековне, могу да буду вишеслојне ("слојевите"), тј. можда описују резултат спајања неколико померених примерака једне те исте "реалне хронике". Зато многи антички и средњовековни догађаји, онакви какви су данас представљени, могу да буду збир неколико догађаја раздвојених један од другог у "стварној хронологији" столећима, а повезаним само зато што су се поклопили померањима за 333, 1053, 1778 година, која смо установили. Затим су неки потоњи хроничари забележили тако повезане догађаје и они су се у каснијим текстовима појављивали "сливени уједно". Класични, антички аутори су вероватно писали у X-XIV в., а затим су хронолошким померањем за 1053 године "потиснути" у II империју (па и раније) где се и данас лоцирају њихови текстови. Померањем за 333 године, они су потиснути у Средњи век и тамо су оставили трагове у облику "помињања имена античких аутора", што је, тобоже, карактеристично са средњовековне хроничаре. Тако су се, на пример, у "Карлово време" појавили "трагови Светонија", чије је текстове "уписао Ајнхард" итд.

Као што смо већ рекли, почев од краја XIII в. (и ближе нама) на ГХК више нема дупликата - паралелних парова (в. сл. 17.1). Последњи пар статистичких дупликата типа Ц покрива зоне 19-21 у врсти Ф. Другим речима, средњовековна хронологија је од краја XIII в. (и даље), највероватније сасвим самостална творевина без поклапања и дупликата. Последњи блок догађаја (текстова) који је потиснут уназад за 333 и за 1053 године је блок Ц - Империја Хабсбурга. Самим тим паралелизми на ГХК се завршавају у време Скалигера и Петавијуса. Требало би детаљно истражити како историјат писања и издавања њихових основних хронолошких радова, тако и атмосферу у којој су створане те хронолошке поставке. Скалигер је непосредно учествовао у борбама око утврђивања нових календарских правила. "Довољно је поменути познатог хронолога Јозефа Скалигера, који је иступао против грегоријанске реформе, или великог Коперника, који је одбио да учествује у њеној припреми, започетој још на Латеранском сабору 1514. год." [5, стр. 91]. Могуће је да су Скалигер и Петавијус конципирали своју хронологију специјално као противтежу конкурентским гледиштима, о чему је горе било речи. Та борба је имала утицаја и на рад познатог Тридентског сабора, који је трајао (с прекидима) 18 година (!): од 1545. до 1563. Баш на том сабору су се посебно водили жестоки спорови око утврђивања библијског канона (в. горе). Подсетимо се такозваног Великог индиктиона. То је период од 532 године, који се у Византији звао Индиктион, а на Западу Велики круг. "Тешко је са задовољавајућом тачношћу одредити кад је и где тај период по први пут ушао у употребу..." [5, стр. 99]. Претпоставља се (докумената нема) да је он био познат пасхалистама такозваног Никејског сабора у IV в. [5, стр. 99]; постоји и модификација тог "Великог индиктиона", а то је период од 7980 година [5, стр. 105]; тај циклус се такође сматра "древним" [5, стр. 105]. Ипак, важно је то што је "у науку о хронологији тај древни циклус ушао тек крајем XVI в. под називом 'Јулијански период'. И у научу употребу га је увео истакнути енциклопедиста и хронолог Жозеф Скалигер (1540-1609)... Његов рад ([291] - А.Ф.) појавио се 1583. године, скоро истовремено (! - А.Ф.) с грегоријанском реформом, чији је принципијелни противник тај научник (Скалигер - А.Ф.) остао до краја живота (требало би поново проучити сачувани материјал о историји борбе око утврђивања хронологије и календара - А.Ф.). Ослањајући се на радове

византијских хронолога, наследника александријске школе, Скалигер је инсистирао на томе да само Јулијански календарско-хронолошки систем може да обезбеди непрекидно бројање дана у светској хронологији... Један од првих који је оценио добре стране Скалигеровог јулијанског периода, био је... Кеплер [5, стр. 106]. Низак ниво научне критике тог периода већ смо раније демонстрирали - подсетимо се метода "борбе" које су примењивали Скалигер и његови ученици чак и у мање значајним случајевима ("Квадратура круга", в. горе). Ипак су критичари "Скалигерове хронологије" водили тешку борбу: "У том смислу, парадоксална је чињеница да је тај период (Скалигеров - А.Ф.), неопходана за астрономију (? - А.Ф.) и хронологију наших дана, папа Григорије сматрао непогодним за календар" [5, стр. 107]. Аутору није познато да ли су до данас сачувани радови у којима се оповргава Скалигерово становиште. У то се може сумњати када се подсетимо метода које је употребљавала та победничка фракција.

Сви описани хронолошки проблеми у истој мери се односе и на хронологију арапске културе и науке у целини због њене повезаности с хронологијом Средоземља и Европе. В. такође анализу у [9]-[15].

Вратимо се Империји из X-XIII в. Укратко опишимо зону 18 на сл. 17.1 на почетку Империје из X-XIII в., тј. период у X в. у врсти Ф. Та зона је изоморфна ГТР-рату. Нарочито се истиче њен паралелизам с Тарквинијским ратом, како га описује Ливије [195]. Указаћемо само на костур паралелизма.

1) Трајање периода 931-954 је 23 године, што је блиско к 26 година, колико је трајао ГТР-рат из VI в. (536-552). У ГТР-рату имамо "легенду о жени": Амалазунти (VI в.), Тулији-Лукрецији (по Ливију), Јулији Меси (III в.). У X в. "одраз" те легенде (или њен оригинал) је Марозија. Ливије је нарочито наглашавао властољубље Тулијино, која је подстакла Тарквинија да освоји власт. О исто тако великом Марозијином властољубљу говоре хронике из X в. "После Јована X била су двојица безначајних папа; нема сумње да су они били креатуре Марозијине (уп. с историјом Амалазунте, Јулије Месе - А.Ф.), која је сада постала свемогућа... Њена власт је постала неограничена" [41, т. 3, стр. 240]. Амалазунта је довела на престо своје синове, Амалариха и Аталариха, а Марозија свог сина Јована XI (и још двојицу штићеника). Као и у време Амалазунте - Јулије Месе "она (Марозија - А.Ф.) је била и световна владарка града и сама је постављала папе... Наступило је време када је жена тиранисала и цркву и Рим" [41, т. 3, стр. 240].

2) Муж "славољубиве Тулије", Тарквиније Охоли, поклопио се раније с "Готима" или "Хоенштауфенима" (XIII в.). Марозијин муж, Хуго, краљ Италије, је јасан "одраз" Хоенштауфена, при померању уназад за 333 године (приближно). Ливијева верзија се негативно односи према Тарквинију Охолом и његовој жени Тулији. Тако исто говоре и хронике из X в. О Хугу се пише: "Вероломни, користољубиви и похотни интригант, смео и без савести, спреман је да прибегне најнечаснијим средствима само да би проширио своје италијанско краљевство..." [41, т. 3, стр. 241]. О Марозији: "Славољубива Марозија је... послала Хугу гласника, нудећи му своју руку и владавину Римом... Њеном безмерном

славољубљу је ласкала мисао да титуле сенатриц и патриција замени титулом краљице..." [41, т. 3, стр. 243].

3) У ГТР-рату значајну улогу има легенда "о увреди жене". У X в. имамо исту такву легенду, "увреду жене" за време брачног обреда (в. код Ливија "насиље над Лукрецијом", у тројанској верзији "насиље над Јеленом", у верзији из VI в. "увреду Амалазунте" итд.). По Ливију, као непосредну последицу "увреде жене" имамо државни преврат, протеривање царева из Рима и формирање републике. Цела та схема је присутна и у хроникама из X в. "Летописци ћуте о светковинама којима је била пропраћена та чудна свадба (Марозије и Хуго - А.Ф.)... Али неочекивани преврат у Риму је учинио немогућим Хугово крунисање за императора... Будући уверен у свој блиски и потпуни тријумф, Хуго (аналог Тарквинија Охолог - А.Ф.) је почео да се понаша као надмени властодржац; почео је с презрењем да се односи према римским племићима (Хуго је у Риму дошљак, као и Тарквиније - А.Ф.)... и смртно је увредио свог младог посинка Алберика (који се поклапа с Ливијевим Валеријем, не само по имену, него и по свом укупном каснијем деловању - А.Ф.), који је с непријатељством гледао на брак своје мајке, који је био препрека на његовом путу" [41, т. 3, стр. 245]. Дакле, Хуго наноси "смртну увреду" Алберiku "помоћу жене". а Тарквиније (Хугов аналог по Ливију) наноси "смртну увреду" Валерију (Албериковом аналогу) "помоћу жене", јер је један од Тарквинија силовао Лукрецију. У обема верзијама наглашен је еротски моменат у тој борби. Ево једне верзије хронике из X в.: "Лукави Хуго је већ одлучио да се згодном приликом одвоји од... Алберика... Од мајке натеран да буде паж код поочима, младић је једном с тврдоглавом неспретношћу просуо воду по краљевим рукама... и добио од њега ударац у лице" [41, т. 3, стр. 245]. По Ливију, после "увреде жене" избија побуна. У X в.: "Горећи од жеље за осветом, Алберик је... сазвао Римљане и одушевио их говором у коме им је објаснио каквој се невероватној срамоти излажу повинујући се жени и дозвољавајући да над њима влада... прости варварин (уп. с Ливијевом верзијом по којој су Тарквинији дошљаци - А.Ф.)... Римљани су се разбеснели... Народ се машио оружја и... напао на замак св. Анђела где су били Хуго и Марозија. Не очекујући да ће издржати опсаду, краљ је одлучио да бежи (вероватно је то "протеривање царева" по Ливију - А.Ф.)" [41, т. 3, стр. 245]. У обема верзијама (и из X в. и код Ливија) краљ (тј. цареви) није убијен у време устанка у Риму, него се спасава бекством. "Као одбегли роб с галије, он (краљ - А.Ф.) се спустио низ конопац преко зида... и пожурио у логор своје војске (тачно као и код Ливија, царева војска је изван Рима - А.Ф.) и повукао се с њима, срамно... изгубивши... жену и императорску круну" [41, т. 3, стр. 245]. У обема верзијама је то крај "царског периода" у Риму, при чему Валерије (и Брут по Ливију) постаје фактички владар Рима. Буквално то исто описују хронике из X в. "Римљанима је успело да се једним ударцем ослободе и од краља и од императора и од световне власти папе, и да тако за град стекну независност (по Ливију, то и јесте почетак Римске републике - А.Ф.). Алберик је био проглашен за римског господара... Прво што је учинио је да своју мајку (Марозију - А.Ф.) баца у тамницу (потпуна аналогија догађаја с Амалазунтом - А.Ф.)..." [41, т. 3, стр. 245]. "Тај преврат је у онови био аристократски, и Рим је постао република (! - в. оснивање републике по Ливију - А.Ф.) племића... Револуција 932. године је одстранила незакониту власт жене, која се ослањала на

снагу рода (то је тачна аналогија с родом Тарквинија - А.Ф.)... и на своје мужеве, који нису били Римљани (! - А.Ф.)... Хуговим протеривањем (оригинал-аналог "протеривања царева" по Ливију - А.Ф.) Римљани као да су објавили да од сад не признају за владара ни краља ни императора, и да власт која ће управљати њима мора да буде национална... Рим постаје слободна световна држава..." [41, т. 3, стр. 246]. Поново се "обнавља" републикански сенат, као и у "античком Риму". Уопште, "код историчара из IX и X в. и у документима из тих столећа, назив сената се... сусреће врло често. Од када је била обновљена Римска империја, од када су се поново појавиле титуле императора и августа и опет се бележило постконзулство (као у античком Риму - А.Ф.) императора, поново су оживела подсећања на давнину... Реч сенат је тако често употребљавана да је срећемо чак и у актима једног сабора (и поред тога неки специјалисти настоје да порекну "ефективно постојање" сената у Средњем веку - А.Ф.)" [41, т. 3, стр. 247]. Као и Валерију на почетку античке римске републике, Римљани у X в. Алберику дају потпуну власт. "Давши му (Алберику - А.Ф.) доживотно конзулство, Римљани су проширена Алберикова овлашћења у границама нове римске републике (! - А.Ф.) обележили титулом "сенатора свих Римљана" [41, т. 3, стр. 250]. Сви ти догађаји скоро дословно следе верзију античког Ливија. У тројанској верзији је јако наглашен мотив грчке Јелене, која је имала важну улогу у Тројанском рату. Алберикове везе с Грчком у X в. средњовековни хроничари такође посебно подвлаче. "Алберикова надања да ће добити руку грчке принцезе су се изјаловила... Тај брак није склопљен... Успеси Грка су их све више приближавали Риму..." [41, т. 3, стр. 255]. Сви даљи догађаји (рат против прогнаног Хуга, опсада Рима, итд.) практично су идентични одговарајућим догађајима Тарквинијског рата (у Ливијевој верзији). Тај материјал не наводимо.

Алберикова епоха затим прелази у Октавијанову епоху (в. горе). "По Албериковој смрти државна власт је прешла на његовог младог сина... Тај "сенатор" је заслужио једно од најпоштованијих места међу свим римским грађанима Средњег века. С Албериковим именом је нераскидиво повезана слава Италије у том раздобљу... био је достојан да буде Римљанин и потпуно је заслужио у свом времену титулу Великог... Албериков род се није угасио с њим и с његовим сином Октавијаном..." [41, т. 3, стр. 270]. Октавијан се поклапа с Октавијаном Августом (у II империји), в. о томе горе. При поклапању ГТР-рата с ратом на почетку II империје, Алберик-Валерије-Велизар се поклапа с Јулијем Цезаром, Брут с Брутом, Нарзес с Цицероном (чије се име при обрнутом читању подудара с НРЦЦ - нарзес), опсада Троје с опсадом Алезије.

32. Црквена историја X-XI века

Почетак II римске империје обележава не само важан датум "почетак нове ере", него и подробна легенда о познатој црквеној реформи, коју је спровео Исус Христос. Као што ћемо сада показати, већи део те информације изоморфан је догађајима из Империје из X-XIII в., при чему је тај изоморфизам у складу с формулом X+300, која стално делује на протегу од хиљаде година римске

историје. Ево "јеванђеоског костура", легенде о Јовану Крститељу. (1) Јован је познати пророк који је претходио Исусу (Матеј, II-III). (2) Јован гине пре "Исусовог страдања" (Лука, III); Исус је рођен за живота Јовановог (Матеј, II-III); (3) Јован "предаје" Христосу своју пророчку мисију; (4) Јован има утицаја на политику државе: о односу цара Ирода према њему: "Ирод се бојаше Јована знајући га да је човек праведан и свет, и чуваше га; и много шта чињаше како му он рече, и радо га слушаше" (Марко, VI, 20). (5) У почетку су односи Јована и Ирода били неутрални (в. горе). (6) Иродов брат Филип (Лука, III, 3) има жену Иродијаду (Марко, VI, 17-22), која затим прелази Ироду (Марко, VI, 17-22). (7) Јован због нечега напада Ирода и Иродијаду, вређајући цео породични клан Ирод-Филип (Марко, VI, 17-22). (8) Односи између Јована и Иродовог клана се кваре (Марко, VI, 17-22). Јован је бачен у тамницу, у сваком случају одстрањен од пророковања (Марко, VI, 17). (9) Ирод није казнио Јована (помиловао га је) иако га држи затвореног (Марко VI, 17). (10) На основу Иродијадине интриге Јован је кажњен и глава му је одрубљена (Марко, VI, 24-28). Коефицијент $X=A/B$, који мери колики је део информације укључен у паралелизам, овде је блузу 100% (!).

Паралелизам изгледа овако: Јован Крститељ - Јован Кресцентије, цар Ирод - император Отон III, Филип (брат цара Ирода) - Бруно (брат од стрица императора Отона III), Иродијада - Стефанија (?).

Јован Крститељ (јеванђеља)

Јован Кресцентије. Рим у X в.

Коментар. Име "Крститељ" је у православној верзији; у католичкој имамо "крштење" = baptism

1. Име: Јован Крститељ

1. Име: Јован Кресцентије

2. Јован Крститељ је познати пророк, борац против цара Ирода и његовог клана (Ирод + Филип)

2. Јован Кресцентије је херој средњовековног световног Рима, борац за ослобођење Рима од туђинске владавине [41, т. 3]

Коментар уз 26. Око 960. год. у Риму је формирана национално-римска партија на челу с Јованом Кресцентијем, "познатим Римљанином... Током неколико година Јовану Кресцентију је успело да постане поглавар у Риму... на челу националне партије" [41, т. 3, стр. 325-326]. Кресцентије је био најпознатији представник средњовековне породице Кресцентијевих у Риму. Био је световни владар Рима, али није био независан [41, т. 3, стр. 326-327]. Напоменимо да је паралелизам кога сада наводимо, у складу с померањем за (приближно) 1053 године, тј. потврђује ваљаност формуле померања $T=X+300$. При том померању "догађаји из јеванђеља" се померају навише у X-XI в.

3. Јован Крститељ је (по јеванђељима) у великој мери вођа религиозног покрета свог времена. Он је претеча Исуса Христа

3. Јован Кресцентије је свргнуо папу Јована XV у Риму, и тиме сам доспео на чело духовне власти у Риму [41, т. 3, стр. 325-326, 342-343]

4. Јован Крститељ је познати монах (такозваног јеванђеоског значења). В. јеванђеља

5. За време проповеди Јована Крститеља "излажаше к њему... сва околина Јорданска. И он их кршћаваше у Јордану..." (Матеј, III, 1-6)

6. Јован Крститељ такође проповеда у Јерусалиму и у Јудеји (Матеј, III, 1-3). Јудеја је под влашћу Рима (в. јеванђеља)

7. Цар Ирод је главни опонент Јовану Крститељу

Коментар уз 76. Године 985. Јован Кресцентије влада у Риму у одсуству Отона III (983-1002) који је тада био изван Рима. Кресцентије је формално признавао власт германског трона (у лику Отона III) [41, т. 3, стр. 328]. Отон је 981. год. био у Риму. После смрти императорке Теофане 991. год., Јован Кресцентије је "коначно преузео владавину над градом" [41, т. 3, стр. 342]. Отон III креће 996. год. на Рим. Римљани су се покорили. Кресцентије је остао на челу партије, али не као независан владар.

8. Цар Ирод је прави владар, а Јован Крститељ, иако испољава религијску независност, ипак се потчињава световној власти цара Ирода

Коментар уз 86. "После 13 година, током којих није било императора, Рим је поново међу својим зидовима видео новог Августа" [41, т. 3, стр. 346]

9. У почетку су односи Јована Крститеља и цара Ирода неутрални (и поред тога они су политички опоненти)

10. Филип је владар, брат цара Ирода. В. јеванђеља

Коментар уз 106. Отон III је папом учинио (уместо Јована XV, кога је протерао Кресцентије) свог брата од стрица Бруна [41, т. 3, стр. 343, 346]

4. Јован Кресцентије се наводно замонашио (или 972. или 981. год) [41, т. 3, стр. 335]

5. Јован Кресцентије влада у Риму и у Италији. У складу с претходним идентификовањима "река Јордан" је можда река По у Италији. Тада је Италија "околина јорданска"

6. Јерусалим је горе изједначаван с Новим Римом (в. богославске хронике) или с Римом. Јудеја је понекад Источна римска империја

7. Император Отон III је главни опонент Јовану Кресцентију

8. Отон III је 996. године, већ као германски император, крунисан за императора Рима. "То је учинило крај Кресцентијевој патрицијској власти" [41, т. 3, стр. 346]

9. У почетку су односи Јована Кресцентија и Отона III неутрални (иако су они политички противници). Јован остаје на челу партије у Риму [41, т. 3, стр. 346]

10. Бруно је папа у Риму, његов религијски владар, брат од стрица императора Отона III

11. Филип је царског рода. В. јеванђеља

12. Негативан однос јеванђеља према цару Ироду и његовом брату Филипу, а напротив, веома благонаклон однос према Јовану Крститељу. Израз "цар Ирод" постао је опште-негативан

Коментар уз 12б. "Папа и император су били рођаци и германског порекла... Римљани су с непријатељством гледали те плавокосе Саксонце, који су дошли да владају њиховим градом, а тиме и хришћанским светом, и млади туђинци нису могли Римљанима улићи страхопоштовање према себи" [41, т. 3, стр. 346]

13. Јован Крститељ је борац против породичног клана Ирод + Филип

14. Цар Ирод хвата и затвара Јована Крститеља

Коментар уз 14б. "После проглашења папе (Буна - А.Ф.), који је потицао из императоровог рода, било је неопходно умирити град. На суд су били позвани римски побуњеници, који су прогнали Јована XV... Неки од народних вођа (у устанку - А.Ф.), међу којима и Кресцентије, били су осуђени на изгнанство" [41, т. 3, стр. 347]

15. Ирод (и Филип) "амнестирају" Јована Крститеља; наиме, иако је Јован заточен, он није и кажњен, штавише, узива поштовање цара Ирода (Марко, VI, 24-28)

Коментар уз 15б. Ненавикнут на власт... Григорије V (у свету Бруно - А.Ф.)... желећи да придобије Рим својом добротом, умолио је младог императора, који је и сам био мирољубив, да опозове своју заповест. Кресцентије се заклео на поданичку лојалност и остао у Риму као приватно лице [41, т. 3, стр. 347].

16. Јован Крститељ наноси "увреду" Филипу (оптужујући Иродијаду, жену цара Ирода)

Коментар уз 16б. Кресцентијево протеривање Бруна, брата од стрица и личног штићеника Отона III, представљало је, наравно, недвосмислено "вређање" целог клана Отон-Бруно

11. Бруно је царског рода, он је унук Отона I Великог [41, т. 3, стр. 343]

12. Непријатељски однос Римљана, посебно националне партије на челу с Кресцентијем, према Германима Отону III и Бруну. Напротив, Јован Кресцентије је национални херој Рима (током неколико потоњих столећа)

13. Јован Кресцентије је борац против породичног клана Отон III + Бруно

14. Отон III, император Рима, наређује да се Јован Кресцентије ухапси и да му се суди (осуца на изгнанство)

15. Отон III и Бруно званично амнестирају Јована Кресцентија. Јован је остао у Риму, није прогнан, али је одстрањен од политичке власти. То је аналогија с "кућним притвором" [41, т. 3, стр. 347]

16. Јован Кресцентије наноси "увреду" папи Бруну (Филиповом оригиналу): протерује га из Рима [41, т. 3, стр. 351]

17. Иродијадина кћи учествује у догађајима и у рођачким је везама с царем Иродом (Марко, VI, 17-22). Иродијада је Иродова жена

17. Стефанија је "жена Јована Кресцентија", али истовремено (по неким легендама) и љубавница Отона III (Иродовог оригинала?) [41, т. 3, стр. 404]

18. Иродијадина кћи је својом игром "очарала" цара Ирода (Марко, VI, 17-22)

18. Стефанија је "опчинила" Отона III (то је каснија средњовековна легенда) [41, т. 3, стр. 404]

Коментар уз 18б. Средњовековне легенде кажу да је Стефанија (после смрти Јована Кресцентија) била дата најамницима "као плен". Али те приче су - пише Грегоровијус - најчистија измишљотина, приписана Римљанима из националне мржње, а постоји друга, потпуно другачија легенда, по којој је Стефанија бајковита драгана победника Јована (тј. Отона III - А.Ф.) [41, т. 3, стр. 358-359]. "Причало се да је нова Медеја, у лику Кресцентијеве удове (Стефаније - А.Ф.) спутала Отона својим чарима..." [41, т. 3, стр. 404]

19. За Јована Крститеља катастрофалан преокрет догађаја: захтев (тобоже Иродијадин) за његовом главом. В. јеванђеља

19. За Јована Кресцентија катастрофалан (као што се ускоро видело) преокрет догађаја: у Риму избија устанак под Јовановим вођством [41, т. 3, стр. 352]

Коментар уз 19б. "Основавши у вечном граду свој трибунал и успокојивши Римљане амнестијом, Отон III се... вратио у Германију... Његов одлазак је убрзо послужио Римљанима као знак за устанак: национална партија је поново учинила очајнички покушај да збаци германски јарам... С намером да свргне германског папу и његове присталице, Кресцентије је сковао заверу. Народ је имао разлога за да буде незадовољан: туђинци, који нису познавали римске законе, судили су и одређивали судије, које су, неплаћене од државе, биле поткупљиве и пристрасне... Избио је устанак и 29. септембра 996. год. папа је побегао... Храбри устаник (Јован Кресцентије - А.Ф.) пожурио је... да учврсти своју власт у Риму... Папиним бекством у Риму се десио потпуни заокрет... Кресцентије је поново себе прогласио за патриција и римског конзула" [41, т. 3, стр. 348, 351-352]. Отон III је 998. године с војском дошао до Рима. Град се предао, осим замка св. Анђела, где се Јован Кресцентије затворио са својим присталицама, "који су одлучили да пружају отпор до последње капи крви... Отон је захтевао да Кресцентије положи оружје..." [41, т. 3, стр. 355]. Добивши дрзак одговор на тај захтев, Отон је убрзо почео напад, и замак је заузет 29. априла 998. год.

20. Јован Крститељ је кажњен по Иродовој заповести

20. Јован Кресцентије је кажњен по заповести Отона III [41, т. 3, стр. 358-359]

21. Јованова одрубљена глава је важан елемент јеванђeosког приповедања. Та

21. Одрубљена глава Јована Кресцентија је важан елемент припове-

позната тема је често коришћена у хришћанском сликарству и у уметности Средњег века

дања хроника из X века [41, т. 3, стр. 358-359]. О Јовановој смрти је настало много легенди [41, т. 3]

Коментар уз 216. "Кресцентије је био обезглављен, окренут наглавачке, па обешен... Италијански летописци говоре да су Кресцентију прво ископали очи, поломили руке и ноге и на говеђој кожи га вукли улицама Рима..." [41, т. 3, стр. 358-359]. "О Кресцентијевом крају су настале многе фантастичне приче" [41, т. 3, стр. 358]

22. "А сам Јован имаше хаљину своју од камиље длаке и појас кожни око бедара својих..." (Матеј, III, 4). Био је монах, или је бар личио на монаха

22. "Причају чак да се он (Јован Кресцентије - А.Ф.), уверивши се у некорисност даљег отпора, преобукао у монашку одећу..." [41, т. 3, стр. 358].

23. Јован Крститељ је познати мученик хришћанске цркве

23. Јован Кресцентије је познати мученик римске историје из X в. [41, т. 3, стр. 358-359]

Коментар уз 236. "Његова (Кресцентијева - А.Ф.) погибија, после краткотрајне, али храбре одбране, прославила му је име... Римљани су дуго оплакивали несретног Кресцентија; у градским актима све до XI в. само Кресцентијево име се сусреће упадљиво често (! - А.Ф.), а за то је било разлога; његово име су добијали синови у многим породицама, очигледно као сећање на храброг борца за слободу Рима. На споменику Кресцентију је уклесан натпис, који је сачуван и до данас; то је један од најлепших средњовековних римских епитафа..." [41, т. 3, стр. 360]

24. Легенда о Јовану Крститељу је једна од основних легенди у јеванђељима, на којима је заснован "јеванђеоски покрет" на почетку н.е. Тај покрет, померањем за $T=X+300$ доспева тачно на крај X и почетак XI в. Дакле, наша формула "ради" већ на протегу од 1000 година

24. Снажан "јеванђеоски успон" крајем X и почетком XI в. Тај успон се поклапа с почетком крсташких ратова. Јеванђеља су основно идеолошко оружје тог раздобља. Постоји чак и посебан израз "јеванђеоска ренесанса из X-XI в."

25. Легенда о вероломству које је довело до кажњавања Јована Крститеља. У јеванђељима је та легенда повезана с вероломством Иродијаде, која је лукавством добила казну за Јована

25. Легенда о вероломству које је довело до кажњавања Јована Кресцентија. У овој варијанти "вероломан" је сам "цар Ирод" - Отон III [41, т. 3, стр. 358-359]

Коментар уз 256. "Нису недостајале ни такве верзије у којима је Кресцентијев пад приписиван срамном Отоновом вероломству" [41, т. 3, стр. 358-359]. Наводно је Отон, посредством витеза Тама, Кресцентију обећао помиловање, а кад се овај предао уз те услове, заповедио је да га казне као издајника [41, т. 3, стр. 359]. Кажњавање Кресцентија је било тако важан политички догађај, да се чак и смрт Отона III 1002. године, у легендама повезује с Јованом Кресцентијем [41, т. 3, стр. 404]

26. Иродијада је виновница смрти Јована Крститеља и жена Иродова (Отоновог аналога)

26. Стефанија је виновница смрти Отона III и жена Јована Кресцентија (у другим верзијама је Отонова љубавница, в. лево)

Коментар. Овде је израз "жена" замењен, па су зато мужеви променили места. "Отонова смрт је... врло брзо добила карактер легенде. Причало се да је нова Медеја у лику удове Кресцентије, спутала Отона својим чарима; желећи тобоже да излечи императора, она га је, по једним причама, умотала у отровану јеленску кожу, по другим сипала му је отров у пиће, по трећим на прст му је ставила отрован прстен..." [41, т. 3, стр. 404]

27. Рођење Исуса Христоса за време Јована Крститеља. В. јеванђеља

27. Могуће рођење Хилдебранда за време Јована Кресцентија. У сваком случају, (временски) веома близу периода деловања Јована Кресцентија

Коментар ус 27б. Време Хилдебрандовога активног деловања у Риму је 1049-1085; рођен је наводно 1020. год. [137, стр. 216], тј. близу времена Јована Кресцентија (991-998). Приметимо да у традиционалној хронологији постоји и "Јован Кресцентије број 2" (син првог Јована Кресцентија), који је такође владао Римом 1002-1012 год. О њему се зна само "да је наставио дело свога оца" [41, т. 3]. Можда је то напосто само друга варијанта легенде "о Кресцентију", и тада време деловања Кресцентија-Крститеља непосредно претходи Хилдебрандовом рођењу. То "раздвајање Кресцентија" је, вероватно, повезано с раздвајањем дупликата ГТР-рата. В. две узастопне зоне 17 и 18 на сл. 17.1, доња врста Ф. Та два примерка ГТР-рата су смештена тачно у X век, где се налази и "раздвојени Кресцентије". Аналогно су раздвојени Алберик и Теодора: Алберик први и други, и Теодора прва и друга, једни су од централних хероја тих двеју копија ГТР-рата

28. Смрт Исуса Христоса после смрти Јована Крститеља. Исус је настављач Јовановог религијског дела

28. Хилдебрандова смрт после смрти Јована Кресцентија. Хилдебранд је настављач Јовановог дела. В. о томе даље

29. Значајни догађаји религиозног карактера у историји других држава, који су повезани баш с Јованом Крститељем; на пример покрштавање Русије око 980-990 год.

29. Време Јована Кресцентија је баш крај X в. Умро је у зрелом добу; своје политичко деловање и реформе религије започео је знатно пре 990. год.

30. При покрштавању Русије, основни поступак, што и наглашавају хронике, повезан је управо с обредом крштења водом (што је, по јеванђељима, увео баш Јован Крститељ). У то време,

30. Ако је Јован Кресцентије иоле укључен у увођење обреда "крштења", онда у том обреду (крајем X и почетком XI в.) заиста још треба да буде мало "исусовских елемената", јер

"исусовског начела" у том раном обреду практично још нема. Још једном приметимо да почетак крсташких ратова у X-XI в. сада постаје веома природан

епоха Хилдебранда (на разматрање које ћемо сада прећи), која је највише допринела "исусовском, реформаторском" делу јеванђеља, још није наступила. Она наступа 1049-1085 год.

Пређимо сада на анализу паралелизма Исус-Хилдебранд. Саме за себе, легенде повезане с Исусовим деловањем имају литерарни карактер. У исто време, традиционална хронологија нас приморава да проучимо то питање, повезујући с Исусовим именом значајан датум - почетак "нове ере".

Хилдебранд је најпознатији реформатор хришћанске цркве у Средњем веку. Њега убрајају у највеће папе светог престола. С његовим именом је повезана највећа реформа средњовековне цркве, која је имала озбиљне политичке последице, нарочито раскол цркве. "Савременици познатог монаха упоређују с Маријем, Сципионом, Цезаром..." [41, т. 4, стр. 119]. Прозвали су га "свети сотона" [41, т. 4, стр. 120]. "Односе цркве и света... Хилдебранд је потпуно реформисао, и то је био један од највећих насилних преокрета познатих у историји" [41, т. 4, стр. 139]. Он је аутор познатог декрета о целибату свештеника, који је изазвао праву буру у европским државама [41, т. 4, стр. 150-152]. Хилдебранд је први покренуо и реализовао идеју о крсташким ратовима, који су одредили лик и карактер потоњих трију векова [41, т. 4, стр. 46]. Званични документ, на коме је била базирана реформа, била су "обновљена јеванђеља" (написана наводно почетком н.е.). Такав насилни преокрет је изазвао жестоку борбу, која је трајала целих 50 година, међу присталицама старе и нове (такозване реформаторске, обновитељске, евангелистичке) цркве на Западу. Детаље Хилдебрандове јеванђеоске доктрине в. у [41, т. 4]. Без обзира на жестоко противљење целих слојева европског друштва, Хилдебранд је приморао цркву и световну власт да се повинују оквирима његове доктрине [41, т. 4]. Григорије VII (Хилдебранд) је први организатор цркве у њеној евангелистичкој форми [41, т. 4].

1. Приближан датум Хилдебрандовог рођења је 1020. година [137, стр. 218]. То је 12. година владавине Хајнриха II Светог (тј. Августа), који се при паралелизму Империје из X-XIII в. и II империје, поклапа с Октавијаном Августом. В. такође формулу померања $T=X+300$. Друга варијанта Октавијана Августа је папа Октавијан

1. У традиционалној хронологији Исус Христос је рођен 23. године Августа (Октавијана), в. II империју (или 27. године Августа Октавијана). Разлика од датума лево је 5 (или 10) година. У почетку империје из X-XIII в. таква колебања не зачуђују, с обзиром на двозначност оригинала Октавијана (в. горе)

2. Хилдебрандова смрт 1085. год.

2. Христова смрт 33. год

Коментар. Леви и десни стубац се упоређују при померању од $T=X+300$, па добијамо $753+300+33=1086$. Поклапање двају датума: 1085. и 1086. је практично идеално (разлика је само једна година)

3. Хилдебранд је 1049. год. дошао у Рим. Управо те године и почиње његово познато деловање као реформатора цркве. Зато се може сматрати да је 1049. год. година "рођења" Хилдебранда као највећег реформатора цркве [41, т. 4, стр. 57]. Осим тога, 1053. година је најважнији датум у Хилдебрандовој "биографији" (в. даље)

Коментар. Подсетимо се да је главни датум који је повезан с Христосом, датум његове смрти, датум "страдања", стубовања (распећа). Датум његовог рођења се рачунао по датуму смрти (уназад за 33 године). В. јеванђеља и "рачунање" Дионисија Малог. Зато је врло добро поклапање датума смрти Христоса и Хилдебранда (при померању за $T=X+300$) важна чињеница. На тај начин се померањем за 1053 године (тј. $T=X+300$) нулта година поклапа с 1053. годином. Вероватно је у многим документима рачунање "нове ере" и почело од 1053. год.

4. Година 1053. је веома познат датум у историји светске цркве: године 1054. (или 1053.) десио се разлаз Источне и Западне цркве, такозвани "црквени раскол" (који ни до данас није отклоњен) [117, стр. 259]. За Западну цркву заиста почиње нова ера

Коментар. Црквени раскол 1054. (или 1053.) год. није повезан ни с чим другим, доли с Хилдебрандовом реформом на Западу, с његовим именом и личношћу, па се зато и сам "почетак нове ере" природно идентификује с почетком његовог деловања, с његовим "политичким рођењем", тј. с рођењем нове реформаторске западне цркве

5. Хилдебранда сматрају за "сина дрводеље" [41, т. 4, стр. 139]. Средњо-вековне хронике описују "младог Хилдебранда" као бога: "из његове главе је сукљао пламен" итд. [41, т. 4, стр. 179, комент. 1]

Коментар. Ни за једног другог римског папу, сем Хилдебранда, хронике не кажу да је био "син дрводеље". Та његова карактеристика је јединствена (као и иста таква карактеристика Исусова у целој јеванђеоској литератури)

6. О мајци Хилдебрандовој нисмо успели да нађемо података. Ипак,

3. Померањем за $T=X+300$ "рођење Исуса Христоса" пада у 1053. год. То се само за 4 године разликује од 1049. године, када се Хилдебранд први пут појавио у Риму. Христова смрт после 33 године пада у 1086. год., а 1085. година је година Хилдебрандове смрти

4. "Почетак н.е." се сматра за почетак нове цркве - хришћанско-јеванђеоске. Јеванђеоска обојеност И в. тачно се поклапа (померањем за $X+300$) с "јеванђеоским успоном" у XI в. Посебно се поклапа с почетком крсташких ратова, који су се водили "под заставом јеванђеља"

5. У јеванђељима Исуса Христоса зову "сином дрводеље". Христово рођење је описано као рођење и "оваплоћење" бога. Приметимо да су аналогне карактеристике Хилдебранда, наведене лево, јединствене међу римским папама

6. По јеванђељима је "мајка" Исуса Христоса била Марија (која је касније

његов ујак је наводно био опат манастира Св. Марије [41, т. 4, стр. 139]. Штавише, Хилдебранд је, као млађи, живео у том манастиру [262, т. 1, стр. 64]

проглашена светом). У сваком случају, она је била "Исусова васпитачица" (в. "безгрешно зачеће"). Дакле, у оба сучаја, и при рођењу Хилдебранда и при рођењу Исуса, "присутна је" Марија

Коментар. О Хилдебрандовом рођењу је у Средњем веку кружила следећа легенда. Наводно је он још као дечак од иверја сложио речи: Доминабитур а Мари усље ад Маре [41, т. 4, стр. 179, комент. 1]

6(1). Хилдебранд је рођен у Италији [41, т. 4, стр. 139]. Подсетимо се такође да се у Италији налази Палестрина, што је, вероватно, блиско "Палестини". В. такође Самарију - Рим (?)

6(1). Почев од XIII в. католичка црква тврди да се арханђел Гаврило јавио Марији (мајци Христосовој) у Италији, у граду Лорету, где је она живела [89, стр. 198]

7. Хилдебрандовом деловању претходило је деловање Јована Кресцентија. Они су обојица радили у истом смеру: уздизали Рим и, оснивајући нову цркву, ширили утицај Рима у Европи

7. Исусовом деловању претходило је деловање Јована Крститеља. Они су обојица радили у истом смеру, оснивајући нову цркву (и религију). Упоредите горе наведене таблице за Јована Крститеља и Јована Кресцентија

8. Хилдебранд је аутор, вођа и реализатор највеће реформе у историји средњовековне цркве. Борио се против "старовераца", представника старог (вероватно, бахуског, античког) култа

8. Исус је аутор, вођа и реализатор највеће реформе у историји раносредњовековне цркве. Борио се против "старовераца", представника ранијег, ортодоксног култа. Неке реформе су "паралелне"

9. Познати Хилдебрандов декрет против симоније (продаје црквених функција) [41, т. 4]

9. Легенда о "истеривању трговаца из храма". "... и стаде изгонити оне што продаваху у њему (у храму - А.Ф.) и куповаху" (Лука, XIX, 45)

10. Хилдебранд углавном делује у Италији, у Риму, као и Јован Кресцентије. Неки средњовековни текстови изједначавају Јерусалим и Рим (в. горе). Могуће је да се можда мислило на Нови Рим. Израз "нови" је понекад могао бити испуштен

10. Исус делује у истим географским областима као и Јован Крститељ, тј. у областима Јерусалима, Јудеје, Јордана, Самарије (в. могуће поклапање тих области с италијанским подручјима). В. такође мешање Рима с Новим Римом

11. Хилдебранд је "служио" цркви од 1049. год. (његово прво појављивање у Риму) до 1085. год. (смрт). Ако као

11. Христос је "служио" (после свог оваплоћења у људском облику) 33 године, тј. од 0. до 33. године. По-

"почетак служења" узмемо 1054. годину, онда усклађеност с датумима десно постаје идеална (при померању $T=X+300$)

12. Хилдебранд је започео реформу цркве 1049. год., тј. у 29. (или у 30.) години живота (рођен је 1020. год.) [41, т. 4]

13. Хилдебранд је имао два рођења: фактичко 1020. год. и "црквено" (почетак служења цркви) 1049. (или 1053.) год. То даје две верзије његове "старости": 36 и 65 година (или 32 и 65 година)

14. Званични почетак Хилдебрандових реформи (раскол цркве) у 1054. години је 15 година после смрти (у 1039.) императора Рима Конрада II, тј. 15. година владавине у Риму "црног" императора, Хајнриха III Црног

15. Хронике из XI в. нарочиту пажњу посвећују Хилдебрандовој сарадници, грофици Матилди, која му је у борби пружила велику подршку својим знатним финансијским средствима и утицајем. Она је владала половином Италије (!). Своје поседе је ставила на располагање Хилдебранду [41, т. 4, стр. 148, 192]

16. На грофичиним печатима њено име је написано као MATHILDA [41, т. 4, стр. 180, комент. 12]. При деформисаном читању то је сасвим могло да звучи као "Мадгилда" (МДГЛД) или као "Магдалина"

Коментар. Сматра се да је грофица Матилда била Хилдебрандов идеолошки присталица, "била је Григоријев пријатељ и геније-чувар папске хијерархије" [41,

мерањем за $X+300$ имамо интервал од 1053. до 1086. год. За Христоса се у теологији бележе "два служења": једно од рођења до смрти, а друго од 30. године до смрти

12. Јеванђеља информишу: "Исус имаше тридесет година кад поче..." (Лука, III, 23). Усклађеност с бројком лево је тачна

13. Постоје две верзије о Христовој старости (по јеванђељима): 33 године и ближе к 50 година. Прва верзија (33 године) сматра се најпоузданијом. Дакле, 33 године је близу 32 године (или 36 година) лево. При томе "око 50 година" можемо сматрати блиским к 65 година (в. лево)

14. Христове реформе почињу тачно 15. године владавине "црног" императора (Тиберија) (Лука, II, 1). Важно је што се у изоморфизму II империје и Империје из X-XIII в. Тиберије поклапа с Хајнрихом Црним (в. лево). Усклађеност бројева је изванредна

15. Јеванђеља посебну пажњу посвећују, уз Христоса стално присутној, Марији Магдалини, грешници покајници, која прати Христоса и пружа му подршку. Јеванђеља: "И неке жене... Марија, звана Магдалина... служажу му (Христосу - А.Ф.) својим имањем" (Лука, VIII, 2-3)

16. Име: Магдалина. Без самогласника имамо МГДЛН. Задовољавајућа усклађеност с грофичиним именом лево. Разни средњовековни аутори су несумњиво могли на различите начине да додају самогласнике у "скелет од сугласника"

т. 4, стр. 148]. Наводно "та позната властелинка... није била у браку... њеног мужа није било" [41, т. 4, стр. 148]. (Подсетимо се да је по јеванђељима Марија Магдалина грешница покајница). Хронике из XI века су посебно (и подробно) расправљале питање: да ли је између Матилде и Хилдебранда било и односа ближих од платонске љубави. На "платонској љубави" међу њима инсистира римска црквена традиција, када говори о Григорију и Матилди. Ипак су "недобронамерни и злобни људи... бацали сенку сумње на те односе" [41, т. 4, стр. 148]. Јеванђеља такође додирују питање о блиским односима Христоса и Магдалине. О том питању се расправљало у ранохришћанским текстовима

17. Говорећи о одсуству монета папског Рима од 984. до Лава IX (средина XI в.), Грегоровијус подвлачи: "Још је чудније да није сачувана ни једна монета Григорија VII" [41, т. 4, стр. 74, комент. 41]

17. Али зато има средњовековних монета с ликом Исуса Христа (и с одговарајућим натписом). Зато је умесно претпоставити да монета Григорија VII Хилдебранда има, али да су приписане "Исусу". То је у складу с померањем за 1053 године (тј. $T=X+300$)

Коментар. Хилдебрандов духовни отац је био папа Лав IX (1049-1054), у свету - Бруно (!) [41, т. 4, стр. 57]. Подсетимо се да је папа Бруно (али с другим "бројем") имао главну улогу у "ствари Јована Кресцентија". Могуће је да је мешање те двојице Бруна и довело до тога да у јеванђељима Јован Крститељ (Кресцентије?) буде померен навише, у време ближе Христосу (Хилдебранду), него што је то било у стварности. Хронике из XI в. саме по себи могу да буду "вишеслојни документи", који су забележили резултат разних хронолошких померања (в. сл. 17.2)

18. Папа Лав IX је Хилдебрандов "духовни отац". Наиме, он је 1049. год. започео црквену реформу, коју је тако успешно до краја довео Хилдебранд. Ако је Хилдебранд био "бог", онда је Лав IX био, наравно, "Бог Отац"

18. Лав-Арије је "духовни отац" Асе - Василија Великог - Исуса (паралелизме в. горе). У богославској хроници је Арије "Отац Бога". Наиме, Арије (у преводу "лав") је започео реформу цркве (наводно основао аријанство). Аса-Исус је завршио ту реформу

Коментар. Претходник Исуса Навина у Библији је Аарон, тј. лав, тај исти Арије. Тај пар: Лав (Арије) - Аса (Исус) често се појављује у паралелизмима које смо већ разматрали. Тог пара има и у библијским паралелизмима, који нису наведени у овој књизи (в. сл. 17.1, врста Б). Уосталом, Аарон (и Мојсије) такође своју мисију предају непосредно јеванђеоском Христосу. В. такође Коран који Аарона и Мојсија сматра за ујаке Исуса Христа (в. горе)

19. Папа Лав IX је владао 5 година (1049-1054) [41, т. 4, стр. 57]

19. Лав-Арије је владао 3 или 8 година (две варијанте: 325-330-333 год.). В. горе библијске паралелизме

20. Хилдебрандов улазак у Рим 1049. год. с групом својих присталица, као почетак "Хилдебрандовога служења" (било му је око 30 година). Коментатори тај "улазак" упоређују с "доласком апостола" и с "уласком у Јерусалим"

20. Улазак Исуса Христа у Јерусалим (по јеванђељима) с групом својих апостола као почетак "Христосовог служења" (било му је око 30 година). У богославској хроници се Јерусалим, можда, поклапа с Новим Римом или с Римом. В. горе

Коментар. "У фебруару 1049. год. нови папа (Лав IX - А.Ф.) ушао је у Рим праћен невеликом свитом и ходао је бос градом смирено читајући молитве. Таква необична сцена није могла да не запрепасти Римљане. Изгледало је да је у град... дошао апостол... Моћна аристократија није пратила тог епископа, који је, као прости ходочасник, покуцао на градска врата и питао Римљане да ли ће га, у име Христа, примити... Али у невеликој свити новог папе био је човек чија је духовна снага... била вреднија од краљевске власти... То је био Хилдебранд" [41, т. 4, стр. 57]

21. У јеку Хилдебрандовога реформаторског рада (1075. год.) у Риму је против њега скована завера. Организатор завере је Ченчије. На Григорија је покушан атентат [41, т. 4, стр. 155 и даље]

21. У јеку Исусовог реформаторског рада у Јерусалиму је против њега скована завера. Организатор завере је Јуда. Завера доводи до хапшења, а потом и до распињања Христа. В. јеванђеља

22. Завера је завршена неуспехом (иако је Хилдебранд замало страдао). Хилдебранд је остао жив [41, т. 4, стр. 127 и даље]

22. Иако Христа распињу (стубују) и он "пати и умире", али потом, наводно чудом, "васкрсава" и јавља се својим ученицима

23. Изразито негативан однос према Ченчију римских хроника које говоре о догађајима из XI в. [41, т. 4, стр. 126-127]

23. Изразито негативан однос јеванђеља према Јуди. Лик Јуде-издајника је постао опште негативан у целокупној каснијој хришћанској литератури

Коментар. "Хронике из тог времена (тачније, оне које говоре о XI в. - А.Ф.) приказују Ченчија као... безбожног пљачкаша и прељубника... могуће је да та неповољна карактеристика вође партије Кадала и није била претерана" [41, т. 4, стр. 126-127]

23(1). Ченчије је суделовао у Хилдебрандовој реформаторској активности, био је тесно повезан с Хилдебрандовом партијом [41, т. 4, стр. 126]

23(1). Јуда је суделовао у Исусовој реформаторској активности. Он је био један од 12 најближих ученика - апостола. В. јеванђеља

Коментар. Ченчијев отац, Стефан, био је префект Рима и одржавао је добре односе с Хилдебрандовом партијом. Штавише, Ченчије је пореклом од

Кресцентијевих (в. горе поклапање Кресцентија и Крститеља), тј. из рода "Христосовог претече"

24. Убрзо Ченчије постаје вођа партије незадовољника у Риму, предводи покрет против Хилдебранда [41, т. 4, стр. 155]

25. Хронике из XI в. даљу Ченчијеву активност описују као издају Хилдебранда. Ченчије незахвалношћу одговара на добро дело, које му је некад учинио Хилдебранд [41, т. 4, стр. 155]

Коментар. Почетком 1075. год. Ченчије је покушао да изврши преврат против Хилдебранда. Преврат је завршен неуспешно, префект града је подигао оптужницу против Ченчија, али за њега се заузео сам Хилдебранд (и Матилда). Ченчије је ослобођен искључиво захваљујући заштити великог реформатора [41, т. 4, стр. 155]. Напоменимо узгред, да је управо 1075. год. било помрачење месеца, које је, можда, описано у јеванђељима (в. горе)

26. "У то време он (Ченчије - А.Ф.) је спремао освету. Увидевши да је раскид између папе (Хилдебранда - А.Ф.) и Хајнриха неизбежан, Ченчије је наумио да Григорија свргне с папског престола. У име Римљана предложио је Хајнриху (императору - А.Ф.) да завлада Римом и обећао му је да ће Григорије допасти ропства" [41, т. 4, стр. 155]

Коментар. Јеванђеља не прецизирају шта је подстакло Јуду на издају. Могући мотиви те издаје су често обрађивани у хришћанској литератури потоњих векова, као важан теолошки проблем. Друге хронике из XI в. (в. горе) веродостојније и трезвеније излажу историју "Ченчијеве издаје" као резултат упорне борбе за стварну власт у Риму

27. "Сцена која се одиграла на Божић 1075. год. једна је од најужаснијих епизода у средњовековној историји Рима. На Бадње вече папа је служио уобичајену мису у подземној цркви С. Марија Маггиоре; у једном тренутку су се разлегли крици и звекет оружја и у цркву је упао Ченчије с мачем у руци и у пратњи богаташа, учесника завере" [41, т. 4, стр. 155]

24. Убрзо Јуда прилази незадовољнима (у Јерусалиму) Исусовим реформама, договара се с "фарисејима". В. јеванђеља

25. Јеванђеља даљу Јудину активност описују као издају Исуса и његовог дела. Јуда ће реформатору "узвратити незахвалношћу". Одатле и широко распрострањен израз "Јуда-издајник"

26. "Јуда Искариотски... отиде првосвештеницима да им га изда... и он тражаше да га у згодно вријеме изда" (Марко, XIV, 10-11). "И он отишавши договори се с... војводама како ће им га издати" (Лука, XXII, 4)

27. "И одмах док он (Исус - А.Ф.) још говораше (Исус "служи мису", тј. проповеда својим ученицима - А.Ф.), дође Јуда, један од Дванаесторице, и с њим људи многи с ножевима и с кољем, послани од првосвештеника и књижевника и старјешина" (Марко, XIV, 43). Као и Хилдебранд, и Исус је у тренутку упада непријатеља "поучавао" ученике.

28. "Ухвативши пребијеног и изранављеног папу за косу, Ченчије га гура из цркве, баца га на коња и у ноћној тишини јури с њим улицама Рима ка свом дворцу-кули [41, т. 4, стр. 155]. Догађај се десио ноћу

29. "У граду одмах избијају немири; звона звоне на узбуну; народ се прихвата оружја; ужаснути свештеници затварају олтаре..." [41, т. 4, стр. 155-156]. Ипак не долази до отвореног оружаног сукоба [41, т. 4, стр. 155-156]. Хилдебранд опрашта Ченчију (уп. с Исусовим "праштањем" Јуди-издајнику)

30. Хронике из XI в. не говоре ништа о суђењу Хилдебранду нити о његовом "стубовању"

Коментар. Могуће је да сцене суђења и распињања, из јеванђеља, не потичу од догађаја из XI в., него из неког другог раздобља. Јеванђеља која су дошла до нас су вишеслојни ("слојевити") документи, који су забележили резултат хронолошких померања, тј. који су у једно време сместили догађаје из можда различитих раздобља (која се поклапају при наведеним померањима)

31. "У ноћи кад је покушан атентат на њега, Григорије је стекао славу човека несаломиве воље, и ореол мученика..." [41, т. 4, стр. 157]

32. О Ченчију: "С намером да заскочи Григорија, тај осветољубиви Римљанин није престајао да организује заверу за завером, док га изненадна смрт није стигла у Павији" [41, т. 4, стр. 170]

33. Друга главна личност обновитељског, јеванђеоског покрета из XI в. био је, после Хилдебранда, познати Петар Дамиани, најближи Хилдебрандов сарадник [41, т. 4]. Рођен је 1007. год.; "био је веома способан" [41, т. 4, стр. 84]

28. "А они ставише руке на њ (Исуса - А.Ф.) и ухватише га" (Марко, XIV, 46). "И почеше неки плувати на њега и покривати му лице, и ударати га, и говорити му: Погоди нам ко те удари. И слуге га бијаху..." (Марко XIV, 65). Догађај се десио ноћу

29. "А кад они што бијаху с њим (Исусом - А.Ф.) видјеше шта ће бити, рекоше му: Господе, да бијемо ножем? И један од њих удари слугу првосвештениковог, и одсијече му десно ухо. А Исус одговоривши рече: Оставите се тога" (Лука, XXII, 49-51). Није дошло до отвореног оружаног сукоба

30. Јеванђеља даље описују суђење Исусу и његово распињање (стубовање), "страдања Исусова"

31. Исус Христос је познати мученик у хришћанском пантеону. Његова "страдања" су центар целокупног хришћанског култа и идеологије

32. О Јуди: "И бацивши сребрнике у храму, изиђе, и отиде те се објеси" (Матеј, 27, 5). Јеванђеља кажу да се Јуда наводно покајао (за разлику од Ченчија). То покајање личи на "моралну поуку"

33. Друга основна личност јеванђеоског покрета из I в. био је, после Христоса, Петар Симон, апостол. Управо њега сматрају за оснивача нове римске цркве. Папски престо се званично зове: престо Св. Петра. На Петру, "као на камену" (званична формулација) почива католичка црква

Коментар. У Хилдебрандово време Петар Дамиани је предводио армију испосника, чији је утицај (и Петров) "загонетан по својим размерама и можда је мањи само од утицаја старозаветних пророка" [41, т. 4, стр. 84-85]. Та загонетност је вероватно условљена традиционалном хронологијом, која је експлозију идеологије јеванђеља померила на почетак н.е. "Дамиани је био срце те цркве (Хилдебрандове - А.Ф.)..." [41, т. 4, стр. 88-89]. Дело Петра Дамианија је одмах наставио други Петар (Пустињак). "Он је постао херој народних песама, нешто као пророк коме ја сам Христос (! - А.Ф.) дао да води крсташке ратове" [262, т. I, стр. 289]. Та два Петра су једини "познати Петри" из XI в. Могуће је да су у јеванђељима описани под заједничким ликом Петра

34. По староруским хроникама Русију је покрестио апостол Андрија [114, 121-122]. С друге стране, по традиционалној хронологији Русија је покрштена крајем X в. (и почетком XI в.)

34. Један од Исусових апостола је био Андрија. В., например, јеванђеље по Марку (I, 6). Као и други апостоли, он је ишао земљом проповедајући Исусово учење. По традиционалној хронологији живео је у I в.

Коментар. Датирање Андријиног покрштавања Русије у X-XI в. оштро се разилази с традиционалним датирањем времена кад је живео Андрија (за хиљаду година), али је пак у идеалном складу с нашом формулом померања $T=X+300$, тј. с чињеницом да баш у X-XI в. видимо процват "покрштавања" и "јеванђелизма" (Јован Кресцентије, Григорије Хилдебранд). Стара Русија по свој прилици "није чекала" хиљаду година да би прихватила хришћанство, него га је прихватла практично одмах по појављивању нове религије. Традиционална верзија сматра да је Андријино покрштавање Русије "најкаснији додаток" у "Повест временних лет" S [114, стр. 121]. И поред тога је у XVI в. Иван Грозни "указивао на то да су Руси примили хришћанство не од Грка, него од самог апостола Андрије. На то је Грцима столеће касније указивао јеромонах Арсеније Суханов, који је послан... у Грчку" [114, стр. 121]. У оквирима нашег померања $T=X+300$ Андријино покрштавање Русије је потпуно природна чињеница. Размотримо сада неке занимљиве астрономске податке. Ево списка датума (кога је на молбу аутора књиге саставио М. Замалетдинов) по [32], [8] где су у древним хроникама забележени блескови такозваних нових и супернових звезда. То је (по [32] и [8]) потпун списак свих блескова који се сматрају веродостојним: -2296, -2241, 185, 393, 668, 902, 1006, 1054, 1184, 1230, а затим иду блескови из XVI в. (в. Кеплеров списак). У тај списак се додаје и такозвана "хришћанска супернова звезда", забележена у јеванђељима, која је наводно блеснула при Христосовом "рођењу". Мудраци кажу: "Где је цар јудејски што се роди? Јер видјесмо његову звијезду на Истоку... Онда Ирод тајно дозвавши мудраце сазнаде од њих кад се појавила звијезда... звијезда коју су видјели на Истоку, иђаше пред њима... А кад видјеше звијезду обрадоваше се веома великом радости..." (Матеј II, 2, 7, 9-10). И Кеплер је проучавао астрономску ситуацију у I в. с намером да открије "трагове" те познате "Витлејемске звезде". Том "Звездом мудраца" бавио се и хронолог Лудвиг Иделар (Контекст 1978, Наука, Москва, 1978, стр. 128-129)

II империја

Ево потпуног списка у документима забележених блескова супернових и нових звезда у времену II империје: (1) "јеванђеоски блесак" у I в. (2) познати блесак из 185. год.

Империја из X-XIII в.

Ево потпуног списка у документима забележених блескова супернових и нових звезда у времену Империје из X-XIII в.: (1) 1006. год. (2) познати блесак из 1054. год. (3) 1184. год. (4) 1230. год.

Коментар. Као што смо видели, "догађајно деловање" померања $T=X+300$ у складу је с резултатима наших метода и с откривеним паралелизмима између II империје и Империје из X-XIII в. Упоредимо податке о датумима звезданих блескова: да ли ће се ти блескови поклопити при враћању уназад за 1053 године, тј. да ли ће се при том повратку уназад блескови из времена II империје добити из блескова из времена Империје из X-XIII в.

35. Блесак 1. године

35. Блесак 1054. године

Коментар. Идеално (!) поклапање при померању за 1053 године

36. Према јеванђељима (Матеј II, 2, 7, 9-10), блесак из 1. године је био видљив "на Истоку". Поклапа се с подацима десно.

36. Према средњовековним хроникама, блесак из 1054. год. је био видљив "на источном небу" (цит. по [32])

37. Блесак из 185. године

37. Блесак из 1230. године

Коментар. Померањем за 1053 године, поклапају се с разликом од само 8 година

38. Блесак из 185. год. трајао је 7 месеци [32], [8]

38. Блесак из 1230. год. трајао је 6 месеци

Коментар. Дакле цео списак блескова из II империје (заједно с њиховим карактеристикама) изоморфан је делу (половини) списка блескова у Империје из X-XIII в. при померању уназад за 1053 године, тј. по нашој универзалној формули $T=X+300$

39. Познати блесак - "појава звезде" при Христосовом рођењу (Матеј, II, 2, 7, 9-10). Тај звездани блесак се често приказује у хришћанској иконографији, сликарству, описује се у хришћанској литератури, која се данас убраја у I в. Многи хронолози су покушавали да Р.Х. датирају баш по том јасном (и ретком) астрономском догађају. Ти покушаји нису били успешни [320]

39. Познати блесак супернове звезде из 1054. год. у сазвежђу Бика (БСЕ, III издање, т, 23, стр. 53³⁰). "За најнеобичнији од свих остатака с.з. наше галаксије може да се сматра Краболика маглина, која се налази на месту где је 1054. год. блеснула сјајна супернова звезда, што је наведено у кинеским и јапанским хроникама" (БСЕ, т. 23, стр. 53)

³⁰БСЕ = Велика совјетска енциклопедија - прим. прев.

Коментар. Није искључено да је баш тај блесак супернове звезде из 1054. год. (који је био видљив чак и дању!), изазвао експлозију религиозног фанатизма у XI в, што је вешто искористио Хилдебранд у пропагандистичке сврхе. Подсетимо се да је баш 1053-1054 год. почела "нова ера" (и раскол цркве).

Хронолошким померањем уназад за 720 година (тј. за разлику двају померања: 1053 године и 333 године) добијамо поклапање Хилдебранда и Василија Великог (Великог Цара). Имамо $1053-720=333$, тј. добијамо годину "рођења Василија Великог". Можда то објашњава паралелизам, који је открио Морозов, између легенди о Исусу Христу и легенди о Василију Великом. Дакле, није искључено да је познати Хилдебранд "оригинал", ако не свих, а оно у сваком случају основних легенди о Исусу и о Василију. Указаћемо на додатне чињенице које изједначавају "биографије" Хилдебранда и Василија. У легендама о Василију Великом најважнију улогу има његова борба против императора Валента ("нечастивог") (в. одељак 11). У XI в. аналог (и оригинал) те борбе је позната опозиција Хилдебранда и Хајнриха (посебно "сцена у Каноси" 1077. год.). Већ смо навели да је Василије "заплашио Валента" и, у извесном смислу, сломио га. У XI в. у тренутку кулминације те борбе, Григорије VII екскомуницира Хајнриха (император Рима, као и Валент). "Екскомуникација, на коју је Григорије осудио моћног хришћанског монарха, одјекнула је по целом свету као заглушујући удар грома. Никада пре екскомуникација није произвела тако јак утисак" [41, т. 4, стр. 162]. Хајнрих је на коленима морао да моли за опроштај. "Три дана је несрећни краљ у одећи покајника стајао пред унутрашњим вратима замка, молећи да му их отворе" [41, т. 4, стр. 168]. "Та монахова победа без крви изненађује више од свих победа Александрових..." [41, т. 4, стр. 167]. Касније се Хајнрих осветио Григорију за своје понижење.

Подсетимо се да је традиционална хронологија основана баш унутар римске цркве. Нова црква, која се појавила после раскола 1054. год. ("обновитељска, нова црква") је, природно, у неким својим хроникама почела да годину 1054. (или 1053.) сматра за почетак "нове ере" и да је повезује с реформатором Хилдебрандом. Зато у многим средњовековним документима датум "од Р.Х." може да се рачуна од 1053. године и то треба узимати у обзир при њиховом датирању. Друга (данас прихваћена) верзија за "почетак нове ере" узима нулту годину ("Исус Христос"). Коначно, могућа је и трећа верзија за избор почетка одбројавања; то је 333. год. - "рођење Василија Великог". Зато није искључено да се неки, данас познати, средњовековни документи, са, на пример, датумом "1200 година од Господовог Оваплоћења" односе, не на 1200. годину (како се данас мисли), него на 1533. годину ($1200+333$). Иста ствар можда важи и за документа која се данас сматрају за касносредњовековна. Тврђење "Дионисија Малог" (Дионисија Петавијуса?) о томе да се "Р.Х." десило 560 година пре њега, тачно одговара нашој новој хронологији; наиме, Григорије VII Хилдебранд "рођен је" 1053. год. као политички делатник епохе, а фактички је рођен око 1020. год., тј отприлике 560 година пре Дионисија Петавијуса (1583-1652).

У империји Хабсбурга, која се померањем за 333 године, (делимично) поклапа с Империјом из X-XIII в., још нисмо открили ниједног другог "Христосовог оригинала". Дакле, све личи на то да је раздобље Григорија VII вероватно, дефинитивни оригинал легенди о Исусу. Такође треба напоменути да се, померањем за 333 године, Лојолино оснивање језуитског реда ("Дружбе Исусове") 1534. године (и његово озваничавање 1540. год.) поклапа с оснивањем, у 1220. години, доминиканског реда, односно, с оснивањем, у 1223. години, фрањевачког реда (1207-1220-1223). Игнације Лојола је умро 1556. год.; померањем за 333 године добијамо 1223. год. Ову главу ћемо завршити коментаром којим ћемо објаснити разлоге појављивања трију основних хронолошких померања на ГХК.

33. Хипотеза о појави трију померања

Овде ћемо формулисати универзалну хипотезу, која може да објасни узроке појављивања откривених хронолошких померања, а такође и да објасни чињеницу да тих померања има неколико (а не једно).

Укратко: (1) Првобитно су датуми догађаја записивани у облику неких словних формула, које су касније подвргнуте природном скраћивању (разумљивом савременицима), (2) затим су потомци заборавили изворно значење скраћеница, (3) каснији хронолози су на та слова гледали, не као на скраћења неких имена, него као на ознаке цифара (напоменимо да су раније слова означавала и цифре), (4) стављајући уместо слова одговарајуће цифре (по стандардним таблицама), хронологија "добија датуме" који се разликују од стварних, (5) пошто је скраћивања формула било много, то је и померања која су се појавила било неколико, (6) свако такво неправилно дешифровање је стварало своје хронолошко померање.

Објаснимо то на примерима. Померање за 1053 године (тј. приближно за 1000 година) могло је да се појави каснијим упоређивањем двају различитих начина записивања датума. Први начин: (а) скраћени облик записа, на пример, III век од Христоса (трећи век од Христоса) могао је бити записан као "X.III", где је X прво слово речи Христос (Χριστος). Приметимо да је збиља слово X једно од најраспрострањенијих средњовековних анаграма имена "Христос". Зато је прородно претпоставити да је израз "Христоса I век" (тј. "од Христоса први век") у скраћеном запису добијао облик "X.I". Израз "Христоса II век" скраћиван је овако: "X.II" итд. Очигледно, из тих скраћеница су се могле појавити данас прихваћене ознаке за векове: XI (једанаести век), XII (дванаести век) итд. Међутим, у савременом читању тих скраћеница слово X се тумачи, не више као слово, него као цифра "десет". Ово гледиште је у складу с поклапањем Григорија VII Хилдебранда (рођен отприлике 1020. год, папа од 1073. до 1085.) с Исусом Христосом, при померању за 1053 године. Посебно, III век од Хилдебранда је III век од почетка XI века, што даје XIII век, тј. X.III век. Такав начин записивања столећа се лепо слаже с добро познатом чињеницом да су средњовековни Италијани векове означавали стотинама: Треченто (трестоте године) - XIV век,

Кватроченто (четиристоте) - XV век, Чинквеченто (петстоте) - XVI век" [328, стр. 25]. Ти називи векова тачно указују на то да је одбројавање започето баш у XI веку, јер очигледно игноришу данас прихваћене додатне "хиљаде година". Аналогно, запис 1300. година (на пример) могао је првобитно да означава I.300, тј. 300. годину од Исуса (Ισοθζ). Тај начин записивања је у складу с претходним, јер је 1300. година = 300. година од Исуса = 300. година од почетка XI века, тј. од Хилдебрандовога рођења. У вези с тим, нарочиту пажњу треба обратити на незанемариву околност, да су у многим средњовековним документима (посебно из XIII-XIV в.) при записивању датума словима, прва слова (која су, како се данас мисли, означавала "велике бројеве") одвајана тачком од следећих слова, којима су записивани бројеви у границама десетица или стотина. Такав је, на пример, запис, латиничним словима, датума 1527. год. на познатој мапи света Дијега? Рибеира (в.: E. Schroeder, Duerer Kunst und Geometrie, Berlin, 1980).

Конечно, други начин записивања датума састојао се у следећем: (б) нескраћени облик записивања датума, када се синтагма "од Христосовог рођења" писала речима и дословно, а није се скраћивала једним словом (рецимо "III век од Христосовог рођења" уместо "X.III" век). Временом је информација о томе да су слова X и I у почетку горе наведених формула-датума означавала само прва слова имена Христос и Исус, била изгубљена. Уместо тога тим словима су приписане њихове бројевне вредности (раније су цифре означаване словима): X - десет. I - јединица, тј. формуле "X.III" и "I.300" почеле су да се читају као "тринаести век" (уместо трећи) и "хиљадутристота година" (уместо тристота година). То је, очигледно, изазвало аутоматско померање уназад за хиљаду година оних докумената који су користили нескраћени облик записивања датума ("од Христосовог рођења" III век), уместо скраћеног ("X.III" век). Другим речима, померање за хиљаду година је разлика између скраћеног и нескраћеног начина записивања датума.

Аналоган механизам је могао да доведе до појаве различитих "датума од стварања света" (в. списак горе и у [36]), на пример до византијског датума "стварања света" у 5508. години п.н.е. Пошто је раније свако слово старе азбуке одговарало некој цифри (A=1 итд.), то су у старим документима бројеви означавани словима. Формулисаћемо хипотезу: првобитни основни датуми, од којих је почињало ово или оно одбројавање година, били су записани словним ознакама, сложеним у сасвим смислене формулације речима, слично горе описаном примеру. Та реч-датум била је скраћеница нескраћене формулације речима, која је описивала догађаје што су послужили као подстицај за ово или оно одбројавање година. При означавању цифара словима и при узастопном одбројавању година од прве речи-датума, у тој речи су замењивана слова-цифре (уместо A=1 стављано је B=2 итд.). То је, очигледно, доводило до брзог деформисања прве "речи-датума" и све даље "речи-датуми" постале су већ бесмислене речи са становишта оног језика у оквиру кога су ти датуми записивани. Јасно је да се првобитни садржајни смисао прве речи-датума брзо заборављао. Према томе, можемо покушати да у дугом низу речи-датума, којима су записиване, на пример, узастопне године од стварања света, пронађемо оне релативно ретке речи-датуме које не само да имају смислено дешифровано читање (као скраћенице нескраћених формулација речима), него и одговарају

стварним догађајима који су дали подстицај датом начину одбројавања година. Као пример, укажимо на могућу појаву датума 5508. год. п.н.е. (византијски датум стварања света). Као што смо видели, догађаји повезани с Хилдебрандовим деловањем (у XI в.) могли су да послуже као полазна тачка за одбројавање година од "Христосовог рођења", тј. по "новој ери". Издвојићемо два основна датума повезана с Хилдебрандовом "биографијом": 1073. као годину његовог ступања на папски престо [41], [85] и 1075. као годину познате Ченчијеве завере против Хилдебранда ("Хилдебрандова страдања") [41, т. 4, стр. 155-156] и истовремено годину помрачења месеца, које јеванђеља повезују са "стубовањем Христоса". Прерачунавши та два датума у датуме од стварања света (према византијској и православној традицији), добијамо $6581=1073+5508$ и $6583=1075+5508$. Записујући сада цифре словима (у складу с уобичајеним традиционалним правилима, в. например [327, стр. 150]), добијамо следеће речи-датуме: $6581 = \neq\text{СФПА}$ и $6583 = \neq\text{СФПГ}$. Условни знак " $\neq$ ", којим се у словенским (на пример, у руским) рукописима у низу других речи текста, истичу речи-датуми, данас се сматра само за формални запис "хиљаде". Међутим, врло је вероватно да је тај знак напросто мало деформисани облик првобитно написаног слова I, тј. "Исус". Такође в. горе изједначавање слова I с "хиљадама" у запису датума I.300 год., тј. 1300 год. (у савременом читању). Даље, слово Ф писало се исто као Θ (в. староруске, словенске текстове). Узимајући у обзир те две примедбе, добијамо следеће речи-датуме: $6581 = \text{IS}\Theta\text{ПА}$, $6583 = \text{IS}\Theta\text{ПГ}$. Јасно је да се те две речи могу сматрати за очигледна скраћења следећих синтагми: "Исус божанствени (бог) папа август (тј. свети)" (овде је IS = Исус, $\Theta\epsilon\sigma$ = бог, П = папа, А = август), односно "Исус божанствени папа Григорије". Овде слово Г вероватно означава Григорије. Дакле, обе речи-датума су потпуно смислене и повезане баш с Хилдебрандовим деловањем, с двома централним догађајима његове "биографије". Сада можемо да понудимо следећу хипотетичку реконструкцију појаве датума 5508. год. п.н.е. Два горе наведена догађаја су могла да послуже као полазне тачке (у неким документима) за одбројавање година "од папе Григорија", тј. "од Р.Х.". Скраћено записавши горе наведене нескраћене синтагме (или само прву од њих), хроничар је имао у виду њихов првобитни садржајни смисао, и почео одбројавање година. Пошто слово А означава 1 (јединицу) [327], то је одбројавање година започето природном цифром, на пример: "Исуса божанственог папе година прва (тј. А)" - $\text{IS}\Theta\text{ПА}$. При даљем одбројавању, уместо слова $A=1$ појавило се слово $B=2$ итд. Тако је реч-датум почела да се мења. При томе је првобитна реч деформисана и смисао почетног скраћења је брзо заборављен. Потоње речи-датуми већ су сматране само за слог слова-цифара за означавање датума. Каснији хронолози су уместо слова ставили одговарајуће цифре и добили, на пример за реч $\text{IS}\Theta\text{ПА}$ број 6581. Поред докумената у којима је коришћен тај начин записивања датума, постојали су и други у којима је тај исти датум - 1073. година - записан као I.073. тј. "Исуса 73. година". Каснији хронолози (Скалигер?) су слово "I" већ тумачили као "хиљаду", и цео датум је читан као "хиљадуседамдесеттрећа година". Појавило се питање о упоређивању тих двају начина одбројавања година. Упоређујући два различита записа једног истог датума, тј. $\text{IS}\Theta\text{ПА}$ ($=6581$) и I.073 ($=1073$), и одузимајући од првог броја други, хронолог је добио број 5508. Тиме је он

"сазнао", "израчунао" датум стварања света у терминима одбројавања година "од Р.Х.". Очигледно је да би до истог резултата (тј. до 5508. год. пре Р.Х.) дошао коришћењем другог датума ISΘΠΓ = 6583 и одузимајући од њега I.075 (тј. 1075). Штавише, исти би резултат добио употеживањем датума ISΘΠΑ+Т и I.073+Т, где је Т било који број година протеклих после доласка на престо папе Григорија VII (1073. год.). Другим речима, да би се извело описано рачунање, уопште није било неопходно ослањање баш на "прве речи-датуме".

Није искључено да су тако "израчунати" и остали датуми "стварања света", којих је набројано око десет [36]. Ти датуми се битно разликују један од другог (амплитуда колебања износи око 2100 година), и главни разлог тих разлика може да буде коришћење, од стране разних хроничара, различитих словних скраћења, тј. "речи-датума", за једне исте догађаје.

Можда сличан механизам лежи у основи појаве померања за 333 године или за 360 година (приближно). Датуми с краја XV и почетка XVI в. тј. из периода владавине познатог императора-цезара Максимилијана I (1493-1519), могли су бити записивани на пример као MCL.III, тј. "Максимилијана цезара трећа година". Каснијом заменом цифара уместо латинских слова, добијен је "датум" 1153. год. Он се разликује од стварног датума за 343 године, јер је 1496=1493+3. Тако су документи у којима је за означавање датума коришћена скраћеница MCL. (...) уместо пуне формулације речима, аутоматски (!) потискивани уназад за око 340 година.

Наша хипотеза о појави хронолошких померања такође објашњава померање за 1778 година (приближно за 1800 година). Ако су прва два померања најтежње повезана с римском и византијском историјом, онда се треће померање веома јасно испољава у грчкој и библијској хронологији, па је природно да га назовемо грчко-библијским померањем. Претходно ћемо приметити следеће.

Рецимо да је хроничар открио два споља битно различита текста (различити језици, различите скраћенице итд.), али који описују исте догађаје. Претпоставимо да је један од текстова већ датиран, а да други није. Могућа су два случаја. У првом хронолог ће открити да текстови описују исте догађаје, а да неразумљиве скраћенице, речи-датуми, означавају године по неком њему непознатом систему бројања. У другом случају хронолог не открива везу између текстова, и сматра да они описују различите догађаје, а да скраћенице, речи-датуми означавају датуме у систему бројања година који је познат хронологу и исти је у оба текста. Јасно је да у првом случају може да се појави следећи "датум стварања света", а у другом следеће померање уназад једне хронике у односу на другу, тј. продужење хронологије.

Као што смо већ разумели, постојање више различитих датума "стварања света" објашњава се вероватно различитим дешифровањима речи-датума, које су биле словне скраћенице пуних формулација речима.

Подсетимо се основних датума стварања света: 5872. год. п.н.е. (70 тумача), 5551. п.н.е. (Августин), 5515. п.н.е. (Теофил), 5508. п.н.е. (византијски), 5493. п.н.е. (александријски), 4700. п.н.е. (самаријски), 4004. п.н.е. (јеврејски), 3941. п.н.е. (Јероним), 3761. п.н.е. (јудејски), в. [36].

Међу њима истичу се два, за хронологију Европе важна, датума: Августин и јудејски. Наиме, Августин је дао периодизацију глобалне

хронологије, разбивши је на 6 раздобља. Његова концепција је била пресудна у римској хронологији током неколико векова. Други датум је тесно повезан с хронологијом Библије, једног од најважнијих и најзанимљивијих докумената средњовековља. Разлика тих двају датума износи 1790. година ($5551-3761 = 1790$), што се практично поклапа с померањем за 1800 година. Дакле, то померање је могло да се појави услед коришћења различитих почетних тачака одбројавања. А сада ћемо, на примеру тог померања, показати деловање понуђеног општег механизма појављивања грешака-померања при дешифровању речи-датума.

У складу с ГХК (в. сл. 17.2) и с поклапањем догађаја описаних у Књигама дневника с хронологијом X-XIII века, Набукодоносоров напад (који је, на крају крајева, довео до вавилонског-авињонског (?) ропства) био је отприлике 1250. год. Подсетимо се да је период 1230-1268 време познатог рата у Италији, пада германске династије Хоенштауфена, успостављања Анжујске куће. Наиме, тај рат је вероватно у документима понављан као тројански, тарквинијски, против Набукодоносора, итд. Претпоставимо да хроничар, аутор религиозно обојене хронике, рачуна године по римским папама, означавајући их именима папа, уз навођење мањих бројева којима обележава период што је протекао од папиног крунисања (или од његове смрти). У време владавине Фридриха II (1212-1250), основни папа који је најдуже владао био је Григорије IX (1227-1241). Име Григорије је једно од најпознатијих имена римских папа. Хроничар је сасвим могао да напише "Григорија 4. година", што (у савременом одбројавању година) одговара 1230. год. У грчком (византијском) начину записивања датума то је добило облик $\neq$ ГРО.Δ, где је ГР скраћеница имена Григорије, Δ=4. Пошто је заборављено првобитно садржинско значење те речи-датума, неко га је дешифровао на стандардни начин, наиме, механичким замењивањем слова цифрама (у складу с општеприхваћеним таблицама). Као резултат добијен је број 3174. Сама величина тог броја наводно је указивала на то да је датум рачунат од неког стварања света. Пошто је рат против Набукодоносора описан у Библији, природно је било претпоставити да је реч о јудејском датуму од стварања света, тј. од 3761. год. п.н.е. Али у том случају дешифрант-хронолог добија да датум $\neq$ ГРО.Δ одговара 587. години п.н.е. (јер је $3761-3174=587$). Дакле, хронолог је "израчунао" датум Набукодоносоровог напада на богославско царство. Занимљиво је да се *баш та 587. година п.н.е.* налази у савременим традиционалним хронолошким таблицама као година Набукодоносоровог напада [85], [36].

Остаје да закључимо да је хронолог таквим дешифровањем догађаје из XIII в. учинио старијим за око 1800 година. Уствари, првобитни датум је био 1230. год. (4. година Григорија), а израчунати датум је 587. год. п.н.е. Разлика међу њима је 1817 година.

Тако је могло настати "најдубље померање" од 1800 година.

Наравно, при датирању старих докумената могла су се појавити померања која су била различите комбинације трију основних померања. Тако на пример, није искључено да у савременој хронологији постоји и померање од $2111=333+1776$ година. Наведимо пример. У складу с ГХК, вавилонско (авињонско?) ропство почело је вероватно 1305. год. Те исте године се десио и други важан догађај: маја 1305. год. у Коринту. "на земљоузу, где су се у давнини у светој боровој шумици одржавале игре у част Посејдона..." [42, стр. 188(34)], одржан је познати витешки

турнир, први велики "парламент" у историји средњовековне Грчке. Трајао је 20 дана, а у такмичењима је учествовало око 10 хиљада витезова. Турнир је одиграо велику улогу у политичкој историји Грчке из тог времена [42, стр. 188(34)]. Збирним померањем за 2111 година, тај турнир се повезује с другим, у историји Грчке познатим, догађајем; наиме, 776. године п.н.е. у Грчкој су одржане прве олимпијске игре, од којих је почело бројање година по олимпијадама (в. горе и [85, табл. 5, А, VIII]). Заиста: $1305+776=2111$. За првог победника олимпијских игара био је проглашен Хорев, или Хорив (могуће је да је то деформација речи Коринт?) [85, табл. 5]. Разлика у месецу одржавања је безначајна (мај и јули). Није искључено да је тај догађај из 1305. год. и послужио као почетна тачка за бројање година по олимпијадама.

Приметимо да се такво померање такође објашњава механизмом дешифровања речи-датума, као што смо већ показали. Уствари, 1305. год. је 65. година после смрти оног истог Григорија IX (1227--1241) с којим смо се већ упознали код померања за 1800 год. Скраћено записавши "65. година Григорија" добијамо ≠ГР.СЕ (подсетимо да знак ≠ може да значи "исус", тј. реч је о "Исусовој ери"). Каснији хронолог, заборавивши првобитна значења скраћеница, *сва слова сматра за цифре* и добија број 3165. Ако је, на пример, тај датум рачунао по Јеронимовој ери (тј. 3165. година од стварања света у 3941. год. п.н.е.), онда је он добио датум 776. год. п.н.е. *То је тачно година почетка олимпијског бројања (у Скалигеровој традиционалној хронологији).*

Читалац треба да схвати да ми не инсистирамо баш на тим скраћеницама речи-датума, него само показујемо могућност једнообразног и природног појављивања померања у оквирима једне исте хипотезе о погрешном дешифровању.

На крају наведимо упоредну таблицу за тројицу познатих Дионисија - хронолога, повезаних с римском хронологијом.

Познати хронолог
Дионисије умро је 265.
год. (по Јевсевију).
Посебно се бавио рачу-
нањем Пасхи

Познати хронолог
Дионисије Мали (Exiguus)
умро је у VI в. Године 563.
је такозвани "бисер
Дионисијевих пасхалија"

Познати хронолог
Дионисије Петавијус
(1583-1652), један од
оснивача хронологије
такође се много бавио
пасхалним израчунава-
њима

Збирним померањем за
 $1053+333=1386$ година
Дионисије Петавијус се
поклапа с Дионисијем
из III в. Смрт Дионисија
Петавијуса се тачно
подудару с Диониси-
јевом смрћу: $1652-1386=266$

Померањем за 1053
године Дионисије Пета-
вијус се поклапа с
Дионисијем Малим из VI
в.: $1652-1053=599$. На
латинском се "мали"
преводи као Exiguus
(exigu)

Име: Дионисије Петави-
јус, тј. petit - мали
(франц.). Тако су га звали
француски аутори.
Скалигер и ученици су
живели у Француској.
Дакле, изрази Петавијус
и Exiguus су идентични

Дионисија Малог (VI в.) сматрају за првог аутора који је израчунао време "Исусовог рођења" отприлике на 550 година пре његовог времена. Подсетимо се да је у 563. год. пасхални бисер

Дионисије Петавијус, Скалигеров ученик, основавши традиционалну хронологију, указао је да је "Хилдебрандово рођење" било 600 година пре њега. Петавијус је умро 1652. год.

О датуму смрти Дионисија Малог има неколико верзија: око 540. год. или око 556. год.

Закључујући, упознаћемо читаоца с неким средњовековним германским гледиштима која противрече традиционалној верзији хронологије.

"У складу с хришћанском легендом, три цара-мудраца су дошла с истока да се у Витлејему поклоне новорођенчету Христосу; пут им је показивала звезда. 'Мошти' тих 'светих царева' које се чувају у Келнској катедрали (! - А.Ф.), сматрају се за највеће светиње католичке цркве и привлаче многобројне ходочаснике. Аутор народне књиге се, као лутеранац, са скепсом односи према тим 'светим моштима' и кратком опису Шеделове 'Хронике' додаје ироничне примедбе поводом 'далеког пута' кога су ти цареви пропутовали после своје смрти, од Витлејема у Јудеји до Келна." [316, стр. 383, комент. 38]

У зборнику "Легенда о доктору Фаусту" [316], где су сабрани немачки средњовековни текстови, читамо: "Оданде је он дошао у Констанц. Ту је саграђен леп мост преко Рајне, насупротив градских врата... Име града потиче од Константина" [316, стр. 67]

"Знај, Фаусте, да име 'Нирнберг' потиче од Клаудија Тиберија Нерона, и по Нероновом имену је и Нирнберг добио име... Град Аугсбург је имао неколико имена. Испрва, кад је саграђен, звао се Vindelica, затим Zizaria, и коначно Августа, по Октавијану Августу, императору... Тај (већ други - А.Ф.) град имао је седам имена: Регенсбург, како се сада зове, али и Tiberia... што означава подручје Тиберија, сина Августовог..." [316, стр. 68].

Читалац ће погодити како ће савремени коментатори прокоментарисати те изјаве. И неће погрешити: "То и низ потоњих имена градова... представљају, за Средњи век карактеристичан, пример псеудонаучне етимологије властитих имена..." [316, стр. 383, комент. 40].

Прилог 1. СТАТИСТИЧКИ ДУПЛИКАТИ ИЗАЗВАНИ ПОМЕРАЊЕМ ЗА 1810 ГОДИНА

Овде ћемо укратко анализирати "најдубље" од хронолошких померања, наиме, померање праизвора уназад за око 1810 година. Као што је већ раније речено, "савремени уџбеник" историје је, вероватно, резултат слепљивања четирију практично истоветних хроника, померених уназад у односу на свој оригинал (тј. хронику бр. 1) за приближно: 333 године (византијско-римско померање), 1053 године (римско померање), 1778 или 1810 година (грчко-библијско померање). Значајну улогу има и померање за око 720 година (тј. за разлику између другог и првог померања 720=1053-333). Називе померања смо изабрали тако да би указивали на цивилизацију у чијој хронологији дато померање има главну улогу.

Померању за 1810 година одговара врста Ц₄ на ГХК. Крећући се дуж ње, откривамо следеће паралелизме.

(а) Поклапање Тројанског царства седморице царева с III римском империјом. Тај паралелизам је фактички већ раније размотрен као низ дупликата: Тројански рат - Ливијев царски Рим - III римска империја, (б) Поклапање Тројанског рата с Готским ратом из VI в. И тај паралелизам смо већ описали. (в) Поклапање папског средњовековног Рима из 500-1000 год. с периодом од 1200. до 800. год. п.н.е. изоставићемо због ограничености простора. (г) Следеће поклапање ћемо описати због његове изузетне важности (сл. 16.19, 16.20).

У табели која следи указаћемо (ослањајући се на познату Херодотову "Историју") који су догађаји из средњовековне историје из X-XV в. могли да послуже као оригинали догађаја које је описао Херодот и који су затим премештени у дубоку прошлост (померањем за 1810 година). Због недовољног простора ограничићемо се само набрајањем чворних момената паралелизма. Прво ћемо навести 4 раздобља која су, вероватно, статистички дупликати. (У Херодотовој "Историји" су вероватно одсликани, не само средњовековни грчки, него и италијански догађаји из X-XV в.) (в. сл. 16.19 и 16.20).

(1) Света римска империја из X-XIII в. Рат у Италији у XIII в. и пад средњовековне Троје (ТРН). Тај рат условно означавамо као ГТР-рат

(2) Ливијев царски Рим - 7 царева, Тарквинијски рат, клан Тарквинија - ТРКВН.

(3) Стара Грчка из периода од VIII до V в. п.н.е., протеривање тирана (ТРН). Раздобље велике грчке колонизације од VIII до VI в. п.н.е.

(4) Крсташки ратови и колонизација Истока у X-XIII в.

1. Према ГХК у историји Италије X в. период 901-924 год. заузима примерак ГТР-рата, дупликат Тројанског рата

1. Херодот своју историју [78] почиње кратким излагањем легенди о Тројанском рату и о његовим узроцима [78, I:1-5, стр. 11-12]

Коментар. Уствари, излажући почетни период историје Старе Грчке, Херодот понавља (под другим именима) фрагменте римске историје, коју је описао Ливије у [195]

2. У Ливијевој верзији (Тарквинијски рат) међу мужевима избија спор - чија је жена лепша. То доводи до насиља над Лукрецијом, до њене смрти и до рата [195]. У Хомеровој верзији то је "Парисов суд", спор богиња, "јабука раздора", затим рат

3. "Срамоћење жене" (Лукреције, Јелене, Амалазунте итд.) и освета за то. ГТР-рат се води у Италији, тј. у ТЛ (без самогласника)

4. У Ливијевој, готској и у верзији из XIII в. ГТР-рат доводи до смене владарске династије. У XIII в. пала је династија Хоенштауфена. В. Хуга у X в. (ГТР-рат, дупликат)

5. Света римска империја 962-1250. Она је Ливијев царски Рим седморице царева. Десно има 6 царева (по Херодоту)

6. Раздобље крсташких ратова 1099-1230. Познато раздобље у историји Европе и Истока. Колонизација Источка, стварање држава. Средњовековна Грчка је под влашћу Византије, где владају василевси. Према ГХК, баш од X в. почиње мање-више "писана историја", тј. појављују се документи

7. У средњовековном Риму из XII-XIII в. посебну улогу има династија Хоенштауфена (1138-1254). Раније је она изједначавана с династијом Гота, с Тарквинијима, с Тројанцима, с кланом ТРКВН (сл. 16.19, 16.20)

Коментар. У Средњем веку се јужна Италија звала Велика Грчка [41]

2. У Херодотовој верзији, Кандаул, сардски тиранин (опет ТРН!) (У српском преводу нема речи "тиранин" - прим. прев.) (око 560. год. п.н.е.) "спори се" с Хигесом, тврдећи да је његова жена најлепша на свету. Догађаји се завршавају Кандауловом погибијом [78, I:7-10, стр. 13-14]

3. Кандаулово срамоћење жене и освета Кандаулу за то. Догађаји се дешавају у Лидији, тј. у ЛД (без самогласника). Изрази ЛД и ТЛ се разликују само по смеру читања

4. У Херодотовој верзији ти догађаји такође доводе до смене династије. Пала је династија Хераклида [78, I:7, стр. 13]. Један од основних учесника је Хиг (в. Хуга лево!)

5. По Херодоту (померањем за 1810 година) с тим периодом се поклапа 6 царева. Подаци о њима код Херодота су веома магловити [78]

6. Раздобље велике грчке колонијације од VIII до VI в. п.н.е. Њен почетак (тј. X в., при померању) је почетак такозване класичне Грчке [122]. У грчким полисима из периода од VII до VI в. п.н.е. такође владају василевси [122, стр. 46, 55]. Од VIII в. п.н.е. почиње "писана историја" Грчке

7. Померањем унапред за 1800 година доспевамо у период XII-XIII в. У раздобљу од VII до VI в. п.н.е. значајну улогу у историји Грчке има клан ТРКВН или ТРН. То раздобље се зове "раздобље тирана", тј. ТРН

8. У историји Рима последњи цар ТРКВН (по Ливију) влада од 534. до 509. год. п.н.е. Крај његове владавине се поклапа с датумом десно
9. Тарквиније Охоли је владао 26 година. Изрази ПРС и ТРН су увек присутни у ГТР-рату. Спајајући их добијамо ПРСТРН
10. Тарквиније Охоли осваја власт у Риму и успоставља власт клана ТРКВН [195]
11. Тарквиније је прогнан из Рима; устанак против њега воде два хероја: Брут и Валерије. Тарквиније неколико пута покушава да силом поврати власт. Без успеха; рат се завршава његовим потпуним поразом око 509. год. п.н.е., тј. око 1300. год. (при померању за 1800 година)
12. Пад ТРКВН је преломни моменат у историји старог Рима
13. Крај династије Хоенштауфена, на власт долази Анжујска кућа. Династију завршава познати кајзер Манфред (1254-1266) [41], [42]. Владао је 12 година у Италији, тј. ТЛ или ЛТ (латини)
14. Манфредов дупликат у Ш римској империји је Тотила (541-552), тј. ТТЛ, без самогласника
15. Манфредов противник је Карл Анжујски. Рат међу њима. Карл Анжујски је Француз, тј. ПРС. Он постаје ахајски кнез (! - Грчка) од 1278. до 1285. год. [42, стр. 379]. Године 1268. Карл је поразио Конрадина и освојио Италију (ЛТ, Латинију). Италија је под влашћу ПРС. Манфред влада од 1254. до 1266.
8. У историји Грчке тиранија Пизистратида траје у Атини од 560. до 510. год. п.н.е. [60]. Херодот и Ливије вероватно описују једну исту историју и хронологију
9. Пизистрат влада 33 године: од 560. до 527. год. п.н.е. Његово име ПССТРТ можда је блиско изразу ПРСТРН лево
10. Године 560. п.н.е. [60, стр. 146] Пизистрат осваја власт у Атини и успоставља тиранију, тј. ТРН
11. Пизистрат је прогнан из Атине. Устанак против њега воде два хероја: Мегакле и Ликург. Пизистрат је неколико пута с војском долазио до Атине, власт је повратио два пута. Ипак се рат против тирана (од 514. до 510. год. п.н.е.) завршио њиховим поразом и смрћу [60, стр. 146-147].
12. Пад тирана је преломни моменат у историји старе Грчке [60]
13. Крај династије Хераклида. Власт прелази на Крезов род [78, I:6, стр. 13]. Крез је познати херој; вероватно је Крез = "кајзер". Владао је 14 година (од 560. до 546. год. п.н.е.) у Лидији, тј. у ЛД или ЛТ [36, стр. 193]
14. Крез је син Алијате (Алиатта, ЛТТ, без самогласника). Обрнутим читањем добијамо ТТЛ (уп. лево). Тако се читају арапски, јеврејски текстови
15. Крезов противник је Кир. Рат међу њима. Кир је персијски (ПРС) цар. Покоривши Лидију (ЛД, ЛТ), Кир је 546. год. п.н.е. освојио и малоазијску Грчку [60, стр. 168]. Упоредите с 1268. год. лево: померањем датума 546. год. п.н.е. добијамо 1264. год. Добро поклапање Кир = "сир", "краљ"?

год. Врло добро поклапање с датумима десно

16. Карл Анжујски је фактички оснивач познатог Наполианског краљевства у Италији. Његову активност је наставио Карл II Наполитански

17. Карл Анжујски је фактички владао 29 година (1254-1285). Овде је 1254. последња година владавине Конрада IV [42]

18. Дуготрајна опсада Троје-Напуља-Рима у ГТР-рату. Војсковођа Велизар, Карлов дупликаат

19. Велизарово војно лукавство при освајању Напуља. Продор у град кроз исушени аквадукт, аналог "тројанског коња". ГТР-рат у XIII в. завршава се 1268. год. (пад Троје, Напуља, Конрадинова смрт) [41]

Коментар. По традиционалној верзији име "Кир" се поново појавило у средњовековној Грчкој, и то у XIII в. [42]. "Врло скромну титулу 'сир' Грци су на свом језику изврнули у 'кир' и у њиховим очима се појавила величанствена титула Megaskyt (велики господар)" [42, стр. 151]. Аутор књиге пред вама је извео следећи рачун. Грегоровијусов текст [42] обухвата период од I до XVII века, постепено описујући (деценију за деценијом) историју Грчке. Обележили смо све године у којима се у тексту појављује израз "кир". Добијен је следећи резултат

20. Велики талас помињања "кира" у XIII в. Изван XIII в. помињања "кира" практично нема [42]

21. ГТР-рат из XIII в. (1250-1268) је, вероватно, оригинал Тројанског рата (в. горе)

22. Карл II Наполитански, наследник Карла Анжујског, владао је 4 године

Лидију су освојили ПРС. Крез: од 560. до 546. год. п.н.е. [36]. Померањем унапред то је 1250-1264

16. За осниваче персијске (ПРС) државе сматрају се Кир и његов син Камбиз [122, стр. 87]. Камбиз ће се поклопити (в. даље) с Карлом II Наполитанским

17. Кир је владао 29 година (од 559. до 530. год. п.н.е.) [36, стр. 193]. Померањем за 1810 година имаћемо: 1251-1280. Врло добро поклапање с датумима лево

18. Кирова дуготрајна опсада Вавилона [78, I:190, стр. 71]. Поклапање Вавилона и Рима в. например у [13]

19. Кирова војно лукавство. Продор у Вавилон исушеним речним коритом (!). Детаљи операције су слични освајању Троје [41]. Пад Вавилона се датира у 539. год. п.н.е. Померањем унапред за 1810 година добијамо 1271. год. (!)

20. Талас помињања цара Кира у старој Грчкој у VI в. Та два таласа се врло добро подударују при померању за 1810 година

21. У [42] је, при описивању догађаја из 1270. год., наведена Мунтанерова верзија, по којој је Тројански рат догађај из Средњег века

22. Камбиз, Киров син и наследник, владо је 8 година (од 530. до 522. год.

(1285-1289) [42, стр. 379]. Крај његове владавине (1289) врло добро се поклапа с датумом десно

п.н.е.) [36, стр. 193]. Померањем унапред за 1810 година, крај владавине пада у 1288. год.

Коментар. Име "Камбиз" је вероватно збир Кам+bis. Али bis се преводи (франц.) као "други". Пошто се "Персијанци" не једном поклапају с "Французима", такав превод је уместан. Дакле, Карл II се поклапа са КМ "другим". В. такође bis = "два пута" (лат.)

23. Наследник Карла II, Фридрих II Сицилијански, влада око 35 година (1302-1337) [42, стр. 243, 188(37)]. Његово име у средњовековној верзији је Фредерик, тј. ФР + Дерик. Овде је ФР = Франци? Друга верзија његовог имена је Фадрике [42]

23. Камбизов наследник, Дарије I Хистасп влада 36 година (од 522. до 486. п.н.е.) [85], [60]. У то време званична новчана јединица је "дарејк", "дарик". Могућа је блискост израза Дерик - Дарик - Дарије. Уп. такође Фадрике и Дарик

24. Фактички сувладар Фридриха II је знаменита Маргарита, владарка Мореје, "жена Мореје" [42]

24. Киров фактички сувладар је познати Мардоније, "стварна глава Персије" [122, стр. 92]

Коментар. Није искључено да се у неким документима Маргарита Донна (Маргарита жена) или МР + Донна (тј. жена Мореје, владарка Мореје), могла преобратити у "Мардонија"

25. Почиње серија ратова на територији средњовековне Грчке. Почетак рата је 1314. год. [42, стр. 222]

25. Почињу познати грчко-персијски ратови. Први поход Персијанаца почиње 492. год. п.н.е. [122, стр. 92]

Коментар. Имамо врло добро подударање датума при истом померању унапред за 1810 година: 1810-1314=496, а у првом ступцу је 492. год. п.н.е. Разилажење је само за 4 године, што је занемариво мало у односу на величину самог грчко-библијског хронолошког померања од 1810 година

26. Маргарита (МР + Donna) је главна инспираторка рата. Први период рата је завршен неповољно по њу [42, стр. 222]

26. Мардоније је главни инспиратор и организатор рата. Први поход Персијанаца је завршен неуспешно [60, стр. 179], [122, стр. 92]

27. Други период рата. Војни поход на Мореју 1315. год [42, стр. 223]

27. Други поход Персијанаца на Грчку 490. год. п.н.е. [60, стр. 179-180], [122, стр. 92-93]

Коментар. Померањем за 1810 година, 1315. год. постаје 495. год. п.н.е., што се мало разликује од 490. год. п.н.е. (в. десно)

28. Фердинанд је војсковођа Фредерика II и његов представник (зет Маргарите

и Дарија I, заповедник (заједно с

= MP + Donna). Он предводи војску која улази у Грчку

29. Битка 1316. год. је центарлни догађај тог периода на територији Мореје [42, стр. 223-224]. Добра усклађеност с датумима десно

30. Посебно се наглашава учешће венецијанске флоте у рату из 1316. год. [42, стр. 225]. Венеција подржава Французе (ПРС) у том рату

31. На челу војске Морејаца је позната жена из тог периода, Матилда (заједно са својим мужем Лудвигом Бургундским) [42, стр. 222-223]. Матилда је Францускиња, тј. ПРС

Коментар. И овде, као и раније, имамо мешање мушкарца и жене. жене MP+Донна и Матилда у неким хроникама су се преобратиле у мушкарце Мардонија и Милтијада (или обрнуто)

32. Матилда је затим противница Фердинанда (аналога Персијанаца). У сукобу су: Фердинанд против Матилде и Лудвига. Два искрцавања у Грчкој: Фердинанд 1315. и 1316. год. [42, стр. 221-223]

Коментар. При померању за 1810 година имамо 1810-492=1318 (што је близу 1315) и 1810-490=1320 (што је близу 1316)

33. Фердинандов пораз 1316. год. Матилда је победница у рату, регентска кнежевине. Даља Матилдина трагична судбина. Суђење њој 1322. год. [42, стр. 224]

Коментар. При померању за 1810 година добијамо идеално поклапање тих двају познатих (и очигледно дублираних) датума у историји Грчке: 1810-1322=488

34. Матилда је уклоњена с власти и

Датисом) персијске војске [60, стр. 180]. Могуће је да је Артаферн деформација имена Фердинанд

29. Позната Маратонска битка Персијанаца и Грка 490. год. п.н.е. [122, стр. 93]. Померањем за 1810 година добијамо 1320. год.

30. Посебно се наглашава учешће феничанске флоте у рату из 490. год. п.н.е. [122, стр. 92]. Феничани подржавају Персијанце у рату пртив Грчке. Имамо поклапање Феникија = Венеција? Оно нам је већ познато

31. "На челу грчких добровољаца је био талентовани војсковођа Милтијад, који је дуго живео у Персији..." [122, стр. 93]. Очигледна сличност имена Милтијад и Матилда. Милтијад је дуго живео у ПРС - Персији

32. Милтијад је затим противник Персијанаца [122, стр. 93]. У сукобу су: Персијанац Артаферн (и Датис) против Милтијада. Два искрцавања Персијанаца у Грчкој: 492. и 490. год. п.н.е. [122, стр. 92-93]. Врло добро поклапање датума при померању

33. Пораз Персијанаца под вођством Артаферна (и Датиса) [122, стр. 93]. Милтијад је победник у рату и херој број 1 у том периоду [122]. Даља Милтијадова трагична судбина. Суђење њему 489. год. п.н.е.

34. Милтијад је уклоњен из службе, а

1322. је стала пред папски суд у Авињону [42, стр. 224]. И поред тога није била кажњена. Затворена је у тврђаву, где је убрзо умрла (1331. год.)

35. Херцог Валтер II је владао 19 година: од 1337. (смрт Фридриха II Сицилијанског) до 1356. [42, стр. 378]

Коментар. При померању за 1810 година добијамо да је Валтер владао од 473. до 454. год. п.н.е., што је блиско периоду Ксерксове владавине

36. Титула "херцог" без самогласника гласи ХРЦГ. Узимајући у обзир асимилацију Х-К-Г, добијамо КРЦК, што је можда блиско с КСРКС

37. Трећи поход Франака на Грчку 1331. год. [42, стр. 236-240]. Рат траје око 1 год.

Коментар. Овде су на левој страни Франци (ТРН и ПРС), а на десној Персијанци (ПРС). При померању за 1810 година добијамо идеално поклапање датума: 1810-1331=479 (а на десној страни је 480. год!)

38. Херцог Валтер II је Француз; "спадао је међу најистакнутије великане у Француској и Италији..." [42, стр. 236]. Истовремена инвазија Франака (ПРС - ТРНК) и Турака (ТРК!) на Грчку, један је од најважнијих догађаја у средњовековној Грчкој. Хронике описују дуге припреме за инвазију [60, стр. 184-185]. Папа Јован XII је рат прогласио за крсташки

39. Као херој број 2 поред херцога Валтера је његова жена Маргарита, тј. поново МР+Донна [42, стр. 236]. Године 1331. Валтер креће у рат, пребацујући своју војску флотом у Грчку. Рат траје око једне године и завршава се неуспехом. Валтер напушта Грчку, инвазија пропада [42, стр. 239-240]

противници су за њега захтевали смртну казну [60, стр. 184]. И поред тога он је помилован и казна је замењена великом глобом. Убрзо после тога Милтијад је умро (-489. год.)

35. Ксеркс Велики (од 486. до 464. п.н.е.) владао је или 22 или 21 годину [36], [85]. Добро поклапање с владавином херцога Валтера

36. Име Ксеркс без самогласника гласи КСРКС. Могуће је да је то опет обрнуто читање речи REX (цар), тј. RX

37. Трећи поход Персијанаца на Грчку 480. год. п.н.е. [122, стр. 94], [60, стр. 1-84]. Рат траје око 1 год.

38. Ксеркс је Персијанац (ПРС), најзначајнија личност тог периода, један од популарних хероја старине [78]. Трећи напад Персијанаца на Грчку сматра се за највећи и најопаснији. Напад је брижљиво и дуго припреман [42, стр. 236-237]. Херодот описује грандиозне војне припреме за напад. Нападу је претходила појачана дипломатска активност

39. Као херој бр. 2 у Ксерксовом рату поново учествује "Мардоније, Ксерксов најближи војни саветник..." [60, стр. 185]. Године 480. п.н.е. Ксеркс креће у рат. Његова војска се пребацује у Грчку преко мореуза Хелеспонта. Рат траје око једне године и завршава се неуспехом за Персијанце. Инвазија се завршава поразом Ксерксове војске [78], [60, стр. 185-195]

40. У првом периоду рата Грци и Каталанци нису могли да створе чврсту одбрану у Грчкој. У почетку они избегавају битке. Затим у рату настаје преокрет и Французи (ПРС) губе рат. У току рата умире брат херцога Валтера [42, стр. 239-240]

40. У првом периоду рата Грци не могу да формирају за битке спремну армију, и Ксеркс без тешкоћа осваја део Грчке. Затим настаје преокрет и Персијанци губе рат. У току рата гину оба Ксерксова брата [78, стр. 373]. Имамо јасан паралелизам међу догађајима лево и десно

Коментар. Позната епизода из историје грчко-персијских ратова, је бој 300 Спартанаца против Ксерксове војске у Термопилима. При померању за 1810 година, "оригинал" тог догађаја у Средњем веку нисмо успели да пронађемо. Али при нешто мањем померању, "бој 300 Спартанаца" је одмах откривен

41. Помињање Термопила у рату херцога жана ла Роша 1275. год. Генерал Сенаденос (Ксерксов аналог у овој епизоди) упада у Тесалију "с изузетно великом војском" [42, стр. 188- (17)]. С мора има подршку флоте. На Грчку нападају византијске и турске снаге (ПРС? и ТРК)

41. Помињање Термопила у Ксерксовом рату. Персијанци (ПРС) су с мора имали подршку велике флоте [78]. Овде је Ксеркс вероватно Сенаденос, а спартански цар Леонида је херцог жан ла Рош. Сада почиње позната епизода с 300 Спартанаца

42. Херцог жан ла Рош с 300 добро наоружаних витезова судара се с огромном војском Турака, Грка и Кумана. У жестокој бици херцог побеђује противника. Овде је Ксеркс опет херцог [42, стр. 188(18)]

42. Спартански цар Леонида с 300 Спартанаца судара се с огромном персијском војском [60, стр. 190]. Бројеви бораца се подударају. У жестокој бици Ксеркс побеђује Спартанце, иако за то плаћа скупу цену [78]

Коментар. Овај паралелизам се добро потврђује и следећом епизодом. "Видевши мноштво непријатеља, он (херцог - А.Ф.) је ускликнуо... речима једног из старине: 'врло много људи, али мало јунака'..." [42, стр. 188(18)]. Уз тај податак из средњовековне хронике Грегоровијус додаје следећи коментар: "Чини ми се да су те речи позајмљене од Херодота VII, 210, где Ксеркс (! - А.Ф.) под Термопилима закључује да његова велика војска

Πολλοὺς ἐν' ἀντροπῶν εἶεν ὀλίγοι δὲ ἀνδρεῖς

Иако је та фраза херцогу могла пасти на памет просто при погледу на стање ствари (херцог је, вероватно, добро знао Херодотову "Историју" и умесно је цитирао - А.Ф.)..." [42, стр. 188(18)]. Разлика између 1275. год и 480. год. п.н.е. износи 1755 година, што је блиско к 1778 година, варијанти померања за 1800 година. Тако паралела, на коју указује Грегоровијус, одговара ГХК.

43. Рат у средњовековној Грчкој 1374-1387 год. Траје 13 година. Основни противници у том рату из XIV в, су Наварци и Атина [42, стр. 259].

43. Пелопонески рат у античкој Грчкој од 431. до 404. год. п.н.е. Траје 27 година. Основни противници у том рату су Спарта и Атина [60, стр. 267]

Коментар. Астрономско датирање Тукидидових помрачења даје два решења: XII и XI в. Помрачење из 1039. год. (друго решење) и почетак рата из 1374. год., разликују се за 335 година, што је тачна величина првог основног хронолошког померања на ГХК. После померања та два догађаја су се поклопила и у том облику су описана као истовремени догађаји у каснијој Тукидидовој хроници

44. Рату у XIV в. је претходило сазивање великог сабора у Грчкој 1373. год. На њему су били делегати свих грчких региона [42, стр. 258-259]

44. Пелопонеском рату је претходила дипломатска припрема у облику сазивања сабора делегата пелопонеског савеза [60, стр. 279]. Сабор је био 432. год. п.н.е.

Коментар. При померању за 1810. год. добијамо $1810-1373=437$, што је близу 432 (сазив античког конгреса) (сл. 16.19, 16.20)

45. Рат у XIV в. почиње 1374. год., око годину дана после сабора. Повод за рат је понашање Коринћана [42, стр. 259]. Пелопонез напада на Атину. На почетку рата, 1377-1378, војска Навараца упада у Атику и покорава је [42, стр. 265]

45. Пелопонески рат почиње 431. год. п.н.е., око годину дана после сабора [60, стр. 279-280]. Повод за рат је изјава Коринћана. Спартанци на челу пелопонеског савеза нападају на Атину. У почетку рата 431. год. п.н.е. пелопонеска војска упада у Атику [60, стр. 283]

46. У рату из XIV в. Атина је поражена [42, стр. 280]

46. У пелопонеском рату Атина је поражена [60, стр. 343]

47. Наварце, оригинал античких Спартанаца, описују као ратоборну "банду делија" [42, стр. 265]. Они су у Елиди организовали војничку државу (!) [42, стр. 274]. Били су познати по свом великом војном умећу. У рату су се сударили: војничка држава Навараца и држава Каталонаца (Атина)

47. У античкој верзији Спарта је војничка држава са свеобухватним "повојниченим стилем" целокупног живота. Извори наглашавају изванредну војничку обуку Спартанаца, и одличну организацију њихове војске [60]. У рату су се сударили: војничка држава Спарта и демократска Атина

48. После пораза Атине политички живот земље се јако променио. "Нериов преврат у атинском војводству" [42, стр. 281]. Нерио је победник у рату, вођа Навараца, познати војсковођа, "херој бр. 1" тог рата

48. После пада Атине, у Грчкој почиње период реакције, што је довело до нагле промене политичког живота у земљи. Атину је победио Лисандар, познати спартански наварх [60, стр. 338], познати војсковођа. Он разара атинску државу [60, стр. 342-343]. То је "херој бр. 1" у рату

49. Поразивши Атину, Нерио успоставља нови политички поредак, ти-

49. Поразивши Атину, Лисандар уводи "тиранију тридесеторице". Тај период

ранију. Њега самог су звали "атинским тиранином" [42, стр. 282]. На прво место у Грчкој избијају Наварци. Они 1392. год. закључују мир с Турцима (аналозима Персијанаца десно)

Коментар. При померању за 1810 година добијамо $1810-401=1409$, што је врло близу 1392 (мир с Турцима, в. лево)

50. Нериова смрт 1394. год. [42, стр. 292]. Нерио је Наварац

Коментар. При померању за 1810 година имамо $1810-1394=416$, што је близу 395

51. Познати Партедон, који је давно ишчезао с историјске сцене, израња из небића тек у XIV в. Нерио је "богато украсио Партедон" и у његово време храм је поново добио свој ранији значај [42]. Град Атина је крајем XIV в. проглашен за власништво храма Партедона. То је "обнављање" античког обичаја.

Коментар. "Чудовишна Нериова идеја да цео град претвори у власништво латинских свештеника Партедона... чинећи Деву Марију власницом најславнијег града... херцог тешко да се сећао да је Дева (Партхенос) тог истог храма на Акропољу некада некада већ била (! - А.Ф.) господарица Атине. Тезејев град је поново дошао под заштиту божанствене деве..." [42, стр. 294]. Није искључено да је Партедон и саграђен у Нериово време у XIV в.

52. Познати филозоф, писац и јавни радник Грчке и Италије Хемист Плетон (Плифон, Плитон) [42, стр. 309]. Име Хемист на латинском значи: двојни, близанац, парни, потпуно сличан. Дакле, Хемист Плетон је "други Платон" или "Платонов близанац". "Баш у то време се овде будио давно уснули дух грчке науке" [42, стр. 308]

53. Познати деспотат Мистре - војничка држава Средњег века [42, стр. 306]

Коментар. Грегоровијус не може да се отме паралелизму који се намеће, и примећује: "Мизитра, или Спарта (! - А.Ф.) је у то време духовно и политичко средиште хеленизма" [42, стр. 307]

се тако и зове: "владавина 30 тирана" [60, стр. 344]. На прво место у Грчкој избија Спарта, која 401. год. п.н.е. ступа у савез с Персијом, помажући Киру [60, стр. 402-403]

50. Лисандрова смрт око 395. год. п.н.е. [60, стр. 407]. Лисандар је наварх

51. Партедон је саграђен (у античкој верзији) 447. год. п.н.е. Померањем за 1810 година добијамо $1810-447=1363$. Тако стварно доспевамо на крај XIV в., тј. у Нериово време. У раздобљу античности Атина је власништво храма Партедона (у V в. п.н.е.). Померањем доспевамо у XIV в.

52. Познати филозоф, писац и јавни радник античке Грчке, Платон (од 428. до 347. п.н.е.) [122, стр. 249]. Хемист Плетон (лево) је умро око 1450. год. Померањем за 1810 година добијамо 360. год. п.н.е., што је близу 347. п.н.е., године Платонове смрти. Тај период је "златно доба" науке и литературе античке Грчке: Платон, Сократ, Херодот, Тукидид, и др.

53. Позната Спарта је војничка држава деспотског типа

54. Хемист Плетон је у Италији основао платоновску Академију. Његово познато дело "Трактат о држави" до нас није доспело [42, стр. 309, комент. 1]

55. Период успона државе Навараца и деспотата Мистре од краја рата у Грчкој (око 1400. год.) до успона Османлијске империје средином XV в. Дакле, то је период од око 50 година (1400-1450). То је преломно раздобље у историји средњовековне Грчке

56. Средином XV в. прекида се хегемонија Пелопонеза (и деспотата Мистре). Појављује се моћна сила, Турци. Ширећи свој утицај, они се средином XV в. обрушавају на Византију. У овом периоду се завршава историја Грчке као самосталне државе. Нова војно-политичка сила су Мухамеданци [42]

57. Мухамеданци су локализовани првенствено у Турској (ТРК). Године 1446. почињу узастопни упади Турака у Византију и Грчку. Грци се нису могли супроставити навали "и као некад у Ксерксово време (! - А.Ф.), пред њима је била варварска Азија, спремна да јурне на Пелопонез" [42, стр. 346]

Коментар. Померањем за 1810 година добијамо да се 1446. год. поклапа с 364. год. п.н.е., тј, баш са средином IV в. п.н.е. Дакле, мухамедански и македонски успон се поклапају при грчко-библијском хронолошком померању

58. Знаменити мухамедански владар Мухамед II (Мехмед II по [37]), назван Освајач. Он је основао пространу мухамеданску монархију

59. Грчка нестаје с политичке арене као самостална сила. Мухамед II ступа на престо 1451. год. [42, стр. 347]

Коментар. Померањем за 1810 година добијамо идеално поклапање (1810-1451=359). Датуми лево и десно се тачно поклапају при померању (сл. 16.19, 16.20)

54. Платон је основао познату античку Академију. Познато Платоново дело "Држава" сачувано је до данас. То је вероватно дело Хемиста Плетона

55. Период успона Спарте од краја Пелопонеског рата до успона Македоније у IV в. п.н.е. Дакле, то је период од око 50 година (од 400. до 350. п.н.е.). Та два периода (антички и средњовековни) се врло добро поклапају померањем за 1810 година

56. Средином IV в. п.н.е. прекида се хегемонија Спарте. Појављује се нова моћна сила, Македонци. Тим "македонским периодом" завршава се историја античке Грчке као самосталне државе. Нова војно-политичка сила су Македонци. Има одређене сличности међу изразима "македонци" и "мухамеданци"

57. Македонија је у Тракији (ТРК). В. ТРК лево. "Средином IV в. (п.н.е. - А.Ф.) велики део хеленског света је био под хегемонијом македонских царева... Спарта, а тим пре и остали полиси, нису могли да Македонцима пруже иоле значајан отпор" [122, стр. 270-271]. То се дешава у IV в. п.н.е.

58. Знаменити македонски цар Филип II "прави оснивач македонске државе" [122, стр. 271]. Македонија је постала држава која је достигла хегемонију

59. Грчка нестаје са сцене као самостална сила. Филип II ступа на престо 359. год. п.н.е. [122, стр. 271]

60. Мухамед II ступа на престо у 21. години и влада 30 година [85], [42, стр. 347]. Почев од Османа I (Отомана I) 1298. год. сви владари (и Мухамед) су османи, отомани. Без самогласника: Оттоман = ТТМН, или ТМН (Отман)

Коментар. Изрази МНТ и ТМН су обрнути један другом, с чиме смо се, не једном, већ сусретали при анализи Херодота. Тако су се читали арапски, јеврејски текстови

61. Историја Отоманске империје до Мухамеда II обухвата период од 1298. (оснивање империје) до 1451. (Мухамедово ступање на престо) [85]. Трајање тог периода је 153 године

62. Оснивач Отоманске империје је Оттоман I = ТТМН бр. 1 [85]. Имена ТТМН и МНТ су блиска. Датум оснивања је 1298. год. Померањем за 1810. година добијамо 1810-1298=512

63. Од Мухамеда II почиње нова етапа - стварање грандиозне империје у Азији и Европи

64. Године 1453. дешава се важан догађај, пад Константинопоља, Византије; Турци освајају Византију

Коментар. Померањем за 1810 година добијамо 1810-1453=357, што је близу 364. Подсетимо се да је првобитно име Константинопоља - Визант

65. Мухамед II 1453. почиње освајачки рат. Османлије у широком фронту долазе под Константинопољ. Византинци припремају одбрану од опсаде, која почиње 1453. год. В. "Византију" у античности на десној страни

66. Константинопољ - Визант је престоница велике империје. Град је добро утврђен и с мора и с копна. То је најтврђе средњовековно утврђење [42], [37]

60. Филип II ступа на престо у 23. години и влада 24 године (од 359. до 336. п.н.е.) [60, стр. 476]. Филип II је Аминтин син [60, стр. 462]. Међу претходницима Филипа II било је неколико царева Аминта (МНТ) [85].

61. Историја Македоније до Филипа II обухвата период отприлике од 540. до 359. год. п.н.е. (година Филиповог ступања на престо). Дакле, трајање тог периода је око 180 година. Бројеви 153 и 180 су довољно блиски

62. Оснивач македонске државе је Аминта I = МНТ бр. 1 [36, стр. 195]. Држава је основана у другој половини VI в. п.н.е. Датум 512. год. п.н.е. (лево) је у том периоду

63. Од Филипа II почиње нова етапа - стварање огромне Македонске империје (Азија и Европа)

64. Године 364. п.н.е. у историји Грчке се дешава важан догађај, "одвајање Византа" [122, стр. 353]

65. Филип II 340. год. п.н.е. почиње освајачки рат. Перинћани су се "за помоћ обратили Византији (! - А.Ф.) и Атини. Византинци (! - А.Ф.) су им послали опсадне справе" [60, стр. 473]

66. Визант у раздобљу античности има врло значајну улогу. Филип II је "опсео највећи град (! - А.Ф.) на морезима, Визант" [60, стр. 473]

67. Две флотиле: ђеновска и венецијанска, послате су ка Константинопољу

68. Под зидинама Константинопоља се одиграва жестока поморска битка, која се завршава поразом Мухамедове морнарице [37, стр. 46]. Знатан део турске флоте је спаљен

69. Опсада Константонопоља се отегла. Покушаји напада с копна нису били успешни. Константинопољ добија помоћ с мора [37, стр. 46]

70. Заповедник византијске војске Ђустиниани у одлучујућем тренутку је издао град и побегао [37, стр. 53]

71. У опсади Константинопоља наступа затишје. "Састао се савет. Велики везир је... саветовао султану да склопи мир" [37, стр. 47]

72. Ти догађаји се дешавају 1453. год. [37]

Коментар. Разлика међу датумима лево и десно износи 1793 године, што је практично једнако величини померања за 1800 година

73. Мухамед II почиње нову опсаду, и Константинопољ пада 1453. год. Војска Византинаца и њихових савезника је поражена. Грчка и Византија сасвим губе своју самосталност [42, стр. 349]. Грчка је коначно покорена 1459. год. [42, стр. 343]

Коментар. Померањем за 1800 година добијамо 1800-338=1462, што се практично поклапа с 1459. Укажимо сада на могући оригинал Херонејске битке. "Пославши 1459. год. своје паше... с војском у Мореју, где су посвуда приметили битке на живот и смрт, он (Мухамед II - А.Ф.) је сам следеће године прешао Коринтски земљоуз, да би злосрећну државу претворио у огањ. Градови и замкови су освојени на јуриш..." [42, стр. 356]

67. "Објављено је да Филипове акције нарушавају мир, и у помоћ Византијцима послате су две флотиле..." [60, стр. 473]

68. Под зидинама Византа одиграва се велика поморска битка, у којој су "савезници разбили македонску флоту и тиме себи обезбедили превласт на мору" [60, стр. 473]

69. Филипова опсада Византа се отегла. "Опсада града с копнене стране била је без ефекта, јер је град морем добијао све што му је требало" [60, стр. 473]

70. Филип II је оклеветао византијског заповедника пред Византинцима [60, стр. 473]

71. У опсади Византа наступа затишје. Филип II не може силом да заузме град [60, стр. 473]. Филип затим прекида опсаду

72. Ти догађаји се дешавају од 340. до 339. год. п.н.е. [60, стр. 473]

73. Филип II је прекинуо опсаду, али је већ следеће године обновио напад, и у познатој Херонејској бици 338. год. п.н.е. до ногу је потукао Византинце и њихове савезнике. Грчка (и Визант) су сасвим покорени [60, стр. 474-475]

74. Историјски период од око 1470. до 1485. год. На почетку Мухамед II, а затим Бајазит. Позната Османлијска империја. Симбол мухамеданства је полумесец, два рога. Мапа Османлијске империје у Средњем веку личи на мапу империје Александра Македонског

75. Бекство Грка из Византије, ширење хеленизма по средњовековној Европи почиње од средине XV в. [42, стр. 360]

74. Александар Македонски (од 336. до 323. п.н.е.) [60, стр. 353]. Позната источноевропска империја Александра Македонског. На Истоку су га звали Искандер двороги (два рога полумесеца?). Његова империја је имала јасно изражен "источњачки карактер"

75. Стварање Александрове империје изазива познату појаву: ширење хеленизма у "старом свету" [60, стр. - 297]

Прилог 2. ТАЦИТ И БРАЧОЛИНИ

Као што смо већ приметили у глави I, стари рукописи су често налажени у околностима које нису доприносиле њиховом критичком датирању. Као добар пример за то навешћемо, ослањајући се на радове [1], [3] и [357], историјат Налажења Тацитове "Историје". Гошар [1] и Рос [3] су изнели мишљење да је тај рад уствари написао познати ренесансни хуманиста Пођо Брачолини. По нашем мишљењу тај текст *није фалсификат, него оригинал*, и описује догађаје који су се заиста десили. Истовремено треба поставити питање: када су се дешавали догађаји описани у "Историји", и када је текст "Историје" написан? Историјат проналаска Тацитовог рада илуструје атмосферу у којој су налажена многа слична документа.

Брачолини је један од најсјајнијих ренесансних писаца из XV в. Он је аутор прворазредних историјских и моралистичких књига. "О теолошким питањима... он је умео да говори језиком, кога би, без Брачолинијевог потписа, свако сматрао за језик неког од црквених отаца" [357, стр. 358-363]. Аутор је археолошког приручника о проучавању римских споменика и познате "Историје Фиренце", рада типа Тацитовог летописа [357, стр. 359]. "Тај блистави имитатор био је, у пуном смисли речи, владалац мисли свог времена. Критичари су га стављали у исти ред с највећим ауторима Ренесансе... Многи су сматрали да се прва половина италијанског XV века може звати "Пођовим добом"... Фиренца му је за живота подигла споменик, који је исклесало Донатело" [357, стр. 358-363]. "Галантни начин живота Пођа Брачолинија био је скуп... због чега му је увек недостајало новца. Његов извор додатних прихода било је трагање за списима античких аутора, њихова припрема и редакција. У XV веку... то је био врло уносан посао. У сарадњи с фирентинским научником и издавачем Николом Николијем (1363-1437)... Пођо Брачолини је формирао нешто као стални студио за обраду античке литературе и привукао је цео низ сарадника, врло образованих, али одреда с тамним мрљама на репутацијама... Своје прве налазе Пођо Брачолини и Бартоломео ди Монтепулчано учинили су у време сабора у Констанцу... У заборављеној, влажној кули манастира у Сен-Галену, "у којој затвореник не би преживео ни три дана", њима се посрећило да нађу хрпу старих рукописа: дела Квинтилијана, Валерија Флака, Асконија Педијана, Нонија Марцелија, Проба и др. То откриће је изазвало не само сензацију, него и читаво литерарно раздобље" [357, стр. 363-366]. После неког времена Брачолини је открио фрагменте "из Петронија" и Калпурнијеве "Буколике". Околности свих тих налаза нису разјашњене. Осим оригинала, Брачолини је трговао и копијама које је продавао за велике паре. На пример, новцем од продаје копије Ливија Алфонсу Арагонском, Пођо је купио вилу у Фиренци. "Од херцога д'Есте узео је сто дуката (1200 франака) за писма св. Јеронима, и још био врло незадовољан... Пођови клијенти су били Медичи, Сфорце, д'Есте, енглеске аристократске породице, Бургундска војводска кућа, кардинали Орсини, Колона, богаташи као Бартоломео ди Бардис,

универзитети, који су у то време почињали да формирају библиотеке, или интензивно попуњавали своје књижне фондове" [357, стр. 363-366].

Основни преписи Тацитових књига (такозвани 1. и 2. Медицејски препис) чувају се у Фиренци, у библиотеци, међу чијим је управитељима-оснивачима био Пођо. У складу с традиционалном хронологијом, ти преписи су прототипи свих других старих преписа Тацита. Прво штампано издање је изашло (1470. год.) с 2. Медицејског преписа или с његове копије, која је наводно чувана у Венецији у библиотеци св. Марка. "Али је он одатле нестао, а можда у њој никад није ни био" [357, стр. 366-368]. "Два Медицејска преписа... су све што је од Тацитових историјских дела дошло до нас" [357, стр. 366-368].

У оквирима традиционалне хронологије Тациново име, како се данас мисли, nestало је током многих векова све до раздобља Ренесансе [2, т. 2, стр. 203]. Гошар и Рос дају преглед свих помињања Тацита пре но што га је открио Пођо у XV в. Показало се да су та (веома малобројна) помињања општег карактера и могу да се односе на људе који нису имали ништа заједничко с аутором "Историје".

"Новембра 1425. год. Пођо је у Фиренци обавестио Николија да му 'неки монах...' нуди неке старе рукописе... међу којима је 'неколико Тацитових дела, нама непознатих!...' [357, стр. 382]. Николи одмах закључује погодбу, али се због нечега куповина одлаже много месеци. "Пођо отеже ствар под разним изговорима... На Николијево тражење Пођо је дао прилично запетљан одговор из кога је јасно само то да у том тренутку још није имао Тацинову књигу... С монахом Пођо нешто лаже и петља: монах је његов пријатељ, али, иако у Риму, због нечега не посећује Пођа... књиге су у Херсфелду, а треба да буду преузете у Нирнбергу итд." [357, стр. 382]. Разљућени Николи је захтевао каталог књига које је "открио" Пођо, и ту се показало да "у каталогу нема никаквог Тацита". "У таквом необичном отезању и неспоразумима, који су изгледали извештачени, пролазе 1427. и 1428. година". На крају, 1428. год. Пођо обавештава Николија да је тајанствени монах опет дошао у Рим, али - без књиге! "Развукавши се скоро на пет година, Пођово откриће је разглашено раније него што је и извршено, и око њега су се ројиле необичне гласине. То је Николија веома узбуђивало, а Пођо је одговарао: "Знам све приче које се испредају око тога... али кад стигне Корнелије Тацит, ја ћу га намерно добро сакрити од непознатих". "Чини се - оправдано примећује Гошар - да би најприроднија заштита рукописа од лоших гласина била показати га целом ученом свету, уз објашњење свих путева, средстава и тајни његовог порекла. Пођо, насупрот томе, опет смера лажи..." [357, стр. 374-382]. Гошар и Рос су открили да је "у много каснијем издању својих писама Николију, Пођо, изгубивши из вида датуме своје преписке о Тациту 1425-1429 год., с неким задњим намерама фалсификовао датуме 28. децембар 1427. и 5. јуни 1428. год. у двама поново објављеним писмима" [357, стр. 374-382]. У тим писмима Пођо моли Николија да му (!?) пошаље други примерак Тацита, који је тобоже већ код Николија. Упоређујући датуме преписке и текстове писама, Гошар закључује да тај тајанствени "други примерак" није ништа друго него први Медицејски препис (који је наводно откривен много година касније). Гошар сматра "да су датуми писама фалсификовани, учињени post factum Николијевог публиковања Тацита, с намером да се учврсти репутација првог... преписа (такозваног другог Медицејског - А.Ф.), који је ушао у употребу у разним кнежевским библиотекама,

и да се припреми пут за други препис..." [357, стр. 374-382]. Данас се пак сматра да су та два преписа откривена обрнутим редоследом. А. Амфитеатров је писао: "Проучавајући историјат настанка Првог Медицејског преписа (који је откривен други по реду - А.Ф.)... немогуће је не приметити да се понавља легенда која је 80 година раније окруживала препис Никола Николија... Опет је на сцени северни манастир, опет неки тајанствени безимени монаси. Неки немачки калуђер папи Лаву X доноси првих пет глава "Анала". Папа у одушевљењу наводно калуђера одређује за издавача дела. Калуђер одбија изговарајући се да није довољно писмен. Речју, диже се из мртвих легенда о налазачу другог Медицејског преписа (који је први пронађен - А.Ф.), херсфелдском монаху... Легенда каже да је посредник у трговини био... Арчимболди... Ипак, Арчимболди ни једном речју није поменуо те околности, иако је Лав X - наводно преко његових руку - за рукопис платио 500 цекина, тј. 6000 франака, што је, по тадашњој вредности новца, био цели иметак. Ти вечни тајанствени монаси без имена, порекла и пребивалишта, за Гошара су настављачи фалсификаторског система који је покренуо Пођо Брачолини. Њих нико никада нити види нити зна, али данас један од њих доноси из Шведске или из Данске изгубљену декаду Тита Ливија, сутра други из Корвије или Фулде Тацита итд., због нечега увек с далеког и тешко доступног севера и увек баш с оним пртљагом који се тражи и који недостаје на књижном тржишту века" [357, стр. 374-382].

Проучавање преписке Пођових пријатеља не разјашњава све те проблеме. Аутори писама или сасвим прећуткују налазе, или наводе контрадикторне верзије. "Бејл приповеда (XVIII в. - А.Ф.) да је папа Лав X толико желео да нађе недостајућа Тацитова поглавља, да је за њих обећао не само новац и славу, него и опроштај грехова. Зар је онда чудно што су похитали да их нађу? Дакле, оба дела Тацитовог кодекса су тајанственог порекла. Гошар, по јединству таме и легенде који их окружују, претпоставља да су оба истог порекла и из исте породице: да су изашли из римске радионице Фирентинца Пођа Брачолинија" [357, стр. 374-382]

Гошар и Рос наводе податке који показују Пођову изузетну способност преображавања (на основу његових сопствених књига). За Пођа је латински матерњи језик. "Он и не пише другачије него на латинском, и како пише! По еластичности подражавања то је Проспер Мериме XV века... Кад читалац пожели, Пођо је Сенека, Петроније, Тит Ливије; као камелеон речи и духа он пише као било ко..." [357, стр. 385]. Анализа Тацитовог текста показује озбиљна разилажења ауторових погледа на историју и географију староримске државе с данас прихваћеном традиционалном верзијом. "Огромни списак противречности наводи и Гастон Боасје... Навевши мноштво грешака (да ли грешака? - А.Ф.), које није могао учинити Римљанин из првог века, Гошар указује на оне међу њима које у аутору разоткривају човека с погледом на свет и традицијом из XV века" [357, стр. 387-390]. Ми овде не наводимо списак тих "промашаја", који се, као што већ погађа читалац ове књиге, при пажљивијем посматрању могу показати, не као "промашаји", него, напротив, као сведочанства аутентичности Тацитове "Историје", уз услов преношења описаних догађаја у Средњи век.

Гошар и Рос су открили довољно јасне трагове, који, по њиховом мишљењу, говоре о фалсификату. "У Лондону је он (Пођо - А.Ф.) живео веома се преваривши рачунајући на Бофорову дарежљивост... Године 1422... Пјеро

Ламбертески му нуди пројекат неког историјског рада, који би морао бити урађен на основу грчких извора, у стогој тајности и за три године, за које време ће Пођо добијати хонорар од 500 златних дуката. "Нека ми да шест стотина и пристајем!" - пише Пођо, поручујући Николију да среди тај послић. "Понуђени посао ми се веома допада, и надам се да ћу написати стварчицу достојну читања". Месец дана касније он пише: "Ако видим да се Пјерова обећања... претварају од речи у дела, ја ћу због тог посла радо ићи не само Сарматима, него и Скитима... Држи у тајности пројекте о којима ти пишем. Ако кренем у Мађарску, то мора остати тајна за све, осим неколицине пријатеља". У јуну: "Буди уверен да ћу, само ако ми дају времена... написати ствар којом ћеш бити задовољан... Када себе упоредим с древнима, опет верујем у себе. Ако се добро потрудим, ни пред ким се нећу осрамотити..." Где је он после тога био није познато. По Корнијанију, заиста је због нечега живео у Мађарској. По Тонелију, дошао је право у Фиренцу. Да ли је остварена та тајанствена погодба с Ламбертескијем, такође не знамо. Ламбертескијево име нестаје из Пођове преписке, што Гошар објашњава тиме да је Пођо сам редиговао издања својих писама... Али, чак и ако је ствар пропала и погодба није остварена, ипак та епизода оставља одређени утисак. А ево какав: Ламбертески је понудио Пођу да напише неко тајно историјско дело. Тајна је сматрана за толико строгу да је Пођо морао да ради у Мађарској, док су други претпостављали да је он у Енглеској. За то је морао да проучава грчке ауторе... У том раду је требало да се такмичи с античким историчарима, чега се он бојао, али је то и желео. И, коначно, та тајност која је од њега захтевана и коју је он прихватио, показује да понуђени му посао, иако можда и књижевни и научни, није био поштен." [357, стр. 393 и даље]. Ламбертески је имао морално право да се обрати Пођу са таквим предлогом, јер је овај већ једном био ухваћен у фалсификовању. Неколико година раније Пођо је код Николија објавио "Коментаре Кв. Асконија Педијана". "Оригинал на основу кога су објављени ти 'Коментари' нико никада није видео, а све копије је Николи преписивао такође с копије, коју му је Пођо послао из Констанце. Успех је био велики, иако је... учени свет брзо разабрао да ту нешто није у реду. Пођо се, изгледа, и није много трудио да сакрије свој фалсификат... Успех лажног Асконија Педијана изазвао је цео низ других фалсификата тог истог измишљеног аутора, али сви су они били веома груби и брзо су разоткривани. Пођо се... показао само вештији од других... Пре него што започне аферу с Тацитом, он ће покушати да Козми Медичију и Леонелу д'Есте прода један изванредан примерак Тита Ливија, и опет у тајанственим околностима - на сцени је далеки манастир на острвцу Северног мора, шведски монаси и остало. Ту тешко да се радило о фалсификату дела, али је у питању могао да буде фалсификовани примерак. Познато је да је Пођо владао ломбардијским начином писања, и управо је таквим рукописом запрепастио... принчеве. Али ствар је пропала и затим драгоцен примерак нестаје негде без трага... Упадљиво је да у том периоду свог живота Пођо, који је иначе тако плодан, не пише скоро ништа своје... Зато он бескрајно много учи и систематски, једнострано, вероватно припремајући себе за неки важан посао из римске историје императорског периода. Николи једва стиже да му пошаље час Амијана Марцелина, час Плутарха, час Птоломејеву Географију итд." [357, стр. 394 и даље].

Гошар сматра да је фалсификовање Пођо започео сам, али да је убрзо морао у посао да укључи и Николија. Спочетка су они вероватно, у оптицај пустили такозвани други Медицејски препис, а први су задржавали с намером "да скину две коже с истог вола", али је ускоро "тржиште постало загађено" великим бројем разобличених фалсификата. Пођо није одлучио да ризикује по други пут. Тај први препис је вероватно у оптицај пустио његов син Ђовани Франческо, кад је проћердао сву очеву имовину. Осим наведених дела, фирма Пођо - Николи је пустила у оптицај текстове следећих класичних аутора: комплетног Квинтилијана, неке Цицеронове трактате, седам његових говора, Лукреција, Петронија, Плаута, Тертулијана, неке Марцелинове текстове, Калпурнија Секула и др. После проналажења Тацита, тржиште се усталасало: 1455. год. "Енох д'Асколи је у неком данском манастиру (опет манастир, и опет на северу) нашао Тацитове "Дијалог о говорницима", "Животопис Агриколе" и "Германију", у којима се, као што је познато, и језик и карактер знатно разликују од "Историје" и "Анала"... На тржишту су се појавиле Тациту приписане "Facetiae", али је фалсификат, не тако брзо, разобличен" [357, стр. 350-351].

Овај пример смо навели без икакве намере да читаоца убедимо да су антички документи фалсификати. Аутор ове књиге не дели мишљење Морозова, према коме је већина античких дела фалсификат. Наша позиција је битно другачија: као што су показала статистичка истраживања, практично сви до нас доспели древни документи су изворници, који нису написани с намером да будуће хронологе доведу у заблуду, него с намером да се забележе стварни догађаји. Штавише, као што смо показали, "статистичка хронологија" коју нуди аутор књиге, многе документе, на пример Птоломејев "Алмагест" итд., ослобађа сумње да су фалсификати. *По мом мишљењу, практично сви догађаји описани у древним документима, "збиља су се десили". Друго је питање где и када?* Баш по том последњем питању се и десила горе откривена збрка, која је, као резултат нормалних хронолошких грешака, изазвала продужавање "реалне хронологије". Наша нова хронологија захтева *промену датирања* давних догађаја и докумената, *али никако не оспорава њихову оригиналност* као истинитих сведока прошлих догађаја. Све што је речено односи се посебно на дела Тацита, Плутарха, Тита Ливија итд. Чак и да је Пођо имао неке везе с писањем текста "Историје", могао је описивати догађаје који су се десили 200-400 година а не хиљаду година раније. Гошарова и Росова позиција се лако може објаснити: они су инсистирали на тези о фалсификату само зато што су били убеђени у ваљаност традиционалне хронологије. Њене промене мењају и наш однос према догађајима као што је Пођово учешће у откривању Тацитовог текста.

Прилог 3. ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Код читаоца су се, наравно, појавила многа питања, међу којима има и типичних, оних која се најчешће постављају. Постарали смо се да их предупредимо и да у књизи дамо одговарајуће одговоре, али можда ће бити корисно де се на крају укратко вратимо на нека од њих.

Питање. Како се десило да нико пре вас проблем није поставио у таквом облику?

Одговор. То није тачно, јер су сумње у ваљаност традиционалне верзије хронологије исказиване већ неколико столећа (чак и пре И. Њутна). Поставка питања у том смислу је била позната. Достигнуће нашег времена је разрада неких нових метода, које омогућују објективно процењивање датума давних догађаја (в. Увод).

Питање. Зашто владари, који се при паралелизмима поклапају, имају углавном различита имена?

Одговор. Древна имена су била више надимци, него имена у савременом смислу. Зато сва она имају осмишљени превод у оном језику унутар кога су се први пут појавила: император Моћни, Светли итд.

Питање. Зашто се у средњовековним текстовима, на пример из XII в., могу сусрести имена личности чији су оригинали, према ГХК, живели рецимо у XV в.?

Одговор. (а) Или се то име односи (као надимак) на другу историјску личност, (б) или је средњовековни документ, традиционално сматран за документ из XII в., у ствари настао касније. Наиме, померање за рецимо 330 година могло је документе из XV века потиснути у XII век.

Питање. Од ког момента почиње "реална, стабилна хронологија"?

Одговор. Вероватно од XIII в.

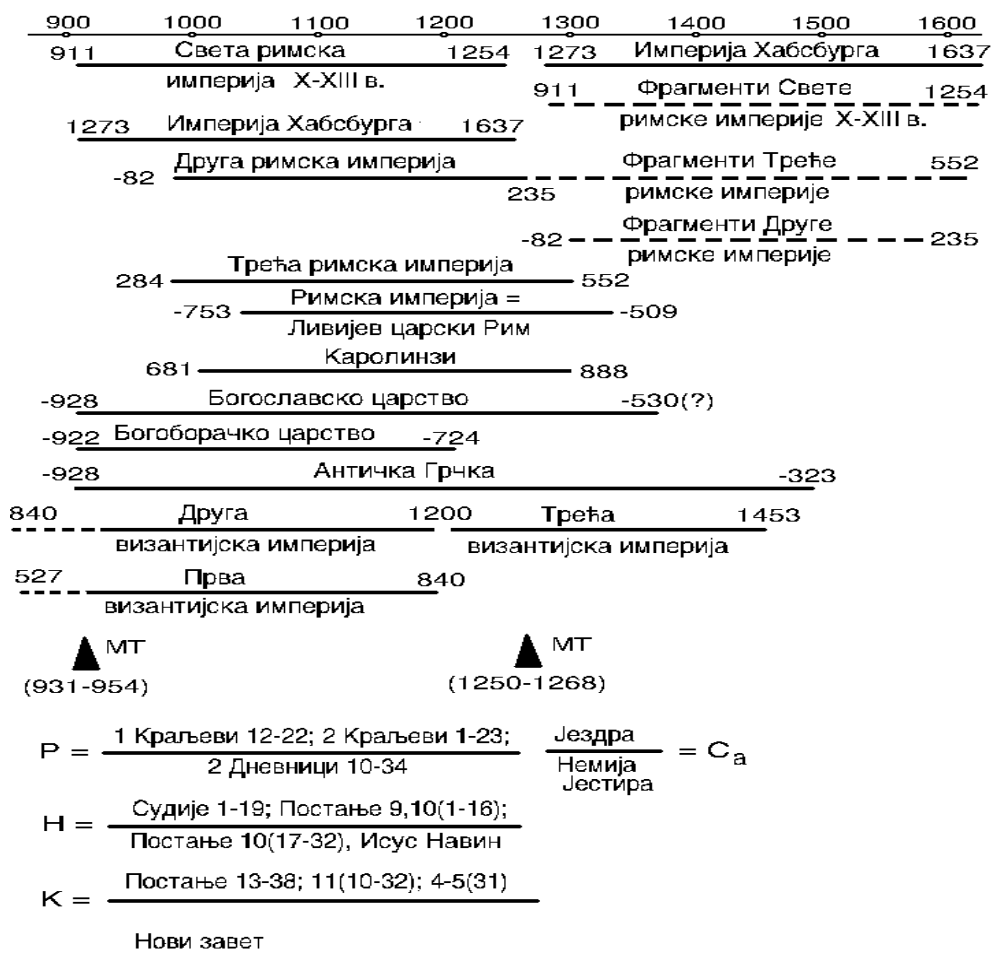
Питање. Има ли статистичких дупликата у периоду од XIII до XX века?

Одговор. На том интервалу никакви неочекивани дупликати нису пронађени.

Питање. Који су најкаснији догађаји који су "померени наниже" при хронолошком померању?

Одговор. Вероватно је најкаснији такав догађај "биографија Дионисија Петавијуса". То је крај временског интервала који је померан. Део догађаја из периода од XIII до XVI в. (све до почетка XVII в.) могао је да буде померен уназад за око 330 година и да се поклопи с периодом од X до XIII в. Сви одговори на таква питања дати су на ГХК (в. сл. 17.2).

Питање. Може ли се укратко рећи какав би требало да буде хипотетички "нови уџбеник" историје?

МТ = ▲ = Закон поновљени; Постање 1-3; 5(32)-8; 11(1)-9; 12; 39-50
 Изгазак; Левитска; Бројеви; Судије 19-21; Рута; 1-2 Самуило;
 1 Краљевци 1-11; 2 Краљевци 24-25; 1 Дневници; 2 Дневници 1-9; 35-36

Сл. П.3.1

Одговор. Данас то може да се учини само веома грубо, и овде ће бити више претпоставки него коначних тврђења. Веома приближна схема "кратке хронологије" приказана је на сл. П.3.1. Та схема се добија на основу ГХК и слике 17.2. Треба "померити навише" и преклопити све периоде који су на ГХК означени истим словима - симболима. Добија се карта, грубо приказана на сл. П.3.1.

Питање. Сматрате ли да су истраживања завршена?

Одговор. Не, наравно. Овде се отвара простор за рад стручњака најразличитијих специјалности. Само плодна сарадња научника разних профила може да да коначан одговор.

Питање. Какав је одзив на тај циклус радова?

Одговор. Морозовљева дела су изазвала прилично много публикованих радова. Наведимо посебно рад Никољског [189], који представља најпрофесионалнији покушај дискусије. Подробан и потпуно образложен Морозовљев одговор [190] отклонио је све примедбе Никољског. Одговоре на нека друга питања и примедбе (по нашем мишљењу мање дубока од оних које је дао Никољски) Морозов је објавио у [13]-[15] (тј. у књигама V-VII свог дела). Читалац може да консултује те радове и да се увери да су Морозовљеви одговори потпуно образложени и професионални. Публикација В. Ерна [250] је једна од најранијих и практично сва у њој постављена питања су отклоњена у даљим Морозовљевим публикацијама [9]-[15].

Чланак Н. Суханова ("Правда" од 27. маја 1928. год.) је врло позитиван (за Морозова) и позива на организовање широке расправе о постављеном проблему. Поменимо још чланак П. Преображенског ("Правда" од 13. маја 1928. год.), чланак М. Данана ("Литературнаја газета" бр. 8 од 18. јуна 1929. год.), преглед Морозовљевог рада у зборнику "Огледи из историографије Библије и раног хришћанства" Г.М. Лифшица, чланак Г. Фјодорова "Откровење и наука" ("Нови мир" бр. 1, 1975). Те публикације не садрже неке конкретне примедбе које би захтевале детаљну анализу. Од новијих публикација наведимо чланке [373], [374], [382], [383], у којима су учињени покушаји оспоравања неких резултата садржаних у Морозовљевим и ауторовим радовима. Оне примедбе из тих публикација које захтевају одговор и објашњење, већ смо прокоментарисали у одељку 8 приликом астрономског датирања "Алмагеста". На неке друге примедбе астрономског карактера читалац може да одговори самостално, користећи материјал из одељка 11 ове књиге (то се односи на астрономска датирања помрачења). Последње примедбе које захтевају коментар, ставили су аутори дела [374], покушавајући да оспоре астрономско датирање такозваног Дендерског зодијака. Овде морамо констатовати да они фалсификују податке приказане на Зодијаку. Наиме, уместо хороскопа насликаног на своду храма (кога је датирао Морозов), они читаоцу нуде други хороскоп, изменивши у полазном хороскопу једно сазвежђе. Није чудно што то даје сасвим други датум. Читаоцу препоручујемо да лично консултује [12] и [13] и да се увери у ваљаност датирања које је добио Морозов.

Остале примедбе аутора [373], [374], [382], [383], не захтевају подробне коментаре, и читалац се сам може уверити у њихову површност, упознавши се с књигом која је пред њим.

Занимљив додатни материјал читалац може да нађе у низу публикација [385]-[391], где су садржани подаци који фактички потврђују оправданост критичке тачке гледишта, разрађене, како у Морозовљевим радовима, тако и у овој књизи.

Питање. Не чини ли Вам се да много паралелизама који су слични онима из књиге, можемо да нађемо у нама блиском раздобљу? Није тешко открити паралеле у биографијама неких историјских личности.

Одговор. Издвојени пример двеју "паралелних биографија" двеју личности, нема никакве везе с методама које су развијене у књизи. Опонент треба да понуди не само пар "сличних биографија", већ цео низ таквих узастопних парова ("династију парова"), који би обухватао период од око 300 година (као што се то практично дешава у свим паралелизмима наведеним у овој књизи). Само у случају када се "сличне биографије" ређају у дугачком низу (на протегу од неколико стотина година), настаје неопходност да се анализира одговарајућа хронологија. Ми већ не говоримо о томе да блискост анкетних кодова или трајања владавина треба процењивати, не "одока", него коришћењем неке формалне методе, која треба да буде заснована ништа мање озбиљно од ове коју смо ми понудили.

Прилог 4. О ДАТИРАЊУ НИКЕЈСКОГ САБОРА И О ПОЧЕТКУ "НАШЕ ЕРЕ"

У овом прилогу ћемо укратко изложити резултате које је недавно добио Г.В. Носовски. Све техничке детаље ћемо изоставити због ограничености простора. Датуми су наведени по старом (јулијанском) календару.

1. Акти I Васељенског (Никејског) сабора нису сачувани. Ипак, традиционално је познато да је на њему била установљена *пасхалија* која се до данас користи у богослужењу. Сваке 532 године пасхалија се у целости понавља. Сабор је установио смењивање 532-годишњих *индиктиона*. Тако, 12. индиктион обухвата период 345-876 год., 13. период 877-1408 год., 14. период 1409-1940 год. "Велика пасхалија" је састављана за цео индиктион. Испоставило се да пасхалија допушта датирање независно од хронологије. То омогућује да се (приближно) датира Никејски сабор.

Правила која су у основи пасхалије, добро су позната у црквеној традицији. Матија Властар (XIV в.) пише: "Правило божанских апостола даје два прописа о Пасхи (Ускрсу - прим. прев.): не празновати заједно с Јудејцима и празновати после пролећне равнодневнице. Њима су (на Никејском сабору) додата још два: празновати после првог пролећног пуног месеца (тј. после јудејске Пасхе), али не било ког дана, него прве следеће недеље. Прва три правила се строго поштују. Ипак данас ускршња недеља пада бар два дана после пуног месеца". Властар даље објашњава да је дводневна разлика између календарског ("пасхалног") и стварног (астрономског) пуног месеца настала због нетачности "Метоновог циклуса", а у време Никејског сабора они су се подударали. То је довољно за датирање.

Тврђење 1. Никејски сабор, на коме је установљена пасхалија, *није могао бити пре 784. год.*, јер тек од те године престаје поклапање календарске хришћанске Пасхе с јудејском. Посебно, Никејски сабор није могао бити у IV в., када би се календарска хришћанска Пасха поклопила с јудејском 8 (!) пута, а 5 пута би јој чак претходила за 2 дана.

Тврђење 2. Задовољавајуће подударање (± 1 дан) календарских "пасхалних" пуних месеци са стварним, дешавало се само у интервалу 750-950. год. Почетак 13. индиктиона (877. год.) налази се на делу идеалног поклапања. Према томе, Никејски сабор је могао бити само у VIII-X в., а *највероватнији период је друга половина IX в.* (после 877. год.).

Примедба 1. Тврђења 1 и 2 су добијена на основу компјутерских прорачуна свих пролећних пуних месеци (јудејских Пасхи) од почетка н.е. до 1700. год. За разлику од претходника, ми на датирање нисмо стављали никаква априорна ограничења.

Примедба 2. Сматра се да је одбројавање година "од Адама" (од стварања света) почело да се користи одмах после Никејског сабора. Година 876. је 6384. година од Адама. По свему судећи, одредивши почетак индиктиона у 877. год., Никејски сабор је утврдио и еру "од Адама" померањем уназад за 12 целих индиктиона (6384 године).

2. Познато је да је почетак "наше ере" *био израчунат* као година Христосовог рођења. Сматра се да је ту годину први израчунао римски монах Дионисије Мали у VI в. на основу тога што је: (1) Христос васкрсао у недељу, 25. марта, сутрадан после јудејске Пасхе (која је те године пала у суботу, 24. марта); (2) Христос био распет у 31. години живота. Дионисије је прво израчунао датум Христосовог васкрснућа ("прве Пасхе") и добио 31. год. н.е. (буквално: 5539. год. од Адама). Враћањем уназад за 31 годину, добио је годину која је потом названа почетком "наше ере". Ипак, спорења о датуму Христосовог рођења настављена су у Константинопољу до XIV в., па тај датум није ни био канонизован у Византији. Католичка црква еру "од Христосовог рођења" званично користи тек од XV в. При свему томе *полазна претпоставка да је Христос васкрсао у недељу 25 марта, сутрадан после јудејске Пасхе, није изазивала сумњу*. Било је такође познато да је "круг сунцу" у години Христосовог рођења износио 23. Тако су у црквеном предању сачувани услови, неопходни за "прву Пасху", али Дионисијево решење их, као што то данас знамо, *не задовољава*. Јудејска Пасха (пун месец) је 31. год. била, не 24, него 27. марта, у уторак. Дионисије још није умео да израчуна поправку нетачности "Метоновог циклуса". Ми смо датуме пуног месеца израчунали уз помоћ рачунара.

Тврђење 3. Неопходни "пасхални услови", које стабилна црквена традиција везује за датум Христосовог распећа и прве Пасхе, испуњени су у интервалу 0-1700 год. само два пута: 479. и 1095. год. Други датум идеално одговара општој схеми предатирања, изложеној у овој књизи.

Примедба 3. У складу с тврђењем 1, Дионисијева израчунавања нису могла да буду изведена пре VIII в. Њему савремене 563. године, од које је он наводно пренео ситуацију у 31. годину (563-532=31), календарска хришћанска Пасха би се подударила с јудејском! То би противречило првом апостолском правилу о Пасхи, што Дионисије не би могао да не примети.

3. Традиционална датирања Никејског сабора (у IV в.) и Христосовог рођења (у I в.) имају изненађујућу особину: оба су "доведена до доњих граница"; средњовековни хронолог их напросто *није могао* потиснути ниже, због добро познатог померања почетка пролећа.

Према томе, имамо посла с општим правилом "што старије, то боље": *средњовековни хронолог је, израчунавајући датум догађаја, из скупа могућих вредности бирао најстарију.*

Прилог 5

Носовски, А.Т. Фоменко

Хронологија и општа концепција руске историје

1. О рукопису осмог тома Н.А. Морозова, посвећеног руској историји

У нашим претходним публикацијама основну пажњу смо посветили хронологији "стarih цивилизација", у које у првом реду спадају Рим, Грчка, Египат, Блиски Исток итд. Међутим, посебан интерес за нас природно представља историја Древне Русије, Руске Империје и суседних држава.

Историја наше државе је један од основних стубова у темељу светске цивилизације, због тога треба посебно пажљиво проверавати чворне моменте наше историје. Данас добро знамо, колико су често биле искривљаване историјске чињенице у корист ових или оних тренутних токова. У овој књизи смо читаоцу демонстрирали колико су често те деформације биле окамењене у облику непоколебљивих истина које су затим прелазиле из уџбеника у уџбеник. Потребно је утросити много рада да би се накнадно "обио каснији малтер" и открила истинска слика древних догађаја.

Искривљавања су недопустива у историји било које државе, али искривљавања отаџбинске историје за нас имају посебно значење и зато овде истрага мора бити тренутна, јасна и апсолутно непристрасна. Никакви ауторитети овде не могу бити ауторитети.

Зашто сада говоримо све ово?

Испоставља се да прихваћена данас традиционална хронологија руске историје није слободна од озбиљних противречности. На њих је први указао Морозов. Међутим, како је показала наша анализа, чак ни он није сасвим био свестан размера проблема. Руску историју многи данашњи историчари убрајају у такозване "младе" историје. Има се у виду поређење са "старим културама": Рим, Грчка итд. Како смо видели, све те "старе хронологије" захтевају суштинско скраћивање: догађаји који се данас смештају у раздобље пре X века треба да буду померени највероватније у период од X до XVII века. Период од X до XIII века је највероватније резултат преклапања (сумирања) истинских догађаја тог раздобља (прилично опскурно описаних у сачуваним документима) и дупликата догађаја из богатијег раздобља XIII-XVII века (в. Глобалну хронолошку карту ГХК). При томе је у првобитном облику сачуван само одсечак историје на интервалу од XIII века до данас.

Основна руска писана историја традиционално почиње у IX-X веку тј. око 300 година - до XIII века - проводи у "опасној зони". На основу претходног искуства, и овде треба очекивати откриће хронолошког померања, те да ће део догађаја морати бити померен за неколико стотина година навише, у XIII-XVII

век. Ово се непријатно очекивање обистинило. Заиста смо открили такво померање.

У овом прилогу ћемо укратко назначити проблеме на које смо наишли и предложићемо нову, хипотетичку концепцију руске хронологије која се суштински разликује од традиционалне верзије, а такође од Морозовљеве концепције. У даљем се надамо да ћемо анализи руске историје посветити посебно истраживање. Зато се овај прилог може сматрати уводом у проблематику.

Познато је да је својевремено штампано седам томова Морозовљевог "Христоса". Осми том се до данас налази у архиви Руске академије наука у облику рукописа (текст је куцан на машини са многобројним рукописним уметцима које је дописивао Морозов). У марту 1993. В.В. Калашњиков, Г.В. Носовски и А.Т. Фоменко су се детаљно упознали са тим рукописом, а затим копирали основне делове рукописа. Користимо прилику да се искрено захвалимо сарадницима архиве РАН³¹, који су нам љубазно дали ту могућност.

Судећи по карактеру рукописа, Морозов није стигао да га припреми за објављивање. То је прелиминарна верзија, у којој су забележена многобројна дубока запажања и његова општа концепција руске историје.

Укратко, у Морозовљевом рукопису су садржане ове опште идеје.

1) Провера исправности хронологије руских летописа по Сунчевим и Месечевим помрачењима и по кометама.

Провера коју је урадио Морозов је показала да се наведена у летописима датирања, која се тичу "руских помрачења" пре 1064 године, не потврђују астрономски.

Тек 1064. године се појављује прво помрачење, потврђено астрономски, које је међутим било видљиво само у Египту и делимично у Европи али не на територији Русије. И тек почев од XIII века, описи помрачења у руским летописима се потврђују астрономски. На тај начин, Морозов је открио исту ону границу (XIII век), почев од које је хронологија традиционалне историје у складу са астрономијом.

Како смо разјаснили у нашим истраживањима, традиционална хронологија Европе, Средоземља, Египта и других области је тачна тек почев од XIII-XIV века до данас. На тај начин, граница у руској хронологији коју је открио Морозов се поклапа са аналогном границом коју смо независно нашли ми у хронологији других земаља. Анализирајући календарска упутства руских летописа, Морозов је открио неусаглашеност све до почетка XIV века. Закључак: руској историји пре XIV века потребна је ревизија.

2) Морозов је анализирао "Повест временних лет" и показао да:

а) постојећи преписи овог летописа су практично идентични и датирају се (у њиховој последњој редакцији) у XVIII век. На тај начин, најважнији текст који лежи у темељу руске хронологије *потиче из познијих времена*.

---

³¹Руске академије наука - прим. прев.

б) "Повест временних лет" посвећује већу пажњу византијским догађајима него руским, например, помиње земљотресе који се не дешавају у Русији и томе слично.

в) Крај свих преписа "Повести временних лет" се практично поклапа са падом Константинопоља 1204. године, али се тај чувени догађај у њима не помиње, колико год то чудно било. На тај начин, Морозов проналази "пресек" у руској историји: 1204. година.

3) Постојећа верзија руске историје потиче од Милера (друга половина XVIII века). "Историја" Татишчева, која је наводно написана пре Милерове, у ствари је нестала (изгорела) и ми данас имамо под именом Татишчева само његове "концепте", које је издао Милер. На тај начин наша данашња знања о руској историји потичу из веома касног раздобља.

4) Како примећује Кључевски ([409], стр. 188-191):

а) у XVII веку за време цара Алексеја Михајловича се, на царев захтев, у Москви нису могли наћи извори из руске истоије ни у царској нити у патријаршијској библиотеци..

б) У XVIII веку, када је од Милера наручена руска историја, он такође није могао наћи у престоницама изворе из историје Русије, и био је принуђен да наводно крене на пут по провинцијама (у Сибир!). Дакле, летописи које имамо данас и на којима се темељи наша историја, је Милер наводно донео из Сибира. У исто време добро је познато да се ти рукописи одликују јасним југозападно-руским стилем.

5) Овде ћемо допунити Морозовљевој анализи.

Опис основног преписа "Повести временних лет" (Радзивиловски летопис), који се обично смешта на крај XV века, показује да је овај препис у ствари с краја XVIII века. Наиме, нумерација страница овог преписа иде прво латинским словима, а затим арапским цифрама. Сматра се да је првобитна (најстарија) нумерација била исписана црквено-словенским цифрама. Али то није тако. Испоставља се да је црквено-словенска нумерација исписана *већ пошто* је из рукописа откинуто неколико страна и неколико других страна на крају рукописа испремештано. Осим тога, датирање хартије по воденим знаковима даје крај XVIII века. Историчари сматрају да тако треба датирати само оне листове рукописа који имају водене знакове. А остале упорно смештају у XV век. И ето опет сведочанства касног порекла руских летописа.

6) Морозов је открио да је почетак руске године (по летописима) био у марту. Сматрајући да је такав почетак године карактеристичан *само* за Западну Европу, Морозов је извео закључак да је руска култура дошла са Запада као резултат крсташког освајања. Али, добро је познато (в. књигу Клишнина) да је у Византији такође коришћен мартовски почетак године, поред септембарског почетка индикта (= црквене године). Чудно, да Морозов за то није знао (није обратио пажњу?). То се може објаснити мишљењем историчара да је наводно у Византији коришћен час један, час други почетак године, а не оба

истовремено - за световну и црквену годину. Међутим, у руским календарима су обележена *оба* почетка године. Природно је претпоставити да је и у Византији било исто тако.

Морозов даље сматра да је руска црква била унијатска све до Ивана III (1481. год.). При томе се Морозов ослања на тачну примедбу да до средине XV века није било религијских препрека за склапање брака између руса и католика. Посебно, обичај да се покрштавају невесте настаје тек у XVI веку. То указује на јединство руске и западне цркве до XV века. Међутим, ова општа концепција Морозова је изгледа погрешна. Он губи из вида да је сам појам уније (у складу са нашом кратком хронологијом) настао тек 1439. године на Фераро-Фирентинском сабору, убрзо после Великог раскола 1378-1415. године у католичкој цркви (а могуће и у Васељенској цркви).

Овде је корисно навести следећу општу примедбу.

Морозов је погрешно сматрао да је традиционална хронологија мање-више тачна почев приближно од IV-V века. Зато је он био принуђен да верује у податке који традиционално спадају у раздобље од VI века. Ми међутим данас знамо да се традиционалној хронологији може веровати тек почев од XIII-XIV века (док су ранија раздобља одрази раздобља X-XVII века). То је по нашем мишљењу разлог неколико погрешних Морозовљевих тврђења о којима ће касније бити речи.

7) Као потврду своје опште концепције о западно-европском пореклу руске културе као последици кретањког освајања, Морозов наводи списак звучних паралела (између разних речи). На пример, Ватикан = ВАТИ-КАН = кућа свештеника (јеврејски); Хорда = ОРДЕН = (од латинског *ordo* = строј, поредак); атаман = хетман = хауптман (немачки), хазари = хусари (тј. мађари, јер су хусари мађарска војска); цар = САР (јеврејски); татари = ТАРГАРИ = "паклени" (грчки) и такође = ТАТРАНСКИ (тј. "дошљаци са Татри" из Словачке); монгол = МЕГАЛИОН = велики (грчки); басурман = ВЕСЕРМАН (немачки). То су његова основна лингвистичка запажања.

8) Друге потврде за своју концепцију о западноевропском пореклу руске културе (осим почетка године, латинских назива месеци, појединих речи "латинског порекла" у црквеном речнику као: поп, пост, презвитер и слично, и наведених звучних паралела) Морозов не наводи. Уопште, питање "ко је од кога позајмио речи" се у савременој лингвистици решава искључиво на основи данас прихваћене традиционалне хронологије. Њена промена одмах повлачи промену гледишта на порекло и правце позајмљивања ових или оних речи.

9) Морозов је истакао још једну идеју о простирању културе са процесом колонизације од старих високоразвијених центара, који су се налазили поред

древних гвоздених рудника (таква локација је важна за приоритетну израду оружја и средстава за производњу).

Најстарији рудници гвожђа налазе се на Балкану и у Немачкој. Зато је Морозов сматрао да је колонизација целог света (укључујући Индију, Тибет, Кину) почела са Балкана.

10) Морозов је истражио постојећа страна средњовековна сведочанства о Русији и открио да она општро противрече прихваћеном гледишту на историју Русије. Његов закључак: та страна средњовековна сведочанства су написана у XV-XVII веку са циљем фалсификовања. Морозов не сумња у њихово датирање, јер су били објављени већ у XVI-XVII веку. Ми се не слажемо са хипотезом "глобалне фалсификације". Како ћемо у даљем показати (у оквирима наше хипотезе) сва та сведочанства се савршено природно уклапају у једно ново гледиште на историју Русије, које излажемо читаоцу.

2. Наша концепција

Због ограничености простора, формулисаћемо нашу концепцију (хипотезу) одмах, без претходне припреме читалаца.

Затим ћемо навести извесне кратке аргументе у корист изложеног гледишта. Свесни смо чињенице да такав стил излагања може бити недовољно убедљив.

Због тога се надамо да ће бити посебно објављено велико истраживање руске историје, где ћемо изложити све резултате и аргументе.

Обратимо пажњу на следеће чудне и веома интересантне чињенице. Уосталом, њихова необичност се заснива само на општеприхваћеној хронологији као и верзији старе руске историје која нам је од детињства сугерисана. Промена хронологије уклања необичности и "ставља све на своје место".

Један од основних момената у историји Древне Русије је такозвано татарско-монголско освајање од стране Хорде. Традиционално се сматра да је Хорда дошла са Истока (Кина? Монголија?), освојила много земаља, освојила Русију, откотрљала се на Запад и чак дошла до Египта (и наместила тамо мамелучку династију). Међутим, у односу на ту верзију има много претензија чак и у оквирима традиционалне историје и оне су мање-више познате.

Морозов наравно негира ту традиционалну верзију (у чему је по нашем мишљењу потпуно у праву), и предлаже другу: Хорда, то су крсташи који су Русију освојили са Запада. По свему судећи, ова верзија Морозова је такође нетачна, како ћемо у даљем покушати да покажемо.

У првом реду зато. што о том "западном" освајању није сачувано никакво сведочанство ни у руским, ни у западним изворима. Морозов је то знао и ради потврде своје хипотезе био је принуђен да створи теорију о томе да су таква сведочанства постојала, али су затим у XV веку намерно уништена по наређењу римског папе који, преобраћајући Русе у унијатство, није желео да

Руси памте крсташко освајање. Сем тога, Морозов је морао да претпостави хипотезу о тренутном и безболном прелазу (нема никаквих сведочанстава о религијским ратовима између хришћана-крсташа који су већ постали мештани и муслимана) свих остатака крсташа (у Русији и Византији) на ислам у XIV веку, у периоду бурног ширења ислама. Пређимо сад на кратко излагање наше концепције.

Настаје следеће чудно питање. Ако је Русија била освојена (колони-зирана) са било које стране (са Волге, са Запада), морали су остати подаци о сукобима између завојевача и козака, који су живели како на западним грани-цама Русије тако и у доњим токовима Дона и Волге. Приметимо да нас у школским курсевима историје убеђују да је козачка војска настала тек у XVII веку (сељаци су бежали на Дон). Али сами историчари добро знају (мада у уџ-беницима о томе због нечега не пишу), да је Донска козачка држава постојала *још* У XVI веку, имала своје законе и своју историју. У ствари, почеци козачке историје сежу у XII-XIII век.

В. на пр. [411], а такође рад Сухорукова "Историја Донске војске" (часопис "Дон", 1989)

На тај начин, Хорда (без обзира одакле је ишла), крећући се природним путем колонизације и освајања (узводно по Волги), морала је да дође у сукоб са козачким државама. То није забележено. У чему је ствар? Настаје природна хипотеза: Хорда није ратовала с козацима зато што су козаци били део Хорде.

Дакле, наша основна (једна од наших основних) хипотеза је да су козачке војске били саставни део Хорде и представљали *регуларну армију руске државе*. Другим речима, Хорда је регуларна руска војска. Термини војска и војник су словенски, а не руски и ушли су у употребу тек у XVII веку, док је стара терминологија била: Хорда, козак, кан.

У Кубану³² до данас постоји станица Ханска, а на реци Дон град Семика-ракорум. Подсетимо да се сматра да је Каракорум *постојбина Џингис-кана*. При томе (што је добро познато) на месту на коме традиционални историчари упорно траже Каракорум, никаквог Каракорума нема. На тај начин, по нашој хипотези Хорда није страна формација која је освојила Русију споља, већ про-сто источно-руска регуларна армија која је била неодвојиви саставни део староруске државе. По нашој хипотези, "татарско-монголско ропство" је про-сто период војне управе у руској држави, када је врховни поглавар био војско-вођа-кан (цар), а у градовима су управљали грађански кнезови, који су били обавезни да сакупљају данак у корист и за издржавање те руске војске. Старо-руска држава је на тај начин јединствена империја, унутар које је постојала класа професионалних војника (Хорда) и грађански део који није имао своју регуларну армију (пошто је таква армија већ улазила у састав Хорде). Даље, такозвани "татарски налети" су по нашем мишљењу били просто казнене ек-спедиције у оне руске области које су из неких разлога одбијале да плаћају да-нак (тада је регуларна војска кажњавала грађанске побуњенике). Карактерис-тично је да је пре таквих налета кнез напуштао град.

---

³²Кубањ, покрајина у јужној Русији - прим. прев.

3. Шта је то Монголија и татарско-монголска најезда? Козаци и Златна Хорда

Замислимо се сад над пореклом назива "Монголија". Ми сматрамо (заједно са Морозовим) да је то просто грчка реч *Мегалион*, која значи "велики". До данас се Источна Русија назива и Великорусија. Зато је "Монголска империја" у ствари "Велика империја" тј. средњовековна Русија.

Има ли потврда за ту хипотезу? Да, има, и то веома много. Укратко размотримо неке од њих.

Погледајмо, шта о такозваним "татарско-монголским најездама" говоре западни средњовековни извори.

"О саставу Батуове војске постоје записи угарског краља и писмо папи у коме стоји да је у склопу монголске војске била руска војска. Краљ је писао: "Када је Угарска држава од монголске најезде као од куге била претворена већим делом у пустињу, и као тор била опкољена разним племенима неверника - руса, скитница са истока, бугара и других јеретика са југа..." ([411], стр. 31).

Још пре освајања Русије, "уз монголске одреде се налазио одред Руса са њиховим вођом Пласкињом" ([411], стр. 22).

"Главни део оружаних, помоћних и радних снага Златне Хорде сачињавали су руски људи..." ([411], стр. 39).

"Ради осматрања и заштите границе у том правцу Бату је на линији десне обале Дњепра формирао војничку насеобину од становништва издвојеног из руских кнежевина... У саставу пограничног становништва на линији Терека били су народи руски... Утврђени систем управе Златне Хорде је опслуживао углавном руски народ. Монголи нису имали своје историчаре... Без обзира на бројчану надмоћ руса у оружаним снагама Златне Хорде, они су били помоћни део војске" ([411], стр. 40-43).

Све је то поражавајуће! Средњовековни извори стално говоре о томе да су у такозваној "татарско-монголској војсци" сами Руси. Савременом историчару се то наравно не свиђа. И он налази излазе на разне начине: "без обзира на бројчану надмоћ Руса,... они су били помоћни део војске" и сл.

Узгред, "Русија је постала улус монголске империје и почела је да се назива Татаро-Монголија" ([411], стр. 35).

Па можда је Русија И БИЛА (од самог почетка) ТАТАРО-МОНГОЛИЈА тј. "Велика империја" (Монголија), у чији састав природно улази (до данашњег дана!) муслимански део становништва - ТАТАРИ.

Што више читамо средњовековне изворе, сазнајемо више интересантних чињеница које можемо схватити само ако се одрекнемо сугерисане нам у школи слике "монголског освајања". На пример, испоставља се да је "у новом главном штабу од првих дана формирања Хорде (баш од првих дана! - прим. аутора) изграђен православни храм. Са формирањем војних насеобина у границама Хорде почели су свуда да се граде храмови, да се позива свештенство и да се организује црквена хијерархија. Митрополит новгородски

Кирило се преселио у Кијев, где је обновио митрополију целе Русије." ([411], стр. 36).

Замислимо се за тренутак. У ствари, то звучи веома чудно ако останемо на традиционалном гледишту. Просудите сами. Монголски освајач (који вероватно није знао ни руски језик, а камоли руску веру) почиње да по целој освојеној империји гради непријатељске православне храмове. А митрополит одмах прелази у Кијев, ЧИМ ГА ЈЕ БАТУ ОСВОЈИО! Наше једноставно објашњење: никаквог освајања у ствари није било, Једноставно, руска војна власт (Хорда) проводи уобичајену државну изградњу институција Империје (гради храмове и сл.). То су природни догађаји унутар државе у развоју.

Сукоби "монгола" и угара и пољака су заиста забележени и то веома велики. Они су се дешавали приближно на савременим западним границама Украјине тј. на западним границама Руске Империје. Ту нема ничег новог. Одавно знамо да је наша империја ратовала и са угарима и са пољацима. Једна од највећих таквих битака је битка у којој је Бату (Баћка?)³³ нанео пораз војсци угарског краља ([411], стр. 30). Њен опис ДОСЛОВНО понавља опис чувене "битке на Калки" (како се данас мисли, између "монгола" и "руса"). Враћајући се Морозову, приметимо да је он открио занимљиво неслагање између описа битке на Калки и оног реалног географског места у које је смештају савремени историчари. Морозов по нашем мишљењу убедљиво доказује да је битка на Калки била у Мађарској на обалама Дунава. И заиста, поменута битка с угарским краљем се дешава на обалама Дунава, у складу са Морозовљевом реконструкцијом.

Даље се испоставља да је руски систем комуникација, који је постојао све до краја XIX века (јамшчики), и чак и сам назив јамшчик монголског порекла. "По свим линијама су на сваких 25 врста основане Јаме, у којима се налазило по 400 коња... На свим рекама су биле постављене скеле и чамци које је опслуживао руски народ.... Руски летописци су од почетка монголске владавине прекинули записе, па су податке о унутрашњој организацији Златне Хорде оставили инострани путници, који су путовали кроз земље Златне Хорде" ([411], стр. 42). Ето како странци описују Златну Хорду. Руси је међутим због нечега не описују, већ се баве описом уобичајених догађаја (које су цркве изграђене, ко се с киме оженио и сл.), "не примећујући" да их за то време освајају, стварајући на њиховим земљама огромну, страну им Империју, нове, необичне за њих путеве комуникација, речне прелазе итд. Приметимо да у време монголског освајања странци не описују Русију, јер је она "постала Татаро-Монголија" ([411], стр. 35).

Наша хипотеза: "Татаро-Монголија" је страни израз, који је означавао средњовековну Русију до XVI века. Од XIV века странци су Русију почели да називају "Московија" и истовремено престали да помињу "Монголију".

Абул Касим Мухамед, назван Ибн-Хаукал (око 967. год.) у "Књизи путева и држава" пише: "Русија се састоји од три племена, од којих је једно

---

³³отац, руски назив од миља - прим. прев.

ближе Бугару. Цар овог племена Руса живи у Кујабу³⁴... Друго племе је изнад првог и назива се Славија... Треће племе се назива Артанија и цар његов живи у Арти³⁵". В. [412].

Гордејев пише: "Историчари су прећуткивали да Московске хронике садрже податке о постојању козака у склопу војске Златне Хорде и о њиховом учешћу у саставу московске кнежевске војске претходника Ивана Грозног" ([411], стр. 8).

Гордејев: "Назив "козаци" се учврстио за део војске који су у склопу оружаних снага Златне Хорде били део лаке коњице" ([411], стр. 17).

"Средином XII века у источној и централној Азији су живела независна племена која су носила назив "козачке хорде"..." ([411], стр. 16).

Попричајмо сад о чувеном Бату-кану. После "освајања Русије" од стране Бату-кана, "од плаћања данка било је ослобођено свештенство, црквена имовина и становништво у црквеној евиденцији. Први кнез у руским кнежевинама постављен од стране монгола био је суздаљски кнез Јарослав Всеволодович" ([411], стр. 33).

Ускоро после тога, "кнез Јарослав је био позван у главни штаб Батуа, који га је послао у Монголију у Каракорум, где су се одржавали избори врховног кана... Бату није лично отпутовао у Монголију већ је као свог представника послао кнеза Јарослава³⁶. Боравак руског кнеза у Монголији описао је Плано Карпини." ([411], стр. 33).

Дакле, Карпини нам саопштава да је уместо Батуа на изборе врховног кана због нечега дошао руски кнез Јарослав. Није ли хипотеза каснијих историчара о томе да је наводно Бату "уместо себе" послао Јарослава, настала само са циљем да се Карпинијево сведочанство усклади са природном помисли да је лично Бату морао да учествује у избору врховног кана?

Ми видимо у овоме документарно сведочанство да је Бату кан - руски кнез Јарослав. То се потврђује и тиме да је Јарослављев син Александар Невски био, како сматрају историчари, "усвојени" син Батуа! И опет настаје идентификација Јарослав = Бату.

Уопште, треба приметити да је "Бату" само мало искривљена реч "баћа" = отац. Код козака се вођа до данас назива "баћка". Дакле, Бату = козачки баћа, руски кнез.

4. Где се налази Велики Новгород?

Добро је познато да је Батуов Сарај (= главни штаб) био велики трговачки град. Такође знамо да је у Русији крупни трговачки град све до XX века био Нижни³⁷ Новгород. Ако је тај град био назван "доњи Новгород",

---

³⁴Кијеву, ово је стандардно објашњење - прим. аут.

³⁵тј. Хорда одн. у Хорди - прим. аут.

³⁶ето, није хтео Бату-кан да лично бира врховног кана - прим. аут.

³⁷нижни (рус.) = доњи Новгород - прим. прев.

сасвим је јасно да треба тражити крупни трговачки центар горе, УЗВОДНО по Волги који се звао "Новгород" (или "Велики Нови Град").

Погледајмо на карту. Град који се данас по традицији назива Велики Новгород, уопште није на Волги, већ далеко на северо-западу и у средњем веку је био одвојен мочварама од централне области. У исто време, узводно по Волги (сасвим близу) налази се познати крупни трговачки центар - град Јарослављ.

Наша хипотеза: Јарослављ = Батуов Сарај (= Сарај, главни штаб Јарослава). По нашем мишљењу, Јарослављ је био стара руска престоница. Али сви ми знамо да је стара престоница Русије (одакле су дошли кнежеви) био Велики Новгород (који се данас локализује на Волхову).

Зато настаје хипотеза, да је Јарослављ заправо чувени Велики Новгород (Нови Град), одакле је дошла династија московских царева, у чијој титули, узгред, све до XVII века није било речи "московски", већ "новгородски" и "владимирски". Настаје природно објашњење назива "Нижни Новгород" тј. Новгород који се налази НИЖЕ по Волги од Великог Новгорода тј. Јарославља. Узгред, у XVI веку је Иван Грозни, боравећи у Новгороду, живео у такозваном Јарославовом двору [414]. Затим је граду одузет назив "Велики Новгород", остављен је назив "Јарослављ", а назив "Велики Новгород" премештен на друго место.

Међутим, настаје питање: због чега се сматра да се данашњи "Велики Новород" налази баш на обали реке Волхове? На то питање ћемо одговорити касније. Овде само приметимо да је "традиционални" наводно највећи, наводно "велики трговачки град Новгород" (на Волхову) због нечега од XVII века потпуно изгубио своју древну трговачку величину, и на чудан начин чак изгубио и катедру архиепископа.

И уопште, није јасно зашто се претворио у провинцијски градић локалног значаја.

Вратимо се Бату-кану. "Покоривши северне руске кнежевине, Бату је свуда поставио одреде војске са баскацима, који су почели прикупљати десетину имовине и десетину становништва." ([411], стр. 29). Наш коментар је следећи.

Добро је познат "татарски данак = десетина". Али ту нема ничег новог. Добро је познато да је "десетину" увек тражила православна црква. Десети део становништва је попуњавао регуларну војску = Хорду. Дакле, чувена Хорда је била просто руска војска. Природно да регуларна стајаћа војска, која се НИКАДА НИЈЕ РАСПУШТАЛА, и бавила се чувањем граница, ратом и сл., није имала могућности да се "бави земљорадњом" и да се самостално прехрањује. Штавише, бављење земљорадњом је козацима било строго забрањено све до XVII века (што је добро познато, и природно за регуларну армију). О томе пише и Пугачов "Есеји из историје Русије", и Гордејев у [411], стр. 36. Зато је Хорда = регуларна руска армија вршила регрутацију (сваки десети становник) и тражила испоруке хране (десетина = данак).

Сем тога, налазећи се стално у покрету, регуларна армија је морала имати у својој близини складишта хране, муниције, наоружања. Дакле, на тери-

торији Русије морао је постојати систем војних складишта. Складиште је руска реч "сарај". Јасно је да су војни прваци (канови) такође морали своје штабове имати не било где, већ у близини тих складишта. И шта видимо? У историји "татаро-монголске Златне Хорде" видимо стално помињање Сараја. У Русији има много градова са кореном САР, посебно на Волги. Заиста: Саратов, Саранск, Чебоксари, Царицин (=Сар+Цин), Зарајск (епископски град у Рјазанској области), Заранск (у Западној Русији). Приметимо да су то све велики (и највећи) градови (у том броју, неки од њих су престонице аутономних области).

На Балкану постоји чувени град Сарајево тј. сарај. Видимо распрострањеност назива "сарај" на територији Русије и средњовековне Турске. У вези са тим, наведимо интересантни цитат. "Руси - каже Абул Феда - су народ турске националности, који се на истоку граничи са Гузима (гуз = каз = козак - прим. аут.), народом истог порекла... У даљем Абул Феда додаје да су у XI веку Гузи освојили Персију и основали монархију Селџука." ([413], стр. 392).

Поводом назива гуз = каз = козак, додајмо следеће.

О. Сулејменов је у својој књизи "Аз и Ја" обратио пажњу на чињеницу да је козак = каз-ак у преводу са турског значи "бели гусан" или "бели лабуд".

У своје име додајмо, да је то, могуће, био спољни турски назив за људе и њихове насеобине (упореди Казак-стан), који су гајили беле гуске (гуске - гуз?). Приметимо да је код неких немачких народа до данас бела гуска омиљени и распрострањени (фолклорни) симбол: у орнаментима, у излозима радњи, у породичним грбовима итд. Да ли то указује на могућу историјску везу козака и немаца? Иста тежња ка самоорганизацији, реду, високи ратнички квалитети.

Даље, козаци су војничка коњица, коњаници, људи на коњима. И данас се у Немачкој могу видети радње са називом Ross und Reiter: Коњ и Јахач, у којима се продају принадлежности за коње, јахање и сл. При томе се реч Ross = коњ сматра старим изразом, пошто се у савременом немачком коњ назива Pferd. Тренутно настаје асоцијација речи Ross са русима: руси = људи на коњима, јахачи, козаци! Овде је умесно сетити се Пруса (Руса?). Пуно сличности има између ношње козачке жене и ношње немице (национално-фолклорна варијанта): широка трака дуж доњег краја широке сукње, јако струкирана блуза, често са баском (?-прев.) или детаљем који личи на баску... итд.

Мелодика козачких песама личи на мелодику многих немачких народних песама; у неким областима Немачке постоји спољна сличност са козацама (крупни људи, густе дуге обрве). Све то може указивати на древне везе између тих народа и није искључено да су те везе последица узајамних односа руске Хорде и Западне Европе у средњем веку. Било би корисно дубље истражити те везе.

Вратимо се анализи средњовековних података.

Гордејев пише: "Султан Селим је писао кримском кану (почетак XVI века - прим. аут.): "Чуо сам да желиш да кренеш на московску земљу... Не усуђуј се да кренеш против московског, зато што је он велики друг, а ако кренеш, ја ћу кренути на твоје земље." Султан Селиман који је ступио на турски престо 1521. год. потврдио је ове захтеве и забранио походе на московска имања...

Постојала је посланичка веза са Турском, обе стране су размењивале посланства (XVI век - прим. аут.)" ([411], стр. 161-163).

Раскид са Турском долази тек на крају XVI - почетку XVII века.

Кан Тимур, који је крајем XIV века у међусобној борби поразио турског султана Бајазита, себе је називао козаком! Цитирамо: "У Тамерлановим белешкама пише: "Преузевши козачки начин борбе, опремио је своју војску тако да, као козак, може да продре у непријатељске формације". У историји Тамерланових ратова у Индији се каже: "Изванредно је знао да ратује на козачки начин". ([411], стр. 46). Природно, да Тимур који је победио Бајазита није нестао без трага, већ постао наредни турски султан. На тај начин, битка Тамерлана и Бајазита била је унутрашња битка у за престо у Турској империји.

Узгред, поставља се питање, где се по традиционалној верзији сукобљавају руска и татарско-монголска војска за време њихових налета на Русију? Испоставља се, управо на месту на коме се скупља "руска војска отпора". На пример, 1252. године владимиристо-суздаљски кнез Андреј иступа против Татара из Владимира и сукобљава се са њима на реци Кљазми. У XVI веку су све битке са Татарима биле под Москвом, у крајњем случају на реци Оки. Зар није чудно да, док руска војска пролази 1-2 километра, Татари пролазе неколико стотина километара? У исто време, по нашој хипотези, тако и треба да буде, јер је Хорда = регуларна руска војска за време казнених експедиција прилазила оном граду који се спремао да се супротстави војној власти.

Размотримо сада један природан и веома интересантно питање. Од детињства нам упорно сугеришу да такозвана "руска имена" уопште не личе на такозвана "татарско-монголска имена". Да ли је то заиста тако? Цитирамо: "Крштена имена у Москви (ради се о XV-XVII веку - прим. аут.) су често замењивана не само другим хришћанским, већ и татарским, на пример Булат, Мурат, Ахмат, од ових надимака настајала су полупрезимена, која су се касније претварала у презимена људи чисто руског порекла." ([415], стр. 51). Не само "татарска", већ и неколико "хришћанских" имена могло се односити на једног истог човека. Штавише, "из страха од враџбина и урока, код којих се морало знати крштено име особе против које се врача, руски људи су се старали да га скрију - како се то десило са једним од љубимаца цара Алексеја Михајловича, оружаром Богданом Матвејевичем Хитрово, чије је крштено име Јов постало познато у јавности тек после његове смрти." ([415], стр. 50-51).

Морозов је такође обратио пажњу на ову чињеницу. Он у свом осмом тому наводи списак старо-руских имена из брошуре Чечулина (1936. год.), који је редом преписивао имена из старих руских аката. Невероватна је чињеница да у тим списковима нема ниједног имена грчког, латинског или јеврејског порекла (на пример, Иван, Александар, Марија и сл.). Сва руска имена која су се у тим документима реално користила са данашњег гледишта су надимци словенског или татарског порекла. На пример, Први, Други, Вук, Зец, Мансур, Булат, Урјупа, Сулејша, Темир, Мурза, Јермак, Кудијар, Казарин (! - Хазар), Салтанко, Бахмет, Торх, Мамај. Од познатих нам имена присутно је САМО име Јарослав.

5. Где се налази Куликовско поље?

Пређимо сад на питање КУЛИКОВСКОГ ПОЉА.

Размотримо историју чувене битке на Куликовском пољу (1381. год). Традиционално се сматра да се Куликовско поље налази на ушћу реке Непрјадве у Дон. На том пољу се десила најпознатија у руској историји битка између руске војске под вођством Дмитрија Донског (како се сматра, великог московског кнеза) и татарско-монголске војске под вођством Мамаја. С друге стране, ДОБРО ЈЕ ПОЗНАТО да се на оном пољу које нам данашњи историчари сугеришу као "Куликовско" због нечега нема НИКАКВИХ ТРАГОВА чувене битке. Ни гробова (погинуло је наводно много хиљада људи), ни остатака оружја (стреле, мачеви, панцирне кошуље и сл.). Сем тога, величина поља је ОЧИГЛЕДНО НЕДОВОЉНА за тако велику битку. На то су обраћали пажњу многи историчари (в. на пример [411], стр. 111). Да ли се огромним армијама исплатило да путују тако далеко на тако мало поље? Питање: да ли реално Куликовско поље тражимо на правом месту?

Узгред, мало је познато да је име Мамај ХРИШЋАНСКО ИМЕ које до данас постоји у нашем црквеном календару у облику Мамије. Сасвим је јасно да је то незнатно искривљено "мама", "мамин" тј. "мајчин син". На тај начин, имамо класичан пар имена: Бату од "баћка", "отац" а Мамије (Мамај) од "мама", "мајка".

На тај начин, Димитрије ратје против војсковође са хришћанским именом! Битка је завршена одлучујућом победом Димитрија Донског, који је потпуно уништио Мамаја. Међутим, исте године (1381.) Мамај је ЈОШ ЈЕДАН-ПУТ са својом огромном татарско-монголском војском (кад ли је само стигао да је поново сакупи?) побеђен и убијен од стране кана Тахтамиша "на Калкама". Данас, у савременим књигама се пише: "на реци Калки". Али у руским летописима тако НИКАДА није писало!. Писало је: "на Калкама". Рекло би се, разлика није велика, али израз "на Калкама" нас тера да посумњамо да је "Калка" име реке. Штавише, настаје незгодна асоцијација са "Куликовским пољем": на Калкама - на Куликовом.

Још незгоднија асоцијација настаје (узмемо ли у обзир оно што већ знамо) приликом поређења та два догађаја. Да нису те "две битке" просто две рефлексije истог догађаја?! Тада се Димитрије Донски идентификује са каном Тахтамишем! Увидећемо, да је највероватније тако и било, пошто се то потврђује независним разматрањима.

Четири-пет година касније, 1385. године, како је познато, Тахтамиш је напао и спалио Москву. Како сматрају историчари, Димитрије Донски је, потпуно истрошивши своје снаге у Куликовском боју (пет година пре тога), унапред "побегао" из Москве у КОСТРОМУ и татарска војска је освајала Москву ратујући против њеног браниоца литванског (!) кнеза Остеја. (Зар није чудно како је брзо "ослабио" победник Мамаја!) ([411], стр. 105). Убрзо после тога, Тахтамиш се неочекивано појављује на двору литванског кнеза. Штавише, на захтев Хорде да јој предају "одбеглог кана Тахтамиша", чак упркос

крупном поразу који им је Хорда нанела, Литванци ипак нису изручили Тахтамиша ([411], стр. 109-110).

Пре но што дамо наше објашњење, размотримо један значајан догађај руске историје: преношење иконе Богородице Владимирске из Владимира у Москву у вези са очекиваном Тимуровом најездом. Овоме се догађају посвећује јако много простора у руским изворима. Установљен је и празник Сретења Владимирске Богородице. У Москви на месту где се то дешавало до данас постоји улица Сретенка и Сретенски булевар. Оба ова назива (што је добро познато) односе се на наведено Сретење (= Дочек, Сусрет) иконе у Москви. Ту је била дочекана.

Погледајмо шта пише у изворном тексту летописа. Узимамо Архангелоградског летописца ("Потпуна збирка руских летописа", том 37, стр. 81) и читамо: "И принесоша икону и сретоша Кипријан митрополит со множеством народу, НА ПОЛЕ НА КУЛИЧКОВЕ, иде же ниње цркви каменна стоит во имја Сретења Пречистија, месјаца августа, в 26 ден".

На тај начин, настаје невероватна али потпуно природна претпоставка: КУЛИКОВСКО ПОЉЕ СЕ НАЛАЗИ У МОСКВИ, НЕДАЛЕКО ОД СРЕТЕНКЕ! Управо се тамо налазило огромно поље (изван граница древне Москве, зидина Китај-града) које се до данас зове КУЛИШКИ или КУЛИЧКИ. То је Сољанка, Јаузска Врата ([424], стр. 69). Могуће да је Куликовско поље било још ближе Сретенки, тамо где се данас налази Сухаревски односно Колхозни трг (метро Колхознаја = Сухаревскаја). Пођимо даље. То још није све.

"Кучково поље се налазило код данашњих Сретенских Врата... У крају... је постојала камена црква Свих Светих на Кулишкама, која се помиње у вести из 1488. године. У преправљеном облику црква постоји и данас. По старом предању, њу је саградио Димитрије Донски у спомен ратника убијених на Куликовском пољу (добро је познато да су ОНИ И САХРАЊЕНИ НА ИСТОМ МЕСТУ; на савременом Куликовском пољу међутим нису пронађене масовне гробнице. Али у Москви, у Старом Симонову, поред гробова Пересвета и Ослебе заиста је пронађена масовна гробница из XIV века - прим. аут.). Кулишке су крај веома познат у Москви. Познато је да је Мамајев главни штаб за време Куликовске битке био на "Црвеном брегу" (в. на пример [411], том 2, стр. 101). Московске Кулишке се налазе управо у подножју високог брега који се управо тако зове: Црвени брег. На његовом врху се налази Тагански трг. До данас је то име очувано у називима Краснохолмски³⁸ кеј и Краснохолмски мост.

А где је - питаће читалац - чувена речица Непрјадва, на чијим је обалама била битка? Подсетимо, да на месту које историчари данас називају Куликовским пољем нема никакве Непрјадве. А у Москви на Кулишкама је она постојала! То је река Напруднаја (Самотека). Називи "Непјадва" и "Напруднаја" су веома сазвучни и могли су се лако трансформисати један у други ([416], стр. 143).

---

³⁸Красни Холм (рус.) = Црвени брег - прим. прев.

Дакле, без обзира што свуда - и у руском летопису, и у називу цркве, чак и у руским пословицама видимо термин КУЛИЧКИ, у савременим књигама историчари због нечега УПОРНО пишу КУЧКИ. У чему је ствар? Шта им смета да поштено цитирају древни руски летопис, где сасвим јасно стоји (поновимо то још једном!): поље Куличково?

Искусни читалац ће одлично разумети у чему је ствар и већ зна одговор на то питање. Због једноставног разлога, што тада МОМЕНТАЛНО настаје помисао да је чувено московско Куличковско поље управо чувено Куликовско поље, место битке Димитрија и Мамаја. А то историчари, можда и подсвесно, не желе. По нашем мишљењу, свесно, бар у оном тренутку када је измењено "осветљавање руске историје" и у вези с тим извршена географска релокализација многих догађаја наше историје.

Где је била престоница Димитрија Донског? Ако је он Тахтамиш, зашто је спалио своју престоницу (Москву)? Обратимо се црквеном предању. Оно ништа не говори о дочеку Владимирске Богородице, али постоји канон Фјодоровске Богородице, која је само незнатна модификација Владимирске. У њему се прилично детаљно помињу догађаји везани за "долазак" иконе. Канон јасно каже да је престоница "цара Василија" град КОСТРОМА: "Богоспасајемом граду Костроми и свој Руској земљи". Сетимо се, да је пред најездом Тахтамиша Димитрије Донски "побегао" баш у Кострому. То је велики град, који се налази одмах поред Јарославља (= Великог Новгорода, како га ми схватамо). Дакле, на крају XIV и почетку XV века Москва још није била престоница, већ гранично место битака међу руским кнезовима. Уопште, Калке се сматрају "убичајеним местом битака".

Није стога необично да је баш Димитрије Донски почео "убрзано" да зида зидине Московског Кремља. Изгледа, пошто је спалио насеобину која је ту била раније и припадала Литви³⁹.

6. Шта је то Литва и где се налази Сибир?

У вези с изнетим, настаје питање шта је то Литва? Извори из XVI века јасно одговарају на то питање: Литва је руска држава са престоницом у Смоленску. Касније, када је литвански кнез Јагајло (Јаков) изабран на пољски престо, западни делови руске Литве су припали Пољској. Узгред, у чувеној Гринвалдској бици су, како је добро познато, учествовали и смоленски пукови. Истина, историчари им додељују "трећестепену улогу", сматрајући да је литвански кнез већ имао престо у Вилни. По сведочанству познатог "Сказанија о кнежевима Владимирским" смешта престоницу кнеза Гедимина, оснивача литванске династије, у Смоленск (в. [417]).

С. Герберштајн директно пише да је Литва руска кнежевина. Тачније, он пише: Литва и Москва су две руске кнежевине на територији данашње Русије

---

³⁹= Литванији - прим. прев.

(тј. у XVI веку). Приметимо да на старим картама Сибир "погрешно" (како се данас сматра) почиње одмах иза Волге, на истоку. Граница Сибира је чак западније од Волге. То узгред потврђује назив града Симбирска на Волги. Тек касније је граница Сибира "отишла" на исток. Погледајмо титулу московског цара у чувеној посланици Ивана Грозног енглеској краљици Елизабети, која се чува у Лондону и чија фотографија је објављена у [418]. У титули "московског" цара УОПШТЕ СЕ НЕ НАЛАЗИ РЕЧ МОСКОВСКИ, а такође ни Владимирски, ни Новгородски. Набрајање почиње од Пскова: "Господар Псковски, и велики кнез Смоленски, Тверски, земље Черниговске, Рјазански, Полоцки, рос... (даље на фотографији недостаје половина речи - прим. аут.) и све Сибирске земље". На тај начин, у скалду са овом титулом, и Москва, и Владимир, и сва Волга заиста СПАДАЈУ У СИБИР.

7. Ко је, када и зашто изменио древну руску историју? Доба Ивана Грозног

Како и када се десила измена у нашем погледу на руску историју? Ко је то учинио, са каквим циљем и када?

У нашој историји постоји једна потпуна бела мрља. То је владавина Ивана Грозног. Читалац се сада чуди: како то, о Грозном се наводно зна врло много. Па ипак, од времена Грозног нема практично никаквих оригиналних докумената. И та чињеница је јако добро позната стручњацима (само се о томе у удбеницима не пише). На пример, постоји доста повеља са печатима из доба московске династије од Ивана Калите до Василија III, оца Ивана Грозног. А у време Грозног ни помена о сличним повељама (в. [419]). Нема оригиналних докумената од Грозног. Ево потпуног списка сачуваних докумената: писмо Василију Прљавом, писма енглеској краљици, писма шведском краљу, писма аустријском императору (сва се ова писма налазе у архивама наведених земаља) и најзад, неколико молби Симеону Бекбулатовићу.

И то је све (в. [420])! Није сачувана ни чувена наредба о "опричини". Многи историчари (што је читаоцу сигурно познато) сматрају да је Грозни боловао од пизофреније. Са традиционалног гледишта, његово деловање је заиста тешко објаснити другим разлозима. Општи утисак од његовог царствовања (у традиционалној верзији) је овај. Док Русију са свих страна нападају непријатељи, цар путује по земљи и растура је тј. ратује са сопственом државом и кажњава све војсковође који су се управо истакли у биткама са непријатељима. Наравно, све се може објаснити, али чак и традиционални историчари су принуђени да измишљају хипотезе о чудној пизофренији Ивана Грозног. Поседујући неограничену власт у земљи, Грозни због нечега повремено тражи заклетву од бољара, потврду своје власти из Константинопоља и чак се 1576. године по други пут "венчава на царство". Зашто? Историчари немају одговор. И више, у свом зрелом добу поставља над собом намесништво ("изабрану раду" тј. савет = Думу) и удаљава се од послова. Даље, после периода страшне

"опричнине", када су уништени сви који су могли да му се евентуално супротставе, Грозни, "који није могао да се супротстави својој Думи" (која му се, како нам тумаче историчари, "није покоравала"), поставља на престо неког безначајног потомка казанских царева, касимовског царевића Симеона Бекбулатовића. Затим Грозни напушта дворец (у који се усељава "Симеон Бекбулатовић"), седа у обичну кочију (све то звучи веома чудно!) док се "Симеон Бекбулатовић" раскошно вози по Москви. И одједном Дума "почиње да се покоравља Грозном", који своје оштре захтеве Думи поставља у облику својих "молби цару Симеону Бекбулатовићу од Иванца Московског".

Историчари озбиљно објашњавају да, када је Грозни хтео нешто да постигне код Думе, он је о томе понизно молио Симеона, који се онда обраћао Думи. Овоме се Дума покоравала. Сада је читаоцу јасно зашто сви историчари у хору говоре о шизофренији Грозног. Детаље ових занимљивих "догађаја" читалац може да прочита код Скрињикова [414], [421].

Сада ћемо показати да у стварности ту нема никаквих необичности И да никакве шизофреније није било!

Формулисали смо следећу једноставну хипотезу.

По нашем мишљењу, "Грозни" је збирни (колективни) лик *неколико* реалних узастопних царева.

Ова идеја није сасвим нова. Из страних извора историчари добро знају да је Грозни у једном тренутку своје владавине "нагло променио изглед". Постоје детаљни описи спољашњости Грозног, који не остављају сумње да су описани различити људи. Стандардно објашњење: промена изгледа је последица неке болести (душевне, нервне и сл.). Али постоје и друга објашњења, по којима је на престолу био заиста други човек. Међутим, историчари, принуђени да остану у традиционалним оквирима (који су им прописани још од времена Романових) нису могли да схвате смисао ове смене, а такође се нису досетили да је тих смена било *неколико*.

Моменти смене царева откривају се међутим врло једноставно. Треба се само одвојити од традиционалног гледишта и без предубеђења оценити податке који су допрли до нас.

Код смене цара полаже се заклетва. Податке о заклетвама није било могуће потпуно уклонити и они заиста постоје. Заклетва је озбиљна ствар и од ње су остајали документи. Набројимо све познате нам заклетве.

8. Прва заклетва. Освајање Казана

Године 1547. се Иван IV "венчава са царством" (касније наводно Иван "Грозни", мада овде морамо да подсетимо читаоца да се тај термин појавио знатно касније, ради означавања *целе* владавине наводно једног цара, зато смо овде принуђени да га се одрекнемо, да нам не би стално сметао).

Основни догађај тог периода је освајање Казана.

9. Друга заклетва. У чију част је саграђена Саборна црква Василија Блаженог?

Године 1553. је заклетва сина Ивана IV, малог Димитрија, у вези са наводном болешћу Ивана IV, који се тако разболео да "ништа није разумео", био без свести. Историчари сматрају да се у то време вероватно закалуђерио. "11 маја су се у име Димитрија заклели чланови Думе, а такође посебно поменути бољари Јурјеви-Захарјини" ([414], стр. 110). О калуђерству в. [414], стр. 114. "Није искључено, да су по одобрењу регената Захарјиних (! - прим. аут.), Макарије и старци обукли полумртвог цара у калуђерску ризу. Наравно, ова претпоставка није доказана, али неки знаци га потврђују. У годинама "опричнине" Иван IV дуго носи своје калуђерско одело и усрдно изиграва улогу игумана у манастиру који је створио у Александровској слободи." ([414], стр. 114). Дакле, бољари су се заклели Димитрију, формиран је регентски савет ("изабрана рада" по документима) а Иван IV се закалуђерио. Наизглед природна слика, јер је Димитрије тада имао око 3 године. Међутим, историчари су, сматрајући да је Димитрије после заклетве тренутно умро, принуђени да тврде да се регентски савет односио на самога Ивана IV! А он је 1553. имао већ 23 године. И заиста, познато је да је у периоду 1553-1563. године државом управљао регентски савет ("изабрана рада") (в. [414], глава 5.).

Основни догађаји тог периода: борба између утицајних чланова регентског савета Глинских (рођака Јелене Глинске, жене Василија III, мајке Ивана IV) и Захарјиних (рођака Анастасије Романовне, жене Ивана IV, мајке Димитрија). Приметимо да је Иван IV године 1553. поред Димитрија имао и сасвим малог сина Ивана.

То су "године реформи". "Године реформе у Русији су биле време канонизације многих руских светаца, а такође време изузетне пажње према "јуродивим". У Москви тог времена пуно поштовање је имао чудесни "нагоходац" који је и зими и лети ишао "без телесног одела", у ритамима, са тешким веригама о врату. То је био Василије Блажени. Његова смрт била је забележена у званичним (! - прим. аут.) актима Разредног Приказа (морамо запазити и ову необичност: тај Разредни Приказ није био црквена већ световна установа, и није требало да бележи црквене догађаје тим пре, што смрт "јуродивог" уопште и није била црквени догађај док сам "јуродиви" није био канонизован - прим. аут.). "Јуродиви" је сахрањен у Троицко-Сергијевом манастиру у присуству огромне масе људи (! - прим. аут.)" ([414], стр. 126).

Постоје извештаји о необично побожности Грозног пре његове болести 1553. године (в. [414], стр. 125).

Једини поуздани портрет Ивана IV је такозвани "копенхагенски портрет" који се чува у Копенхагену. У Русији његових портрета нема (?!). Запањујуће је да је и тај портрет Грозног *није портрет, већ црквена икона* која има такозвани ковчег: крајеви портрета излазе изнад равни слике, а слика је у удубљењу. Тако су сликане само црквене иконе. Ради се о томе да ковчег има сасвим одређени црквени смисао и никада није коришћен на сликама, осим на иконама.

На овој икони - портрету (како и треба да буде на иконама) написано је име Ивана IV. Дакле, цар Иван IV *био је канонизован* за свеца. Јасно је да је канонизован под именом Василија Блаженог, пошто реч Василије означава просто "цар" (Василије = Базилеус на грчком). Дакле, после своје болести, Иван IV је напустио послове и постао блажени. Ускоро, кроз 4 године он умире (1557. год.) и сахрањују га заиста у присуству масе људи у Троицко-Сергијевом манастиру, забележивши смрт бившег цара у Разредном Приказу (што је сасвим природно). Није умро прости "јуродиви", већ велики цар! Узгред, у календару се помиње и Иван Блажени, московски чудотворац. Међутим, нема никаквих података о његовом животу. Највероватније је да се ради о још једном помињању истог Ивана - Василија Блаженог. Календари су састављани у првој половини XVII века и тада је већ било могуће не сећати се да је то једно исто лице. Тим пре, што се у цркви приликом читања наглас Иван Блажени не спомиње (мада их је у Москви било само тројица: Максим, Василије и Иван). Дакле, Иван и Василије су једно лице.

Најпознатије дело Ивана IV (= Василија Блаженог) је освајање Казања. Том је догађају посвећена изградња чувеног храма на Црвеном тргу у Москви. Његове су куполе урађене у облику муслиманских капа што не оставља сумњу да су градитељи желели да изградњу храма посвете "освајању Казања". Али, тај се храм до данас назива ХРАМ ВАСИЛИЈА БЛАЖЕНОГ. На тај начин се у називу повезује освајање Казања са именом Василија Блаженог.

Дакле, настаје изузетна идентификација: ИВАН IV = ВАСИЛИЈЕ БЛАЖЕНИ.

Он није учествовао у државној управи од своје болести 1553. године, постао "јуродиви" и умро кроз четири године 1557. Ко и зашто је то сакрио и представио владавину малолетног Димитрија Ивановича (1553-1563) у чије је име владала "изабрана рада", као владавину Ивана IV, објаснићемо даље.

Активност "изабране раде" је данас позната као активност Адашева, познатог реформатора XVI века. Значајно је да је "изабрана рада" протерала Захарјине - Јурјеве у Литву (или их нагнала у бекство). Они су по свему судећи почетком тог периода били регенти а затим изгубили власт ([414], гл. 5).

10. Трећа заклетва. Ко, када и зашто је почео да искривљује руску историју?

Године 1563. бољарска дума је поново полагала заклетву ([414], стр. 172) цару Ивану и регентски савет је уништен. То је био нагли заокрет. Адашев није био пуштен у Москву и сву власт за цара Ивана су добили Захарјини. То је почетак чувеног терора. Године 1563, "деценију и по после царског крунисања, посланици Константинопољског патријарха су донели у Москву одлуку Васељенског Цабора, којом се потврђује московљаниново право на царску титулу... Раскошне службе божије одржане том приликом су имале за циљ да учврсте власт Грозног (како мисле историчари! - чудно, да је власт требало учвршћивати шеснаест година после крунисања цара - прим. аут.)" ([421], стр. 70). Видети [414], глава 7 и даље 7-15.

У то време је писана руска историја. Био је то први такав покушај. При томе су праћени јасни политички циљеви, што историчари и не крију. "Узбуна поводом откривања бољарске завере натерала је монарха да 1563-1564. године исправља историју свог царствовања." ([414], стр. 172). Савремена истраживања показују да су летописи писани на француском папиру, купљеном у иностранству ([414], стр. 20), у Француској. "Процват московског званичног летописања 1550-тих и почетка 1560-тих година и његов потпуни престанак после 1568 су били условљени... Трагична је била судбина људи који су руководили писањем летописа... Штампар Иван Висковати је био погубљен. Страх је био препрека за обнову летописања у унутрашњости. Ако би неко од оних који су дошли на место И. Висковатог, на свој ризик описао Новгородски погром, очигледно би ризиковао главом." ([414], стр. 22). Дакле, људи који су "писали прву руску историју" били су напросто уништени. Осим тога, овде нам се указује на "опасно место" за летописце - на новгородски погром. Ми већ разумемо у чему је ствар. То је био моменат када је назив "Велики Новгород" одузет од Јарославља и пренет у Псковску област. То је урађено из политичких мотива, јер су на власт дошли нови људи, Захарјини, будући Романови, који су своје земље имали у Полоцку, западној руској области и који су гравитирали Пскову и земљама Ханзејске лиге. Циљ је био очигледан: искривити руску историју тако да се порекло старе (претходне) царске династије из Јарославља = Великог Новгорода сакрије, и створи привид порекла те (старе) династије из Псковске области тј. из северозападне Русије, одакле су потицали сами Захарјини. На тај начин су они добијали "легитимитет" своје, нове династије. Мењајући географију (и вероватно датуме) догађаја, Романови - Захарјини су својој новој династији стварали "чврсти историјски темељ".

Године 1564. је био "Сабор о белом клобуку". Наш коментар: тај сабор је разматрао питање права московског митрополита да носи бели клобук, који је пре тога био привилегија само новгородског архиепископа. На тај начин, сабор је био посвећен изједначењу московског (који се узгред називао "кијевски") митрополита по рангу са новгородским.

Једноставно речено, то је повећање ранга Москве и понижење Јарославља = Великог Новгорода.

Уништење Великог Новгорода = Јарославља (1569 - 1570) означило је кулминацију тзв. опричнине тј. терора. Сматра се да је град био потпуно уништен, а сви становници исељени. Ово разрушење је било праћено погубљењем члана царске династије Владимира Андрејевича Старицког. Догађаји тог времена показују да почиње грађански рат.

Године 1569. цар (Иван) тражи азил у Енглеској. Године 1571. Москва је разрушена и спаљена. Године 1572. се десила највећа битка под зидинама Москве (такозвани пораз кримске Хорде, мада опис битке показује да Хорда није била поражена). Штавише, одмах после битке дешава се још један нагли заокрет: цар преноси своју престоницу у тек разрушени Новгород. Немогуће је поверовати у ту легенду, јер би ради тога морало да се савлада 480 километара мочварног терена! Сасвим је јасно, да је у стварности престоница пренета у оближњи Јарослављ, а не у данашњи удаљени Новгород у мочварама. У Москви почињу погубљења руководиоца опричнине. Погубљен је и архиепископ који

је оклеветао митрополита Филипа. Историчари то све називају "московски погром". На челу нове опричнине стоје знатни стари родови, који су до тада прогањани.

У тај период (и само у тај период) спада и активност чувеног целата Маљуте Скуратова. Овде се види најзад ко је писао *дефинитивну верзију руске историје*. Из школе добро знамо да је "најгори човек" времена Грозног био управо Маљута Скуратов. Видимо да је уништавао управо актере опричног терора 53-63. година. У самом пак терору није учествовао.

Наш закључак је овај. Године 1563. умро је цар Димитрије који је тада имао око 13 година и природно није имао децу. У даљем се та смрт вероватно рефлектовала у причама о смрти малолетног царевића Димитрија у време Годунова. На престо је дошао његов млађи брат Иван, у чије време су власт придобили рођаци његове мајке Захарјини, пре тога протерани. Они почињу терор и чине први покушај искривљавања историје. Међутим, они су "пре-терали", уништивши Новгород и погубивши Владимира Андрејевича. Почиње грађански рат у коме је Хорда поразила опричнике (армију Захарјиних). После тога се дешавају погубљења бивших опричника - "московски погром", и ту се терор завршава.

11. "Друго венчање цара Ивана" и цар Симеон

Године 1575. на престолу се изненада појављује цар Симеон, а 1576. се дешава "друго" раскошно венчање "цара Ивана". Наша је хипотеза: после грађанског рата из 1571-1572. на власт је дошао Симеон (кан), могуће један од синова Ивана III (он је имао сина Симеона), који је изгледа 1576. узео царско име Иван. Заиста, после Ивановог венчања, Симеон одлази у Твер и затим се цар стално налази у Старици поред Твери. Зна се да је "Грозни" пред смрт био већ остарео, слабашан старац. Међутим, Иван IV се родио 1530. год. и у тренутку смрти "Грозног" (1584. год.) имао би само 54 године. Тешко да се такав човек може назвати старим. Историчари "објашњавају" ову старачку слабост његовом душевним обољењем. Син Ивана III Симеон би пак те 1584. године имао око 80 година (пошто је Иван III умро 1505. тј. 79 година пре 1584. године). Иван III је имао неколико деце и од њих се само о Симеону не зна ништа. Због тога је наша претпоставка да је Симеон "Бекбулатовић" у ствари син Ивана III тј. стриц Ивана IV и деда царевића Ивана, сасвим природна.

Коментари поводом царског имена. Познато је да су приликом ступања на престо московски велики кнежеви понекад мењали имена. На пример, Василије III је пре ступања на престо био Гаврило (в. на пр. [422], стр. 68). Више од 150 година су на московском престолу седели само Ивани и Василији. То наводи на помисао да је промена имена приликом заузимања престола била *правило* (пошто су се деца њихова звала различито). Василије иначе означава просто "цар" = базилеус на грчком.

Уз цара (Симеона - Ивана) налази се царевић Иван, који изгледа није био погубљен или заточен 1572. године, јер је био сувише мали и није био оптужен

за деловање у терору (вршеном у његово име). Међутим, лишен је власти. Период од 1572. до 1584. године (до смрти "Грозног") је период спољних ратова и одсуства било каквог унутрашњег терора. Године 1581. умире царевић Иван. У вези с његовом смрћу огромна средства су уложена за помен његове душе и управо тада је био састављен знаменити синодик са набрајањем жртава терора. Историчари сматрају да је "Грозни" то урадио покајавши се за убиство царевића Ивана. Међутим, документи показују да царевић Иван није био убијен (в. [414]) и "Грозни је могао да се "каје" и пре 1581. и после те године. Јасно је да је покајање било учињено у име умрлог Ивана, у чије име је и био вршен терор у годинама опричнине. После 1584. год. на престо долази Фјодор Иванович, вероватно син Симеона - Ивана а после њега његов син (!) Борис Фјодорович (Годунов). Школско мишљење да је Годунов био активан у време "Грозног", затим за Фјодора Ивановича и већ у одмаклијим годинама, по познатој причи (наведеној и код Пушкина) да су га "дуго молили да буде цар", ступио на престо, не може издржати критику. Заиста, све дужности за време Фјодора држао је не Борис Фјодорович, већ Дмитриј Годунов, наводно његов брат. Борис Годунов је на портретима представљен као сасвим млад човек. У тренутку своје смрти 1605. године имао је непунолетну децу!

12. Романови-Захарјини-Јурјеви и њихова улога у руском летопису

Изведимо кратке закључке.

По нашем мишљењу, 1605. године су почели немири. Године 1613. престо су заузели Романови-Захарјини-Јурјеви (одавде потиче и легенда о позиву Рјурика на царство). Они су написали дефинитивну верзију руске историје у доба Михајла и Филарета (патријарха). У доба Романових-Захарјиних-Јурјевих била је протерана козачка Хорда изван граница московске државе. Протеривање Хорде је крај "старе династије руске историје". Остаци древне империје = Хорде били су потиснути даље од центра Московске кнежевине. Као резултат, данас видимо козачке области не у центру Русије, већ далеко од њега. Сви ти козачки региони су наслеђе древне руско-монголске Хорде. Узгред, Казахстан је просто Казак - Стан тј. козачка област (козачко станиште). Није случајно да су савремени козаци спремни да опет преузму на себе улогу организатора и чувара државе. Наравно, јер су они то врло добро радили током многих стотина година наше историје.

Настаје природно питање: како се могло десити да професионална регуларна војска Хорде изгуби грађански рат? Одговор је на површини. Довољно је упоредити то питање са другим добро познатим чињеницама.

Хорда (професионална армија) је изгубила рат јер су са запада дошле мускете - пиштољи (узгред, на западу су се управо у то доба појавили мускетари). Ново оружје је захтевало специјалну технологију, фабрике и сталне испоруке барута. Нова династија, која је у Русији тежила ка власти, умешно је искористила квалитативно ново оружје. Какве год биле предности козачке коњице, она није могла да се супротстави мускетама - пиштољима. Добро је

познато да средином XVII века управо због недостатка лаког ватреног оружја и барута, Разин није могао победити московску војску. Победа над Разином је дефинитивна победа над Хордом. После тога је у званичним летописима Хорда проглашена "туђинском", "лошом", "освајачем исконске руске земље" и у свести потомака претворена у "зле освајаче". При томе је померена на далеки и тајанствени Исток. Тако је Монголија = Мегалион = Велика Руска империја "отпUTOвала" на исток (као и после тога Сибир).

Са овог гледишта се изванредна књига Олжаса Сулејменова "Аз и Ја" чита сасвим другачије. Сам Сулејменов није улазио у питања хронологије, али је дао много значајних примедби, чији значај расте у светлу малопре формулисане концепције.

О женама Ивана "Грозног". Добро је познато да је имао више (осам) жена, сувише за једног цара. На ту тему је пуно написано, од драмских дела до збирки анегдота. Са нашег гледишта ту нема ничег чудног. Тих осам жена треба распоредити на три (у сваком случају, на неколико) реалних царева. На сваког тада долази пар жена, што је нормалан број.

Дошавши на власт, Романови су се трудили да максимално "замалтеришу" древну руску историју. Зато су се историчари епохе Романових (са експлицитним или имплицитним наређењем) трудили да "не копају дубоко", то је било опасно. Не само опасно, већ смртно опасно. Сећали су се судбине Висковатов! Наш сопствени утисак о историјским радовима пре револуције потврђује ову мисао. Они се труде да заобиђу све општре углове, инстинктивно се клоне свих очигледних паралела, питања и чудних места. Са тог гледишта, књиге Соловјова, Кључевског и других историчара епоха XVII-XIX века су покривени веома дебелим слојем малтера. Покушајте само да, гледајући на текст оригиналних руских летописа, читате "Кучково поље" уместо "поље Куличково" (а затим дубокоумно градите хипотезе о неким бољарима Кучкама, у чију је част наводно поље названо тако).

После пада Романових 1917. године, притисак прећуткивања је био скинут. И заиста, у руској емиграцији (у иностранству) су се појавила прекрасна дела о древној руској историји у којима су почела да се појављују многобројна, дуго сакривана чудна места. На пример, књига Гордејева коју често цитирамо, била је прво објављена на Западу, у емиграцији, док је у Русији изашла недавно. Наравно, данас није умесно давати било какве критичне примедбе на адресу Романових. Међутим, научно истраживање се не може зауставити политичким разлозима. Временом је малтер почео да се осипа. У пукотинама се појављују фрагменти истините древне слике.

Узгред, још једном о пољу Куликовом = Куличковом. Могуће да овде промиче реч "кулачки"⁴⁰ тј. песничење, борба песницама. Могуће да је то поље било место "расправљања односа" између разних социјалних група, овде су се дешавала песничења. Ту се десила и Куликовска битка. Нису Руси и "Татари" ишли из Подмосковља на Дон (практично паралелним правцима) да би тамо, на периферији империје, одмерили снаге. Тукли су се код Москве, тј. та-

---

⁴⁰= песнице - прим. прев.

мо где је конфликт и настао. И тукле су се две ратоборне групе унутар једне руске државе, а не "руси" са неким "туђинцима татарима".

О називу "Литва". Највероватније да термин потиче од речи "латини" = ЛТН (Литванија). Очигледно указује на католичанство.

Део древне руске империје је пао под утицај латинске, католичке цркве. Одавде и име "литва". Термин се појавио касно. "Велика Литва" је успомена на древну руску државу, чији је део била савремена Литва. Заиста, Мегалион - Монголија се простирала од "од мора до мора", како данас кажу (исправно) историчари "Велике Литве". Узгред, где се налазе оригинални древни летописи написани на ЛИТВАНСКОМ? Колико нам је познато, њих нема. Али зато на руском језику их је много. Сигизмунд Герберштајн, аустријски посланик на руском двору (XVI век, његова је књига први пут објављена 1556. године) пише: "Русијом данас владају три владара, велики њен део припада великом кнезу московском, други је велики кнез литвански (in Littn), трећи - пољски краљ који данас (тј. у другој половини XVI века) влада и Пољском и Литвом." ([422], стр. 59). Историчари примећују да термин "Русија" Гербенштајн помиње у смислу "древна руска држава" тј. у XVI веку је овај термин имао смисао који му се данас приписује само за државу из XI-XIII века. Видети [422], стр. 284, коментар 2. Наше тврђење да је "Литва" значило просто "латини" Герберштајн директно потврђује. Он пише: "Унутра су само две неруске области: Литва (Lithwania, Lythen) и Жемајтија. Иако међу русима, они ипак говоре на свом језику и припадају латинској цркви. Уосталом, и у њима већином живе Руси." ([422], стр. 59). Дакле, две невелике области унутар руског региона, које су касније дале име савременој Литви. И данас је литванско становништво сконцентрисано углавном око града Каунаса, који и јесте права престоница стварне Литве. Тако сматрају и сами Литванци.

Легенда о позиву кнеза Рјурика на царство. Највероватније је то "померена у прошлост" прича о "позиву" на царство Романових-Захарјиних-Јурјевих. "Рјурик" је просто незнатно деформисано "Јурјеви". Јасно да су Романови стално свима понављали (и својим потомцима) да су били "позвани на царство", пажљиво прикривајући чињеницу да су фактички узурпирали власт старе (Хординске) династије, растуривши древну империју. Фантомски се рефлектујући у прошлост (приликом хронолошког померања о коме ћемо касније говорити), тај је догађај ушао у "Повест временних лет" као легенда о "Рјурику, позваном на царство". Име "Рјуриковићи", као што знамо, практично се уопште не помиње у летописима. Обично се говори о Јарославићима и понекад о Олговићима. Познато је да су за време цара Фјодора Алексејевића (старији Петров брат, који је владао пре Петра) у Москви спаљене све сталешке књиге (в. [409]) да би била уништена информација о пореклу руских бољарских родова (тј. уништена је генеалогичка). Данас се сматра да је то урађено само због "напредних тежњи" борбе против заузимања позиција тј. да руски бољари, немајући документе о свом пореклу, не би могли да се "свађају о местима". Наше је гледиште да су Романови уништавали оригиналне родослове, да би ослободили место за своју нову династију. И тек су се после тога изгледа појавили "сталези од Рјурика", који и данас постоје и које наводи на пример Ломоносов (в. његова сабрана дела).

13. Четиристогодишње померање у руској историји. Династијски паралелизам

Хронолошко померање износи 410 година и преклапа две епохе: 945-1174. год. (Кијевска Русија од Свјатослава до њеног краја тј. до преноса престонице за време Андреја Богољубског), и 1363-1598. год. (Московска Русија од Димитрија Донског до Фјодора Ивановича).

Пре 945. год. у историји Кијевске Русије постоји очигледно легендарни одсечак (Рјурик, Олег, Олга) - почетак династије. Пре 1363. год. у Московској Русији је такође почетак династије: Иван Калита, Семјон Горди и Иван Кротки (Красни, Црвени). Реални почетак руске историје изгледа настаје почетком XIV века: Иван Калита (1318 или 1328 - 1340). Он је истовремено кан Бату, кан Узбек, Јарослав Всеволодовић и Јарослав-Георгије (тако се звао оснивач династије, в. на пр. писмо "Грозног" шведском краљу).

А. Кијевска Русија

1. Легендарни почетак династије: Рјурик, Олег, Олга, 862-945

Коментар уз 1Б. Постоји још један паралелизам (са померањем од 90 година, које нећемо коментарисати због ограничености простора). Код тог померања почетак династије се преклапа са почетком татарско-монголског освајања. Преклапање изгледа овако:

- а) Јарослав (и Бату) 1238-1246 = Иван Калита (и Узбек) 1328-1340;
- б) Александар Невски 1252-1263 = Семјон Горди 1340-1353;
- в) Јарослав Тверски 1263-1272 = Иван Кротки 1353-1359;
- г) Василије III Костромски 1272-1276 = Димитрије Суздаљски 1359-1363;
- д) Димитрије III Перејаславски 1276-1294 = Димитрије Донски 1363-1389.

2. Свјатослав 945-972 (27)

3. Владимир 980-1015 (35)

4. Свјатополк 1015-1019 (4)

5. Јарослав Мудри 1019-1054 (35)

6. Всеволод 1054-1093 (39)

7. Владимир Мономах 1093-1125 (32)

8. Јарополк 1125-1139 (14)

9. Всеволод 1139-1148 (9)

10. Изјаслав 1144-1154 (10)

11. Јуриј Долгоруки 1148-1157 (9)

Б. Московска Русија

1. Почетак реалне династије: Иван Калита, Семјон Горди, Иван Кротки (Красни), 1318-1363

2. Димитрије Донски 1363-1389 (26)

3. Василије I 1389-1425 (36)

4. Јуриј Димитријевић 1425-1434 (са прекидима 9 година)

5. Василије II Тамни 1425-1462 (37)

6. Иван III 1462-1505 (43)

7. Василије III 1505-1533 (28)

8. Семибољаршчина 1533-1547 (14)

9. Иван IV 1547-1553 (смрт 1557) (6 или 10). То је први део "Грозног"

10. Димитрије (малолетни) 1553-1563 (10). То је други део "Грозног"

11. Иван (младић) и Захарјини-Јурјеви и опричнина 1563-1572 (9). То је трећи део "Грозног"

12. Мстислав 1157-1169 (12)

13. Андреј Богољубски 1157-1174 (17).
Крај Кијевске Русије

12. Симеон-Иван 1572-1584 (12). То је
четврти и последњи део "Грозног"

13. Фјодор Иоановић (Ивановић)
1584-1598 (14). После њега немири.

Графички приказ паралелизма в. слике 1, 2.

Сада кратко прокоментаришимо неке фрагменте овог паралелизма са занимљивим преклапањима историјских догађаја које традиционално дели неколико стотина година.

А. Кијевска Русија

1. Легендарни почетак династије: Рју-
рик, Олег, Олга, 862-945

2. Свјатослав 945-972 (27)

2.1. Пренос престонице у Перејаслављ
969. год.

3. Владимир 980-1015 (35)

3.1. Чувено покрштавање Русије 989.
год.

Б. Московска Русија

1. Почетак реалне династије: Иван
Калита, Семјон Горди, Иван Кротки,
1318-1363

2. Димитрије Донски 1363-1389 (26)

2.1. Освајање Перејаславља од
стране Олгерда и почетак изградње
зидина Московског Кремља од
стране Димитрија 1368. год. То је
реално оснивање Москве

3. Василије I 1389-1425 (36)

3.1. Владавина Василија I, период
тзв. великог раскола 1378-1415. год.
када се дешавао "избор вере" у свим
државама

Коментар уз 3.1. Почетком XV века почињу религијска разногласја и подела вере у земљама Западне и Источне Европе (и Византије). Од тог времена почиње крштење невести код уласка у брак, спорови о вери, појављује се реч "латинство" у руским летописима (у вези са Литвом). Пре тог времена летописи не садрже помињања било каквих суштинских религијских несугласица. Морозов је исто приметио ову чињеницу. Унија из 1439. године која је уследила довела је до раскида између Москве и Константинопоља. Од тог времена руска црква постаје независна. У десном ступцу нисмо нашли оригинал чувене легенде о "покрштавању у Дњепру". Највероватније да се то односи на византијску хронику која је у основи "Повести временних лет". А сада коментаришемо догађаје касније руске историје, који су се померањем спустили наниже и ушлели у ту првобитну хронику. Могуће да је "крштење у Дњепру" заиста било у Кијеву (у времену је блиско делатности Јована Кресцентија). Али, тај је период очито легендаран и о њему нису сачувани поуздани документи.

4. Свјатополк 1015-1019 (4)

4.1. Борба за власт и погибија Свја-
тополка. Он се сматра узурпатором

4. Јуриј Димитријевић 1425-1434 (са
прекидима 9 година)

4.1. За све време своје владавине Ју-
риј Димитријевић се бори за власт,

5. Ярослав Мудри 1019-1054 (35)

5.1. Године 1037 Ярослав оснива руску митрополију, независну од Константинопоља. Од тог доба фактички почиње историја руске цркве. Летописи остављају утисак да пре тога "није било ничега". В. [423]. Од тада су митрополити Руси, пре тога су били Грци

6. Всеволод 1054-1093 (39)

6.1. Всеволод је ожењен грчком царицом. У његово време појава чувене капе Мономаха, коју му је дао грчки император "као откупнину" (по легенди). Данас се та легенда сматра "погрешном", јер за време Всеволода није наводно било великих напада на Константинопољ. Грчки император који је дао капу био је Константин Мономах, одакле и назив капе.

7. Владимир Мономах 1093-1125 (32)

7.1. Владимир Мономах је син грчке царице, што се наглашава именом Мономах. Био је представљан са капом Мономаха, са "државом" и сл. Називан је царем.

8. Ярополк 1125-1139 (14)

9. Всеволод 1139-1148 (9)

10. Изјаслав 1144-1154 (10)

11. Јурије Долгоруки (Рјурик!) 1148-1157 (9)

12. Мстислав 1157-1169 (12)

13. Андреј Богољубски 1157-1174 (17).
Крај Кијевске Русије

неколико пута је протеран са престола и поново се враћа. У време Василија I сматрају га узурпатором

5. Василије II Тамни 1425-1462 (37)

5.1. Године 1448 постављање руског митрополита Јоне без сагласности Константинопоља. До тада митрополит је постављан у Константинопољу. Раскид руске цркве и унијатске Константинопољске цркве. Од тада почиње руски период у историји руске цркве. Постала је и у даљем остала потпуно самостална. В. [423].

6. Иван III 1462-1505 (43)

6.1. Иван III је ожењен грчком царицом Софијом Палеолог. У његово време се појављују атрибути царске власти: "држава", капа Мономаха. Капа се на иконама представља на глави митрополита Ионе, што га разликује од других московских митрополита. Године 1453 Константинопољ освајају Турци. Вероватно да у то време Русија још није била политички одвојена од Турске. Тада и легенда о "откупнини" лево добија смисао.

7. Василије III 1505-1533 (28)

7.1. Василије III је син грчке царице. Стално је користио капу Мономаха и увек био представљан са њом.

8. Семибољаршчина 1533-1547 (14)

9. Иван IV 1547-1553 (смрт 1557) (6 или 10). Први део "Грозног"

10. Димитрије (малолетни) 1553-1563

(10). Други део "Грозног"

11. Иван (младић), Захарјини-Јурјеви и опричнина 1563-1572 (9). Трећи део "Грозног"

12. Симеон-Иван 1572-1584 (12).

Четврти и последњи део "Грозног"

13. Фјодор Иоановић (Ивановић) 1584-1598 (14). После њега немири,

познати немири XVI века. Борис Годунов (отрован је) и долазак Романових. Крај старе Хординске династије (Јарославића)

Десно смо се већ нашли у времену доласка на власт Романових. Како се то дешавало? Већ смо рекли да Борис Годунов није био стари, искусни политичар. Та карактеристика припада његовом стрицу Димитрију Годунову, брату Ирине Годунове, жене Фјодора Иоановића, мајке Бориса Фјодоровића, како ми сматрамо, за разлику од традиционалних историчара који су убеђени да је Борис Годунов био брат Ирине Годунове.

После смрти Димитрија Годунова настали су немири. Појављује се царевих Димитрије (чувени Лажни Димитрије) који је вероватно био син Ивана Ивановића (оног истог у чије време су владали Захарјини и који се налазио код Симеона и умро 1581. год.). Царевих Димитрије је предузео покушај да се докопа престола. Био је успешан. Мада је у директном сукобу Димитрије био побеђен, у Москви је вероватно имао присталице, јер је цар Борис отрован (умро је, оставши са стола).

Захарјини-Јурјеви-Романови су припадали страни Димитрија. Филарет Никитић Романов био је изабран за патријарха (поред живог московског патријарха) у клану "самозванца". После Димитријеве смрти почели су немири (грађански рат). У Москви се дуго налазила пољска војска. Када су пољаци протерани, Романови су успели да на престо буде изабран Михајло Романов. Околности избора и цео период његове владавине су веома мрачни. Приметимо само да је Филарет поново изабран за патријарха, већ после избора Михајла. Вероватно су покушавали да сакрију његову везу са Димитријем, али то није успело и првобитни избор Филарета за патријарха је познат (в. [423]). Лако је разумети зашто су Романови, дошавши на престо подржали верзију о "самозванцу царевиху Димитрију" (чијем су клану пре тога припадали). Ову су верзију можда баш они и створили! Присталице цара Бориса Годунова су вероватно оптуживали Димитрија само зато што је био закалуђерен, па отишао из манастира, а не зато што "није био царевих". Закалуђерени царевих по њиховом мишљењу није више могао имати право на престо. Добро је познато да је Димитријева мајка Марија Нага у присуству много народа неколико пута потврдила да је он њен син. Обично се сматра да се она после убиства Димитрија одрекла својих речи. Али то није тачно. Оригиначне речи показују да се није одрекла од сина [423]. Романови су пак морали да Димитрија прогласе за самозванца! Он је имао сина који је био *законити престолонаследник*. А Романови то нису били. У исто време, присталице Бориса Годунова нису од те легенде имали никакве користи (како сад видимо), јер је Борис био законити престолонаследник и није имао потребе да оптужује Димитрија за самозванство. Преузевши власт, Романови су природно назвали Бориса "Годуновим" по мајчином презимену и приписали му свој сопствени политички маневар: оптужити Димитрија за самозванство. При томе су себи очистили пут на престо, одстранивши сина "самозваног Димитрија".

Занимљива чињеница: у току целе своје историје, Романови су невесте за себе узимали из исте области Голштин-Готторп, недалеко од града Либека. Познато је (в. Герберштајна [422], стр. 58) да је становништво тог дела северне Немачке руског порекла. "Међутим, са Либеком и Голштинским херцогством је граничила некад област Вандала са чувеним градом Вагријом, тако да се сматра да је Балтијско море добило име од те Вагрије... "море варјага", ... пошто су тада вандала били моћни и имали са русима заједнички језик, обичаје и веру." ([422], стр. 60). Настаје хипотеза да су Захарјини-Јурјеви потекли из околине града Либека. Одавде потиче и легенда о балтијском пореклу Рјурика. Јасно да је долазак Романових морао бити интерпретиран (у доба Романових) као велика корист за земљу. Мада су некада Голштинско херцогство насељавали руси, већ у XVI веку су те земље биле чисто немачке. Уопште, политика Романових је била већином чисто немачка, а и њихове методе владавине су такође биле немачке (западне). На пример, у периоду опричнине 1563-1572. год. у Русији се по први пут помињу гоњења због вере. Уништавани су муслимани и јудеји, који нису примили хришћанство. Никаквих информација о било чему сличном у руској историји пре тога нема. Русија је као што је познато имала монголски = турски принцип подношења вероисповести. Сви ратови између руса и казанских (татарских) кнежева су имали чисто политичку основу. Чак и освајање Казања описано у руским летописима нема никакву религијску подлогу ([422], стр. 104-105).

Владавина првих Романових (Михајло, Алексеј, Фјодор Алексејевић) је праћено масовним спаљивањем књига, уништавањем архива, црквеним расколом, борбом са козацима (= Хордом). Мање-више добро осветљена, документована руска историја почиње тек од времена Петра I Романова. Пре тога је била борба, немири, грађански рат, где је основни противник било козаштво тј. Хорда, која се у то доба сконцентрисала на Дону. У то доба спада и изнуђени почетак земљорадње у козачким областима. До тада је земљорадња била козацима забрањена. Уочимо узгред да су у Санкт Петербургу у XVIII веку посебни напори Романових били усмерени на доказивање Западу да распрострањено тамо гледиште о високом пореклу Степана Разина (западни извори га називају "царем") "апсолутно није тачно". Па ипак, историчари знају да је уз Разина био извесни царевећ Алексеј. Зато је XVII век (Разиново доба) раздобље борбе за престо између Романових и старе, Хординске династије (козаштва). Романови су победили захваљујући новом ватреном оружју које је дошло са Запада (мускете), како смо већ приметили.

14. Паралела између руске и литванске историје

Генеалогичка свих литванских кнежева је данас позната из "Приповести о кнежевима Владимирским" (други нам извори нису познати). "Приповест" се датира у XVI век. "Време појављивања тих легенди није утврђено и о њиховом постојању пре XVI века нам ништа није познато." ([417], стр. 725). Легенда тврди да је Гидемин био из рода Смоленских кнежева. После Гидемина је вла-

дао Нариман - Глеб, затим Олгерд (ожењен за Улјану Тверску). У његово време је његов брат Јевнут сео на престо у Вилни. Дакле, Олгерд је још био у Смоленску. После Олгерда је кнез постао Јаков (Јагајло) који је "пао у латинску јерес" и био Мамајев савезник тј. просто био је поражен од стране Димитрија Донског. Затим је Јагајло постао пољски краљ, његов рођак (Гидеминов унук) Витовт се населио недалеко од места Троки (Тракај) и настају две династије: литванска и пољска. Испоставља се да није случајно што се ова генеалогичка налази управо у "Приповестима о кнежевима Владимирским", јер постоји веома добар династички паралелизам (по дужинама владавине) између литванских и истовремених московских великих кнежева. Овде нема чак ни хронолошког померања: паралела везује практично истовремене владаре. Ево тог паралелизма.

Московски кнежеви

1. Јурије Даниловић + Иван Даниловић (Иван Калига) 1318-1340 (22)

Литвански кнежеви

1. Гедимин 1316-1341 (25). "Влада" практично истовремено кад и Калига.

После поделе државе између деце Ивана Калите = Гедимина = Јарослава, литвански и руски династички токови се привремено разилазе. Литванска династија тог времена влада на Западу (у Смоленску?) а "московска" још на Волги (Јарослављ, Кострома). После Димитрија Донског се ови династички токови опет спајају.

2. Василије I 1389-1425 (36)

2. Витовт 1392-1430 (38)

3. Димитрије Јурјевић 1425-1434 (9)

3. Сигмунд 1432-1440 (8)

4. Иван III 1462-1505 (43) или 1448 (тренутак ослепљивања оца и почетак фактичке владавине) - 1505 (57)

4. Казимир 1440-1492 (52)

Даље се паралелизам прекида и у XVI веку га већ нема.

Грб Литве је коњаник са мачем (сабљом). Он подсећа на уобичајени грб Москве, Георгија Победоносца. Међутим, старе слике грба Москве не само да подсећају, већ су идентичне (!) савременом литванском грбу. В. на пример фотографије новчића Ивана Васиљевића у [422], стр. 125. На свим монетама је коњаник представљен баш са мачем (сабљом) а не са копљем у руци. Узимамо зборник "Руски печати" и гледамо печат Василија I Димитријевића. Коњаник је представљен са мачем и без аждаје тј. исти као савремени грб Литве (печати 19 и 20). В. [419]. Коњаник са копљем који убија аждају (Георгије Победоносац) први пут се појављује на печатима Ивана III Васиљевића, истовремено са печатима са двоглавим орлом. Дакле, пре Ивана III је московски грб био просто исти као савремени литвански. Литва је само задржала тај стари руски грб. После женидбе Ивана III са Софијом Палеолог, московски грб је претрпео редакцију и добио савремени изглед коњаника са копљем.

Наш је закључак следећи: литвански и руски московски грб су једно исто. Питање: а какав је био грб Јарославске (Хординске) династије? Приметимо да

је грб града Владимира исти као и Јарославља (лав или медвед, пре лав, јер медведи нису били представљани на грбовима). Овај лав (или медвед) држи у пруженој шапи секиру на дугој држаљи. Положај фигуре и секира су исти и код Јарославља и код Владимира. Да ли је пак на грбу представљен медвед или лав, на старим цртежима је то крајње тешко разликовати. Ово потврђује нашу хипотезу о томе да је Димитрије Донски као резултат победе на Куликовском пољу и спаљивања Москве, заузео велики део Смоленске кнежевине и основао тамо династију која је касније добила име московске. Грб те кнежевине (коњаник са мачем) је постао како москвски, тако и грб западног дела те смоленске кнежевине, које се после учвршћивања у њему католичанства почело називати Литва (тј. Латинија). Приметимо да је дефинитивно одвајање Москве и Литве било тек крајем XVI - почетком XVII века. За време Ивана III локални кнежеви су још доста слободно прелазили из једне државе у другу заједно са својим земљама. Пример: Глински.

Као закључак, поновимо још једном да ми не инсистирамо буквално на свим набројаним горе идејама, пошто је наше истраживање за сада прелиминарно. Па ипак, постоји неколико тачака ослонца, у чију исправност је по нашем мишљењу тешко сумњати. Таквих тачака има бар шест.

1) Јарослав, отац Александра Невског = Бату = Иван Калита. Димитрије Донски = Тахтаиш.

2) Велики Новгород = Јарослављ

3) Куликовско поље је конкретно место у граду Москви

4) "Иван Грозни" је збир неколико царева

5) Борис Годунов је био син и наследник цара Фјодора Ивановича

6) У руској историји постоји династички паралелизам, померање за приближно 410 година: рана историја Русије је рефлексивна (дупликат) њене историје периода 1350-1600. године. Ових шест чворних момената непосредно и недвосмислено произилазе из средњовековних руских докумената. Да би се до ових закључака дошло, довољно је одбацити традиционалну хронологију која је створена доста касно.

Прилог 6

Носовски и А.Т. Фоменко

КО ЈЕ ТАМЕРЛАН (ТИМУР)?

Овде смо сакупили додатне чињенице које су у непосредној вези с новом кратком статистичком хронологијом, коју разрађују аутори.

1. Гробница великог Тамерлана

Личност великог освајача Тимура = Тамерлана изазива велико занимање. Узмимо књигу "Тамерлан", коју је издао "Гураш" из Москве 1992. године [425]. Упоредо с "Тамерлановом аутобиографијом" и "Тимуровим погребом" она садржи и низ научних чланака који осветљавају разне аспекте историје великог азијског војсковође. Нас посебно занима рад познатог научника М. Герасимова "Тамерланов портрет" (стр. 506-514). Герасимов је познат нарочито по томе што је разрадио методу реконструисања вајарског портрета на основу лобање. Реконструкција Тамерлановог вајарског обличја јесте једно од његових најпознатијих достигнућа.

Шта нам каже Герасимов о свом раду на Тимуровом лику? Као што је добро познато, Тимурова гробница је отворена 1941. године приликом ископавања у маузолеју Гур-Емир у Самарканду.

Приликом отварања Тимурове гробнице појавио се "дрвени лес, потпуно идентичан данашњима" (стр. 506). Подсетимо читаоца да је, према традиционалној хронологији, Тимур умро 1405. године. Упитајмо: како се зна да у тој гробници збиља лежи Тимур (на чему инсистира традиционална историја)? То питање не постављамо случајно. Наиме, како наводи Герасимов, "један од основних задатака експедиције био је документовање аутентичности Тимурове сахране. Сам надгробни натпис није давао одговор на постављено питање (?! - аут.). Тек је проучавање скелета могло да да исцрпан одговор." (стр. 507). Дакле, и пре отварања гробнице неки научници су се питали да ли у њој лежи Тимур. С тим у вези поставља се и друго, не мање занимљиво питање: ако надгробни натпис "сам још не даје одговор на постављено питање", а шта нам то он каже? Да, збиља, шта пише на гробници? Због нечега обазрив, Герасимов не наводи надгробни текст! Је ли то случајно? Не знамо, али се надамо да ћемо ускоро разјаснити. А ако то Герасимовљево ћутање није случајно, и ако на гробници не пише "то" што би хтели историчари?

Даље Герасимов каже: "Народи Истока су до данас сачували стотине легенди о највећем освајачу XV века. При помену имена Гвозденог Ђопапца дрхтала је не само Средња Азија, него и далека Кина и Индија, а слава његове моћи и легендарних богатстава долазила је и до Европе. Биографи нису жалили

боје у описивању његових великих похода, али су, нажалост, оставили врло мало података о његовој спољашњости, наводе противречне и нејасне." (стр. 507).

Овде се, коначно, срећемо с главном загонетном противречношћу, која сада приморава Герасимова да вешто лавира између Сциле научног метода и Харибде традиционалне историје. Ево у чему је ствар.

С једне стране "свима је познато" (настојањима традиционалних историчара) да је Тимур био Монгол.

С друге стране многобројни средњовековни извори тврде да је Тимур изгледао као индоевропљанин! Тим изворима савремени традиционални историчари, наравно, не верују, изјављујући "да су ти извори погрешили". Па сада сами просудите: ко ће се данас одважити да каже "да је Монгол Тимур био индоевропског типа".

Дакле, пред Герасимовим је Тимурова лобања. Он реконструира његов вајарски портрет и с чуђењем види да је добио човека индоевропског типа. Практично, то је Европљанин! Испупчено, а не заравњено лице (в. фотографију коју Герасимов даје у књизи). Као научник, Герасимов не може да сакрије ту чињеницу, иако треба претпоставити да је он при реконструисању настојао да (у границама могућег) максимално прида портрету монголоидне црте.

Замислимо себе на Герасимовљевом месту. Следећи своју методу он је добио портрет који јасно представља Европљанина. Али, "свима је познато да је Тимур Монгол". Ако би Герасимов изјавио да је резултат потпуно другачији: да је Тимур Европљанин, онда би прво настрадао он сам. Њему би одмах рекли: Ваша метода је лоша, јер Монгола претвара у Европљанина! Ваша метода је ненаучна. Као последица - скандал, губљење научне репутације итд. А с друге стране Герасимов ипак не може да потпуно фалсификује свој резултат и да обликује Монгола, игноришући сопствену методу, своје чедо. Шта да ради? Једини излаз је да обликује то што се добија (а ипак се добија Европљанин), а да сво време гласно понавља да портрет "личи на Монгола", "личи на Монгола"... (упркос очигледном).

Герасимов баш то и чини, постављен у практично безизлазан положај.

Прођимо Герасимовљевим текстом и погледајмо како он коментарише сопствени шокантни резултат, да би избегао гнев традиционалне историје.

Герасимов обазриво каже: "Време није сачувало ни један колико-толико поуздан Тимуров лик. Многобројне (! - аут.) минијатуре, првенствено иранског и индијског порекла, сувише различите међусобно и уз то датиране у знатно каснији период, не могу се узети као поуздане. Понешто се може покупити и из писаних извора. Ипак, сведочанство о томе да Тимур потиче из потурченог монголског рода је такав документ који даје за право да се одлучно одбаци разматрање иранских и индијских минијатура које Тимуру дају типичне црте индоевропљанина (! - аут.)" (стр. 507). Поставимо разумно питање: зашто једно сведочанство о монголском пореклу треба да одлучно одбаци многобројна друга сведочанства о индоевропском лику Тимуровом?

Уосталом, одајмо признање Герасимовљевом научном поштењу. Умиравши своје цензоре-историчаре претходним пасусом и гласно изјавивши своју лојалност, Герасимов одмах савесно саопштава следеће: "Откривени скелет припада снажном човеку, релативно високог стаса за Монгола (око 170 цм)." (стр.

507). Али ипак, главни проблем за Герасимова јесте како да читаоцу објасни очигледно европске црте реконструисаног вајарског портрета "Монгола" Тимура. И он налази збиља величанствен излаз. Почујте: "Без обзира на слабо изражено горњовилично удубљење (псећу јамицу) због израженог рељефа јагодичних костију у њиховим фронталним деловима, *стиче се утисак мање равнoг лица него што је оно стварно такво*" (стр. 510).

Једноставније речено то значи: на скулптури видите европско (тј. не равно) лице. Али то вам се само чини, оно је уствари равно! Не верујте својим очима! Изванредан потез, зар не! Ипак, уплашивши се сопственог резултата, у следећем пасусу Герасимов настоји да умири узнемиреног читаоца, који је већ посумњао да нешто није у реду. "Не мора се бити оштроуман да би се на Тимуровој лобањи виделе типичне монголоидне црте: истакнута бракефалија, очигледно заравњено лице, његова знатна ширина и висина. Све то се, да не може боље, повезује с писаним документима који сведоче о Тимуровом пореклу из рода Барласа." (стр. 511).

Читаоче, не верујте тим умирујућим фразама. Отворите прву страницу књиге и још једном погледајте скулптуру Тимура. Склоните измишљену монголску капу, коју је Герасимов ставио на Тимурову главу, следећи "монголску традицију". Видећете типичног Европљанина! Шта год Вам говорио Герасимов, Ви ћете ипак видети Европљанина.

Уосталом, Герасимов не може дуго да одржи преузету "традиционално-монголску ноту". Треба само да се на трен опусти, па да његова рука невољно наведе следеће: "Ипак, знатно испупчење корена носа и рељеф горњег дела надобрвља указују на то да је типично монголски набор очног капка изражен релативно слабо." (стр. 511). Па шта би друго и могао да каже научник Герасимов, схватајући да пред читаочевим очима лежи фотографија Европљанина Тимура.

Даље: "Упркос прихваћеном обичају бријања главе, Тимур је у тренутку смрти имао релативно дугу косу." (стр. 513). Ако је Тимур Монгол, онда је коса морала бити црна. А шта ми стварно видимо? Ту је Герасимов принуђен да кроз зубе промрмља у браду: Тимур је имао косу Европљанина. И заиста: "Власи Тимурове су дебеле, праве, седо-риђе с преовладавањем тамно-кестењастих или риђих. Длаке обрва су лошије очуване, али ипак се на основу тих остатака без тешкоћа може замислити и репродуковати оштри изглед обрва. Поједине длаке су добро очуване... Боја им је тамно-кестењаста... Показује се да је Тимур носио дуге бркове, а не подсечене изнад усне, као што је то било уобичајено код правверних следбеника шеријата... Тимурова невелика густа брада је била клинастог облика. Длаке су оштре, скоро праве, дебеле, светло-браон (риђе), са знатном седином." (стр. 514).

Традиционални историчари су још одавно знали да је Тимур био риђ. То јасно противречи његовом "монголском пореклу". Шта учинити? Историчари су нашли излаз. Предложили су да се сматра да је Тимур ипак био црн, али да се фарбао каном и да је зато "изгледао риђ". Могло би се с олакшањем одахнути, али и тада се поставља природно и провокативно питање: покушајте да каном офарбате црну косу Монгола. Шта ћете добити? Али, допустимо да се Тимур ипак фарбао и од црног постао риђ. Можемо се умирити и кренути даље путем "монголске хипотезе". Али тада Герасимов, неочекивано одбацивши сва своја

претходна лукавства и све бојазни да ће бити оптужен за ненаучност, гласно изјављује следеће: "Даљим прелиминарним проучавањем длака браде под микроскопом, убеђујемо се да је њихова црвенкасто-риђа боја природна, а не офарбана каном, како то говоре историчари." (стр. 514).

Само та чињеница у потпуности обара све претходне дубокомислене традиционално-историјске покушаје да се побегне од очигледног.

На крају наведимо још једну необичну чињеницу, коју је Герасимов открио и савесно саопштио: "Без обзира на старачко доба Тимурово (70-72 год.), његова лобања, као ни скелет, немају изразитих типично старачких црта... Све то пре говори да је лобања скелета припадала човеку пуном снаге и здравља, чији биолошки узраст није прелазило 50 година (! - аут.)." (стр. 513)

Укратко, постављени смо пред следећу дилему: (1) Ако у Тимуровој гробници збиља лежи Тимур, онда је то Европљанин с риђом косом. То се у потпуности слаже с резултатима Герасимовљеве реконструкције и с подацима средњовековних извора, који су Тимура приказивали као риђег индоевропљанина. (2) Ако у Тимуровој гробници не лежи Тимур, онда то обара традиционалну историјску верзију, која инсистира на оригиналности Тимурове гробнице.

И последње питање: а кад је, узгред, живео Тимур? Тај гроб је практично савремен! Зар то није 1405. година?

2. Наша хипотеза

У складу с новом хронологијом, "Монголо-Татари" су просто Козаци, руска стајаћа војска ("Хорда"), која се у то време састојала од два основна дела: од православаца ("Монгола") и од муслимана ("Татара"). Зато је природно претпоставити да је и Тамерлан, будући Монгол, уствари био један од козачких војсковођа - "канова" = царева или "емира" = кнезова из тога времена. Да не би било забуне наводимо следеће. У савременим уџбеницима, кад се говори о историји Монгола, употребљавају се само имена и називи позајмљени из туркојезичких извора: кан, емир, итд. То ствара одређени "источни колорит", који много смета разумевању суштине ствари. Стиче се утисак да источни аутори стварно уопште нису описивали Русију ("источна историографија из XV века, добро обавештена о географији и историји муслиманских држава, нема чак ни најелементарнијих података о Русији" - в. [425, стр. 11]), али су зато интензивно описивали неку азијску државу "Монголију", која је с Русијом имала само далеке везе - једино због тога што је "Монголија освојила Русију и зато су инострани аутори Русију почели да зову Татаро-Монголија". Замислите да у уџбенику историје Русије из XIX века, написаном на руском језику, све остане како јесте, осим да се властита имена, географски називи и ознаке дужности замене одговарајућим изразима из арапског језика, рецимо да су просто преузети из арапског уџбеника историје Русије. Да ли бисмо ми тада препознали своју сопствену историју? То је управо оно што се дешава са средњовековном историјом Русије, која је, захваљујући "чишћењу" у време првих Романових, до нас дошла углавном из западних и арапских описа, где је називана "Татаро-Монголијом". При томе, не само назив државе, него и имена, географске називе,

називе дужности, итд., Арапи су, природно, прерадили на свој начин. У руским изворима уопште се не употребљава, на пример, реч "монгол"; уместо "кан" каже се "цар", уместо "емир" каже се кнез или мурза. Ако би се, читајући савремени уџбеник историје "Монголије", те турске речи замениле одговарајућим руским које се за те исте "Татари-Монголе" употребљавају у руским изворима, онда би се много лакше разумело о чему је стварно реч.

Узимајући у обзир наведену примедбу и све оно што већ знамо о историји Русије-Монголије, сасвим другачије се схвата и добро позната историја Тамерланових ратова. С те нове тачке гледања Тамерланов лик се појављује као спој двају познатих историјских личности: једног с краја XIV века (то је "Темир Аксак = Гвоздени ћопавац") и другог с краја XV века (то је султан Мехмед II, освајач Константинопоља). Они су се преклопили при 90-годишњем померању, које је врло јасно изражено у руској историји (то померање је "наслеђено" из историје Византије). Највећи удео Тамерлановом лику дао је Мехмед II.

Као што пишу историчари: "Тимур је уза се држао подређене канове - Сујургатмиша (1370-1388) (сургутског кнеза? - аут.), а затим и његовог сина Султана Махмуд-кана (1388-1402) (тј. цара Мехмеда Султана - аут.). После смрти последњег, он више није држао канове, и ковао је монете с именом умрлог (занимљиво је одакле историчари црпу своје податке о 'подређеним кановима'? Што не кажу истину да се имена владара у хроникама не поклапају с именима на монетама, што не би било ништа необично, јер је у то време један владар могао да има више различитих имена, нарочито ако је владао истовремено у неколико земаља с различитим говором - аут.) Са Султаном Махмуд-каном Тимур је био у врло добрим односима и у њему је имао сјајног и енергичног војсковођу" (А. Јакубовски, Тимур, [425, стр. 42]).

Тај комбиновани лик Темира-Мехмеда био је узорак и за описивање познатих похода Александра Македонског (уп. "индијске походе" Александрове и Тимурове). Није без разлога то што се један од основних извора о Тимуру зове "Анонимус Искендера" (тј. "Анонимус Александра"): "Сасвим по страни од линије слагања два 'Зафар-Наме'... је тако вредан извор као 'Анонимус Александра'... Као додатни извор о Тимуровој историји он је необично важан јер садржи чињенице којих уопште нема у другим изворима" (Јакубовски [425, стр. 9]). Приметимо такође да су средњовековни романи о походима Александра Македонског постали широко познати баш у XV веку - тј. у време Мехмеда II. Поклапање Мехмед II = Александар Македонски открио је Фоменко у [402].

Читалац може да се запита: како су тако позни догађаји (XV век!) могли да послуже као извор за познате ратове Александра Македонског, чије име се помиње у многим старим књигама. Одговор је врло прост: наравно, само име легендарног оснивача империје, Александра (узгред, без надимка "Македонски") било је познато и пре XV века. Ипак, извори од пре XV века не садрже никаквих детаља о његовим војним походима. Познато је да су се подробни описи Александрових похода појавили на Западу "у преводу с грчког" тек крајем XV века, већ после пада Константинопоља.

Околности у којима су се они појавили довољно јасно објашњавају зашто је "Александар Македонски" преписан с Мехмеда II. Наиме, с грчког их је преводио познати кардинал Висарион, који је прешао из Византије у Италију после Мехмедовог освајања Константинопоља. Узгред, Висарион је на Запад донео и Птоломејев "Алмагест". Важно је да је, као што је познато, главни Висарионов циљ био организовање крсташког похода из Западне Европе у Византију с циљем преотимања Константинопоља од Турака. Подсетимо се да су у самом Константинопољу пре турског освајања постојале две партије: "турска" и "латинска"; победила је прва, али је Висарион припадао другој и хтео је реванш (в. нпр. [426]). Показује се да су, позивајући европске господаре у рат против Турака, он и други "изједначавали Турке с древним Варварима-Македонцима" [427] (можда су они и били Македонци - савремена Македонија на Балкану је смештена сувише близу Тиране, "града Тираса" = "града Турака" - напомнимо да је, према схватањима чак и из XVII века, име Турака настало од "Тираса", в. нпр. [428]). Штавише, сачуван је примерак, "преведен с грчког", Висарионове књиге о походима Александра Македонског, на чијим маргинама је Висарион својом руком уредно и детаљно црвеним мастилом бележио "паралеле" између Александрових ратова и турских похода из XV века! Фотографију те књиге, која се и до данас чува у архивама Ватиканске библиотеке, могуће је наћи у [427]. Наша хипотеза је да су књиге о походима Александра Македонског најпросто написане у XV веку с политичким циљем организовања крсташког рата против Турака. Те књиге уопште од Александра Македонског нису чиниле хероја, напротив, оне су биле усмерене против његових освајања, настојале су да нагласе њихов "варварски" карактер. Тек касније, у XVII и XVIII веку, када је отпала потреба за таквом политиком, првобитни смисао дела из XV века о Александру Македонском био је заборављен, и Александар је претворен у антологијског хероја старине, ушавши у школске уџбенике. Тим пре што је у то време утемељена историјска концепција Скалигера и Петавијуса која је сву "стару Грчку" (а у стварности - Византију) сместила на само једно полуострво, њену невелику провинцију и, као последицу тога, историјску Македонију (која се уствари налазила тамо где је и сада - на Балкану) "смањила" до још мање провинције унутар те вештачке, минијатурне "Грчке", и тако "Македонце" супротставила "Турцима". Али, као што се види из [427], у XV веку су још добро знали да Турци потичу с Балкана, одатле одакле и Македонци. Међу Турцима који су освајали Константинопољ свакако је било и много Македонаца. Можда је и сам Мехмед II био Македонац, и нису га случајно представили као Александра "Македонског".

У "Тамерлану" постоји и трећи знатно слабији слој, померен навише из XI века. Лик "великог цара" Константина Великог = Алексија Комнина у арапској историјској литератури се одразио као лик легендарног оснивача Монголске империје Џингис-кана. Као што су у средњовековној Европи (у том смислу и у Русији) сви наследни господари водили порекло од Августа (тј. Константина Великог = Алексија Комнина), тако су и на Истоку сви канови обавезно морали да буду потомци "Џингис-кана" - тог истог Августа (он је најпросто у арапским изворима био познат под другим именом). При 300-годишњем померању Алексије Комнин се поклапа с Тамерланом, што је по свој прилици и довело до њиховог

мешања. Одатле и име Џингис-кана - "Темуџин" (тј. просто Тимур, Тамерлан) и све подробности Џингис-кановог живота и његових освајања, преписаних с Тимура. Као резултат тог мешања појавио се и обрнути одраз - Тамерланов лик се вратио у XI век: "Непрекидни Тимурови ратови нехотице сугеришу његово упоређивање с таквим освајачем какав је у XI веку био Махмуд Газневи (тј. 'Мехмед Козак'; име Мехмед се у вези с Тимуром не појављује случајно, јер један од основних слојева у Тимуровом лику јесте лик турског султана Мехмеда II; надимак 'Козак' такође није случајан - аут.)" (Јакубовски [425, стр. 44])

О имену "Тимур". То име је било познато у облику "Темир", што просто значи "т-емир", тј. "кнез" с предметком "т". Можда је тај предметак значио "велики", и тада се име Темир на руски језик преводи просто као "велики кнез" - у Русији добро позната средњовековна титула. Ово закључивање се потврђује тиме што је име Темир носио не само Тамерлан, него и његов претходник, "кан Моголистана Туглук-Тимур". (Јакубовски [425, стр. 19]) Уопште, то име су тада носили управо независни господари, што индиректно потврђује једначење "темир" = "т-емир" = "велики кнез".

Према руском летопису, Тамерлан је био досељеник из јаичких (козачких) старешина: "тај Темир син старешине неког од зајаичких Тагара" (Јакубовски [425, стр. 20]). Штавише, показује се да је, не припадајући Џингисидима (тј. потомцима Августа - Алексија Комнина), због свог напредовања био обавезан да се ожени кћерком Џингисиде "казанског кана" (у преводу на руски то значи "казанског цара") (Јакубовски [425, стр. 42]) И још нешто. Покоривши све земље које је било могуће, Тамерлан је, испада, целог живота водио сталну и никад завршену борбу за земље "Урус-кана" (руски: руске земље). Та борба се, без обзира на сталне Тамерланове победе у свим биткама, није ни завршила до његове смрти, и, што је карактеристично, он никада није покушао да свога сталног противника у тој борби Тохтамиша уништи, иако га је много пута побеђивао у биткама. То је и разумљиво: ако је Тохтамиш Димитрије Донски, "царевић" (потомак Августа - Џингис-кана), онда борба Тамерлана против Тохтамиша није била ништа друго доли међусобна борба у руској Хорди. Лица царске крви се при томе, по правилу, нису убијала.

Наведимо укратко познату историју међусобних односа Тимура и Тохтамиша (с нашим коментарима). "Мешање Беле Хорде у послове Златне Хорде... Нарочито одлучне кораке у том смеру предузео је Урус-кан (тј. просто 'руски кан'; под 'Белом Хордом' по свој прилици треба сматрати западни део Русије - тадашњу 'Литву', у чији састав је улазила и Белорусија, а с истока је обухватала Москву - аут.), који је владао до Ак-Хорди до 1377. године. Урус-кан је намеравао да постане не само сарајски кан, него је одлучио да уједини оба дела улуса ('улус' = 'урус'? - аут.). Џучи ('џучи' = 'џети' = готи = татари = козаци - в. даље - аут.)... Један од... емира (кнезова - аут.) је иступио против Урус-кана по питању о Златној Хорди, за што је и био кажњен. Син (тога кнеза-емира) - Тохтамиш - побегао је из Ак-Хорде Тимуру и понудио му своје услуге. То се десило 1377. године... Тимур... је послао Тохтамиша на Ак-Хорду да претме од Урус-кана ак-хордански (тј. 'белоруски', вероватно владимирски, касније московски - аут.) престо... Тек 1379. године Тохтамишу је успело да овлада ак-хорданским престолом." (Јакубовски [425, стр. 30, 31]). Подсетимо се да је Тохтамиш - Димитрије Донски, чија је

престоница првобитно била Кострома; победивши Мамаја у Куликовској бици 1380. године, он је збиља завладао западноруским, "литовским" престолом, пренео је престоницу у Владимир и почео да гради Москву. "Искористивши потпуно слабљење Мамаја, кога је Димитрије Донски разбио на Куликовском пољу 1380. године, Тохтамиш је те исте године кренуо на Мамаја и на реци Калки нанео му брз и катастрофалан пораз" (Јакубовски [425, стр. 31]).

Затим су се Тимур и Тохтамиш посвађали и даље стално међусобно ратовали. Ипак, "ратови Тимура против Тохтамиша нису имали освајачке намере, изузев невелике групе... градова". (Јакубовски [425, стр. 32])

"Против Тохтамиша, који је 1380. године (тј. после Куликовске битке - аут.) постао моћни кан, Тимур је повео три велика рата - 1389, 1391. и 1394-1395. год... Године 1391. Тимур је кренуо из Самарканда... и... огромна Тимурова војска се сударила с Тохтамишовом војском... између Самаре и Чистопоља" (Јакубовски [425, стр. 32]). Овде је вероватно Самаркандом названа Самара - тадашња престоница Темир-Аксака. Познато је да је Самара збиља била кански главни штаб. Само име "Самара" при обрнутом (арапском) читању - "А Рамас" означава "Рим", "престоницу". Даље, показује се да је Самара била повезана с Јаиком (савременим Уралом) старим широким путем, званим "Нагајска" (сетимо се да је Темир-Аксак био од 'зајачких Татара') "...та самарска лука, коју образује окука Волге од Самаре до Чистопоља,... тамо је било уобичајено пребивалиште канова Златне Хорде... шумски појас одавде... ограничен с југа широким путем, који се и данас зове Нагајска" (М. Иванин, Стање војне вештине средњоазијских народа у Тамерланово време [425, стр. 442]). "и до данас су остали трагови такозваног Нагајског пута, који је полазио од Волге, настављајући на исток према Уралу (недалеко од данашњег поштанског пута из Самаре у Оренбург, који се раније звао војно-самарска линија)" (Иванин [425, стр. 441]).

Није искључено да је Тамерлан био оснивач и познате Нагајске хорде, чији су остаци постојали до XIX века. Управо у Тамерланово време, у XIV веку "... на обалама Црног мора настала је друга Хорда, која се одвојила од волшке, иначе Златне, Ногајска хорда, која није хтела да призна власт волшких канова" (Н.И. Костомаров, Руска историја у животописима њених главних делатника, 1. издање, глава IX). Јасно је да је нова Хорда (део козаштва), настала одвајањем, морала да ратује против старе. Можда су баш то били ратови Тимура против Тохтамиша (Димитрија Донског).

Учинимо дигресију о речи "готи". Аустријски посланик у Русији у XVI веку, С. Герберштајн, каже у својим познатим "Записима о Московљу" да су у Москви у његово време (XVI век) Татаре називали "Готима". Према томе, "Готима" су у Москви звали Козаке. Показује се да су исто тако седелачки Монголи номадске Монголе називали "Џети", тј. "Готи" (што се у потпуности слаже с Герберштајновим речима, јер, као што је то данас јасно, "Монголи" су Руси, а "Монголи-номади" су, према томе, Козаци).

Ево како историчари описују ситуацију у Монголији у Тамерланово време, не досећајући се да просто описују Руску државу у XIV-XVI в.: "Канови су се све више приклањали градском животу и настојали су да непосредно у своје руке преузму власт над богатом, културном земљом - Маверанакром (тако се у

арапским хроникама звала вероватно Московска, на западу од Волге, Русија - аут.)... све се више продубљивала разлика између Монгола из Седморечја и... становника Маверанахра. Они који су остали у Седморечју... с презиром су гледали... пресељенике у Маверанахр који су изгубили чистоту номадске традиције... Ови последњи су пак, на чагатаје у Седморечју гледали као на заостале и просте варваре и звали су их 'Џети'... Чагатајски улус (урус = руска земља - аут.) постепено се распао на два дела: Маверанахр и Моголистан, који је, осим Седморечја, обухватао Капгар (тј. на московску државу и волшко, јаичко, донско, запорошко козаштво; сам назив 'Седморечје' је врло вероватно потекао од седам река дуж којих су тада живели Козаци: Волга, Дон, Јаик, Дњепар, Дњестар, Терек, Иртиш - аут.)... то се десило у XIV веку" (Јакубовски [425, стр. 15]).

У том светлу постаје јаснији и назив "улуса Џуче", тј. "уруса Гота", "руске области Гота" у историји Монголије. И "улус Чагатаја" можда такође означава то исто - "руску земљу (ча)-Гота". Уопште, прича о Готима је сувише дуга и овде је немогуће исцрпсти ту тему. Приметимо само да су Германи такође називани Готима, што заједно с историјским именом "Прусија" указује на одређену везу козаштва и Немаца (у вези с тим в. расправу у нашем раду "Хронологија и општа концепција руске историје").

Пређимо сада на опис слоја из XV века у Тамерлановом деловању. Тај слој је основни. Слава Тамерлана као великог војсковође долази баш одатле. Прототип Тамерлана у XV веку је могао бити познати освајач, турски султан Мехмед II, који је 1453. године освојио Константинопол и учинио га својом престоницом. При 90-годишњем померању наниже раздобље Мехмеда II се поклапа с раздобљем Тамерлана.

Ево занимљивог сведочења историчара о Тамерлановој престоници Самарканду (као што смо већ приметили, Самар(канд) = Рамас = Рим у арапском, обрнутом читању). "Престоницом огромне Тимурове државе постао је Самарканд. Тимур је сматрао да му по величини и лепоти ниједан град не може бити раван. Самарканд је требало да засени све дотадашње престонице (историчари хоће да нас убеле да је то био невелики градић Самарканд у данашњем Узбекистану - аут.). Ибн Арабшах каже да је Тимур око Самарканда изградио низ насеља назвавши их именима познатих градова (читалац треба да схвати да је реч "насеље" овде неопходни коментар савременог историчара, а сво списка градова који следи, а то је већ из извора - аут.) - Мисир (Каиро), Димшик (Дамаск), Багдад, Султанија и Шираз, од којих су три града били престонице: Дамаск - умајадског, Багдад - абасидског и Мисир - фатимидског калифата. То што су насеља носила имена познатих градова имало је одређену политичку идеју: пред Самаркандом сви они бледе..." (стиче се утисак да историчари Тамерлана, а и своје читаоце, сматрају за незналице - али у суштини они не знају како да се искобељају, јер треба да објасне необичне наводе извора, а да не одступе од уобичајене историјске концепције - аут.) (Јакубовски [425, стр. 44]). Узгред, "на рубу" Тимурове државе налазио се град Јаси (Јакубовски [425, стр. 44]). Историчари га, наравно, смештају у Туркестан (ближе Самарканду) где таквог града, природно, нема. При томе сви знају да се познати средњовековни град Јаши налазио у Бесарабији, стварно на рубу - турске империје Мехмеда II.

Наведени цитат не даје могућност да се посумња у то да је у њему Самаркандом назван Константинопољ. Ако се сетимо да је "Тимур уза се држао подређене канове - Сујургатмиша... а затим његовог сина Султана Махмуд-кана (цара Мехмеда Султана - аут.) ... после смрти последњег... ковао монете с именом умрлог... Са Султаном Махмуд-каном Тимур је био у врло добрим односима, и у њему је имао сјајног, енергичног војсковођу... Султан Махмуд-кан је 1402. године учествовао у бици код Анкаре и заробио турског султана Бајазита" (тако испада да је Бајазита заробио Султан Махмуд-кан, а не Тамерлан - аут.) (Јакубовски [425, стр. 42], В. Бартолд [425, стр. 479]), онда готово да нема места сумњи да се овде под "Тимуром" има у виду турски султан Мехмед II. Узгред, и на познатом камену с уклесаним Тимуровим натписом, нађеном у савременом Казахстану ("козак-стану"), Тимур је назван "султан Турана Тимур" (Јакубовски [425, стр. 32]). Његова престоница пре Константинопоља могао је бити Тираспољ на Дњестру или Тирана у савременој Албанији (Туран = Тирана = Тираспољ = "град Турака").

Добру представу о земљама у којима је ратовао Тимур, може дати и следећи цитат: "Војска (Тимурова - аут.) је кренула на градове Јаси, Караучи, Сајрам (Сарајево? - аут.)... на Сурук-Узек (Сиракузу? - аут.)" (Иванин [425, стр. 439]). Баш на тим местима је ратовао и турски султан Мехмед II = "Султан-Мехмед-кан", кога Тимур "није држао затвореног у Самарканду, него га водио... са собом за време похода" (Бартолд [425, стр. 479]).

Тамерлана обично представљају као простог, необразованог освајача, који је незнано како побеђивао, командујући само "дивљим азијатским хордама" које су се састојале већим делом од војника покупљених у околини савременог градића Самарканда. У вези с тим навешћемо одломке из исцрпне књиге М.И. Иванина "О војној вештини и освајањима Монголо-Татара и средњоазијских народа за време Џингис-кана и Тамерлана" (Санкт-Петербург, 1875). Поглавље из те књиге је прештампаано у [425], одакле смо и позајмили цитате.

"Тамерланова војска се састојала од пешадије и коњице... пешадија је ... у дугим походима имала и коње; коњица, или бар њен значајан део, била је обучена да се бори у пешадијском строју, дакле, одговарала је нашим драгонима (писано је у XIX веку - аут.)... Коњица се делила на обичне и одабране војнике, који су сачињавали лаку и тешку коњицу. Осим тога, постојали су и лични Тамерланови телохранитељи, у облику гарде... Осим тих главних родова војске били су још: (1) понтоњери или бродари;... они су правили бродове и понтонске мостове; (2) бацачи грегоријанске или грчке ватре; (3) разноврсни радници који су умели да праве опсадне справе и да рукују катапултима... тај род војске је био доведен до високог савршенства. Из одвијања Тамерланових опсада видљиво је да су му биле познате све методе које су употребљавали Грци и Римљани... имао је слонове с којих је посада гађала грегоријанском ватром. (4) За дејства у планинама Тамерлан је имао специјалну пешадију састављену од планинских житеља...

Војска је, као и код Џингис-кана, била подељена на десетине, стотине, хиљаде, тумине (руски - "теме", одатле "темник", вођа "теме"; приметимо да се у козачкој војсци подела на десетине и стотине очувала до XX века, при чему је то била карактеристика само козачке војске - аут.)... које су предводили десетари, стотиници, хиљадници и емири (руски: кнезови, темници)... Одабрани војници, или

тешка коњица, били су наоружани шлемовима, оклопима, мачевима, луковима и стрелама... Сваки десетар... био је наоружан панцирном кошуљом, мачем и луком... Стотиници су морали да имају... мач, лук... палицу, буздован, панцирну кошуљу и оклоп... Војници су за истицање награђивани: похвалама, повећањима плата (испада да су у дивљим хордама постојале сталне плате - аут.), поклонима, увећањем удела при подели плена, напредовањима у рангу, почасним титулама, називом јунака... а за истицање целих делова војске - поделом медаља, застава и осталог.

У то време када су се готово сви народи, немајући правог строја, борили гомилице... Тамерланова војска је имала правилан строј у неколико линија, које су постепено увођене у бој... и свеже резерве, састављене од најбољих јединица. Приметимо, с обзиром на то да је Тамерлан ратовао и против европских народа, да се то исто може рећи и јасније: у то време док су се у Европи још борили гомилице, "дивље азијатске номадске хорде" већ су имале правилан строј итд. - и то није шала, него истина, само уместо "дивљих хорди" треба ставити Русе или Турке, и тада ћемо добити добро познату ситуацију из XIV-XVI в. када су добро организоване козачке јединице Монголо-Руса и Турака-Балканаца наносиле поразе западноевропским витешким јединицама, за које се зна да у то време нису имале добру организацију и збиља су се бориле 'гомилице'; то је почело да се мења тек у XVI веку - аут.)... и ако би непријатељу успело да пробије центар предње линије, лако се могло десити... да доспе у исти положај у коме су се нашли Римљани у бици код Кане, када су, пробивши центар картагинске коњице, почели да је сабијају сувише брзо, и с бокова били обухваћени Ханибаловом пешадијом и коњицом, због чега су и изгубили битку... Оно што се код Кане десило није случајно, него се при описаном борбеном поретку могло дешавати према плану (немамо могућности да се сада бавимо античком историјом, али приметимо да Иванин није случајно сасвим умесно упоредио Тамерланову тактику с Ханибаловом; његовим речима додајмо да је Ханибал, као и Тамерлан, имао наоружане слонове, који су запрепашћивали савременике - аут.)... Изгледало је да је сам војни геније саветовао Џингис-кану и Тамерлану тај начин борбе. Он је тако добро замишљен, да су скоро све битке из тог доба биле одлучујуће и наносиле су потпуне поразе непријатељским армијама. (Дозволите, али од Џингис-кана до Тамерлана је, према традиционалниј хронологији, прошло више од 150 година! Зар 'непријатељске армије', међу којима су биле најбоље европске и азијске војске, за 150 година нису могле да усвоје монголску тактику или да јој супроставе нешто друго? То је невероватно, и остаје нам да закључимо да су освајања Џингис-кана и Тамерлана била једно те исто освајање, које је можда трајало десетине година, али *без прекида* који би противнику дао могућност да се престоји - аут.)" [425, стр. 424-428].

По нашем мишљењу све се то односи на завршну етапу монголско-турских освајања из XIV-XVI в. - познате походе будућег константинопољског = стамболског турског султана Мехмеда II, кога су историчари у овом случају представили као мало значајног "**подставног** кана Султан-Махмуд-кана код Тамерлана". Он је пак узорак Александра Македонског, Ханибала и Махмуда Газневија ("Мехмеда Козака", XI век). Врло је могуће да је он збиља био

Македонац (родом из словенске Македоније?) и његова војска се састојала од Козака (међу којима су у то време били не само Руси, него и јужни Словени, Албанци, итд.). С тим у вези приметимо да су познати турски јаничари били, као што се зна, балкански Словени, и општераширено мишљење да су их тобоже "Турци одводили у робље као децу" није тачно: као што је у Русији узимање десетог дела мирног становништва у козачку "монголско-татарску" војску, у то време било законита "тагма", саставни део државне обавезе, тако су, вероватно и у Турској важила таква правила, па за "одвођење у робље" није било разлога.

Узгред, то говори о заједничком "монголском" пореклу турске и руске државности. То следи и из уџбеника: познато је да су Турке султана Бајазита 1402. године победили Тамерланови Монголи, после чега су они на неко време "нестали", а затим се, за дивно чудо, појавили на сасвим другом месту - више не с југа, него са севера, од Константинопоља, на Балкану. При томе је њихова армија већ била организована на монголски начин, султанова гарда (јаничари) састојала се од Словена, с Русијом су били успостављени врло пријатељски односи и редовно су размењивани посланици. Много је података да су Турска, Русија и Пољска до XVII века још сматране деловима једне целине. О томе има директних навода у арапским изворима (в. наш рад "Хронологија и општа концепција руске историје"), а и индиректних података - познато је, на пример, да су запорошки Козаци сасвим слободно пролазили кроз Русију, Турску и Пољску, служећи час једној, час другој држави и не сматрајући такав прелаз издајом. Односи Русије и Турске су се на крају крајева покварили, вероватно не на верској основи (у Русији никад нису прогнали Муслимане, а у Турској нису прогнали православне због њихове вере, и чак се седиште константинопољског патријарха и до данас налази у Константинопољу - Истанбулу), него због амбиција, како турског султана, тако и руског цара, на првенство у свим државама бивше "монголске империје".

Узгред, та тежња за превлашћу врло јасно је била изражена и у политици првих Романових који су имали идеју да оружјем освоје Константинопол, и због тога су започели бесконачне ратове против Турске. Ти ратови су, с прекидима, трајали свих 300 година њихове владавине у Русији (наредни покушај је забележен 1917. године). По мишљењу савременог истраживача Б. Кутузова [429], чак је и раскол руске цркве изазван жељом цара Алексеја Михајловича Романова да завлада Константинопољем. По Кутузову, као "идеолошку припрему" за то освајање цар је одлучио да обичаје руске цркве усклади с тадашњим грчким обичајима, тј. обичајима константинопољског патријарха у Константинопољу - Истанбулу; сматрало се да је то неопходно зато да би руско освајање Константинопоља изгледало као "ослобађање истовераца" [429]. Романови су, изгледа, одлучили да поступе на западњачки начин и да намереном рату придају верски карактер "крсташког рата против јеретика". То, ипак, није било у складу ни с руском ("монголском") традицијом верске трпеливости, нити с традицијом руске цркве, која до тада није подржавала идеју верских ратова. Зато су Романови имали одређених проблема, па и нису освајали Константинопол.

Позабавимо се сада питањем о вери коју је исповедао Тамерлан. Обично се сматра да је Тамерлан био "ревносни муслиман". То мишљење се заснива на томе што га у арапским изворима конзистентно називају "правоверним". То, ипак, само

по себи мало шта говори, јер се, као што смо видели, Русија у муслиманским изворима из тог доба такође назива "правоверном" (в. наш рад "Хронологија и општа концепција руске историје") - због чега у ствари историчари и не могу да препознају Русију у арапским описима и принуђени су да понуде хипотезу о томе да Арапи, и поред тесних трговачких односа с Русијом, њу "уопште нису описивали". Ствар је, наравно, у томе што је формални верски раскол између православља, муслиманства и католичанства у скалигеровској хронологији померен сувише далеко у прошлост, а он се стварно десио тек у XV веку. Наравно, верске противречности су се гомилале и пре тога, али до формалног раскола Арапи су сасвим могли да Русију називају "правоверном" (чак и ако су осуђивали туђа им руска верска правила). Према томе, само означавање Тамерлана у тадашњим изворима као "правоверног" још не значи да је он био муслиман, а не православлац, или, рецимо, католик.

Поставља се још једно питање: да ли је муслиманство у Тамерланово време изгледало баш тако какво је сада? Уопште узевши, то није јасно. Ствар се веома компликује и тиме што је Тамерланово време било раздобље "великог раскола" из XV века, кад су се цркве: православна-ортодоксна, католичка-латинска и муслиманска-несторијанска тек раздвојиле. Зато није искључено да су се тадашњи муслимански црквени обичаји могли битно разликовати од савремених и бити блиски, на пример, православним. (Подсетимо се добро познате чињенице да је муслиманство настало из несторијанског тока унутар православне цркве.) Уопште, историја муслиманске цркве никако није једноставна, али о томе не можемо ништа поуздано рећи, јер нисмо детаљније истраживали арапске изворе.

У сваком случају, даље наведени цитати показују да: (1) Тамерлан није био муслиман, или: (2) муслимански обичаји у Тамерланово време јако су се разликовали од савремених, и више су подсећали на обичаје европских народа. Ево на пример, шта је писао Тамерланов савременик Фома Мецопски у својој књизи "Историја Тимура Ленка и његових наследника" (превод са старојерменског, Баку, 1957). Наравно, данас имамо само редакцију те књиге из XVI-XVII в. Цитирамо према [425]:

"Неки муж, по имену Тимур Ленк, припадник вере претече антихриста Мехмета, појавио се на истоку у граду Самарканду" [425,стр. 357].

"... извршио наредбу тог тиранина (Тимура) да се заплене све жене и сва деца, а да се остали, као верујући Хришћани, баце са зида тврђаве... **Мугрин**, попевши се на минарет у граду Беркрију, продорним гласом је завикао: "Сакат амат" ... Размисливши, погани Тимур је питао: 'Шта онај виче?'. Његови су му одговорили: 'Дошао је судњи дан и Иса (тј. Христос) ће васкрснути'... Тимур је одмах наредио да се прекине бацање људи са зида и да се преостали ослободе." [425, стр. 364]

"...он (Тимур) је кренуо у град Дамаск... и већ је био близу околине Јерусалима... И дошле су жене муслиманских учитеља... и рекле му: 'Ти си падишах ове земље, и божјом вољом си дошао да казниш оне који су одбацили божју реч... у овом граду сви су злочинци, нарочито лажљиве муле... позови наше угледнике и ми ћемо пред њима све поновити' ... И наредио је (војницима): '... донесите ми 700 000 глава и од њих саградите седам кула. ... А ако ко каже: ја сам

Исуса (тј. 'ја сам Хришћанин' - аут.), њега не дирајте. (тј. Тимур је наредио да се само Хришћани не дирају - аут.)" [425, стр. 368]

Обратите пажњу на то како се хришћанство и мухамеданство мешају у описима Фоме Мецопског. У једном случају Тимур заузима град који је, рекло би се, потпуно хришћански, и наређује да се казне сви његови становници. Изгледа да је Тимур муслиман. Иако би цркве у граду требало да буду хришћанске, очајнички крик се због нечега разлегао с минарета (викао је муслиман?). Значење речи изговорених с минарета је чисто хришћанско. Или бар су их тако схватили Тимур и његова околина. Те речи су на њега оставиле такав утисак какав су могле да оставе само на хришћанина. Тимур не само да прекида кажњавање, него и ослобађа заробљенике. На крају је сасвим нејасно је ли он хришћанин или муслиман. У другом случају житељи муслиманског града долазе Тимуру као падишаху да се жале на безакоње у граду. Дакле, Тимур је муслиман. Али када разгневени Тимур наређује да се казне становници града, он строго забрањује да се при томе дирају хришћани. Наредио је само да се истребе они који не верују у Христоса. Значи, он је хришћанин?

Штавише, ни међу арапским изворима није било потпуне једнодушности о томе коју је веру исповедао Тимур. Било је и таквих арапских аутора који су га сматрали за "неверника". Ж. Лангле ("Тимуров живот", превод с француског, Ташкент, 1980) пише: "... Арабшах је настојао да нашег хероја осрамоти као неверника који је закон Џингис-кана претпоставио закону Мухамеда; ипак, сви историчари су сагласни да је тај монарх исповедао, у најмању руку споља, муслиманску религију (дакле, по Ланглеу Арабшах није историчар - аут.)" [425, стр. 393-394]. Даље, добро је познато да муслимански верски закон строго забрањује употребу вина. А ипак, мноштво извора тврди да се у Тимуровој војсци вино пило у великим количинама. Штавише, Тимур је пио чак и вотку.

Руи Гонзалес де Клавиho ("Дневник путовања у Самарканд на Тимуров двор" 1403-1406, превод са старопшпанског, Санкт Петербург, 1881) пише: "...на простору поред царских шатора и павиљона биле су распоређене бачве с вином на растојању колико да се добаци каменом, тако да су покривале сво поље до растојања од полулиге... а поред тих павиљона направљене су многе надстрешнице, а под сваком је огромна бачва с вином. Те бачве су биле тако велике да је у њих могло да стане бар по петнаест кантара вина" [425, стр. 321-322].

"Тог дана, господин и они који су били с њим пили су вино, а да би се брже опили, давали су им и вотку." [425, стр. 327]. Употребу вина код Тамерлана запазили су сви западноевропски путописци који су га видели. Ево како то коментарише Иванин, који (за разлику од Тимурових савременика) већ добро зна да је муслиманима забрањено да пију вино: "Овде је Тамерлан по свом обичају, награђивао истакнутије војнике и гостио своје јединице различитим јелима, пићима и забавама, при чему су најлепше робинје послуживале војнике, приносећи им у скупоценим чашама кумис (у преводу Лакруа свуда се говори о 'винима'; али Тамерлан, као ревносни муслиман, вероватно не би дозволио употребу вина, а и како би га нашли у степама и донели војсци)" [425, стр. 42]

Такође је познато да је Тимур сахрањен уз грубо нарушавање данашњих муслиманских обичаја (што је потврђено и приликом отварања Тимурове

гробнице, кад су његови остаци били пронађени у савременој форми - муслимани не сахрањују у сандуцима, и, поред тога, при муслиманском погребу покојник не лежи, него седи). Савремена муслиманска правила, за разлику од хришћанских, строго забрањују короту при погребу. Али извори наводе да су при Тимуровом погребу изведени коротни обреди. В.В. Бартолд ("О Тимуровом погребу", Дела, Москва, 1964, том 2, део 2, стр. 442-454) о томе пише: "Царице и царевићи су замољени да, у складу са захтевима шеријата и здравог разуман не облаче коротну одећу." Ипак, без обзира на такав захтев "Царице и с њима малобројни царевићи... заједно с принцезама и другим племкињама извели су, међу номадима уобичајене, коротне обреде... Томе су у коротним одећама присуствовали царевићи и велможе, који су били у граду, па чак и представници ислама, као шеик ал-ислами Абд Ал Евел... Том приликом у обредима су у црној коротној одећи учествовали не само царице, царевићи, велможе и достојанственици, него и сви становници града... После тога био је изведен исти обред као за време помена Мухамед-султану у Оники; уз плач су принели Тимуров лични добош; својим звуцима добош је учествовао у коротној церемонији, а затим су му распарали кожу да више никоме не би служио... Декорација маузолеја, која није била у складу с правилима ислама, уклоњена је тек кад је Шахрух заузео Самарканд... Као строги чувар шеријата, Шахрух није могао а да не очисти Тимуров маузолеј од паганских украса" [425, стр. 495].

Наведени цитат, између осталог, потврђује нашу претпоставку о томе да су Тимур и његов "подређени кан" Мухамед-Султан једно исто лице (турски султан Мехмед II). Штавише, Бартолд, истражујући документована сведочења о месту Тимурове сахране, примећује: "...Тешко је то ускладити с речима тог истог аутора да се 1404. године градило 'куполасто здање за погреб' Мухамед-Султана и да је Тимурово тело још у фебруару 1405. године било положено 'у куполасто здање за погреб'; тешко је допустити да је реч о двама различитим здањима." [425, стр. 490-495]

И то потврђује да су Тимур и Мухамед-Султан једна иста особа.

Наведимо и нека сведочења о церемонијама и одећи у употреби на двору "дивљег азијата" Тимура. "Тај царски унук је, по њиховом обичају, био веома украшен: на њему је била хаљина од плавог атласа са златним везом у облику кругова, по (један) круг на леђима, на грудима и на рукавима. Његова капа је украшена крупним бисером и (драгим) каменовима, а на врху се блистао врло сјајан рубин" (Г. Клавихо [425, стр. 322]). Није тешко у том опису препознати нама добро познату свечану одећу руских царева с бармама на леђима и на грудима и с капом Мономаха. На средњовековним приказима руски цареви су приказивани и у мање свечаној одећи, за коју је најкарактеристичнија била дуга (пустена?) капа на глави (в. например гравуре из XVI века у првим издањима Герберштајнове књиге, које су репродуковане у [425]). Г. Вамбери ("Историја Бухаре", превод с енглеског, Санкт Петербург, 1873, стр. 217-237) пише: "У свечаним приликама Тимур је облачио широк извезени халат, а на главу је стављао дугу купасту пустену капун с дугуластим рубином на врху, посуту бисером и драгим камењем. У уши је, по монголском обичају, стављао велике и скупочене наушнице" [425, стр. 396]

Обичај ношења наушница сачуван је код Козака до XX века.

Иванин: "По свој прилици... церемонија... је била иста у свим канствима којима су владали потомци Џингис-кана. А неки дворски обичаје канова Златне Хорде пренети су и на двор московских кнезова" [425, стр. 436]. "... дели армију у колоне, у свакој од њих одређује вођу - јуртци (које Шерефедин често помиње поименце, неки од њих су у француском преводу названи кнезовима)" [425, стр. 439].

У ствари, ту нема ништа ново - "монголско порекло" обичаја на московском двору је позната ствар. По нашој претпоставци о једнакости Монголије и Русије, Хорде и козачке регуларне војске руске државе, канова и руског војног племства, тако је и морало да буде.

И последња примедба. У Тамерлановом животопису има много паралела са животописом руског великог кнеза Ивана III - савременика турског султана Мехмеда II, освајача Константинопоља. (Те паралеле је открила М.Г. Никонова). У вези с тим приметимо:

(1) У руским изворима влада необично ћутање о турском освајању Константинопоља 1453. године. Малобројни сачувани одједи руског односа према том догађају показују да је тај однос био највероватније одобравајући према Турцима [423]. Биће да су Руси напросто учествовали у том освајању, јер је руска војска морала бити у саставу тадашње монголо-турске армије. Подсетимо се да су 14 година пре тога односи Москве и Константинопоља били прекинути и грчки митрополит је побегао из Русије.

Тада постаје јасније и одсуство руских докумената о заузимању Константинопоља. Они мора да су уништени у XVII веку за време првих Романових. Романови, припремајући се у договору са Западом, да "ослободе" Константинопољ од Турака, природно нису хтели да подсећају да су Руси баш с Турцима и заузели Константинопољ.

Али време турског освајања Константинопоља је тачно раздобље Ивана III. Према томе, између њега и Мехмеда II - Тамерлана постојала је нека веза (није искључено да су они били рођаци, сувладари, па чак и да је то била једна иста особа - али та тема захтева посебно истраживање, које ми још нисмо извршили).

(2) Познато је да се баш после пада Константинопоља 1453. године, Иван III оженио грчком принцезом Софијом Палеолог - рођаком у Константинопољу погинулог императора Константина. Штавише, управо на Ивану III савременици су по први пут после неколико стотина година видели капу Мономаха, о којој постоји предање да су је руски кнезови добили као трофеј после заузимања Цариграда (историчари одричу истинитост тог предања, јер по њиховом мишљењу никаквих руских освајања Константинопоља после X века није било).

(3) Постојање неке везе између Ивана III и Тамерлана - Мехмеда II посредно се потврђује тиме што:

(а) у дипломатским односима између Тамерлана и Западне Европе као посредник с Тамерланове стране стално наступа неки загонетни "архиепископ Јован". Он фактички представља Тамерлана пред западноевропским владарима и за Тамерлана је водио преписку [425].

(б) У историји Џингис-кана, која је у знатној мери одраз историје Тамерлана, врло велики значај имао је неки "поп Иван" или "презвитер Јован",

који је наводно истовремено био и свештеник и владар моћне државе. "Поп Иван" је био изузетно позната личност свог времена. Он се стално помиње у средњовековним хроникама. Али о коме се стварно ради, то историчари не знају. У вези с тим поменимо да оригинал Батуа, "унука Џингис-кана", јесте Иван Калита. Иван Калита је живео у XIV веку, временски близу Тамерлану.

Али у лику Ивана Калите постоји и каснији слој, померен уназад из XV века при, у историји Русије врло јако израженом, 90-годишњем померању. То је слој великог кнеза Ивана III (он је "кан Иван"; в. наш рад "Хронологија и општа концепција руске историје"). Према томе, појављује се низ дупликата (врсте дублирају једна другу):

- Мехмед II, Иван III
- = Тамерлан, Архиепископ Иван, Иван Калита
- = Џингис-кан, поп Иван, Бату.

Приметимо да је први од тих паралелизама делимичан, јер су Тамерлан (Темир-Аксак) и Иван Калита вероватно стварно живели у XIV веку, па ипак део њихових животописа (састављених већ у XVII-XVIII в.) био је узет из каснијег раздобља и збиља припада Мехмеду II и Ивану III. Није искључена ни могућност мешања биографија и чак поклапања унутар неких врста тог паралелизма.

Литература

1. Hoshart, De l'authenticite des Annales et des Histoires de Tacite, , Paris, 1890,
2. Тацит К., Сочинения. Т. I, II, Наука, Ленинград, 1969,
3. Ross, Tacitus and Bracciolini. The Annals forged in the XV-th century, , London, 1878,
4. Древе А., Миф о Христе. Т. II, Красная Новь, Москва, 1924,
5. Зелинский А.Н., Конструктивные принципы древнерусского календаря // Контекст 1978, Наука, Москва, 1978,
6. Wooley L., Excavation at Ur, , New York, 1955,
7. Фоменко А.Т., Некоторые статистические закономерности распределения плотности информации в текстах со шкалой // Семиотика и информатика, вып. 15, с. 99-124, , Москва, 1980,
8. Псковский Ю.П., Новые и сверхновые звезды, Наука, Москва, 1974,
9. Морозов Н.А., Христос. Т. I, Госиздат, Ленинград, 1924, (2. изд.: JL, Госиздат, 1927)
10. Морозов Н.А., Христос. Т. II, Госиздат, Ленинград, 1926,
11. Морозов Н.А., Христос. Т. III, Госиздат, Ленинград, 1927,
12. Морозов Н.А., Христос. Т. IV, Госиздат, Москва-Ленинград, 1928,
13. Морозов Н.А., Христос. Т. V, Госиздат, Москва-Ленинград, 1929,
14. Морозов Н.А., Христос. Т. VI, Госиздат, Москва-Ленинград, 1930,
15. Морозов Н.А., Христос. Т. VII, Госиздат, Москва-Ленинград, 1932,
16. Морозов Н.А., Откровение в грозе и буре. История возникновения Апокалипсиса, , Москва, 1910,
17. Морозов Н.А., История возникновения библейских пророчеств, их литературное изложение и характеристика. Пророки, , Москва, 1914,
18. Нейгебауэр О., Точные науки в древности, Наука, Москва, 1968,
19. Фойгт Г., Возрождение классической литературы. Т. I, II, , Москва, 1885,
20. Цицерон М.Т., Три трактата об ораторском искусстве, Наука, Москва, 1972,
21. Цицерон М.Т., Диалоги. О государстве. О законах, Наука, Москва, 1966,
22. Светоний Г.Т., Жизнь двенадцати цезарей, Наука, Москва, 1966,
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. I, Изд-во АН СССР, Москва, 1961,
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. II, Изд-во АН СССР, Москва, 1963,
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. III, Наука, Москва, 1964,
24. Павсаний, Описание Эллады, или Путешествие по Греции во II веке по Р.Х., , Москва, 1889,
25. Альберти Л. Б., Сборник статей, Наука, Москва, 1977,
26. Егоров Д. Н., Введение в изучение средних веков. Историография и источниковедение, Изд.общ.при ист.-фил.фак. Моск.Высш.жен.курсов, Москва, 1916,
27. Ленцман Я. А., Происхождение христианства, Изд-во АН СССР, Москва, 1958,
28. Историко-математические исследования, вып. 1, , Москва-Ленинград, 1948,
29. Диофант, Арифметика, Наука, Москва, 1974,
30. Архимед, Сочинения, Физматгиз, Москва, 1962,
31. Рукописная и печатная книга. Сборник статей, Наука, Москва, 1975,
32. Шкловский И.С., Сверхновые звезды, , Москва, 1968, 2. изд.: Наука, Москва, 1976
33. Радиг Н., Начало римской летописи, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1903,
34. Мартынов Г., О начале римской летописи, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1903,
35. Моммзен Т., История Рима, , Москва, 1936,
36. Бикерман Э., Хронология древнего мира, Наука, Москва, 1975,
37. Джелал Эсад, Константинополь. От Византии до Стамбула, , Москва, 1919,
38. Grierson Philip, Coinage and money in Byzantine empire, , Spoleto, 1961,
39. Хроника Иоанна Малалы (в славянском переводе) / пер. и ред. В.М. Истрина, , Санкт-Петербург, 1911,
40. Евсевия Памфилова епископа Кесарии Палестинской о названиях местностей, встречающихся в Священном писании. Блаженного Иеронима Стридонского о положении и названиях еврейских местностей / пер. И. Помяловского, , Санкт-Петербург, 1894,
41. Грегоровиус Ф., История города Рима в средние века. От V до XVI столетия. Т. I-V, , Санкт-Петербург, 1902-1912,
42. Грегоровиус Ф., История города Афин в средние века, , Санкт-Петербург, 1900,

43. Византийская книга Эпарха, Изд-во вост. лит., Москва, 1962,
44. Византийские историки. Дексипп, Эвнапий, Олимпиодор, Малх, Петр Патриций, Менандр, Кандид, Ноннос, Феофан Византиец, , Санкт-Петербург, 1860,
45. Исторические записки Никифора Вриенния, , Санкт-Петербург, 1853,
46. Анна Комнина, Сокращенное сказание о делах царя Алексея Комнина, , Санкт-Петербург, 1859,
47. Иоанн Киннам, Краткое обозрение царствования Иоанна и Мануила Комнинов, , Санкт-Петербург, 1859,
48. Никита Хониат, История, начинающаяся с царствования Иоанна Комнина, , Санкт-Петербург, 1860,
49. Никита Хониат, История со времени царствования Иоанна Комнина (1186-1206), , Санкт-Петербург, 1862,
50. Никифор Григора, Римская история, начинающаяся со взятия Константинополя латинянами, , Санкт-Петербург, 1862,
51. Георгий Пахимер, История о Михаиле и Андронике Палеологах. Царствование Михаила Палеолога, , Санкт-Петербург, 1862,
52. Георгий Акрополит, Летопись великого логофета Георгия Акрополита, , Санкт-Петербург, 1863,
53. Две византийские хроники X века. Псамафийская хроника; Иоанн Камениата. Взятие Фессалоники, Изд-во вост. лит., Москва, 1962,
54. исто што 43
55. Аристинет, Любовные письма; Евматий Макремволит. Повесть об Исминии и Исмине, Наука, Москва-Ленинград, 1965,
56. Византийские легенды, Наука, Ленинград, 1972,
57. Иоанн Дамаскин, Три защитительных слова против порицающих святые иконы или изображения, , Санкт-Петербург, 1893,
58. Иоанн Дамаскин, Диалектика, , Москва, 1862,
59. Фотия святейшего патриарха Константинопольского послание к Михаилу князю Болгарскому о должности княжеской, , Москва, 1779,
60. Древняя Греция / под ред. В. В. Струве, Д. П. Каллистова, , Москва, 1956,
61. Творения Никифора архиепископа Константинопольского, , Москва, 1904,
62. Анна Комнина, Алексиада, Наука, Москва, 1965,
63. Кольрауш, История Германии. Т. I, II, , Москва, 1860,
64. Васильев А. А., История Византии, Academia, Ленинград, 1925,
65. The Cambridge medieval history. IV. The Byzantine Empire, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1966-1967,
66. Азаревич Д. И., История византийского права, , Ярославль, 1876-1877,
67. Агафий, О царствовании Юстиниана, Изд-во АН СССР, Москва-Ленинград, 1953,
68. Georgius Phrantzae, De Vita et Scriptis Georgii Phrantzae. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI, J.-P. Migne, , 1866,
69. Ioannis Cantacuzeny, Opera Omnia. Patrologiae cursus completus. Series graeca. T. CLIII, CLIV, J.-P. Migne, , 1866,
70. Manuel Chrisoloras, Manuels Chrisolorae Vita et scripta. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI, J.-P. Migne, , 1866,
71. Manuel II Palaeologus. Laudatio funebris fratris sui Theodori Palaeologi Despotae. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI, J.-P. Migne, , 1866,
72. Historiae bysantinae scriptores post Theophanem. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CIX, J.-P. Migne, , 1863,
73. Александрия. Роман об Александре Македонском по русской летописи XV века, Наука, Москва-Ленинград, 1966,
73. Роман о Александру Великом // Стара српска книжевност, т. 21, Просвета-СКЗ, Београд, 1986,
74. Болингброк, Письма об изучении и пользе истории, Наука, Москва, 1978,
75. Евсевий Памфил, Церковная история, , Санкт-Петербург, 1848,
76. Лауэр Ж. Ф., Загадки египетских пирамид, Наука, Москва, 1966,
77. Le Saint voyage de Jerusalem de seigneur d'Anglure. Publie par F. Bonnardot et A. Longnon, , Paris, 1878,
78. Геродот, История, Наука, Ленинград, 1972,
- 78'. Херодот, Херодотова историја / прев. М. Арсенића, Матица српска, , 1966,
79. Краткая географическая энциклопедия, т. I, Гос.научизд-во "Сов.энцикл.", Москва, 1960,

80. Данте Алигьери, Малые произведения, Наука, Москва, 1968,
81. Диль Ш., История византийской империи, ИЛ, Москва, 1948,
82. Цицерон М. Т., О старости, о дружбе, об обязанностях, Наука, Москва, 1975,
83. Платон, Сочинения, т. 3, Мысль, Москва, 1972,
84. Вебер Г., Всеобщая история, , Москва, 1892,
85. Блер Ж., Таблицы хронологические, объемлющие все части всемирной истории из года в год от сотворения мира до XIX столетия. т. I, II, Изд-во Моск.ун-та, Москва, 1808-1809,
86. Флорентийские чтения: Итальянская жизнь и культура. Зарницы, т. I / пер. И.А. Маевского, , Москва, 1914,
87. Ланн Е., Литературная мистификация, , Москва, 1930,
88. Методика изучения древнейших источников по истории народов СССР. Сборник статей, Наука, Москва, 1978,
89. Крывелев И.А., Раскопки в "библейских" странах, Сов. Россия, Москва, 1965,
90. Зелинский Ф., Из жизни идей. т. I-IV, , Санкт-Петербург, 1905-1922,
91. Троянские сказания. Средневековые рыцарские романы о Троянской войне по русским рукописям XVI и XVII веков, Наука, Ленинград, 1972,
- 91'. Роман о Трои // Стара срpsка книжевност, т. 21, Просвета-СКЗ, Београд, 1986,
92. Robert C., Archaeologische Hermeneutik, , Berlin, 1919,
93. Голенищев-Кутузов И. Н., Средневековая латинская литература Италии, Наука, Москва, 1972,
94. Косидовский З., Когда солнце было богом, Наука, Москва, 1968,
- 94'. Косидовски З., Кад је сунце било бог, СКЗ, Београд, 1993,
95. Казаманова А. Н., Введение в античную нумизматику, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1969,
96. Полное собрание русских летописей, т. 33, Наука, Ленинград, 1977,
97. Жизнь Бенвенуто Челлини, сына маэстро Джованни Челлини, флорентийца, написана им самим во Флоренции, , Москва, 1958,
98. Полное собрание русских летописей, т. 35, Наука, Москва, 1980,
99. Румянцев Н. В., Православные праздники, ОГИЗ, Москва, 1936,
100. Сендерленд И. Т., Священные книги в свете науки, Зап. обл. изд-во "Гомельский рабочий", Гомель, 1925,
101. Keller W., Und die Bibel hat doch Recht, , Duesseldorf, 1958,
102. Древис А., Жил ли апостол Петр?, Атеист, Москва, 1924,
103. Miller W., The Latins in the Levant. A history of frankish Greece in 1204-1566, , London, 1908,
104. Wright G. E., Biblical Archeology, , Philadelphia-London, 1957,
105. Champfleury, Histoire de la Caricature au Moyen Age, , Paris, 1867-1871,
106. Noth M., Die Welt der Alten Testament, , Berlin, 1957,
107. Люция Гибралтарского пролива и Средиземного моря / сост. Дж. Парди, пер. И. Шостакова, , Москва, 1846,
108. Олейников А., Геологические часы, Недра, Ленинград, 1975,
109. Кымпан Ф., История числа пи, Наука, Москва, 1971,
110. Вулли Л., Ур халдеев, Изд-во вост.лит., Москва, 1961,
111. Гуревич А. Я., Категории средневековой культуры, Культура, Москва, 1972,
112. Thorndike Lynn, A History of Magic and Experimental Science, vol. 2, , New York, 1923,
113. Bloch M., La societe feodale, , Paris, 1968,
114. Гудзий Н. К., История древней русской литературы, Учпедгиз, Москва, 1938,
115. История средних веков / под ред. А. Д. Удальцова, Е. А. Косминского, О. Л. Вайнштейна, ОГИЗ, Москва, 1941,
116. Левченко М. В., История Византии, ОГИЗ, Москва, Ленинград, 1940,
117. Suhle A., Mittelalterliche Brakteaten, , Leipzig, 1965,
118. История французской литературы (Сборник статей), , Санкт Петербург, 1887,
119. Зубов В. П., Аристотель, Изд-во АН СССР, Москва, 1963,
120. Дворецкий И. Х., Латинско-русский словарь, Рус. яз., Москва, 1976,
121. Прокопий, Война с Готами, Изд-во АН СССР, Москва, 1950,
122. Сергеев В. С., История Древней Греции, ОГИЗ, Москва, Ленинград, 1934,
123. Федорова Е. В., Латинская эпиграфика, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1969,
124. Пселл, Михаил, Хронография, Наука, Москва, 1978,
125. Махабхарата / Пер. и ред. акад. АН ТССР Б. Л. Смирнова, т. 1-8, , Ташкент, 1955-1971,
126. Фрэзер Дж., Золотая ветвь, вып. 1, ОГИЗ, Москва, Ленинград, 1931,

127. Фрэзер Дж., Золотая ветвь, вып. 3, 4, Атеист, Москва, 1928,
128. Фрэзер Дж., Фольклор в Ветхом завете, ОГИЗ, Москва, Ленинград, 1931,
129. Никонов В. А., Имя и общество, Наука, Москва, 1974,
130. Havet'a E., La modernite des prophetes, , Paris, 1891,
131. Соловьев В., Собрание сочинений, т. 6, , Санкт Петербург, 1898,
132. Лозинский С. Г., История папства. т. I, II, , Москва, 1934,
133. Григорович В., Очерк путешествия по Европейской Турции, , Москва, 1877,
134. История Византии. т. 1, Наука, Москва, 1967,
135. Bode J. E., Claudius Ptolemaeus, Astronom zu Alexandrien im zweiten Jahrhundert Beobachtung und Beschreibung der Gestirne und der Bewegung, , Berlin und Stetin, 1795,
136. Дильс Г., Античная техника, ОНТИ-ГТТИ, Москва, Ленинград, 1934,
137. Бемон Ш., Моно Г., История Европы в средние века, , Петроград, 1915,
138. Thierry Amedee, St. Jean Chrysostome et l'imperatrice Eudoxie, , Paris, 1872,
139. Dialogus Historicus Palladii episcopi Helenopolis cum Theodoro. Patrologiae Cursus Completus. Patrologiae Graecae. T. LVII, J. P. Migne, , 1858,
140. Aime Puech, St. Jean Chrysostome et les moeurs de son temps, , Paris, 1891,
141. Муравьев С., История первых четырех веков христианства, , Санкт Петербург, 1866,
142. Сергеев В. С., Очерки по истории Древнего Рима. т. 2, ОГИЗ, Москва, 1938,
143. Амальрик А. С., Монгайт А. Л., Что такое археология, Просвещение, Москва, 1963,
144. Клейн Л. С., Археология спорит с физикой // Природа, №2, с. 51-62, , , 1966,
145. Клейн Л. С., Археология спорит с физикой // Природа, №3, с. 94-107, , , 1966,
146. Класовский В., Систематическое описание Помпеи и открытых в ней древностей, , Санкт Петербург, 1848,
147. Федорова Е. В., Латинские надписи, Изд. Моск. ун-та, Москва, 1976,
148. Сергеев В. С., Очерки по истории Древнего Рима. т. 1, ОГИЗ, Москва, 1938,
149. Колчин Б. А., Шер Я. А., Абсолютное датирование в археологии // Проблемы абсолютного датирования в археологии, с. 3-10, Наука, Москва, 1972,
150. История Древнего Рима / Под ред. А. Г. Кузицина, А. Г. Бокщанина, , Москва, 1971,
151. Craig Harmon, The natural distribution of radiocarbon and the exchange time of carbon dioxides between atmosphere and sea // Tellus, vol. 9, p. 1-17, , , 1957,
152. Эйткин М. Дж., Физика и археология, ИЛ, Москва, 1963,
153. Бутото С. В., Радиоуглеродное датирование и построение абсолютной хронологической шкалы археологических памятников // Археология и естественные науки, с. 35-45, Наука, Москва, 1965,
154. Rostovzeff M., Social and Economic History of the Roman Empire, , Paris, 1957,
155. Crowe C., Carbon-14 activity during the past 5000 years // Nature, vol. 182, p. 470, , , 1958,
156. Гомер, Илиада / Пер. Н. И. Гнедича, Худож. лит., Москва, 1969,
157. Ксенофонт, Греческая история, ОГИЗ, Ленинград, 1935,
158. Каждан А. П., Социальный состав господствующего класса Византии XI-XII вв., Наука, Москва, 1974,
159. Творения святого Исидора Пелусиота // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 34-36, Изд-во Моск. духов. акад., Москва, 1859-1860,
160. Творения Нила, подвижника Синайского // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 31-33, Изд-во Моск. духов. акад., Москва, 1858-1859,
161. Аполлодор, Мифологическая библиотека, Наука, Ленинград, 1972,
162. Творения Максима Исповедника // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 69, Изд-во Моск. духов. акад., Москва, 1915,
163. Прокопий Кесарийский, О постройках // Вестник древней истории, №4, с. 201-298, , , 1939,
164. Низе Б., Очерк римской истории и источниковедения, , Санкт Петербург, 1908,
165. Россовская В. А., Календарная даль веков, ОГИЗ, Москва, 1930,
166. Либби У. Ф., Радиоуглерод - атомные часы // Наука и человечество, с. 190-200, Знание, Москва, 1962,
167. Либби У. Ф., Углерод-14 - ядерный хронометр археологии // Курьер ЮНЕСКО, №7, ЮНЕСКО, , 1968,
168. Шейнман М. М., Вера в дьявола в истории религии, Наука, Москва, 1977,
169. Методические исследования в области абсолютной геохронологии. Тезисы докладов 3-го методического симпозиума 1976 г., Изд-во АН СССР, Москва, 1976,
170. Идельсон Н., История календаря, Научное книгоиздательство, Ленинград, 1925,
171. Фрэзер Дж., Аттис, Новая Москва, Москва, 1924,

172. *Mapy severni a jizni hvezdne oblohy*, Kartografie, Praha, 1971,
173. Дантас Ж., Парфенон в опасности // *Курьер ЮНЕСКО*, № 6, с. 16-18, 34, ЮНЕСКО, , 1968,
174. Grierson Philip, *Monnaies du Moyen Age*, , Fribourg, 1976,
175. Cipolla Carlo M., *Money, prices and civilization in the Mediterranean world. 5-17 century*, Princeton Univ. Press, Princeton, 1956,
176. Потин В.М., Древняя Русь и европейские государства X- XIII вв., Сов. художник, Ленинград, 1968,
177. Тронский И. М., *История античной литературы*, Учпедгиз, Ленинград, 1947,
178. Вокруг Колизея // *Известия*, 18 мая, , Москва, 1977,
179. Грослие Б., Борободур. Величайшее в мире средоточие буддийской скульптуры подвергается разрушению // *Курьер ЮНЕСКО*, № 6, с. 23-27, ЮНЕСКО, , 1968,
180. *Курьер ЮНЕСКО*, № 12, ЮНЕСКО, , 1968,
181. Ренан Э., *Антихрист*, , Санкт Петербург, 1907,
182. Бузескул В., *Введение в историю Греции. Лекции по истории Греции, т.1*, , Петроград, 1915,
183. Михайлов А. А., *Теория затмений*, Гостехтеоретиздат, Москва, 1954,
184. Чистякова Н. А., Вулих Н. В., *История античной литературы*, Высш. шк., Москва, 1972,
185. Фукидид, *История Пелопонесской войны. т. 1, 2*, , Москва, 1887-1888,
186. Fischer Fr., *Thucydidus reliquiae in papyris et membranis aigiptiacis servatae*, , Lipsiae, 1913,
187. Apianus P., *Cosmographicus Liber Petri Apiani mathematici studiose collectus, impensis P. Apiani, Landshutae*, 1524,
188. *Musee Royal de Naples: Peintures, bronzes, et statues erotiques du cabinet secret, avec les explanations de M. C. F. (Cesar Famin)*, , Paris, 1857,
189. Никольский Н. М., *Астрономический переворот в исторической науке // Новый мир*, № 1, с. 157-175, , , 1925,
190. Морозов Н. А., *Астрономический переворот в исторической науке // Новый мир*, № 1, с. 133-143, , , 1925,
191. Ginzel F. K., *Spezieller Kanon der Sonnen- und Mondfinsternisse*, , Berlin, 1899,
192. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. I*, , Leipzig, 1906,
193. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. II*, , Leipzig, 1911,
194. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. III*, , Leipzig, 1914,
195. Ливий Т., *Римская история от основания города. Т. 1-6*, , Москва, 1897-1899,
196. Hincks E., *The Egyptian Dynasties of Manetho // The Journal of Sacred Literature*, , London, 1864,
197. Raska, *Chronologie der Bibel*, , Berlin, 1878,
198. Chabas F., *Melanges egyptologiques. Deuxieme serie // Aegyptolog. Zeitschrift*, s. 49, , , 1868,
199. Oppolzer Th., *Kanon der Sonnen und Mondfinsternisse*, K.K. Hof- und Staatsdruckerei, Wien, 1887,
200. Oppolzer Th., *Tafeln zur Berechnung der Mondfinsternisse*, , Wien, 1883,
201. Oppolzer Th., *Szyzgentafeln fur den Mond*, Astronomische Gesellschaft, Leipzig, 1881,
202. Ginzel F. K., Wilkens A., *Theorie der Finsternisse // Encykl. der Wissenschaften*, Bd. VI, 2, S. 335-356, , , 1908,
203. Neugebauer O., *Astronomische Chronologie*, , Berlin-Leipzig, 1929,
204. Neugebauer O., *Spezieller Kanon der Sonnenfinsternisse. Ergänzungsheft, Astron. Nachr.* 8, 4, Verlag der Astron. Nachr., Kiel, 1931,
205. Wolf R., *Handbuch der Astronomie, ihrer Geschichte und Literatur*, Bd. II, , Zurich, 1892,
206. Struve O., *Libroram in biblioteca Speculae Pulcovensis catalogus systematicus*, , Petropoli, 1860,
207. Kobold H., *Finsternisse. Handwörterbuch der Astronomie / Herausg. von W. Valentiner*, Bd. I, W. Valentiner, Breslau, 1897,
208. Schwahn P., *Mathematische Theorie der astronomischen Finsternisse*, , Leipzig, 1910,
209. *L'art de verifier les dates faites historiques / Ed. par des Benedictines*, , Paris, 1750-1787, 1. ed. 1750, 2. ed. 1770, 3. ed. 1783-84, 1787
210. Pingre A., *Chronologie des eclipses qui ont ete visibles depuis le pole boreal jusque vers l'equateur pendant les dix siecles qui ont precede l'ere Chretienne*, , Paris, 1787,

211. Largeteau C., Tables pour le calcul des syzygies ecliptiques. Connaissanse des Temps pour 1846, , Paris, 1843, 1850,
212. Hansen P., Ecliptische Tafeln fuer die Konjunktionen des Mondes und der Sonne, , Leipzig, 1857,
213. Hansen P., Theorie der Sonnenfinsternisse und verwandten Erscheinungen, , Leipzig, 1859,
214. Lehmann P., Tafeln zur Berechnung der Mondphasen und Sonnen- und Mondfinsternisse, , Berlin, 1882,
215. Newcomb S., On the recurrence of solar eclipses with tables of eclipses // *Astronomical Papers* (Washington), Vol. 1, No. 1, , , 1882,
216. Schram R., Tafeln zur Berechnung der Mondphasen der naeheren Umstände der Sonnenfinsternisse, , Wien, 1886,
217. Schram R., Reductionstafeln fuer den Oppolzerischen Finsternis Canon zum Uebergang auf die Ginzelschen Korrektionen, , Wien, 1889,
218. Schram R., Kalendarographische und chronologische Tafeln, , Leipzig, 1908,
219. Schroeter J., Spezieller Canon der zentralen Sonnen- und Mondfinsternisse, , Kristiania, 1923,
220. Pogo A., Additions and corrections to Oppolzer's Canon der Mondfinsternisse // *Astron. Journal*, Vol. 43, p. 45-48, , , 1937,
221. Newton R., Two uses of ancient astronomy // *Philos. Trans. of the Royal Soc. of London*, Ser. A, Vol. 276, p. 99-115, , , 1974,
222. The place of astronomy in the ancient world // *Philos. Trans. of the Royal Soc. of London*, Ser. A, Vol. 276, p. 1-276, , , 1974,
223. Newton R., Astronomical evidence concerning non-gravitational forces in the Earth-Moon system // *Astrophys. Space Sci.*, Vol. 16, p. 179-200, , , 1972,
224. Матузова В. И., Английские средневековые источники, Наука, Москва, 1979,
225. Lilly W., An Introduction to Astrology, G. Bell, London, 1939,
226. Zadkie L., The Grammar of Astrology, J. Cornish, London, 1849,
227. Pearce A., The science of the stars, Glen a. Co., London, 1898,
228. Pearce A., The text-book of Astrology, Glen a. Co., London, 1911,
229. Neugebauer Dr. P. V., Abgekuerzte Tafeln der Sonne und grossen Planeten, , Berlin, 1904,
230. Grienberger C., Catalogus Veteres affixarum longitudes et latitudes cum novis conferens, Romae apud B. Zannetum, Roma, 1612,
231. Tesnierio Ioanne, Opus Mathematicum octolibrum, apud J.Birckmannum a.W.Richwinum, Coloniae Agrippinae, 1562,
232. Leupoldus de Austria, Compilatio de Astrorum Scientia, cuts., , , 1489,
233. Teutsch Astronomei. Astronomia, , Woodcuts, 1545,
234. Abu Ma'shar, De magnis coinciombus. Erhard Ratdolt, , Augsburg, 1489,
235. Radini Tedeschi, Sideralis abyssus, Impressum opa T. Kees, Luteciae, 1514,
236. Corbinianus, Firmamentum Firmianum, , , 1731,
237. Lubienietski S., Theatrum Cometicum, etc., , Amstelodami, 1666-1668,
238. Lubienietski S., Historia universalis omnium Cometarum, , , 1681,
239. Borman Z., Astra, , , 1596,
240. Paulus Venetus, Philosophiae naturalis compendium clarissimi philosophi Pauli Veneti: una libro de compositione mundi, etc., J. Lambert (s. d.), Paris, ,
241. Steeb J., Coelum sephiroticum Hebraeorum, etc., , Mainz, 1679,
242. Fine Oronce, Orontii Finaei delphinatis, etc., , , 1551,
243. Sacro Bosco J. de, Sphera materialis, Gedruckt durch J. Gutknecht, Nuernberg, 1516,
244. Sacro Bosco J. de, Opusculu de Sphaera... clarissimi philosophi Ioannis de Sacro busto, , Viennae Pannoniae, 1518,
245. Isidori Junioris, Hispalensis episcopi: De responsione mundi, , , 1472,
246. Sacro Bosco J. de, Opusculum Johannis de Sacro busto spericum, cu figuris optimus ei novis textu in se, sive ambiguitate declarantibus, , Leipzig, 1494,
247. Трельс-Лунд, Небо и мировоззрение в круговороте времен, , Одесса, 1912,
248. Дирингер, Алфавит, ИЛ, Москва, 1963,
249. Brugsch H., Recueil de Monuments Egyptiens, dessines sur lieux, , Leipzig, 1862-1865,
250. Эрн В., Откровение в грозе и буре. Разбор книги Н. Морозова, , Москва, 1907,
251. Knobel E. B., British School of Archaeology in Egypt and Egyptian Research Account, , London, 1908,
252. Библия. 10. изд., , Санкт Петербург, 1912,
253. Полибий, Всеобщая история в 40 книгах, т. 3, , Москва, 1899,

254. Рожицын В. С., Жаков М. П., Происхождение священных книг, , Ленинград, 1925,
255. Каждан А. П., Происхождение христианства и его сущность, , Москва, 1962,
256. Видукинд Корвейский, Деяния саксов, Наука, Москва, 1975,
257. Полак И. Ф., Курс общей астрономии, ГОТИ, Москва, 1938,
258. Petavius D., De doctrina temporum. Vol. 1, , Paris, 1627, (Petau D., Opus de doctrina temporum, etc. V. 1, Antwerpiae, MDCCV)
259. Zech J., Astronomische Untersuchungen ueber die wichtigeren Finsternisse, welche von den Schriftstellern des klassischen Altertums erwaeht werden, , Leipzig, 1853,
260. Hoffman, Saemtliche bei griechischen und lateinschen Schriftstellern des Altertums erwaehte Sonnen- und Mondfinsternisse, Nummer, Triest, 1885,
261. Heis, Die Finsternisse waehrend des pelop. Krieges, Progr. d. Fried. Wilh. Gymn., Koeln, 1834,
262. Лависс Э., Рамбо А., Эпоха крестовых походов. Т. I, II, , Москва, 1914,
263. Шантепи-де-ля-Соссей Д. П., Иллюстрированная история религий, , Москва, 1899,
264. Dupuis C., The origin of all religious worship, , New Orleans, 1872,
265. Robertson J. M., Pagan christ; studies in comparative hierology, Watts a. Co., London, 1911,
266. Кун Н. А., Предшественники христианства, , Москва, 1922,
267. Румянцев Н., Смерть и воскресение спасителя, Атеист, Москва, 1930,
268. Коран, Изд-во вост. лит., Москва, 1963,
269. Chronologie egyptienne d'apres les textes demotiques / Par P. W. Pestman - Papyrologica Lugduno-Batava edidit Institutum Papyrologicum Universitatis Lugduno-Batavae Moderantibus M. David et B. A. von Groningen. Vol. 15, , Lugdunum Batavorum, 1967,
270. Тураев Б. А., История Древнего Востока, ОГИЗ, Москва, 1936,
271. Гонейм М. З., Потерянная пирамида, Географгиз, Москва, 1959,
272. Джуа М., История химии, Мир, Москва, 1975,
273. Замаровский В., Тайны хеттов, Наука, Москва, 1968,
274. Косамби Д., Культура и цивилизация древней Индии, Прогресс, Москва, 1968,
275. Махабхарата, Рамайна, Худож. лит., Москва, 1974,
276. Дигмар А. Б., География в античное время, Наука, Москва, 1980,
277. Постников М. М., Фоменко А. Т., Новые методики статистического анализа нарративно-цифрового материала древней истории, Науч.сов.по комплекс.пробл."Кибернетика" АН СССР, Москва, 1980,
278. Schaarschmidt K., Die Sammlung der Platos Schriften zur Scheidung der echten von den unechten untersucht, , Bonn, 1866,
279. Siebeck H., Zur Chronologie der platonischen Dialoge, , Halle, 1873,
280. Arnim H., Sprachliche Forschungen zur Chronologie der platonischen Dialoge // Sitzungen Wiener Akademie. Vol. 269, 3 Abh., , 1912,
281. Sueton, Die zwoelf Caesaren, nach der Uebersetzung v. A. Stahr neu hsg., , Muenchen, Leipzig, 1912,
282. Filarete Antonio Averlino, Tractat ueber die Baukunst, , Wien, 1890,
283. Horster M., Brunelleschi und Alberti in ihrer Stellung zur roemischen Antike, , Florenz, 1973,
284. Wittkower R., Architectural Principles in the Age of Humanism, , Paris, 1960,
285. Gadol J., Leon Battista Alberti, , Chicago, London, 1969,
286. Zevi B., Battisti E., Garin E., Malle L., Alberti // Enciclopedia universale dell'arte. Vol. I, , Venecia, Roma, 1958,
287. Ideler, Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie, , Berlin, 1825-1826,
288. Clinton H. F., Fasti Hellenici, a civil and literary chronology from the earliest times to the death of Augustus, , Oxford, 1830-1841,
289. Degrassi A., Fasti Capitolini, 1954; I Fasti consolari dell'impero romano, 1952, , 1952-1954,
290. Broughton T. R. S., The Magistrates of the Roman Republic. Vol. 1, 2, , London, 1951-1960,
291. Scaliger I., Opus novum de emendatione temporum - Lutetiac., , Paris, 1583, (Thesaurum temporum, 1606)
292. Montucla J. E., Histoire des mathematiques. T. IV, , Paris, 1802,
293. Пристер Е., Краткая история Австрии, ИЛ, Москва, 1952,
294. Lhotsky A., Auf Saetze und Vortraege, , Halle, 1970-1972,
295. Dupont-Sommer A., Les ecrits essentiens decouverts pies de la mer morte, , Paris, 1957,
296. Амусин И. Д., Рукописи Мертвого моря, Наука, Москва, 1960,
297. Rowley H. H., The Old Testament and Modern Study, , Oxford, 1961,
298. Schwegler T., Die Biblische Urgeschichte, , Muenchen, 1960,

299. Albright W. F., *From the Stone Age to Christianity*, , New York, 1957,
300. Grollenberg L. N., *Atlas of the Bible*, , New York, 1956,
301. Jurku A., *Ausgrabungen in Palestina - Syrien*, , Halle, 1956,
302. Kenyon K. M., *Digging in Jericho*, , London, 1957,
303. Owen G. F., *Archaeology and the Bible*, , New York, 1961,
304. *The history of Herodotus*, , London, 1858,
305. Sayce, Herodotus I-III. *The ancient empire of the East*, , London, 1883,
306. Hauvette A., *Herodote historien des querres medicules*, , Paris, 1894,
307. Spielberg W., *Die Glaubwuerdigkeit von Herodots Bericht ueber Aegypten*, , Berlin, 1926,
308. Oertel F., *Herodots aegyptischen Logos und die Glaubwuerdigkeit Herodots*, , Berlin, 1970,
309. Myres J., *Herodotus. Father of History*, , Oxford, 1953,
310. Hignett C., *Xerxes Invasion of Greece*, , Oxford, 1963,
311. *Almagest* Cl. Ptolemaei Phelusiensis Alexandrini., , 1515 (Anno Virginei Partus, 1515),
312. *Claudii Ptolemaei Phelusiensis Alexandrini.*, , 1528 (Anno Salutis, 1528),
313. *Ptolemaei Cl. Phelusiensis Alexandrini philosophi et matematici excellentissimi Phaenomena stellarum 1022 fixarum ad hanc aetatem reducta, atque seorsum in studiosorum gratiam.* Nunc primum edita, Interprete Georgio Trapezuntio, Excessum Coloniae Agrippinae, 1537 (Anno 1537, octavo Calendas 5 Septembers),
314. *Claudii Ptolemaei Magnae Constructionis, id est perfectae coelestium motuum pertractationis. Lib. XIII. Theonis Alexandrini in eosdem Commentariorum Libri XI. Basileae apud Ioannem Walderum. An. 1538. C. priv. Caes. ad Quinquennium*, , 1538,
315. *Nicolai Copernici Thorunensis, Nicolai Copernici Thorunensis de Revolutionibus Orbium Coelestium Libri VI. Ex auctoris autographo recudi curavit Societas Copernicana Thorunensis*, , Berolini, 1873,
316. *Легенда о докторе Фусте*, Наука, Москва, 1978,
317. *История фараонов Г. Бругша // Летописи и памятники древних народов. Египет*, , Санкт Петербург, 1880,
318. Федорова Е. В., *Императорский Рим в лицах*, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1979,
319. Буганов С. И., *Отечественная историография русского летописания*, Наука, Москва, 1975,
320. *Контекст 1978*, Наука, Москва, 1978,
321. Фоменко А. Т., *О расчете второй производной лунной элонгации // Проблемы механики управляемого движения. Иерархические системы. Стр. 161-166*, , Пермь, 1980,
322. Фоменко А. Т., *Информативные функции и связанные с ними статистические закономерности // Тез. докл. 3-й Междунар. Вильнюс. конф. по теории вероятностей и мат. статистике. Т. 2, с. 211-212*, , Вильнюс, 1981,
323. Фоменко А. Т., *Методика распознавания дубликатов и некоторые приложения // ДАН СССР, т. 258, № 6, с. 1326-1330*, , 1981,
324. Фоменко А. Т., *О свойствах второй производной лунной элонгации и связанных с ней статистических закономерностях // Вопросы вычислительной и прикладной математики, вып. 63, с. 136-150*, , Ташкент, 1981,
325. Fomenko A. T., *The jump of the second derivative of the Moon's elongation // Celestial Mechanics, v. 29, p. 33-40*, , 1981,
326. Фоменко А. Т., *Новые экспериментально-статистические методики датирования древних событий и приложения к глобальной хронологии древнего и средневекового мира // Препр. Гостелерадио: № Б07201, с. 1-100, Гостелерадио, Москва, 1981,*
327. Щепкин В. Н., *Русская палеография*, Наука, Москва, 1967,
328. Дживелегов А. К., *Леонардо да Винчи*, ОГИЗ, Москва, 1935,
329. Дживелегов А. К., *Данте Алигьери*, ОГИЗ, Москва, 1933,
330. Фоменко А. Т., *Вычисление второй производной лунной элонгации и статистические закономерности в распределении некоторых астрономических данных // Исследование операций и АСУ, вып. 20, с. 98-113, Изд-во Киев. ун-та, Киев, 1982,*
331. Фоменко А. Т., *К вопросу о мистификациях // Техника и наука, № 11, с. 26-29*, , 1982,
332. Фоменко А. Т., *Новая эмпирико-статистическая методика упорядочивания текстов и приложения к задачам датировки // ДАН СССР, т. 268, № 6, с. 1322-1327*, , 1983,
333. Фоменко А. Т., *О геометрии распределения целых точек в гиперобластях // Труды семинара по векторному и тензорному анализу, вып. 21, с. 106-152, Изд-во МГУ, Москва, 1983,*
334. Фоменко А. Т., *Авторский инвариант русских литературных текстов // Методы количественного анализа текстов нарративных источников, с. 86-109, Ин-т истории СССР (АН СССР), Москва, 1983,*

335. Федоров С. С., Фоменко А. Т., Статистическая оценка хронологической близости исторических текстов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара, с. 101-107, ВНИИСИ, Москва, 1983, Англ. пер.: Journal of Soviet Mathematics. Vol. 32, No. 6, p. 668-675, 1986
336. Фоменко А. Т., Глобальная хронологическая карта // Химия и жизнь, № 9, с. 85-92, , , 1983,
337. Фоменко А. Т., Новые методики хронологически правильного упорядочивания текстов и приложения к задачам датировки древних событий // Исследование операций и АСУ. Вып. 21, с. 40-59, Изд-во Киев. ун-та, Киев, 1983,
338. Фоменко А. Т., Методика статистической обработки параллелей в хронографических текстах и глобальная хронологическая карта // Исследование операций и АСУ. Вып. 22, с. 29-40, Изд-во Киев. ун-та, Киев, 1983,
339. Постников М. М., Фоменко А. Т., Новые методики статистического анализа нарративно-цифрового материала древней истории // Учж запж Тартуского ун-та. Труды по знаковым системам. Вып. 576, с. 24-43, , Тарту, 1982,
340. Фоменко А. Т., Статистическая методика анализа затухания частот и приложения к глобальной хронологии // Исследование операций и АСУ. Вып. 24, с. 49-66, Изд-во Киев. ун-та, Киев, 1984,
341. Фоменко А. Т., Новая эмпирико-статистическая методика обнаружения параллелизмов и датирования дубликатов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 154-177, ВНИИСИ, Москва, 1984,
342. Фоменко А. Т., Информативные функции и связанные с ними статистические закономерности // Статистика. Вероятность. Экономика. (Ученые записки по статистике). Т. 49, с. 335-342, Наука, Москва, 1985,
343. Фоменко А. Т., Частотные матрицы и их применение для статистической обработки нарративных источников // Тезисы докладов совещания "Комплексные методы в изучении истории с древнейших времен до наших дней". С. 135-136, Ин-т истории СССР (АН СССР), Москва, 1984,
344. Фоменко А. Т., Дубликаты в перемешанных последовательностях и принцип затухания частот // Тезисы докладов по теории вероятностей и математической статистике. Т. 3, с. 246-248, Ин-т математики и кибернетики АН ЛитССР, Вильнюс, ,
345. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Об определении исходных структур в перемешанных последовательностях // Труды семинара по векторному и тензорному анализу. Вып. 22, с. 119-131, Изд-во МГУ, Москва, 1985,
346. Fomenko A. T., New empirico-statistical dating methods and statistics of certain astronomical data // Первый Всемирный конгресс Общества математической статистики и теории вероятностей им. Бернулли. Тезисы. Т. 2, с. 892, Наука, Москва, 1986,
347. Фоменко А. Т., Морозова Л. Е., Некоторые вопросы статистической обработки источников с погодным изложением // Математика в изучении средневековых повествовательных источников. С. 107-129, Наука, Москва, 1986,
348. Калашников В. В., Рачев С. Т., Фоменко А. Т., Новые методики сравнения функций объемов исторических текстов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 33-45, ВНИИСИ, Москва, 1986,
349. Фоменко А. Т., Распознавание зависимостей и слоистых структур в нарративных текстах // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 115-128, ВНИИСИ, Москва, 1987,
350. Морозова Л. Е., Фоменко А. Т., Количественные методы в "макротекстологии" (на примере памятников "смуты" конца XVI - начала XVII в. // Комплексные методы в изучении исторических процессов. С. 163-181, Ин-т истории СССР (АН СССР), Москва, 1987,
351. Fomenko A. T., Duplicates in mixed sequences and a frequency duplication principle. Methods and applications // Probability theory and Mathematical Statistics. Proc. of the Fourth Vilnius Conference. V. 1, p. 439-465, VNU Science Press, Utrecht, Netherlands, 1987,
352. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Некоторые методы и результаты анализа перемешанных последовательностей // Труды семинара по векторному и тензорному анализу. Вып. 23, с. 104-121, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1988,
353. Fomenko A. T., Empirico-statistical methods in ordering narrative texts // International Statistical Review. V. 56, N. 3, P. 279-301, , , 1988,
354. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Датировка Альмагеста по переменным звездным конфигурациям // ДАН СССР, т. 307, № 4, с. 829-832, , , 1989,

355. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Геометрия подвижных конфигураций звезд и датировка Альмагеста // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 59-78, ВНИИСИ, Москва, 1988,
356. Ньютон Р., Преступление Клавдия Птолемея, Наука, Москва, 1985,
357. Амфитеатров А., Собрание сочинений. Т. 4, Просвещение, Санкт Петербург, 1911,
358. Newton I., The Chronology of Ancient Kingdoms amended. To which is Prefix'd, A Short Chronicle from the First Memory of Things in Europe, to the Conquest of Persia by Alexander the Great, J. Tonson, London, 1728,
359. Кузнецов В. Г., Ньютон, Мысль, Москва, 1982,
360. Орленко М. И., Исаак Ньютон. Биографический очерк, , Донецк, 1927,
361. Николай Александрович Морозов - ученый-энциклопедист. Сборник статей, Наука, Москва, 1982,
362. Румянцев А. А., Методы исторического анализа в работах Николая Александровича Морозова // Изв. Науч. ин-та им. П. Ф. Лесгафта. Т. 10, , Ленинград, 1924,
363. Николай Александрович Морозов. Этапы жизни и деятельности // Вестн. АН СССР. Т. 7, 8, , Москва, 1944,
364. Вольфович С. И., Николай Александрович Морозов как химик (1854-1946) // Изв. АН СССР. Отд. хим. наук. № 5, , , 1947,
365. Усанович М. И., Научные предвидения Н. А. Морозова // Успехи химии. Т. 16, вып. 3, , 1947,
366. Рожков М., Н. А. Морозов - основоположник анализа размерности // Успехи физ. наук. Т. 49, вып. 1, , , 1953,
367. Вольфович С. И., Николай Александрович Морозов, его жизнь и труды по химии // Природа. № 11, , , 1947,
368. Новожилов Н. И., Работы Н. А. Морозова в области метеорологии // Природа. № 10, , , 1954,
369. Внучков Б. С., Узник Шлиссельбурга, Верхн.-Волж. кн. изд-во, Ярославль, 1988,
370. Николай Александрович Морозов. Библиография ученых СССР, Наука, Москва, 1981,
371. Fomenko A. T., Some new empirico-statistical methods of dating and the analysis of present global chronology // The British Library, Department of printed books. Cup. 918/87, , , 1981,
372. Peters C. H. F., Knobel E. B., Ptolemy's catalogue of stars, The Carnegie Inst. of Washington, Washington, 1915,
373. Ефремов Ю. Н., Павловская Е. Д., Датировка "Альмагеста" по собственным движениям звезд // ДАН СССР, т. 294, № 2, с. 310-313, , , 1987,
374. Голубцова Е. С., Завенягин Ю. А., Еще раз о "новых методиках" и хронологии древнего мира // Вопросы истории. № 12, с. 68-83, , , 1983,
375. Hofflit D., The Star Catalogue, Yale Univ. Obs., New Haven, Connecticut, USA, 1982,
376. Fricke W., Kopff A., FK4 // Verof. Astr. Inst. Heidelberg, N.10, , Heidelberg, 1963,
377. Советский энциклопедический словарь, Советская энциклопедия, Москва, 1979,
378. Ptolemy's Almagest / Transl. and annot. by G. J. Toomer, , London, 1984,
379. Берри А., Краткая история астрономии, ГИТТЛ, Москва, Ленинград, 1946,
380. Климишин И. А., Открытие Вселенной, Наука, Москва, 1987,
381. Cagnat R., Cours d'epigraphie latine, , Paris, 1914,
382. Голубцова Е. С., Смирин В. М., О попытке применения "новых методик статистического анализа" к материалу древней истории // Вестник древней истории. № 1, с. 171-195, , , 1982,
383. Голубцова Е. С., Кошеленко Г. А., История древнего мира и "новые методики" // Вопросы истории. № 8, с. 70-82, , , 1982,
384. Постников М. М., Величайшая мистификация в истории ? // Техника и наука. № 7, с. 28-33, , , 1982,
385. Зенин Д., Артиллерия древних: правда и вымысел // Техника и наука. № 5, с. 25-29, , , 1982,
386. Солонарь П., Скорее всего вымысел... // Техника и наука. № 4, с. 28-32, , , 1983,
387. Рич В., Был ли темный период ? // Химия и жизнь. № 9, с. 84, , , 1983,
388. Баранов В., Логика - это не факты // Техника и наука. № 4, с. 24-28, , , 1983,
389. Анастасов Л., Новое направление науки? Осторожно! // Техника и наука. № 8, с. 28-30, , , 1983,
390. Михайлов М., Этот странный радиоуглеродный метод // Техника и наука. № 8, с. 31-32, , , 1983,

391. Николаев Д., Оружие, которое не спасло Византию // Техника и наука. № 9, с. 29-36, , 1983,
392. Baily F., The Catalogues of Ptolemy, Ulugh Beigh, Tycho Brahe, Halley and Hevelius, deduced from the best authorities // Royal Astron. Soc. Memoirs. Vol XIII, p. 1-248, , , 1843,
393. Ковальченко И. Д., Применение количественных методов и ЭВМ в исторических исследованиях // Вопросы истории. № 9, с. 61-73, , , 1984,
394. Newton I., The Chronology of ancient kingdoms amended. Reprint., Histories and Mysteries of Man Ltd., Lavender Walk, London SW11, 1988,
395. Fomenko A. T., Kalashnikov V. V., Nosovsky G. V., When was Ptolemy's star catalogue in Almagest compiled in reality? Statistical analysis // Acta Applicandae Mathematicae. Vol. 17, p. 203-229, , , 1989,
396. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Статистические дубликаты в упорядоченных списках с разбиениями // Вопросы кибернетики. Семиотические исследования. С. 138-148, Науч.сов. по комплекс.пробл."Кибернетика" АН СССР, Москва, 1989,
397. Рачев С. Т., Фоменко А. Т., Функции объемов исторических текстов и принцип амплитудной корреляции // Методы изучения источников по истории русской общественной мысли периода феодализма. С. 161-180, Ин-т истории СССР, Москва, 1989,
398. Радиоуглеродное датирование неточно // Природа. № 3, с. 117, , , 1990, перевод статьи в New Scientist, 1989, Vol. 123, No. 1684, P. 26
399. Ефремов Ю. Н., Павловская Е. Д., Определение эпохи звездного каталога "Альмагеста" по анализу собственных движений звезд // Историко-математические исследования. С. 175-192, Наука, Москва, 1989,
400. Fomenko A. T., Mathematical Statistics and Problems of Ancient Chronology. A New Approach // Acta Applicandae Mathematicae. Vol. 17, P. 231-256, , , 1989,
401. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Распознавание дубликатов в хронологических списках (метод гистограмм частот разнесения связанных имен) // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 112-125, ВНИИСИ, Москва, 1989,
402. Фоменко А.Т., Методы статистического анализа нарративных текстов и приложения к хронологии, Изд. МГУ, Москва, 1990, Статистичка хронологија-1
403. Фоменко А. Т., Исследования по истории древнего мира и средних веков. Математические методы анализа источников. Глобальная хронология, Изд. Мех.-мат. фак. МГУ, Москва, 1993, Статистичка хронологија-2
404. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Датировка звездного каталога "Альмагеста". Статистический и геометрический анализ, Изд. "Факториал", Москва, 1995,
405. Фоменко А. Т., Критика традиционной хронологии античности и средневековья (Какой сейчас век?), Изд. Мех.-мат. фак. МГУ, Москва, 1993, кратки реферат
406. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., , , Москва, , Статистичка хронологија-3
407. Fomenko A.T., Empirico-statistical analysis of narrative material and its applications to historical dating. Volume 1: The development of the statistical tools. Volume 2: The analysis of ancient and medieval records, Kluwer Academic Publishers, The Netherlands, 1994, превод и допуна Статистичке хронологије-1
408. Fomenko A.T., Kalashnikov V.V., Nosovsky G.V., Geometrical and statistical methods of analysis of star configurations. Dating Ptolemy's Almagest, CRC-Press, USA, 1993, превод 403
409. Ключевский В.О., Неопубликованные произведения, Наука, Москва, 1983,
410. Полное собрание русских летописей, т. 38. Радзивилловская летопись, Наука, Ленинград, 1989,
411. Гордеев А.А., История казаков, Страсной Бульвар, Москва, 1992,
412. Гаркави А.Я., Сказания мусульманских писателей о славянах и русских, , , 1872,
413. Голубовский П., Печенеги, торки и половцы до нашествия татар, , , ссылка взята из Морозова
414. Скрынников Р.Г., Царство террора, Наука, Санкт Петербург, 1992,
415. Карнович Т.П., Родовые прозвания и титулы в России, , Санкт Петербург, 1886, переиздание: Москва, Бимпа, 1991
416. Тихомиров М.Н., Древняя Москва 12-15 век. Средневековая Россия на международных путях 14-15 век, Московский Рабочий, Москва, 1992,
417. Памятники литературы древней Руси. Конец 15 - первая половина 16 века, Художественная литература, Москва, 1984,

418. Памятники литературы древней Руси. Вторая половина 16 века, Художественная литература, Москва, 1986,
419. Соболева Н.А., Русские печати, Наука, Москва, 1991,
420. Переписка Грозного с Курбским. Статья Лихачева о Грозном. Литературные памятники, Наука, Ленинград, 1979,
421. Скрынников Р.Г., Иван Грозный, Наука, Москва, 1983,
422. Герберштейн Сигизмунд, Записки о Московии, Изд. МГУ, Москва, 1988,
423. Каргашов А.В., Очерки по истории русской церкви. Том 1, Наука, Москва, 1992,
424. Соболев Н.Н. (ред.), Старая Москва. Издание Комиссии по изучению старой Москвы при императорском Московском археологическом обществе. Вып. 2, , Москва, 1914, репринтное издание: Москва, Столица, 1993
425. Тамерлан. Эпоха, личность, дела, Гураш, Москва, 1992,
426. Курбатов, История Византии, , , (у рукопису недостају подаци)
427. Rome Reborn, The Vatican Library and Renaissance Culture, Library of Congress, Yale, 1993,
428. Хронограф 1680. године, (из приватне колекције), , 1680,
429. Курузов Б., , , , (у рукопису недостају подаци).

Ради боље прегледности, преводу је додат и списак (без детаља) сређен по абecedном реду за латиничне односно азбучном реду за ћириличне референце.

54. исто што 43
311. *Almagest* Cl. Ptolemaei Phelusiensis Alexandrini.
269. Chronologie egyptienne d'apres les textes demotiques / Par P. W. Pestman - Papyrologica Lugduno-Batava edidit Institutum Papyrologicum Universitatis Lugduno-Batavae Moderantibus M. David et B. A. von Groningen. Vol. 15
314. Claudii Ptolemaei Magnae Constructionis, id est perfectae coelestium motuum pertractationis. Lib. XIII. Theonis Alexandrini in eosdem Commentariorum Libri XI. Basileae apud Ioannem Walderum. An. 1538. C. priv. Caes. ad Quinquennium
312. Claudii Ptolemaei Phelusiensis Alexandrini.
139. Dialogus Historicus Palladii episcopi Helenopolis cum Theodoro. Patrologiae Cursus Completus. Patrologiae Graecae. T. LVII
72. Historiae bysantinae scriptores post Theophanem. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CIX
209. L'art de verifier les dates faites historiques / Ed. par des Benedictines
77. Le Saint voyage de Jerusalem de seigneur d'Anglure. Publie par F. Bonnardot et A. Longnon
71. Manuel II Palaeologus. Laudatio funebris fratris sui Theodori Palaeologi Despotae. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI
172. Мапу северни а јизни хвездне облоху
188. Musee Royal de Naples: Peintures, bronzes, et statues erotiques du cabinet secret, avec les explanations de M. C. F. (Cesar Famin)
313. Ptolemaei Cl. Phelusiensis Alexandrini philosophi et matematici excellentissimi Phaenomena stellarum 1022 fixarum ad hanc aetatem reducta, atque seorsum in studiosorum gratiam.
378. Ptolemy's Almagest / Transl. and annot. by G. J. Toomer
427. Rome Reborn, The Vatican Library and Renaissance Culture
233. Teutsch Astronomei. Astronomia
65. The Cambridge medieval history. IV. The Byzantine Empire
304. The history of Herodotus
222. The place of astronomy in the ancient world // Philos. Trans. of the Royal Soc. of London, Ser. A, Vol. 276, p. 1-276
73. Александрија. Роман об Александре Македонском по русској летописи XV века
252. Библија. 10. изд.
43. Византијска књига Епарха
44. Византијски историци. Дексипп, Евнапий, Олимпиодор, Малх, Петр Патрициј, Менандр, Кандид, Ноннос, Феофан Византиец
56. Византијски легенде
178. Вокруг Колизея // Известия, 18 мая

53. Две византийские хроники X века. Псамафийская хроника; Иоанн Камениата. Взятие Фессалоники
60. Древняя Греция / под ред. В. В. Струве, Д. П. Каллистова
40. Евсевия Памфилова епископа Кесарии Палестинской о названиях местностей, встречающихся в Священном писании. Блаженного Иеронима Стридонского о положении и названиях еврейских местностей / пер. И. Помяловского
97. Жизнь Бенвенуто Челлини, сына маэстро Джованни Челлини, флорентийца, написана им самим во Флоренции
28. Историко-математические исследования, вып. 1
45. Исторические записки Никифора Вриенния
134. История Византии. т. 1
150. История Древнего Рима / Под ред. А. Г. Кузицина, А. Г. Бокшанина
115. История средних веков / под ред. А. Д. Удальцова, Е. А. Косминского, О. Л. Вайнштейна
317. История фараонов Г. Бругша // Летописи и памятники древних народов. Египет
118. История французской литературы (Сборник статей)
320. Контекст 1978
268. Коран
79. Краткая географическая энциклопедия, т. I
180. Курьер ЮНЕСКО, № 12
316. Легенда о докторе Фусте
107. Люция Гибралтарского пролива и Средиземного моря / сост. Дж. Парди, пер. И. Шостакова
125. Махабхарата / Пер. и ред. акад. АН ТССР Б. Л. Смирнова, т. 1-8
88. Методика изучения древнейших источников по истории народов СССР. Сборник статей
169. Методические исследования в области абсолютной геохронологии. Тезисы докладов 3-го методического симпозиума 1976 г.
361. Николай Александрович Морозов - ученый-энциклопедист. Сборник статей
363. Николай Александрович Морозов. Этапы жизни и деятельности // Вестн. АН СССР. Т. 7, 8
370. Николай Александрович Морозов. Библиография ученых СССР
418. Памятники литературы древней Руси. Вторая половина 16 века
417. Памятники литературы древней Руси. Конец 15 - первая половина 16 века
420. Переписка Грозного с Курбским. Статья Лихачева о Грозном. Литературные памятники
96. Полное собрание русских летописей, т. 33
98. Полное собрание русских летописей, т. 35
410. Полное собрание русских летописей, т. 38. Радзивилловская летопись
398. Радиоуглеродное датирование неточно // Природа. № 3, с. 117
- 73'. Роман о Александре Великом // Стара српска књижевност, т. 21
- 91'. Роман о Трои // Стара српска књижевност, т. 21
31. Рукописная и печатная книга. Сборник статей
377. Советский энциклопедический словарь
425. Тамерлан. Эпоха, личность, дела
162. Творения Максима Исповедника // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 69
61. Творения Никифора архиепископа Константинопольского
160. Творения Нила, подвижника Синайского // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 31-33
159. Творения святого Исидора Пелусиота // Творения святых отцов церкви в русском переводе, т. 34-36
91. Троянские сказания. Средневековые рыцарские романы о Троянской войне по русским рукописям XVI и XVII веков
86. Флорентийские чтения: Итальянская жизнь и культура. Зарницы, т. I / пер. И.А. Маевского
59. Фотия святейшего патриарха Константинопольского послание к Михаилу князю Болгарскому о должности княжеской
39. Хроника Иоанна Малалы (в славянском переводе) / пер. и ред. В.М. Истрина
428. Хронограф 1680. године
234. Abu Ma'shar, De magnis coinctiombus. Erhard Ratdolt
140. Aime Puech, St. Jean Chrysostome et les moeurs de son temps
299. Albright W. F., From the Stone Age to Christianity

187. Apianus P., *Cosmographicus Liber Petri Apiani mathematici studiose collectus*
280. Arnim H., *Sprachliche Forschungen zur Chronologie der platonischen Dialoge // Sitzungen Wiener Akademie. Vol. 269, 3 Abh.*
392. Baily F., *The Catalogues of Ptolemy, Ulugh Beigh, Tycho Brahe, Halley and Hevelius, deduced from the best authorities // Royal Astron. Soc. Memoirs. Vol XIII, p. 1-248*
113. Bloch M., *La societe feudale*
135. Bode J. E., *Claudius Ptolemaeus, Astronom zu Alexandrien im zweiten Jahrhundert Beobachtung und Beschreibung der Gestirne und der Bewegung*
239. Borman Z., *Astra*
290. Broughton T. R. S., *The Magistrates of the Roman Republic. Vol. 1, 2*
249. Brugsch H., *Recueil de Monuments Egyptiens, dessines sur lieux*
381. Cagnat R., *Cours d'epigraphie latine*
198. Chabas F., *Melanges egyptologiques. Deuxieme serie // Aegyptolog. Zeitschrift, s. 49*
105. Champfleury, *Histoire de la Carricature au Moyen Age*
175. Cipolla Carlo M., *Money, prices and civilization in the Mediterranean world. 5-17 century*
288. Clinton H. F., *Fasti Hellenici, a civil and literary chronology from the earliest times to the death of Augustus*
236. Corbinianus, *Firmamentum Firmianum*
151. Craig Harmon, *The natural distribution of radiocarbon and the exchange time of carbon dioxides between atmosphere and sea // Tellus, vol. 9, p. 1-17*
155. Crowe C., *Carbon-14 activity during the past 5000 years // Nature, vol. 182, p. 470*
289. Degrassi A., *Fasti Capitolini, 1954; I Fasti consolari dell'impero romano, 1952*
295. Dupont-Sommer A., *Les ecrits essentiels decouverts pies de la mer morte*
264. Dupuis C., *The origin of all religious worship*
282. Filarete Antonio Averlino, *Tractat ueber die Baukunst*
242. Fine Oronce, *Orontii Finaei delphinatis, etc.*
186. Fischer Fr., *Thucydidus reliquiae in papyris et membranis aigiptiacis servatae*
371. Fomenko A. T., *Some new empirico-statistical methods of dating and the analysis of present global chronology // The British Library, Department of printed books. Cup. 918/87*
325. Fomenko A. T., *The jump of the second derivative of the Moon's elongation // Celestial Mechanics, v. 29, p. 33-40*
346. Fomenko A. T., *New empirico-statistical dating methods and statistics of certain astronomical data // Первый Всемирный конгресс Общества математической статистики и теории вероятностей им. Бернулли. Тезисы. Т. 2, с. 892*
351. Fomenko A. T., *Duplicates in mixed sequences and a frequency duplication principle. Methods and applications // Probability theory and Mathematical Statistics. Proc. of the Fourth Vilnius Conference. V. 1, p. 439-465*
353. Fomenko A. T., *Empirico-statistical methods in ordering narrative texts // International Statistical Review. V. 56, N. 3, P. 279-301*
400. Fomenko A. T., *Mathematical Statistics and Problems of Ancient Chronology. A New Approach // Acta Applicandae Mathematicae. Vol. 17, P. 231-256*
395. Fomenko A. T., Kalashnikov V. V., Nosovsky G. V., *When was Ptolemy's star catalogue in Almagest compiled in reality? Statistical analysis // Acta Applicandae Mathematicae. Vol. 17, p. 203-229*
407. Fomenko A.T., *Empirico-statistical analysis of narrative material and its applications to historical dating. Volume 1: The development of the statistical tools. Volume 2: The analysis of ancient and medieval records*
408. Fomenko A.T., Kalashnikov V.V., Nosovsky G.V., *Geometrical and statistical methods of analysis of star configurations. Dating Ptolemy's Almagest*
376. Fricke W., Kopff A., FK4 // *Verof. Astr. Inst. Heidelberg, N.10*
285. Gadol J., *Leon Battista Alberti*
68. Georgius Phrantzae, *De Vita et Scriptus Georgii Phrantzae. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI*
191. Ginzel F. K., *Spezieller Kanon der Sonnen- und Mondfinsternisse*
192. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. I*
193. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. II*
194. Ginzel F. K., *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie. Bd. III*
202. Ginzel F. K., Wilkens A., *Theorie der Finsternisse // Encykl. der Wissenschaften, Bd. VI, 2, S. 335-356*
230. Grienberger C., *Catalogus Veteres affixarum longitudes et latitudes cum novis conferens*

38. Grierson Philip, Coinage and money in Byzantine empire
174. Grierson Philip, Monnaies du Moyen Age
300. Grollenberg L. N., Atlas of the Bible
212. Hansen P., Ecliptische Tafeln fuer die Konjunktionen des Mondes und der Sonne
213. Hansen P., Theorie der Sonnenfinsternisse und verwandten Erscheinungen
306. Hauvette A., Herodote historien des queres medicules
130. Havet'a E., La modernite des prophetes
261. Heis, Die Finsternisse waehrend des pelop. Krieges
310. Hignett C., Xerxes Invasion of Greece
196. Hincks E., The Egyptian Dynasties of Manetho // The Journal of Sacred Literature
375. Hofflit D., The Star Catalogue
260. Hoffman, Saemtliche bei griechischen und lateinschen Schriftstellern des Altertums erwaehte Sonnen- und Mondfinsternisse
283. Horster M., Brunelleschi und Alberti in ihrer Stellung zur roemischen Antike
1. Hoshart, De l'authenticite des Annales et des Histoires de Tacite
287. Ideler, Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie
69. Ioannis Cantacuzeny, Opera Omnia. Patrologiae cursus completus. Series graeca. T. CLIII, CLIV
245. Isidori Junioris, Hispalensis episcopi: De responsione mundi
301. Jurku A., Ausgrabungen in Palestina - Syrien
101. Keller W., Und die Bibel hat doch Recht
302. Kenyon K. M., Digging in Jericho
251. Knobel E. B., British School of Archaeology in Egypt and Egyptian Research Account
207. Kobold H., Finsternisse. Handwörterbuch der Astronomie / Herausg. von W. Valentiner, Bd. I
211. Largeteau C., Tables pour le calcul des syzygies ecliptiques. Connaissanse des Temps pour 1846
214. Lehmann P., Tafeln zur Berechnung der Mondphasen und Sonnen- und Mondfinsternisse
232. Leupoldus de Austria, Compilatio de Astrorum Scientia, cuts.
294. Lhotsky A., Auf Saetze und Vortraege
225. Lilly W., An Introduction to Astrology
237. Lubienietki S., Theatrum Cometicum, etc.
238. Lubienietki S., Historia universalis omnium Cometarum
70. Manuel Chrisoloras, Manuels Chrisolorae Vita et scripta. Patrologiae cursus completus. Series graeca posterior. T. CLVI
103. Miller W., The Latins in the Levant. A history of frankish Greece in 1204-1566
292. Montucla J. E., Histoire des mathematiques. T. IV
309. Myres J., Herodotus. Father of History
229. Neugebauer Dr. P. V., Abgekuerzte Tafeln der Sonne und grossen Planeten
203. Neugebauer O., Astronomische Chronologie
204. Neugebauer O., Spezieller Kanon der Sonnenfinsternisse. Ergänzungsheft, Astron. Nachr. 8, 4
215. Newcomb S., On the recurrence of solar eclipses with tables of eclipses // Astronomical Papers (Washington), Vol. 1, No. 1
358. Newton I., The Chronology of Ancient Kingdoms amended. To which is Prefix'd, A Short Chronicle from the First Memory of Things in Europe, to the Conquest of Persia by Alexander the Great
394. Newton I., The chronology of ancient kingdoms amended. Reprint.
223. Newton R., Astronomical evidence concerning non-gravitational forces in the Earth-Moon system // Astrophys. Space Sci., Vol. 16, p. 179-200
221. Newton R., Two uses of ancient astronomy // Philos. Trans. of the Royal Soc. of London, Ser. A, Vol. 276, p. 99-115
315. Nicolai Copernici Thorunensis, Nicolai Copernici Thorunensis de Revolutionibus Orbium Coelestium Libri VI. Ex auctoris autographo recudi curavit Societat Copernicana Thorunensis
106. Noth M., Die Welt der Alten Testament
308. Oertel F., Herodots aegyptischen Logos und die Glaubwuerdigkeit Herodots
201. Oppolzer Th., Syzygientafeln fuer den Mond
200. Oppolzer Th., Tafeln zur Berechnung der Mondfinsternisse
199. Oppolzer Th., Kanon der Sonnen und Mondfinsternisse
303. Owen G. F., Archaeology and the Bible

240. Paulus Venetus, *Philosophiae naturalis compendium clarissimi philosophi Pauli Veneti: una libro de compositione mundi*, etc.
227. Pearce A., *The science of the stars*
228. Pearce A., *The text-book of Astrology*
258. Petavius D., *De doctrina temporum*. Vol. 1
372. Peters C. H. F., Knobel E. B., *Ptolemy's catalogue of stars*
210. Pingre A., *Chronologie des eclipses qui ont ete visibles depuis le pole boreal jusque vers l'equateur pendant les dix siecles qui ont precede l'ere Chretienne*
220. Pogo A., *Additions and corrections to Oppolzer's Canon der Mondfinsternisse // Astron. Journal*, Vol. 43, p. 45-48
235. Radini Tedeschi, *Sideralis abyssus*
197. Raska, *Chronologie der Bibel*
92. Robert C., *Archaeologische Hermeneutig*
265. Robertson J. M., *Pagan christs; studies in comparative hierology*
3. Ross, *Tacitus and Bracciolini. The Annals forged in the XV-th century*
154. Rostovzeff M., *Social and Economic History of the Roman Empire*
297. Rowley H. H., *The Old Testament and Modern Study*
246. Sacro Bosco J. de, *Opusculum Johannis de Sacro busto spericum, cu figuris optimus ei novis textu in se, sive ambiguitate declarantibus*
243. Sacro Bosco J. de, *Sphera materialis*
244. Sacro Bosco J. de, *Opusculu de Sphaera... clarissimi philosophi Ioannis de Sacro busto*
305. Sayce, *Herodotus I-III. The ancient empire of the East*
291. Scaliger I., *Opus novum de emendatione temporum - Lutetiac.*
278. Schaarschmidt K., *Die Sammlung der Platos Schriften zur Scheidung der echten von den unechten untersucht*
216. Schram R., *Tafeln zur Berechnung der Mondphasen der naeheren Umstande der Sonnenfinsternisse*
217. Schram R., *Reductionstafeln fuer den Oppolzerischen Finsternis Canon zum Uebergang auf die Ginzelschen Korrektionen*
218. Schram R., *Kalendariographische und chronologische Tafeln*
219. Schroeter J., *Spezieller Canon der zentralen Sonnen- und Mondfinsternisse*
208. Schwahn P., *Mathematische Theorie der astronomischen Finsternisse*
298. Schwegler T., *Die Biblische Urgeschichte*
279. Siebeck H., *Zur Chronologie der platonischen Dialoge*
307. Spielberg W., *Die Glaubwuerdigkeit von Herodots Bericht ueber Aegypten*
241. Steeb J., *Coelum sephiroiticum Hebraeorum, etc.*
206. Struve O., *Libroram in biblioteca Speculae Pulcovensis catalogus systematicus*
281. Sueton, *Die zwoelf Caesaren, nach der Uebersetzung v. A. Stahr neu hsg.*
117. Suhle A., *Mittelalterliche Brakteaten*
231. Tesnierio Ioanne, *Opus Matematicum octolibrum*
138. Thierry Amedee, *St. Jean Chrysostome et l'imperatrice Eudoxie*
112. Thorndike Lynn, *A History of Magic and Experimental Science*, vol. 2
284. Wittkower R., *Architectural Principles in the Age of Humanism*
205. Wolf R., *Handbuch der Astronomie, ihrer Geschichte und Literatur*, Bd. II
6. Wooley L., *Excavation at Ur*
104. Wright G. E., *Biblical Archeology*
226. Zadkie L., *The Grammar of Astrology*
259. Zech J., *Astronomische Untersuchungen ueber die wichtigeren Finsternisse, welche von den Schriftstellern des klassischen Altertums erwaeht werden*
286. Zevi B., Battisti E., Garin E., Malle L., Alberti // *Enciclopedia universale dell'arte*. Vol. I
67. Агафий, *О царствовании Юстиниана*
66. Азаревич Д. И., *История византийского права*
25. Альберти Л. Б., *Сборник статей*
143. Амальрик А. С., Монгайт А. Л., *Что такое археология*
296. Амусин И. Д., *Рукописи Мертвого моря*
357. Амфитеатров А., *Собрание сочинений*. Т. 4
389. Анастасов Л., *Новое направление науки? Осторожно! // Техника и наука. № 8, с. 28-30*
46. Анна Комнина, *Сокращенное сказание о делах царя Алексея Комнина*
62. Анна Комнина, *Алексиада*
161. Аполлодор, *Мифологическая библиотека*
55. Аристинет, *Любовные письма; Евматий Макремволит. Повесть об Исминии и Исмине*

30. Архимед, Сочинения
388. Баранов В., Логика - это не факты // Техника и наука. № 4, с. 24-28
137. Бемон Ш., Моно Г., История Европы в средние века
379. Берри А., Краткая история астрономии
36. Бикерман Э., Хронология древнего мира
85. Блер Ж., Таблицы хронологические, объемлющие все части всемирной истории из года в год от сотворения мира до XIX столетия. т. I, II
74. Болингброк, Письма об изучении и пользе истории
319. Буганов С. И., Отечественная историография русского летописания
182. Бузескул В., Введение в историю Греции. Лекции по истории Греции, т.1
153. Бутомо С. В., Радиоуглеродное датирование и построение абсолютной хронологической шкалы археологических памятников // Археология и естественные науки, с. 35-45
64. Васильев А. А., История Византии
84. Вебер Г., Всеобщая история
256. Видукин Корвейский, Деяния саксов
369. Внучков Б. С., Узник Шлиссельбурга
364. Вольфович С. И., Николай Александрович Морозов как химик (1854-1946) // Изв. АН СССР. Отд. хим. наук. № 5
367. Вольфович С. И., Николай Александрович Морозов, его жизнь и труды по химии // Природа. № 11
110. Вулли Л., Ур халдеев
412. Гаркави А.Я., Сказания мусульманских писателей о славянах и русских
52. Георгий Акрополит, Летопись великого логофета Георгия Акрополита
51. Георгий Пахимер, История о Михаиле и Андронике Палеологах. Царствование Михаила Палеолога
422. Герберштейн Сигизмунд, Записки о Московии
78. Геродот, История
93. Голенищев-Кутузов И. Н., Средневековая латинская литература Италии
413. Голубовский П., Печенеги, торки и половцы до нашествия татар
374. Голубцова Е. С., Завенягин Ю. А., Еще раз о "новых методиках" и хронологии древнего мира // Вопросы истории. № 12, с. 68-83
383. Голубцова Е. С., Кошеленко Г. А., История древнего мира и "новые методики" // Вопросы истории. № 8, с. 70-82
382. Голубцова Е. С., Смирин В. М., О попытке применения "новых методик статистического анализа" к материалу древней истории // Вестник древней истории. № 1, с. 171-195
156. Гомер, Илиада / Пер. Н. И. Гнедича
271. Гонейм М. З., Потерянная пирамида
411. Гордеев А.А., История казаков
42. Грегоровиус Ф., История города Афин в средние века
41. Грегоровиус Ф., История города Рима в средние века. От V до XVI столетия. Т. I-V
133. Григорович В., Очерк путешествия по Европейской Турции
179. Грослие Б., Борободур. Величайшее в мире средоточие буддийской скульптуры подвергается разрушению // Курьер ЮНЕСКО, № 6, с. 23-27
114. Гудзий Н. К., История древней русской литературы
111. Гуревич А. Я., Категории средневековой культуры
173. Дантас Ж., Парфенон в опасности // Курьер ЮНЕСКО, № 6, с. 16-18, 34
80. Данте Алигьери, Малые произведения
120. Дворецкий И. Х., Латинско-русский словарь
37. Джелал Эссад, Константинополь. От Византии до Стамбула
329. Дживелегов А. К., Данте Алигьери
328. Дживелегов А. К., Леонардо да Винчи
272. Джуа М., История химии
81. Диль Ш., История византийской империи
136. Дильс Г., Античная техника
29. Диофант, Арифметика
248. Дирингер, Алфавит
276. Дитмар А. Б., География в античное время
102. Древис А., Жил ли апостол Петр?
4. Древис А., Миф о Христе. Т. II
75. Евсевий Памфил, Церковная история
26. Егоров Д. Н., Введение в изучение средних веков. Историография и источниковедение

373. Ефремов Ю. Н., Павловская Е. Д., Датировка "Альмагеста" по собственным движениям звезд // ДАН СССР, т. 294, № 2, с. 310-313
399. Ефремов Ю. Н., Павловская Е. Д., Определение эпохи звездного каталога "Альмагеста" по анализу собственных движений звезд // Историко-математические исследования. С. 175-192
273. Замаровский В., Тайны хеттов
5. Зелинский А.Н., Конструктивные принципы древнерусского календаря // Контекст 1978
90. Зелинский Ф., Из жизни идей. т. I-IV
385. Зенин Д., Артиллерия древних: правда и вымысел // Техника и наука. № 5, с. 25-29
119. Зубов В. П., Аристотель
170. Идельсон Н., История календаря
58. Иоанн Дамаскин, Диалектика
57. Иоанн Дамаскин, Три защитительных слова против порицающих святые иконы или изображения
47. Иоанн Киннам, Краткое обозрение царствования Иоанна и Мануила Комнинов
255. Каждан А. П., Происхождение христианства и его сущность
158. Каждан А. П., Социальный состав господствующего класса Византии XI-XII вв.
95. Казаманова А. Н., Введение в античную нумизматику
355. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Геометрия подвижных конфигураций звезд и датировка Альмагеста // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 59-78
354. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Датировка Альмагеста по переменным звездным конфигурациям // ДАН СССР, т. 307, № 4, с. 829-832
404. Калашников В. В., Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Датировка звездного каталога "Альмагеста". Статистический и геометрический анализ
348. Калашников В. В., Рачев С. Т., Фоменко А. Т., Новые методики сравнения функций объемов исторических текстов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 33-45
415. Карнович Т.П., Родовые прозвания и титулы в России
423. Карташов А.В., Очерки по истории русской церкви. Том 1
146. Классовский В., Систематическое описание Помпеи и открытых в ней древностей
144. Клейн Л. С., Археология спорит с физикой // Природа, №2, с. 51-62
145. Клейн Л. С., Археология спорит с физикой // Природа, №3, с. 94-107
380. Климишин И. А., Открытие Вселенной
409. Ключевский В.О., Неопубликованные произведения
393. Ковальченко И. Д., Применение количественных методов и ЭВМ в исторических исследованиях // Вопросы истории. № 9, с. 61-73
149. Колчин Б. А., Шер Я. А., Абсолютное датирование в археологии // Проблемы абсолютного датирования в археологии, с. 3-10
63. Кольрауш, История Германии. Т. I, II
274. Косамби Д., Культура и цивилизация древней Индии
- 94'. Косидовски З., Кад је сунце било бог
94. Косидовский З., Когда солнце было богом
89. Крывелев И.А., Раскопки в "библейских" странах
157. Ксенофонт, Греческая история
359. Кузнецов В. Г., Ньютон
266. Кун Н. А., Предшественники христианства
426. Курбатов, История Византии
429. Кутузов Б.,
109. Кымпан Ф., История числа пи
262. Лависс Э., Рамбо А., Эпоха крестовых походов. Т. I, II
87. Ланн Е., Литературная мистификация
76. Лауэр Ж. Ф., Загадки египетских пирамид
116. Левченко М. В., История Византии
27. Ленцман Я. А., Происхождение христианства
166. Либби У. Ф., Радиоуглерод - атомные часы // Наука и человечество, с. 190-200
167. Либби У. Ф., Углерод-14 - ядерный хронометр археологии // Курьер ЮНЕСКО, №7
195. Ливий Т., Римская история от основания города. Т. 1-6
132. Лозинский С. Г., История папства. т. I, II
34. Мартынов Г., О начале римской летописи

224. Матузова В. И., Английские средневековые источники
275. Махабхарата, Рамайна
183. Михайлов А. А., Теория затмений
390. Михайлов М., Этот странный радиоуглеродный метод // Техника и наука. № 8, с. 31-32
35. Моммзен Т., История Рима
190. Морозов Н. А., Астрономический переворот в исторической науке // Новый мир, № 1, с. 133-143
16. Морозов Н.А., Откровение в грозе и буре. История возникновения Апокалипсиса
17. Морозов Н.А., История возникновения библейских пророчеств, их литературное изложение и характеристика. Пророки
9. Морозов Н.А., Христос. Т. I
10. Морозов Н.А., Христос. Т. II
11. Морозов Н.А., Христос. Т. III
12. Морозов Н.А., Христос. Т. IV
13. Морозов Н.А., Христос. Т. V
14. Морозов Н.А., Христос. Т. VI
15. Морозов Н.А., Христос. Т. VII
350. Морозова Л. Е., Фоменко А. Т., Количественные методы в "макротекстологии" (на примере памятников "смуты" конца XVI - начала XVII в. // Комплексные методы в изучении исторических процессов. С. 163-181
141. Муравьев С., История первых четырех веков христианства
18. Нейгебауэр О., Точные науки в древности
164. Низе Б., Очерк римской истории и источниковедения
48. Никита Хониат, История, начинающаяся с царствования Иоанна Комнина
49. Никита Хониат, История со времени царствования Иоанна Комнина (1186-1206)
50. Никифор Григора, Римская история, начинающаяся со взятия Константинополя латинянами
391. Николаев Д., Оружие, которое не спасло Византию // Техника и наука. № 9, с. 29-36
189. Никольский Н. М., Астрономический переворот в исторической науке // Новый мир, № 1, с. 157-175
129. Никонов В. А., Имя и общество
368. Новожилов Н. И., Работы Н. А. Морозова в области метеорологии // Природа. № 10
406. Носовский Г. В., Фоменко А. Т.,
345. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Об определении исходных структур в перемешанных последовательностях // Труды семинара по векторному и тензорному анализу. Вып. 22, с. 119-131
352. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Некоторые методы и результаты анализа перемешанных последовательностей // Труды семинара по векторному и тензорному анализу. Вып. 23, с. 104-121
401. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Распознавание дубликатов в хронологических списках (метод гистограмм частот разнесения связанных имен) // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 112-125
396. Носовский Г. В., Фоменко А. Т., Статистические дубликаты в упорядоченных списках с разбиением // Вопросы кибернетики. Семиотические исследования. С. 138-148
356. Ньютон Р., Преступление Клавдия Птолемея
108. Олейников А., Геологические часы
360. Орленко М. И., Исаак Ньютон. Биографический очерк
24. Павсаний, Описание Эллады, или Путешествие по Греции во II веке по Р.Х.
83. Платон, Сочинения, т. 3
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. I
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. II
23. Плутарх, Сравнительные жизнеописания. Т. III
257. Полак И. Ф., Курс общей астрономии
253. Полибий, Всеобщая история в 40 книгах, т. 3
384. Постников М. М., Величайшая мистификация в истории ? // Техника и наука. № 7, с. 28-33
277. Постников М. М., Фоменко А. Т., Новые методики статистического анализа нарративно-цифрового материала древней истории
339. Постников М. М., Фоменко А. Т., Новые методики статистического анализа нарративно-цифрового материала древней истории // Учж запж Тартуского ун-та. Труды по знаковым системам. Вып. 576, с. 24-43

176. Потин В.М., Древняя Русь и европейские государства X- XIII вв.
 293. Пристер Е., Краткая история Австрии
 121. Прокопий, Война с Готами
 163. Прокопий Кесарийский, О постройках // Вестник древней истории, №4, с. 201-298
 124. Пселл, Михаил, Хронография
     8. Псковский Ю.П., Новые и сверхновые звезды
     33. Радциг Н., Начало римской летописи
 397. Рачев С. Т., Фоменко А. Т., Функции объемов исторических текстов и принцип амплитудной корреляции // Методы изучения источников по истории русской общественной мысли периода феодализма. С. 161-180
 181. Ренан Э., Антихрист
 387. Рич В., Был ли темный период ? // Химия и жизнь. № 9, с. 84
 254. Рожицын В. С., Жаков М. П., Происхождение священных книг
 366. Рожков М., Н. А. Морозов - основоположник анализа размерности // Успехи физ. наук. Т. 49, вып. 1
 165. Россовская В. А., Календарная даль веков
 362. Румянцев А. А., Методы исторического анализа в работах Николая Александровича Морозова // Изв. Науч. ин-та им. П. Ф. Лесгафта. Т. 10
 267. Румянцев Н., Смерть и воскресение спасителя
     99. Румянцев Н. В., Православные праздники
     22. Светоний Г.Т., Жизнь двенадцати цезарей
 100. Сендерленд И. Т., Священные книги в свете науки
 122. Сергеев В. С., История Древней Греции
 148. Сергеев В. С., Очерки по истории Древнего Рима. т. 1
 142. Сергеев В. С., Очерки по истории Древнего Рима. т. 2
 421. Скрынников Р.Г., Иван Грозный
 414. Скрынников Р.Г., Царство террора
 424. Соболев Н.Н. (ред.), Старая Москва. Издание Комиссии по изучению старой Москвы при императорском Московском археологическом обществе. Вып. 2
 419. Соболева Н.А., Русские печати
 131. Соловьев В., Собрание сочинений, т. 6
 386. Солонарь П., Скорее всего вымысел... // Техника и наука. № 4, с. 28-32
     2. Тацит К., Сочинения. Т. I, II
 416. Тихомиров М.Н., Древняя Москва 12-15 век. Средневековая Россия на международных путях 14-15 век
 247. Трельс-Лунд, Небо и мировоззрение в круговороте времен
 177. Тронский И. М., История античной литературы
 270. Тураев Б. А., История Древнего Востока
 365. Усанович М. И., Научные предвидения Н. А. Морозова // Успехи химии. Т. 16, вып. 3
 335. Федоров С. С., Фоменко А. Т., Статистическая оценка хронологической близости исторических текстов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара, с. 101-107
 123. Федорова Е. В., Латинская эпиграфика
 147. Федорова Е. В., Латинские надписи
 318. Федорова Е. В., Императорский Рим в лицах
     19. Фойгт Г., Возрождение классической литературы. Т. I, II
 344. Фоменко А. Т., Дубликаты в перемешанных последовательностях и принцип затухания частот // Тезисы докладов по теории вероятностей и математической статистике. Т. 3, с. 246-248
 321. Фоменко А. Т., О расчете второй производной лунной элонгации // Проблемы механики управляемого движения. Иерархические системы. Стр. 161-166
 322. Фоменко А. Т., Информативные функции и связанные с ними статистические закономерности // Тез. докл. 3-й Междунар. Вильнюс. конф. по теории вероятностей и мат. статистике. Т. 2, с. 211-212
 323. Фоменко А. Т., Методика распознавания дубликатов и некоторые приложения // ДАН СССР, т. 258, № 6, с. 1326-1330
 326. Фоменко А. Т., Новые экспериментально-статистические методики датирования древних событий и приложения к глобальной хронологии древнего и средневекового мира // Препр. Гостелерадио: № B07201, с. 1-100

324. Фоменко А. Т., О свойствах второй производной лунной элонгации и связанных с ней статистических закономерностях // Вопросы вычислительной и прикладной математики, вып. 63, с. 136-150
330. Фоменко А. Т., Вычисление второй производной лунной элонгации и статистические закономерности в распределении некоторых астрономических данных // Исследование операций и АСУ, вып. 20, с. 98-113
331. Фоменко А. Т., К вопросу о мистификациях // Техника и наука, № 11, с. 26-29
334. Фоменко А. Т., Авторский инвариант русских литературных текстов // Методы количественного анализа текстов нарративных источников, с. 86-109
336. Фоменко А. Т., Глобальная хронологическая карта // Химия и жизнь, № 9, с. 85-92
338. Фоменко А. Т., Методика статистической обработки параллелей в хронографических текстах и глобальная хронологическая карта // Исследование операций и АСУ. Вып. 22, с. 29-40
332. Фоменко А. Т., Новая эмпирико-статистическая методика упорядочивания текстов и приложения к задачам датировки // ДАН СССР, т. 268, № 6, с. 1322-1327
337. Фоменко А. Т., Новые методики хронологически правильного упорядочивания текстов и приложения к задачам датировки древних событий // Исследование операций и АСУ. Вып. 21, с. 40-59
333. Фоменко А. Т., О геометрии распределения целых точек в гиперобластях // Труды семинара по векторному и тензорному анализу, вып. 21, с. 106-152
341. Фоменко А. Т., Новая эмпирико-статистическая методика обнаружения параллелизмов и датирования дубликатов // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 154-177
340. Фоменко А. Т., Статистическая методика анализа затухания частот и приложения к глобальной хронологии // Исследование операций и АСУ. Вып. 24, с. 49-66
343. Фоменко А. Т., Частотные матрицы и их применение для статистической обработки нарративных источников // Тезисы докладов совещания "Комплексные методы в изучении истории с древнейших времен до наших дней". С. 135-136
342. Фоменко А. Т., Информативные функции и связанные с ними статистические закономерности // Статистика. Вероятность. Экономика. (Ученые записки по статистике). Т. 49, с. 335-342
349. Фоменко А. Т., Распознавание зависимостей и слоистых структур в нарративных текстах // Проблемы устойчивости стохастических моделей. Труды семинара. С. 115-128
403. Фоменко А. Т., Исследования по истории древнего мира и средних веков. Математические методы анализа источников. Глобальная хронология
405. Фоменко А. Т., Критика традиционной хронологии античности и средневековья (Какой сейчас век?)
347. Фоменко А. Т., Морозова Л. Е., Некоторые вопросы статистической обработки источников с погодным изложением // Математика в изучении средневековых повествовательных источников. С. 107-129
7. Фоменко А.Т., Некоторые статистические закономерности распределения плотности информации в текстах со шкалой // Семиотика и информатика, вып. 15, с. 99-124
402. Фоменко А.Т., Методы статистического анализа нарративных текстов и приложения к хронологии
171. Фрэзер Дж., Аттис
127. Фрэзер Дж., Золотая ветвь, вып. 3, 4
126. Фрэзер Дж., Золотая ветвь, вып. 1
128. Фрэзер Дж., Фольклор в Ветхом завете
185. Фукидид, История Пелопонесской войны. т. 1, 2
- 78'. Херодот, Херодотова историја / прев. М. Арсенића
82. Цицерон М.Т., О старости, о дружбе, об обязанностях
21. Цицерон М.Т., Диалоги. О государстве. О законах
20. Цицерон М.Т., Три трактата об ораторском искусстве
184. Чистякова Н. А., Вулих Н. В., История античной литературы
263. Шантепи-де-ля-Соссей Д. П., Иллюстрированная история религий
168. Шейнман М. М., Вера в дьявола в истории религии
32. Шкловский И.С., Верхние звезды
327. Щепкин В. Н., Русская палеография
152. Эйткин М. Дж., Физика и археология
250. Эрн В., Откровение в грозе и буре. Разбор книги Н. Морозова

Садржај

Од преводилаца	1
Уз српско издање	3
Предговор	5
Предговор аутора	7
Увод	15
Поглавље 1. Извори, њихово порекло и датирање	21
1. Древни извори	21
2. О римским летописима	24
3. Ствараоци традиционалне хронологије и њихови следбеници	26
4. Средњовековни анахронизми	27
5. Религијски извори	29
5.1. Најстарији рукописи Библије	29
5.2. Канон и проблем осамоглашавања	31
5.3. Археологија и традиција	33
6. Древна историографија	35
6.1. Рим, Нови Рим, Напуљ, Троја, Јерусалим, Вавилон и традиционална географија	35
6.2. Географија религијских извора	38
7. Удвајање неких аутора	43
Поглавље 2. Принципи класичне хронологије	46
8. Датирање по изворима	46
8.1. Општи преглед	46
8.2. Птоломејев Алмагест	50
8.2.1. У каквим координатама је првобитно састављен каталог Алмагеста	50
8.2.2. Поларна звезда као прва звезда каталога Алмагеста	51
8.2.3. Необичности латинског (1537) и грчког (1538) издања Алмагеста	54
8.2.4. Статистичко истраживање звезданог каталога Алмагеста. Датирање каталога по сопственом кретању звезда	55
8.2.5. Звездане карте Алмагеста	67
8.2.6. Неке особености развоја древне астрономије	70
9. Археолошко датирање	72
10. Нумизматичко датирање	78
11. Астрономско датирање и са њим повезане законитости	79
11.1. Принцип датирања	79
11.2. График D''	80
11.3. Статистика древних помрачења	81
11.4. Нови график D''	85
11.5. Статистика датирања астролошких текстова	86
11.6. Допуна	89

Поглавље 3. Нове статистичке законитости и на њима засноване методе датирања	92
12. Методика локалних максимума	92
12.1. Методика препознавања текстова који описују исте догађаје	92
12.2. Методика датирања	101
13. Методика препознавања династија	102
14. Методика налажења дупликата и уређивања догађаја	106
15. Методика анкетних кодова	117
16. Неки резултати примене методика на хронографски материјал	122
17. Глобална хронолошка карта и њено разлагање на саставне елементе	156
Поглавље 4. Преглед неких династичких паралелизама	171
18. Римске империје II и III	171
18.1. Карактеристике токова	171
18.2. Биографски паралелизам	176
19. Богоборачко царство и III римска империја (на западу)	199
20. Основни династички паралелизми	216
21. Усаглашеност астрономских датирања са династичким паралелизмима	218
22. Неки нови паралелизми	220
23. Постојање пресека у традиционалној хронологији	225
Поглавље 5. О средњовековној хронологији	229
24. Средњовековни Рим	229
25. Средњовековна Атина	240
26. Историја религија	247
27. Египат, Индија	252
Поглавље 6. Средњовековни Рим (IV - XIII в. н.е.) и антички Рим	259
28. Царски Рим Т. Ливија и III римска империја	259
29. Тарквинијски и готски рат	269
30. Тројански рат	285
31. Римске империје II и III и Света Римска империја X-XIII в. н.е.	302
32. Црквена историја X-XI в. н.е.	329
33. Хипотеза о настанку три померања	347
Прилог 1. Статистички дупликати, изазвани померањем за 1810 година	354
Прилог 2. Тацит и Брачолини	368
Прилог 3. Питања и одговори	373
Прилог 4. О датирању Никејског сабора и почетку наше ере	377
Прилог 5. Г.В. Носовски, А.Т. Фоменко: Хронологија и општа концепција руске историје	379
Прилог 6. Г.В. Носовски, А.Т. Фоменко: Ко је Тамерлан (Тимур)?	410
Литература	427

А. Т. Фоменко
МАТЕМАТИЧКИ ПОГЛЕД НА ИСТОРИЈУ
СТАТИСТИЧКА ХРОНОЛОГИЈА

Издавачи
Математички институт САНУ, Кнеза Михаила 35, Београд
„ДОСИЈЕ”, Булевар револуције 67/А19, Београд

Технички уредници
Мирко Милићевић
Јован Ђорђевић

Слог и прелом
Александар Липковски
Драган Благојевић

Тираж
1000

Штампа
„Марго-арт”, Београд

ISBN 86-80593-22-2

Штампање завршено јануара 1997.

Према овој крајње драматичној анализи изгледа да су или скоро сви важнији историјски извори фалсификати, или да су се догађаји који су описани у њима десили много касније и наша традиционална хронологија греша. Како је мало вероватно да су наши преци вековима намерно стварали фалсификоване хронике и анале да би „подвалили” својим потомцима, вероватније је да су хронолози озбиљно погрешили и историју последње три хиљаде година „растегли” за једно пет стотина до хиљаду година.

У овој књизи Фоменко наводи десетине таквих примера и прилично убедљиво показује да је, изгледа, период од 1000. године п.н.е. до 1000. године н.е. у традиционалној хронологији удвостручен (!), односно да је од Тројанских ратова до Ренесансе протекло не много више од 1000 година, уместо бар 2000, како се у традиционалној хронологији сматра! По Фоменковој хронологији, Христос је рођен крајем првог миленијума, а Рим основан у време када се, како се данас то верује, родио Христос.